

٥- ساڻ خهبات

کورته میژوویه کی
حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران

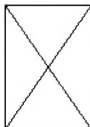
به رگی یه که م

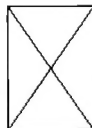
٥- ساڻ خهبات

کورته میٿوویه کی
حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران

به رنگی یه که م

جه لیل گادانی

دهزگای توویشخموه و بالوکردهموهی موکیریانی

*** ۵۰ سال خفیات (کرده میژویهکی حیزی دهوگرانی کوردستانی نئران) (بهوگی بهرکم)**

* نووسینی: جهلیل گادانی

* نهخشمسازی ناووده: گوزان جهمال رواندزی

* بهرگ: ناسۆ مامزاده

* تایپیتست: دهزگای موکیریانی

* چاپ: چاپی دووهم ۲۰۰۸

* ژماردی سپاردن: ۹۵۳

* تیراژ: ۱۰۰۰

* نرخ: ۴۵۰۰

* چاپخانه: چاپخانهی خانی (دهۆک)

زنجیری کتیب (۲۷۰)

مالپەر: www.mukiryani.com

نیمهیل: info@mukiryani

پێڕست

- ١- پێشه‌کی و سوباسنامه 1
- فهرستی یه‌که‌م** 7
- ٢- به‌شی یه‌که‌م: کوردستان پێش دامه‌زرانی کۆمه‌له‌ی ژ-ک 9
- ٣- به‌شی دووهم: دامه‌زرانی کۆمه‌له‌ی ژ-ک 18
- ٤- به‌شی سێهه‌م: چۆنه‌تی دامه‌زرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان 24
- ٥- به‌شی چوارده‌م: پێکهاتنی کۆماری کوردستان 37
- ٦- به‌شی پێنجه‌م: کاره‌کانی کۆمار 53
- ٧- به‌شی شه‌شهم: تێکه‌چرونی کۆمار و ه‌زه‌کانی 61
- ٨- به‌شی هه‌وتهم: روانگهی چهند نووسه‌ریک له‌سه‌ر کۆمار 66
- فهرستی دووهم** 71
- ٩- به‌شی یه‌که‌م: هه‌ل و مه‌رجی نێزان و وه‌زعی حیزب پاش کۆمار 73
- ١٠- به‌شی دووهم: گه‌شه‌نهمه‌ی تێکه‌وشانی حیزب 85
- ١١- به‌شی سێهه‌م: کوردیتای شا له‌ گه‌لاوێژی ١٣٣٢ 98
- فهرستی سێهه‌م** 103
- ١٢- به‌شی یه‌که‌م: پێکهاتنی کۆنفهرانسی یه‌که‌می حیزب 105
- ١٣- به‌شی دووهم: په‌لاماری ساواک بۆ سه‌ر ته‌شکیلاتی حیزب 117
- ١٤- به‌شی سێهه‌م: ناکۆکیی نێوریزه‌کانی حیزب و گرتنی کۆنگره‌ی دووهم 131
- ١٥- به‌شی چوارده‌م: کۆمیتهی شوێنگیریه‌ی حیزب 149
- ١٦- به‌شی پێنجه‌م: خه‌باتی چه‌کدارانه‌ی ساڵه‌کانی ٤٦ - ٤٧ 154
- ١٧- به‌شی شه‌شهم: ناکامی ١٨ مانگ خه‌باتی چه‌کداری 163

171	فصلی چوارم
173	۱۸- بهشی یه کم: بهردو کۆنفرانسی دووهم
181	۱۹- بهشی دووهم: کۆنفرانسی سیتههم و دیاریکردنمودی رێبازی سیاسی حیزب
193	۲۰- بهشی سیتههم: کۆنگریدی سیتهمی حیزب و گرینگی دا
211	فصلی پێنجهم
213	۲۱- بهشی یه کم: راپهڕینی گهلانی نێران و ناشکرا بونمودی تیکوشانی حیزب
243	۲۲- بهشی دووهم: شه‌ری سن مانگه و هه‌یه‌تی نۆته‌رایه‌تی گه‌لی کورد
258	۲۳- بهشی سیتههم: کۆنگریدی چوارم و قوناغێکی نۆتی تیکوشان
309	فصلی شهمم
311	۲۴- بهشی یه کم: کۆنگریدی پێنج (کۆنگریدی شه‌یدان)
334	۲۵- بهشی دووهم: کۆنگریدی شهمم، توندوتیژتر
361	۲۶- بهشی سیتههم: کۆنگریدی هه‌وته‌م
395	۲۷- جه‌دوه‌لی به‌شێک له‌ کوشتاری به‌ کۆمه‌لی
402	۲۸- لیستی به‌شێک له‌ ناواییه‌ چۆل و کاولکردنێ کوردستان
404	۲۹- جه‌دوه‌لی ته‌له‌فاتی دوژمن له‌ هاوینی ۱۳۵۹ و تا هاوینی ۱۳۶۶
405	۳۰- جه‌دوه‌لی ده‌ستکه‌وتی هێزی پێشه‌مهرگه‌ی
406	۳۱- چهند غه‌ونه له‌ نامه‌ی پێشه‌وا و سه‌رتیتری ئورگانه
407	۳۲- سه‌رتیتری رۆژنامه‌ی «کوردستان» له‌ چهند ده‌وره‌ی رابردودا
408	۳۳- سه‌ر به‌رگی چهند غه‌ونه له‌ گۆڤاردکانی دهرچووی کۆمیته‌کانی حیزب

پیشەگی و سۆپاسنامە

نەوێ ناشرکرایە لەو زمانەنەوێ گە مەژۆ گە یۆتە قۆناغێک کە بە کۆمەڵ بێ، نەوێندە یە
هەزێ کردووە بە ناسوودەیی ژبان بەریتە سەر و بەردو پیشە بچن، نەوێندەش هەولی داوە
چلۆنایەتی ژبان و تێپەربوونی زمانێ لەبەر بچیت. بەر لەوێ نووسین بە شێوەی گونجاری
سەدەکانی دواي دنیای کۆن بیتە گۆڕی، مەژۆ بە زەحمەتی زۆر و شەکل و عەلامەت و
خەتی سەپرو سەمەرد، بە هەلقەندن لە بەرد و لە دلی غارەکاندا ناسواری لە خۆی بەچن
هێشتووە.

لە دنیای پیشەگە و تۆتۆردا بەرە بەرە لە لەو حەمی گلێن و بەردینیان کەلک وەرگرتووە.
دواتر مێژووی سەرەتایی نووسراوە و دەبینین لەم دەور و زمانەشدا تاریخ بۆتە زانستێکی
زۆر گرێنگ و دیرۆک نووسان نەخشی گەلێک بەرچاویان نە تەنیا لە روونکردنەوێ
گەلێک لە رەمز و رموزی رۆژگاری رابردوودا هەیه، بەلکۆ لە نیشاناندانی رێگای دوا
رۆژدا دەوری بەرچا و دەگیرن.

دنیای گە یۆتە شۆتێک کە هەر نەتەوێک تەنانتە نەوانە ی وەک تێمە ی کوردی بێ
کە یانیش کۆتێر دەری زۆریان بۆ پاراستنی ناسەواری دێرین کێشاوە بە تێکرا رێزان بۆ
هەیه و هێندیکیش عاشقانە بۆ تێدەگۆشن.

هەر وەک زۆر سەروشتیە نەتەوێک خاوەنی دیرۆکی خۆی بێ و هەول بدا لەم کتێب و
لەو دەفتەر سوود وەرگرت و تاریخی خۆی لە سەر بنەڕەتێکی راست و زانستی دابەریتەوێ
زیندووتری نیشان بدا تا کە یانی خۆی بپارێزی و سەرفراز بچیت حیزیتکی سیاسیش نەو
مافە ی هەیه و دەبێ لە رۆژەکانی پیش لە دایک بوونی را بپروانیتە یەک یەکی رۆژەکانی
خۆش و ناخۆشی ژبانی و پەندیان لێ وەرگرت. نەوێش پێوەندی بە پاراستنی
هەلسوکه و تەکان و رووداو و بە سەر هاتە کانیانەوێ هەیه کە بە نووسراوە نەین، نامیتن.

زۆر روونە کە بەر لەوێ کورد بۆ خۆی دەست بە کاری نووسینی مێژووی خۆی بکا،
زۆر تر خەلکی دیکە هەولیان بۆ نووسینی تاریخەکی داو، بەلام نیتا کە بە خۆشییەوێ
هەل و مەرج رەخساوە، گەلێک تاریخ نووس و تۆتێر دەوێ خۆمالي پەیدا بوون و بە

دلگه رمی خه ریکن له سمر وه زعی ژبان و رابردووی نه تموه بئ به شه کهمان به لگه کۆ ده که نموده و دنووسن. له سمر حیزبی نیسه ش به په نجا سال رابردووی پر له تیکۆشان و خهباتی خوتناویی خۆیه وه، هه روا بووه، تا نیستاش به په رۆشه وه ده بئ بلیتین له نارشیوی حیزبه که ماندا ده ورده یه کی ته کهمیل له رۆژنامه کانی ددووی یه کهم که له زمانی کۆماردا زیاتر له ۱۱۰ ژماردی لئ چاپ کراوه و جوودی نییه، تا نیستاش نه و فیلمانه ی که رۆژی نیعلامی کۆمار له لایه ن بیتگانه کانه وه له گیراون، نه ته نیا و ده دست حیزب نه کهموتون، به لکو به دست کوردیشه وه نین، رهنگه هه شرت و گو میش کرابن.

ناخر حیزبیک که له هه موو کوردستان به له میژنه ترین و پر خهبات و تیکۆشانترین حیزب دناسرئ، له بواری سیاسی و کۆمه لایه تییه وه، له م هه ولدانی بئ و جان و نال و گۆری شتیه ی خهبات تایه مته ندیی خۆی هیه و له م په نجا ساله دا دهیان هه لسو کهموتی دیوه و چه ند مرجه له خهباتی چه کداری کردوه خاوه نی هه زاران شه هیده، زۆر کهم به شتیه ی ناشکرا تیکۆشاوه و زیاتر به نه یینی ژباوه و له بهرام بهر زۆردارترین و درنده ترین رێژمه کانی شوو نیستی نیرانی چه رخی بیسته مدها بهر بهر هه کانی کردوه و هیچ کات کۆلی نه داوه، جیگای خۆیه تی دیرو کینکی باش و پر نیوده و کۆی له راستییه کانی به سه رهاتی خۆی هه یئ.

دوای کۆماره جوانه مه ره کهمان هتندیک کهمی بیتگانه په رتو وکیان له سه ره گه لی کورد و حیزبی دیوکراتی کوردستان و کۆماره ساواکه ی نووسیوه. به لام قهت نه یان توانیوه و هلام ده رین، چونکه هیچ کامیان نه به و شتیه ی پتیه کوردستان گه راون، نه نیران و کوردیان به تمواوی ناسیوه و نه زۆر له کوردستان ماونه وه و نه داب و نه ریت و وه زعی کۆمه لایه تییان زانیوه، به لام دیسان جیگه ی ریزن و ده بئ سوپاسیان به کهمین که زۆر شیان به نه مانه تموه بۆ راگرتوین. نه وانه ی کتیه کانی نه وانیشیان وه رگه پراوه، هه ر خاوه ن هه ست بوون و شیاوی سوپاسن.

له بیست سال له ممو به رده وه هتندیک هه نگاو له م بواره وه هه لگیراون، دوکتۆر قاسملو به نووسینی کتیی «کوردستان و کورد» و مه حموودی مه لا عیزهت به که ده ستی زۆر کهم و له شاخ به نووسینی دوو جلد ده کی «کۆماری میلی می هه باد» گه لیکیان خزه مت کردوه، ناویراو پیرایش به لگه نامه کانی کۆماری به شتیه ی نارشولوزیکی له جلدیکی ریکوینیک تر له وانی پتیشو له دهره دی ولات چاپ کردوه که زۆر به که لکه. به تایه تی کاک

نهوشیروان مستهفا به کەلک وەرگرتن له رۆژنامه‌کانی ددوری یه‌که‌می کوردستان که له سهرمه‌می کۆماردا چاپ کراوه ، کتێبێکی به‌نرخێ له ژێر سهرده‌ری «حکومه‌تی کوردستان» نووسیه‌وه که مایه‌ی سۆپاس و خۆشحالیی نێمه‌یه. کاک دوکتۆر قاسملوو به‌ بۆنه‌ی چل سال‌ خه‌بات له‌ سالی ٦٤ی هه‌تاویدا په‌رتووکیکی نووسی له‌ ژێر سهرده‌ری «چل سال‌ خه‌بات» که‌ تمبیا تا تیکچوونی کۆماره‌ و به‌ دوا‌ی ئه‌مه‌شدا به‌ر له‌ شه‌هیدبوونی فه‌سلی سێهه‌می ئه‌م کتێبه‌ی نووسیه‌وه که له‌ راستیدا زیاتر تاریخی نێران و رووداو‌ه‌کانی نێران تا سالی ٣٢ی هه‌تاوی وکوودیتای همه‌ ره‌زا شا دژی دوکتۆر مصدقی ره‌وانشاده‌. هه‌روه‌ها مامۆستا عبدالله حه‌سهن زاده به‌ بۆنه‌ی په‌نج‌ا ساله‌ی حیزب کتێبێکی به‌ ناوی «نیو سه‌ده‌ تیکۆشان» له‌و دوا‌ییانه‌دا چاپ و به‌لاو‌کردۆته‌وه‌.

خوێندنه‌وه‌ی ئه‌م کتێب و په‌رتوو‌ه‌کانه‌ بۆ نێمه‌ هانده‌ربوون و که‌لکی زۆریشمان لێ وەرگرتوون سوپاسی هه‌ستی کوردایه‌تی و زه‌حه‌مه‌ته‌کانیان ده‌که‌ین که به‌ دلسۆزییه‌وه‌ بۆ حیزبی نێمه‌ و کوردیان کێشاده‌.

له‌مهر نه‌وه‌ی هه‌یچ یه‌ک له‌م کتێبانه‌ که‌ هه‌رکام له‌ هه‌ل و مه‌رجێکی تایه‌ته‌دا نووسراون «جامع» نین و هه‌رکام له‌مه‌ر به‌شێک یا به‌رگه‌یه‌ک له‌ ژایانی حیزبان نووسیه‌وه‌، نێمه‌ هاتینه‌ سه‌ر نه‌و باوه‌ردی که‌ سهرده‌رای هه‌موو که‌م و کووپییه‌کان ده‌بن مێژووی په‌نج‌ا سال‌ خه‌باتی حیزبه‌که‌مان به‌ بۆنه‌ی په‌نج‌ا ساله‌ی له‌ دایک بوونی کۆ که‌ینه‌وه‌ و بیه‌خه‌ینه‌ به‌رده‌ست کادر و پێشمه‌رگه‌ و نه‌ندام و لایه‌نگرانی حیزب، هه‌روه‌ها بیه‌خه‌ینه‌ به‌رچاوی خۆته‌رانی کورد په‌روهر و خاوه‌ن نه‌زەر، دیاره‌ ئه‌م کاره‌ به‌م چاوه‌ڕوانیییه‌وه‌ ده‌ست پێ کرا که‌ چ پێش چاپ و چ دوا‌ی چاپی ئه‌م به‌ره‌مه‌ یارمه‌تیمان بکری و هه‌له‌که‌تانه‌ بۆ راست کرێته‌وه‌.

زۆر به‌ په‌رۆشین که‌ نه‌مانتوانی به‌ هۆی نه‌بوونی که‌رده‌سته‌ی چاپ و ته‌نانه‌ت کاغه‌زیش له‌ کاتی خۆیدا ناماده‌ی که‌ین و له‌ رۆژی ٢٥ی گه‌لاوێژ و به‌م بۆنه‌ پیرۆزه‌وه‌ به‌ دیاری پێشکه‌شی سه‌دان میوانی پایه‌به‌رز و دۆستانه‌ی نه‌مه‌گناس و دلسۆزی حیزبه‌که‌مانی بکه‌ین. نه‌داری له‌ هه‌ر بابته‌ دهردیکی گه‌وره‌یه‌. هه‌ندێک خاوه‌ن توانا و ده‌سه‌لاتیش گوێی خۆیان لێ ناخنی و هاوکارییان نه‌کردین، بۆ نه‌وه‌ی له‌ کاتی خۆیدا ده‌رچنی.

پێ شک به‌ نه‌بوونی که‌رده‌سته‌ی پێوست ناتوانین چاوه‌ڕوانی نه‌وه‌ بین نووسراوه‌که‌مان که‌م و کووپی تێدا نه‌بن. سهرده‌رای ئه‌مه‌ش بۆ نه‌وه‌ی جمه‌وه‌ری ئه‌م شتانه‌ی له‌مه‌ر حیزب

خوښندووماننوه زانيارى ژدنګ هه ليناوى يادى خوښمان بۆ نموده کافان کۆ کردبیتومو به پارتیزراوى تمحولمان دابن، دمستان داوده ته نه و کاره.

له راستیدا هه له کاتى دمست پیکرن، بنه پرتى کاره کمان لمسه نه و نماسه دانا که به ناوى دمسته ى هاوکاره و چاپ و بلاوبیته وه، به لام هاوپتيان له دواييدا رنګه زياتریش مېمه بېستى هاندانى من بووې، بېاريان دا به ناوى من ددرچن.

بۆيه رنګه هينديک نال و گۆر له وشه و رسته و عيبارات و نيشاراتدا هاتبیته گۆر، نه گهر شتى ناواتان بهر چاو کهوت که له گهل نووسينى تاکه کهسى نه هاته وه، داواى لیبورون ددکه م و هيچ مېه مستيکى تايهت له گۆرتدا نييه و تهنيا ويستومه له نووسينه کهدا وک بى لايه نتيک لمسه ناتمبايى و ناپتيکيه کان و هه لسه نگاندى رووداوه کان بلوېم.

هه رووها بېار بوو نووسراوده که له يک بهر گدا چاپ بى، به لام له لايه که له بهر نمبوونى که مرسته و بهر گرى له قه بيه بوونى کتيبه که و له لايه کى دیکه بۆ پاراستنى مه سلحه تى گهل و بهر نوهندى خباته رده اکمان کردمانه دوو بهرگ. هيوادارين بتوانين بهرگى دووهم واته باقى نووسراوده کمان له گهل به لگه يه کى زۆرى حيزى له وهختيکى گونجاودا چاپ بکه ين.

رنګه هه له نيستاو ده کتيک له گله يه کانيش نه ويى که بۆ باسى نه و هممو شه په قارمانانه و نه و همزاران شه يده که به سه خاوده وه له پله و پايه ى جوړاو جوړى حيزيدا گيانيان له دمست داوه، نه کراود. نيتمه به له بهر چاو گرتنى قه واره ى کتيبه که و چاپ و بلاوبوونه وى کتيبى وینه دارى «شهيدانى نه مرى حيزب و گهل»، له سى سال لمه و بهر دا که ناو و پتناسه ى چوار هه زار شه يدى تيدايه، باسى نه و قارمانه تيه مان کردوه سمره ى نموده ش جمدولتيکى تايه تيبى کارى پشمره گايه تيمان له ناخرى کتيبه کهدا هيناده، له هه ر سالتى کيشدا نيشارده مان به چمند عممه لياتى گرینگ له ناوچه جوړاو جوړدکانى کوردستاندا کردووه.

به راشکاوى ددلين به م و فزعه ناله باردى نمېۆ له کوردستانى باشورى پر له شمېر ناروا و خو کۆږى که نيتمه ى تيدايين، ددر يايه ک گيروگرفتمان له پيشه و که مرسته ى پيوسيتشمان بۆ بهر توه بردنى نه رکه کافان له بهر دمستدا نييه، نه م ناته ووايانمش راستموخو له سه ر چلونايه تى نووسين و ددرچوونى کتيبه که شوتنه وار دادنه ين،

نوسراوه که شمان که ناوی «په نجا سال خهبات» ی لمسر داندر اوه، به شتیکی بهرچاوی لم
کم و کوورپانه بهر کموتوه و ناته واوی خوی ههیه.

هيوادارین خوته رانی به ریز به گشتی و هاوړتیانی تیکو شمیری حیزی به تایه تی به
وردینی خویان کم و کوورپه کافان بۆ روون که نه وه، پروا و زانیاری خویانان له هه
رنگایه کمه بلوی، بۆ بنیرن تا هه له کان راست کهینه وه و نه گهر فریا کموین نه وه شیای
چاپ بن، هه له بهرگی دوو همدا نیشاردیان پتی بکهین.

به کوردیت پتی ده لیم لیم مه گره نیراد

دیاری شوانه و تله، ناله کوکه

جیگای خۆیه تی هه لیردها سوپاسی هه موو نه نووسه و ودرگیتانه بکه کم که پیشتر
له سر حیزی دیوکرانی کوردستان په رتوکیان نووسیوه و نیمهش ودرک له جیگای خۆیدا
ناویان دبهین که لکمان لی ودرگرتوون.

به دلوه سوپاسی هاوړتیان کاک عوسمان ره جیمی و کاک هاشم رۆسته می ده کم که
جگه له هاوکاری راسته وخو دوو فمسلش لم بهرگیان ناماده کردووه.

سوپاس بۆ هاوړتیان کاک هاشم کمری و ماموستا بی بهش که به وردی به
نوسراوه کاندایا چونه وه و بۆ باشر بوونیان پیشنیاری جوان و به که لکیان داوه.

سوپاسی هه موو نه هاوړتی و دۆستانه ده کم که به ناردنی بیره ودری له ژبانی
حیزبایه تی خویان به نووسراوه، یان به گیتانه وه یارمه تییان داوین.

هه روه ها سوپاسی تایه تی هاوړتی کاک علی سووسه نی ده کم که نمرکی پر زحمه تی
تایپ و تفریمی و نه ستو گرتوه.

له گهل ریزی زۆرم بۆ همول و کوششی هاوړتیانی بهشی چاپه مینی حیزب سهاردت به
کار و تیکو شانیان بۆ ته و اوکردنی باقی کاره کانی نه کم تیه.

فہرستی یہ کہم

کوردستان پیش دامه‌زراندنی کۆمه‌له‌ی ژ-ک

دیاره‌ی ده‌بی ئه‌مه‌مان له‌به‌ر چاوه‌ی که هه‌موو دیارده و رووداوێکانی ئێه‌ر کۆمه‌له‌ پێوه‌ندیان پێکه‌وه هه‌یه. نه‌مانه‌ چ بمانه‌وێ، چ نه‌مانه‌وێ، لانی کهم له‌سه‌ر داهاتووی ئه‌مه‌ له‌ شوێنه‌واریان ده‌بی. هه‌روه‌ها ئه‌مه‌ رووداوه‌ش بۆ خۆیان به‌ هۆی شوێنه‌واری سه‌رحه‌م دیارده و رووداوی پێشتر خولقاوه‌ له‌و کۆمه‌له‌دا و پێکهاتنی هه‌ل و مه‌رجێکی له‌به‌ر به‌گشتی، روویان داوه، کاتیکیش که باسی مێژوو ده‌کری، نایه‌ ئه‌وه له‌ به‌ر به‌کێن که مێژوو «زانسته»، مێژوو ته‌نیا گێڕانه‌وه‌ی رووداوێک نیه‌، له‌ مێژوودا نه‌ ته‌نیا رووداوێک ده‌گێڕدێته‌وه‌و ئیشاره‌ی یه‌ ده‌کری، به‌لکه‌ باسی هه‌ل و مه‌رجی پیش رووداوه‌که ده‌کری و هۆیه‌کانی پێکهاتنی ئه‌مه‌ رووداوه‌ روون ده‌کریته‌وه‌ و به‌ هه‌له‌سه‌نگاندنیکی وردی زانستیانه‌ له‌وانه‌یه‌ رووداوه‌کانی دواتریش پێشینی بکری.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ بۆ باس کردنی مێژووی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، هه‌رچه‌ند به‌ کورتیش بێت، پێوسته‌ سه‌رده‌رای خسته‌ به‌رچاوی رووداوه‌ گرنگه‌کانی ته‌مه‌نی په‌نجای سه‌له‌ی حیزب، هیندیک له‌و ناڵ و گۆژ و رووداوه‌ی که پیش دامه‌زرانی حیزب، هاتوونه‌ته‌ گۆژێ، باس بکری. له‌م پێوه‌ندییه‌دا ده‌بی ئه‌مه‌ هه‌ل و مه‌رجه‌ی که حیزبی دیموکراتی کوردستانی تێدا پێکهاتووه‌ و سه‌رحه‌م کردووه‌کانی حیزب له‌ پێوه‌ندی له‌ گه‌ل رووداوه‌کانی پیش خۆی به‌راورد بکری. مه‌به‌ست له‌م کاره‌ش ئه‌وه‌یه‌ که ناگاداری بارودۆخی نابووری و کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی و فه‌ره‌ه‌نگی کۆمه‌له‌که‌مان ده‌بینی و به‌ زانینی بارودۆخی جیهان به‌ گشتی و دراوسێکاغان و ئه‌مه‌ و لا‌تانه‌ی که کوردستانیانه‌ به‌ سه‌رده‌ دا به‌ش کراوه، به‌ تایبه‌تی، له‌ لایه‌که‌وه‌ ده‌توانین له‌ کاتی پێوستدا شوێنگێته‌وه‌ و

لیبرالوانه، هه‌لۆیست بگڕین و له‌لایه‌کی دیکه‌وه روانه‌که‌کان به‌رده‌و باشتەر زانی‌ن و باشتەر فێربوونی میژوو یا کورته‌ میژووی حیزبه‌که‌مان ده‌روا و ناماده‌تر ده‌بی‌ت.

له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ نه‌و هه‌ل و مه‌رحه‌ی که‌ به‌ هۆی دامه‌زرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان وه‌ک رووداوێکی گڕینگێ سیاسی له‌ ژبانی خه‌لکی کوردستانی نێراندا، گه‌ڕانه‌وه‌ بۆ دواوه‌و چاو‌خشانده‌نیکی هه‌رحه‌ند کورتیش بێ به‌سه‌ر چۆنیه‌تی دابه‌ش‌بوونی خاکی کوردستان و وه‌زعی فه‌ره‌ه‌نگی و کۆمه‌لایه‌تی خه‌لکی کورد، شتیکی پێوسته‌ و ده‌توانی یارمه‌تی ده‌ریکی باش بێ بۆ تێگه‌یشتنی زیاتر له‌ بارو‌دۆخی نه‌و سه‌رده‌مه‌.

له‌ سه‌رده‌تای سه‌ده‌ی شازده‌هه‌مه‌وه‌ میژووی کورد گۆڕانیکی گه‌وره‌ی به‌سه‌ردا هات. سولتان سه‌لیمی یه‌که‌م سولتانی نهمپراتۆری عوسمانی له‌ سالی ١٥١٤ له‌ شه‌ری به‌ناویانگی «چالدران» دا توانی به‌سه‌ر هێزه‌کانی شای نهمسا‌عیلی سه‌فه‌ویدا سه‌رکه‌وێ. نه‌ه‌جای نه‌م شه‌ره‌ بووه‌ هۆی نه‌وه‌ی که‌ به‌شیکی به‌رچاو له‌ خاکی کوردستان بکه‌وێته‌ ژێر ده‌ستی نهمپراتۆری عوسمانیه‌وه‌ و ته‌نیا ناوچه‌کانی رۆژه‌لاتی کوردستان له‌ ژێر ده‌ستی نهمپراتۆری سه‌فه‌ویدا مایه‌وه‌. نه‌م دابه‌ش‌کردنه‌ی کوردستان له‌ نێوان نه‌و دوو ده‌وله‌ته‌ به‌هێزه‌ی نه‌م کاتدا زیانیکی زۆر و به‌رچاوی به‌ نه‌تموه‌ی کورد گه‌یاند، چونکه‌ له‌ ماوه‌ی نزیک به‌ سێ سه‌د سالی دوا‌ی نه‌و شه‌ره‌، کوردستان بۆته‌ مه‌یدانی شه‌ر و پتکه‌دانی بێ راوه‌ستانی نه‌و دوو ده‌وله‌ته‌. نه‌م ناکۆکیانه‌ی نێوان عوسمانیه‌کان و سه‌فه‌ویه‌کان ده‌بوونه‌ هۆی شه‌ری گه‌وره‌ و خۆتیاوی و نه‌م شه‌رانه‌ هه‌روه‌ک له‌سه‌ر چاره‌نووسی گه‌لاتی دیکه‌ی ناوچه‌که‌ باش یان خراپ شوینه‌واریان دانا، له‌سه‌ر چاره‌نووسی نه‌تموه‌ی کوردیش شوینه‌واری یه‌که‌جار زیانباریان هه‌بوو و زیاتر له‌ چهند جار ناوچه‌کانی کوردستان نه‌م ده‌ست و نه‌و ده‌ستیان پتکه‌را. له‌ جه‌ریانی نه‌م شه‌ره‌ و شه‌ره‌کانی دواتر، ده‌سه‌لاتدارانی هه‌ردوولا به‌ که‌لکی خراپ وه‌رگرتن له‌ هه‌ستی مه‌زه‌به‌یی خه‌لکی کوردستان، ناگری شه‌ریان خۆش ده‌کرد، له‌ حالته‌که‌دا مه‌به‌ستی سه‌ره‌که‌یی نه‌و دوو ده‌وله‌ته‌ ده‌ست به‌سه‌ر داگرتنی کوردستان بوو و هه‌روه‌ها ده‌یانویست له‌ویوه‌ پهل به‌هاوێژنه‌ ناوچه‌ گڕینگه‌کانی ده‌وروهر. نه‌تموه‌ی کورد له‌م شه‌ره‌و کێشاندا جیا له‌ برسه‌یه‌تی و مالدێرانی هێچی تری بۆ نه‌مایه‌وه‌ و کۆپه‌یکی گه‌وره‌ش که‌وته‌ رێی پتکه‌وتنی نابووری و کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی کورد. له‌ سه‌ده‌ی نوۆده‌هه‌مدا و له‌ نه‌ه‌جای شه‌ری نێوان رووسیه‌و توڕکیه‌ سنووری رووسیه‌ تهاو له‌ سنووری کوردستان نزیک بووه‌وه‌ و به‌شیکی له‌ کورده‌کان بوونه‌ ژێر ده‌سته‌ی

نیمپراتۆزى روسیه. نەم ئال و گۆزانە لە کوردستان بەردەوام درێژەى ھەبوو و زۆرجار خەڵکی کوردستان دژی ئێران و عوسمانی راپەڕیون.

نەم بزووتنەوانەى نەتەوەى کورد بەش بەحالی خۆیان لەسەر لاوازبوون و بى ھێزی دەسلەلاتى ھەردوو دەولەت و رووخاندنیاندا دەوریان ھەبوو، نەم وەزەعە تا تەواو بوونی شەڕى یەكەمى جیھانى کە لە سالى ۱۹۱۴ تا ۱۹۱۸ى زایینی درێژەى کیشا بەردەوام بوو. لە ماوەى نەم چەند سالەى شەڕى یەكەمى جیھانىشدا کوردستان ببوو مەیدانیکی زۆر گرینگی شەڕى عوسمانی و رووسیهى تیزارى و ناکامەكەشى زەرەوزانیکی زۆر بوو بۆ نەتەوەكەمان. بە دواى نەم شەڕەشدا دیسان بە ھۆى دەست تێوەردانى دەولەتەکانى دیکە و یەك لەوان بریتانیا لە ناوچەدا بە تێکرا و لە کوردستان بە تاییەتى، ئال و گۆزى زۆر پتیکھات. دەولەتى بریتانیا وەك دەولەتێکی نیستەعمارگەر ببوو «قیم» و لە ھەلسۆپاندنى کاروبارى ناوچەكەدا و ھەروەھا لە کوردستان دەورى دگتێرا. لەم بەینەدا نەتەوەى کورد وەك نەتەوەیکەى بەش خوراو کە بۆ ماوەیکەى دوورودرێژ شەڕى بەسەردا سەپایوو، لە بارى فەرھەنگییەو دواکەتوو راگیرابوو خوى بەو گرتوو کە دەولەتێک یان حکومەتێکی دیکەى جیا لە خۆى حوکمى بەسەردا بکا و حاکمىەتى بێگانەکان بۆ دەرەبەگەکان کە نەم کات دەسلەلاتداربوون، ببوو سروشتیکی ناسایی.

دواى ماوەیکە دوو پەیماننامەى «سێر» Sevres^(*) و «لۆزان» بە دواى یەكدا مۆر کران

(*) وەرگراو لە: «کوردستان و کورد»، نووسینی دوکتۆر قاسلوو

پەیمان «سێر» لە مانگی ئوتی ۱۹۲۰دا بەسەر تورکیادا سەپێندرا. ئەو پەیمانە لە لایەك بریتانیای گەورە و فەرانسەو یونان و ئیتالیا و رۆمانی و یوگوسلاوی و چیکوسلواکی و لەھستان و بیلژیک و ژاپۆن و حیزاز و نەرمەنستانی داڤانک و، لە لایەكى ترەو سولتانی عوسمانی مۆربان کەردبوو. لەو کۆنگرەیدا دەستەیکەى نوێنەرایەتى کوردیش بە سەرۆکایەتى شەریف پاشا بەشداریبوو و، پەیمانەكە لە بارى کوردستانەو نەم بەندەنى خواوەندى تێدا گونجایبوو:

بەشى سێھەم، بەندى ۶۲- کۆمیسۆنى ئەستەنبول لە سێ ئەندام پێك دێ کە حکومەتەکانى بریتانیا و فەرانسە و ئیتالیا بە رەسمى دەست نیشان دەکەن. ھەتا شەش مانگ دواى مۆرکردنى ئەو پەیمانە، ئەو کۆمیسۆنە نەخشەیک بۆ خودمختارى (ئوتونۆمى) مەحەللى، ئەو مەلەبەندانە پێشکەش دەکا کە زۆریەى دانیشوانى کوردە و کەوتونەتە رۆژھەلاتى جۆمى فورات و باشورى نەرمەنستان، کە دەکرێ لەمەودا سنووریان بۆ دیاری بکړی، یان کەوتونەتە پاکوورى سنوورى نیشان تورکیە و سوریه و «بین النھرین»، وەك لە فەقەرەکانى بیست و حەوت و دوو و سێ دا ھاوتوو. ئەگەر کۆمیسۆنەكە لەسەر مەلەبەك نەیتوانی بپاریزى تێکرایى وەرگرت، ھەرکە لە ئەندامانى کۆمیسۆن مەلەكە لەگەڵ حکومەتى خۆى دێنیتە گۆڕ. ئەو بەرنامە پارێزگارى تەواوى ئاسووریەکان و کەمایەتیە قەومى و رەگەزیەکانى دیکە لەو مەلەبەندەدا داھێن دەکا و، بۆ وەرپێشنانى ئەو ئامانجە کۆمیسۆنیک لە

که جارتیکی دیکه مهسه لهی کوردیان هیتایه گوژئ. پهمانی «سیور» هیوا و هومیدی نهودی بهخشی که نه تهودی کوردیش چارنوسوی خوی له بهشتیک له خاکه کهی دا دهگرتیه دهست. بلام پهمانی دووهم پیلانی زۆردار و نیستعمارگره بره که لهودا مافی رهوای کورد ودهبر چاونه گیرا و پشتگوئ خرا. له ناکامدا نه نهنیا پهمانی «سیور» و قهراردکانی جن بهجن نهکران، بهلکو به دوی پهمانی «لۆزان» باس کردن له مهسه لهی کورد و قسه کردن به زمانی کوردی و تیکۆشان له بواری رزگاری کورد له ولاتی تورکیه به تهوای قهدهغه کراو سزای توندی بز له بر چاو گیرا. نهودهش زیانیکی دیکه قهدهبوو نه کراو بوو که له نه تهوه کهمان کهوت.

بيست و پينج سال دواى شمرى يه کمى جيهانى که زانست و تيکنیک له جيهاندا بهر دو پيش روښتنبو دواى سه پانډنى قمارى زالماني ريککمو تننامى «ويرساي» versaille که نالمانيه کاني به دواى تيکشکان له شمرى يه کمى جيهانى دا به دواى «تحقير» و سووک کرډبو و همستى تولي تيدا به هيز کرډبون له لايهک و له لايهکي دیکه و پاش که سه ندنى فاشيزم و به حاکميهت که شتى نازيهه کان له نالمان. شمرى دوو همى جيهانى له سالى ۱۹۳۹ دا ساز بوو. شمرى که زهر روزاني بو مروفايه تي زور زياتر له شمرى يه کم بوو و سردتا ولاتانى نوروپايى و دوايش بهر دولا تانى ناسياى و نفرىقايى و سردنجام نمريکاشي تيروه گلا. نمو شمره هرودک له رادى جيهانيدا شونوارى خوى همبو شمرى و ابو که پتويستى به تيکنیکی نيزامى

نۆتەدرانی بريتانيا و فرانسە و ئىتاليا و نىزان و كوردگان بۆ پشگىنە و بىراردان لە سەر ھەرچمەنە دىسكارىيەك كە بە گۆزەرى شەرتەكانى پەيمانى سنوور لە نىزان توركىيە و نىزاندا، لەسەر سنوورى توركىيە ئىمكانى ھەي، سەر لىو مەلە دانە دەدا.

بەندی ۶۳- حکومەتی تورکە لە ئیستاتە دستەبەر دەین ، که هەموو پەرەدانی ئەو دوو کۆمسیۆنە که لە بەندی ۶۲دا باس کراون، قبوڵ بکا و هەتا سن مانگ پاش ئەوێ که پشی راگە یەنە درا، جن یەجیان بکا.

به‌ندی ۶۴- نەگەر تا سالتیک پاش ئیمرزا کردنی ئەمە پەیمانە، کوردەکانی دانیستوی ئێمە مەلەبەندی لە
 به‌ندی ۶۵ دپاری گراوە، بە نه‌نجوومه‌نی کومه‌لی ئەتەوه‌کانیان راگەیانده‌ که ژۆره‌ی دانیشتوانی ئێمە
 مەلەبەندە دپایه‌مۆی له‌ تورکیه‌ جیا به‌مه‌ و نه‌نجوومه‌نیش دانی به‌وه‌دا نا که نه‌وانه‌ ده‌توانن سه‌رمه‌خۆ
 بێژن و ته‌وسیه‌ی کرد که سه‌رمه‌خۆیان بپه‌یتی، تورکیه‌ له‌ ئیستاده‌ دسته‌به‌ر ده‌یت که ئێمە ته‌وسیه‌
 قبوڵ بکا و له‌ هه‌موو هه‌قیکی خۆی له‌و مەلەبەندە دست هه‌لگرێ. چۆنه‌یی ده‌سته‌به‌رله‌ یوونی تورکیه‌
 له‌و مافانه‌ به‌ په‌یتی له‌ پیمانته‌کی تابه‌تیدا باس ده‌کری. کاتیک حکومه‌تی تورکیه‌ش له‌و مافانه‌
 ده‌سته‌به‌رله‌ یوو، نەگەر کوردەکانی ویلایه‌تی موسول به‌ دلخوازی خۆیان ویستیان بچنه‌ پال ئێمە
 حکومه‌ته‌ کورده‌وه‌، هاویه‌مانه‌ که‌وه‌ره‌کان هیچ جه‌شه‌ به‌رگریه‌کیان ناگهن.

تایبەت بۆ بەختیاری سازکردنی چەگ و تەقەمەنبی ئەر مەیدانە پان و بەرینە دەکرد و ھەر بەو پیتیشت لە بواردەکانی دیکە تیکنیککی دا گەشتەکردن پەردی دەسەند، ئەو سەرەرای ئەر مەسەلە یە بوو کە ھەر رۆژی بە دیان کارخانە و دامەزراوی سەنەعتی بومباران دەکران و وێران دەبوون، بەلام شتیککی زۆر سەروشتی بوو کە ھەرکام لە دوولایەنەکانی شەر، واتە ولاتە ھاویمەکان و ولاتانی یەگەرتوو (متفقین و متحدین) دەیانویست نێمکاناتیکی زۆرتر و ھەل و مەرجیککی لە بارتەر بۆ سەرکەوتن ساز بکەن. لەگەڵ ئەوەشدا دەبوو کە مەستە پیتیستی ژبانی خەلکی شەر لێ دراوی ولاتە پان و بەرینەکانیان و ئەو شۆتەنەش کە داگیریان کردبوون، دا بین بکەن، بۆ ئەم مەبەستە پیتیستی بە ھێزیککی ھەرە بنەردەتی بوو بۆ درێژەدان بە شەر. ئەم کارساتە گەشتە ئەر رادەپە کە دەولەتی ئەمریکاش لەگەڵ ولاتە ھاویمەکان کەوت و شەری دژی فاشیزمی ھیتلەری راگیاندا. ھاتنی ئەمریکا بۆ گۆرەپانی شەر دەوریککی بەرچاوی لە ھاوسەنگی ھێزەکانی دوو لایەنی شەردا نواندا، لەبەر ئەوەی کە ئەم ولاتە ولاتیککی گەورە و دەولە مەند و خاوەن سەرچاوەی ژێر زەوی زۆر بوو. شەری دووھەمی جیھانی گەشتە جیگایە کە ئەگەر بە شتێدەیک لە رێگە رۆژھەلاتی نێو دەستە و بەتایبەت لە رێگە نێرانە دەست بەکار نەبوونایەو، لەلایە کەووە کە دەستە و نێمکاناتی پیتیستی بۆ بەردەکانی ئوروپایی شەر لە ریتی ناوچە ناسیایی یەکیەتی سۆڤیەتی بەری نەکردبایەو لەلایەکی دیکەو بەشتیک لە ھێزەکانی بەرتانیای سۆڤیەت بۆ پاراستنی ھێندیک ھاوسەنگی لە ناوچە جۆراوجۆرەکان یەک لەوان نێران. ئەھاتیابە، نێمکانی سەرکەوتنی ھاویمەکان زەحمەت تر دەبوو و یان وەدرەنگ دەکەوت. ئەو بوو ولاتە ھاویمەکان بەریاندا کە بە داگیرکردنی نێران دووکاری گرینگ بکەن:

- ۱- پیتیستی دەست تێوەردانی نێمکانایی ھێندیک لە ناوچەکانی عەرەبی و بەتایبەتی تورکیە کە لە ئالمانی نازی زۆر نزیک کەوتبوو بەرگن.
 - ۲- پیتیستی نفووزی فاشیزم لە نێران و ناوچە کەدا بەرگن و کە دەستە و نێمکاناتی پیتیستی جەنەبایی و جەنەبایی بۆ بەردەکانی ئوروپا، بەتایبەت بۆ سۆڤیەت بنێرن.
- دوو ولاتی گەورە ھاویمەکان واتە یەکیەتی سۆڤیەت و بەرتانیای رۆژی ۳ی خەرمەمانی ۱۳۲۰ ھاتە ناو خاکی نێرانەو و دواي نەوانیش ئەمریکا ھێزیککی دیکە ھێنا و بە ھەری ئەم ھێرشە حکوومەتی رەزاخان، کە تا ئەو دەم بەستی لە ھەموو

نینسانیکى نازادیخواز بریبوو و هموو گهلانى نیران کموتیبوونه بهر زدهروزدنگ و سمرکوتى ریتیهمکهى، بهرگهى نهگرت و تیگ رووخا و به حاله حال رذاخان به هوى پشتیوانى نمریابی ههره گموردی نهوددم واته بریتانیا که له راستیدا بۆ خوى هیتابوویه سمرکار، رزگارى هات و له ریکهوتى ۲۵ى خهرمانان، سهردهتا بۆ دورگهى سورس و پاشان بۆ ژوهانسبورگ له نهفریقای باشوور دورور خرایمودة. لهبهر نهوهى که تیکهلاوى و وک يهک چوونى بۆچوونهکانى حکومهتى نیران لمو ههل و مهرجهدا لهگهل فاشیزم و شخسى هیتلیر کم نهبوو و له لایهکیشموه ددولهتى نالمانى هیتلیری بۆ نهوهى زانیارى تهواو له ودزعى سؤقیهت و بهردهکانى شهر لمو ناوهدا ودریگرئى، به ددیان و سهدان جاسوس له لایمن ریتیى نیرانهوه نیزن درابوون که به قازانجى ددولهتى نالمان و حکومهتى نازى جاسوسى بکهن و، نهوا بۆ خوى مهترسییهکى گمورده بوو که ددیوانى زىانى زۆرى نيزامى بۆ یهکيه تى سؤقیهت و ولاتانى دیکهى هاوپهیمان هبئى.

دواى دورور خستهوهى ردهزاشا، بوونى هیتزه هاوپهیمانهکان لهگهل نهوهى که بهشیکى زۆرى نیرانیان داگیر کردبوو، بهلام ودهکوراستیهک لانى کم له بارى ژيانى دیوگراتیانمو ناسایى خهلک، هیندیک قازانجیشى همبوو. خهلکى نیران که ماویهکى یهکجار زۆر بوو بههوى سهرهزۆى و دیکتاتۆرى رذاخانى له ههر چهشنه نازادییهکى نینسانى بئ بهش کرابوون، بهبوونى نه هیزانه، له لایهکهوه کموته نال و گۆرى بیرورا سهباردهت به هاتنى هیزى ولاتانى هاوپهیمان، له نیسو خویانداو، له لایهکى دیکهوه هیندیک پێوهندیان لهگهل نه هیزانه گرت و دهگهلان ناشنا بوون. به تابهت که حممه ردهزا شا نینسانیکى تازهکار بوو و سهردهتا ددهسهلاتیکى نهوتۆى نهبوو، فهزایهکى تا رادهیهک نازاد له هموو نیراندا پیکهاتبوو، نه و دزعه بۆ گهلانى نیران که له میژر بوو ستهمیان لى ددکرا و نازادییهکانیان بهر بهست کرابوو، ددرفه تیکى باش بوو تا نه فمستیک به نازادى بکیشن. ورده ورده هیندیک دهسته و ریکخراو و حیزب بووژانهوه. به بوونى نمو نیوه نازادییه که ههردهم رووى له زیاد بوون بوو، له نیراندا به گشتى و له کوردستانى نیران به تابهت که نوردووى سوور یان نهترمشى سوور له سنورهکانى باکوور و باکوورى روژناووه هاتبوونه ناو کوردستان ددرفه تیکى گمورده بۆ گهللى کورد ردهخسا که هاوکات لهگهل نهفمس کیشانى نازادانه، هیندیک کردودهش له خوى نیشان بدا. یهکم کردوده نهوه بوو که خهلک رژهانه ناو زۆربهى پادگانهکان و دهستیان به سهردا گرتن. بنکمو

پایگاکانی ژاندارمری له زۆر شۆڤن و له ماوهی چهند رۆژدا چهك کران. هێزی نمو جارهی سۆڤیهت كه هاتبوه كوردستان به پێچهوانه‌ی هێزی سهردهمی تێزار كه کاریان كوشتا و گرتن وتالان كردن بوو. به‌مویه‌ری باشییه‌وه له‌گه‌ل خه‌لك هه‌لسوكه‌وتیان ددكرد و له راستیدا نهم جۆره‌ ده‌فتارانه‌ بۆ زۆر كهمس كه له سهردهمی شه‌ری یه‌كهمی جیهانییدا نه‌رته‌شی رووسییه‌یان دیتبوو، چاوه‌ڕوان نه‌ده‌كرا، له‌گه‌ل نه‌وش خه‌لك له‌م چه‌شنه هه‌لسوكه‌وته كه‌لكی وهرگرت و هیندیک گۆڕینه‌وه‌ی بیروپا و تێكه‌لاوی فیکری هاته‌ گۆڕی. شایانی باسه‌ كه نه‌و كات له كوردستاندا كه‌سانیک هه‌بوون كه وه‌ختی خۆی له لایه‌ن له‌شكری رووسییه‌وه به‌دیل گیرابوون و چهند سالیکیان له زیندانه‌کانی تێزاردا تێپه‌م کردبوو، نه‌وانه تا راده‌یه‌ك له‌گه‌ل زمانی رووسی ناشنا بوون، به‌لام له راستیدا نهم زمانه‌ بۆ زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری خه‌لك زمانیکێ ته‌واو بێگانه‌ بوو. له‌گه‌ل نه‌وشدا وه‌ختیک دوو‌كه‌س بیانیه‌وی به‌ شێوه‌یه‌کی ناشتیانه‌ ئال و گۆری بیروپا بکه‌ن، نه‌زانیی زمانی یه‌كتر، گیرۆ گه‌رفتیکی گه‌وره‌ نابێ، هه‌رچهند هیندیک له نه‌فسه‌رده‌کانی نه‌رته‌شی سوور كورد بوون و كوردییان ده‌زانی و ته‌نانه‌ت هیندیک له سه‌ربازه‌کانیش كوردی کرمانج بوون كه وه‌ختی خۆی له تورکیه‌ دهرکرا‌بوون و له ناوچه‌کانی نه‌رمه‌نستان و نازه‌ریایجان نیشته‌جێ ببوون. نه‌و تێكه‌ل بوون و بیروپا گۆڕینه‌وه‌ دهورێکی باشی هه‌بوو له پێکهێنانی زه‌مینه‌یه‌کی فیکری له‌بار سه‌بارده‌ ته‌نازادی و مافی نه‌ته‌وايه‌تی له نێو خه‌لكی كوردستاندا. ناماده‌بوونی زه‌مینه‌ی به‌ره‌و پێش‌چوون و خو‌ دهر‌باز‌ كردن له ژێر سیبهری چهندین ساله‌ی دیکتاتۆری سه‌رنجی ژماره‌یه‌کی زۆر له کاربه‌ده‌ستانی ولاتی سۆڤیه‌تی راکێشاو به‌ره‌ به‌ره‌ نه‌وانی له‌گه‌ل ژبان و فه‌ره‌ه‌نگ و داب و نه‌رتی نه‌و سهرده‌مه‌ی کورده‌کان ناشنا کرد.

له‌و سهرده‌مه‌دا دهر‌به‌گایه‌تی له كوردستان هه‌روه‌ك باقی شۆڤه‌کانی دیکه‌ی نێران سیستمی زال به‌سه‌ر كۆمه‌لدا بوو و نه‌گه‌ر نهم سیستمه‌ نه‌بوو‌بایه به‌ دله‌یاییموه‌ ده‌کرێ بلیتین به‌ سه‌رنج دان به‌و هه‌لومه‌رجه‌ له‌باردی كه ره‌خسابوو، كوردستان وه‌زعیکی دیکه‌ی ده‌بوو، خه‌لكی كوردستانی نێران له قه‌وناغیکی دیکه‌ی ژباندا ده‌بوون. به‌هۆی نهم سیستمه‌وه‌ به‌شی هه‌ره‌ زۆری جه‌ماوه‌ری خه‌لك واته‌ جووتیاران له لایه‌كه‌وه به‌ ده‌ست زوڵم و زۆری حكوومه‌ته‌وه‌ كه بۆخۆی نوێنه‌ر و سه‌مبولی دهر‌به‌گایه‌تی بوو، ده‌ی‌نالاند و له لایه‌کی دیکه‌شه‌وه‌ به‌هۆی مالیكه‌ گموره‌كان به‌ توندترین شێوه‌ ده‌چه‌وسایه‌وه‌ و له

هه‌لومەر جیتیکی نه‌وتۆدا که نینگلیزه‌کان له به‌شیتیکی باشووری کوردستان و نه‌مریکاییه‌کان له نه‌میر نابادی تاران و هیندیک شۆنی دیکه و له باکووری کوردستانیش رووسه‌کان دامه‌زرا بوون، شتیکی ناساییه که ئالۆزییه‌کی به‌رچاو له به‌پۆیه‌چوونی کاروباری کۆمه‌لدا دپته‌ پششی. چونکه کار به‌ده‌ستانی ده‌وله‌تی ناوه‌ندی ده‌سه‌لاتیکی نه‌وتۆیان نه‌ما‌بوو و خه‌لک له‌به‌ر بێزاری زۆر له‌ حکومه‌ت، بۆ خۆی کاروباری خۆی راده‌په‌راند. پشکهاتنی نه‌و وه‌زعه‌ شۆنه‌ماری له‌ سه‌ر رووناکبیران داناو نه‌وان به‌ هه‌ست به‌ به‌رپر ساییه‌تی که‌وته‌خۆ. به‌ تاییه‌تی هیندیک له‌ رووناکبیرانه‌ی که‌ زه‌جری زۆریان دیتوو و بۆ ماوه‌ی چهندین سال زیندانی و دوورخراوه‌بیان به‌ ده‌ست حکومه‌تی ره‌زاخانه‌وه‌ کیشابوو، زۆر تینووی نازادی و پشکهاتنی ژیا‌نیتیکی نینسانی بۆ که‌له‌که‌یان بوون. گه‌لی کورد له‌ کوردستانی ئێران سه‌رباری ستمی چینایه‌تی هه‌روه‌ک باقی که‌لانی دیکه‌ی ئێران، ستمی نه‌ته‌وايه‌تی و مه‌زه‌به‌شی لی چوه‌. له‌به‌ر نه‌وه‌ شتیکی ناسایی نییه‌ که‌ له‌ یه‌که‌م ده‌رفه‌تدا که‌ وه‌چنگی که‌وتوو، وه‌کو کورد خۆی بۆ مه‌تره‌ح بووه‌ و هه‌موو کیشه‌کان له‌و روانگه‌وه‌ هه‌لده‌سه‌نگینی و سه‌ره‌نه‌ج‌بام ریک‌خه‌راویک به‌ ناوی ژیا‌نه‌وه‌ی کورد یان «کۆمه‌له‌ی ژ-ک» له‌ کوردستانی ئێراندا پشک دپتی.

لێره‌دا پێسته‌ نه‌ودش بگوتری که‌ به‌ر له‌ شه‌ری یه‌که‌می جیهانی تیکۆشانی کورد له‌ به‌شی ره‌ژه‌هلانی کوردستاندا به‌ شێوه‌ی ریک‌خه‌راوه‌یی ده‌ستی پشکردوه‌. یه‌ک له‌وانه‌ «کۆمه‌له‌ی جیهان دانی» به‌ سه‌رۆکایه‌تی عبدالرزاق به‌گی به‌درخان بووه‌ که‌ له‌ ناوچه‌کانی باکووری کوردستانی ئێران و به‌ هاوکاری سه‌مکو و هیندیک تیکۆشه‌ری دیکه‌ی کورد پشک هاتبوو، به‌لام زۆر په‌ر دی نه‌سه‌ندبوو. هه‌روه‌ها له‌ دوایین سالی شه‌ری یه‌که‌م دا «کۆمه‌له‌ی نیسته‌خلاسی کوردستان» له‌ لایه‌ن سه‌ید ته‌ها شه‌مزی^(*) و به‌ هاوکاری سه‌مکو دامه‌زرابوو له‌ زۆر شۆن تیکۆشانیان هه‌بوو، به‌لام کارتیکی نه‌وتۆیان نه‌کردبوو. سه‌ره‌له‌دانه‌کانی سه‌مکو له‌ به‌شیک له‌ کوردستان و مه‌حمود خانی دزلی و مه‌حمود خانی کانی سانان له‌ مه‌ریوان، جافر سولتان له‌ هه‌ورامان و مه‌لا خه‌لیل له‌ ناوچه‌ی سه‌رده‌شت و مه‌ها‌باد له‌ سه‌رده‌می ره‌زاخانه‌دا، له‌و کۆمه‌له‌ راپه‌ڕین و سه‌ره‌له‌دانانه‌ی پش پشکهاتنی «کۆمه‌له‌ی ژ-ک» ن و، له‌ ساله‌کانی ۱۳۱۸ و ۱۳۱۹

(*) مه‌به‌ست سه‌ید ته‌ها شه‌مزی کوری شیخ عوبه‌یدوللا کوری شیخ ته‌ها شه‌مزی پیری ته‌ریقه‌ته‌. سه‌ید ته‌ها له‌ پشودنی له‌گه‌ڵ بزووتنه‌وه‌ی سه‌مکو له‌لایه‌ن ره‌زا شا گیرا و بره‌یانه‌ تاران و له‌وی ده‌رمان داو کراو له‌ گۆرستانی «ابن بابویه»ی تاران به‌ خاک نه‌پشێندراوه‌.

حیزی نازادیخوازی کوردستان پتیکهاتبوو که ژماردیهکی زۆریان بۆ شارەکانی باشووری
 نێران لێ دوور خرانموه و ژماردیهکیان گیران که یەک - دووکەسیان بە ناودەکانی محەممەد
 محەموودیان و حسین لبادی خەلکی مەهاباد، ماودیهکی کورت دواي نازادیوونیان جوانه
 مەرگ بوون. بەندییهکان و دوورخراوەکانیش که خەلکی شۆتە جۆراوجۆرهکانی کوردستان
 بوون، لە خەممانانی سالی ۱۳۲۰ و بە تێکچوونی حکوومەتی رەزاخان گەڕانوه
 کوردستان، شایانی باسە که بە دواي دوور خستنهوه و «تەبەید»ی رەزا شا لە لایەن
 هاوێپەمانەکانموه، لە رێکموتی نۆی رێبەندانی سالی ۱۳۲۰ی هەتاویدا کۆبوونەوودیهکی
 هاوێمشێ بالۆتێزەکانی سۆڤیەت و بریتانیا لەگەڵ وەزیری دەرەوێ نێران پتیکهات و
 پەیمانیک بە ناوی «پەیمانی نێتخاد» لە نێوانیاندا مۆر کرا. بەندەکانی پێنج و شەشی ئەم
 پەیماننامەیه باسی ئەوه دەکەن که:

- ۱- جوارچێودی خاکی نێران بپارێزن و هیچ کاریک نەکەن بە پێچەوانەي ئەوه یی.
- ۲- شەش مانگ دواي کوتایی هاتی شەر، هەموو هێزەکانی ولاتی هاوێپەمان لە نێران
 بکێشێنەوه.

دامەزراندنى كۆمەلەي ژ - ك

لە كۆي نەم ھەلە رەخساو و باروڭخە ئالۆز و لە بارەدابو كە «كۆمەلەي ژ-ك» رۆژى ۲۵ى گەلاويزى سالى ۱۳۲۱ى ھەتاوى لە شارى مەھاباد پىكھات و دەستى بە تىكۆشانى يەگجار نەيتى كرد. «كۆمەلەي ژ-ك» رىكخراوتىكى بە تەواوى نەيتى بوو و بە ھۆى ژماردەك لە رۆشنىيرانى كوردى دانىشتوى شارى مەھاباد و لەسەر بناخەي بەدەستەو گرتنى دەسلەت و حاكىمىيەتى كورد بە دەستى كورد دامەزراود. دامەزرىنەر و كارگىرە سەرەكىيەكانىشى بىرىتى بوون لە: مەلا عەبدوللا داودى، حەسەن فرۆھەر، عەبدولرەحمان زەبىحى، عەبدولرەحمان ئىمامى، مەلا عەبدولقادر مودەرىسى، نەجمەدىن تەوحىدى، مەھمەد نانەوا زادە، عەلى مەحمودى، مەھمەد نەسحابى، عەبدولرەحمان كىيانى، سەدىق حەيدەرى، قاسم قادىرى، عەزىز زەندى، مەھمەد ياهو، احمد عىلمى، مىر حاج و مستەفا خۆشناویش بە نۆتىنەرى حىزبى ھىواى كوردستانى عىراق بەشدارى كۆبوونەمۆى نەسلى بوون كە رىبەرى كۆمەلەي تىدا ھەلبرژىرداود و لە بانەمەرى سالى ۱۳۲۲ى ھەتاويدا بەستراود. ھەرچەند زۆرتر باسى يازدە كەس دەكرى كە پىكھىتەرى كۆمەلە بوون.

دامەزرانى «كۆمەلەي ژ-ك»، لە لاىەكمەو لەسەر كۆمەلەي تىنوى نازادىي كوردەوارى كە بۆمادەيكى دوور و درىژ چەوسابوودە، شوئىنەوارى دانا و بەردە خەبات كردن ھانى دان و، لە لاىەكى دىكەو دەستى كرد بە نىكاىەتى كردن و پىكھىتەنى دۆستايەتى لەگەل ھىزەكانى دىكەى كوردستان و بە تايبەت لەو سەردەمەدا لەگەل حىزبى ھىوا لە كوردستانى عىراق كە پىشتەر بە ھۆى چەند كەس وەك رەفىق حىلمى و مەحمود جەمەدەت لە كوردە نىشتانەروەكانى كوردستانى عىراق دامەزراو. نەم حىزبە بە شىوئەيكى جىددى تاوى داىە ھاوكارى كردن لەگەل كۆمەلە و بەشدارى كردنى مىر حاج و مستەفا خۆشناویش لە

کۆبونوئەوی سەرەکیی دامەزرانی کۆمەڵەدا هەر لەم پێوەندییەدا بوو. میر حاج و مستەفا خوشناو لە ئەفسەردەکانی نەرمەشی عێراق بوون کە دواوەش لە راپەرینی بارزانییەکاندا بەشدارییان کرد و لە کۆماری کوردستانیشدا بەرپرسایەتییان هەبوو و دواى رووخانی کۆمار لەگەڵ سەرۆک مستەفا بارزانییدا مەها بادیان بەجێ هێشت. میر حاج دەگەڵ بارزانییەکان چووە سۆقیەت و دواوەش لەگەڵ وان گەپاوە، مستەفا خوشناو گەپاوە عێراق و لەگەڵ سێ ئەفسەری دیكە هەمو ناوانە نیعدام کران: عیزەت عەبدولعەزیز، محەممەد محەموود قودسی و خەیروللا عەبدولکەریم.

کۆمەڵەى ژ-ک، رێکخراویکی داخراو بوو، بۆ غەیرە کورد و هەر کوردێکیش کە خوازیاری چوون بۆ ناو رێژدەکانی کۆمەڵە بووایە دەبوو تا قی کارییەکی دژوار تێپەر بکات و لە هەمسو باریکەود جیتی دانیایی بوایە. پاشانیش بە قورئان سوێند دەدرا. ئەم شتێوە وەرگرتەى نەندام و لایەنگر لەلایەن کۆمەڵەوە بە سەرئێجدان بە هەل و مەرجی ئەو کاتی خەبات لە پێتێو و دێهتێنانی مافی نەتەوایەتیییەو، شتیکی گونجاو لەگەڵ ئەو سەردەمە بوو، سەردەپای ئەم نەپیتی کاری و بەر تەسک بوونەى نێمکانی تیکۆشانی بەربلاو، کۆمەڵەى ژ-ک توانیویەتى لە روونکردنەو و راپەراندنی خەلکی کوردستاندا دەوری بەرچاوی هەبێ. بەم هۆشە کە زۆربەى هاوڕێیانی حیزبی و میژوونوسەکان لەسەر ئەو برۆیەن کە پایە و بناغەى حیزبی دیکۆراتی کوردستان هەر «کۆمەڵەى ژ-ک»ە. رەنگە بە بۆچوونێکی ناوا ناسیۆنالیستییهو کۆمەڵەى ژ-ک نەیتوانی بۆ زۆربەى رووناکبیرانی ئەودەم بۆ لای خۆی رابکێشێ، بەلام لە کۆمەڵەى کوردەواری ئەوکاتی کوردستانی ناوەندیدا بە تايهت و تا رادەیهکیش لە سەقز و بانە و هەروەها لە باکووری کوردستانی ئێران پەردە نەستاند و توانی بپێتە هێزێکی زۆر فەعەل و تیکۆشەر. کۆمەڵە هەستی کوردایەتى تا رادەیهکی زۆر لە نێو خەلکدا زیندو کردووە و بە هۆی پێوەندى لەگەڵ کوردستانی عێراق و هینانی بۆلاکراوەکانی ئەوى، ورده ورده خەلکی لەگەڵ ئەدەبیاتی کوردیش ناشنا کرد. هەروەها بۆ بۆلاکردنەوێ بۆچوون و سیاسەتى کۆمەڵە، یەکم گۆفاری کوردی لە کوردستانی ئێران بە ناوی «نیشتمان» لە لایەن ئەم رێکخراوە چاپ و بۆلاکرایەو. دەرکردنی ئەو گۆفاره هەتا سالی ١٣٢٤ی هەتاوی دێژەى کێشا.

لە دوايین سالی تیکۆشانی کۆمەڵە و هەروەها لە کاتی دامەزرانی حیزبی دیکۆراتی کوردستاندا، دوو قوتابخانەى کوردیی شەوانە، یەکیان بە ناوی «گەلاوێژ» لە گەڕەکی

قووله قمبرانی مه هاباد به بهریر سایه تیی مه لا عبدالله داودی که به مه لای جه جوکی به ناوبانگ بوو و له پیتشدا له مالی حاجی نه حمه دی گادانی دامه زراود و دواپهش گوئیزراود تموده بۆ مالی حاجی سهید عبدالله ته ها زاده هر له و گهرده کو، دووهمه میان به ناوی «نازادی» له گهرده کی نه رهنه میان له نزیک مالی حمه دی مه ولویدی، دامه زراود. له پیتشدا هیتدیک لای خوینده وار له قوتابخانه ی گه لایژ فیری کوردی بوون، دواپهش قوتابییه کانی خاوند هست و رۆله کانی نه دامانی جن باوهری ژ-ک به نیوه نهینی شهوانه له دوو قوتابخانه دا دیان خویندن. (*)

(*) له رۆژنامه ی ژماره ١١ ی «کوردستان» دا ناوی بهشتیک له دسته ی ههول و دووهمی قوتابییه کان هاتووه.

کۆمهلهی ژ-ک ماوهی سێ سال تیکۆشانی بهردوام و نهێنی خۆی درێژه پێ ددها و
 پێگهیهکی کۆمهلايهتی پهيدا دهکا. بهلام له راستیدا له بهر نهودی ناماڤههکانی خۆی به
 شێوهیهکی زانستیانه نههتیاوه گۆڕی و باستیکی ئهوتۆیان له دیموکراسی و خودمختاری
 بۆ خههک پێ نهبوو، نهیتوانی به تهواوی گهشه بستیێتی. به تایبته له بهر نهودی که
 فهزای سیاسی ئێران به رهو دیموکراتیزههون دهوێشت و له زۆر شوێن هیزب و رێکخراوی
 نوێ پێکهاتبوو له کوردستاندا که نهوکات به تایبهتی دانیشتووی زۆری غهیره کوردی
 وهک نازهری، نههمهنی و ناسوری و کهلیسی لێ بوو، بۆچونهکانی ژ-ک له پێوهندی
 لهگهڵ ئهم کهمایهسیانهدا ناسیۆنالیستانه بوو، پێویست بوو که ئال و گۆڕێک له وهزی
 کۆمهلهدا بێته پێشی و بهرنامهیهکی نوێ بۆ کاروتیکۆشانی دوا روژی دیاری بکریێت. لهو
 ماوهدا که کۆمهلهی ژ-ک خهڕیکی تیکۆشان بوو، ژمارهیهک له پیاوانی ناسراوی ئهو
 کاته هیندیک سهفهریان بۆ دهروهی کوردستان کرد. دووجار ههینهتی کورد چوونه تهوڕیز
 که لهو سهردهمهدا فیهرقهی دیموکراتی نازهربایجان لهوێ تیکۆشانی زۆری هههيوو، و
 لهوێشهوه بۆ باکو دهعهوت کران. ئهو سهفهراوه دوو شوتنهواری جیاوازی لهسهه نهفرادی
 ههینهتهکان دانا، دیاره بهشی زۆری بهشدارانێ ئهو ههینهتانه له مالیکه گهورهکان بوون و
 تهنیا ژمارهیهکی کهمیان رووناکبیری وهک قاضی محهمهد لهگهڵ بوو. ئهو دوو تپیه له
 سهفهڕکهپاندا دوو روانگهی جوړاوجۆریان هههيوو. نهودی رووناکبیریکی دیموکرات و به
 بیروباوهڕ بوو، رزگاری و بهختیاری گهلهکهی بهلاوه مههمهست بوو و ناواتی ئهو بوو که
 روژێک له روژان له کوردستانیش دامهزراوی سهمنهتی گموره و کارخانهی به سوود
 دابهزێ و ژیانیکی پر له خۆشی و کامههانی بۆ گهلهکهی وهی بێت و بۆ گهیشتن بهم
 ناماڤههانهش بهرنامهی کاری خزان لهسهه نهه بنهچینه داپڕێژن. بهلام بۆ مالیک و
 دهربهگهکان که دهسهلاتی سههرکیی کۆمهلهشیان له دست داهاو، هیاواخاستن به بوونی
 وهزیکی ئهوتو به مانای نهمانی دهسهلاتیان و له ناکامدا رووخانی سیستهکهیان بوو.
 ههر بۆیهش لهو سهفهرااندا جیاوازیی بیروبوچوون پهیدا دهین، روانگهی قازی محهمهد و
 هاوپیهرهکانی له حاست نیسلاح و بهرهو پێش بردن و دیموکراتیزهکردنی کوردستان، دهچووه
 پێش و، روانگهی ئهوانی دیکه له چوارچێوهیهکی وشکی کوردایهتی داو تهنیا له بهر
 نهودی که بارودۆخی کۆمهله له چوارچێوهیهکی بهر تهسکدا راگیرێ و حاکمیهتی خۆی له
 قالبی ئهم بۆچوونهدا داڕین بکات. ئهو سهفهراوه و گێڕانهودی باسی چاوپێکهوتنهکان له

راستیدا شویتنماری زۆر بمرچاوی له سهر كۆمهلهی رۆشنبیرانی نه و دهمی كوردستان دا هه بهو. نهو كهسانهی كه به بیروباوهی بوون زیاتر شته كانیان وهردهگرت و بهرو دیوكراتیزهكردن و په ره پێدانی ژبانی هاویهش و پێشكهوتوانه له گه له سهرجهمی دانێشتوانی كوردستان و هاوکاری كردنی گهلانی دیکه ی نیران و نهو رێكخراو و حیزبانیهی كه تازه پێكهاتبوون، ههنگاوایان دهن، وهك باس دهكری هیندیک له نهفرادی كۆمهله، كهسانی بمرچاو تهنگ بوون و له چوونی كه سایهتیی وهك قازی محهمه ده كه خاوهنی نهو بیروبوچوونه بوو و خوشه و یستیی تاییهتیی له نێو خهلك دا هه بهو، ده ترسان.

له ناخرو نهخره كانی تێكۆشانی كۆمهله دا كه تارا دهیهك زهمینهی فیهكری له نێو خهلكی كوردستان دا پێكهاتبوو و رۆژنامه و گوڤار بلامو بهو نهو و، بیروباوهی چهپ له نێو بهشێك له رووناكبیران دا بهرو ی پیدا كردهبوو، بوچوونی دامه زانی رێكخراویکی نوێ و گونجاو له گه له لومه رج دا، هاته ناراه. نهو بوچوونه پێی وابوو دهین بو پێكهاتنی حیزبێك كه له لایهك هه مموو یست و داخوازی خهلكی كوردستان وه دی پێتی و له لایهکی دیکه وه هاوکاری هه مه له یمنه ی هه پێی له گه له گه لی نازه ریا بجان كه نه و كات خه ریهکی تێكۆشانی زۆر بمرچاو و خه ریهکی پێكهاتنی كۆماری خۆیان بوون و، هه روه ها بو هاوکاری كردنی گهلانی دیکه ی نیران بو وه رگرتنی ده سه لات هه ول بدری. نه ركه یکی دیکهش كه ده كومه نه مستوی نهو شیهو بوچوونه، په ره پێدانی دۆستایه تی و نال و گوژی بیروبا بوو له گه له هیزه كانی دیکه ی كوردستانی له به شه جیا جیا كانی كوردستان دا.

سه بارهت به چوونی قازی محهمه ده بو نێو ریزه كانی كۆمه له ی ژ-ك هیندیک ده لێن كه خۆی به وه رازی نه ده بهو كه لهو چوارچێوه به رته سه كه دا تێكۆشانی هه پێ. له بهر نه وه ی كه بوچوونی دیوكراتیکی كه م تیدا بووه. به لام به هۆی پێكهاتنی نهو زهمینه یه كه باس كرا، سه ره نهجام قازی محهمه ده بریار ده دا كه به چێته نێو كۆمه له وه.

به دوا ی وه رگیرانی وهك نه ندای كۆمه له ی ژ-ك كه هیندیک پێیان وایه له مالی مام نه حمه دی نیلاهی و هیندیکیش ده لێن له مالی كا ك دلشادی ره سوولی بووه. هه ره و ك ژماره یهك له نه ندامانی نا وه ندی كۆمه له ش پێشبینییان كرده بوو، وه زعی كۆمه له ی ژ-ك به ره و دیوكراتیزه بوون ده روا و باسی په ره پێدانی دیوكراسی و پاراستنی به توندی دێته ناراه. قازی محهمه ده له كۆبوونه كان دا بیروبوچوونی خۆی باس ده كا و نهو بوچوونانه له سه ر به شیهکی زۆر له نهفرادی ریه ره پیه تی ژ-ك شویتنه وار دادفتی. به

تاییهت نهم باسه دیتته گۆزئی که نه گهر مافی نمو خه لکه غهیره کوردی که له کوردستان
 ددژین و فهرهنگ و داب و نهریت و مافی جیوازیان ههیه، له بهر چا و نه گیری و بهموتی،
 نه وکات جیوازیان له گه ل ریتی پاشایهتی چیه؟ بۆیه نیمه نه ته نیا ده بی وهک کورد
 مه سه له که ی خۆمان له بهر چا و بی، به لکو ده بی بۆ راکیشانی نه زهر و پشتیوانی گه لانی
 دیکه ی ئیرانی هه ول به دین. له م پتوهندیه دا ده بی بۆ هاوکاری کردن له گه ل سر جهم هیزه
 شوهر گیره کانی ئیرانی هه نگا و هه ل بئینه وه. له لایه کی دیکه وه دوا ی پیکه هاتی
 کۆمه له ی ژ-ک، هیندیک له ریه رانی نمو ریکه خراوه له گه ل نویتهرانی نه و هیزانه ی که
 ئیرانیان دا گیر کردبوو، و توو ییزان کردووه، ته نانه ت نه و نوینه رانه چه ند جار ها تو نه ته
 کوردستان و له گه ل نه وه ی که قازی محممه د نه ندای کۆمه له ش نه بووه، ته نیا وهک
 که سایه تیه کی ناسرا و خا و نه نه زهر چا و یان پیکه و تووه و نه زهر خوازیان لیکردووه. بۆ
 وینه یه که مین چا و پیکه و تنی پیشه و له گه ل نویتهرانی نه مریکا و ئینگلیس رۆزی ۲۵ ی
 سیپتامبری ۱۹۴۱ و له مه هاباد بووه. نه وان نه یان ده توانی هه روا به سووک و ناسانی
 به وه رازی بن کۆمه له ی ژ-ک به و بۆ جو نه غهیره دیو کراتیکیه وه بیتی و به نیتی کورد
 ده سه لات به ده سه وه بگری. له و کاته شدا خه بات دژی ریتی پاشایهتی بۆ سۆ فیه ت
 گرینگ بووه و بۆ سه رجهم ولاتیانی دا گیر که ری ئیرانی لاواز را گرتی ده سه لاتی نا و نه دی،
 وهک مه به مستیک له نارادا بووه. بۆ نه م مه به سه ش گه لی کورد، به هۆی هیندیک
 تاییهقه ندی ده ی توانی ده وری بهر چا و ی هه بی. له م پتیا و ده دا پیکه هینانی نا ل و گۆر له
 بهرنامه و سیاسه تی ریکه خراوی کوردیدا به شتیکی پتویست ده ژمیر درا.

چۆنییه‌تی دامه‌زرانی هیزی دیموکراتی کوردستان

دوای هاتنه‌گۆری نوو بیروبوچوونانه له لایه‌ن قازی محهمه‌ده‌وه له هاوینی سالی ۱۳۲۴ی هه‌تاوی دا کۆبوونه‌وه‌یه‌کی هاوبه‌شی هیندیک کهمایه‌تی ناسراوی وه‌ک قازی محهمه‌د و به‌شیک له نه‌فرادی به‌ناویانگی کۆمه‌له‌ی ژ-ک که قه‌ناعه‌تیا‌ن به‌ بوچوونه‌کانی ناوبراو هینابوو، پتکه‌هات که له‌و کۆبوونه‌وه‌دا هاتنه‌ سه‌ر نوو به‌روایه‌ که پێسته‌ له‌سه‌ر نه‌م‌اسی رێزگرتن له‌ دیموکراتیه‌ت و پاراستنی مافی که‌لانی دیکه‌ی نێران رێک بکمون و بنا‌ه‌ی حیزی دیموکراتی کوردستان، دابه‌ژن، بو‌نم مه‌به‌سته‌ تو‌مارێکی گه‌ورده‌ی پارچه‌یی له‌ نه‌ندامانی کۆمه‌له‌ کۆ ده‌کرێته‌وه‌ که داوای بوونی کۆمه‌له‌ به‌ حیزی دیموکراتی کوردستان ده‌کمن.

به‌وای نێمه‌ له‌سه‌ر ۲۵ی گه‌لاوێژ:

له‌سه‌ر رۆژی دامه‌زرانی حیزب، نێمه‌ له‌سه‌ر نوو به‌روایه‌ین که کۆبوونه‌وه‌کی مانگی گه‌لاوێژی ۱۳۲۴ سه‌باره‌ت به‌وه‌ بووه‌ که کۆمه‌له‌ی ژ-ک بپێته‌ حیزی دیموکرات. زۆر وێده‌چێ به‌ له‌به‌رچا‌و‌گرتنی نه‌وه‌ی که هه‌ر نوو دم له‌سه‌ر نوو مه‌سه‌له‌ ساغ بووبه‌وه‌. چونکه‌ به‌ دوای نهم کۆبوونه‌وه‌دا تو‌مارێکی گه‌ورده‌ش ناماده‌ و نيم‌زا کراوه‌. نه‌ندامانی «ژ-ک» یش نيم‌زایان کردووه‌و خوازیاری نهم نیتو گۆڕینه‌ بوون.

زۆر وێده‌چێ هه‌ر نوو رۆژمه‌ش له‌سه‌ر نه‌وه‌ رێک که‌وتبێن که هه‌ر له‌سه‌ر به‌مه‌ی ژ-ک دامه‌رزێ. به‌رواشیان وابووین نیه‌ستا که هه‌موو کادر و نه‌ندامه‌کان ده‌چنه‌ ژێر پۆشی حیزی دیموکراتی کوردستان بو‌ رێزگرتن له‌ زه‌حمه‌ت و تێکۆشانیان، رۆژی ۲۵ی گه‌لاوێژ هه‌ر بپێته‌ رۆژی دامه‌زرانی حیزب.

وێدەچێ هەر لە سەر نوو رێککەوتنەش بێ کە سالیکی دواتر واتە لە ٢٥ ی گەلاوێژی ١٣٢٥ لە کۆبوونەوەیەکی رەسمیدا کە بۆ بەڕێوەبردنی رێ و رەسمی دامەزرانی حیزب لە ناوەندی حیزب گیراوە. سەید محەممەد تەها زاده «نەبووبیان» وەک نەندامی کۆمیتەی ناوەندی و راگەیاندنی پێڕۆزبایی لە بەشداریان کە پیشتریش و دواتریش لە زۆر شێتێن لە جیاتی پێشەوا قسەمی کردووە، راگەیاندووە کە ئەمڕۆ واتە ٢٥ ی گەلاوێژی ١٣٢٥ حیزمان دەچێتە پێنجەمین سالی خەباتی خۆی یا بە وتەیەکی دی چوار سال لە دامەزرانی تێدەپەڕی.

بە پڕوای ئێمە ئەگەر راگەیاندنی ئەم مەسەلە بە شێوەی رەسمی لە ١/٨/٢٤ دا بە شێوەی ئیعلانییهی رەسمی لە هەشت ماددە وەک بەرنامە راگەیەندراوە، بە دوو دەلیل بوو:

١- بۆ ئەوەی رێبازی دیوکرایی کرای و مەودای هەڵسەنگاندن و بێر لێکردنەو و پێڕادان لەسەر ئەم مەسەلە گرێگە بخێتە بەر راویوچوونی بەشداریان و بە سەرەستی و مەودایەکی زیاتر دەوێ نەزەر بێدن و خۆیان بە تەواوی ساغ کەنەو.

٢- هەر نوو ئیعلانییه بۆیە رۆژیک پیشتر نامادە کراوە و بلاووبووەتەو، تا بەشداریانی کۆنگرە، کە زۆریان لە رێگەی دوور را هاتوون و پیشتر لە باس لەسەر ئەم مەزۆووعەدا بەشداریان نەبوون و لە کۆبوونەوەی مانگی گەلاوێژیدا لەوێ نەبوون، باشتر لە بۆچوونەکانی گشتی حالی بن و چالاکانەتر لەم یوارە و لە دانێشتەکانی کۆنگرەدا بەشداری بکەن.

لە کۆنگرەیدا بە تەواوی ساغ بوونەو و بە تەواوی «ژ-ک»یان بە رۆژی لە دایک بوونە کە یەو هێناوێتە سەر حیزبی دیوکرایی کوردستان.

لە رێکەوتی هەولێ خەزەلدووری سالی ١٣٢٤ ی هەتاوی، راگەیاندراوێک بە ئیمزای ٧٠ تا ٨٠ کەس لە کەسانی ناسراو و جێی پڕوا بلاوودەبێتەو کە نامانجە سەرەکییەکانی خۆیان لە هەشت ماددە دا گونجاندووە و دامەزرانی حیزبی دیوکرایی کوردستان رادەگەیەنن، ئەوەش دەقی راگەیاندراوێکە: ^(*)

(*) لە کتێبی حکومەتی کوردستان- ئەو شیروان مستەفا ئەمین ل ٨١

بسم الله الرحمن الرحيم

به‌یادنامه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان

هاو‌ن‌یشتمانان، برابان!

ناگری شه‌ری جیهانگیر که به‌هۆی دوژمنانی نازادی و له ژێڕینه‌رانی دیموکراسی هه‌لگیرسابوو، به‌ باسکی به‌هیزی سه‌ربازاتی نازای هاو‌په‌یمانی گه‌وردی نێمه‌ کوژایه‌وه‌. دنیای دیموکراسی سه‌رکه‌وت و دنیای فاشیستی که هه‌ولی ده‌دا گه‌لان و نه‌توه‌دکانی جیهان له ژێڕ ده‌ستی چه‌ند نه‌فه‌ر مله‌ور و سه‌ره‌ڕۆدا یه‌خسیر بکا، به‌ شێوه‌یه‌کی قه‌ته‌ی تێکشکا و لێک پلاو بوو و هه‌روه‌ها که چاوه‌ڕوان ده‌کرا، بۆ نازادی گه‌لان و نه‌توه‌دکانی جیهان رێگا خۆش کرا، نه‌مه‌ڕۆ گه‌لانی دنیا له‌ گه‌وره‌ و به‌جووک ده‌یانهموێ له‌و رێگایه‌ی که به‌ره‌و نازادی خۆش کراوه‌ که‌لک وهرگرن و له‌و به‌لێنی یانه‌ی که به‌هۆی مه‌نشووری میژوویی ناتلانتیکه‌وه‌ دراوه‌ سوود بیهێن و هه‌لسووراندنی کاروباری خۆیان به‌ ده‌سته‌وه‌ بگرن و چاره‌نووسی خۆیان به‌ مه‌یل و ویستی خۆیان دیاری بکه‌ن.

نێمه‌ی کورد که له‌ نێران ده‌ژین، سه‌له‌ها و به‌لکو چه‌ندین سه‌د سه‌له‌ که له‌ پێناوی ماف و ده‌سه‌لاتی نه‌توه‌دی و مه‌حه‌للی خه‌باتمان کردووه‌ قوربانیمان داوه‌.

به‌ داخه‌وه‌ کاربه‌ده‌ستانی سه‌ره‌ڕۆی نێران به‌ هیچ جوژێک حازر نه‌بوون قسه‌ی حیسبی نێمه‌ قبوڵ بکه‌ن و ته‌نانه‌ت نه‌یان‌هێشتوه‌ نێمه‌ له‌و مافه‌ش که‌لک وهریگیرن که قانونی نه‌ساسی بۆ نه‌یاله‌ته‌کان و ویلايه‌ته‌کانی نێران دایان و به‌رده‌وام وه‌لامی نێمه‌ گولله‌ و بۆمب و تۆپ و زیندان و ته‌به‌یدو یه‌خسیری بووه‌.

به‌ تایبه‌تی له‌ سه‌رده‌می بیست سه‌له‌ی ره‌زا خاندان ته‌نانه‌ت له‌ له‌به‌رکردنی جل و به‌رگیش دا نازاد نه‌بوون، به‌ ژۆری سه‌رنێزه‌ به‌ هۆی نه‌فسه‌رانی دز و خانین و تالانه‌کروه‌ هه‌ممو دارایی و ژبانی نێمه‌یان ته‌فروتونا کردووه‌و چاویان له‌ ناموس و شه‌ه‌رفی نێمه‌وه‌ بووه‌ و بۆ له‌ نێو بردن و خاشه‌به‌رکردنی نه‌سلی نێمه‌ له‌ هیچ نزمی و درنده‌یه‌یه‌ک خۆیان نه‌پاراستوه‌. ناخر نێمه‌ش نێسانین، نێمه‌ش میژوو، زمان و شوێنه‌واری خۆمان هه‌یه‌ که

لامان خۆشمویست. بۆچی دهبی مافی ئیمه له ژێر پێ بنری؟ بۆچی ناتوانین له نیتو مالی خۆماندا نازاد و موختاریین؟ بۆچی رێگا نادری منداڵاتی خۆمان به زمانی کوردی پەرودره بکهین؟ بۆچی ناهیتلن کوردستان ویلایهتیکی خودموختاری و له لایم نهنجوومنی ویلایهتییهوه ئیداره بکری که قانونی نهسانی دیاری کردوه؟

هاونیشتمانانی ههژرا

دهبی بزانی حق نادری، حق وهردهگیری، ئیمه دهبی بۆ وهرگرتی ماف و دسهلاتی نهتویدی و مهحلهلی خۆمان خهبات بکهین. ئهم خهباتهش یهکیهتی و یهکفرهنگی پێویسته، رێکخراو و پێشهنگی پێویسته، بۆ ئهم مهبهسته پێروژهیه حیزبی دیموکراتی کوردستان دامهزراوه و دهمتی به کار کردوه، ئیوه هاونیشتمانانی خۆشمویست، دهبی چاو و گوێی خۆتان بکه نهوه و له دهوری حیزبی نهتویدی خۆتان کۆ بینهوه و له پیتاوی وهرگرتی مافی رهوای نهتویدی خۆتان فیداکاری بکهین.

حیزبی دیموکراتی کوردستان رێبه و رێتویتی ئێدیوه. تهنیا له ژێر نالای نهوه که نهتویدی کورد له مهترسی تهفروتووناپوون رزگار دهبی و ههپوون و نامووس و شههرفی نهتویدی خۆی دهپاریزی و دهتوانی له نیتو سنووری دهولهتی ئێراندا خودموختاری نهتویدی خۆی و دهست بیتی.

هاونیشتمانان

ئیمه بێجگه له مافی رهوا و نینسانی خۆمان ههچمان ناوی. دروشمهکانی ئیمه له بهندهکانی خوارهویدا خولاسه کراون. بیان خۆیننمه و ههموو گهلی کورد فەردفەردیان تێبگهیهن. نهوه دروشمهکانی ئیمه:

- ۱- نهتویدی کورد له نیتوخی ئێراندا بۆ ههلسووهراندنی کاروباری مهحلهلی خۆی سهربهخۆ و نازاد پێ و له سنووری دهولهتی ئێراندا خودموختاری خۆی و دهدهست بیتی.
- ۲- مافی خۆتێدنی به زمانی زگمکی خۆی ههپێ و تهواوی کاروباری ئیدارهکان به هۆی زمانی کوردیییهوه به پێوه بچێ.
- ۳- له سههر بناخهی قانونی نهسانی، نهنجوومنی ویلایهتی کوردستان به زوویی ههلبێژدری و به ههموو کاروباری کۆمهلایهتی و دهولهتی رابگا و چاودێرییان به سهردا بکا.

- ۴- کاربەدەستانی دۆلەت دەپنە بە بێ قسە لە خەڵکی ناوچەکان بن.
- ۵- دەپنە لەسەر ئەساسی قانوننێکی گشتی لە نێوان لادێی و خاوەن مۆلەدا رێککەوتنێک پێک بهێنرێ و دواڕۆژی هەردوولا داڵین بکری.
- ۶- حیزبی دیموکراتی کوردستان تێدەکوشتی کە لە خەباتدا بە تاییبەتی لە گەڵ ئەتەوێ نازەربایجان و کەمایەتییهکانی تر کە لە نازەربایجان دەژین، ناسورییهکان و نەرمەنییهکان و هێ دیکە، یەکیهتی و بڕایەتییهکی تەواو پێک بهێنێ.
- ۷- حیزبی دیموکرات بە نامانجی بەرەو پیش بردنی کشتوکال و بازرگانی و پەرەپێدانی فەرھەنگ و لەش ساغی و باشتکردنی ژبانی نابووری و مەعنەویی گەلی کورد دەست دەکا بە سوود وەرگرتن لە سامانەکانی سروشتی و کانیگاکانی کوردستان و لەو رێگایەدا تێدەکوشتی.
- ۸- نێمە دەمانەوی تەواوی گەلەکانی نێران هەلی تیکۆشانی بە نازادییان بدریتێ بۆ بەختەوێ و پیش خستنی نیشتمانی خۆیان.
- بەم شێوێهە حیزبی دیموکراتی کوردستان رەسمەن تیکۆشانی خۆی دەست پێکەردووە، و بەنەمای کاروتیکۆشانی بە کورتی ئەو هەشت ماددەیه بووە کە لە راگەیانداوە کەدا هاتووە. رۆژی دواي بڵاویونەوێ راگەیانداوە کە واتە دووی خەزەلەوێ سالی ۲۴ یە کەم کۆنگرە حیزب بە بەشداریی بەشتیکی زۆر لە کەمایەتییه ناسراوەکانی کوردستان و رێبەراییهتی و ئەندامانی کۆمەڵەی ژێرک لە مەهاباد پێک دێ کە لەودا سەدری حیزب و ئەندامانی کۆمیتە ناوەندی هەڵدەبژێردرێن و مەرامنامە یەکی ۲۲ ماددەیی پەسەند دەکەن. دەقی تەواوی مەرامنامە بەم جۆرە بوو کە لە مانگی سەرماوەز دا بڵاو کراوەتەو:

فەسلی یەکم:

- ۱- ناوی حیزب: حیزبی دیموکراتی کوردستانە.
- ۲- حیزب لەسەر ئەم پەناغانە دامەزراوە: حەقیقەت، عەدالەت، تەمەددون. هەموو نێزنامە و قانونەکانی حیزب پاش پەسەندکردن لە لایەن کۆنگرە جێ بەجێ نەکرێن.
- ۳- قەلەم و گۆلە گەنم بۆ ئەلامەتی حیزب قبوڵ کراوە.

فصلی دوهم

۴- له قوتاغی نیستادا گموره‌ترین نامانجی حیزب بریتیییه له‌ودی که له نیتو سنووره‌کانی د‌وله‌تی نیراندا، پارێزگاری مافه‌کانی کورد بکا و بۆ جێگیرکردنی رێگهی خودموختاری هه‌لبژێری. له هه‌مموو ئه‌و نه‌یالات و ویلایه‌تاندا که به درێژایی میژوو کوردیان تیدا ژیاوه و زه‌حمه‌تی کێشواوه، هه‌روه‌ها له کوردستان نه‌ی له‌سه‌ر بنچینه‌ی دیوکراسی، قازانجه‌کانی کۆمه‌لانی خه‌لک ره‌چاو بکړی، نه‌ی بێ گوته‌دانه جیاوازی میلی و قه‌ومی و مه‌زه‌یه‌ی، بۆ هه‌لبژاردنی نوێنه‌ر بۆ مه‌جلیسی شوورای میلی مافی وه‌کو یه‌کیان هه‌بێ.

۵- نامانجی حیزب بریتیییه له په‌ره‌پێدانی دیوکراسی، له‌سه‌ر ئه‌و بنچینه‌یه تی نه‌کوشتی بۆ خۆشیی مرۆفایه‌تی.

۶- حیزب هیچ د‌ورمانیه‌تی و ناکوکییه‌کی له‌گه‌ل حکومه‌تی ناوه‌ندی نییه، به‌لام نه‌یه‌وێ به رێگای هه‌تمانه تێبکۆشی بۆ گه‌شه‌پێدانی فه‌ره‌هنگ و له‌ش ساغی و کشتوکالی گه‌لی کورد که له نه‌نجامی ده‌سه‌لاتی چه‌وسینه‌ران دا به دواکه‌وتویی ماوه‌ته‌وه، بۆ نه‌مه‌ش داواکاری مافی خودموختاری میلییه.

فصلی سێهه‌م

۷- هه‌ممو مالیات و عه‌وازی به شێوی زه‌رووری کۆ نه‌کریتموه و له‌سه‌ر بنچینه‌ی بوودجه رێک نه‌خړی و دابه‌ش نه‌کړی.

۸- یه‌که‌مین هه‌نگاوی حکومه‌تی میلی نه‌ویه ده‌س نه‌کا به ئاواکردن‌ه‌وی ولات و په‌ره‌پێدانی رێکخه‌راوی ناویری و سیاسی، له‌به‌ر ئه‌وه ناتوانی زیاتر له ۳۰٪ ی مالیاتی کۆکراوه به حکومه‌تی مه‌رکه‌زی بدات.

۹- نه‌ی هه‌ممو مهنسورانی کیشوهری و سیاسی و دانیره‌کانی کشتوکال کورد بن. حکومه‌تی میلی هه‌رکات به پتووستی زانی راوێژکارانی بێگانه بانگ نه‌کا. هه‌ممو کاره‌کانی کۆمه‌لایه‌تی و د‌وله‌تی و دادگوسته‌ری نه‌ی به زمانی کوردی بنوسرتن و به‌پێوه‌ به‌رتن.

۱۰- حیزب تی نه‌کوشتی بۆ گه‌شه‌پێدانی کشتوکال ماشین بکړی و هه‌ول نه‌دا ئه‌و به‌رووبومه‌ی جووتیاران به‌ره‌می نه‌هێنن، به‌ه‌شی به‌فرۆشێ.

۱۱- حیزب تێ نهکۆشتی بۆ ناوهێدانی و پاراستنی لهش ساغی دێهات و بۆ نههێشتنی نهو کۆسپانهی له رێی هاتوچۆدایه له دێی یهکهوه بۆ دێی یهکی تر.

۱۲- حیزب به بێ جیاوازی نهتواویهتی و قهومی و مهزههبی هیمایهت له ژبانی سیاسی و نابووری و فهرههنگی و لهش ساغی ههموو زهممهتکیشان نهکا که له کوردستان نهژین.

۱۳- به مهبهستی پهرهپێدانی زانست و شارستانییهتی له نێو خهڵکی کوردستاندا، خۆتێدنی قهوناغهکانی سهردهتایی و ناوهندی نهکریته ئیجباری و له ههموو قوتابخانهکاندا نهی به زمانی کوردی دهرس بخوێنێ.

۱۴- بۆ بهرزکردنهوهی ناستی زانین و ژبان و شارستانییهتی خهڵک، ژمارهیهکی زۆر ناوهندی زانستی کتێبخانه، قهراغهتخانه، کلوب، تیشاتر و مهیدانی وهرزش دادهمهزرێن.

۱۵- ههموو مهنموورانی کوردی که له نهیالات و ویلایهتی تردا له نێداره و نهترهشدا کار نهکهن، نهی بگهڕێنهوه بۆ کوردستان.

۱۶- حکومهتی میلی به لهبهز چاوگرتهی قازانجهکانی خۆی پێنویندی فهرههنگی و نابووری لهگهڵ دۆلهتانی تر، له پلهی یهکهمدا لهگهڵ دۆلهتی گهورهی یهکیهتی سۆقیهت، دادهمهزرێن.

۱۷- حکومهتی ناوچهیی کوردستان له ههموو کۆنفرانسه جیهانییهکاندا که بۆ ژبانی مرۆفایهتی دهبهستێن، به پیتی ژمارهی خۆی داوا یهشاربوون نهکات.

۱۸- حکومهتی خودمختاری کوردستان نهی دسهلاتی ههیه که نیمیازی دهرهتانی کانه دهرهتێراو و دهرنههتێراودکانی کوردستان بدات به ههر کهس که بیههوی.

فهرمێ چوارم

۱۹- حکومهتی میلی بۆ دابین کردنی پێوستییهکانی خهڵکی کوردستان به رێگای ههززان و ردهعت به توندی دژی سهلهم و گرانهروشی و محترکان راددوستی.

۲۰- حکومهتی میلی پهره به نابووری کوردستان نهدا، له ههموو شارهکاندا کارکه دادهمهزرێن، نهی ددستی گلاوی نێستعمار له سامانی سروشتی نێمه بێرێ، نهی بۆ خۆمان سوود لهم سامانه ودریگرین و له ههمان کاتدا سوود به مرۆفایهتیش بگهیهنین.

۲۱- نەبىي لە ھەموو كاروبارى سىياسى و نابوورى و كۆمەلەيە تەيدا ژنان و دكو پياوان مافى و دكو يەكيان ھەيى.

۲۲- نەبىي مافى كەمە نەتە و دىيەكان كە لە كوردستان نەژىن، و دكو نازەربايجانى نەرمەنى و ناسورى بە تەواوى داين بكرى.

حيزبى ديموكراتى كوردستان- سەرماوەزى ۱۳۲۴

ھەروەك پاس كرا، لەو كۆنگرەدا و تەراي پەسەند كردنى نەم مەرامنامە ۲۲ ماددە دىيە، سەدرى حيزب و ئەندامانى ناوەندىي حيزبىش ھەل بژێردان كە برىتى بوون لە:

قازى محەمەد (سەدرى حيزب)، حاجى بابە شىخ، محەمەد حەسەن سەيفى قازى، رەحمانى زەبىحى، مەناف كەرمى، سەيد محەمەد تەھا زادە يان ئەيووبىيان، عەبدولرەحمان نەيلخانى زادە، نەيسامەيل نەيلخانى زادە، نەحمەد نەيلەھى، خەلەيل خوسرەوى، كەرمەن نەحمەدين، حاجى مستەفا داودى، محەمەد ئەمىن موعىنى، مەحمود وەلى زادە، محەمەد رەسوول دلشاد، محەمەد ئەمىن شەرفى، ھەروەھا نەم كەسانەش بە پىي ھەتتەيك بەلگە و نووسراوە دىيە ئەندامى كۆمىتەى ناوەندى بووين: سەيد عبدەللە كەيلانى زادە، عومەر خانى شەكەك، زىروەگى ھەركى و رەشىد بەگى جەھانگىرى.

ماوەى پێكھاتنى حيزبى ديموكراتى كوردستان تا دامەزرانى كۆمارى كوردستان لە مەھاباد لە بارى زەمانىيە، ماوەى كى زۆر كورت بوو لە چەند مانگ تەنەدە پەرى. بەلام ھەلومەرجى گرىنگى سىياسى نەوكات و وريايى و لە خوێردوويى دامەزرتەرانى حيزب بوو ھۆى نەوێ كە لەم ماوە كورتەدا كارى زۆر گرىنگ جێ بەجێ بكرى. رەبەرانى نەو كاتى حيزب بە نەيمان و فەيداكارى و ھەولەى بێ وچان، خوێان بۆ بەدەستە و دگرتنى دەسەلات نامادە دەكرد. ھەرچەند لە بەشىكى زۆرى نەم كارە تەشكىلاتىيە كە پێشتر بە ناوى كۆمەلەى «ژەك» بوو كرابوو، وەك بناخەيەك بۆ حيزبى ديموكراتى كوردستان كە لى لى وەرگىرا. بەلام دەبوو بۆ پێكھاتنى پێوەندى لەگەڵ رەكخراو و حيزبەكانى دىكەى نەيرانى و كوردستانى و راکەشەنى نەزەر و پشەيوانى نەمان و ولاتى دراوسى واتە يەكەيتى سۆڤيەت و پووجەل كەردنەوێ نەو پەيلانانەى لە لاين نەمەريكا و بە تايەت برىتانىا و حەكوومەتى ناوەندى رەك دەخرا، ھەولەيكى يەگجار زۆر بەدري. جيا لەو ھەش

بافتی نمو سەردەمەى كۆمەلى كوردەوارى بافتىكى بە تەواوى عەشیرەتى و دەرەبەگایەتى بوو، خان و ناغا دەسلەتتى تەواویان ەمبوو و کۆسپىكى گەورە بوون کە پتۆست بوو بە شىوئەكى گونجاو ەلەسوکەوتیان لەگەل بکەن و زیانیان کەمتر بکری. یەکیک لەو دوو سەفەرانی کە ەەینەتى کوردەکان دواى کارساتى خەرمانانى ۱۳۲۰ بۆ باکو کردیان. دواى دامەزرانى حیزب و بە گۆرەى راپۆرتى ەتندىک ەەوالدەر لە ۲۱ خەرمانانى سالى ۱۳۲۴دا بوو. نەم سەفەرە پایەخى تاییەتى ەمبوو و قازى مەمەد کەسانىكى باشتر و بەکەلک ترى ەلەبژاردبوو. نەندامانى ەەینەتەکە لە ماوەى زیاتر لە دە رۆژى سەفەرەکەدا چاویان بە ژۆر دامەزرانو و کارخانەى سەنەتەتى کەوت و تارادەبەک لەگەل بەرتۆچوونى کاروبارى نىدارى و سیاسى نازەریایجانی سۆڤیەت ناشنا بوون و راستەوخۆ لەگەل بەرپرسانی ئەوئ سەبارەت بە مەسەلەى کورد دوان و رەسمەن داویان کرد کە بۆ دامەزرانى حکومەتێک لە کوردستان یارمەتیی حیزبى دیموکراتى کوردستان بدن. ئەو لە حالیکدا بوو کە دەنگۆى پێکھاتنى حکومەتێک لە نازەریایجانی نیران لە لایەن فیرقەى دیموکراتى نازەریایجان بلایبوو و کاربەدەستانى نازەریایجانی سۆڤیەت بەلێنى ھاوکارباند و پاش ماوەبەک ەتندىک چەک و کەل و پەلێ دیکە گەشتە کوردستان و لە مەھاباد و شارەکانى دەورووبەر بە نێوخەلکى زەحمەتکێش و نەندامانى حیزبدا بلایکرایو و رادیۆ و چاپخانەش بەشێک لەو یارمەتییانە بوون و شوئەوارى لەسەر بەرزبونوئەوى زیاترى وەرى خەلک دانا.

نەندامانى نەم لێژنەى بریتى بوون لە قازى مەمەد، مناف کریمى، عەلى ریحانى، قاسم نىلخانى زادە (مەتەدى)، مەمەد حەسین سەیف قازى، عەبدوللە قادى، کاک ەمەزە نەلۆس و نوورى بەگى ەەرىکى. گوايە «عومەر عەلبار» یش وەک موشى لەگەل نەم ەەینەتە بوو.

هاتنى بارزانییەکان بۆ کوردستانی نیران دواى راپەرینەکەى سالى ۱۹۴۵، ەەر لەم ماوە گۆرتەى نێوان پێکھاتنى حیزبى دیموکراتى کوردستان و دامەزرانى کۆمارى کوردستان بوو. دواى تێک شکانى شۆرشى بارزان بە ەۆى ەتێرشى نەرتەشى عێراق کە ەتێزى ەەوايى بریتانیاش پشتیوانیى لى دەکردن، بارزانییەکان بەرو کوردستانی نیران هاتن و پاش پێکھاتن لەگەل حیزبى دیموکراتى کوردستان و ەتندىک لە پیاوانى ناسراو و بەناویانگى ەەشیرەتەکانى سەر سنوور لە پاییزى سالى ۱۳۲۴ى ەەتاویدا هاتە کوردستانی نیران و

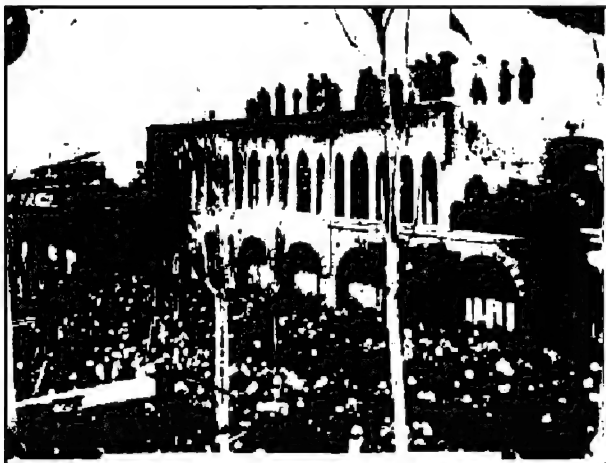
له مهرگه وەر و تەرگه وەر و شنۆ و نهغه ده و پیرانشار و مههاباد و بوکان و دوروبه‌ری نهم شارانه نیشته‌جی بوون. شایانی باسه که شۆرشى بارزان لمو سهرده‌مه‌دا له لایمن حیزبى هیوا که حیزبى پیتشروى نمو سهرده‌مه‌ی کوردستانی عیراق بو، پشتیوانی لیددکرا. لهم شۆر شه‌دا زۆریه‌ی گونده‌کانى ناوچه‌ی بارزان له لایمن نه‌رتمشی عیراقه‌وه ناوریان تی به‌ردرا و وێران کران. ژماره‌ی نمو بارزانییه‌ی که به‌هۆی نهم کارساتمه‌وه هاته‌نه دیوی کوردستانی نێران، نزیک به‌ ده‌ هه‌زار کەس بوو که نزیکه‌ی ۱۵۰۰ که‌سیان چه‌کدار بوون. نهم هه‌یزه‌ چه‌کداره‌ هه‌یزه‌ی شه‌ر دیتوو و کارامه‌ و له‌ خۆبوردوو بوو. به‌ دواى نیشته‌جی بوونی بارزانییه‌کان له‌ شۆته‌ جۆره‌ جۆره‌کانى کوردستاندا، خه‌لک یارمه‌تیه‌کى زۆریان دان و ریز و حورمه‌تیه‌کى زۆریان لێگرتن. ههر کاتیکیش که سه‌رانی بارزانی ده‌چونه مه‌هاباد، له‌ لایمن هه‌یشه‌تیه‌کى پایه‌ به‌رزى حیزبیه‌وه پیتشوازیان لیددکرا. نهم هه‌لسوکه‌مه‌ شۆتیه‌واریه‌کى باشى له‌ سه‌ر نوان هه‌بوو به‌ دل و گیان یارمه‌تیه‌ی کوردی کوردستانی نێریان دا.

له‌ مانگی سه‌رماوه‌زى سالى ۱۳۲۴دا بوو فیداییه‌کانى فیرقه‌ی دیموکراتى نازهبایجان په‌لامارى بنکه‌ و بنیاته‌کانى حکومه‌تیه‌کان دا و رۆژى ۲۱ى سه‌رماوه‌ز کۆمارى نازهبایجان دامه‌زرا. له‌ رۆژى دامه‌زرانى نهم کۆماره‌ له‌ توریز، ژماره‌یه‌ک له‌ که‌سایه‌تیه‌ ناسراوه‌کانى کورد و نوێنه‌رانى حیزبى دیموکراتى کوردستان له‌ رۆ و رسمى دامه‌زرانى کۆمارى نازهبایجاندا په‌شدار بوون. نه‌ندامانى هه‌یشه‌ته‌که‌ بریتى بوون له‌: حه‌مه‌ حسێن خانى سه‌یفى قازى، عومهر خانى شکاک، حاجى سه‌ید عبدالله نه‌فه‌ندى (که‌یلانى زاده) و چه‌ند که‌سى دیکه‌.

رۆژى ۲۶ى سه‌رماوه‌زى سالى ۱۳۲۴ى هه‌تاوى، نالای سێ رهنگی کوردستان له‌ سه‌ر بانى عیماره‌تى «هه‌یشه‌تى رهنسه‌ی میلییه‌ی کوردستان» به‌ شکۆى تاییه‌ت هه‌لکرا و به‌ هاندانى هه‌ندیک له‌ رێبه‌رانى حیزبى دیموکراتى کوردستان نێواره‌ی نمو رۆژه‌ پاش وتاریه‌کى کورتى عه‌زیز خانى کرمانج^(*) له‌ هه‌یوانى خانه‌قay شه‌مزنانى مه‌هاباد خه‌لک له‌وتوه به‌روو شارده‌بانیه‌ی مه‌هاباد وه‌رێ که‌وتن و پاش سه‌عاتیک دوايه‌ن سه‌مبولی

(*) عه‌زیز خانى کرمانج په‌کتیک له‌ به‌گزاده‌کانى فه‌یزوللا به‌گى ده‌وری بوکان و له‌ نه‌ندامانى دلسۆزى کۆمه‌له‌ی ژ-ک و دوايه‌ش حیزبى دیموکراتى کوردستان بووه‌ که‌ تا ناخر کاته‌کانى ژبانى له‌ پشناوى کورده‌ دا خه‌باتى کردووه‌.

روالته‌تی دسه‌لاتی حکوومه‌تی ناو‌دندی به‌دست‌خه‌لک‌گیرا. ^(*) هه‌ل‌کردنی‌نالای کوردستان و گیرانی‌ناخرین‌شوتنه‌واری دسه‌لاتی حکوومه‌ت‌له‌م‌رؤژده‌دا، رووداو‌یک‌ی میژوو‌ییبه‌له‌ژبانی‌سیاسی‌خه‌ل‌کی‌کوردستانی‌نیراندا. رۆژی‌دوای‌گرتنی‌شارهبانی‌مه‌هاباد، دامه‌زرانی‌سو‌یای‌می‌للی‌را‌گه‌یه‌ندرا. هه‌روه‌ها‌له‌لایهن‌سه‌رو‌کایه‌تی‌حیزبه‌وه‌سه‌ید‌پیردی‌نیزامی‌وه‌ک‌به‌ریرسی‌شاره‌وانی‌دیاری‌کرا.

به‌شی‌هه‌ره‌زۆر و به‌رچاوی‌کارو‌تیک‌ۆشانی‌سیاسی و ته‌بلیغی‌حیزبی‌دیموکراتی کوردستان‌له‌ماوه‌ی‌کو‌رتی‌چهند‌مانگی‌پیش‌دامه‌زرانی‌کۆماری‌کوردستان‌به‌داخه‌وه‌هه‌ر‌له‌کوردستانی‌ناوه‌ندی و به‌شیک‌له‌باکووری‌کوردستانی‌نیران‌بوو. به‌هه‌زی‌داگیرکردنی‌باشووری‌کوردستانی‌نیران‌له‌لایهن‌هه‌زه‌کانی‌بریتانیا‌که‌مه‌سه‌له‌ی‌نهو‌تی‌کرماشان و «نه‌فت‌شاه»‌له‌گو‌پیدا‌بوو، له‌لایه‌که‌وه‌که‌سانی‌خو‌ش‌ناو و ناسراو و

(*) له‌دوا‌بانده‌ها‌هه‌ندیک‌به‌ل‌گه‌له‌زمان‌قه‌ره‌نی‌ئاغای‌مامه‌ش و رۆژنامه‌ی‌که‌وه‌ستان‌که‌نه‌وکاته‌له‌تاران‌چاپ‌بووه. پلاو‌بوونه‌وه‌که‌ده‌لێن‌چ‌ک‌کردنی‌شاره‌وانی‌له‌رۆژی..... دابووه.

تیکۆشەری باشووری کوردستان نەیانده‌توانی بە بەر بلاوی ھاتۆچۆی ناوچەیی کارو تیکۆشانی حیزب بکەن و ، لە لایەکی دیکەشەوە تیکۆشەرازی حیزب بە ھاسانی نەیانده‌توانی لە ھەموو ئەو کۆسپانەیی کە لە سەر رێیان بوو تێپەڕن و بۆ تیکۆشان بچنە ئەو ناوچەییە . یەم ھۆبە بوو کە ناوچەیی تیکۆشانی ناشرای حیزب بریتی بوو لە دەورووبەری شاری سەقز ھەتا چۆمی ئاراز . لەم ناوچەدا بێکە و بێناوەکانی حکۆمەتی نەماوون و خەلک بۆ خۆیان کاروباری خۆیان بە پێتۆ دەبرد و ئەو ھەلیکی لەباری بۆ تیکۆشانی سیاسی حیزب و بووراندنەوێ ھەستی نەتوایەتی رەخساندبوو .

تیکۆشانی بە ناشرای ئەندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستان و خوشمویستی کەسانی وەک قازی محەممەد و ھیندیک نەفرازی دیکە بە تاییبەت لەو بێناوەکانی وەک گەیلانی زادە کە بە درێژایی میژوو لە پێناو کورددا خەباتیان کردووە کەسایەتی وەک شیخ عوبەیدوللا و شیخ عەبدولقادر و سەید تەھا و حاج سەید محەممەد و حاجی سەید عەبدوللە گەیلانی زادەیان بۆ کورد پەرۆدە کردووە ، دەوریککی باشی لە بەرزکردنەوێ ھەستی کوردایەتی لە ناو خەلکدا بوو .

بە گشتی دەکرێ بڵێن کە پێکھاتی ھەلومەرجی لەباری دوا داگیرکردنی ئێران لە لایەن ھێرە ھاویەیانەکانەوە و دامەزرانی کۆماری نازەریایجان و ھاتی بارزانییەکان بۆ دیوی کوردستانی ئێران وەک ھیزی چەکدار و فیداکار و شوێنەواری سەفەری دووھەمی ھەینەتی کوردەکان بۆ نازەریایجانی سۆفیەت و قەولانی ھاوکاری و دانی ھیندیک کەرسە و یارمەتی و پەرەسەندنی ھەستی کوردایەتی و پشتیوانی کوردی پارچەکانی دیکە کوردستان و پێکھاتی ھیندیک ولاتی تازە لە ئوروپای رۆژھەلات و گۆرانی سیستەکانیان دوا شەری دووھەمی جیھانی ، شوێنەواری راستەوخۆ و باشیان بوو بۆ دامەزرانی کۆماری کوردستان .

حیزبی دیموکراتی کوردستان لە کاتی بلاوکردنەوێ راگەیاندرای دامەزرانییە و اتە لە یەکی خەزەلۆری ١٣٢٤ی ھەتاویسە تا دووی رێبەندانی ئەو سالە کە دامەزرانی کۆماری کوردستان راگەیاندر . سێ مانگ دەرڤەتی ھەبوو . لەم دەرڤەتە کەمەدا حیزب نەم کارە گرینگانەیی ژێرەوێ بە نەنجام گەیاندر :

١- سەفەری ھەینەتیک بۆ نازەریایجانی باشوور و بە تاییبەت نازەریایجانی باکوور کە بوو ھۆی پێوەندی راستەوخۆ لەگەڵ دەولەتی سۆفیەت .

- ۲- پێکهێنانی پێوهندی له گهڵ حیزب و رێکخواوه نێرانییه کان.
 - ۳- راگهیاندنی داخوازییهکانی خۆی به حکومهتی تاران.
 - ۴- به روژانه کردنی قوتابخانهکانی کوردیی و شعوانه و بهرهمی کردنی زمانی کوردی له قوتابخانهکانی دیکهش.
 - ۵- دامهزراندنی چاپخانه و پێکهێنانی ههینهتی نووسهران و هاندانی قهلم بهدستان.
 - ۶- به ههتر کردنی پێوهندی له گهڵ کوردی به شهکانی دیکه ی کوردستان.
 - ۷- ههڵکردنی نالای کوردستان و دهست بهسهرداگرتهی شارهبانیی مههاباد و دک ناخرین شوێنهواری رێژیم.
 - ۸- دامهزراندنی سوپای میلی و چهکدارکردنی بهشتیکی بهرچاو له خهڵک و عمشیرهتهکان و راهێنانیان لهباری نیزامیهوه.
- همووهها نالای کوردستان روژی ۲۸ / ۹ / ۱۳۲۴ له نهغهده و روژی ۱۰ / ۷ / ۱۳۲۴ له بۆکان ههڵکرا.

پىكھاتنى كۆماری كوردستان

لە رۆژەكانى ناخرى مانگى بەفرانباردا لەسەر داواى حيزب، هەزاران كەس لە خەلكى كوردستان لە شوێنى دوور و نزىكەوه هاتە شارى مەهاباد و لە نێو مالى خەلكى شارددا دابەش کران. ئەم خەلكە بۆ پيشوازيى دوو رتيبەندان و بەشداربوون لەم رت و رسمەدا هاتبوون. رۆژى دوو رتيبەندان سروشتيش يارمەتیی کردبوو و هموايەکی ساو و خوش بوو و سەردتا مامە غەنى خوسەردى شاردەدارى مەهاباد، وێرەى بەخێرهاتنى خەلكەكە و پيرۆزيایى کردن، بەرنامەى رت و رەسمەكەى راگەياندا. لەم رت و رسمەدا ئەو كەسانەى خواردو و تار و شيعريان پيشكەش کرد^(*) بەلام وتارى پيشەواو سەيد عەزیز شەمزىنى لەوانى تر زۆر رتيكوييتىك تر و پەرتوهرۆكتر بوون.

۱- دوغای مەلا حسيّن مەجدى.

۲- وتارى قازى محەممەد سەرۆك كۆمارى كوردستان.

۳- وتارى حاجى بابە شىخ.

۴- وتارى محەممەد حسيّن خانى سەيفى قازى.

۵- شيعرى هەزار.

۶- شيعرى هەيئەت.

۷- وتارى سەيد محەممەد تەها زاده.

۸- وتارى شىخ حەسەن شەمسەدين.

۹- وتارى عومەر خان.

(*) حكومەتى كوردستان، نەوشىروان مستەفا ئەمىن ل ۱۰۴- وەرگىراو لە: رۆژنامەكانى كوردستانى سەردەمى كۆمار.

- ۱۰- وتاری زیترو به گ.
- ۱۱- وتاری محممد نه مین مو عینی.
- ۱۲- وتاری سهید عه بدولعه زیز شه مزینی.
- ۱۳- وتاری نیبر اهیم نه دهم.
- ۱۴- وتاری محممد فه یزوللا به گی.
- ۱۵- وتاری محممد نانه وازاده.
- ۱۶- سروودی مدرسه ی کوردستان.
- ۱۷- سروودی مدرسه ی پمروانه (کچان)
- ۱۸- وتاری یای ویلمه سیادیان
- ۱۹- وتاری یای خه دیجه هیدری
- ۲۰- سروودی مدرسه ی گه لاویش.
- ۲۱- سروودی مدرسه ی سه عاده ت.
- ۲۲- وتاری نهحمه نیلخانی زاده.
- ۲۳- وتاری محممد قادری.

له روژی جهژنی سه رهخوینی کوردستان له راسته وه بۆ چهپ

- ۱- نهفه رتکی کوردی محممد فه پروزی له کاتی سلاوی مه لیکدا له ته نیشت ئالوده وه ستاوه.
- ۲- کهریم نازمی ئالای کوردستانی به دهسته وه به.
- ۳- نهحمه کفاشی نهفه رتکی کورد.

به له بهرچاو گرتی نموده که له کۆبوونه‌وه‌ی کۆمیتە‌ی ناوهندی حیزبدا له به‌ینی دوو کاندیداتوری سه‌روک کۆماری واته قازی محممه‌د و حاجی سه‌ید عبدالله نه‌هه‌ندی (که‌یلانی زاده)، قازی محممه‌د وک سه‌روک حیزب و سه‌روک کۆمار دیاری کرابوو، له‌و رێ و ره‌سمه‌دا قازی محممه‌د له‌ و تارێکی گه‌رم و گوردا مرگیتی گه‌وره‌ی دامه‌زرانی کۆماری کوردستانی راگه‌یاند. نه‌مه‌ش ده‌قی و تاره‌که‌ی قازی محممه‌د پێشه‌واو سه‌روک کۆماری کوردستان:

«کوردستان موقه‌عییه‌تی جوغرافیا‌یه‌کی مه‌خصوصی هه‌یه که بێ په‌سانه‌وه و بێ نه‌وه‌ی نه‌توه‌ه و میله‌ه‌تیکی که له‌ نێواندا فاصیل و لێکیان پێچرتهمه‌، کورده به‌ سه‌ر یه‌که‌وه و پێکه‌وه سه‌کونه‌تیان تێیدا هه‌یه و دارای مالکیه‌تی میللین و ده‌وی دان.

به‌سه‌ر هات و سه‌وابیقی تاریخیان یه‌که و عموومن تێیدا شه‌ریکن. خاوه‌نی ئاداب و عادات و رسوومی میللیه‌کی وان که هیچ جوژه‌ سه‌ده‌مه و هه‌وا‌ه‌تیک نه‌یتوانیوه سستییه‌ک له‌ بناغه‌ی میللیه‌تی نه‌وان په‌یدا بکا.

کورده له‌ قه‌دیم را هه‌زاران پادشا و هوکمه‌دار و ته‌شکیلاتیان بووه. هه‌ر له‌م کوردستانی نازادی نیستادا به‌ماله‌می نومه‌رای موکری که سه‌ر سیلسیله‌ی نه‌وان نه‌میر سه‌یفه‌ددین بووه تا ۱۰۲۰ی هه‌یله‌نیستیقلال یه‌ک له‌ ده‌وی یه‌ک: نه‌میر سه‌یفه‌ددین، صارم به‌گ، شیخ هه‌یدر، نه‌میر به‌گ، نه‌میر پاشا تا ده‌گاته قوبادخان به‌ ده‌سه‌لات و قوده‌رتمه‌وه هوکمه‌یان کردووه.

میله‌ه‌تی ره‌شید و به‌ غیره‌تی کورده له‌ هه‌موو ده‌ورو زه‌مانێکدا هه‌ر که‌س خه‌یالی نیستیلا‌ی نه‌وانی بووبێ، به‌ره‌نگاری بوون، به‌ره‌ره‌کانیان کردووه له‌ هیچ فیداکاریه‌ک ده‌ستیان دانه‌نانه‌وه. له‌ پاش له‌ ده‌ست چوونی سه‌له‌نه‌ت هوکمه‌دارشیان بۆ وه‌گیر خسته‌وه‌ی نیستیقلال و نازادی به‌ ملیۆن قوربانیان داوه و له‌ به‌ر نه‌وه‌ی که هه‌میشه له‌ مو‌بارزه و مله‌دا بوون، هیچ جوژه‌ نه‌زیه‌ت و نازاریک نه‌ماوه نه‌یچیژن و نه‌یبێن.

له‌گه‌ل نه‌وه‌ش هه‌موو کو‌تره‌وه‌ری و کوشتن و به‌رنیکیان ته‌حه‌مول کردووه و قه‌ت له‌ نامانج و ناره‌زووی خۆیان شل نه‌بوونه‌ته‌وه له‌ رێی و ده‌سته‌ خسته‌وه‌ی نازادیدا و چانیان نه‌داوه، به‌ دلێکی نه‌وه‌نده به‌هێز و عه‌زمیکی هێنده‌ ثابته‌وه تیکۆشا‌ون تا نیستا هێزێکی وا په‌یدا نه‌بووه‌ به‌توانی تیکرا خه‌فه‌یان بکا. میره‌ کو‌تره‌یان کوشتووه بابان سه‌ریان هه‌لداوه، بابانیان پێده‌نگ کردووه، نه‌رده‌لان بله‌ند بوون، نه‌وانیان له‌ عه‌زری

داوه، به‌دلیلی به‌رز بوونه‌وه و هزاره‌ی دیکه‌ی وه‌ک نه‌وان. تا له‌و دواپسانده‌ا له‌ پاش شه‌ری به‌ینه‌لله‌لی پیتشووه‌وه که دیکاتۆری ئێران و تورکیا هاته‌نه‌ سه‌رکار و زمان و عادات و مه‌زه‌ب و خصوصیاتێ میلی‌ کوردیان به‌ جارتیک لاواز، کزوکمه‌فت کرد، له‌ هیچ وه‌حشییه‌ت و درنده‌یه‌ک رانه‌وه‌ستان، خۆتندن و نووسینی زمانی کوردی معمۆع و پۆشینی لیباسمان قه‌ده‌غه‌ بوو.

نه‌یان ده‌هیشته‌ له‌ هیچ جوۆره‌ مه‌زایا و حقووقێکی به‌شه‌ریه‌ت به‌شمان بێن، رێگای فیئربوونی عیلم و صنه‌تییان لێ بێ بوینه‌وه، هه‌ر رۆژه‌ به‌ به‌هانه‌یه‌ک و هه‌ر دهمێ به‌ ته‌شقه‌له‌یه‌ک ده‌سته‌ ده‌سته‌ و پۆل پۆل کوردی هه‌زار و به‌ده‌خته‌یان هه‌بس و ته‌بعید ده‌کرد و ده‌یانکوشتن و له‌ به‌ینیان ده‌بردن، حاصل و ده‌سه‌رته‌نجی نه‌و میله‌ته‌ بێچاره‌یان ده‌برد بۆ خۆیان و نه‌وانیشیان برسی و تینوو و روت و قوت ده‌هیشتموه‌.

تا له‌ شه‌ه‌ری ۱۳۲۰دا فریشتی نازادی ده‌ستگای دیکتاتۆری و فاشیستی ره‌زا خانی تێک شکاند. کورد سه‌ری له‌و هه‌موو فشار و نه‌زته‌ که‌مێ فارغ بوو، فه‌وری نیحساسی کرد، چۆن ده‌بی له‌ فرصه‌ت نیسته‌یفاده‌ بکات و رێگای سه‌لاح و ده‌دسته‌ خستنی نازادی نه‌و میله‌ته‌ چیه‌به‌ و چ بکا؟ پیاوانێکی به‌ بیروه‌وش و به‌ شه‌رف که‌ زۆر له‌ میتر بوو خۆتاوی دلی خۆیان ده‌خواردوه‌ و بۆ زه‌لیلی نه‌و میله‌ته‌ دووکه‌ل له‌ ده‌روونیان ده‌هاته‌ ده‌ری زۆر زوو ته‌شخیصیان دا که‌ وه‌ختی کاره‌ و له‌و فرصه‌ته‌ ده‌بی به‌هه‌ره‌ و ده‌ریگیری و نه‌وه‌ ته‌واو نه‌و رۆژه‌یه‌ که‌ پشتاویشتمان چاوه‌روانی بوون. یه‌که‌جار و خێرا، بێ وچان و راوه‌ستان، ده‌ستیان به‌کارکرد، حیزبی دیموکراتی کوردستانی ته‌شکیل دا و به‌ ده‌ستبرد خه‌ریکی کاروباری میلی‌ بوون و به‌ چاوتیکی ورد و به‌ دیقه‌ته‌ نیحتیاج و پیتاویستی کوردیان ته‌شخیص داو به‌دی کرد.

له‌ پێش هه‌موو شتێکه‌دا نیخته‌یلاف و دووبه‌ره‌کانی عه‌شایه‌ری که‌ به‌ ده‌سیسه‌ و حیه‌لبازی نیسته‌مارچی و دیکتاتۆران بۆ نیسته‌یشمار و خواردن و گروسانده‌وه‌ی نه‌و میله‌ته‌ به‌ قه‌ولی خۆیان: «تفرقه‌ بینداز و حکومه‌ته‌ کن» ده‌به‌ینی خسته‌بون و تا نه‌ندازه‌یه‌ک نه‌و ناوهره‌ بلیسه‌ی سه‌ندبوو، بێرای دایک و بایی له‌یه‌ک به‌زاندبوو، له‌ گۆڕی هه‌لگیرا...

چه‌ند مه‌درسه‌ی که‌چان و کوپانمان کرده‌وه، مه‌درسه‌ی شه‌وانمان داير کرد و کتێب به‌ زمانی کوردی ته‌رجمه‌ کران... کوپ و کچ و پیاوی گه‌وره‌ له‌ مه‌دارسی شه‌وانه‌ و رۆژانه‌

به زمانی کوردی دهخوتین له جیاتی نهودی شهش حموت سال خمیریکی خوتیندن و فیتریونی فارسی بن له مانگییک و دوو مانگدا دهبه خوتندوار و همموو شتییک دهخوتینم و دهنوسن.

بۆ ناساندنی لیاقهتی میلی و دهرخستنی حیاتنی نهودی و فهرههنگی کورد و بۆ راگیانندی هاواری خۆمان به گوتی دنیای بهشهریهت و عهدالت موحتاجی و دسیلهی چاپ و بلاوکردنمود بووین، چاپخانهی زۆر چاک تمنسیس کراو دانرا، له شاری خۆماندا به زمانی خۆمان به چاپخانهی خۆمان گۆزار و رۆژنامه دهردهچی و بیرو فیکر و داخوازی نییمه له دنیا دا بلاو ددهکاتمود.

حاصل و بهروبووی نییمه که میقدارتیکی زۆر و زهوند و به قیمهت بوو به فیروزی له دهستان دهردههتین و دهستی نیستیعمار سهددیکی له پیش نییمه و بازاری دنیا دروست کردبوو، ریگای حملان دییمو و تیجارهت و نیقتیصادی کوردستان زۆرباش تمنین کرا.

له زماننی دیکتاتۆریدا که همموو عواریضتیکیان لی دهساندین کم و زۆر و دسیلهی لهش ساغی و موعالهجه، نه حکیم نه درمان و مهربخانهیان بۆ ساز نه کردین، نییمه بۆ خۆمان مهربخانهی زۆرباش بهو زووانه دایر دهکین و لهش ساغی ولاتمان تمنین دهی. هیزیکی میلیمان تهشکیل داوه که به شهجاعةتیککی تهواو حاضره دیفاع له نیشتان بکا.

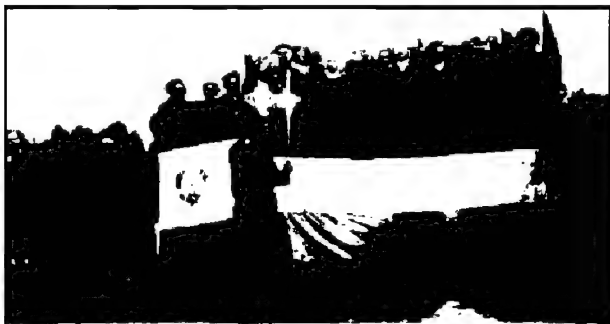
دیاره موفهقییهتی نییمه سهراسمر له عهینی مهرامی دیوکراسی و له نه تیجمهی فعهالییهتی حیزبی دیوکراتی کوردستان و به پشتیوانی عالمی دیوکراته لمهر نموده.. دهلتین: بزری مونهسیسینی دیوکرات.

میللهتی کورد هزاران سهودو بهرهه لستی سمخت و سهههندهی له ریدا بوو دهستمو دایرهی دیکتاتۆری بی وچان کارشکیننی نییمهیان دهکرد و له هیچ نامهردییهک رانه و ستاون. نیختیلافاتی عشار و داخلش نیشکالتیکی گهوره بوو بۆ نییمه. نهما نهوانه هیچ کامتیکیان نه یانترانی پیش به نییمه بگرن به دلنکی بههیز پایه دارمان کرد و نیداممان به فعهالییهتی خۆمان دا تا نیستقیلال و نازادی نه تهووی کوردمان به دست هیتا.

دیاره بهقایایهکی نوو خاطهراتهش که ماوه چه له داخلدا و چه له خاریج دا میللهتی

کورد موبارده‌زی خۆی له‌گه‌لێان نیدامه‌ بێ دددا و به‌ پشتیوانی خودا موزلفهر و مه‌نصور ده‌بێ.

نه‌مه‌ژ له‌ نو‌ماینده‌کانی ته‌واوی نه‌وا‌حی و نو‌ق‌اطی کوردستان بێ ر‌ی‌ه‌ایه‌تی ته‌به‌قات نه‌عم له‌ نا‌غا و ر‌ه‌عیی‌ه‌ت و گه‌وره‌ و به‌چووک، کۆبوونه‌وه‌و به‌ یه‌ک دل و یه‌ک زمان هاواری دیوکراسی ده‌کهن و به‌رتی دیوکراتدا ده‌رۆن، قودرته‌ و قودتی دیوکرات نیشان دددا. (١٠)

له‌ رۆژی جم‌ئ‌تی نی‌ع‌لامی کۆماری کوردستانه‌ له‌ راسته‌وه‌ چه‌پ:

- ١- مه‌نافی که‌ری ن‌ندامی هه‌یه‌ته‌ی ر‌ه‌ن‌سه‌ی ج‌مه‌وری دیوکراتی کوردستان.
- ٢- سه‌ید مح‌مه‌د ته‌ها زاده.
- ٣- مامه‌ غه‌نی خوسرووی له‌ نی‌سه‌ی به‌له‌دی‌ه‌ی سا‌ب‌لا‌خ.
- ٤- جه‌نابی قازی مح‌مه‌د سه‌رۆک کۆماری کوردستان.
- ٥- حاجی باب‌ه‌ ش‌ی‌خ سه‌رۆک وه‌زیری کۆماری کوردستان.
- ٦- مح‌مه‌ خوس‌ت‌ین خانی سه‌یفی قازی وه‌زیری به‌رگری کۆماری کوردستان.
- ٧- مح‌مه‌د نا‌مه‌وازاده به‌رپرسی ه‌ی‌زی پ‌ت‌ش‌مه‌رگه‌ له‌کاتی پ‌ت‌ش‌که‌ش‌کردنی ر‌اپۆرتی ته‌شریفات‌ی.

(*) حکومه‌تی کوردستان، نه‌وش‌تیروان مستعفا ن‌م‌ین ل ١٠٦- وەرگیراوه‌ له‌ رۆژنامه‌کانی کوردستان سه‌رده‌می کۆمار.

نعمش دملی وتاره‌کمی سمد عزیز سمد عبدالله گه پلائی زاده: «براکانم گموره و ناغایانی کورد»

خانواده‌ی نه‌ری به گموره و بچووک و ژن و پیساووه، کچ و کوریانه‌وه زۆر به نیفتی‌خاره‌وه تەب‌ریکی نەم جیژنه موباره‌که و موقه‌ده‌سه نەوه‌لەن تەقدیی مەقامی عالی ره‌ئیس جمهوری موحتەرم ددەکن که له رتی نەم نازادیه‌دا هیچ جزوه قصوریکی نه‌کردووه و به هیمه‌ت و عەزم و روحه‌رزوی و حیکمه‌ت و توانای خۆی توانی موکافه‌حه بکاو نەم نازادیه‌مان بۆ وه‌گیر بخت.

دووهم جیژنه پیروژه له هەموو برا کوردیک ددەکن که نه‌وانیش له رتی نەم نازادیه‌دا نەبەزبون و موقابیل به‌و سه‌ده‌ماته و نه‌که‌باهتی زه‌مان که به نیسبه‌ت کورد هەمیشه عەکسی بووه هەمیشه هیز و پەنجە نیستیعمار و جه‌هاله‌ت له کوردستاندا سه‌رکه‌وتوو بووه به عەزم و ثبات وه‌کو پۆلا راوه‌ستان هەر نەبەزبون و هەروه‌کو تاریخ بۆمان نیسه‌ت ددکا که کورد له هەموو فرسه‌تیکدا محاو‌ه‌له‌ی نازادی وه‌رگرتیان کردووه، به‌لام له‌هر نمو‌دی پەنجە نیستیعمار هەمیشه له‌سه‌ر کورد غالب بووه و به‌نوعی وه‌سانیلی وه‌حشیانه و به‌ ناوی دین و دنیا حەره‌کاتی نازادیان کوژاندۆته‌وه که کورد نه‌یتوانیوه نازادی خۆی بستی‌ن، به‌لام له‌ نه‌تیجه‌ی نمو هەموو کیفاح و سه‌عی و هەول‌دانه‌ی کورد ددوله‌تی شۆره‌وی که پشتیوانی میللەتانی یێ که سه‌ له‌سه‌ر حەقی میللەتی بیتجاری کورد به‌ جواب هات و مه‌جالی نه‌دا نەمجاره‌ش نیستیعمار سه‌ری پان بکاته‌وه، نازادی یێ به‌خشین و ده‌بێ بشاران که نه‌ودش له‌ نه‌تیجه‌ی سه‌عی و هەول‌دانی ره‌به‌ری موحتەرم ره‌ئیس جمه‌ور حەضرەتی قازی محمەد بووکه‌ شو و روژی خۆی له‌و رتیه‌ صرف ددکرد و مه‌عنا نیستراحه‌تی نه‌دزانی که توانی به‌هۆی نمو سه‌عی و محاو‌ولات و نەبەزنی خۆی میللەتی کورد به‌ ددوله‌تی شۆره‌وی بناسی‌ن و داوای نازادی‌بونی کورد بکا.

نه‌ی برا کورده‌کانم بزبان شوه‌ده‌ای خانواده‌ی نه‌ری که له‌ رتی نمو نازادیه‌دا خویتی خوێان رشتوو و شه‌هید کراون و سه‌فحه‌ی تاریخی خوێان به‌ ناوی زێترین نووسیه‌ نیسته‌که له‌ نیه‌مانان شادتر و مەسرورترین و نیسته‌که جیژنی نه‌وانه.

به‌لی جیژنی نه‌وانه چونکو زانیان که خویتی نه‌وان به‌ خوێایی نه‌ویوه و نه‌نمو‌دی نه‌وان به‌و نازادیه‌ موقه‌ده‌سه شاد بوون، نه‌ودش بزبان که نیسته‌که روچی پاک‌ی نه‌و شه‌هیدانه‌ لی‌رده‌دا حاضرن و به‌یه‌ک ددنگ جیژنه پیروژه له‌ هەموو برا کوردیک ددەکن و

تەواوی ئەفرادی خانەوادەیی نەهری بە گەمۆرە و بچووکیانمۆ بە روویکی زۆر سپی و موفتەخەیرانمۆ رجا و تکا لە هەموو کوردێک ددکەن کە بۆ خاطری خودای: ماضی عەنەناتی کۆن و ناکاری سەخیفانەیی ئیقتاعی و نیستەعماری لە بیر کەن. طوائف الملوکی و دوژمنایەتی و مەنافیعی مادی و مەعنەوی شەخصی تازە مەکەنمۆ. گەمۆرەیی و بچووکی و ناغایی و گەدایی لە ناو خۆتان هەلگەرن. هەروەکو برا ددست ددە دەست یەک و بخوێن و مۆتەحید و یەک دل و جانفیدا بن بۆ ئەوێ ئەو نازادیەیی کە لە پاش سەعی کەیفاحی هەزاران سال بە دەستتان گەمۆتووە لە دەستی نەدەین و بەر قەرار و بە هێزتری بکەین. براکەم ددزانن کە زۆر بۆ دێیان هەن ئێستاکەش لە ژێر زنجیری نیستەعمار و نەسارەت ددناڵێن و بە چاوێکی زۆر برسێوە چاوەڕپی هیمەت و پیاوەتی ئێتو ددکەن؟ لەبەر ئەوە نایێ هیچ کوردێکی بە شەرف بەم نازادیە کەمە راضی بن بە لکو پێتوێستە لەسەر هەر کوردێک ماضی و رابردووی رەشی لەبیر کاو بەهۆی عەزم و بڕایەتی و یەکیەتی و هێز و هیمەتی خۆیان لە ژێر ریاسەت و سەرپرستی رەئیس جەمهورمان قازای مەحمەد نامادە بێن. ئەو برا کوردە نەسیرانەیی دێیان کە حالی حاضر لە ژێر نیستەعمار و نەسارەتدا ددناڵێن، دەرینین و خوێنی خۆمان لەو رێگایەدا پڕێژین و بە خۆمان نەلێن نازادین تاوەکو کوردستانی گەمۆرە بە تیشکی نازادی رووناک ددکەینمۆ. ئێمەش هەر فەردێک لە خانەوادەیی نەهری حاضر و نامادەین بە رۆح و گیان و سەرو مالمان بە رۆحیکی زۆر پڕ نەخڵاصمۆ لەو رێیەدا خەزمەت و فیداکاری بکەین. لە دوایەدا لە خۆای عەزەووەجەل دەپارێنمۆ کە خوا بە گەمۆرەیی و عەظەمەتی خۆی عومری رەهەم و رەئیس جەمهورمان قازای مەحمەد درێژ و پایەدار کا کە بتوانێ ئەو ریسالە موقەددسە گەمۆرەیی کە دەستی پێ کردووە تەواو و بەرقەرار کا و کوردستانی گەمۆرە نازاد کا و بە ددنگیکی بەرز هاوار ددکەین و ددەلێن: هەر بۆی رەهەمەمان رەئیس جەمهوری کورد قازای مەحمەد و

هەر بۆی کورد و کوردستانی گەمۆرە و

هەر بۆی جەنرال سیموس ستالین رەهەم و پێشموای نازادی گیتی! (۱۴)

نەم رێ و رەسمە شکۆدارە لە کاتێ دەست پێکردنی تا دوایین وتار و بلاولیکردنی خەلک لە یەک دوو لاوە فیلمی ئێ هەلەدەگیرا کە بەداخەو تا ئێستا لە نارشیوکانی رووس و ئینگلیس داماوەتەو و دەدەست کورد نەکەمۆتووە.

(*) حکومەتی کوردستان، نەرشێوان مەتەفا ئەمەین ۱۱۳.

بەیارنامەى میتینگى دامەزرانى کۆمارى کوردستان بە تەواى لە رۆژنامەى ژمارە ۸ى کوردستانی زەمانى کۆماردا چاپ کراوە کە نەوش دەقەکەىەتی: « قەرارتیک کە لە ۲ى رێبەندانى سالى ۱۳۲۴دا لە لاىەن ۲۰ هەزار نەفەر نومايندانى تەواى طەبەقاتى نەهالى کوردستانی شىمالى لە میتینگى شارى مەهابادى دا قوبول کراوە.

دە رابردوى نەتەوى کوردیشدا وەک سائى نەتەهکانى دیکەى دونياىە پادشائى و حاکمىيەت و نەصول و ئىدارە و مەدەنىيەت و عادات بوو بەلام لەبەر فێل و تەلەکەى دەولەتانى مورتەجیع لەت لەت بوو و کراوەتە عەبد و دىل، وەنەبى هەر لە حاکمىيەتى بەلکو لە تەواى نىختياراتى مىللى بى بەش کرابوون.

چەندە عەصرە کە کورد گرانیى و نەزىيەتى غەیرە قابىلى تەصەورى نەساردەتيان لە سەر خۆيان دەرک کردوو بە تايبەتى لە پاش هاتنە سەر تەختى رەزا شای خۆتەخۆزى مورتەجیع کوردەکان بە گرانیى نەساردەتى زياتر دوچار بوون و نەو مۆستەبىدە لە لاىەن هیتلەرى مەخپەتە کوردى لە هەموو حەقەى مىللى خۆى مەحرۇم کرد و هیتلەتیک لە عەشائىرى کوردى بە تەواى لە ریشە دەرەتيان لە نىشتەمانى خۆيانى و دەدرەختان و ، فارسانى مورتەجیع بە خانمان و دین و مندالانى کورد جنىوى غەیرە قابىلى شەرحیان دەدا، کوردان نەک هەر خۆتەندن بەلکو قەسەکردن و دوانیش بە زەمانى داىکى خۆيان قەدەغە کرابوو.

کوردەکانى تورکىيەش خصوصەن پاش هاتنە سەرکاری مستەفا کەمال پاشای هەروا بوون نەو دەرندەىە بۆ بێدەنگ کردنى هەراى نازادىخواهى شىخ سەعید یەک مىلیۆن و نىوى لە کوردان کوشت.

کوردەکانى عێراقیش دەردى نەساردەتيان کەم نەکیشاوە لە لاىەن کەسانىتیک کە دەفیکرى سەعادەتى بەشەرىدا نین بۆ عەبدایەتى دران بە عەرەبان دەرگەل نەو هەموو تیرۆر و تەعقیب و کوشت و کوشتار و تەلەفاتەش کورد هەرگیز دەموقابیل زالمان دا سەرى دانەنواندوو و دەرتى نىستىقلال و نازادیدا موبارزى خۆى دەوام دا و نیرادى پۆلاىی قەناناپەزىرە هەر بوو هەر دەمىتێ. لەو سالاىەى دواىەدا فرصەت و ماویدەکى چاک هەبوو کە بە نازادىيەکى کە نەمە نارەزۆومان بوو پىتێ بگەین و لە مێژ بو و دەستمان دەکەوت بزووتباينەو وەک بزۆوتەوێ قارەمانان و مەردانى پىشومان بەدبەختى نەویدە کە ئىستە دنىۆ کورداندا کەسانىتیک هەن کە وەنەبى هەر خزمەت بەو فارسانە ، کە چەن

عه صرێکه نهمه یان ددژێر زولمی خۆیاندا راگرتووه، بکهن، به لکو به ناشکرا میلله تی کوردی ددفرۆشن. سه ودا ی عملی ناغای نهمیر نه سهعه ددگهل ستادی نمر ته شی نیرانی که هه موو کوردی فرۆشتن له هه موومان مه علومه. له خه لکی معلومه مه لا عه بدولپ هه مانی سر نهجداغی و محمه د فاروقی و هه مزه ی قاوه چی و غه یریه ی جاسوس و میلله ت فرۆشن. قهره نی ناغای مامه ش و محمه د عه باسی و عملی خانی مه نگو و عبدالله ناغای مه نگو و چهن که سی دی به ناشکرا بۆ نه یختیلاف و پارچه پارچه کردنی کوردان سه عی ددکهن.

عه یه بزانن نه ی مه لعونیه!!
وده خه به ر به ی تا زۆر درهنگ نه بووه.

ته ماشای دورمهانی که چ فیکر نه که یان ددزانن کوپه پیتشوی کورد هه رگیز میلله تی خۆیان و هومید و نارزه وی واتیان له به ی نه کردووه. لا وچاگانی مه وک رابردوان به موضایه قه قوه ی صه رف ددکهن که کورد خۆشه خت و نازا ده ی و نه وان زانیان موغه قیه ت وختیک وده ده ست دده کو ی که خه لک زۆر توند پال ویک دا و یه... به ی وده گهل برایانی نازه رایجانی پیکه وه بزووتنه وه و پیکه یشتن نه و حیزبه که حیزبی دیموکرات بوو به کو مه ک و یاری خه لکی کوردستان داندراوه له مو ده تیک کی که م دا به موغه قیه تی زۆر گه موره که یشتووه، دژایه تیه کی دهنیو عه شانیراندا بوو هه لی گرت و یه کی تیه کی قایمی دهنیو واندا په یدا کرد و هه ی نه تی میلی هه لبژارد و چاپخانه ی ته نیس کرد و نه وه له تاریخی کوردی نیراندا هه و دل جاره به طه وری عه مو م بلاو کرد نه مو دی رۆژنامه ده س پیکراوه و مه دره سه ی میلی ته شکیل کردووه که ده و ی دا مندالانی کورد به زمانی دایکی خۆیان ددخوین و مه سه له ی خویندن نه یجباری و عه مو می حه ل ددکات و شاره وانی و عه دلییه ی داناوه و هیز ی مو سه لله عی میلی و... ساز کردووه.

بژی حیزبی دیموکراتی کوردستان!

بژی مونسیس و ره به یری وی جه نایی قازی محه مه د!

نهمه ددزانن و باوریمان هه یه که نه ندامه کانی کو می ته ی مه رکه می حیزبی دیموکراتی کوردستان نه و کاره مو قه ده سه ی خۆیان به موغه قیه ت دده نه سه ری. نهمه نو مایندانی ته وای طه به قات و کوردانی شیمالی کوردستان له میتینگیک که له شاری مه هاباد

سازمان کردووو ژماره‌مان ۲۰ هه‌زار نه‌هه‌ره، ئه‌و‌و‌و ناره‌زووی عه‌مووی خ‌ز‌مان ئی‌ظه‌ار ده‌ک‌ه‌ین و له‌ ک‌ۆمه‌تی مه‌رک‌ه‌زی ح‌یز‌ی د‌یم‌وک‌رات و نه‌ئ‌ج‌و‌مه‌نی خ‌ز‌مان خواه‌یش ده‌ک‌ه‌ین و ئی‌خت‌یار‌ی ده‌ده‌نی:

۱- له‌و ج‌ی‌گ‌ایانه‌دا که ئی‌ستا ک‌ورد‌ی ت‌یدا ده‌ژ‌ین به‌ ئی‌ست‌ی‌قل‌الی ته‌واو به‌گا.

۲- ئی‌ت‌ی‌خ‌اب‌اتی مه‌ج‌لی‌سی ش‌ورا ده‌س پ‌ێ به‌کن.

۳- حک‌وومه‌تی مه‌ی‌لی ک‌ورد‌ستان و وه‌ز‌یر‌ان و ئی‌داره‌کان‌ی ساز به‌کن.

۴- ه‌ێ‌زی موسه‌لل‌ه‌ی مه‌ی‌لی ک‌ورد ته‌ش‌کیل به‌دن.

۵- له‌گه‌ل ده‌وله‌ تانی هه‌مه‌سایه‌ راب‌ی‌ط‌ه‌ی ته‌ج‌اره‌تی و ئی‌قتی‌صاد‌ی به‌رقه‌رار به‌کن.

۶- له‌گه‌ل به‌را نازه‌ریا‌ی‌ج‌انی‌یه‌کان هه‌مه‌کاری و ده‌ستایه‌تی مه‌ح‌ک‌م به‌کن.

پایه‌دار پ‌ێ ک‌ورد‌ستانی نازاد!

به‌ری ح‌یز‌ی د‌یم‌وک‌رات‌ی ک‌ورد‌ستان! به‌ری ره‌به‌ری خه‌ل‌کی ک‌ورد‌ستان جه‌نابی قازی مح‌مه‌د! (*)

هه‌ر له‌م ر‌ێ و رسمه‌دا ه‌ێ‌زی سو‌پ‌ای مه‌ی‌لی راه‌ب‌ێ‌راو و ده‌وره‌دی‌ت‌وو به‌یه‌که‌م جار به‌ فرمانده‌یه‌ی مح‌مه‌د نانه‌وا‌زاده ناماده‌ی خ‌زمه‌ت بو‌ون و سه‌رو‌ک ک‌ۆمار له‌وان و له‌ هه‌موو پ‌ی‌ا‌ده‌ و سه‌واره‌ و چه‌ک‌داره‌کان سانی د‌یت.

شایانی باسه‌ که به‌یه‌که‌م جار بو‌و که ر‌ێ و ره‌س‌م‌ێ‌کی ناوا به‌ شک‌ۆ به‌شه‌دار‌ی نو‌ت‌نه‌رانی هه‌موو پارچه‌کان‌ی ک‌ورد‌ستان له‌ ک‌ورد‌ستان پ‌ێ‌که‌ده‌هات و به‌م ه‌ۆ‌یه‌ش‌وه‌ بو‌و که پ‌یر و لاو، چه‌ک‌دار و ب‌ێ‌ن چه‌ک، ژ‌ن و پ‌یاو، کاسب و تاجر و قوتابی و مه‌لا و مام‌ۆ‌ست‌ای شار به‌ ته‌واوی غه‌رق‌ی شادی بو‌ون.

رو‌ژی دواتر س‌ێ‌ی ر‌ێ‌به‌ندان، پ‌ێ‌شه‌وا که به‌د‌وا‌ی دو‌وی ر‌ێ‌به‌ندان دا ئی‌علام ک‌را که ع‌ین‌وان‌ی سه‌رک‌ۆ‌مار، پ‌ێ‌شه‌وا‌یه‌، به‌ش‌ی‌وه‌ی ره‌سم‌ی یاد‌گانی پ‌ێ‌شو و و‌ێ‌ران‌ک‌را‌وی مه‌هاب‌ادی که ته‌عم‌یر و ناوه‌دان ک‌راب‌وو‌وه‌، وه‌ک ناوه‌ندی ه‌ێ‌زی ک‌ورد‌ستان و پ‌ێ‌شه‌مر‌گه‌خانه ک‌رده‌وه. به‌گه‌شت‌ی ش‌ی‌وه‌ی ر‌ێ‌ک‌ه‌خ‌ستی ه‌ێ‌زی پ‌ێ‌شه‌مر‌گه‌ به‌ ش‌ی‌وه‌ی خواره‌وه‌ بو‌و:

ل‌یز‌که، ق‌ۆ‌ل، ده‌سته، چ‌ل، ل‌ک و پ‌ۆ‌ل.

رو‌ژی یازده‌ی ف‌ی‌ور‌یه‌ واته ۲۲ی ر‌ێ‌به‌ندان یه‌که‌م هه‌یه‌ته‌تی وه‌ز‌یرانی ک‌ورد‌ستان که له‌به‌ر ه‌ێ‌ند‌یک ه‌ۆ‌ پ‌ێ‌یان ده‌گوت «هه‌یه‌ته‌ت ره‌ئ‌ی‌سه‌ی مه‌ی‌لیی ک‌ورد‌ستان» ناس‌ت‌ێ‌دران، که

(*) حک‌وومه‌تی ک‌ورد‌ستان، نه‌وش‌ی‌روان مه‌س‌عا ئه‌مه‌ین ۱۲۷

بریتی بوون له :

حاجی بابە شیخ	سەرۆک وەزیر
محمدەد حسین خانی سەیفی قازی	وەزیری جەنگ
محمدەد ئەمین موغینی	وەزیری کیشوەر
نەحمەد نیلاهی	وەزیری ئیقتیساد
کەریم احمدین	وەزیری پۆست و تەلگراف
مەناف کەریمی	وەزیری فەرھەنگ
سەدیق حیدری	وەزیری تەبلیغات
خەلیل خوسرووی	وەزیری کار
حاجی مستەفا داودی	وەزیری تێجارە
مەحمود وەلی زاده	وەزیری کشاوەرزی
نێسماعیل نێلخانی زاده	وەزیری رێگاوبان
سەید محمدەد ئەبیووبیان	وەزیری بیهەداری
عەبدولمەحمان نێلخانی زاده	وەزیری موشاریر
مەلا حسین مەجیدی	وەزیری عەدلیە

که زیاتر خوئی به رهئسی عه‌دلیه د‌ناساند.

چاپخانه‌ی کوردستان به شیوه‌ی رسمی له‌ روژی پ‌نج شه‌مه ر‌یکه‌وتی ۱۰/۲۰/ ۱۳۲۴ ده‌ستی به‌کار کرد و یه‌کم ژماره‌ی روژنامه‌ی کوردستان له‌ چاپ درا. به‌م بۆنه‌وه ر‌ئ و ره‌سم‌یک‌ی پر شکۆ پ‌یکهات و سه‌ید محهمه‌د ته‌ها زاده به‌ نو‌ینه‌ری پ‌یشه‌وا له‌م ر‌ئ و ده‌سمه‌دا قسه‌ی کرد، کارگیرانی چاپخانه‌ی کوردستان تا نه‌و ج‌یگایه‌ی ناوه‌کانیان د‌زانین، بریتی بوون له:

سه‌ره‌رست

مه‌لا قادر مدرسی

عه‌لی خوس‌ردوی مودیری نیوخو‌یی (بۆ ماوه‌یه‌کی کورت که دوا‌یه بوو به‌ مودیری رادیۆ

و سه‌ره‌رستی یه‌کیه‌تی‌بی لاوان)

سه‌ر د‌دبیری روژنامه‌که

سه‌ید محهمه‌د جه‌میدی

به‌ره‌رسی فه‌نی

موت‌ه‌لیب ش‌یخ محهمه‌دی

به‌شی فه‌نی

سد‌یق عه‌لایی

محهمه‌د شاه‌سندی

سه‌عید زه‌رگه‌یی

عه‌زیز نانه‌وازاده

ردحمان رزگهیی
عبدالله ديباغی
محمد د زبیبی

شار مەسابدا. عەوشی جاپەجەمی کوردستان *

ئەلای راستمۆه ١. وەستەوی زبزی پشتمۆه ٢. مەسەفا ناخەویی ٣. عەزیز مەواژە
٤. سەنج قاشاغاژاڤە ٥. عەمەد مەفەووس ٦. عەمەد ئەلا مەبەر ٧. رەحیم شەمەج مەروور
پاوەستەوی زبزی پشتمۆه ٨. رەحمان رەزگەیی ٩. خوسەن ئەفەندی ١٠. مەسەفە
رەزگەیی ١١. مەسەفە شەمەج مەفەندی ١٢. یوسف مەروور

نەسەر مەروور مەروورسی ١٣. سەید بێق ئەلای ١٤. عەلەقە مەروور مەفەندی
دانیشتەوی مەروور ١٥. مەسەفە شەمەج مەفەندی ١٦. سەید مەفەندی

سەرچاوە: خوێندەوێش مەروور خوسەن ئەفەندی زانە مەسەفە مەروور ١٧. ئەبەد مەروور
رەزگەیی ئەفەندی کوردی ١٨. سەید مەفەندی مەفەندی ١٩. عەلەقە مەروور مەفەندی ٢٠. یوسف
مەفەندی ٢١. مەروور مەفەندی

(*) وێنە سەرەدە لە پشتهی بەرگی وژێنە مەروور کوردستانی زەمانی کۆمار کە تازە چاپکراوەتە وە
وەرگیراوە.

نوسمىرەكانى ئەوكاتى رۇئنامى كوردستان بېيجىگە لە ھىندىك لەوانى سەرۋە كە جاروبارە مەتلەبىكىيان ۋەردەگىتر، يان دەيانووسى، بىرىتى بوون لە ھىسەن قزلى، ھىمن و ھىزار ۋەك شاعىر، ھاشم خەلىل زادە، رەسول مىكانىلى، دلشاد رەسولى، نىبراھىم نادى، محەمەد مەجدى، غەلى مەولەۋى و غەلى خوسرەۋى، ھىروەھا ھىندىك كەسى قەلەم بە دەستى نايىنىش. لەم چاپخانەدا بېيجىگە لە رۇئنامى كوردستان، گۇقارۋى كوردستان، ھەلالە و نۇرگانى يەكەتە لاۋان واتە ھاۋارى نىشتەمانىش، چاپ دەكرا و ھىروەھا ۋەلامدەرى پىتۈستىيەكانى ئىدارىش بو.

جىنگاى سەرنجە كە يەكەتە لاۋان يا دەستە لاۋان ھەر لە سالى ۱۳۲۴دا پىكھات كە تىكۇشانى بەرچاۋى ھەبو. ژمارەى يەكەمى ھاۋارى نىشتەمان نۇرگانى نەم بەشى سەر بە ھىزب لە مانگى خاكە لىۋەى ۱۳۲۵دا بلاۋبۆتەۋە و مودىرى مەسنولى شەھىد سدىق نەنجىرى نازەر بوۋە. لە ماۋەى تەمەنى كورتى كۆماردا ۱۱۲ تا ۱۱۴ ژمارەى رۇئنامەى كوردستان دەرچوۋە. بۆ يەكەم جار رۇزى ۲۵/۲/۱۰ دەزگايەكى رادىۋ كە پىتيان دەگوت نىستاسىۋنى رادىۋ، لە رى و رەسمىكى تايەتدا دامەززا، لەبەر ئەۋەى رادىۋ لە مالان زۆر بەكەمى ھەبو، بەھۋى دامەززاندى پىنج بلىندگو لە شوتنە نەسلىيەكانى شارى مەھاباددا دەنگى رادىۋ بلاۋ دەكرايەۋە و پىشەۋا رۇزى ۲/۱۲/ ۱۳۲۵ بۆ يەكەم جار قەسى لەسر كەرد.

نەم دەزگايەش ۋەك چاپخانەكە لە لايمى سۆفىيەتەۋە ۋەك يارمەتى ھاتىۋو و ماشىنىكى سىنەماى گەرۆكىشى لەگەل ھاتىۋو كە زۆرجار لە مەيدانى چوارچراى مەھاباد و شارەكانى دى فىلىمى بۆ خەلەك نىشان دەدا. نەنجو مەنى فەرھەنگى كوردستان و سۆفىيەت و كوردستان و نازەربايجان پىكھاتىۋو. رادىۋ و نەنجو مەنە فەرھەنگىيەكان لە عىمارەتى ناۋەندى ھىزب بوون كە شوتىنى كارى پىشەۋاش بو. ھەر لە مانگى بانەمەردا بو كە نىزىكەى ۸۰ نەقەر لە لاۋەكان بۆ خوتىندىن لە بەشە جۆراۋجۆرەكاندا نىردرانە باكۆ. ژمارەيەكىش نىردرانە تەۋرىز بۆ خوتىندىن لە بەشى نىزامى يا سىياسىدا. زۆرىيە نەفرادى نىردراۋ بۆ باكۆ چەند مانگ دواى تىكچوۋنى كۆمار گەرانەۋە و بەشىكىشان مانەۋەۋە دىرژەيان بە خوتىندىن دا، بەلام پىۋەندىيەكى نەۋتۆيان بە ھىزبەۋە نەما و لەۋى تاق ولۇق پىۋەندىيان بە بەرىز مستەفا بارزانى و ھەققانىيەۋە ھەبو، نەۋانە بىرىتى بوون لە: سەيد غەزىز شەمىزىنى و سەيد كەرىم ئەبۇبىيان، مستەفا شەلماشى، غەلى

گه لاوئژ، حامید خوسره‌وی، ره‌حیم سه‌یفی قازی، ره‌حمان گهرمیان‌ی و سولتان وه‌تممیشی که به‌ینتیکیش له به‌غدا نه‌ندامی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی هه‌لبێرێر دراوی کۆنگره‌ی سییه‌می حیزب بوو.^(*) له‌ نێو نه‌وانه‌ی که گه‌رابوونه‌وه کوردستان، ته‌نیا غه‌نی بلوریان به‌رده‌وام چالاکی سیاسی خۆی درێژه پێداوه. نه‌وانی دی تاق ولۆق کردوویانه، بۆ هه‌میشه په‌یگیریان نه‌کردوه.

(*) چهند کۆمیتە له‌وانه وه‌ک عه‌لی گه‌لاوئژ و سولتان وه‌تممیشی له‌ باکو له‌سهر رادیۆ «سری» قه‌یه‌یان ده‌کردو کاگ ره‌حیم قازی له‌ به‌شی چاپه‌مه‌نی دا کاری کردوه، تا چهند سال دواتر رۆژنامه‌یه‌کی کوردیشیان به‌ نێوی کوردستان چاپ کردوه وه‌ هه‌ر له‌وێ به‌ ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ نێو خۆیاندا پلاو بۆتموه.

كارەكەنى كۆمار

دەۋرى ھاكىمىيەتى كۆمار تەنيا يازدە مانگ بوو و لەم ماۋە كور تەدا زۆر كارى گرېنگ جى بەجى كران كە نىشانى ئىمان و تېكۆشانى بى وچانى كار بە دەستانى كۆمار بوو. بە كورتى دەكرى كارنامەى پەر لە شانازى يازدە مانگەى كۆمارى كوردستان لە بۈارە جۆراۋ جۆرەكانى سىياسى، نابوورى، نىزامى، فەرھەنگى، ناۋەدان كردنمە و دىوكراسى نىۋوخبى بەشۋەى خوارەدە باس بگەين:

باۋدەر بە دىوكراسى لە رادەى ھەموو ئىراندا و بەشداربوونى ھەموو گەلان و ھىزە سىياسىيەكان لە كاروبارى سىياسى روانگەيەكى روون و ناشرى دىوكراسىيە كە رىتەرانى كۆمار و لە پىش ھەموواندا پىشەموا خاۋابارى بوون. ھەلەدان بۆ گەيشتن بەم مەبەستە و رىتكەوتن لە گەل ھىزە پىشكەوتن خاۋازەكانى نەم سەردەمە وەك حىزى توودە، فېرقەى دىوكراتى نازەربايجان و حىزى جەنگەل لە بەرنامەى كارى حىزى دىوكراتى كوردستان و كۆماردا بوو. مەبەست لە پىتكەتتەنى نەم ھاۋەيمانىيەتتە نەمە بوو كە نەمان لە لاىەك خەباتى خۆيان لە كوردستان درىزە پى بەدن و لە لاىەكى دىكەۋە بىنە ھاندەر و پىشۋانتيك بۆ نەم ھىزانە تا بە ھاۋكارىيە كتر بە نامانج بگەن. كۆمار لە ماۋەى كەمى تەمەنى خۆيدا توانى وەك راستىيەك كورد و مەسەلەكەى بە شىۋەيەكى واقىيەى بە كۆمەلانى خەلكى ئىران و رىتكخراۋە سىياسىيەكان و ھكۆومەتى ناۋەندى بناسىتى. لە ناكامى نەم ھەمۇلانەدا بەردەيەك لە و رىتكخراۋانە پىتكەتات و نەگەر فېل و تەلەكەى ھىزە خارىجىيەكان وەك نەمىرىكا و ئىنگلىس لە لاىەك و لە لاىەكى دىكەۋە فېل بازى (قوام السلطنة) سەرۆك وەزىرى نەم كاتى ھكۆومەتى تاران كە مۆدەيەكى گرېنگى برىتانىا و سىياسەتەدارىكى ناسراۋى ئىران نەبا نەم بەردەيە دەتوانى دەۋرىكى باشى ھەبى لە لاۋازكردنى ھكۆومەتى ناۋەندى بۆ پىتكەتتەنى ئال و گۆرپىكى بەرچاۋ و دامەزراندنى ھكۆومەتتىكى دىوكراتى لە ئىراندا.

بەشدار بوونى سى نەندامى حىزى توودە لە كابىنەى (قوام السلطنة) تا رادەيەك

نازادی چالاکي ريکخواوه سياسييهکان و نازادي چاپممني به هوي پيکھاتي نهو برهوه بوو.

له بوري په يوندي ددوده دا، پيکھتاني په يوندي له گڼل حکومتی نازدريابجان که وډک هاوپه يانی کومار حيسابی لمسر دهکرا و په ياننامي نابووری و نيزامیي له گڼلدا موز کرابوو و دوستايه تيه کی پته ويان له گڼلدا پيک هاتبو و، له لایه کی دیکه شهوه پيکھتاني پيوندی دوستانه له گڼل سوفيت و دامه زانی پيوندی بازرگانی و نال و گزوی که و پلي پتويست له کاره کانی کومار بوون.

له بوري نيزاميدا، له و ماوه کورته دا ته شکلاتيکی ريک ويیکی نيزامی دامه زرا و نزيک به دووهمزار پيشمرکه ددوريان دی و به کاری نيزامیي ريک و پيک راهاتن.

نوه جياواز بوو له و هيزه عشايريه کی که له بره کاندانا نامادی برگری کردن له کومار بوون و ژمارديان زياتر له دوازه همزار کمس بوو. نه هيزه سمره پای پيلاتی دوژمنان و کمسانی سمر به وان توانی له چندين شوي له حاست هيزه کانی حکومتی ناوښيدا رابوه ستی و زهري باشيان لي بوه شيتی. هيزی پيشمرگه کی کوردستان به تايهت به شیک له بارزانیه کان به پتي په يانی هاوکاری دوولایه نه له گڼل حکومتی نازدريابجان به رنګاريه کی قاره مانانۀيان له حاست هيزه کانی حکومتی ناوښيدا له ناوچه کی تیکاب کرد. له ماوه کی نهو شه پانه له بره کاندانا ستی پيشمرگه کی ميرخاس شهيد کران، که يه که میان ناوی وستا برایی بمننا بوو و لمبردی سردهشت شهيد کرا، دووهم محمه دنانه وا زاده که ددوهمی سرهنگ همبوو و ماوډيک فرماندري گشتیي هيز و دوايه له کوميساريای سياسی و دزاردتی برگری بوو، بووه قوريانیی پيلانيک و له به ينی پانه و سه قز له کارساتی خسته خواره ودی تياره شهيد کرا، سته مين شهيد يه کيک له نه فسرده باشه کانی کومار بمنواي خليل خوشه وی، که بارزانی بوو و له بردی سه قز شهيد کرا.

هيزی عشاير بریتی بوو له :

بارزانی به سرکردایه تی مهلا مستفا	۱۲۰۰ پیاده
بارزانی به سرکردایه تی شتيخ نه محمد	۹۰۰ پیاده
جه لالی و ميلانی	۴۰۰ سوار
شکاک به سرکردایه تی عوممر خان	۸۰۰ سوار
شکاک به سرکردایه تی تاهير خانی کوی سمکو	۵۰۰ سوار

هەركی بە سەركردایەتی رەشید بەگ و بەگزادە بەسەركردایەتی نووری بەگ
سوار ۱۰۰۰

هەركی بە سەركردایەتی زێرۆ بەگ ۷۰۰ پیادە

تاقمی بنەمالە سەید عبداللە گەیلانی زادە بە سەركردایەتی سەید فەهیم
سوار ۲۰۰

زەرزا بە سەركردایەتی مووساخان ۳۰۰ سوار

قەرەپاпах (تورك) بە سەركردایەتی پاشاخان و خەسرەوخان ۵۰۰ سوار

مامەش تیرە کاك عبداللە قادری ۴۰۰ سوار

مامەش بە سەركردایەتی كاك هەمزە نەلۆسی نەمیر عەشایی ۵۰۰ سوار

پیران بە سەركردایەتی محەمەد نەمین ناغا و قەرەنی ناغا ۳۰۰ سوار

مەنگور بە سەركردایەتی عەبدوللا باهەزیدی ۳۰۰ سوار

مەنگور بە سەركردایەتی عەلی خان و ئیبراھیم سالاری ۴۰۰ سوار

گەورکی سەردەشت بە سەركردایەتی كاكە للاغا محەمەدی ۲۰۰ سوار

گەورکی مەهاباد بە سەركردایەتی بایزی عەزیز ناغا ۳۰۰ سوار

گەورکی سەقز بە سەركردایەتی عەلی جوانمردی و محەمەد ناغا و حاجی ئیبراھیم ناغا

سوار ۴۰۰

تێكەلاوی خێلەكانی سەردەشت ۵۰۰ سوار

تیرە سوتینی ۱۰۰ سوار

دیبۆكری مەهاباد بە سەركردایەتی جەعفەر كەرمی ۴۰۰ سوار

دیبۆكری بۆكان بە سەركردایەتی ناغاكانی نێلخانی زادە ۵۰۰ سوار

فەیزوللا بەگی بۆكان و سەقز ۸۰۰ سوار

بنەمالە بەداغی سەقز ۲۰۰ سوار

تێكەلاوی تیرەكانی مەهاباد و شاھیندژ ۳۰۰ سوار

تاقمی حەمە رەشید خانی بانە ۳۰۰ سوار

پێشمەرگە جوانپۆر و هەمورامان ۱۵۰ سوار

كۆی هەموویان ۱۲۷۵ نەفەر (*)

نەم هێزە نێزامییە دەیتوانی ژۆر زیاتر لەو فەعەل بێت، بەلام راگرتیان لە بەرەكاندا

(*) حكومەتی كوردستان، نووسینی نەوشیروان مستەفا نەمین ۱۷۴

و قه‌تیس مانه‌ودی چالاکیی پێشمه‌رگانه که به گشتی له سیاسه‌تی نمو ده‌می کاربه‌دستانی کو‌مار و به تایبه‌تی له پێکهاتنی پێوه‌ندیی نه‌یتی هیندیک له سه‌رانی عمشیره‌کان و به‌رپرسانی نیزامی و که‌مین و به‌ینیان له‌گه‌ل کاربه‌دستانی حکومه‌تی ناوه‌ندی سه‌رچاوه‌ی ده‌گرت، ده‌بووه‌ هۆی دلساردیی خه‌لکی چه‌کداری به‌شداری له به‌ره‌کاندا و هه‌روه‌ها پێشمه‌رگه‌کان. نه‌وه‌ یه‌کتیک له‌ لاوازییه هه‌ره گرینگه‌کانی کو‌ماری کوردستان بوو. له‌ حالیکه‌ نه‌گه‌ر به‌ شتویه‌کی باش لهم هه‌تزه‌ به‌رینه‌ی خه‌لکی چه‌کدار که‌لک وهرگیرابا، کو‌مار ده‌یتوانی به‌ باشی له‌ حاسه‌ت هه‌ترشی هه‌تزه‌کانی حکومه‌تی ناوه‌ندیدا به‌ریه‌ره‌کانی بکا و زه‌بری باشیان لی به‌وشیت.

شایانی باسه که سه‌ره‌رای زالی بوونی سیستمی ده‌ره‌به‌گایه‌تی به‌ سه‌ر کو‌مه‌لی کورده‌واری نه‌وکات له‌ کوردستانی ئێراندا، به‌هۆی ده‌لگه‌رم بوونی خه‌لک به‌ کو‌مار راده‌ی به‌رهممی کشتوکال له‌ ماوه‌ی تمه‌نی کو‌ماردا چووه‌ سه‌ر و سیستمی بازرگانی نا‌زاد مه‌ودای نه‌وه‌ی دابوو که نال و گۆزی بازرگانی نیوان کو‌ماری کوردستان و کو‌ماری نا‌زه‌ریاجان و یه‌کیه‌تی سۆقیه‌ت، پێک به‌یت. به‌و پێشه‌ش راده‌ی داها‌تی خه‌لک روو له زیاد بوون بوو و نه‌م و ده‌زعه به‌ هۆی وهرگرتنی مالیات به‌ قازانجی کو‌ماریش بوو.

بۆ وینه‌ فرۆشتنی راسته‌وخۆی به‌رهممی تووتنی کوردستان به‌ یه‌کیه‌تی سۆقیه‌ت و واری‌کردنی هیندیک که‌ل و په‌لی پێوست له‌وتوه‌ بۆ کوردستان شتونه‌واری باشی له‌ سه‌ر وه‌زعی نه‌و کاتی کوردستان دانابوو.

له‌باری فه‌رهم‌گییه‌وه هه‌رچه‌ند هیندیک بناغه‌ بۆ خوێندن و نووسینی کوردی له‌ ئێره‌ لاوه‌کان و تازه‌ لاوه‌کاندا پێک هات‌بوو و ژماره‌یه‌کی زۆر مامۆستای شاره‌زا و نه‌فرا‌دی کور‌دیزان له‌گه‌ل بارزانییه‌کاندا هات‌بوونه‌ دیوی کوردستانی ئێران و له‌ به‌ر بوونی شاره‌بانی مه‌هاباد کلاسی کوردیی شه‌وانه به‌ شتو‌دی نیوه نه‌یتی - نیوه‌ ناشکرا دامه‌زرابوو، به‌لام دوا‌ی دامه‌زرانی حیزبی دیوکراتی کوردستان و دوا‌ی دامه‌زرانی کو‌مار، بۆ یه‌که‌م جار خه‌لک توانیان به‌ شتو‌دی ناشکرا به‌ زمانی زگماکی خۆیان بخوێتن. لهم پێوه‌ندیه‌دا جێی خۆیه‌تی ئێشاره به‌وه‌ بکری که‌ کاروتیکۆشانی یێ وچانی مامۆستایانی قوتابخانه‌ی کوردی وه‌ک محممه‌د توفیق وردی و عوسمان دانش و مامۆستا جه‌میل و مامۆستا قانع و که‌ریم زه‌ند و ... ده‌وریکی به‌رچاوی له‌ به‌رتوه‌چوونی به‌رنامه‌ی فێرکردنی خوێندن و نووسین به‌زمانی کوردی هه‌بوو. هه‌ر له‌و ماوه‌ که‌مه‌دا ژماره‌یه‌کی زۆر له‌ خه‌لک له‌ قوتابخانه‌کاندا فێری خوێندن و نووسینی کوردی بوون و له‌ کلاسه‌کانی شه‌وانمه‌شدا گه‌وره‌ سالان خه‌ریکی

خوێندن بوون. جیسا لهوه زۆر رۆژنامه و گۆڤار به زمانی کوردی بلالو دهبوونوه، وەك رۆژنامه‌ی كوردستان، نۆزگانی حیزبی دیموكراتی كوردستان و گۆڤاری كوردستان و گولاله و هه‌لاله و هاواری نیشتمان و گروگال بۆ منداڵان. نهم بلالوكراوانه دهورێكی باشیان له‌سەر پێكهێتانی ئالوگۆڤ ب‌سەر و‌زعی فه‌ره‌نگیی نهم كاتدا هه‌بووه. یه‌كێكی دیکه له‌و كاره گرێنگانه‌ی كۆمار له‌باری فه‌ره‌نگیی هه‌ بریتی بوو له‌وه‌ی كه به سه‌دان كەس رۆڵی زه‌حمه‌ت‌كێشان كه له‌بەر نه‌داری و فه‌قیری و كاری سه‌خت و دژوار ئیمكانی خوێندنیان نه‌بوو، به سه‌ر به‌مهاله د‌و‌له‌ممه‌نده‌كاندا دا‌به‌ش كران تا له‌و ر‌تیه‌وه ئیمكانی ژيانیکي به ناسوودیی و خوێندنیان بۆ دا‌بن ب‌گرت. زۆریه‌ی نه‌وانه د‌و‌ای كۆمار در‌یژه‌یان به‌ خوێندن دا و پێگه‌یشتن. پ‌ت‌راگه‌یشتن و ناماده‌کردنی هه‌لومه‌رجی له‌بار بۆ خوێندنی نهم كه‌سانه له لایه‌ن كۆماره‌وه چاوه‌دێری ده‌كرا. هه‌روه‌ها بۆ یه‌كه‌م جار تینا‌تر و شانۆگه‌ری ها‌ته مه‌یدان. شانۆگه‌ر‌كان شار به‌شار ده‌گه‌ران و هونه‌ری خ‌ویان ده‌نواند. نهم به‌شه له هونه‌ر د‌هورێكی به‌رچاوی له‌ ب‌ردنه سه‌ری را‌ده‌ی فیکری و فه‌ره‌نگیی خه‌لكدا هه‌بوو.

كاروباری ناوه‌دان ك‌رده‌وه له‌و ماوه‌ ك‌مه‌دا زیاتر له هه‌موو نهم كارانه بوو كه له ماوه‌ی تهمه‌نی ح‌كوومه‌تی سه‌له‌نه‌تی تا نه‌وكات كرابوو.

دیموكراسیی ن‌یوخ‌وی به‌ ش‌یوه‌یه‌كی به‌ریلاو به‌‌پ‌ت‌وه ده‌چوو. هه‌موو كه‌س نازاد بوو بیروبو‌چ‌وونی خ‌وی باس ب‌كا و نۆزگانی دیموكراتیكی تایه‌ت بۆ نهم مه‌به‌سته پ‌ت‌ك ب‌یتن. بۆ یه‌كه‌م جار له‌ رۆژی چواری ر‌شه‌مه‌ی ١٣٢٤دا یه‌كه‌یه‌تی ژنانی كوردستان پ‌ت‌كه‌هات كه مینا خانم هاوسه‌ری پ‌ت‌شه‌وا و هه‌روه‌ها خ‌ی‌زانی ژیت‌رال بارزانی و باقی كادر و به‌‌پ‌ت‌وه‌به‌رانی ح‌یزب تیتیدا به‌شاربوون و بۆ یه‌كه‌م جار ژن توانی له‌ كوردستانی تیراندا و له‌ كۆ‌په‌ گشتیه‌كاندا بیرو‌پ‌رای خ‌وی در‌ب‌یر‌ی و له‌ ر‌ئ و ر‌ه‌سم و ج‌یت‌نه‌كاندا به‌شاری ب‌كات. هه‌روه‌ها یه‌كه‌یه‌تی لاوان پ‌ت‌كه‌هات كه نهم د‌ه‌م د‌یت‌وانی له‌ به‌‌ر‌ه‌كانی شه‌ردا به‌شار ب‌ن و نه‌ركی نامو‌وزشی به‌ ن‌ستۆ ب‌گرت. له‌و ماوه‌دا ن‌یزیکه‌ی ٨٠ كه‌س له‌و لاوانه بۆ خوێندن له‌ به‌شه ج‌ۆراوج‌ۆ‌ر‌ه‌كانی سیاسی و ن‌یزامیدا به‌‌پ‌ئ كران بۆ باكو و ته‌ور‌یز. مافی دیموكراتیك به‌ ش‌یوه‌یه‌كی به‌ریلاو به‌‌پ‌ت‌وه ده‌چوو. ژماره‌یه‌كی ك‌م ج‌ووله‌كه و نه‌رم‌نی كه له‌ شاره‌كانی نهم د‌ه‌می كوردستانی ژ‌یر چاوه‌د‌یری كۆماردا دا ده‌ژان به‌ ته‌واوی مانا نازاد بوون كه قوتابخانه‌ دا‌بن، له‌ ر‌ئ و ر‌ه‌مه‌كاندا پ‌یزی تایه‌تی خ‌ویان هه‌بوو و فه‌ره‌نگ و ك‌ولت‌و‌ری خ‌ویان گ‌شه پ‌ن د‌دا و له‌ به‌واری ح‌یزبایه‌تیدا شانه و حم‌و‌زی تایه‌تی خ‌ویان هه‌بوو. هه‌روه‌ها به‌ش‌یك له‌ نه‌رمه‌نیه‌كان له‌سەر داخ‌وازی خ‌ویان چ‌و‌نه

نەرمەنستان. بېنگومان نەوہ بۆ خۆی غوونە يەکی زیندووی روانگەي بەهیزی دیموکراسیە لہ رتہ رتہ یە تیبی نمو کۆمارە و رتہ رتہ یە تیبی حیزب لہ و کاتەدا.

بە کورتی ددکری بە شتووی خواروہ نیشارە بە کارەکانی حیزب و کۆمار لہ ماوہی کەمی تەمەنی خۆیدا بکەین:

یەکەم: لہ بواری سیاسیدا

۱- پتوہندی نزیکی دۆستایە تیبی لہ گەل کۆمار ی نازەریایجانی سۆقیەت و یەکیە تیبی سۆقیەت.

۲- هاو یەمانی لہ گەل کۆمار ی نازەریایجان.

۳- پتکەتانی پتوہندی دۆستانە لہ گەل هتە سیاسییەکانی دیکە ی تیرانی.

۴- ناساندنی کورد و حیزبی دیموکراتی کوردستان و کۆمار ی کوردستان بە بیرورای گشتی لہ رتگە ی چاپەمەنی و وتووتی رۆژنامەیی.

۵- راکیشانی هیندیک هە والتیری خاريجی بۆ کوردستان.

۶- بەرزکردنەو ی نالای کورد و رەسمییەت دان بە مافە رەواکانی، ساغ بوونەو لەسەر نارمی حیزب (دووگولە گەم و قەلەم و تیشکی رۆژ).

۷- بەرزکردنەو ی هەستی کوردایەتی بە شتوہ یەکی گشتی و لەبار، بە تاییەت دوا ی تیکشکانی شۆرشەکانی شیخ مەحمود، نیحسان نووری پاشا و سەکو.

دووەم: لہ بواری دیموکراسیدا

۱- بەشداری کردنی ژنان لہ سیاسەتدا و پتکەتانی یەکیەتی ژنانی کوردستان.

۲- دیمەر چاوگرتنی مافی زەحمەتکیشان.

۳- دانانی قانون و یاسا و بەرتوہ بردنی تا نمو راددی گونجاوہ و نیسکانی هەبووہ.

۴- بایەخدان بە مافی کەمایەتیەکان بە تاییەت لہ بواری فەرھەنگیدا.

۵- بەشداری کردنی هەموو چین و تووتژەکان لہ کاروباری حکومەتیدا.

سێھەم: لہ بواری فەرھەنگی و کۆمەلایەتیدا

۱- رەسمیەت پتدانی زمانی کوردی بۆ خویندن و بەرتوہ بردنی کاروباری نیداری.

۲- یەک رەنگکردنی جل و بەرگی قوتاییان لەسەر بوودجە ی کۆمار و هەلگرتنی فەرەق و جیاوازی.

۳- نیجباری کردنی خویندن بۆ مندالان و لاوہکان لہ شارەکاندا.

۴- پتیشگیری لہ بیتکاری و نەخویندەواری گمورە سالان.

۵- دانانی فەقیرخانی و هەتیوخانی.

۶- دامەزراندنی چاپخانی و دەرچوونی رۆژنامەی کوردستان و چەند گۆڤاری دیکە.

۷- دامەزراندنی تەنچومەنی فەرھەنگی لەگەڵ نازەریایجان و یەکیەتی سۆڤیەت.

۸- دانانی بنچینەی تیناتر و سینەما لە کوردستان.

۹- ناردنی قوتایی کورد بۆ درێژە پێدانی خۆپێند بۆ باکو و تەوریز.

چوارم: لە یاری ئابورییەوه

۱- نازاد کردنی بازرگانی و دەرخواستی لە دەستی حکوومەت.

۲- هەولدان بۆ بەرپۆڕکردنی شێوی نوێی کشتوکالی و هێنانی تراکتۆر بۆ یەکەم جار بۆ کوردستان.

۳- دامەزراندن و گەشەپێدانی شیرکەتییکی گەورە بازرگانی بە ناوی (تەردقی).

۴- دامەزراندنی پێوەندیی بازرگانی لەگەڵ نازەریایجان و نازەریایجانی سۆڤیەت بە تایبەت بۆ فرۆشتنی تووتن، خوری، کەتیرە و هێنانی هێندیک کەل و پەلی بە کەلک تر بۆ کوردستان.

پېنجهم: له بواړی نیزاهیدا

- ۱- چه کدار کردنی خه لک به شپوډیه کی گشتی بو بمرگری له کومار.
- ۲- ته علیم دانی نژیکه ی دوو هزار پېشمەرگه ی رسمی به شپوډیه کی نوسوولی.
- ۳- ددرهجه بندی و پیکهیتانی سیستم.
- ۴- دانی یارمعتی به وانه به پیتی ددرهجه و لیها تووی.
- ۵- پیکهیتانی سی به ردی شهر له سهردهشت، سهقز، تکاب به هاوبه شیی نازدرایاجان و بهرگریه کی پاش له هاتنه پېشی دوژمن تا دوااین روژدکانی تمعنی کومار.

تێکچوونی کۆمار و ھۆیەکانی

کۆماری کوردستان وەک دامەزراویکی سیاسی دیموکراتیک لە ھەلومەرجی نەو کاتی ناوچەکەدا بێسووە چۆلی چاوی ولاتانی ئیمپریالیستی وەک ئەمریکا و بریتانیا و نۆکەرەکانیان لە ئێراندا. ھەر بۆیە بە ھەموو شتێک بەک ھەولی تێکچوونی ئەم کۆمارە و کۆماری میلییی نازەریایجانیان دەدا. بەھۆی ئەم پیلانگێڕییانە و ھێندیک ھۆی نێوخۆیی و دەرەوھیی دیکە بوو کە رۆژی ٢٦ی سەرماوەزی سالی ١٣٢٥ واتە سالییک دوا ھەڵکردنی نالای کوردستان و دەست بەسەرداگرتنی شارەوانیی مەھاباد، نەرەشی ئێران ھاتەو نێو شاری مەھاباد و بەم شتێکە کۆتایی بەتەمەنی کۆمار ھیتا. فەرماندەری ھێزەکانی حکوومەتی ناوەندی سەرئێڕ ھومایونی بوو.

دەکرئ بە شتێکی خوارەووە ناماژە بە ھۆیەکانی تێکچوونی کۆمار بکری:

١- وەگەم کەوتنەوھێ خالەکانی ژمارە پێنج و شەشی پەیمانی ئێتھادی سێ قۆلی ئێوان ئێران، بریتانیا و یەکیەتی سۆڤیەت، لە سیاسەتی ئێو نەتەویدیدا، کە بریاری چۆڵکردنی خاکی ئێران لە لایەن ھاوپیما نەکانەو دواي شمش مانگ لە تەواوبوونی شەم لە کۆنفرانسی سالی ١٩٤٣ی تاران کە لەودا روزویل و چرچیل و ستالین بەشداری بوون.

٢- بەرپینگ گرتنی ئەمریکا و ئینگلیس بە یەکیەتی سۆڤیەت لەمەر بەرپۆدەردنی قەزازی پێشویان لەسەر چۆڵکردنی ئێران و ئیعترازی ئەوان لە پشتیوانی کردنی سۆڤیەت لە دوو کۆماری نازەریایجان و کوردستان و کەم دەسلاتی یەکیەتی سۆڤیەت لە باری سیاسی و ناووری بۆ ماویدەکی درێژ پاش شەری دووھەمی جیھانی.

٣- سەھەری (قوام السلطنة) سەرۆک وەزیری ئێران بۆ مسکو و دانی بەلگینی مۆکردنی

قەراردادی نهوتی شیمال.

۴- درێژدی باسه‌کانی خالی ۳ له‌ دانیشته‌کانی قعوام و سادچیکوف بالوتیزی یه‌کیه‌تی سۆفیه‌ت له‌ تاران و دانی قهراری هه‌تانه‌ گۆزی نهمتیازی نهوت دولی هه‌وت مانگ له‌ دورودی پازده‌هممی مه‌جلیسی شورا.

۵- به‌ده‌سته‌وه‌ بوونی ده‌سه‌لات له‌ ده‌ست هه‌تدیک له‌ نه‌فرادی ناسالم و نالایقدا.

۶- ناتمبایی نه‌توخۆزی و سازانی هه‌تدیک ده‌ربه‌گ و شێخ و مه‌لا له‌ بنه‌وه‌ له‌گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌تی ناوه‌ندیدا.

۷- ماندوو‌بوونی خه‌لک له‌ حاله‌تی وه‌ستانی به‌رده‌کانی شه‌ر و نه‌دانی ئیزنی به‌رده‌و پێش چوون و هه‌ترش کردن بۆ سه‌ر دوژمن.

۸- رێگه‌دان بۆ به‌ردنی نازووقه‌ بۆ هه‌یزری دوژمن که‌ له‌ پادگانه‌کانی بانه‌ و سه‌رده‌شت تووشی برسیه‌تی ببوون.

۹- تیکچوونی کوت و پری کۆماری نازه‌ربایجان به‌هۆی خه‌یانه‌تی دوکتۆر جاوید، وه‌زیری نه‌توخۆزی نهم حکومه‌ته‌ هاوپه‌یمانه‌ی کوردستان.

هه‌روه‌ک پێشتر باسه‌مان کرد، بارزانییه‌کان که‌ له‌ مه‌هاباد و ده‌ورو به‌ری نه‌شته‌جێ ببوون هه‌یزیکێ چه‌کداری کارامه‌یان هه‌بوو که‌ ده‌گه‌یشه‌ نزیک دوو هه‌زار کهم و سه‌روکی نهم هه‌یزه‌ چه‌کداره‌ واته‌ مه‌لا مه‌سته‌فا بارزانی پله‌ی ژینالی له‌ لایه‌ن کۆمارده‌وه‌ پێ به‌خه‌را. سێ که‌سی دیکه‌ له‌ لایه‌ن حکومه‌تی کۆماری کوردستانه‌وه‌ نهم پله‌یان پێ به‌خه‌را که‌ برتی بوون له‌: سه‌یفی قازی، عومه‌رخانی شه‌ریفی، ره‌ئییسی عه‌تلی شکاک و حه‌مه‌ ره‌شید خانی بانه‌.

پێشه‌ره‌گه‌کانی بارزانی له‌ به‌رده‌کانی شه‌ردا ده‌وری به‌رچاویان هه‌بوو و ژینال بارزانی سه‌روکی عه‌تلی بارزانییه‌کان له‌ لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانی کۆمارده‌وه‌ زۆر به‌رێزه‌وه‌ هه‌لسوکه‌وتی له‌گه‌ل ده‌کرا، به‌ شێوه‌یه‌ک که‌ له‌ کاتی هاتنی بۆ شاری مه‌هاباد له‌ لایه‌ن کۆری حه‌یزب و کاربه‌ده‌ستانی کۆمارده‌وه‌ پێشوازی گه‌رم و ده‌سمی لێ کرا. دوا‌ی رووخانی کۆماری نازه‌ربایجان و له‌ کاتی پێشه‌رو‌ی نه‌رته‌ش به‌رده‌و کوردستان ژماره‌یه‌ک له‌ نه‌فرادی نه‌زامیی کۆماری نازه‌ربایجان که‌ له‌ به‌ردی تیکاب بوون، پاش چوار روژ شه‌ر و به‌ربه‌رده‌کانی ده‌ی هه‌یزه‌ده‌کانی حکومه‌تی ناوه‌ندی له‌گه‌ل هه‌یزه‌ده‌کانی بارزانی که‌وتن و له‌وتیه‌ به‌رده‌و بوکان و

(۱) شایانی باسه‌ که‌ سێ که‌س له‌وانه‌ بریتیبوون له‌ سید حسن ته‌فرشیان، زه‌ره‌خت، سه‌فه‌رخانی قاره‌مانی نه‌فسه‌ری نازه‌ربایجان.

پاشان بهردو مههاباد و دهی که و تن^(۱۱). شایانی باسه که رۆژی ۲۴ ی سه ماوه‌زی ۲۵، کۆبوونه و ديه‌کی رتيه‌رايه‌تی کۆمار پتيكهات و بریار درا که هيتی چه‌کدار بۆ به‌رمه‌دگانی دژی هيتزه‌گانی حکومه‌تی ناوهندی ساز بدرتين، به‌لام دوا به‌رياريان دانا بۆ کۆبوونه‌وی رۆژی دواتر که ده‌بوو له‌ مرگموتی هه‌باس ناغا پتيک بئي. له‌م کۆبوونه‌ودا نوته‌رانی خه‌لکی مه‌هاباد و کاربه‌دستان و وه‌زيره‌گانی کۆماريش به‌شدار بوون و له‌وئ قازی محهمه‌د به‌ شيوه‌يه‌کی ديوکراتييه‌انه پرس و را به‌ خه‌لکه‌که ده‌کات. پيشه‌وا و مه‌لا مسته‌فا و سه‌دری قازی پتيان وابوو که ده‌بی پيشگيري له‌ هاتنی نه‌رتشه‌ش بکړي. به‌ پيچه‌وانه له‌ ناو خه‌لکی شادا ژمارديه‌ک پتيان وابوو که به‌رگري کردن کارتيکی به‌ قازانج نييه. له‌وانه مه‌لا عبدالله مدرسی و مه‌لا حسين مه‌جدي له‌سهر نه‌و بۆچونه قسه‌يان کرد. پتريسته‌ بگوتريی که سه‌رۆک بارزانی داوايه‌کی زۆر له‌ قازی محهمه‌د ده‌کا که به‌رياری به‌رمه‌دگانی بدات و ناخر داواي نه‌وه ده‌بی که قازی محهمه‌د خو نه‌داته ده‌ست هيتزه‌گانی ده‌وله‌تی و به‌ليني گروي رايه‌لی و به‌رتوبه‌ردنی هه‌ر چه‌شنه فه‌رمان و ده‌ستورتيک بي که پتي ده‌دات، به‌لام پيشه‌وا قه‌بوولی ناگات و ده‌لني من ليته‌ر ده‌ميتمه‌وو تا سه‌ر له‌گه‌ل خه‌لکه‌که ده‌يم. دواي قازی محهمه‌د ده‌ستور ده‌دات که بارزانيه‌کان هه‌رچيان له‌ چه‌ک و نازووقه پتريسته، بيان دريتي. پاش ماوه‌يه‌ک و توويز له‌گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی نيتران سه‌باره‌ت به‌ پتيكهاتنی ژيانتيکی به‌ ناسووده‌یی له‌ کورده‌ستانی عيتراقدا که له‌ لايه‌ن نينگليسه‌وه زه‌مانه‌ت کراي و، سه‌ر نه‌گرتنی نه‌م سه‌سه‌له‌يه، شيخ نه‌حمه‌دی بارزان له‌گه‌ل زۆريه‌ی بارزانيه‌کان له‌ ۱۳ ی ناويلی ۱۹۴۶ دا گه‌رانوه ناوچه‌ی بارزان. شایانی باسه که ده‌لی چاوپيکه‌موتنی مه‌لا مسته‌فا بارزانی له‌گه‌ل سه‌ر له‌شکر هومايوونی، پتي راگه‌ياند که نه‌گه‌ر به‌الوتی نينگليس حازر به‌ وه‌رگرتنی زه‌مانه‌ت بۆ ژيانی به‌ ناسووده‌یی له‌ عيتراق بيت، ده‌گه‌رتيه‌وه نه‌وي. پاشان بارزانی له‌گه‌ل چه‌ند کسي ديکه بۆ توويز له‌گه‌ل کاربه‌ده‌ستانی نيتران و به‌الوتی بریتانيا چووه تاران و ماوه‌ی مانگيک له‌وئ مایه‌وه له‌گه‌ل شای نيتران چاوپيکه‌موتنی کرد و پاشان گه‌رايه‌وه مه‌هاباد. له‌تاران به‌ مه‌به‌ستی خو ده‌ربازکردن به‌ليني دا که هه‌موو بارزانيه‌کان به‌چه ناوچه‌ی نه‌لوه‌ند له‌ هه‌مه‌دان. به‌ گه‌شته‌وه‌ی بۆ کورده‌ستان له‌ لايه‌ن هيتزه‌گانی نيترانه‌وه په‌لامار ده‌درتين که پاش نه‌نجامي چه‌ند شه‌ری نازايانه، شيخ نه‌حمه‌دی بارزان و به‌شی زۆری بارزانيه‌کان خويان ده‌ربازی نه‌وديو عيتراق ده‌که‌نه‌وو مه‌لا مسته‌فا و نزيک به‌پينج سه‌د کس له‌ نه‌فراي چه‌که‌دار ده‌ميتمه‌وه. ته‌نيا رتيگايه‌ک که بۆ مه‌لا مسته‌فا ماوه‌وده،

په نابردن بڼه ولاتی سؤقیهت بوو، چونکه نه ددوله تی نیران و نه تورکیه به هیچ چمشنیک ریتگیان نه ددها لهم ولاتانمدا پمیتته وه، به دایم پیلانیان دوی دهگپرا.

چهند مانگ دواي نعم و دزعه، مه لا مسته فا بارزانی له گهل نمو ژماره په له پشمه رگه کانی دواي ریتوانیتیکی دورودریژی ۳۵۰ کیلومه تری و له حالیکدا له لایه ن نمرته شه کانی نیران، عیراق و تورکیه په لاماری ددهرا و رتگیای لای دهبسترا، له ماوه ی چهند روژدا خستی گه یانده چه می ناراز و به په پنه وه ی لهم رووباره چووه نیو خاکی په گیه تی سؤقیهت. پاشه کشه و ددریازوونی بارزانییه کان و پهرنموه یان له رووباری ناراز سهره پای هیرش و کمین دانانه وه و پیلانگپری نیران و تورکیه و عیراق وهک لاپه ریه کی زپه نه له میژووی خه باتی نه تمودی کوردا. تاکتیکی ددریازوونیان دواتر وهک ددرس له « دانشگاه جنگ » له تاران گوتراوه ته وه.

به دواي تیکچوونی کومار، بیتجگه له پیشمو و هاوړتیکانی که له پادگانی مههاباد زندانی و موحاگمه گران، وهزیره کانی کومار و ژوره ی به یرسانیش گیران و ژوره یان بڼه موحاگمه کردن به پری کرانه شاره کانی ورمن و تعویژ، دواي حوکم درانی پیشمو و یارانی، موحاگمه کردنیکی دیکه له مههاباد پیک نه هات و له شوته کانی دیکه به پرتوه دهران. نه فرادی به پرتوه پری دادگای پیشمو و یارانی، هیتدیک له نفسه رانی کوماری نازهربایجانیشیان موحاگمه و محکوم کرد و له گوزستانی مه لا جامی تیر بارانیان کردن. پیش گیران و موحاگمه کردن قازیه کان له بمر نمودی که ریتیم هیچ چمشنه مه درهک و به لگه په کی دری خه لک و ددست نه کموی، هموو به لگه و لیسه کانی چهک و چولی کومار و دابهش کراو به سهر خه لکدا سووتیندران، قازی محمه د به و پری فیداکاریه وه له دادگادا به یرسایه تیی سووتاندنی نمو به لگه و لیسانی به نه ستوگرت. روحیه ی به رزی پیشمو و هاوړتیکانی له کاتی موحاگمه کردن له بیتدادگای نیزامیدا، نمونه ی هره بهرچاوی شوژشگپری و دلسوژی و نیشتمانپه روده یی نه وان به گشتی بوو. به تایهت پیشمو و له دیفاعیاتی خویدا که چندین سه عاتی خایاند، له راستیدا لمو بیتدادگایه، بهرگریه کی شیاوی له مافی رهواي گه له که ی کرد و حکوممت و نیزامی زال به سهر گه لانی نیرانی موحاگمه کرد. همروه ها قسه کانی پیشمو له کاتی له سیداردانیان له گوئی هموو کوردیکی دلسوژ و نیشتمانپه روده ددزرنگیتموه و هانددریکی باشه بڼه تیکوشان و فیداکاری له رتگی و ودی هینانی نامانجه نه تمویه کانی خه لکی کوردستاندا. بهشیک لمو به یرسانه ی کوماری کوردستان له سیداره دران و بهشیکیان به زندانی

دریژ خایمن محکوم کران. له نیتو و د زیره کاندای زیاتر له هممویان خوالیڅو شېبو مام (نعمه د نیلاهی) زندانی کیشا و حموت سال له بندیخاندا مایموه. که ریم نازمی برا که وړه ی شهید محمد نازمی له بندیخانې «قصر» و هاشم همزه یی له بندیخانې مەرغدا کوچی دواپیان کرد. زور که سیش بؤ شاره کانی و دک نیسفهمان، کرمان، شیراز، مه شههد و تاران دوور خرانوه که نیستاش تاق و لوق خویان نه گهر مابن یان بنه ماله کانپان هر لم شویتانه نیشته جین. هر ودها به شیک له کار به ددستانی کومار په پړو دی کوردستانی عتراق بوون که قازی کاکه حمه می بوکان، حمه من قزلبی، ماموستا همزار، رحمان زبیهی، سیده گولم سیمه دی، سهدیق حه یدهری، سه عید حه مه قاله (مام قادر)، محمد شاه سندی، نیراهیم نادری، حمه دی مه ولوودی و زتر و بهگ و زور کهس له قادریه کانی عمشیره تی مامهش له ریزی نمو که سانه بوون.

له سه رجهمی هلسوکه وتی بهر پرسانی ریژی سله نه تی له گهل هیندیک له بهر پرسانی پایه بهرزی کومار و نمانموه ی زور به یان له بندیخان کانی ریژیم دا، له مبروردی نه وه که هیندیک له بهر پرسانی رده ی خوارتر نیعدام کران، شک و گومانیک ی زوری له نیتو خلکدا بهرامهر به کار به ددستانی پایه بهرزی و دک حاجی بابه شیخ و هیندیک له و د زیره کان و بهر پرسانی دیکه هینایه گزوی. له نه نجمی دادگایی کردنه کاندای قازی محمد و سمدری قازی و محمد حسین سیدی قازی، به نیعدام محکوم کران و بهر به یانی ۱۰ ی خاکه لیته دی ۱۳۲۶ ی هه تاوی له مه بدانی چوار چرای شاری مه هاباد له سیداره دران، راست هه وتوویهک دواتر له ۱۷ ی خاکه لیته، حمید سازوچی، عبدالله روشنفکر، محمد نازمی و رسول نهغه دهی هر له چوار چرای مه هاباد له سیداره دران و پیشتریش علی بهگی شیرزاد لسه ر حموزی بوکان نیعدام وله سه قزیش نه محمد خانی فاروقی، محمد خانی دانشور و عبدالله خانی مه تین که همرسیکیان برا بوون. له گهل علی خانی فاتح، محمد بهگی فه یزوللا بهگی، حسن خانی فه یزوللا بهگی، نه محمد خانی شه جیعی، شیخ سدیق نه سهد یاز بیلاغی، شیخ نه مین نه سهد یاز بیلاغی، علی ناغای جه و انمردی و رسول ناغای مه محمودی برای علی ناغا، له سیداره دران.

روانگەمى چەند نووسەرىك لەسەر كۆمار

پێکهاتنی کۆماری کوردستان لهو ههڵ و مهرجهدا شوێنهوارێکی گرینگی لهسهر
بزووتنهوهی کورد به گشتی دانا. دهوێری بهرچاوی حیزبی دیکوکراتی کوردستان له
دامهزراندنی نهم کۆماره و ههروهها قازی محهمهد وەک سههمبۆلی کۆمار له لایهن زۆر
مێژوونووس و کهسایهتییهوه ههلسهنگیندراوه که لیڤردها ییروبۆچوونی هیندیکیان
دانیسهوه:

- ۱- نارچی روزیلت
۲- دوکتور قاسملو
۳- کریس کوچرا
۴- مہممود مہلا عزیزت
۵- نوشیروان مستفا
۶- نیگلتن

تاریخی روز ولادت: (*)

«سردرای هم‌مسوی نه و خیمات و تیکوژشانه، ناکام و به‌ره‌می کاری کُزار،
نغمه‌مشته رادی ستانداری دوو شوینی تری ناوندی کولتووری کورد، که کورده‌کان له

(*) کۆماری کورد له مهاباد، لاپههکانی ۳۸ و ۳۹ و ۴۴- نارنجی روزیلت، وهگرێدرلوی خالید عهزیزی.

ویندهری له ماوهی ۲۵ سالدا خویندن و نووسینیان به نازادی همبو. بهلام له باری سیاسیهوه مههاباد لانی کم وهک نوختهیهکی لښ هاتبوو که له هممو لایهکموه چاویان تن پریوو، له نیو کومهلی رووناکییری کورد له بیروت و نیستانبول و بهغداوه بگره ههتا کیوه بمرز و چرکهانی روژناوای ناسیا، هممو لایهک به تیکراییی چاودهوانی نهوهیان دهکرد که بزانی نایا قازی محهمده سمردهکوهی یان تیکدهشکتی. نهک همر له لایمن کوژو و کومهلی کوردی له بهغدا، بهلکوله لایمن کوردهکانی سووریه و تورکیهش پیوهندی لهگل قازی دهگیرا و نامه و پهیامی بۆ دهتیردرا. رووی جوولانهوهکهی نهو، زیاتر و زۆتر به تاییهتی لهو کهغجانه بوو که پیتیان وابوو حیزبهکانی پیشووی کوردی به باشی نمرکی خویان بهجی نهگهیاوندوه، بۆ وینه له عیراق حیزبیتکی نهینی چهپ، به نیوی رزگاری دامهزرا که نیشانهیهک بوو لهو چهشنه بۆچوون و بیرکردنهوهیه.

کوژاری کورد له مههاباد:

«له کاتیکدا که تیرۆریسم نازهربایجانی روژههلاتی داگرتبوو شهپکهی سیاسی زۆر توند ببوو، له کوردستاندا تهنیا چهند دانه زیندانی سیاسی ههبوون، یهک- دوو کهشیش رهنگه بههۆی سیاسی کوژراین. همر چهند که ژمارهیهک له کوردهکان لایهنگرییان له کوژمار نهدهکرد، بهلام دیسانیش توانیان رابکمن و بچن بۆ تاران. له کوژلان و شهقامهکانی مههاباد دا به تاشکرا دهکرا گوئی پدهیه رادیوکانی نیستانبول و لهندن، بهلام له تهوڕیز گوژدان بهم رادیویانه تاوانیتکی معزن و سزای مهرگی بۆ داندراپوو.»

«سهرجهمی بهرهم و دست کموتی سهردهکیی نمو نازادییانه نموده بوو که حکومهتهکه له نیو خهلق، لانی کم خهلقی مههاباد خوشهویست و جیتگای متمانه بیست. خهلقیک که زولم و زۆری دهلتهتی ناودیدی ئیسرائیلان لاسمر وهلا چوووبوو و تامی نازادی و سهربهستییان چیشتبوو.»

دوکتور قاسملو: ^(*)

«نمو حکومهته نیشتمانیه کهمتر له سالتیک خۆی راگرت، بهلام همر لهو ماوه کورتهدا قازانجی زۆر به گهلی کورد گهیاوند. زمانی کوردی بۆ یهکهه جار بوو به زمانیکی

(*) لاپهه ۹۱ و ۹۲ کوردستان و کورد- دوکتور عهبدولرحمان قاسملو

رسمی و منډالانی کورد به زمانی زگماکی خویان قوتابخانه‌یان بۆ کرایه‌وه و کتیب و گوڤار و روژنامه‌ی کوردی به چمشنیکی بئ وینه بلاوکراڼه‌وه. بۆ یه‌که‌م جار تینا‌تری کوردی دامه‌زرا و ژنی کورد بۆ یه‌که‌م جار له ژبانی سیاسی و فره‌نگی ولات دا به‌شدار بوو. له‌به‌ر نه‌وه‌ی راسته‌وخۆ پێوه‌ندیی له‌گه‌ڵ یه‌کیه‌تی سۆڤیه‌تی دامه‌زرا‌بوو بازرگانیش به‌ خیرایی گه‌شه‌ی کرد. له‌مه‌ر شوێنیک دهره‌به‌گه‌کان رایان ده‌کرد، جووتیاران ده‌بوونه‌ خاوه‌نی راسته‌قینه‌ی زه‌ویه‌کان. به‌لام له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ش دا ته‌نانه‌ت نه‌وه‌ندی نازربایجانیش نیسلاحی زه‌وی نه‌کرا. له‌ نه‌ساسدا دهره‌به‌گ و خاوه‌ن ملکه‌کان نیمتیا‌زه‌کانی خویان له‌ کوردستاندا پاراستبوو. مووچه‌ خۆزانی کورد جیگای فارس و نازهربایجانییه‌کانیان گرتبووه‌وه. له‌ جیگای پۆلیس و نه‌رتمشی حکومه‌ت، هێزی سویایی و پێشمه‌رگه‌ دامه‌زرا‌بوو.

گه‌وره‌ترین ده‌سه‌که‌وتی حکومه‌تی دیموکراتی کوردستان نه‌وه‌ بوو که گه‌لی کورد پاش ماوه‌یه‌کی دو‌ورودرێژ نازادیی نه‌توا‌یه‌تی وه‌دمه‌ت هێنا‌بوو. له‌ کوردستان و نازهربایجان چه‌ند بنکه‌یه‌کی شۆرشگێری دامه‌زرا‌ن که‌ به‌وونه‌ پالهبستی جوولانه‌وه‌ی دیموکراتی له‌ سه‌رتاسه‌ری نێراندا. له‌ ۲۳ی ئاو‌ریلی ۱۹۴۶دا په‌یمانێکی هاوکاری و دۆستایه‌تی له‌ نێوان حکومه‌تی دیموکراتی نازهربایجان و حکومه‌تی میلیی کوردستاندا نيم‌زا‌کرا.

«وه‌ک له‌ پێشه‌وه‌ گوتمان شۆرش نو‌کتی‌ر چه‌ند جوولانه‌وه‌ و راه‌به‌رینیکی رێک و پێکی له‌ هه‌موو کوردستاندا به‌ دوا‌دا هاتن، به‌لام جوولانه‌وه‌ی ۱۹۴۵-۱۹۴۶ی مه‌ها‌باد ته‌نیا جوولانه‌وه‌یه‌ک بوو که‌ به‌یوه‌ به‌شیک له‌ خه‌باتی دژی نیمه‌پریالیستی و دژی فاشیستی گه‌لان. بێ‌جگه‌ له‌وه‌ش نمو جوولانه‌وه‌یه‌ نه‌ک هه‌ر به‌یوه‌ به‌شیک گرینگ له‌ خه‌باتی دیموکراتی چینی کرتیکاری نێران، به‌لکو به‌یوه‌ به‌ به‌شیک له‌ جوولانه‌وه‌ی دیموکراتی نێو نه‌توا‌یه‌تی پرولیتاریاش.

له‌ نێو نمو جوولانه‌وه‌یه‌دا گیانیکی نێو نه‌توا‌یه‌تی به‌ هێز ده‌بێ‌را، له‌گه‌ڵ هه‌ستی دۆستایه‌تی به‌رامه‌به‌ر نه‌توه‌دکانی تر و ریز و خوشمیستی بۆ دراوستی مه‌زنی خۆی یه‌کیه‌تی سۆڤیه‌تی تێکه‌لا‌و بوو. هه‌موو نمو سروشانه‌ به‌یوه‌ هۆی نمو که‌ نه‌ک هه‌ر هێزه‌ شۆرشگێره‌کانی نێران، به‌لکو هێزه‌ نیشتمانیه‌کانی سه‌رانسه‌ری دنیا‌ش له‌ جوولانه‌وه‌ی کوردستان و نازهربایجان دی‌فاع بکمن.

نهم جوولانه‌وه‌یه‌ له‌و باره‌شه‌وه‌ گرینگ بوو که‌ توانی بۆ یه‌که‌م جار له‌ می‌ژووی

کوردستاندا حکومەتییکی نیشتمانیی کوردی دابەرزیتی، که له ماوهی کورتی تمەنی خۆیدا به روونی بۆ گەلی کوردی نیشپات کرد تەنیا حکومەتییەک دەتوانی خزمەتی گەل بکا و قازانجی گەل بپارێژی، که له ناو گەل هەلقولایێ، بۆیە گەلی کورد نەک هەر له ئێران، بەلکو له دەرەوی ئێرانیش تا ئەمڕۆ زۆر به رێزوه یادی کۆماری مەهاباد دەکاتوه.

کریس کوچرا^(*)

«... کۆماری مەهاباد هەرچەند ناوچەیهکی بچووک بوو و، تمەنی حکومەتەکی زۆر درێژی نەبوو، بەلام له راپەرینی نەتەواپەتیی کورد له مێژوودا جیگایەکی بەرز و بەرێزی هەیه. ئەوه یەکەم بزوتنەوهی کورد بوو که دەدیتر «رووناکبەرەکان» نمو راپەرینی بەرپۆه دەبن. ئەگەر کۆماری مەهاباد بەردەوام بایه، کوردهکان به دنیا یان نیشان ددا که کورد به راستی ملهۆڕ نییه، بهلکو توانایی ئەوهی هەیه که خۆی بەرپۆه بەری».

محمود مەلا عیزەت^(**)

کۆمار:

- ۱- گەورەترین گۆڕانی سیاسی و رووداوی نەتەواپەتیی بوو له مێژووی نوێی کورددا،
- ۲- هاندەر و بزوتنەری بوژاندنەوهی مێژوو و ئەدەب و زمان و ھونەر و فەرھەنگی کورد بوو،
- ۳- بوژاندنەوهی نابووری ولات بوو،
- ۴- دامەزراندنی قەوارەیهکی سیاسی و نەتەواپەتیی گەلی کورد بوو،
- ۵- بزوتنەری ھەستی چینیایەتی کۆمەلانی خەلکی کورد بوو
- ۶- بوو ھۆی گەشەکردنی بزوتنەوهی کورداپەتیی له سەرانبەری کوردستاندا،
- ۷- دامەزراندنی سوپایەکی چەکدار بەرھەمییکی گرینگی بوو،
- ۸- دامەزراندنی دەستگاگانی کۆمار توانای نەتەوهی کوردی ناشر کرد،

(*) مێژووی کورد لەسەدی ۲۰- ۱۹دا، لاپەرە ۲۸۸- کریس کوچرا (وەرگێڕای محەممەد رێانی)
 (**) لاپەرە ۱۳۶ و ۱۳۷ کتێبی کۆماری میلیی مەهابادە لێکۆلتنەوێکی مێژوویی سیاسی، بەشی دووھەم- محەممەد مەلا عیزەت.

۹- دەستپیکردنی جوولانه‌وهی جه‌ماوه‌ریی لاولان و ئاڤه‌تان به‌ره‌مه‌یکێ تر بوو، دامه‌زراندنی کۆماری میللیی مه‌هاباد: بزووتنه‌وهی کوردایه‌تیی له‌و قاوغه‌ ته‌سکه‌ دهره‌ینا و گراستییه‌وه‌ بۆ زهمینه‌ و پله‌یه‌کی نوێ، بۆ یه‌که‌م جار فەرمانه‌ی هوابیه‌کی خۆمالی له‌ شێوه‌ی نمو کۆماره‌دا دامه‌زرا، نمو کۆماره‌ نه‌ک هه‌ر له‌ کاته‌کانی دهمه‌زراندنی دا به‌لکه‌ له‌ دوایشه‌دا بووه‌ هۆیه‌کی گهرنگی بزوینه‌ری ته‌وژمی کوردایه‌تی و سه‌رچاوه‌ی دهرس و په‌ند بۆی، هه‌نگاو و ده‌ستکه‌وت و نه‌جابه‌کانی بوونه‌ سامانیکی میژووبی گه‌وره‌...

نمو شیروان مستعفا: (*)

«قازی محممه‌د له‌ نێو کورددا پایه‌یه‌کی زۆر به‌رزی هه‌بوو. هه‌موو شاعیره‌کانی نمو سه‌رده‌مه‌ی کوردستانی نێران وه‌کو: مه‌لا مه‌عرووفی کۆکه‌یی، هه‌زار، هه‌مین، خاله‌مین، حه‌قیقی، سه‌ید کامیل، عه‌لی به‌گی حه‌یده‌ری، شێواو... شیعریان له‌ ستایشیدا هۆنیوه‌ته‌وه‌. له‌ سه‌رده‌می ژبانی خۆیدا شاعیر و نووسه‌ر و سیاسي و سه‌رانی ئێل و مه‌لا و گه‌وره‌ پیاوه‌کانی کورد هه‌میشه‌ به‌ رێژ و ستایشه‌وه‌ ناویان نه‌به‌رد.

قازی به‌بوو به‌ ره‌مزی نازادی و سه‌ربه‌ستی کورد. له‌ سێداره‌دانی و یژدانی هه‌موو خه‌لکی هه‌ژاند. دوو که‌س له‌ نه‌دیبه‌ هه‌ره‌ به‌رزه‌کانی نمو سه‌رده‌مه‌ی کوردستانی عێراق پیره‌مێرد و نېبراهیم نه‌حمه‌د، هه‌ره‌که‌یان به‌م بۆنه‌یه‌ شیعهرێکیان داناهه‌ که‌ له‌ ریزی شاکاره‌کانی نه‌ده‌یی سیاسي کورد دانه‌نرین.

پیره‌مێرد شیعهره‌که‌ی خۆی به‌ ناوی «وه‌لی دێوانه‌» له‌ ژێر سه‌رده‌تیری «نانومیدی» دا و نېبراهیم نه‌حمه‌د، که‌ نه‌وسا هه‌م خاوه‌نی نیمتیازی گۆڤاری «گه‌لاوێژ» و هه‌م به‌رپرسی لقی عێراقی کۆمه‌له‌ی ژ-ک بوو شیعهره‌که‌ی له‌ ژێر سه‌رده‌تیری «یاران» دا. هه‌ردوو شیعهر له‌ گۆڤاری «گه‌لاوێژ» دا به‌لاکه‌راوه‌ته‌وه‌».

(*) حکومه‌ته‌ی کوردستان، نووسینی نمو شیروان مستعفا نهمین ل ۲۶۹

فہرستی دووہم

ههلو مه رجی ئیران و وهزعی هیزب پاش کۆمار

دوای روودانی نهم ترلژیدییه له کوردستان به تاییه تی به شهید کردنی گموره پیاوانی کوردستان و گیرانی ژماردییه کی زۆر له بهرپرسانی کۆمار و، ههروها پاش کوشت و کوشتاریکی بهربلاوی ههزاران کهم له نازهربایجان چ له شهپی خۆ بهخۆ له رۆژهکانی هیتشی نهرتهشی ئیران و هاتهوهی دارو دستهی شا بۆ تموریز و باقی شاردکان، چ له ریتگی نیعدامی بهرپرسانی گیراو و تهحویل دانیان به دادگا فرمایشیهکانی نیزامی، به دوای تهبعید کردنی زۆر کهم و بنه ماله بۆ شاره گمورهکانی دوور له ناوچهی دهملاتی ههردوو کۆماری نازهربایجان و کوردستان، وهزعتیکی نااسایی هاته گۆڕی.

له ههموو شوتیتیک فرماندهرانی نیزامی دهملاتیان به دهمسته وه بوو، له زۆربهی شاردکان حکومهتی نیزامی راگهیه ندرابوو، هاتوچۆی شهوانه قهدهغه کرابوو، پیشگیری کردن له کۆبوونهوه و تهناوت دانیشتنی به کۆمهال له مالا نیش بۆ ماوهی چهند مانگ دریتۆدی هه بوو.

دوژمن له سیتبهری خۆی دهردهییهوه، نیهبته به ههموو کهم و ههموو شت بهدگومان بوون و نهوه بپهوه هۆی نهوه که له خۆرا به شیتۆدی جۆراوجۆر خه لکی ناسایی بگرن و بۆ شارهوانی و دیزانی رهگیشیان بکهن و بیانخه نه ژتیر زهخت و فشار و زۆرجار بی لیتپرسین لیتیان دهن و نمشکه نهجیان بکهن. خه لک بۆ ماوهییهکی چهند مانگی تاسابوون و به دلی پرژان و نیشهوه به کم هومیتدی و سمرگمردانی دوتیان.

به تاییه تی له شکرکیتشی و کۆکردنه وهی هیتزی عه شیرتهی و پهلامار بردنی دهندهانیان شان به شانی نهرتهشی زۆری ئیران بۆ سه ر بارزانیهکان و نهو کهمانهی که له کۆمار را

ددهگه لیان که وتببون و ماوهی چهند مانگ خوځان راگرت و شمېرې ژور پیاوانمشیان کرد، چین و توپړی زدهمه تکنیش و روشنبیر و کاسبی ژور نیگه ران کردبوو.

هر له وکاته دا که له ناوچې نه غه دد و شنو له نیوان هیزی گهل و به کریگیروانی ریژیم شهر بوو، هیندیک خه تی پتوهندی به خاوهن ههستان و تیکو شمرانی نه ناسراوه وه همبوو. هر له وکانالانش را بوو که سهروک بارزانی بو پتشموای ولام نارد که نگره نیزن بدا و ناماده بی دپته سمر زیندانی یادگان و ددهگهل خوځان دهیانمن، که به داخه وه نم جاردهش ولامه کهی هر معنفی بوو.

ریژیم به تاییه تی به دواي نمودی دا که وک له شوینی خویدا باس کرا، له برانی تعقه و پهرینه وای بارزانییه کان له چومی ناراز، چوونیان بو سوځیهت و نهمانی چه کدار به شپوهی ریکوینک له کوردستان دلنیا بوو، زهختی خوی زیاتر کرد و ژورهی کاربه ددهسته کوردهکانی قوتابخانه کانیسی گوړی و درې کردن یان دووری خسته ووه و له شوینهکانی تری نیوان ماموستایان دپنا و به شیوه کی ته واد داگیرکهرانه ددهگهل خه لک ههلسو کمو تیان ددهکرد.

سمره پای نمودهش لاوانی وه فاداری کوردستان و هیندیک له پیاوانی دلسوز و نیشتمان په رورهی نمندامی حیزب، له وانهی که روزگارانی پر له خوشی ددورهی چوار پیتج ساله ی نازادی نهمانی ددوری شایه تییان له کوردستان به چاوی خوځان دیبوو، تامی رزگاریان چیتبوو، به تاییه تی یازده مانگی ددوری کوماریان هیچ کات له بیر نه کردبوو، بو بوژانمودی نم مشخمله میژوویه تیکوشانی نه تییان دست پتکرد. هر له سالی ۲۶ دا به دواي له سیداردانی پتشموا و هاورتیانی، له مها باد و هیندیک شاردکانی دی و به تاییهت له تیر قوتابخانه کان چمند جار شه و نامه ی دستتوس به دژایه تی ش و کرده وای ناجوامیرانه ی پیاو دهکانی له کوردستان بلا وکرایه وه. خه لک ورده ورده، یک یک و دوو دوو له لای په کتر قسه یان ددهکرد، ترس و لهرز و ردهش بیینی و دوو دلیان له خوځان دوور ددهکردو، له شش مانگی هه و ملی سالدا گه یشتوبونه نمو قنعا ته که دبی ریکخر او ساز که نموده، ههستی خه لک ببزوین، له ناردهایی خه لک به رامبهر به کرده و دکانی به کریگیروانی ریژیم که لک ودرگرن، قامک لهره جینایه ته کانیان دابنن و نه هیلن جمعاوهر تووشی جموی غه فلهت و بی خه بیری بن.

له تمبلیغاتی نمو کاتدا به لهر چاو گرتی کرده وای ددره به گه کان، هاوکاری نه کردنی

ساقانەیان دەگەل کۆمار و هاوکاری بەرچاویان دەگەل رێژیم و هەلکوتانیان بۆ سەر خۆراگران، هێندیک مایە چینیایە تیشی تێدەخرا.

نەم شیوە تەبلیغە و جوولاندنی هەستی نەتەواوەتی و نەوێ کە خەلک و بە تاییەتی لاوەکان بە چاوی خۆیان دەیانندیت چۆن مووچەخۆزانی تازه نەفەسی شا خەریکی سووک و بێ ئموودکردن، لە نێوپردنی فەرھەنگی کوردی و جێگیربوونی فەرھەنگی فارسیی غالب لە ناویان دان، زۆر زوو تەنسییری خۆی بەخشی و سەرنجی نەوانی راکێشا.

لە نێو زەحمەتکێش و بازارپانیشتا پیاوی دلسۆز کەم نەبون. قسە و تەبلیغات دەستی پێکردبوو، بەتاییەتی رادیۆیەکی نەیتی کە دوایە مەعلووم بوو لە نازەریایجانی سۆفیەت دامەزراد، دەستی بە قسەکردن کرد و گەلێک جار رووداوەکانی رۆژی مەهاباد و جاروبار هێ شارەکانی دیکە کوردستانیشتی دەگوت. پێتیا دەگوت رادیۆی «سری». نەو رادیۆیە لە هاندانی بەرپۆجەران و روون کردنەوێ جەماوەردا تەنسییری زۆرباشی هەبوو و هیوایەکی تازهی بە دلسۆزان بەخشی.

کەم کەم شانەکانی حیزبی لە تاکەکەسی بوونە دوو کەسی و تا سێ کەسی و تەنانەت شانەیی بەمالەیش پێکھاتن.

دیارە لەم بابەتەو نەزمسوونە کەم بوو، هەر دەبوو زۆریش بە تێبێنییەو نەم کارە بکەوێ و هەول دەدا نەسلی کەم بوون و پوخت بوون رەچاو بکەوێ. کارگێرانی نەم چاخە لە خەبات بە پلەیی یە کەم رەحیم سولتانیان، عەزیز یوسفی و عبدالله نێسحاقی و رەحیم خەرازی و سدیق خاتەمی و عوبیدوللا نەبووییان بوون. لەم سەردەمەدا زیاتر وەک بەرگەیی زیندوو لە یە کەم نێعلامیە ۸ ماددەیی کە لە ۱/۸/۲۴ دا پلاوکرابوووە، بۆ راکێشانی خەلک بۆ لای حیزب وەک بەرنامە کەلکیان وەرەگرت.

پێوستە نیشارەش بەو بکەوێ کە لە سەردەمی شەری دووھەمی جیھانی و هاتنی رووسەکان بۆ کوردستان و نەو کارە باشانەیی بەرامبەر بە کوردیان کردبوو، خۆشەویستیەکی تاییەتی بۆ سۆفیەت پێکھێتابوو، بەلام بە دوای نەمانی کۆمار و بێدەنگیی نەوان و وتووێژەکانیان دەگەل (قوام السلطنة) لەبەر چاوی جەماوەر رەش بوون و هەواکە گۆرا. هەرچەندە نەو رادیۆیە لەسەرەو بەس کرا کە دوایی دەرکەوت لە لای نەوان دامەزرادە تا رادەیک نەمەیی قەرەبوو کردووە، بەلام هیچ کات نەم خۆشەویستیە نەگەرەوێ شۆیتی خۆی.

هەر لعم سەرووبەتدەدا حیزبی توودەش کە بەهۆی دایرانی دەستەبەکی بەرچاو بە سەرۆکایەتیی خەلیل مەلیکی و ئەنۆدەر خامەیی نوو حیزبە ی تووشی نەکسەبەک کرد و بەبێتکی پێچوو تا لە رێگەی تەبلیغاتی سۆفیت و تاوانبارکردنی نوو تاقە بە خانی ویزەکەیان نەهۆن بوو و دە و لە بانەمەری ۱۳۲۷دا دووهم گۆنگردی خۆیان بەست، لەودا بە پێچموانی بێدەنگییەکیان لە کاتی زمانی کۆماری نازەریایجان و لە نیوچوونی کۆماری کوردستان جوولانەوێدەکانی ئەم دوو لایەنیان بە روو لە قەلەم دا.

لە لایەکی دیکەشەو ئەمریکا لە چاخی شەری دووهم دا تا رادەبەکی باش نێرانی ناسیوو و دانی تەماعی لێ تێژ کردبوو، هەرچەند لە بەرامبەر نێمپریالیزی کۆتەکاری بریتانیادانە نفوزتکی وای هەبوو نە دەستەلاتیکی نەوت کە بێتوانی بە ناشکرا لەم مەیدانەدا بەرەبەرەکانی دەگەڵ بکا، بەلام نوو سالانە سەرەتای رەبەری ناشکرای دوو دەولەتی نینگلیس و ئەمریکا لە نێراندا بوو.

نینگلیس لە کۆنەو لە دانانی پێچ و مۆردەکانی رێژی پاشایەتیدا خاوەن دەستەلات بوو، لە دانانی رەزا شا و دامەزراندنی کۆرەکە لە جێگای نوو، نەخشی یەکەمی هەبوو، بەشێکی زۆر کەمی لە داھاتی زۆر و زەوێندی نەوت دەدا بە رێژم. یەک لە مەبەستەکانی نینگلیس لە ھاتی بۆ نێو نێران لە کاتی شەری دووهمدا پاراستنی نوو گەنجە لەبن نەھاتوو بۆ خۆی بوو.

ئەمریکا یەکەم سەفەتەکانی لە نێران وەگ دەست تێوەردان لە نێراندا لە سالەکانی تێگلەن لە شەری دووهمی جیھانییدا دەست پێکرد، تەنانت رەزا شا بەر لە شەری دووهمی جیھانی رەسمەن داوای کەینی چەک و چۆلی لە ئەمریکا کرد بۆ بەھێزکردنی نەرتەشی نوێ نێران، بەلام وەلامی رەدیان داوە و پێیان نەفرۆشت.

سۆفیتەش کاتی پێکھاتی حکومەتی شوراکان لە ولاتی پان و بەرینی تیزار، بە دەست ھەلگرتن لە بەشێکی بەرچاو لەو نێمبازە زۆر گەورانی کە رووسەکان پێشتر لە نێرانیان وەرگرتبوو، و، ھەروەھا بە ھاتی نەرتەشی سوور بۆ نێران جێگای خۆی خۆش کردبوو، تەنانت داوای بەجێھێشتنی خاکی نێرانی فریوی و دەدە و دەبیدی سەرۆک وەزیرانی نووکاتی خواردبوو، زۆری ھومێد پەیدا کردبوو، چاوەدوانی و دەست ھێنانی نێمبازی نەوتی شیمال بوو کە زۆر بە گەرمی باسی لێ کرابوو و لە پارلەمانیش ھاتبوو گۆژی. بۆ زووتر و دەست خستی ئەم پاروێ چەمۆرە گەلێکی یارمەتی حیزبی توودە دەدا و

نهوانیش بۆنهم نامانجه زۆر به توندی تیدهکۆشان.

له وهزعیکی ناوادا تیکۆشهراڤ نهیاندەتوانی تهنیا بێتنهوه پیتیستیان بهوه بوو بۆ وهگرستی ریتیونی و ئال و گۆپی بیروباوه، زیاتر تیکهیشتن له وهز و باشتر بهپێوهبردنی کاری حیزی و نهمزموون وهگرستن له تهرجیهی حیزبهکانی کورد و غهیره کورد پیوهندی راستموخۆ پهیدا کهن.

بهم مههسته له لایهک خهریک بوون نهگر شتیک له فیرقه مایی، دهنا لهگهڵ حیزی توده که نموکات چهپترین حیزب بوون و له کۆنگرهی خوشیاندا تهنییدی جوولانهوی کوردیان کردبوو، پێوهندی راستموخۆ بگرن.

لهم بوارهدا ههرهکهتی باشیان کرد و له رێگهی کاک صارم الدین صادق وهزیری که قازیهکی تیکۆشهرا و زانای خهلکی سنه و دانیشتووی تاران و کادریکی به توانای حیزی توده بوو، ههرهها به هۆی کاک سدیق نهنجیری که ههمان تیکۆشهرا بهرپرسی گۆفاری هاواری نیشتمان نۆزگانی پهکیهتی لاوانی دیوکراتی دهوهری کۆمار بوو و وهک مامۆستا دوور خرابوووه و له تاران دهژیا، نهو کاره جێ بهجێ بوو و له سالی ۲۷دا پێوهندییهکه دامهزرا و بهلێتیان دا پشتیوانی له حیزی دیوکراتی کوردستان بکه. نهو هاوکارییه لاسهر نهو نهساسه ددکرا که حیزی دیوکرات پهپهروی له رێبهری حیزی توده بکا، بهلام به ناوی حیزی دیوکراتی کوردستانهوه تیکۆشانیان درێژه بدن.

نهوان باشیان دهزانی که ههستی نهتهوايهتی له کوردستان ریشهی قوول و له میژنهی ههیه و حیزی توده لهویدا ناتوانی گهشه بکا و له سالهکانی پێشدا نهو تاقیکارییه کرابوو هیچ کات سههرنهکهوتبوو. به تایبهتی له دواي رووداوی ۱۵ی رێبهندانی ۱۳۲۷ که پاشان باسی لێ ددکری، به پشتیوانی له شا حیزی توده تهکفیر کرا و ههلهوشاوه راگهیهندرا.

نهساسی نهو هاوکارییه دوايه به جیگایهک گهیشته که کادریان بۆ تهعلیم و چاوهدێری دهنارده کوردستان. نزیکیهکه به رادهیهک گهیشتبوو، نهگهر نهندامتیکی حیزی دیوکراتی کوردستان چووبایه تاران، یا له شوێنیکی دیکه نیشتهجێ بیا، وهک نهندامی حیزی توده چاوی لێ ددکرا و دهچووه نێو شانەکانی نهو حیزموه. ههرهها نهگهر نهندامتیکی نهوان هاتبایه کوردستان، دهگهڵ حیزمان پیوهندی راستموخۆی دهبوو و له کۆبوونهوهکانی حیزبیدا بهشداری ددکرد.

بێ شک نه و پتوهندییه هه‌رودک دوایی باسی ددکه‌ین، زۆر به سوودی حیزی
دیوکرانی کوردستان بو و له سه‌قامگیربوونه‌یدا به تایبته‌ له‌ بواری رێکخراوایی و
سیاسییه‌وه‌ گه‌لێک به‌ که‌لک بوو .

له لایه‌کی دیکموه بۆ ئمودی له نەزموونی حیزبه کوردستانییه‌کانی عێراق که‌لک ده‌گرگن و بتوانن پێوه‌ندی به هیندیک نەندامی خو‌ش نیو و لیژانی حیزب که دوا‌ی کۆمار به‌نایان بۆ نەم به‌شه له کوردستان بره‌بوو، بگره‌وه، هه‌ولیاندا و له ماوه‌یه‌کی که‌مدا توانیان ده‌گه‌ل به‌شه‌کانی جۆراوجۆری چه‌په‌کان به تایبه‌تی شیوعیه‌کان که نه‌وکات چه‌م‌د بش بوون، پێوه‌ندی رێک به‌خه‌ن. هه‌روه‌ها توانیان ده‌گه‌ل پارته‌ی دیموکراتی کوردستان که له زه‌مانی کۆماری کوردستاندا به دده‌ستووری مه‌لا مه‌ستفا که خۆی له مه‌ها‌باد بوو به وه‌کاله‌تی نه‌و له لایه‌ن هه‌مزده عبدالله و چه‌ند که‌سی دیکه که له ٢٥ی گه‌لاویزی ١٣٢٥ له کوردستانی عێراق دامه‌زرابه‌و دوا‌ی کۆماریش تیکۆشانی هه‌ر به‌رده‌وام و زۆریش به هێز بوو، پێوه‌ندی راسته‌وخۆ په‌یدا بکه‌ن.

بە پێوەبەرائی ئەو کاتی حیزب توانیان بە هاوکاری ئەو حیزب و هاوێشتمانە کوردستانیانیانە گۆزارێک بە نێوی (ریگا) دەرڤەنە کە بۆ مادەیک مانگانە دەردەچوو و چەند ژمارەیکە لێ پلایبۆدە و گەلیکیش بۆ فێرپوونی کوردی و حالی بوون لە سیاسەت و دەست بە کارپوێنە و نەندامانی حیزب بە کەلک بوو.

سالۛ ۲۷ به گشه کردنۛکۛ به رچاوی هۛزه سۛاسۛه کان دۛستی پۛکرد. لهو ساله دا جگه له ۛۛکۛۛۛۛۛ جۛدۛدۛ حۛزۛی تۛوده دک هۛزۛکۛ سه رۛدکۛ، باقۛ نه حۛزۛی نۛوۛزۛ سۛوۛنۛش به رۛنگۛکۛ ناسۛۛۛۛۛۛۛ و نۛترانۛگه رۛی تۛۛدۛد دۛستۛان به کار کردۛو. رۛۛنامه و گۛۛاری باش بلاو دۛبۛۛه وۛ، به ناشکرا دۛی حکۛۛه و بهرۛ هۛندۛک دۛخت دۛی شا و بۛه ماله کۛشی شۛان دۛۛۛۛ.

نال و گۆڭرى بهرچاڭ له رقه بهرې نهمريکا و نينگليس بۆ به تالان بردنى زياترى سامانى تيران و به تاييهت نموت بهرچاڭ ددکومت، ژور ناشکرا هوو که نهمريکا خهريکه جينگى ساله کاني پيشووي نينگليس بگريته وه و له ريگي موزدکاني سهروهدي حکوممه تي و وعدده و وعيد به شا جينگه به بريتانيا له ق کاو جاروبار باسي زيادکردنى بمشي تيراني له داهاتي نموت و شمريکي به ناو تيران و نينگليس ددکرد. نوو شتانهش و دک کار و کردهدي نيميرالييزم زوق ددکر اتموه و به ناشکرا دږي بۆچونه کاني همردوو

ددهولت له رۆژنامه کانداهه مقاله دهنوسرا. گهلتيک جار خه به دهکاني پستي په رده له قاور ددهران و به شيک لهو رۆژنامه نه به کوردستانيش دهاتن و له هانداني خه لک دا به تتيکوشان زور به نرخ بوون. کاروباري رتيک خراوي حيزي ديوکراتي کوردستانيش هه رچه نه تا راده يک به نه پتي دکرا، به لام زور چاكي په رصه نه دبوو.

هه ردوو ولاتي نيمپرياليستي و پتراي نه ودي له سمر کلاري مه لاي مرخيش مرخيشيان بوو، لهو به ره له ستکاري به نو پوزيسيون و به تاي به تي له کرده دهکاني حيزي تووده زور تووه بوون که رۆز به رۆز زياتر کريکاراني ولات به گشتي و کارگيراني سه نه عتي نه وتي به تاي به تي رتيک دهخت و ددنگي دلير ببوو، به راشکاري له به رۆز هه ندي سوقيه ت ددهوا و له سمر پتويسي تي برده سمر به لتي نه کاني له ممر نه وتي شيمالي نيران که له لايمن (قوام السلطنة) او دهرايون ددروشت. ترسيشيان لهوه هه بوو و ده يان زاني که حيزي تووده هه له سمر دتاي بيسته کانه وه دمستي خستبووه نتيو نه فسراني نه رته شوه و به يرو پوچووني مارکيسي تي له نتيواندا په ر پتددا.

هه رکام به چه شيک له سمر دارشتني به رنامه به پتي شيگري له نفوزي سوقيه ت و کورت کرده وه زما ني نو پوزيسيون به تاي به تي حيزي تووده سوور بوون و به کوتان و نه مانيان له هولدا بوون. شاش نمو هه وايه ي پتي خوش بوو، هه ردوو ددهولتي ناوبراو به راشکاري دتاي به تي خويان به بيده ننگي دهگل نمو به پوچووانه له رتيگي شا و حکومه ته وه نشان ددها. نينگليس ههستي به وه ددهر که شاش خه رتيکه ده چي ته ژير ته نسيري سياست و نيمکاناتي نه مريکا. نمو ممه له به نينگليس چيگي مه ترسي بوو.

ديوکراسيه ت که خه رتيک بوو به خشکه جتي خوي دده کرده، به ناشکاري هه رمه ي له به رۆز هه ندي نم دوو حکومه ته ددهر که، له م پتو هه ندي به شاش ددهولات و ده به ده که ي ددهووه ژير پرسيار، دياره هيج کام له وانه نم وه زده يان به تمحه مول نه ددهرا. نينگليس که له کونه وه ددهگل کار به ده ستاني پايه به رزي نه رته شاشا بوو، ددهگرا به لکو که ستيکي ناسراوي جتي متمانه په يدا بکا و به شيويه که نم وه زده کوتايي پي بيتن، له هانداني شاش به نم مبه ته غافل نه بوون.

وهک ده لتي له رتيگي سه هه بود رده ز ناراده که به هوي سه رکه وته کاني له کورده ستان و ناز به ياجان ناو و ناوبانگي په يدا کس رديو دوايه تا پله ي سمر وک وه زيرش چوو، پيلا تيک داپريزا.

رۆژی پازەدی رتبه‌دانی ۱۳۲۷ی هه‌تاوی کاتیک که شا بۆ به‌پێوه‌بردنی رێ و رسمیک چووبوو بۆ زانستگهی تاران، له‌ لایمن که‌سیک به‌ نیوی ناسر فه‌خرناریی ته‌قه‌ی لێ کراو بریندار بوو. ئهو ناسره له‌ لایه‌ک ده‌گه‌ل رده‌م ئارا پێشوندی هه‌بووه له‌ لایه‌کی دیکه‌وه ده‌گه‌ل چه‌ند که‌س له‌ به‌ریرسانی حیزبی تووده دۆستایه‌تی و ها‌تو‌جۆی هه‌بووه. (*)

برینداربوونی شا بیانویه‌کی باش بوو هه‌لکه‌وتبوو بۆ هه‌رچی توندتر کوتان و پێدادانی هێزده‌کانی ئۆیۆزیسیۆن و له‌ نیو بردنی هه‌موو ناسماری دیوکراسیی ساوای و ده‌ده‌ست ها‌توو و دا‌کوتانه‌وه‌ی ته‌قه‌یه‌ی دیکتاتۆریه‌ت و سه‌پاندنه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی نیستبه‌دای و تۆله سه‌ندنه‌وه‌ی ئهو په‌ندانه‌ی به‌ سه‌ر بایی ها‌تبوو. هه‌ر که به‌ریرسانی حکومه‌ت له‌ بریندار بوونی شا و نه‌کوژرانی نا‌گادار بوون، له‌ سه‌رتاسه‌ری ئێران فه‌رمانیان دا خه‌لک له‌ مرگه‌وته‌کان کۆده‌بن، بۆ ده‌رچوونی شا له‌م پیلانه شوکری خوا بکمن و رق و توو‌په‌یی خۆیان دژی پیلانگێڕان ده‌ربهرن!

شا بێ راوستان تیکۆشانی ئۆیۆزیسیونی قه‌ده‌غه کرد. به‌ یه‌ک- دوو بیانوو که هه‌ولیان تۆمه‌تی تووده‌یی بوونی ناسر فه‌خرناریی، دوو هه‌میشه به‌پێوه‌چوونی میتینگێ حیزبی تووده له‌ نیام زاده عبداللهی نزیک تاران بوو به‌ بۆنه‌ی ساله‌رۆی شه‌هید بوونی دو‌کتۆر ته‌قی نه‌رانی که پیاوه‌دانی دهوری شا نی‌دی‌عیان کرد که گوا‌یا دانی نه‌م میتینگه له‌م شۆته به‌ مه‌به‌ستی رێک‌خه‌ستی کوودیتا بووه و نه‌گه‌ر شا کوژرا، نه‌وان نی‌قده‌امی خۆیان ده‌کرد، به‌لام فریسته‌کانی نه‌جات و ده‌ک هه‌موو کات با‌لیان به‌سه‌ردا کێشاو نه‌کوژرا. حیزبی تووده‌ش له‌ کاری خۆیدا سه‌رنه‌که‌وت! له‌و کاته‌دا حیزبی تووده‌یان هه‌له‌وه‌شاوه را‌گه‌یانده‌.

پاش نه‌م رووداوه له‌ زۆریه‌ی شارده‌کانی ئێران ده‌ستیان به‌ گرتنی خه‌لک کرد، نه‌م گرتنه‌ به‌شی هه‌موو حیزبه‌ دیوکرات و نا‌مال دیوکراته‌کان و یه‌ک له‌وان حیزبی تووده‌ی به‌ به‌رفراوانی تیکه‌وت. جگه له‌وه‌ی به‌ندیخانه‌کان نا‌خدران، زۆر که‌شیش له‌ شۆتی ژیا‌نی خۆیان توو‌پ هه‌لدران و دوو‌ر خرا‌نه‌وه‌.

کو‌ردستانیش له‌ م هه‌له‌مه‌ته بێ به‌ش نه‌بوو، پۆلیکی باش له‌ لاوه تیکۆشه‌رده‌کانی نه‌و

(*) حه‌سین حه‌داد که رده‌قی نزیک ناسر بووه، به‌ تۆمه‌تی ئهو دۆستایه‌تییه‌ مه‌حکومه به‌ چه‌پسی نه‌به‌د کراو چه‌ندین سال له‌ زیندا‌دا بوو، ئه‌وه‌ی بۆ ها‌وبه‌ندییه‌کانی یه‌ک له‌وان بۆ من (جه‌لیل گادانی) پاس کرد‌بوو.

سمرده‌مەیان گرتن و بۆ زیندانه‌کانی مەهاباد و ورمێ دواتریش بۆ تەورێزیان رەپێتچەک دان. هێندیک لەم کەسانە بریتی بوون لە: عەزیز یوسفی، قادر یوسفی، رەشەیی قاچاقچی، سەدێق خاتەمی، حەسەن موفتی، سەید عوبێدڵا ئەبووبیان، غەنی بلوریان کە لەمێژ نەبوو لە پاکۆ گەرەبوو. ئەوەش لە کوردستان تا رادەپەڕ وەک زۆر شوێنی دیکەیی نێران خەباتی داوخت.

لەم پۆلە لاوە یەک دوو کەسیان لە دادگا بەو ماوە مەحکوم کران کە کێشەبوویان باقی دیکە بە چوار ساڵ بەندی مەحکوم کران کە بەشێکی زۆریان لە بەندیخانەیی تەوریز تێپەڕ کرد و هەتا سالی ۳۱ نازاد نەکران. دیارە هێندیک لەوان لە بەندیخانەدا کاتی خۆیان بە خوێایی تێپەڕ نەکردبوو بە قەولی ماکسیم گورگی لە زانستگە کەیی خۆیان کەلکی باشیان وەرگرتبوو، دواي هاتنەدەر توانیان خەمەتی باش بە زانستی لاوەدەکانی ریزی خەبات بکەن.

شا لەم سەرکوت و کۆشت و بێرە سوودی وەرگرت و لە ژێر زەخت و دیکتاتوریەتی داسەپاوادا کە لە لایەن نەریابەکانی یێگانەشیوە پشٹیوانی لێ دەرگا، توانی هێندیک دەسلاتی خۆی زیاتر بکا و مافی هەلوێشانەوی هەردوو مەجلیسی سەنا و شورا و دەست بێتێ، دواي ئەوەی خاترجەم بوو کە هەركات یەک لەم مەجلیسانە و تەنانەت هەردووکیشیان بە قەسەي نەکەن و لە فەرمانی دەرچن، دەتوانن هەلیانوشیتێتەو، لە سالی ۱۳۲۸دا ئەمری دەرکرد کە هەلبژاردنی دەوێ شازەدی مەجلیس دەست پێ بکا.

پێش ئەو هەلبژاردنە هێندیک مەزۆفی تێکۆشەر و نازا و نیشتمانپەرۆری وەک دوکتۆر محەمەد موسەدێق و ئەوانی تازە دەرگەل ئەو لە بەرەپەکی میلیلی دا دەستیان بە تێکۆشان کردبوو، بۆ بەرەپەردەکانی دەرگەل کردەوی کارگیرانی و فزاردتی نیشخۆر لەمەر هەلبژاردن و بەرگری کردنیان لە نازادی هەلبژاردن بۆ ماوەیەک مانیان گرت.

ئەو مانگرتنە تا رادەپەڕ سەرکەتوو بوو، بەرپرسانی کاروباری هەلبژاردن هێندیک وەدەدیان دا کە بوو بە هۆی ناوالە بوونی دەستی دوکتۆر موسەدێق و هابیرەدەکانی و توانیان لە تاران و یەک دوو شوێنی دیکە دەنگی زۆر بەرچاو وەرگرن و بەرەو سەرکەوتنی ئەمواو بڕۆن. شا لە ترسان هەلبژاردنی لە تاران هەلوێشانەدوو. سەیرتەر ئەوەبوو، پێ ئەوێ تارانێ پایتەخت نۆتەرەدەکانی خۆی دیاری کردی، لە مانگی خەزەلەمەردا شا مەجلیسی دەوێ شازەدی کردەو.

ههلبژاردنی تاران جارتیکی دی له ژیر زهختدا پاش چوار مانگ به پټوه چووه و نعم جارهش ههرو دوکتور موسه دیق و چهند کهسی دی له نندامانی بهردی میلی ههلبژیران و ههرو لم مانگه شدا بو که به پټی بۆچوونی دوکتور موسه دیق «جبهه ملی» یه کم له کهسایه تیه ناودار و نیشتمانپه روه ده کان و چهند حیزب پټکهات و بو به هیتزکی پان و بهرین که کاریگرمی بهرچاوی له رووداوه کانی دواوژدا هه بوو.

ههرو له و کاتمه که جبهه ی میلی یه کم مه وجودیه تی خۆی راگه یاند، به تایبه تی چونکه موسه دیق ههرو له ساله کانی ۲۵-۲۶ دهگه ل قه ول و قهراری (قوام السلطنه) و دانی نیمتیازی نموتی شمال به سۆقیهت و یا جنوب به ولایتیکی دیکه موخالیف بوو، حیزبی تووده به زۆر پروییانوو دژایه تی دهگه ل دکرد و دهگه ل بهرنامه کانی نه ده گونجا.

ههرو چهند له کاتی خۆیدا باسی دهکمین که له شوتینیک حیزبی تووده بهوه که یشت که لمهرو جبهه ی میلی و شه خسی دوکتور موسه دیق به ههله چووه، پشتیوانیی ورده بووژوازی و بازاریان و له زۆر شوتین جووتیاران و دژ نشینه کان لهو، نهیده توانی دهلیلی نموده تی که موسه دیق لایهنگری نیمپریالیزمه، بهلام زۆر درهنگ ببوو، نهو بۆچوونه چهوته نموندی زیان له خه لکی نیران و حیزبه کان دا که ههرو گیز قهره بوو نهکراوه.

به کردودهش ده رکموته نو له پراوییه جبهه ی میلی بهرامبهرو بریتانیا و شریکه ی نهوت و پاورنخوازی نینگلیس نیشانیان دا هیچ هیتزکی دیکه نه یوترا خۆی لیدا. سه ره رای نمودهش له هیچ کارشکینی و موخاله فته تیکیش درتخییان نه کرد.

لهو ماوه دا چهند سه روک وهزیران گۆران، ههزیر تیرۆز کرا، ساعید مهراغهیی هاته جیگای، به دوا ی نموشدا عه لی مه نسوور هاته.

دیاره دهگه ل نموده ههرو کام گیر وگرفتی خۆیان هه بوو، سه رتکی گرفتاریه کان ریشه له مه سه له ی نهوتدا بوو.

نهوتی نیران له سالی ۱۹۳۳ را ته قریبمن به خۆرای درابوه دست نینگلیسی یه کان و له حالیک دا له زۆر شوتنی خاوهن نهوتی دنیا نرخ له سه رتر بوو و عادالانه تر ده فروشا، نینگلیس ناماده ی گۆرینی قهراری پټشو نه بوو. دهستی نهمریکاش ورده ورده بهرو نهو سووده بهرچاوه ی نهوت درتژ ده بوو و خۆی ناماده دکرد به شتکی بهرئی، بۆ حه للی نهو موشکیله که خه ریک بوو رهنگیتکی تازه ی سیاسی نابووری به خۆیه وه دهگرت و له مه جلیس چهند جار هاتبووه گۆرئی و قسه ی له سهرو کرابوو، تمنانهت له هاوینی ۱۳۸۸ دا

قهرارێکی تازمشی لەسەر دەرچوو، بەلام نە نینگلیس گوتی بزووت و نە کمشیس لەم سەرۆک وەزیر و ددوله تانە ی ئێران پشتی مەسە لەکیان گرت.

نەم جار ئینگلیس کۆنە دۆستی جێی باوەری خۆی سپەمبەود رەزم نارای لە پرتسکمی پر فرت و فیتلی خۆی هێتایە مەیدان و لە مانگی پووشپەری ۱۳۲۹ کرا بە سەرۆک وەزیر، گومان لەودا نییە کە مەبەستیان ئەوە بوو وەزەیکە جارتیکی دیکە بەرەو دیکاتورییەتیکی توندوتیژتر بەرن و مەسە لەی نووتیش لە بێر خەلک بەرنەوێ یا نەگەر ئال و گۆژیک لەم بابەتە پتیکەت، بەرژە وەندی بریتانیا بەرچاو بگیرێ.

رەزم نارا ددگەل ئەوێ کە پیاوێکی لیتاتوو و تا راددیکە خۆشەویست بوو، بۆ ئەوێ زیاتریش دلی خەلک وەدەست بێت، لایەکیەکی پرده مەجلیس کە بەپتی ئەو لایە بەشیک لەو خالانە کە لە قانونی ئەساسیدا لەسەر ئەنجومەنی ئەیالەتی و ویلايەتی نووسرابوو، بەلام هیچ کات و نیتاشی ددگەل بێ، بەرپۆ ئەچوو، گونجاوو. هەم ددگەل نەم لایە و هەم ددگەل ئەو پێشنیارە تازانە ی لەسەر ئەوت کران، لە لایەن جەبەهی میلیییە وە موخالەفەت کرا.

جەبەهی میلیی هەر لە پاییزی ۱۳۲۹ را مەسە لەی میلیی کردنی سەنەتی ئەوتی هێتایە گۆژی و دوايە بوو بە دروشمی رسمی ئەو جەبەه و دوکتۆر موسەدقیش بە جیددی لە هەموو شوێن و جیگایەکی پشتگری مەسە لەکە ی ددکرد. ئەوان ئەو شتێدیان بە باشتەری رینگە خەللی مەسە لەی ئەوت و رزگار بوون لە دەست بریتانیا ددزانی.

حیزی توودەش بۆ دایەن کردنی ئەزەری خۆی بە هەر شتێدیەکی بۆی کرابا، لەگەل بۆچوونی ئەوان دزایەتی ددکرد و ئەو دروشمە ی بە چارەسازی ئەساسی ددزانی و لە هەلگرتی بەرە ی گەورە ی «حاکم بوونی خەلک بە سەر چارەنووسی خۆیان» ددوا و لەبەر ئەسلی مەسە لەکە هەلەدەتات و زۆر جاریش بەشتی ناپاست و ناپەروا هێرشێ تەبلیغاتیی ددکردە سەر جەبەهی میلیی و بە خەلک هەلخەلەتینی و ددستکردی نیتسەمار و.. لە قەلەم دددران.

جەبەهی میلییش بە توودەییەکانی ددگوت توودەیی ئەوتی و گوتی لە مستی سۆقیەت و سەر لی شتیاو. بە داخەو ئەو مەملەتی ناخەریف و ناپەجییە کە لەم کاتە عاستەمەدا دەستی پتیکردبوو، تا ناخەری هەر دزێوی کیشا و زیانی قەرەبوونە کراوێ لە گەلانی ئێران دا. یەک لەم زیانانە وەرێ کەوتنی کوودیتاکانی یەک لە دوا یەکی شا و سەرکەوتنی

دوایین کوودیتای له ۲۸ ی گه لاوژی سالی ۱۳۳۲ هه تاوی بوو.

کوردستانیش به له بهر چا وگرتی نه و دی که حیزبه تاقانه که ی حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو، نمویش له گه ل حیزبی تووده هاوکار و هاو په یان بوو، زۆر کات ددچوووه ژیر تمسیری نه و بۆچووونه ناراستانه.

هه ره له پاییزی سالی ۱۳۲۹ و له کاتی حوکمداریی رەزەم نارا بوو که حیزبی تووده له رتگی ریک خراوی نیزامی و نه فسه رانی خویموه توانی ده کهس له نه نامانی رتبه ریی خۆی که له بهندیخانه ی قه سر بیون و به نیعدام و نه بهد مه حکوم کرابوون، به شیوه یه کی زۆر عادی و دوور له مه ترسی به بیانوی راگواستن دهریاز بکا، نه و رووداوه تارادیه کی بهرچاو بۆ راکیشانی خه لک به رهو حیزبی تووده تمسیری کرد. له کوردستانیش به قازانجی حیزب تمواو بوو جگه له راکیشانی خه لک بۆ لای حیزبی دیموکرات، دوژمنانیش تاسان و تووشی هیندیک پاشه کشه هاتن.

نه و هه باریکی ته بلیفاتی به هیژی بۆ حیزبی تووده هه بوو. دوا ی هه لو مشاوه راگه یاندنی زهریکی کاریگه ره بوو له ریتی و مشان. دیاره زۆریش به زیانی رەزەم نارا و دارو وهشانه دمه ته که ی تمواو بوو. جه به ی میللیشی تا راده یه ک تاساند. نه و رووداوه نه ته نیا له ئیران، به لکو له دنیا وهک تۆپ دهنگی دایه وه.

له م مرخیش مرخیش و بگره و بهر ده دا نا کوکی نیو ده زگا کانی ریتی زیاتر بوو و له م بواره دا بوو که رەزەم نارا ی سه روک وه زیر له شازده ی ره شممه ی ۱۳۲۹ تیرۆر کرا و دوایین شانی نینگلیس بۆ سه پاندنی نه زهری خۆی له سه ره سه له ی نهوت له دمه ته چوو.

گەشەسەندەنەودى تىگۋاشنى ھىزب

دوای نەمانى رەزەم ئارا، رىگە بۆجەبەي مىللى لەسەر دروشى مىللى کردنى نەوت خۇشتر بوو. نەم باسە زۆرى برەو نەمستاند و لە راستیدا بوو بە قسەى نىو بازار و کووچە و کۆلان و لایەنگرىكى يەگجار زۆرى پەيدا کرد. بە تايبەتى کە حسيتى عەلاش ھاتبوو سەرکار، ھەرچەند پياوى دەريار و شاگردى کۆنى نىنگىلىسىيەکان بوو، بەلام توانا و برستى پىشگرتن لەم بۆچوونە باش و داخوازە رەوايەى کۆمەلانى خەلکى نەبوو.

سەردەپای نەودش کە تاقمىتک لە نویتەرانى مەجلىس مۆرى دەريار و ولاتانى نىمپىريالىستى نىنگىلىس و نەمىريکايان پىتوہبوو و دلبان بۆ خەلکى لى نەددا و ھەلبەتدراوى جەماوەر نەبوون، لایحەى مىللى کردنى سەنەعتى نەوت لە ۲۴ى رەشمەى ۱۳۲۹دا لە پىشدا لە مەجلىسى شورا و دوايش لە مەجلىسى سەنا، سەردەپای نەوى نىوہى نویتەمەدەکانى شا دايدەنان، لە رۆژى ۲۹ى ھەر نەو مانگەدا پەسەند کرا.

لەو کاتەو نەو رۆژە بە رۆژتىكى پىرۆز ناو دەبرى و وەک جیژن حىسابى بۆ دەکرى و لە تەقویمەکانى ئىيراندا وەک رۆژتىكى مێژووى دىنەوسرى و رۆژى پشودانىشە.

ھەرچەند نەو سەردەتای کارىكى گرینگ و مێژووى بوو کە لە دنیا دىنگى دايموہ، دواتریش ھاندەرتىكى مەزن بوو بۆ ھەموو ولاتانى جىھانى سىھەم و رۆژھەلاتى نىتوہ راست تا ھەنگاوى باش بۆ بەدەستەوہ گىرتنى سامانى ولاتەکەيان ھەلگىرن و دژى نىمپىريالىزم و نىستەمارچىيەکان راپەرن.

ھەروەھا نەو کارە سەرمەى «جەھەملى» و باقى نىشتەمانپەرورەرانى لە روانگى خەلکەوہ زۆر برەد سەر. جەماوەر جارىتىكى دى ھومىدى بە خۆى پەيدا کرد و لە دىژەى

کارو بهرنامه‌کانیان دژی بنمهالهی حممه رها شا و ولاتانی زۆردار به هیزتر و پر هیوات بوون.

سەرۆک وهزیری نووکات حسینی عه‌لا له لایه‌ک پیاوی شا بوو و له نێتو خه‌ل‌ک‌دا ناخۆش‌مویست و هه‌ر له بنه‌رته‌ را پیاویکی که‌م نیراده و لاواز بوو، له لایه‌کی دیکه‌وه سهر به نینگلیسییه‌کان بوو، به هیچ شتیه‌یه‌ک نه‌یده‌توانی قانونی میلیلی کردنی سه‌نعه‌تی نه‌وت به‌ری‌ده‌ری و به‌ناکامی بگه‌یه‌نی.

نهم کاره‌ که‌سیکی گه‌ره‌ک بوو که‌ نیمانی قوولی به‌ کاره‌که‌ یی و گه‌لیشی له پشت یی تا بتوانی ده‌گه‌ل ده‌وله‌تی خاوه‌ن ده‌سه‌لات و پاوانخوازی بریتانیا و شمریکه‌ی خاوه‌ن دۆلار و پاوه‌ندی به‌ نێتو شیرکه‌تی نه‌وتی ئی‌ران و نینگلیس بێته‌ مه‌یدانی ململانی. بێنگومان زانیاری سیاسی و قانونیشی دهبوست که‌ وه‌لامده‌ری نیده‌یا پرپوچه‌کانی نه‌وان یی و به‌ توانایی ته‌واو له‌ دادگای نێتو نه‌توده‌یی وه‌لامده‌ری.

له‌سه‌ر نهم به‌مه‌یبه‌ به‌ پێچه‌وانه‌ی ویستی راسته‌قینه‌ی شا له‌ ۸ی بانه‌مه‌ری ۱۳۳۰ی هه‌تاوی دوکتۆر محهمه‌د موسه‌دیی گه‌را به‌ سهرۆک وه‌زیر. ناوبراو خاوه‌نی به‌رنامه‌ بوو، هه‌ستی ده‌کرد که‌ خه‌ل‌ک پش‌تیوانی ته‌واو له‌ بۆ‌جونه‌کانی ده‌که‌ن و بۆ‌یه‌ به‌ پشت‌گه‌رم بوون به‌ رای خه‌ل‌ک و هه‌مه‌ت و لی‌زان‌یی خۆی و هاو‌دنگی و موافقه‌تی نه‌ندامانی جه‌به‌هی میلیلی رۆژی ۲۹ی جۆزده‌رانی ۱۳۳۰ شیرکه‌تی نه‌وتی خه‌له‌ی یه‌د کرد و رایجالی و موه‌ندیس مه‌ه‌دی بازگانی به‌ سه‌رۆک‌ایه‌تی هه‌ینه‌تیک بۆ ناپادان به‌ری کرد تا به‌کرده‌وه شیرکه‌تی نه‌وت و هه‌موو نهمکانات و که‌ل و په‌لی نهم بونیاده‌ نابووری و سه‌نعه‌تییه‌ له‌ نینگلیسییه‌کان ته‌حویل و ده‌رگن.

کار گه‌یشه‌ جێگا‌یه‌ک که‌ نینگلیس و تیکه‌رای مۆرده‌کان و فه‌رمانده‌رانی پایه‌ به‌ری نه‌رتمش و ده‌ربار به‌ هه‌موو توانای خۆ‌پانه‌وه‌ ده‌گه‌ل دوکتۆر موسه‌دیی دژ‌ایه‌تیان کرد و خه‌ریکی پیلان دا‌رشتن و به‌ریه‌رچ دانه‌وه‌ی کار و کرده‌وه‌ی نه‌و‌بوون، موسه‌دیی ناگادار بوو که‌ نهم هه‌ویره‌ ناوێ زۆر ده‌با و ناو‌رده‌که‌ له‌ گۆزی نینگلیس هه‌له‌ده‌ستی و له‌ کۆنسولخانه‌کانی نه‌وان را ریتۆتی ده‌کرین، له‌به‌ر نه‌وه‌ی فه‌رمانی دا که‌ له‌ رۆژی ۲۵ی به‌فرانباری ۱۳۳۰دا هه‌موو کۆنسولخانه‌کانی نینگلیس که‌ له‌ شارده‌ گه‌وره‌کانی ئی‌ران بوون ته‌عتیل کرین.

نهم کارانه‌ هه‌م ده‌وله‌تی بریتانیای تووره‌تر کرد و هه‌م شای له‌ دین ده‌ه‌ری کردبوو.

بۆیه هرچار له جارى پيشوو زياتر پيلانگيترييان ددکرد و به ناشکرا له ريگه نيمو
نه داندانه ي پار له مان که سهره خويان بوون، به ناشکرا و نهيتي له ريگه ددره بهگ و
شيوخ و مهلا و به تاييه تي نه رته شه وه خهريکي پيلانگيتري بوون.

تا نه و کات شا فرمانده ي هممو نه رتهش بوو و دهيتواني لم ريگايه وه همرچي
دلخوازي ي بيکا، دوکتور موسه ديق نم دسه لاته زۆري شاي به مه ترسييه کي گه وره
دهزاني. بۆيه له مانگي پووشه پري ۳۱ دا به دوو هۆ له سه روک وه زيري نيستيعفای دا.

يه که ميان له بهر نه وه خۆي پياويکي بليمهت و ياسازان بوو، که زاني فراکسيونيکي به
هيتري سي چل کهمي له مه جلييس پهيدا بووه و دژايه تبي ددکه ن، دوو هم له بهر نه وي
دهيمويست شا له وه زياتر له جياتي سه لته نه ت کردن حکوممهت نه کا و فرمانده ي گشتي
نه رتهش نمي و خۆي به نه ميري نومره را دانمئي و خاوه ني هممو دسه لاتيک نه ي.

دواي له کار کشانه مودي (استعفا) ي دوکتور موسه ديق، کۆمه لاني خه لک به تتيکرا
رژانه نيو شه قامه کان و خوازياري هاتمه وه سه رکاري ناوبراو بوون و نه و دنده يان خوڤراگري
کرد و پتيان داگرت تا شا مه جبوور بوو داوا له دوکتور موسه ديق بکا بپيتمه وه سه روک
وه زير و بۆ يه که م جار له دوردي به نه ماله ي په هله وي دا موسه ديق فرمانده ي گشتي
نه رته شيش ي و وه زيري بهر گريش هه ر بۆ خۆي ديارسي بکا.

دياره نمو خۆپيشان دانه ي له مانگي پووشه پري به قازانجي دوکتور موسه ديق هاته
گۆږي، هممويان له ويه پري يه کگرتووي و فيداکاريدا به پتوه دهچوون، به لام خۆپيشانداني
رۆږي ۳۰ ي پووشه پري وه ک يه کتيک له بهر ين ترين به ره له ستکار يه کان له زۆر شويني ولات
به پتوه چوون، به تاييه تي له تاران نم ميتينگ و ري پتيان و خۆپيشاندانه نه و دنده به هيت
بوو که هيتزه چه کداره کاني ته ياري شايان که به ماشين و تانک و که ره سته ي زۆر ده وه بۆ
سه رکوتي خه لک هاتبوونه مه يدان، مه جبوور به پاشه کشه کرد. خه لکتيکي زۆر لم
خۆپيشاندانه دا به ده ستي چه کداراني شا شه ميد کران که له گۆرستان ي نيبن بابويه ي
تاران، گۆرستان ي تاييه تيان بۆ ساز کردوون.

شا ناچار به پاشه کشه بوو. هه رچه ند رۆږتيک زياتر نه بوو قوام السلطنه ي وه ک
سه روک وه زير ديار ي کردبوو، وه لاي نا و دوکتور موسه ديق به ده سه لاتتيکي زۆر و تازه وه
بوو به سه روک وه زير.

سه ره پري نه ودي که شا هيچ ريگايه کي بۆ نه مايه وه و ناچار حوکمي سه روک وه زيري

دووباره‌ی دوکتۆز موسه‌دیقی نیمزا کردوه، به‌لام لعتیره‌ه همر خمریکی فرت و فیل و پیتلاگیتان بوو. له لایه‌ک نهمریکا و نینگلیس که له لیبرایی موسه‌دیق و دژایه‌تی نمو جهمه‌ی میلی و هه‌ولی حیزیی تووده بۆ که‌یشتن به گم‌لاله‌کانی پیشوو زۆر تووره بوون و ده‌یاندی که رۆژبه‌رۆژ خه‌لک پشت که‌رمتر ده‌بن و وێده‌چی بۆ ههمیشه نه‌وته که له دست هه‌ردووکیان به‌چی، خمریکی فرت و فیل و وه‌لانی دوکتۆز موسه‌دیق بوون، ههر بۆ ئهم مه‌به‌ستش پیشگرییان له که‌ینی نموت کرد و به‌م هۆیه زه‌ختی نابووری زۆریان خسته سهر ده‌وله‌تی موسه‌دیق.

له لایه‌کی دیکه‌شموه شا و داروده‌سته‌که‌ی به ناشکرا ده‌ستیان دا‌بووه هه‌ره‌شه و گوره‌شه، له ریگای به‌که‌ریگیراوانه‌وه. یه‌کی‌ک له باشترین دۆسته‌کانی موسه‌دیق سه‌رتیپ نه‌فشار توس که سه‌رۆکی گشتیی شاره‌وانی تاران بوو، رفیندرا و به‌شیوه‌یه‌کی مه‌رموز و زۆر ناله‌بار کوژرا.

نه‌وه بوو ورده ورده سیاسه‌تی نابووری بێ نموت له لایهن حکومه‌تی میلی تهملیغ کراو موسه‌دیق له خه‌لکی داوا کرد که ده‌بی بۆ سه‌رکه‌وتنی یه‌گجاری و به‌ریه‌ره‌کانی ده‌گه‌ل ناتاوایی نابووری زیاتر فیداکاری بکه‌ن و له خۆبووردو بن.

هه‌روه‌ها گه‌لاله‌ی قه‌ره‌زی میلی بۆ تن هه‌لتیانه‌ودی که‌م و کووپی مالیی ده‌زگای ده‌وله‌تی هێنا گۆژی. ئهم گه‌لاله‌ بریتی له‌وه بوو ههر که‌س پوولی زیادی هه‌یه، لهم به‌رگانه‌ی ده‌وله‌ت چاپ و به‌لاوی ده‌کاته‌وه، به‌که‌ی و دوا‌ی باش بوونی وه‌زعی نابووری و هه‌لتیجانی نموت و فروشتنی له داهاتوودا وه‌ریگرتمه‌وه.

به‌ خۆشییه‌وه ئهم گم‌لاله‌ش په‌سمند کراو تا راده‌یه‌کی به‌رچاو که‌لکی له راگرتنی وه‌زعه‌که‌دا هه‌بوو، له زۆر شوێن و جێگا پیشوازی که‌رمی لیکرا. حیزیی تووده دژی نه‌وه‌ش وێستا و تهملیغاتی زۆر خراپی کرد، به‌لام وه‌ک زۆر مه‌سه‌له‌ی دی تێیدا سه‌رکه‌وتوو نه‌بوو.

شا که ده‌یدی هیچ شتیکی بۆ نه‌ماوه‌ته‌وه، ده‌ست و پێنه‌ده‌کانی خۆی وه‌گه‌رخت، به‌ نیوی هیندیک ایه‌تو الله ده‌رباریه‌که‌ان و چه‌قۆکێشی وه‌ک شه‌عبان بێ مۆخ هاته‌نه شه‌قامه‌کان و به‌ به‌لاوکرده‌وه‌ی درۆی «شا ده‌یموێ به‌روا و ناین بێلین» سومعه‌ی له دست چوویان بۆ زیندوو ده‌کرده‌وه.

ئهم کاره‌ له مانگی رشه‌مه‌ی سالێ ۱۳۱۱دا بوو. له راستیدا زۆرتر له‌وه ده‌چوو

پیلانیتیکی کوودیتایی دژی موسه دیق بی، به لام خه لک بۆ و دروخته وهی نهم دنگزیه، به رادیه کی به رچا و رزانه شه قامه کان. هر چمند جۆرا و جۆزی و یهک نمبوونی دروشه کان نیشانه یه کی روونی ناتمهایی هیزه کانی دیو کرات و خه باتکاری دژی نیمپریالیزم و شا بوو، به لام وهلامیتیکی زۆر ددان شکین بۆ پیلانگیتران بوو.

داخه کم نهوانی تینووی نموت بوون و نهم شته یان له بهرنامه ی نابووری و سه نهعتیی خۆیان دا وهک خۆین له به دهنی بهنی ئاده م دا حیساب ده کرد، له بنه وه به یاری خۆیان دابوو، نه مریکا نه تمهیا چمند جار وهلامی رده ی به داخوایی دوکتۆر موسه دیق له سر داوای یارمه تی و قهرز داوه، به لکو نه یه تیشته بانکی جیهانیش قهرزی ده گهل بکا.

نه مریکا و نینگلیس نه وکات که دوکتۆر موسه دیق و دهوله ته که ی وهلامی رده یان به چمند شه ریکی گه و ره له سر کهرنی نموت داوه و شەرت و شرووتی هیچیانی قبوول نه کرد، به تایبته دوا ی نه وهی گه لاله ی هاو به شی چرچیل و ترومینی زالمانه زانی و رده ی کرده وه، به تمواوی گرژ بوون و به توندی خه ریکی پشتیوانی له شا و ریکه خسته ی کوودیتا بوون. وهک له دوا یه دا پاس ده که ی نهم بۆچوونه پر له شه رم و خیا نه ته له رۆژه کانی ۲۵ ی گه لا و ژده وه به جیسن دی هاته مه ی دانی کرده وه، زۆر به داخه وه سه مریش که مۆتن و مه سه له ی نه و ته که شیان به که یفی خۆیان چاره سه ر کرد.

شا و حکومه ته که ی بۆ نهم مه به سه زۆر به توندی له به هاری سالی ۳۲ را خه ریکی کوکرده وهی هیز و نال و گۆزی مۆره کانی خۆیان بوون. به پینچمه وانه ی هیزه دیو کراتیکه کان که قهت یه کگرتوو نه بوون و له سه مر پرۆژه یه کی تایبته بۆ رزگاریی ولات ریک نه که مۆتن، دۆرژه کان کلکیان لیک گرتدا و خه ریکی خۆ سازدان بوون و به و پشتیوانیه ماده ییه نه مریکا و نینگلیس بۆیان ته رخسان کهرده بوون و جگه له وه نیسکاناتی به ربیلاری دهریاریشیان له ده ست دابوو، له ماوه ی چمند مانگدا هیدی هیدی خۆیان ریکه خست.

دیاره دوکتۆر موسه دیقیش که له سه ر نه و به روا یه بوو، تا نه و جیگایه ی بۆی بلوئ، نیران له ده ستی نیمپریالیزم رزگار بکا و به تمواوی بیته ولاتیکی سه ره خۆی دهور له ده سه لاتی زالی نهم دوو دهوله ته، به ره به ره له نفووز و ده سه لاتی شای که م ده کرده وه، هیندیک کاری ده کرد که له لایه ک مه و قه یه تی شال ع ق کا و له لایه کی دیکه زیاتر له پیشووش پشتیوانی جه ماوهر بۆ حکومه ته میللییه که ی به تایبه تی ره زامه ندیی زهحه تکیشانی شار و دی و ده ده ست بیتی.

لەم بوارەدا بوو کە لە ساڵی ۳۱دا فەرمانی دا قانونی ۲۰٪ کە بە قازانجی جووتیاران لە مەجلیس تەسویب بێوو،^(*) لە هەموو دێتەکانی ئێران بە تاییەتی لەو جێگایانەی کە خاوەن ملکێ گەورە یی بوو و ژبانی زەحمەتکێشان لە ژێر ڕکێفی گەورە ناغاگاندا بوو، بە ڕێو بەرن.

دواوەش لە بەهاری ۱۳۲۲دا فەرمانی وەرگرتەوێ ملکەکانی بە مەفت و زۆر و دەدەست هاتووی بێمەالە ی پەهلەوی دا و لەم ڕێگایمەو زەبڕتکی قورسی مالیی لە شادا. نەم وەزە کە رەوتی دیوکرایی بەهێزتر دەکرد، لەسەر کوردستانی شۆتەواری زۆرباشی دانابوو، بەشداری حیزبی دیوکرەت لە تەواوی نەم هەلسوکەوتانەدا هەرچەند بەشێوەی راستەموخۆ و زۆر ناشرکە نەیدەتوانی و زیاتر بە نیوی جەماوەر دەچوو مەیدان، زۆر بەرچاو بوو.

حیزبی دیوکرەتی کوردستان لە زۆریە ی خۆیتشاندانەکانی ئیعترازی نەو سەردەم و میلی کردنی نەوت بە پێی توانای خۆی هەولی دەدا و هێندیک جار لە نەندامان و لایەنگرانی خۆی کەلکی وەرەدەگرت و مانۆری دەدا.

لە ساڵی ۳۱دا کە بەشیک لە بەندی بەکانی دەوری کۆمار و هەروەها گیراوەکانی ڕێبەندانی ساڵی ۲۷یش نازاد بێوون، هێندیک لەو کەسانەش کە لە زەمانی کۆمار بو خۆندن نێردراوونە باکو و تەوریز و زۆر پێشتر گەراوونەو، ماوێکی زۆر لە ترسی لە ژێرچاوەدێری بوونی بەکرێگیراوانی رێژیم نەیان تەوانی بێو لە تیکۆشانی سیاسیدا بەشداری بکەن، دەستیان بە تیکۆشان کرد.

نەم هەول و تیکۆشە و چوونە پێشی کاری رێکخراوێی و نفووزی حیزب لە نیو کۆمەلانی خەلکدا لە دوو رووداوی گرێنگدا بە باشی ناکامی دەرکەوت.

یەکیان بەشداری بوون لە هەلژێاردنی نوێنەری دەواری ۱۷ی مەجلیسی شورا بوو، نەوێ دیکە یان پەشتیوانی و رێنوێنی و هاوکاری دەگەل راپەرینی جووتیارانی کوردستان لە زستانی ساڵی ۳۱دا.

(*) قانونی ۲۰٪ کە لە زەمانی مەسەدێق پەسند کرا بوو، بو چاوەدێری زیاتری جووتیاران و ناوهدان کردەوێ زیاتر بوو. بە پێی نەم قانونە دولی نەوێ مالیک بەهەری خۆی لە جووت بەندە و وەرزیان وەرەدەگرت، دەبوو لەو داها تە ۲۰٪ رەت کاتەو بو نەنجۆمەن یان شورای گوند. لەو بێست لە سەدە کە لە ناغا وەرەدەگیرا و بێگومان زیاتر مالیکە گەورەکانی دەرگرتەو، دە لە سەدی بو جووتیارەکان بوو کە بە شۆبەیک لە نیو خۆیاندا پەشیان دەکرد. دە لە سەدەکی دیکەش خەرجی ناوهدانی و تەعمیرات و کاری پێوست بو ناوهدانی دەرکا.

بۆ دورى حەقدەھەممى مەجلىس، ھەرچەند حېزب لەبەر قانونى نەبوونى نەيدەتوانى بە
رەسمى بەشداری بکا، بەلام بە شىۋى غەيرە رەسمى بۆ يەكەم جار كانديداتۇرى جىتى
برۋاى خۆى ديارى کرد، زۆر پشتى گرت و چالاكىى زۆرى لە خۆى نیشاندا.

نەم شەخسىيەتە زانا و سياسىيە صارم الدين صادق وەزىرى خەلکى سەنە و دانىشتووى
تاران و ەكىلى پايە يەكى دادگوستەرى بوو، بەھۆى پاکی و چالاكىى سياسى لە نىئو
گوردەکانى دانىشتووى تاران زۆر خۆشەويست بوو، بۆ ناساندنى نەو ھەم بە وەزىرى نىئو
خۆ و ھەم بە خەلکى مەھاباد و دوروبر بە شىكى زۆر لە پىاوانى دلسۆز و خوش ناوى
دانىشتووى تاران ھەوليان دابوو ناسنامە يەکشيان نىمزا و بلاو کردبوودەو.
نىئوبراۋ کاتىک بۆ زياتر خۆناساندن و تىکۆشانى ھەلبراردن ھاتە مەھاباد،
جەماوەرىكى زۆر بە پىشوازيەوہ چوون.

لەم ماوہدا کە لە مالى حاجى سالىح خەرازی ميان بوو، خەلکى شار لە بازاري،
زەحمەتکيش، رۆشنيير و قوتايى و ژن و پىاۋوہ دەستە دەستە دەچوون سەريان دەدا.
نەويش و تىراى سەردانى بىنەمالەى شەھيدان و پەرسين لە وەزعى ژيانى خەلک و
گىروگرفتەکانيان چەند جارىک لە نىئو شاردا چوۋە نىئو خەلک و بە کۆمەل دەگەليان دوا.
وتە و نەخلاق و رەفتارى چەند رۆژى نىئوبراۋ جەماوەرىكى زۆرى بۆ لای نەو راکيشا.
زۆر ناشکرا بوو کە لە ھەموو باروہ سەركەوتوو دەبى و لە ھەلبراردنەکەدا دىياتەوہ و
بە سەر دووگەسەکەى دىکە کە يەکیان دوکتۆز موکرى خەلکى باشورى کوردستان و نەوى
دىکەيان ھەسەن نىمامى (نىمام جومەعە)ى تاران و نىرەراۋى تايەتە دەربار بوو زال
دەبى.

نیشانەدانى خۆشەويستى خەلک بەرامبەر بە کاک صارم تەنسىرى خرابى کردە سەر
بەرپرسانى رۆژيم لە شارى مەھاباد. نەوان نەم ھاتوچۆ و تىکۆشانەى نەندامان و
لايەنگرانى حىزىيان بە چەشتىک بەرھەلستکاری بۆ خۆيان دادەنا و چەند جار بۆ
تیکدانى نەو رەوتەى کە دلخوازى خەلک بوو، پىلانيان گيترا و شەريان ساز کرد و
تەنانت خەرىكى ھىرش کردن بۆ سەر کاک صارم بوون. دەيانزانى نەگەر بىم نەزم و
ھاوکاريە ھەمە لايەنەى کە داندراۋو، رەوتى ھەلبراردن ناسايى بچىتە پىتش، کەسە
ديارىکراۋەکەى شا دەرناچى و نابروويان لە مەترسى داہە.

بۆيە زۆر بە ناشکرا دەستيان کرد بە ھەرشە و گوپشە، کرنى ھىندىک دەرەبەگ و

نۆکمر له حموزەکانی دەرودەوی شار و له زۆر جێگاش دەستیان له سندووقەکان وەردا.

نەرتمش و ژاندارم هەموو هێزی خۆیان لەم بارودە وەگەر خستبوو.

هەرچەند زیاتر له ۸۵٪ی کەسانی خاوەن دەنگی شاری مەهاباد دەنگیان بە کاک صارم داو بوو، و، له خۆتێندەوێ دەنگەکانیشدا نەوێ بە روونی دەرکەوت، بەلام سەری نیام جومعهی تارانیاان له سندووق دەرھێنا.

دەگەڵ نەوێش که نەندامانی ناوکاری جەبهەیی میلیی له کۆمیسیۆنی شکایەتدا بوون و ناگایان لەم کەلەک بازیهی رێژیم بوو، بەلام گوتیان بۆ شکایەتی خەلک نەمرزووت. سەرەرای نەوێش نەم مەسەلەیی هەلیژاردنە چەند ناگامی باشی هەبوو، یەکیان نەوێ بوو که خەلک یەکگرتووتر بوون، زیاتر له کەلەک بازی و فرت و فێلی رێژیم گەشتن، دووھەم نەوێ که بە رێژیمیان سەلماند بەھۆی زەبروزەنگ ناتوانی بۆھەمیشە پێشی خەبات و بەرھەڵستکاری خەلک بگرن. سێھەم نەوێ بوو که خەلک بەم دەنگدانە یاریکی وەفادار و دڵسۆزیان بۆ خۆیان پەیدا کردبوو، که بە نوێنەری راستەقینەیی خۆیان دەزانی و بێ نەوێ بچیتە پارلمان، بوو بە دۆستی جێ متمانەیی خەلک، که دوایەش بۆ خەللی زۆر له گیرۆدەگرفتەکانیان نامادە بوو. ناوبراو دواي کوودیتای ۲۸ی گەلاوێژ یەکیک لەو کەسانە بوو که گیرا و دواي چەند سال مانەوێ له بەندیخانەیی رێژیمیشدا هەروا جوامیر و تیکۆشەر مایەوێ.

خەلک بە ناگاداری لەوێ که بەشیکی زۆر له بەرھەمی رەنج و کۆتێرەوێیە کەیان بە فەرۆ دەچیتە ئەنباری ناغا و دەبیتە خەرجی کۆشک و تەلاری بەگژادەکان و خەرجی سازانی ئەوان دەگەڵ ژاندارمە و گزیر و کۆیخاکان، له پەسەند کرانی قانونی ۲۰٪ی دوکتۆر موسەدێق زۆر خۆشحال بوون. هەستیان بەوێ دەکرد که بۆ دەریازبوونیان له بێکاری، هەژاری و کۆیلەتی نەوێ یەکمەم هەنگاوە که هەلەدگیرێ و نەگەر جێ بەجێ بکری، زۆر سەرمەوتنی دیکە و بگرە گۆزانی سیستمی دەرپەگایەتی بە دوا دادن.

حیزبی دیموکراتی کوردستان روون کردەوێ خەلکی لەم بارودە بە نەرمکی خۆی دەزانی و لەم پێوەندەییەدا له گوندەکانی ناوچەیی موکریان زۆری هەولدا. نەم یاسایە هەرنەوێندەیی جێگای دڵخۆشی جووتیاران و زەحمەتکێشانی دێھات بوو، نەوێندەشی ناغاگان و ژاندارم و دەست و پێوەندەکانی ئەوان تووڕە کردبوو، له زۆر شوێن و بە زۆر بیانوو خۆیان له دانی ۲۰٪ دەبوارد.

ناخر له گهلیک ناوچه جووتیاران نه تنیا خاوه‌نی مال و مووچه و ناژدلی خوځان نه‌بوون، به‌لکو دمه‌لانی خاوخیزانیشیان گه‌وتبوه ژیر دمستی نه‌ریاب! له هیندیک شوین وک شاروچکه‌ی بوکان پتوهندیی ناغا و ده‌عیت به‌راده‌یک زالمانه‌بو که خه‌لک خاوه‌نی مولک و دوکان و هوش و خانووی خویشیان نه‌بوون. زور کس چند سال دواي کرپنی نه‌و مولکانه‌ش بوځان تا‌پو نده‌کرا و سه‌نه‌دیان نه‌ده‌درايه.

په‌سندکردنی قانونی ۲۰٪ نیگه‌رانی زوری بو مالیکه‌کان پتکه‌ینابوو. وه‌زع زور نالوز بو، له لایه‌ک به‌کریگیراوانی ریزیم ده‌گه‌ل دهره‌به‌گه‌کان رتکه‌وتسبون و دوی زه‌حه‌تکیشانی لادی پیلانیا ده‌گیرا. له لایه‌کی دیکه‌وه جووتیاران له ناوچه‌ی موکریان دمستیان دابوه ده‌ستی یه‌ک و یه‌کیه‌تییه‌کی نه‌تیسیان پتکه‌ینابوو تا بتوانن له مافی خوځان دیفاع بکمن.

نعم رتکه‌وته و یه‌ک‌گرتنه له رتبه‌ندانی ۱۳۳۱ له به‌رام‌بهر زه‌خت و زوری مالیکه‌کاندا شتوبه‌کی ناشکرای به‌خووه‌گرت و له زور شوین جووتیاران به‌ره‌ه‌لستی نا‌غا‌کانیان کرد.

حیزی دیوکراتیش له به‌رام‌بهر هاوکاری ریزیم ده‌گه‌ل دهره‌به‌گه‌کان دا به‌نه‌رکی پشتیوانی کردن له جووتیاره‌کان هم‌ستاو سه‌ردتا له باری تبلیغاتی و دوايه‌ش له باری ماددیه‌وه زوری هاوکاری کردن

به‌رنه‌نگاریه‌که گه‌یشه جی‌گایه‌ک که ناغا و دهره‌به‌گه‌کان له لایه‌ک و زه‌حه‌تکیشانی لادی له لایه‌کی دیکه‌وه، وک دوو هیز له به‌رام‌بهر یه‌ک‌تر راوستان و ته‌قه و لیک‌دانش هاته‌گوزی و جووتیاره‌کان سه‌ره‌ای که‌مبونی نیم‌کانات، نازایه‌تی باشیان له خوځان نیشاندا.

کاربه‌دمستانی ریزیم که‌مشیوی سروشتی و له‌باری چینایه‌تییه‌وه، مانمودی خوځان له مانمودی دهره‌به‌گایه‌تیدا ددی، که هه‌ستیان به‌وه کرد نا‌غا‌کان تینیان بو هاتووه، به‌پیچموانه‌ی سیاسه‌تی دوله‌تی دوکتور موسدقی که لایه‌نگری به‌ری‌تو‌چوونی یاسا بو و پشتگیری داین کردنی مافی جووتیاران بو، دمستیان به‌خو تهنه‌لقوتاندن کرد.

سه‌ره‌نگ مظفر زنگنه‌که نه‌و کات فرماندهی تیپی مه‌هاباد بو، هیزی ناماد‌کرد و به‌ناشکرا به‌لایه‌نگری له دهره‌به‌گه‌کان هاته‌مه‌یدان. هه‌ر نمود بو به‌هوی هه‌لسانه‌ودی نا‌غا‌کان و به‌دوو قو‌لی په‌لاماری جووتیاره‌کانیان دا و زور یی به‌زه‌بیانه ده‌گه‌لیان

جوولانهوه. له كوشتن، تالان كړدن و به ناوداداني ژن و پياو بيشكهى منډالان و زوركاري درندانهى تر خويان نه پاراست، گهليك له بنمهالهى نه فرادى ناسراوى نهو حمركه ته گيران و درېه ددر کران.

نعم كار ه سهره راي نمودي له چهند ناوچه يه كي بچو كدا هاته گوږي، له بمشي زوري نيران ددنگي دايموه و زوري روي روزنامه گاني نه وكات لمسر نهو رووداوه باسيان كرد. له قاوداني نعم دمست تيوهر دانه له لايمن مظفر زهنگه نه و چه كداره گاني، ريسوايه كي زوري بو شا و ريږته كي و درېه گه كان پيڅه پيڅا.

هر چهند نعم جوولانهوه عادلانه يه سهر كوت كرا، به لام له ورياكردنه ودي زحمه تكيښاني لادني كوردستاندا ناسمواي خوي دانا و نيستاش له بير نه چوتموه.

ژماره يه ك لمو كسانه ي كه لم حمركه ته دا نه قشي بهرچاويان هه بوو، دوايه ش توشى كوتړه ودي و درېه ودي يا زندان بوون، برتي بوون له حاجي قاسمي خديات، عبدالله نيراني، علي ميرده گ، غومر باباميري، محممه نه فخمه مي، سولتان حاجي باقر ناسراو به سولتان ناغا شيخ ناغايي، برايم ليستان و كوره گاني، عهولا شه شو حممه دمميني كوري، عبدالله خه زم، مهلا رحمان پيره باب، مهلا عهولا ي گوږي كه دوايه چووبو بو مشيراناباد، كه زوري نه وانه تا دوا پشو بو حيزب و گل تيڅوڅان.

هر چهند حيزبي ديوكرات و جووتياره كان لم كار ه سهر نه كموتن، به لام حيزب سهرنجي جووتياراني له زور شوتني كوردستان بو لاي خوي راكيښاو بوو به هوي بهيږ بووني رتيڅخراوي جووتياران. به تايه تي لمبر نه ودي دواي شكانيښان له يارمه تيدان بو پهيدا كړدني چيگا و رتگا و شوتني دامه زراڼيان له لايمن حيزمده هاوكاري پيوتسي مادي و مه غنه ويان ددگل كرا. حيزب نيعتبارتيكي تازي پهيدا كړد و دوست و دوښمن حيسايتكي تازديان بو كرده و سومعه و خوښه و ستي حيزب له نيو كومه لاتني خه لكدا زياتر بوو. هر بهو نيسبه ته ي كه هيزي كونه په رستي سر به شا خريك بوون مهيدان له حيزبه پيشكه و تنخوازه كان ته نگه بهر بكن، هيزه كان له لايه ك و به تايه تي دوله تي دوكتو موه ديق دوښماني خويان زياتر ددناسي و جيدي تر دېبون.

ودك له پيشدا باسما ن كړد حيزبي توده قهولي دابو به نارذني كادر بو كوردستان يارمه تبي مه غنه و ش بكا، له ساله گاني ۳۰ و ۳۱ ته نيا دوو كسي نارېبوو كه له بهر نه زانيني زماني كوردني نه يانده تواني خويان له گل خه لك و هه لومره چه كه رابيتن و

و نزیکه‌ی مانگیگ دهمانه‌وه و دهگه‌رانه‌وه، به‌لام بهم چهند جار هه‌ولدان و تیکۆشانی حیزبی دیموکرات له‌ کوردستان به‌ تاییه‌تی به‌ دوا‌ی مەسه‌له‌ی هه‌لبێاردن و دیاری کردنی کاندیداتۆریکی وەک صارم خان بۆ مه‌جلیسی ١٧، کردو‌هی شوێن‌شکێه‌رانه‌ی جووتیاره‌کانی ناوچه‌ی موکریان هه‌ممو بۆیان ده‌رکه‌وت که کورد له‌سه‌ر داوا‌ی خۆی سووره و وه‌دوا‌ی رێبازی حیزبی دیموکرات ده‌که‌وێ.

بۆیه له‌ به‌هاری ساڵی ٣٢ دا حیزبی تووده‌ چوار کادریان نارد که دووبان کورد بوون، یه‌کیان کاک عه‌بدوله‌حمان قاسملوو بوو، گه‌رچی به‌ نیتکی دوور و درێژ له‌ هه‌ندهران خه‌ریکی فێربوون و خۆتندن بیه‌و تا راده‌یه‌ک له‌ داب و نه‌رمیتی گه‌له‌که‌ی دوور که‌وتیۆه، به‌لام به‌ زانایی خۆی زۆر زوو جینگای خۆی کردو‌وه و نیستی‌کاری کاره‌کان و سه‌روکایه‌تی گشتیی به‌ ده‌ستوه‌ گرت. نمو‌ی دیکه‌یان ناوی نه‌ینی بیه‌نام و خه‌لکی مه‌له‌بنده‌ی باشووری کوردستان بوو، پیاویکی زۆر به‌کار و له‌باری ته‌شکیلاتی زۆر لێ‌وشاوه‌ بوو، شایانی باسه‌ که یه‌که‌مه‌ین کلاسی نامووزشی کادر له‌ ساڵی ١٣٣٢ دا پتکه‌هات. هه‌ر له‌م ساڵه‌دا بوو که به‌ کردو‌هه‌ کاری ته‌شکیلاتی حیزب له‌ سه‌نه‌ که‌ پشتر پتوهندییان ده‌گه‌ل حیزبی تووده‌ هه‌بوو، که‌وته‌ سه‌ر ته‌شکیلاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان و تیکۆشانی گه‌لی کورد به‌ره‌و باشووری کوردستان په‌رده‌ی سه‌ند. حیزب توانی‌بو‌ی له‌ زۆربه‌ی شاره‌کانی کوردستان، سه‌نه، سه‌قز، بانه، بۆکان، سه‌رده‌شت، نه‌عه‌ده، تا وره‌ی و ده‌ورو به‌ری نه‌ندام و لایه‌نگری تیکۆشه‌رو له‌ زۆر جینگا کۆمه‌یه‌ی حیزبی پتک بێنی، ده‌سته‌یه‌کی سه‌روکایه‌تیشی له‌و که‌سانه‌ پتکه‌تیا‌بوو: ره‌حیم سولتانیان، غه‌نی بلوریان، عه‌زیز یوسفی، عبده‌الله نیه‌سحاقی کریم نویسی.

جمو‌ی کوردستان به‌ تیکه‌ر به‌ هۆی هه‌ولدانی زۆری کادر و نه‌ندامانی حیزبه‌وه‌ به‌ره‌و دیموکراتیزه‌ بوون چو‌وبوو، دارو‌ده‌سته‌که‌ی مظف‌ری فه‌رمانه‌ده‌یی تیپ بۆ ماوه‌یه‌ک پاشه‌کشی کردبوو، زۆرجار کاره‌کانی حیزبی به‌ شێوه‌ی نیوه‌ نه‌ینی به‌ پتو‌هه‌ ده‌چوون.

ساڵی ٣٢ بۆ یه‌که‌م جار قه‌رار درا‌بوو لاوانی دیموکراتی کورد له‌ رتکه‌ی حیزبی تووده‌وه له‌ فستیوالی جیهانی لاواندا که له‌ بوخارست ده‌گیرا به‌ شدار بن.

بۆ هه‌لبێاردنی نوته‌ر رێ و ره‌سمیکی زۆر به‌ پتو‌هه‌ چوو، یه‌ک له‌ و رۆژانه‌ که به‌رینه‌ترین جیه‌رنی لاوان ده‌گیرا، ١٥ یه‌ جۆزه‌ردانی ١٣٣٢ بوو که لاوانی زۆری شاری مه‌ها‌باد وه‌ینه‌تیک شوێنی دی له‌ باغی میکانیل که هه‌م تا راده‌یه‌ک له‌ شار دوور بوو، هه‌م

باغیگی خوش و پەر جی وری بوو وەک شویتییگی پشوو دان خەلکی شار زۆر جار چوار شەمویان و جومەان کەلکیان لێ وەردەگرت، کۆبوونەو و خەریکی بەرپەرکردنی رێ و دەستی پێویست بوون، کە لە پەر هیزی چە کداری دێژیان و شارەوانی بە دەستوری مظفری لە چەند لاو و پەلاماریان دان و دەستیان کرد بە تێرئەندازی. لەم دەستپێکردنەدا تازە لاویک بە ناوی حەسەن رەمەزانی دەرکۆژی و چەند کەسیشکیش بریندار دەبن.

بەشداری گۆبونەو کە هەستیان کرد تازە ناتوان رێ و رەسە کە درێژە بدن، چە نازە رەمەزانی و بریندارەکانیان هەلگرت و بەرەو شار وەرێکەوتن و لە شەقامەکانی مەهاباد دەستیان کرد بە خۆپیشاندان.

هەموو خەلکی شار بۆ ئیعتراز و مەحکووم کردنی ئەم هێرشە ناجوامێرانە کار بە دەستانی رێژیم رۆژانە سەر شەقامەکان، شەری دەستەبەخە دەستی پێکرد، لە زۆر شۆتین ژنەکانیش پەلاماری ژاندارم و سەرباز و دێژیان دەدا و تەنانت لیشیان چەک کردن. ئەو خۆپیشاندانە دوای دوری کۆمار تا ئەو کات گەورەترین خۆپیشاندان بوو.

لە ناکامدا چل پەنجاکەس لە لاوان، بەرپرسان و ئەندامانی حیزب گیران، خەلک بریندارەکانیان بردنەو نەخۆشخانە و مالاڵان و چە نازە رەمەزانی بە حورمەتییگی زۆر دەوێرە تەسلیم بە خاک کرا، بە دوای گیرانی ئەو بەشە لە ئەندام و لایەنگرانی حیزب، تاقمیک ژن و لاو لە تەلگرافخانە «تەحصن» یان کرد و ماوێ چەند رۆژ لەوێ مانەو و دەرگەڵ بەرپرسانی نوستان و بە تاییەتی تاران و سەرۆک وەزیرانی ئەو کات دوکتۆر مەسەدیق بە تەلگراف پێوەندییان دەرکرد و خەزایاری نازاد کردنی هەرچی زوووتری بەندیەکان و سزادانی قاتلان و هێرشەکران بوون. وێنە ئەم شتەنەش بۆ رۆژنامەکان دەرئێردا تا چاپ و بلاوی بکەنەو. هەرواش کرا.

ئەم کارە خۆی بەهۆی هاتوچۆی خەلک و سەردان و دیاری هێتان بۆ ئەوانە لە تەلگرافخانە مانیان گرتبوو، ببوو مێتینگییگی رۆژانە کە کار بە دەستانی رێژیمی زۆر توورە کردبوو.

پاش چەند رۆژ سەرکەوتن و دەست هات و دەستوری نازاد کردنی بەندیەکان گەشت. ئەم بەندیانەش دەرگەڵ جە ماو وەرێکی زۆر کە لە خەلک و بنەمالەکانیان بۆ وەرگرتنەو یان لە شارەوانی کۆبوونەو، بە تێکرا بە شێوەی رێپێوان و شوێاردان لەوێرا هاتە تەلگرافخانە و گولیان پێشکەشی مانگرتووەکان کرد و جاریکی دی بە تێکرا

رتیبیوانیان کرد و دوا بهش بلا و دیان کرد.

نم رووداوش به هه موو خاله مەنفی و به هیزه کانی له میژووی حیزیدا به کارتیکی
گرینک و نازادپخوازانە هه لسه نگیندرا و وەلامیتیکی توند بۆ پیاو کوژانی شا بوو. نەم
سەرکەوتنەش له دل و میشکی خەلکدا کاریگەر بوو، یارمەتیکی زیاتری به کاری
رتیکخواهدی حیزی دیموکراتی کوردستان کرد.

له رۆژه کانی دواتردا چەند کەسیک وەک نوێنەری لاوێکان ههلبژێردران که نهوانە
ناوەکانیان دهزانین کاک خەلیل سەدیقی، عیسمەت سەلیمی و کاک کەریم حیسامی
بوون.

پاش بەینیك نموانه بەرێ کران بۆ تاران، تا لهوێ له فستیوالی سەرچەم لاوانی
نێرانیدا بهشداری بکەن. دیاره لهم رێ و رسمە تاراندا بۆ جاری یەکم بەرنامە
هونەری کوردیش به بهشداری کاک خەلیل سەدیقی به پێتۆه چوو، زۆرشی پیشوازی لێ
کرا بوو. له ناکامدا له کوردستان ته نیا یەک کەس دیاری کرا، نهویش کاک کەریم
حیسامی بوو که دوايه دهگەڵ جماعه تیکی سه ده کەسی به شه کانی دیکه ی نێران چوو
بوخارستی پایته ختی رومانی که فستیوالی جیهانی لاوانی لێ گیرا.

كوودىستى ئا لە گەلاوئىزى ۱۳۳۲

پىشتىر باسماڭ كىرەبو كە بەشىكى زۆر لە ئۆتە رانى دۈرەى جەقۇدى مەجلىسى شوراي مىللى ھەلپىراوى خەلک نەبوون و ئوونە كەشى ئۆتە رى داسە پاوى شارى مەھاباد نىمام جوممەى تاران بوو كە بە ملھورى ئەرەش لە جىگەى ئۆتە رى راستە قىنەى مەھاباد كاك صارم الدىن صادق وەزىرى داندرابوو.

نەو تەركىبەى مەجلىسى ۱۷ بېو بە ھۆى نەو كە كارەكان بە مەىلى ھكۈمەتى مىللى دوكتۇر موسەدىق نەچىتە پىش و زۆر كەسى ناسالم لە ژىر پەردەى مەسۈنەى قانۇنىدا خۇيان ھىشار دابوو. دوكتۇر موسەدىق دېوو تەكلىفى ئىوان روون كاتموە.

لەمەر نەو لە رۆزەكانى ھەولەى مانگى گەلاوئىزە لە رىگەى رادىۋى تارانمە گوتى: «ھىچ رىگەىك نەماو، جگە لەوەى خەلک وەزەى نەو پارلمانە روون كەنەو»، بۆ نەوەى ھكۈمەتپش پتوانى نەركى خۆى بەرپۆە بەرئ، لە خەلگى داواكرد دەنگ بەدن بە مانەوە يا ھەلەوەشەوەى مەجلىس. بەم شىتە رىفراندۇمىك ھاتە گۆزى و لە رۆزى ۱۲ى گەلاوئىز لە تاران، ھوتوۋەك دواتر واتە رۆزى ۱۹ لە شارەكانى دىكە دىنگ لە خەلک وەرگىرا.

لەم دەنگاندەا زۆرەى خەلک دەنگىيان بە ھەلەوەشەوەى پارلماندا، لە ھىندىك لە شارەكان دىنگ بۆ مانەوەى مەجلىس لە ژمارەى قامكى دىستان تىتەدەرى، بۆ ئوونە لە بانە و مەھاباد لە يەك دوو دەنگ زىاتر لەم بابەتە نەبوو، باقى جەماوۋىش لە ھەممو

نیران به زۆره‌ی دنگ لایه‌نگرییان له نزه‌ری ده‌وله‌تی موسه‌دیق کرد و مه‌جلیسیان هه‌له‌شاند.

نه‌و به‌یاردی گه‌لانی نیران وه‌لام دانه‌وده‌کی ناشکرا به‌شا و داروده‌سته‌کی بوو. دیاره‌نم وه‌زعه‌ مه‌ترسییه‌کی گه‌لیک له‌جاران زیاتری له‌دلی حه‌مه‌ره‌زا شادا پێکه‌یتا.

له‌ راستیدا نه‌و کاره‌ زه‌هریکی زۆر کاریگه‌ر بوو. نه‌تعه‌یا بو‌شا، به‌لکو راسته‌وخۆ بو‌نهمریکا و نینگلیس، نه‌گه‌ر به‌ره‌نامه‌کانی به‌م هه‌ممو هه‌سته‌ خاوتنه‌ که‌ له‌ کۆمه‌لانی خه‌لک و حیزه‌ پێشکه‌وتنه‌خواز و نیشتمانپه‌روه‌ره‌کاندا به‌دی ده‌کرا، به‌ی گه‌ند و کۆسپ و ناسایی چووبایه‌ پێش، زۆری نه‌ده‌کشیا سیستمی پاشایه‌تی ده‌که‌وته‌ خه‌ته‌ری جیجیدی و به‌ره‌و نه‌مان ده‌روێشت و نه‌م دوو وه‌لاته‌ش ده‌ستیان له‌هیچ به‌ند نه‌ده‌بوو.

به‌خۆرای نه‌بوو که‌ دوا‌ی به‌ی ده‌سه‌لات کردنی شه‌ریکه‌ی نه‌وت له‌سالی ۱۹۳۰دا نه‌مانۆنل شین، وه‌زیری به‌رگریی حکومه‌تی کرێکاری نینگلیس گوتی:

«نه‌گه‌ر نێزن به‌دی نیران له‌م به‌ره‌ره‌کانییه‌دا سه‌رکه‌وتوو به‌ی، میسر و وه‌لاتانی دیکه‌ی رۆژه‌لاتی نیسه‌ره‌ست هان ده‌درێن که‌ دوا‌ی نه‌م رووداوه‌ بکه‌من، وێ ده‌چی هه‌نگاوی دواتر میلی کردنی که‌نالی سوێز به‌ی.

نه‌م وه‌زعه‌ له‌ پێشدا بو‌ نینگلیس که‌ به‌ دوا‌ی شه‌ری دووه‌می جیهانییدا، دنیا به‌کی له‌ موسه‌عه‌ره‌کانی خۆی له‌ قاره‌کانی جۆزاجۆز له‌ ده‌ست دا‌بوو و زۆر له‌ موسه‌عه‌ره‌رانی وه‌ک هینه‌روسته‌انی پان و به‌رین و پاکیستان به‌ سه‌ره‌خۆی گه‌ییوون، هه‌روه‌ها بو‌نهمریکاش که‌ به‌بوو به‌ سوله‌تانی دنیای سه‌نه‌عت و ده‌یمو‌یست سوله‌تانی نه‌وتیش به‌ی، قابلی ته‌حه‌مۆل نه‌بوو.

هه‌ره‌یه‌ش موهره‌کانی پێگانه‌ و خۆی له‌ پێشدا دیاری کراو بو‌ به‌رته‌وه‌ره‌نی کوودیتای له‌ پێشدا گه‌لله‌کراو گورجانه‌ ده‌ستیان به‌جم و جۆل کرد.

دوا‌ی سی سال که‌ به‌لگه‌ نه‌ه‌تییه‌کان به‌رچاو ده‌خه‌رن و بلاو ده‌بنه‌وه‌، ده‌رده‌که‌وی که‌ نایدین روزولت نوته‌ری تابه‌تی سیای نهمریکا بو‌ نه‌م مه‌به‌سته‌ به‌ پاره‌وه‌ هاته‌بووه‌ تاران و بو‌ نه‌وه‌ی نه‌مبندری و نه‌ناسری، له‌ سه‌فاره‌تی نهمریکاوه‌ ده‌به‌تویه‌که‌موه‌ ده‌پێچری و له‌ ماشینیکه‌دا درێژ ده‌کری و ده‌پێته‌ کۆشکی شا و به‌ی نه‌وه‌ی که‌س به‌زانی، هه‌ر له‌و ماشینه‌دا مو‌لقاتی به‌کتر ده‌کمن و به‌ دوور و درێژی له‌سه‌ر پیلانه‌که‌ ده‌هه‌یت.

نیوشه‌وی ۲۵ی گه‌لاوئژ سهره‌نگ نعمت الله نصیری فه‌رمانی لی خستنی دوکتور موسه‌دقی له لایمن شا به نیمکاناتی نیزامیییه بۆ مالی دکتور موسه‌دقی ده‌با و پیشی راده‌گه‌یه‌نی که سه‌هید زاهیدی حوکی سمرۆک وه‌زیری دراوه‌تی.

نهم ه‌یرشه سیاسی و نیزامیییه به دژی موسه‌دقی سمرنه‌گه‌وت، سهره‌نگ نه‌صیری ده‌گیرئ و ده‌یه‌نه له‌شکری دووی زریه‌ی تاران و زاهیدیش خۆی ده‌شارتیه‌وه.

به‌یانیی رۆژی ۲۵ دنگۆی پووچه‌ل بوونه‌ودی کوودیتا‌که بلاو ده‌بیتمه‌وه، شاش که بۆ وه‌رگرتنی نه‌تیجه‌ی کاره‌که له تاران و شمیران دوور که‌وتبووه و له رامسهری باکوری نیران چاوه‌دان بوو، به په‌له له شکستی پلانه‌که ناگادار ده‌کرئ، نه‌ویش بی مه‌حتله‌ بوون به‌ فرۆکه‌ی تاییه‌تی خۆی که له‌وئ ناماده‌بوو هه‌لات بۆ به‌غدا و له‌ویش را به‌ره‌و رۆم چوو. به‌ بلاو بوونه‌ودی هه‌والی شکستی کوودیتا، سهرتاسهری نیران خرۆشا، رۆژه‌کانی ۲۵ و ۲۶ له زۆر شوێن جێژن و میتینگ رێکخرا. دروشمی کۆمار، کۆماری توودیی، کۆماری دیموکراتی به‌مرزکرايه‌وه و له ده‌رک و دیواران نووسرا.

له مه‌هابادیش وه‌ک ناوه‌ندی سهره‌کیی حیزبی دیموکراتی کوردستان رۆژی ۲۶ی گه‌لاوئژ گه‌وره‌ترین میتینگی دای دووی رێبهندانی ۱۳۲۴ و نه‌ورۆزی ۱۳۲۵ له مه‌یدانی مزگه‌وتی هه‌باس ناغا که دای راه‌په‌ینی ۱۳۵۷ به‌ چوار رێی نازادی ناوی ده‌رکرد، به‌ به‌شداری هه‌موو چین و توێژه‌کانی شار و دێ به‌پتوه‌ چوو. لهم میتینگه‌دا زۆر که‌س له نیشتمانپه‌روهران و نه‌دییان وتاریان دا.

حسمن داودی وه‌کیلی دادگوسته‌ری، دوکتور حسین نه‌یوبی به‌رپرسی له‌ش ساغیی شار، سه‌ید عه‌زیز نه‌یوبیان خۆتندکارو نوێنه‌ری فرقه‌ی دیموکرات به‌ تورکی، سدیق هه‌یده‌ری و یه‌ک دوو خوشک له‌وانه‌ بوون که قسه‌یان کرد. مامۆستا هه‌مینش به‌ چه‌پکه‌ شیهری جوانی «ده‌برۆ نه‌ی شاهی خانین، به‌غدا نیوه‌ی رێیه‌تی» خه‌لکی به‌ تروپکی هه‌ست گه‌یاند. به‌ چه‌شنیک که هه‌موو به‌شداران میتینگه‌که به‌ تیکرا هاوده‌نگییان ده‌کرد و ده‌یانگوت: «ده‌برۆ نه‌ی شاهی خانین، به‌غدا نیوه‌ی رێیه‌تی» و به‌ سن زمانی کوردی، فارسی، و تورکی ده‌یانگوت: «نیه‌ مه‌لله‌ تێکی هۆشیار و وریان و نیتر شامان ناوئ».

له به‌یارنامه‌ی میتینگه‌که‌دا جگه‌ له داخوازی دامه‌زرانی کۆماری دیموکراتیک، داوا ی گه‌یرانه‌وه‌ی شا و موخاکمه‌ی هه‌موو تاوانبارانی به‌رپرسی رێژیم و نه‌ندامانی بنه‌مه‌اله‌ی

په هلموی یان دهکرد و ناوی شه قاصه کانی شاریش که و دک زور شوتنی نیران په هلموی و شاپور بوون، گوزدران و به ۲۵ ی که لاوتر و پتشموا (قازی محمدهد) نیو نران. دیاره له زور شوتی دیکه کوردستانیش میتینگ دراوه و دژایه تی دهگل شا و ریژمه که ی کراوه، به لام زانیاریه کی دیار و رووغان په دهسته وه نییه تا بو خوتنه رانی بنوسین.

له ژیر ته نسیری نم دلخوشییه کم وینه یی که هه موو نیران به تاییه تی کوردستانی داگرتیو، له لایه ن بهرپرسانی حیزه کانه وه لمبر نه و دی به تیکرا دلنیا بوون تازه هه موو شت ته واو بووه و کوودیتا شکستی خواردوه، هیچ ناموژگارییه ک بو پاشه روژ و نهی تی هیشتنه و دی هیندیک که س و هیندیک شت نه کرا و هه موو شت و دک سفره ی سلیمان راخرا و هه موو کاره کان ناشکرا بوون و کم که س مانه وه که نماسرین.

به لام داخی گران نه وه بوو که نم شای و دلخوشییه که گه یشته نه و رادی سروودی شاهه نشاهی هه لگیری و هه یکه له کانی شا و باوکی له زور شوتن بخریته خوار، هه ر س رژی کی شا. چونکه به پتی که لاله ی دارژراو له لایه ن نیمپرالیزمه وه، نه وان له کوودیتای شه وی ۲۵ ی که لاوتردا هه ر به شیک له هیزی کوودیتاچییه کانیان هینا بووه مهیدان.

باقی نم هیزه که بریتی له هیندیک چه کوکشی و دک شه عبان بی موخ و ژنای هه لخه له تاو بوون، که ریتوتی هه ر دوو بالوژخانه ی بریتانیا و نه مریکایان دهگل زا هیدی و به شی وه فادار و لایه نگرانی شایان له نیو ریژیشدا له پشت بوو، له رژی ۲۸ ی که لاوتردا رزانه شه قاصه کانی تاران و دهستیان کرد به دروشمدان به لایه نگری له شا و دژی دوکتور موسه دیق.

له خویای بوونی هیزه دیوکر اتیه کان به سه رکموتی پتشیو، هه روه ها که مته رخمیی حکومت و سستی کار به دهستانی نینتزامی که له کاتی خویدا وه لامی پیوستیان به م کوودیتاچییه نه داوه و له بهرام بهر یاندا بی دهنک بوون. کار تکی کرد که نه وانیش تا نیوده ژ توانیان ده زکای رادیو تاران بگرن.

هه ر که رادیو گیرا، سه ر لمشکر فضل الله زا هیدی که دوا به ده رکه وت له مالی نه مریکاییه کان خوی شارو ته وه، له په ناگا ها ته دهر و به نیوی سه روک وه زیرانی دیاری کراو له لایه ن شاهه خوی ناساند و وه عدی گه رانه و دی شای دا. هاوکات له گل نم هه راو به زمه، هیزیکی نه مر ته شییه کانیش په لاماری دایه سه ر مالی

دوکتور موسه دیق، که دهگه‌ل بمره‌نگاری توندی پارتیزمرانی ماله‌که‌ی، سه‌ره‌نگ ممتاز و سه‌روان عه‌لی نه‌کبهر شو‌جاعیان به‌ره‌وروو بوون. سه‌ره‌ل‌شکر با‌ت‌ما‌ن‌قلیج له‌ ستادی نه‌رت‌م‌ش‌موه‌ ف‌مر‌مان‌ده‌یی به‌ ده‌ستم‌وه‌ گ‌رت. به‌ هی‌زی له‌ش‌ک‌ری ۲ی ز‌ری‌هی تارانی را‌گه‌یان‌د که‌ بی‌نه‌ ناو‌ شار و یار‌مه‌تی‌ی سه‌ل‌ته‌نه‌ت‌ خو‌از‌ده‌کان بدن. له‌ کر‌ما‌ش‌ان‌یشه‌وه‌ ته‌ی‌وو‌ری به‌خ‌تیار به‌ هی‌زی‌کی زوره‌وه‌ خو‌ی گه‌یان‌ده‌ تاران.

سه‌ره‌ای دی‌فاعی باش له‌ مالی دوکتور موسه دیق، هی‌رش و ته‌وژمه‌که‌ نه‌وه‌نده‌ زوره‌ بوو، که‌ ناچار مالی خو‌ی جی‌به‌یشت و چووه‌ شو‌تی‌کی دیکه‌ و خو‌ی حم‌شار‌دا، به‌لام ده‌نگی به‌ هی‌ج شو‌تی‌ک رانه‌ده‌گه‌یشت و هه‌ر نه‌و ره‌ژه‌ کو‌ودیتا‌چی‌یه‌کان زوره‌ به‌ هاسانی سه‌رکه‌وتن و ده‌سه‌لاتیان به‌ ده‌ستم‌وه‌ گ‌رت.

فہرستی سیئہم

پىكىھاتنى كۆنفرانسى يەكەمى ھېزب

دەستەودستانى و يى سەردەويردىي بەردى ھىزە نىشتەمانىيەكان و دوزگاي دەولەتىي دوكتۇر موسەدىق لە رادە بەدەريو. دوكتۇر موسەدىق چەند مانگ بوو خۇي سەرىپەستى نەرتەشىشى دەکرد و مۆرەگرىنگەكان بۆ خۇي دايىنايون، بەلام لە كاتى پىتويستدا ھېچ چەشە پىپارىيىكى لىپىراوانى نەدا. بۆ خۇشى دواي چەند رۆژ گىرا و موھاكەمە كرا.

سەرىتر لەودەش نەمەيە كە ھەم ھىندىك لەم نەفسەرانەي پارىژەرى مالىي دوكتۇر مەصدق بوون وەك على اكبر شجاعىيان كە كوردى كرماشان بوو، ھەم ھىندىك لە نەفسەردە ھىرشكەرەكانى وەك ھۆشەنگ قوربان نژاد كە فەرماندەي واحىدى زىيەي موھاجم بوو و بە دەستورى باقمانقلىچ لە لەشكرى ۲ى زىيەي تاران را ھاتبىونە نىتو شار و بۆ گرتنى مالىي مەصدق نىردرا بوون. نەندامانى بەودەجى رىكخراوى نىزامىيى ھىزىي تودە بوون و چەند سەمەت يى نەودى يەكتر بناسن پىكەو بە شەپ ھاتوون. لە ھەموو نەم ماودەيدا خىرخوازىك پەيدا نەبوو لىكيان ناشكرا كا و نەھىتلن مالىي مەصدق بگرن و بەرگرى لە تالانكردنى بگەن.

لە شاركەانىشدا نەرتەش پىشتەر نامادە كرابوو، زۆر بە ھاسانى دەسلەتبان بە دەستەودە گرت.

زۆر بەداخەودە نمو ھەموو زەحمەت و تىكۆشان و خەباتە، نەم دەستكەوتە مېژوويى و بەنرخە زۆر بە ھاسانى لە دەست چوو. جارىيىكى دىش دارودەستى ھەمە رەزا ھاتەنەودە گۆزى و بوونەودە خاوند دەسلەت. شا خۇشى چەند رۆژ دواتر لە رۆم را گەرايەود بۆ تاران و بۆ ماوھى ۲۵ سالى دىكە سەلتەنەتى كرد.

تیکچوونی ددوله تی دوکتور مصدق نه و دنده به سووک و هاسانی بو شاهپرسته کان و نر به باه کانیان چی به چی بوو که بو خوشیان قهت چاوه روانی نه و دیان نه دده کرد.

هزی هره گرینگی نم رووداوه تال و شکسته گه وری حکومتی میلی دوکتور موسه دیق که له راستیدا شکستی هه موو هیزه کانی گه لی و دیوکراتیک و ولتپاریز بوو، بریتی بوون له: یک نمبوونی هیزه خه باتکاره کان و نمبوونی هاونا ههنگی پتیوست و به رده کی هاوبه شی دزی نیمپریالیستی، به سیجی نهیئی وه فاداران به شا، کارکردن هه به م شپوهیه له نیو نه رتهش، هاوکاری راسته موخوی نهمریکا و نینگلیس بو دارشتنی گملاهی کوودیتا و دزایه تی لیبر اوانه ی نه وان به رامبهر به دوکتور مصدق و حکومت ته که ی که به ته وای غافلگیر بوون و دژ کرده ی پتیوستی نیزامییان له خو نشان نه دا.

دده گله نه و دی که له نیشتمانپه روه ری دوکتور موسه دیقدا هیچ شک نییه و هه تا دوا هه ناسمش هه ر بیروبا و ده ی خوی پاراست و له سه ری سوور بوو، دادگا که شی نمو راستیه ی سه لماند، به لام نه و له لایه کی هومیدی به نهمریکا هه ر هه موو که رۆتیک هاوکاری بکا و له لایه کی دیکه وه ده گله حیزبی توده قهت ناویان به جو به کیدا نه دده رۆشت و پیکه وه سه ری سازانیان نمبوو. جگه له وان هه رۆژنامه کانی نمو سه رده م هیندیکیان به ر له ۲۸ ی گه لاویژ باسیان له سه ر نیهتالی پیکه اتنی کوودیتا دکه رد و به تابه تی رۆژی ۲۸ که کوودیتا چیه کان رزاونه شه قامه کان، «هشدار» به دوکتور موسه دق دراوه، به لام به هیندی نه گرتوده، دوایمش کار له کار تراز اوه و هیچ کس به دنگیموه نه ها توده.

ده کری بلتین نه گه ر ته نانه ت له سه عاته کانی ناخریشدا به یی دوکتور موسه دق و حیزبی توده هاونا ههنگی کرابا، حیزبی توده به سازمانی به هیزی نیزامی خوی زور کاری یی دکه را و ناوا دهستی له سه ر ده ست دانه دنا. هه رچه ند ده بوو به بی نه و ریکه و تن و هاونا ههنگیه ش به خاتری خزمهت به نیشتمان نه رکی شوژشگیری خوی به رپوه بر دبا.

حیزبی توده دوا ی کوودیتا و گیرانی دوکتور مصدق و هیندیک له نه ندامانی حکومت ته که ی، له ژیر زهختی هیندیک له به ریرسانی شوژشگیردا ده ستووری دا که نه ندام و نژرگانه کانی له هه موو شوژتیک له حالی نامادباش دابن و گویا قهراریان دابوو له رۆژی ۳۰ ی گه لاویژ له هه موو شوژتیک هه رده که تیکی پان و به رینی نیزامی و سیاسی دزی کوودیتا بکمن. نمو نامادباشه له هه موو شوژتیک کراو ماوه یه کی دوورو دریش

شوتنی نیران، بهریرسان و نه‌ندامانی ناسراوی حیزی تودده و جمبه‌ی میلی گیران و له دادگاکانی نیزامی حوکم دران، له زۆر شوتن ره‌شگیریش هه‌بو، زۆرجار تا کارباری گیارویان ده‌گه‌یانده ب‌نکه‌کانی حکومه‌تی، که‌ولیان له حاجه‌ت ده‌خست و به‌لێدان شه‌په‌زه‌یان ده‌کرد. دوکتۆر فاتیمی رۆژنامه‌نووس و وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی کابینه‌ی دوکتۆر موسه‌دیق، هه‌ر له‌به‌ر شه‌په‌شگه‌تی به‌و و نووسین له‌سه‌ر ب‌نه‌ماله‌ی شا له رۆژنامه‌ی «باختر امروز» دا، ب‌ن موحاکمه‌ نه‌ی‌عام کرا. که‌رمی‌پوور شیرازی، سه‌رنووسه‌ری رۆژنامه‌ی «به‌سوی آینده» له‌ له‌شکری ۲۷ زریه‌ی تاران ب‌ن موحاکمه‌ به‌ دوا‌ی ب‌ن حومه‌تیه‌کی زۆر به‌ زیندوویی ناو‌ری ته‌بهر درا، وارتان سالاخانیان، له‌ پشت ماشینی جێب خراو نه‌وه‌نده ره‌گه‌یش کرا تا له‌ت و پار به‌و و گیانی دا.

له‌ کوردستانیش نه‌م ب‌گه‌ر و به‌رده‌ زۆر به‌ربلاو به‌و، به‌لام به‌شیکه‌ی به‌رچا‌و‌یش له‌ کادر و نه‌ندامانی حیزب له‌ شاره‌کان ده‌رچوون، بۆ ماوه‌یه‌کی چهند مانگی به‌ نه‌یتی له‌ ده‌یات ده‌ژیان یا له‌ شاره‌دا خۆیان هه‌شاردا‌بوو. زۆر له‌ گه‌راوه‌کان موحاکمه‌ کران، یه‌ک له‌وان حسین فروه‌هر به‌و که‌ به‌ هه‌بسی نه‌مه‌د مه‌حکوم کرا‌بوو، پاش پا‌زده‌ سال مه‌انه‌وه له‌ به‌ندیخانه‌کان و ته‌بعیه‌دگاکانی وه‌ک خا‌رک و به‌رازجان به‌ نه‌خۆشی به‌ریان دا و دوا‌ی به‌ر‌بو‌و‌نیش له‌به‌ر نه‌وه‌ی نه‌خۆشی سیلی گرت‌بوو، چهند سالی‌ک زیاتر نه‌ژیا و فه‌وتی کرد. له‌و چهند مانگه‌ی دوا‌ی کوه‌دیتادا به‌ندی حیزب نه‌وه‌نده زۆر به‌وون که‌ توانای ب‌ن راگه‌یشتی ب‌نه‌ماله‌کانیان نه‌بوو، له‌ لایه‌ن جه‌لیل گادانییه‌وه که‌ دوا‌ی کوه‌دیتا به‌بووه به‌ر‌رسی رێک‌خراوی مه‌ه‌باباد و رابته‌ی شاره‌کانی دی، بۆ چاره‌سه‌ری مه‌سه‌له‌که‌ به‌ شیه‌یه‌کی ته‌واو نه‌یتی له‌ حاجی سه‌ید عبده‌لله‌ نه‌فه‌ندی (گیلاتی زاده) تکا کرا‌بوو هه‌ت‌دیک بۆ خه‌لک قسه‌ بکا‌و له‌ به‌ر‌پرسانی‌ش دوا‌ی نازایی به‌ندی‌یه‌کان بکا. قبو‌لی فه‌رموو، خه‌لک‌یکه‌ یه‌گ‌جار زۆر له‌ ژوو و هه‌موشی خانه‌قای نه‌هری و مزگه‌وتی هه‌باس ناغا گه‌زوه‌نه‌وه و کاره‌که نه‌نجام درا و که‌لکی باشی بوو.^(*)

پاش چهند مانگ به‌ واسیته‌کاریه‌وه به‌شیکیان ها‌ته‌وه و کاریان به‌ کوه‌دیه‌تی و

(*) نه‌م وتاری حاجی سه‌ید عبده‌للا خه‌ت‌دیه‌وه و باقی قسه‌کانیشی له‌ ما‌یه‌دا ته‌نزیم ک‌رده‌بو، له‌سه‌ر پێش‌ن‌یاری به‌ر‌رسی نه‌م کاتی حیزب له‌ مه‌ه‌باباد و خواله‌خۆشبوو میرزا حه‌سه‌ن دلا‌ودی نووسیه‌بو‌ی. شیخ له‌ قسه‌کانیدا سه‌ره‌دای نه‌وه‌ی به‌ر‌پرسیانه‌ی هه‌ره‌ به‌رزی مه‌ه‌باباد وه‌ک سه‌ر له‌شکر مو‌قب‌لی و... ی له‌ به‌و، نیوی شای به‌ سه‌ر زا‌ریدا نه‌هات. دوا‌کشی به‌ گه‌شتی بۆ به‌ردانی خه‌لک له‌ به‌ر‌پرسان بوو، ب‌ن نه‌وه‌ی نه‌وی کهمه‌یک ب‌یتی.

سیاسەت نەما و خەریکی ژبانی خوێان بوون، هیندیکیش بە شێوەی نەهیتی درێژەیان بە تێکۆشان لە شار داوە. بەشیکیش لە ئاوەکان لەسەر بێباری حیزب لە گوندەکان مانە و لە ناوچە جوێراو جوێرەکاندا دەستیان بە کاری رێکخراوەیی و رێکخستن یا رێکخستەمۆی جووتیاران و گوندییەکان کردووە. (۱)

لە مۆدەیکە کەمدا بە شێوەیکە تەواو نەهیتی بە وازهێنان و وەلانی نەفەردی بێ باوە و بێ نیمان و دانانی بەریرسانی تازە لە نەندامان و لاوانی تاقی کراوە، کۆمیتەیی شارەکان تەرمیم کراوە، هەروەک پێشوو لە لایەن ناوەندی حیزبەو کە هەر مەهەبەد بوو، بە شێوەی تەواو نەهیتی رێنۆتی دەکران.

هەرچەند نەم کوودیتایە زبانی زۆری بۆ حیزب هەبوو و بە گشتی جوولانەوێی دیوکر اتخوازنەیی لە هەموو نێزان و دەواخت، بەلام باری رێکخراوەیی پاکتر و جیددی تر ساخ کردووە. وەرە وەرە نەفەردی هەلپەڕست لەبەر ترس و مەسەلەحت پارێزی وەلا کەوتن.

لە لایەک بە پیتی نەمۆی لە قەدیمووە گوتوویانە: «کەس رەفییقی تێ شکاو نییە»، لە لایەکی ترەو بە حەق و بە هۆی نەمۆی حیزبی توووە سەرەمێی هەموو تواناییەکی کە هەیبوو، لە رۆژی رەشی ۲۸ی گەلاوێژدا تەکانی نەخوارد، دوايش بە پێچموانەیی قەمۆل و قەماری خۆی بۆ دەست پێکردنی کاری چەکداری و کردەوێی دژی کوودیتا چکۆلەترین نێقدامی نەکرد، بە تاییەتی لەبەر خۆ لاواز نیشانەدان و تەسلیم بوون و پارانەمۆی بەشیک لە بەریرسانیان لە شا، بە لەبەر چاوەڕێتی قەباحەتی نەو دواوایە و بلاوویو نەمۆیان لە رۆژنامەکاندا، سەرمەیی زۆر هاتبوو خوارێ، نەندام و لایەنگرانی زۆری لێ ناواری کردبوون.

نەم ناوەزایەتیە لەسەر نەندامانی حیزبی دیوکر اتیش کاریگەر بوو، بە تاییەتی دواي ناشکرا بوونی یەک لە دواي یەکی ئۆرگانیەکانی حیزبی توووە و رێکخراوی چەند سەد کەسیی تەواو نەهیتی نەفسەران کە لە پارێزەری تاییەتی شا سەرگۆرد خێرخا و ناجوودانی تاییەتی شا، سەرەنگ جاوید و فولاد دژ جیگری فەرمانداری نێزامیی تاران، سەرەنگ فضل‌اللهی بەریرسی دادگا و دادستانی نەرمەشەو بەگرە هەتا هەموو

(۱) لە سالی ۱۳۲۲دا بە دواي شکانی راپەرینی وەرزیانی موکریان، کۆمیتەیکە تاییەت بۆ بەرێوەبردنی کاری جووتیاران و رێکخستیان دامەزرابوو و زۆریش سەرکەوتوو بوو.

نۆرگانەکانی نیزامی، ژاندارمری، پیاده، هیزی هوایی، هیزی دریایی، زانستگهی نهفسه‌ری و... ی تیدابوون و نمو ریکخواه وهک بربردی پشتی حیزی تووده بوو وجگه له تاقمئیکی کم که له ناشکرا بووندا سه‌ربه‌خۆ دهریاز بوون، باقی ههموو گیران و به قهولی هیندیک لمو نهفسه‌رانه «به بالی به‌ستراو» ته‌حویلی شا و داروده‌سته‌که‌ی دران.

بیست و حموت کهس له باشترینیان نیعدام کردن و باقی نمانیش به‌بندی درێژماوه‌ محکوم کران و هیندیک لموان تا کاتی راه‌پینی گه‌لان له سالی ۵۷ دا هه‌ر له به‌ندیخانه‌دا بوون و به‌ سه‌ربه‌ری و نیمانه‌وه‌ ده‌ژیان.

دوای نم وه‌زعه‌ نا‌ه‌زایه‌تییه‌که‌ زیاتر ته‌شمنی کرد، پۆل پۆل نه‌ندامه‌کانیان لی ده‌ته‌کانمه‌وه‌، له‌ حیزی دیوکرایش دا مه‌سه‌له‌که‌ زۆر به‌ ناشکرای هاتبووه‌ به‌رباس.

کۆمیتە‌ی کاک واته‌ کۆمیتە‌ی هاوکاری نازەریایجان و کوردستان له‌گه‌ل حیزی تووده که له سالی ۳۱ ی هه‌تاوی پشکها‌تبوو، کموته‌ مه‌ترسیی ددست به‌سه‌رداگیرانی، هه‌ر بۆیه کۆکرایمه‌وه‌ و هه‌ر کهس له‌ ریکخوا‌وی خۆیدا کاری ده‌کرد. پتو‌ست به‌ وه‌بیره‌ئانه‌وه‌یه که نو‌ینم‌ری کوردستان له‌م کۆمیتە‌دا ماوه‌یه‌ک کاک صارم الدین صادق وه‌زیری بووه‌، دوایش کاک ره‌حمان قاسملوو که له‌و پتو‌ه‌ندییه‌دا چۆته‌ ته‌مورێز و تا ماوه‌یه‌ک له‌وئ تیکۆشانی هه‌بووه‌.

دوای کسو‌دیته‌ا هیندیک له‌ کاده‌رکانی به‌پتو‌ه‌به‌ری حیزب له‌ ته‌مورێز مانه‌وه‌ و بۆ هیندیک کاری پتو‌ست له‌ چاپخانه‌ی فیرقه‌ی نازەریایجان که‌لکیان وه‌رده‌گرت و ته‌مانه‌ت شه‌ش ژماره‌ش له‌ ده‌وره‌ی دووه‌می رۆژنامه‌ی «کوردستان» له‌وئ چاپ کرا و بۆ بلا‌وکردنه‌وه‌ له‌ نی‌وشارده‌کان و به‌پێ کردن بۆ کوردستانی عێراق گه‌یشه‌ مه‌هاباد، که له‌و هه‌لومه‌رجه‌ دژواره‌دا زۆر به‌جی بوو و ببوووه‌ هۆی ده‌نگه‌رمیی کادر و پتشمه‌رگه‌کان. به‌ داخه‌وه‌ دوای ناشکرا‌بوون و گیرانی چاپخانه‌که‌، نه‌ویش وشکایی هات.

تیکۆشانی حیزی دیوکرانی کوردستان له‌ شار و گونده‌کان درێژی هه‌بوو. کاری ریکخوا‌وه‌یی له‌ به‌ندیخانه‌کانی مه‌هاباد و وره‌شیدا که نه‌ندامانی حیزی زۆر تیدا بوو، درێژی هه‌بوو.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا کاک ره‌حمان قاسملوو و، سێ کادری حیزی تووده که به‌ خۆشییه‌وه‌ هه‌رسێک کورد بوون، به‌ ناوه‌کانی به‌ه‌رامی (به‌ه‌نام)، شه‌ه‌لایی (په‌رۆت) و جمواد (حسین) له‌گه‌ل جه‌لیل گادانی و دوایش کاک که‌رم حیسامی که به‌ وه‌زعیکی

شپه‌ره له‌گه‌ل نه‌فره‌ریکی دیکه به ناوی عمل‌لا بارزانی که نیت‌ستاش ناوی راستی بۆ نوسه‌ری نعم دێنه‌ ناشکرا نه‌بو، له شاری مه‌هاباد به‌ ده‌گه‌رمیه‌یه‌کی زۆره‌وه‌ خه‌ریکی به‌ پێوه‌بردنی کاره‌کان بوون. بۆ هه‌م مه‌ناسه‌ به‌ تێک ئه‌یلامیه‌ ده‌نوسراو و بلاو ده‌کرایه‌وه‌. باقی هاو‌پێ‌یانیش هه‌ر کام له‌ شو‌یتێک هه‌ولیان ده‌دا. گه‌رچی هه‌ندێک له‌ به‌ندییه‌کانی دوا‌ی کوه‌دیتا به‌ر بیه‌وون، به‌لام وه‌زعه‌که‌ زۆر ناله‌بار بوو، هه‌م رۆژه‌ به‌ بیانه‌ویه‌ک و له‌ شو‌یتێک خه‌لکیان ده‌گرت. قوتاییان و لاوان زۆجار له‌سه‌ر کلاسی ده‌رس به‌لامار ده‌دران و ده‌گیران و له‌ به‌ندیخانه‌ ده‌هاو‌یژران و جاری وابه‌و به‌ مانگ لێ‌یان نه‌ده‌رسین، نه‌شکه‌نجه‌ و لێ‌دانیش ده‌وری خۆی هه‌مبوو. هه‌ندێک که‌س وه‌ک خواله‌یخۆشبوو مه‌حمود خوسه‌روی چه‌ند جاریش داغ کران.

وه‌ک له‌ جێگای خۆیدا باسی ده‌که‌ین، مه‌سه‌له‌ی نه‌وت به‌ دلی ئه‌مریکا و نینگلیس جێ به‌جێ بوو، رێژیم داها‌تێکی زۆری هه‌مبوو، به‌ خۆپایی و به‌ قه‌مرز و زۆرجار یاره‌مه‌تی به‌رچاویان ده‌کرد. به‌شێک له‌م نێمه‌کاناته‌ خه‌رجی کاری پۆلیسی و زنده‌انه‌کان ده‌کرا، ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ زۆر بیه‌و، هه‌ر که‌س ناشکرا با، مه‌انه‌وه‌ی له‌ شار نه‌ده‌کرا، غه‌ریب به‌گیریش ده‌ستی پێ کردبوو. بۆیه‌ تا ناخه‌یه‌کانی سا‌لی ۳۳ مه‌یدانی کار له‌ شاره‌کان به‌ ته‌واوی به‌رتنه‌گ بیه‌ووه‌، نا‌عیلاج کا‌رده‌کان زیاتر له‌وه‌ش بلا‌بوون، کا‌ک عه‌زیز یوسفی و سه‌ید عبده‌لله‌ نیه‌سحاقیش که‌ له‌ورمه‌ن ده‌بوون، راو نران. کا‌رده‌کانی حه‌زێی تو‌وده‌مان- بۆ نه‌وه‌ی با‌شتر به‌پارێژرێن- نا‌رده‌ ده‌یه‌اتیش، به‌لام نه‌یان‌توانی پێ‌ننه‌وه‌، هه‌رچه‌ند ناوی کو‌ردی لای خۆمانیان لێ نرابوو، به‌لام له‌به‌ر نه‌وه‌ی کو‌ردییان باش نه‌ده‌زانی و مه‌ترسیی گرتن‌یان هه‌بوو، خۆیان بۆ را نه‌گیرا و گه‌رانه‌وه‌ بۆ تاران.

له‌و به‌ینه‌دا جه‌لیل گا‌دانی دوا‌ی یه‌ک دوو جار گیران، زۆر جار هه‌ره‌ شه‌شی لێ ده‌کرا نه‌یان‌توانی له‌ شار پێ‌نێت‌وه‌ و به‌ ده‌ستووری حه‌یز مه‌هابادی به‌جێهێشت و بوو به‌ کا‌د‌ری ته‌واو وه‌خت و له‌ دێهات مایه‌وه‌. کا‌ک که‌ریم حه‌سامی یا که‌وتی‌بووه‌ به‌ندیخانه‌، یا به‌ه‌زی گه‌رفه‌تاریی زۆری که‌ له‌ باب‌ته‌ بنه‌مه‌اله‌یه‌وه‌ بۆی ها‌ت‌بووه‌ پێش، له‌ مه‌هاباد نه‌ما‌بوو. به‌نیکی‌ش له‌ قاره‌نج‌ه‌ی چۆمی مه‌جیدخان ده‌ژیا و کاریشی ده‌کرد. عه‌ولا بارزانی که‌ پرده‌نێسیی حه‌زێی ژێر پێ نابوو، له‌ ترسی سزای حه‌زێی هه‌لاتی‌بووه‌ تاران.

کا‌ک غه‌نی پلوریان که‌ له‌ ته‌ورێز تراز، ها‌ته‌وه‌ کو‌رده‌ستان، بۆ پێ‌وه‌ندی گه‌رتن ده‌گه‌ل حه‌یزه‌کانی کو‌رده‌ستانی عێراق و شه‌خسیه‌ته‌کان، گه‌رمه‌ن و کو‌رستانی ده‌کرد و جا‌رجا‌ر

هينديک له تعمردکانی نارمی کۆماريشی له گهڼ خۆی دهبرد و بۆ خهرجی حيزب وردی دهکردوه. جارجاريش سهفهريکی سهقز و سهی دهکرد تا پتوهنديهکه نهپساوه راگرئ.

له وهزعیکی ناوادا که نال و گۆری زۆری سیاسي له ئيران هاتبوووه گۆرئ، وهزعی حيزب به تايبهتی له شارهکاندا بههۆی گیرانی نهندامان و بهلاويوونی کادرهکان تووشی کهندوکۆسپ هاتبوو، چوارچيودی کاری کادرهکان به تهواوی روون نهبوو، کاری ریکخراوهی دیهاتيشمان بههۆی پهرهسهندنێ گۆتهپهرستی و بوژانهودی هیزی دهرههگایهتی، ناوهلابوونی دهستی ژاندارم که ملتوومی گوندييان بوون لمهر سيخوپی بهمشیک له ناغا و کوڤخاکان هينديک شل و شهویق بوو. لهوانهش گرینگتر داخواری زۆریه کادر و نهندامان لهسهر پتيوستی بهینی هاتوچۆ دهگهڼ حيزبی تووده که بيووه باسی روژانهی نيوکارگیرانی حيزب و هينديکيش ئمو بوچوونهیان به تاوان دادنا، چاپهمعنی و کهمرستهی پتيوست ههر نهبوو، زۆر پتيوست بوو کۆنفراس یا کۆتونهوديهکی بهرین بگیری و لهسهر ئمو مهسهله و گیروگرفتانه بهیار بدا.

بۆ ئهم مههمهسته، کۆکردنموهی هاوړتيان که ههرگامهی له ناوچهیهک یا له سهفهروون، زۆر هاسان نهبوو، جينگایهکی نهوتوش که نهفهراتيکی زۆری لێ خه پيستهوه، لهو ههلمههرجه پوليسییهدا هاسان نهبوو. له لایهکی دیکهشموه دهبوو بۆ دانی بهیار له پتوهندی لهگهڼ حيزبی توودهشدا ههول بۆ کۆکردنموهی بهلگه و دهلیل بدرئ.

بۆ ئهم مهسهله چهند هاوړئ به تايبهتی کاک عمزیز یوسفی زۆریان زهحمهت کيشاو جوزودهکی پر له بهلگهی باشيان به نرخي تیکۆشانی چهند مانگه و هاتوچۆ بۆ شوتنهکانی وهک تاران و تموریز و ودهست هينانی بهلگهنامهکانی حيزبی تووده و جهبهی ميللی و روژنامهکانی جۆراوجۆر ناماده کرد و خستيانه بهر نهزهری هاوړتيان.

بهختمودهراوه زهمينهی گرتتی ئمو کاره گرینگه رهخسا، له هاوینی ۱۳۳۴دا، به هاوکاری بێ دريخی کاک سهید رهسوول ديهقان که يک دوو سال پيشتر بيووه نهندامی حيزب، له کيتوی قهلا تهردشی پشتی گوندي سهید ناوای بابی گموره له ناوچهی پيرانشار به بهشداری پازده- بيست کهس کۆنفرانسی يه کهم پتيک دئ. به پتي ئمو ياداشته کورتهی له شههيد سهید رهسوول بهجئ ماوه، له بهشداران ئمو چهند کهمهی ژترووه بۆ ئمو ناسراون:

- ۱- کاک رحمان قاسملوو به نیوی نهیتهی هه سمن
- ۲- کاک نه سه دهی خودایاری به نیوی نهیتهی مه لا علی
- ۳- سهید عبدالله اسحاقی
- ۴- کاک عمیز یوسفی و...

لهم کۆنفرانسدا که سهید رهسول به کۆبوونه دهی نیو دبا، هیندیک هپاری گرینگ دهه:

- ۱- گه لاله پیتشیاری و نوتی به نامه ی حیزب په سهند دهکری و بۆیه که م جار وشه ی نیران له ناوی حیزب زیاد دهکری و ده پیتته حیزبی دیوگراتی کوردستان- نیران.
- ۲- چهند کهس له به شداران کۆنفرانس و چمندی غایب وهک نه ندای رتبه ی دیاری دهکری و کارهکانی حیزبی به نیو خزان و کادرهکان دا دابش دهکن.
- ۳- هپار درا لهو کات را پتیه ندیی راسته وخۆ، به شتیه ی پیتشو به حیزبی تووده وه نه میتی.

- له بهر نه وهی جزوه ی باس کراوکه له سهر حیزبی تووده نو سراهوو، به دهمه وه نییه به پتیه ست ده زانی هیندیک لهو خاله سه رهکیانه ی بوون به به لکه بۆ ده ست هه لگرتن له حیزبی تووده، بۆ زانیاری خوتنه رانی به رتیه بنوسین:

- ۱- باس کردنی زیاتر له پتیه ست له سهر مه سه له ی نه وتی شیمال به قازانچی سو فیه ت و له بیربرده وهی مه سه له خه تی گشتی لهم پتیه ندیه دا.
- ۲- هاوکاری نه کردنی پتیه ست له گه ل حکومه تی دوکتۆر موسه دیق و دژایه تی کردنی زیانبار له گه ل نه وان و په شیمان بوونه وهی دوایی.

- ۳- نه نجام نه دانی هیچ همره که تیکی پتیه ست له کاتی کوودیتای ۲۸ ی گه لاویژ به دژی دوکتۆر موسه دیق و حکومه ته که ی که هه لیک ی باش بوو بۆ گه لانی نیران ره خسا بوو.
- ۴- له گه ل نه وهی ده یان توانی له رتیه ی مۆره گرینگهکانی حیزبی به تاییه تی نه فسه رهکان زۆر کار به دژی شا بکن قهت هیچیان نه کرد.

۵- به خاتری وه گرگرتی نیستاز و به شداریان له په ره مان و کابینه ی ددوره ی قهوام هیچ کارتکیان بۆ نازه ریا یجان و کوردستان نه کردوه و هه ستی شوو نیستی به رچاوی گرتهوون.

- ۶- دوای کوودیتای ۲۸ ی گه لاویژ پشگریان لهو کهس و نه فسه رانه کردوه که

ویستویانه دست به کار بن و نمونه ی زیندووش زۆرن.

۷- پاش دانی قەرار بۆ نێقدام و دانی و مەدە ی هەستانی ۳۰ گەلاوێژ، زۆر کەشیشیان خەر کردووە، چەند روژیش رایانگرتن، بەلام هەروا بێ هیچ تەوجیهێک بلاوێیان بێ کردن.

۸- کە فولادێژ خەبەر لە زەبوون بوونی سەروان عەباسی دەدا، هیچ نێقدامێک ناکرێ. فولاد دژ بە بێ دەستوور لە سەر برۆی خۆی لە فەرمانداریی نێزامیی تارانەو هەلدێ و لیستە ی شە بە کە ی دەرە جەدارانیش کە نێستا کەشف نە کرابوو، لە گەڵ خۆی دەبا. کە دەست دێکەن بە گرتنی نەفسەرەکان، هێندێک دەرۆن و دەرێاز دەبن، بەلام بەرپرسانی حیزبی توووە بە قسە ی پرۆپوچ پێش لە روژشتنی زۆر لەوانی دیکە دەگرن.

۹- بە دوا ی دەستگیرکرانی نەفراد دوا ی ۲۸ گەلاوێژ دەستوور بە ئەندامان و لایەنگرانێان دێدن بۆ دەرچوون لە بەندیخانە، تۆبە بکەن و پەشیمان نامە بنوسن، کە هەمووی نەوانە لە روژنامەکانی نێتلاعات و کە پەنانش چاپ کران. ئەو کارە گەشتە جێگا یەک کە ئەندامانی هەرە بەرز ی رێبەرایەتی وەک دوکتۆر بەهرامی و دوکتۆر یەزدی و شاندرمەنی داوا ی لێبووردن دێکەن. یا لە لایەن قورەشیییەووە کتێبی «سیر کەمونیزم در ایران» بۆ تێمسار تەعمووری بەختیار دەنوسرێ.

لە گەڵاڵە ی پەسەند کراوی بەرنامە ی حیزبدا، رەنگدانەوێ بۆچوونی دژی نێمپەرالیستی لە بواری سیاسەتی جیهانی، دژایەتی دێگەڵ رێژیمی شایەتی بەزەقی هەرودە دژایەتی دێگەڵ دەرە بە گایەتی وەک پشتیوانی رێژیمی سەلتەنەتی باس کرابوو، لە مافی چەوساو و زەحمەتکێشانی شار و دێ بە گشتی و سەمی ناغاکان لە جووتیاران داوایوو. سیستەمی کۆماری بۆ ولات داوا کرابوو، نیشارە بەوێش کرابوو کە یەکیەک لە جێگەکانی سەرکۆمار دەبێ کورد بێ.

پێویستی هاوکاری لە گەڵ گەڵانی دیکە ی نێران و هەرودە پشتیوانی لە مافی کورد لە بەشەکانی دیکە ی کوردستان ها تێووە گۆرێ.

نەندامانی رێبەرایەتی کاتیی دیاری کراو، کاک رحمان قاسملوو، کاک غەنی بلوریان، کاک عەزیز یوسفی، کاک زەحمەتۆللا شەریعەتی خەلکی سنە و سەید عەبدالە اسحاقی بوون. دوکتۆر عەلی مەولەوێش وەک مشاور هەلێرتێردا بوو. کارەکانیش بەم چەشنە بەش کرابوون:

۱- کاک ردحمان بمررسی گشتی و پتوهندی نیتوخو و ددروده

۲- کاک غهنی بۆ ناوچهی جنوب به تاییه تی سنه

۳- کاک عهزیز بۆ ناوچهی ورمی و شمال و کاری چاپهمه نی

۴- کاک ردحمت بۆ جنوب و سنه دهگه ل کاک غهنی

۵- سهید عبدالله اسحاقی بۆ مههاباد و دوروبهر

۶- دوکتۆر مهولموی له پیتشدا بۆ سه قز و دوایه بۆ تاران

به له بمرچاو گرنتی گرینگیی کاری تمشکیلاتی که به تاییه تی له هه لومه رچی سهخت و نهیستی دا زۆری تمکید له سهر کرابوو، باقی کادرهکانیش له شوینهکانی دیکهی شار و دتهات به چه شنی خوارده کاریان پتی نه سپێدره بوو.

کاک سلیمان موغینی که به نیتیک له قزل قه لا گیراو دوایه بمربوو، له گه ل کاک هاشم حسین زاده و یوسف ریزوانی، هه روه ها کاک که ریم حیسامی دوا ی نازاد بوونی له به ندیخانه له مههاباد تیده کو شان.

جهلیل گادانی، نه سه ده خودایاری، هاشم (اقل الطلاب) ناسراو به قادر شهریف، همه ده مین راتبی به شتودی سه ییار له ناوچه جو ژاو جو رهکانی دتهات ده بوون و جار جار نا ل و گو پیش ده کران. به پتی نه م به رنامه کارهکان به باشی ده چو نه پیتش، رتیک خراوی شارهکان بوو ژیتدرانه وه، له ماوه ی یهک- دوو سالدا کو میته ی کارامه ش بۆ ناوچهکان پتیک هاتبوو.

کو میته یهکی زۆر به رین له ناوچهکانی پیرانشار و مهنگورایه تی به تیکرا و به شتیک له دتهاتی دوروبه ری نه غه ده و مههاباد به تیوی «بلباس» پتیک هاتبوو که زۆر به هه لسه ور بوون و تیکۆشانی به رچاویان هه بوو. نه م کو میته له هتیدیک له کادرهکان و چه ند نه دما ی دله سو ز و نه مه گناسی حیزی له ناوچهکانی ژیر ده سه لاتی کو میته ی بلباس پتیک هاتبوو.

یهک- دوو سال دواتر چه ند که سیکی دیکه ش وهک محممه د به حرولعلوم، قاسم سولتانیان هاشم جهلالی و نه سهماعیل قاسملوو که له شوینی تاییه تیدا نیوی دیته وه گو ئی، ها ته ریزی کادرایه تی و زۆریش زحمه تکیش بوون.

گومان له وه دا نییه که دوا ی نه م کو ئنفرانسه و به رتو ده چوونی به یارهکان بۆ ماوه یهک کارهکان به باشی و رتیک و پتیک چوونه پیتش و پتوهندیهکی نه سببی باش له بهینی

نۆرگانه‌كان و كادره‌كان و ناوچه‌كان پيدا بوو. بى‌لام رېژىمىش كه له هممو شىرتىك به تايبه‌تى له تاران و شاره گه‌وره‌كان، به‌نديخانه‌كانى به ماناي راسته‌قىنه‌ى وشه له نازادىخو ازان و نيشتمانپه‌رو دران ناخىيوو، رۆژ له‌كه‌ل رۆژ هارتر دىجوولوده و جى پى خوى قايمتر ده‌كرد، همر بهم پىدوانه له كوردستانىش بوونى تىكۆشان و هه‌ولدانى چالاكانه‌ى حىزى بۆ ته‌مموول نه‌ده‌كرا.

بەشى دووھەم

پەلەماری سلاواک بۆ سەر تەشكىلاتى ھېزب

لەم چەند سالەدا ھېندېك رووداوى گرېنگ لە نېئو رېژىم و لە پېئومدى لەگەل ولاتانى خاوند دەسلەت و نال و گۆزى نېئو خۆبى روويان داودە كە پېئوستە بە كورتى نېشاردىان پى بگرئ:

نەمريكا كە دىتى حكومەتېى دوكتۆر موسەدىق بەم ھاسانىيە و بە كوودىتايەكى كارتۆنى رووخا و شا بە دەسلەلاتى تەواودە ھاتەودە سەر حوكم، بە پېچەموانەى داخستنى ھەموو دەرگايەكى يارمەتى لە حكومەتى مىللى دوكتۆر موسەدىق دەستى بە يارمەتى كردن بە حكومەتى زاھىدى كرد، بېتجگە لە يارمەتى راستەوخۆى نەمريكا كە جارىكيان $23/400/000$ دۆلار بەناو يارمەتېى فەننى لە سىتى سېپتامبرى ۱۹۵۴ و رۆژى دواتر بە نەمىرى ايزنھاور ۴۵ مىليۇن دۆلاريان بە خۆرايى دا بە رېژىمى كوودىتا. دووجارش لە بانكى جىھانى قەرزى بۆ شا وەرگرت، جارى يەكەم مەبلەغى ۷۲ مىليۇن و جارى دووھەم ۴۲ مىليۇن دۆلار.

شا مەسەلەى نەوتەكەى لە قەمرا داديكدا بە نېئوى كۆنسىتېرسيۆم حەل كرد. دولى رېتكەموتن لەگەل نەربابەكسانى، رۆژى $1332/7/5$ لاىحەى كۆنسىتېرسيۆم بە پەسەندكردنى روالەتى لە لايمەن دوكتۆر نەمىنى وەزىرى دارايى براىە مەجلىس.

لەم كەلالەدا پېتېنج شەرىكەى گەورەى نەمريكايى ۴۰ %، شەرىكەى كۆنى نەوتى ئىتران و نىنگلىس ۴۰ %، شەرىكەى داچ شل ۱۴ % و شەرىكەى نەوتى فەرانسە ۶ %يان پى دەبرا.

نەم غەرامەتەى ئىتران دەبوو بە شەرىكەى نەوتى پى دەسلەت كراوى پېئوسوى بدا،

۱۴۷ میلیۆن لیږدی نینگلیس بووه. جگه له وه، ۶۰۰ میلیۆن دۆلاریشی له لایمن کۆنستیرسیۆمه وه پښ ددرا.

ههروهک دوکتۆر موسه دیق له بهندیخانه را نووسی، نعم قهواره به پتچمواته ی ههموو ماده قانونییه کانی پتشتی میلیکړدنی نعموت بوو و سه ره خوځی نیرانی دهخسته ژیر پرسیا روه.

زۆر له هتیره کانیش به دم و به نووسین دهنکی ناره زایی خوځان درېږی، به لام هزار هوار به پولتیک بوو. له رتیمی کوودیتادا کس گوتی بهم قسانه نه ده بزوت. شاش ههروهک بوخو نووسیویه تی پتی و ابوو شاکاری کردوه، ایزنهاوری سهروک کوماری نه مریکا و چرجیلیش دوی ته و او بوونی مه سه له که به سوودی خوځان بۆ نعم شاکاره سیاسیان لیکردوه.

زاهیدیش له کۆبونو دوی هاوېشی مه جلیسه کانی شورا و سنادا گوتیوی: «نیمه به به مستنی نمو قهواره داده کلاومان له سه ره نه مریکا و نینگلیس داناده، چونکه تا حموت هشت سالی دیکه هتیزه نه تۆم جینگای نعموت و باقی سوته مهنیه کان دگر تپه وه و نعموت هیچ بایه خی نامیتنی. دوی ده سال هه رچی له کۆنستیرسیۆمی ودرگرین و دک دیتپه وه وایه!!»

نعم قهواره داده پښ و دهرچا و گرتنی هات و هاواری زۆر حیزب و ریکخراو له رۆزی ۷/۲۹ له شورا و رۆزی ۸/۶ له سنا پمسه ند کرا. به حمل بوونی مه سه له ی نعموت بهم شپوه و دلنایی زیاتری نینگلیس و به تایبته نه مریکا، رۆانی چهک و که رده سته ی نيزامی هه ر له فرۆکموه بگره، تا نه نوعی چهکی مودیرن و قورس و سروک، به که پښ و نرخی گران و جارچاریش بۆ شاردنه دوی هتندیک شت به خوځایی دمستی پتکرد.

سپه مېود زاهیدی که به سه ر خستی گه لاله ی کوودیتا ۲۸ ی گه ولا ویتۆ و گتیرانه وه شا به هاوکاری نه مریکا و نینگلیس نیتی ودرکردبوو، له م ماوه شدا که سهروک و دزیر بوو، بایه ختیک زیاتر له جارانی به ژبانی نه رته شپیه کان و کارگیتیرانی نه رته شی شاهه منشاهی دابوو، تاراده یک له نیویاندا خو شه ویستی و دده ست هتیا بوو و، له چمپاندنی قهواره دادی کۆنستیرسیۆم و حمل کردنه که ی به که یفی نه مریکا و دوان له سه ر لایحه که ی نعموت له مه جلیسا قسه ی سه یری کردبوو، و دجیکي باشی له روانگی نه وانیشموه په یدا کردبوو.

بۆيەش شا به توندی لیتی دېدۆنگ ببوو، له بهاری ۱۳۳۴دا له سەرۆک وەزیری لایرد و حسین عەلای یە دەسلەت و پیاوی لەمێژینە دەرباری له جێگه دانا. هەر لەو سالەدا ئێران چوو نێو پەمانی بەغداوە^(*) که به شیک له پەماننامە که راستموخو وەک پەمانی سەعد نایاد دژی کورد و بۆ پیشگیری له سەرەهەلدانی خەبات بوو. رێژی شاش که هەلوێستیکای وای گرتبوو، دەبوو سەرنجی زیاتر بۆ نەهێشتنی کارووتیکۆشان له کوردستان بدا. هەروەها شا سەفەری یەکەمی خۆی بۆ مۆسکۆ کرد، لەوێ زۆری قەدر گیرا، له سەر داوای نەوان له درێژەدانی ئێعدامی نەفسەرە گیراوەکانی حیزبی توده خۆی پاراست. له بهرامبەر دا یازده تۆن زیری ئێرانی که له مێژ بوو، راگیرابوو و چەند جار دوکتۆز موسەدیق داوای کرد نەیانداوە، دراوه به شا.

ئەو سەفەری شا بوو که بناغەى کارى دیپلوماسی و بازرگانى داهاوای له گەل سۆفیت دامەزراند و بۆ دواچۆکی شا سەبارەت به دامەزرانی کارخانەى توانەوێ ناسن له نیسەفەهان... وەزعی شای لەبارتر کرد و و یارمەتییە باشی به درێژ بوونەوێ تەمەنى رێژمەکی کرد، بەلام له گەل قازانجی ئەمریکا و نێوچۆکی پەمانی بەغدا یەکتریان نەدەگرتەو.

پێنەندى رێژیم له گەل تورکیەش باش ببوو، جەلال بابایارى سەرکۆماریش سەفەری ئێرانی کرد و چەند قەرادادێکیان مۆر کرد.

له دۆرهى سەرۆک وەزیری حسین عەلادا، رێکخراوی بن ناوۆی «اخوان المسلمین» و ئەم شتوازه بۆچوونه پەردی ساندبوو که پرواشیان به تیرۆر هەبوو.

هەر ئەوانه له مەزگەوتی شای تاران تیرنەندازیان له حسین عەلا کرد. لەسەر ئەو رووداوه هێندیک له رێبەریانیان گیران. نواب صفوی و سێ کەس له هاوێرانی ئێعدام کران. پاش دوو سال حسین عەلاش له بەر چاوی شا رەش بوو، له خاکی لێوێ ۱۳۳۶ دوکتۆر مەنوجەر اقبال له جێگای ئەو کرا به سەرۆک وەزیر. ئیقبال خۆی زۆرجار گوتیبوی که ناویش بێ نیزی شا ناخواتەو.

لەم دۆره دا بوو که ترسناکترین دۆزگای سەرکۆتی ئێران به درێژایی تەمەنى بنەمالەى پەهلەوی، واتە «ساواک» یا به رۆالەت «سازمان امنیت و اطلاعات کشور» به هاوکاری

(*) پەمانی بەغدا له سالێ ۱۹۵۵ له نێوان تورکیە، عێراق، یرتانی، ئێران و پاکستان بەسترا. دوايه ئەمریکا وەک چاودێر هاتە نێوی.

نه مریکا و نیسرائیل و بهریرسایه تیپی تمیووری بهختیار دامه زرا. نم بکه سهیر و سهمه ریه که له ههشت بمش پیکهاتبوو، هه بمشهش کاری خوئی و تایبهمندی خوئی هه بوو، زۆر زوو شکلی گرت و له تهوایی نیران لقی کردهوه. ساواک به کاره پر له شهرم و شوورده بیهکانی و کارنامه ردهش و پر له جینایه ته که یهوه هه رگیز له بیر خه لک ناچیتمهوه. له زهمانی سهروک و وزیریی دوکتۆر نیکبال دا زۆر کاری دیکه کراون که رهنه مه جال ههبن له شویتیکی دیکه بیهینینهوه بهرباس.

هه مووی نمو زهخت و فشار و کوشت و بره، نهیتوانی خه لک و هیزه ولاتپارێزهکان بو همیشه بێ دهنگ و سهروکوت کا.

حیزی تووده له گه له هه موو نمو زهبرانای و بی کمو تبوو، هیندیک گوڤار و چاپه مه نی هه دردهدچوو، جاروبار به دهست کادر و نه دنامهکانی حیزی نیمهش ددهگه یشت.

«نهضت مقاومت ملی» یا بهرخودانی نه تهوایی له رۆژی دواي کورودیتهای ۲۸ ی که لاویژ را تا سالی ۱۳۳۷ تیکۆشانی هه بهردوام بوو. ههولیان ددا و له ژیر نمو دوو سی دروشمه دا خهباتیان ددهکرد:

۱- خهبات دژی هه چمه نه نیستعماریکی بیگانه چ سور، چ ردهش.

۲- خهبات و دژایه تی له گه له دوله تهکانی ددهسکردی بیگانه

۳- درێژدانی بهرخودان و گیرانه و دی سه به خوئی نه تهوایی.

نمو هیزه لهم حیزبانه پیکهاتبوو: «حیزی نیران، حیزی مهردومی نیران، حیزی میلیله تی نیران، حیزی زدهمه تکیشانی میلیله تی نیران، نیرووی سیهم و نوته رانی بازار و زانستگای تاران».

بهلام سی هه وهک پیشوو له گوژی دا بوون که پیشی بهکیه تی و بهکیوونی نمو هیزانهی دهرگرت و نهیده هیشته بیته بهره:

۱- ناتمبایی نیخوئی هیزه سیاسیهکان

۲- لاوازیوونی ریهی

۳- ههست نهکردن به بهریرسایه تی که له هیژمونی خوازی ریکخراوه پیدا خوئی دهواند.

نم سی شته هه موو کات که وهرهترین زبانی به بهکیه تی و بهکیوون که یاندووه و کۆسپی هه ره که وهری ریکهی سهروکوتن بوون و به داخهوه بوته نهخوشیهکی «مزم» که نیستاش له نیو هیزدکاندا هه ره هیه.

نعم کۆیونمودی که له خەرمانانی ۳۲ دا حیزبهکانی ناوبراوی سەردە کردیان گەلیک بە کەلک بوون، توانیان بەرنامە داڕێژن و بەیەکەمە زۆر کاری باش بۆ بەرھەڵستکاری دژی رێژیم بکەن و تەنانەت کاندیداتۆری هەڵبژاردنیش کە دوازدە کەس بوون و لە بەندیخانەدا بوون، بە خەلک پناسیتن و، بە ناشکرا دژایەتی لەگەڵ بەستنی قەراردادی کۆنستەرسێۆم و بەشیکی زۆر لە کارەکانی رێژیم بکەن.

با بێتەووە سەر وەزعی خۆمان لە کوردستان. وتمان دواي کۆنفرانس هەر کەس کاری خۆی بۆ دیاری کراو لە قەدەر خۆیان خەریک بوون، بەلام مەیدانەکە بەرتهنگتر دەبوو. ساواکیش ملوزمیکی تازه بوو، وەک دال بە دواي راوکردن و لە دواخستنی هاوڕێیاندا دەگەرا.

کاک غەنی کە لە سنه و خەتی جنووب کاری دەکرد، سالی تێپەر نەکرد و لە سالی ۳۵ دا لە شاری سنه بە ناوی نەیتی پرتەوی گیرا، پاش بەینیک لە بەندیخانە ناشکرا بوو بەدیانە ژێر موخاکەمە و بە سێ سال زیندان مەحکوم کرا کە نەو دەم دەبوو زۆریش شوکرانە بژێرێت؛ لەسەر ئەو حوکمە تا ناخرییهکانی سالی ۳۷ لە بەندیخانەدا مایەو.

بە دواي ئەو دا کاک رەحمەتی شەریعەتیش بۆ ئەو دی خۆی پاراستی، جیگەي کارە دەوڵەتییهکەي گواستەو و خۆی نەقلی تاران کرد. بە خوشییەو کارەکان هەر کرابوون. هەم لە نێو خەلکدا و هەم لە ریزەکانی نەرتەش دا پیسای زۆر باش و خاوەن هەست هەبوون و هەولێ زۆریان داو.

کاک رەحمان قاسملو، سالی ۳۵ دەبوو بچیتە دەروە، هەم کاری دیپلۆماتیک بکا، هەم سەری خێزان و منداڵەکانی بدا، کە بە خەتی کوردستانی عێراقدا پیشتەر بە نەیتی بەرێ کرابوونەو و چێکوسلواکی. لە لایەکی دیکمە نوێتەرایەتی درابوویە تا لە فستیوالی لاوان کە لە مۆسکو دەگیرا، وەک نوێتەری حیزب بەشداری بکا.

کە دەچیتە تاران، بە پێچموانەي بپاری حیزب، بۆ هێندیک راپۆژ دەچیتە لای بەرپرسانی حیزبی توووە کە لە شیمالی تاران بە نەیتی دۆیان و نەرمکی حیزبی خۆشیان بەرپۆە بردووە. نامۆزایەکی خۆشی بە نێوی سەمیل قاسملو کە لە زانستگەي تاران خۆتندکاری زانکۆی فەنی بوو، لەگەڵ خۆی دەبا.

لەبەر ئەو دی دۆژمن دەستی دەنیو حیزبی توووە خستبوو، هەر کە کاک رەحمان و سەمیل دێتە دەر، دەیانگرن و راست دەیانبەنە فەرمانداری نیزامی، بەلام سەیر ئەو دیە

دډگه له همموو فيل بازي تميووري بهختيار كه نمو ددم بهرپرسی نمو ددزگايه بووه، پاش ٤٨ ساعات بهر دددرتن.

نوم مسعله به دردونگييه كي زوي بهرام بهر كاك رحمان پتكه پتينا، له لايه ك برياري حيزي شكاندبوو، له لايه كي ديكه ددربازيوني كاك رحمان كه بتي گومان ديار بوو لهو دراوه كه گيراوه و وډك كميتكي نمناسراو نه گيراوو، چنگه ي پرسيار بوو.

دوايه چوته چيكوسلواكي، له ویش همر له گه له برادره قه ديبييه كاني خوي و بهرپراسني حيزي تووده پتوه ندي بهر قه رار كړدوه.

هاورتيان كه نموه ددزاننموه، ناوبراو بو چووني موسكو له نوته نرايه تي ددخمن و له كوردستان را سديد عبدالله اسحاق يدياري كراوه و نيردراوه، به لام پاش چمند مانگ مه ختلي له چيكوسلواكي، نوویش نه يتواني بهتي بو موسكو.

دواي گه مانمودي بو تاران، زور له كاك رحمان تووړه بووه و گوماني و ابووه كه تووده بيه كان و كاك رحمان كار دكه بيان لي تيك داوه و نه بيان هيشتووه به چيته فستيوالي لاوان له موسكو.

نموه هه مان فستيوال بووه كه هه ژاريس پارچه هه لمبستيتكي زور به هينزي بو هوښيووه له ژير سر ددرتي «كوردتيكم ددوي». بهم شيعره دست پت دكا:
كوردتيكم ددوي چابوك و پته و سه فه رتيك هه به يوم بكا به شو
بهم دوو شيعره ش كوتايي دي:

كوردم به ناويانگ، نازا و به كارم يهك به غنيمي هه زار به دكارم
دلدا نموده كم نيوه بو بنيرن مهرگي نيسيعمار به خوم بسپيرن

كادر دكانيش به پتي توانا له ناوچه كان دريژه به تيكوشان دددين. سالي دواتر واته ٣٦، كاك نه سعه د خودا ياري و كاك سليمان مرعيني جيا جيا ددگيرتن، نه سعه له ميانداو له لايم يهك دوو ساواكيي تازه كار كه پيشتر خويان خزانده بووه ريزي حيزه وه، به گرت دددرتي. كاك سليمانيش له تاران. هه دوو كيان تا ناخريه كاني سالي ٣٧ هه له بهنديخانه دا ددين.

هاورتيان فير بسون، جارچار بو گورپتي ناو و هه واش با، به كه لك ودرگرتن له

دۆستایه تیی دۆستانی حیزب له دیوی گهرمێن، سه‌ری کوردستانی عێراقیان دهدا.

سه‌ید عبدالله اسحاقی و هاشم (اقل الطلاب) زۆرتر له‌وی دهمانه‌وه.

رووداوی چاوه‌پوان نه‌کراوی ۱۴ی ته‌ممووزی سالێ ۱۹۵۸ی زایینی له عێراق، کوردیه‌ی دلێزانه‌ی عبدالکریم قاسم و دۆستانی و ، تێک رووخانی رێژیی پاشایه‌تی لهم ولاته‌ بوو به‌ هۆی ئال و گۆپتکی زۆر به‌رچاو.

ده‌رجوونی عێراق له‌ په‌یمانی به‌غدا وه‌ک یه‌که‌م هه‌نگاوی گهرنگی پێشکه‌وته‌ن خوازانێ سیاسی حکومه‌تی شۆرش، بانگکرنه‌وه‌ی سه‌روک بارزانی و کورده‌ ناوهره‌کان له‌ سو‌قیه‌ت، کورده‌وه‌ی هێندتیک ده‌رک و ده‌روازدی سیاسی بۆ کورده‌کانی نهم به‌شه‌ له‌ کوردستان و دروشمی کورد و عه‌ره‌ب برانه‌ و عێراق هی دوو گه‌لی کورد و عه‌ره‌به‌ که‌ نه‌وه‌یان دوا‌یی ره‌سمیه‌تی قانوننیشیی په‌یدا کرد، هیوا و هومیدتکی زۆری به‌ گه‌لی کورد له‌ کوردستانی رۆژه‌لات به‌خشی. خه‌لکی راجه‌له‌کاند، هه‌ستی نیشتمانپه‌روه‌ری به‌هێزتر کرد و گروپینی تازدی دا به‌ ده‌وری کار و تێکۆشانی حیزب.

ئه‌و چهند کاره‌ی که‌ له‌ ناوچه‌کان مابوون، به‌ هه‌له‌سه‌نگاندنی خۆیان لهم ئال و گۆزه‌، به‌رنامه‌ی تێکۆشانیان به‌هێزتر کرد و ده‌کرێ بلیتین وه‌ک هه‌لووک هه‌لده‌سووران و نهم سه‌رو نه‌وسه‌ری کوردستانیان ده‌کرد.

گه‌رانه‌وه‌ی مه‌لا مسته‌فاش، پاش چهند سال ده‌به‌ده‌ری بۆ به‌غدا، چارپێکه‌موونی نه‌و له‌گه‌ل به‌ریرسانی ده‌وله‌تی چیکوسلواکی، هه‌روه‌ها دیته‌ی جه‌مال عه‌بدوناسر له‌ قاهیره‌ له‌ کاتی گه‌رانه‌وه‌ بۆ به‌غدا، خه‌لکی له‌ راده‌به‌ده‌ر خو‌شحال کرد و به‌ قه‌د شۆرش ته‌ممووز له‌سه‌ر کوردستان ته‌نسیری بوو.

پێکهاتنی نهم وه‌زعه‌ چهند لایه‌نی به‌ سوود و لایه‌نێکی زیانباری بۆ حیزب تێدا بوو. یه‌که‌م نه‌وه‌ی که‌ ریزه‌کانی خه‌بات له‌ کوردستانی ئێرانیش زۆر به‌ تین و ته‌وژم تر بیه‌و و دلگه‌رمیه‌کی له‌ راده‌به‌ده‌ری بۆ خه‌لک به‌دیاری هێنا‌بوو. له‌ یه‌ک سالدا راده‌ی نه‌ندام و لایه‌نگران چهند به‌رامه‌به‌ر بوو. دووه‌م نه‌وه‌ بووکه‌ دوژمن ترس و خو‌فتیکی زۆری لێ نیشته‌بو، شا نه‌وه‌ندی هه‌ست به‌ مه‌ترسی ده‌کرد که‌ تا چهند مانگ کاخی سه‌عدنا‌باد به‌ تانگ ده‌پارێزرا. مه‌جبور بیه‌وون سه‌باره‌ت به‌ کوردستان سیاسه‌تێکی دوو لایه‌نه‌ بگرته‌ پێش، له‌ لایه‌ک تا راده‌یه‌ک وازیان له‌ هێرش و فشار و گرتن هێنا‌بوو، دیانه‌وست سه‌رنجی خه‌لک بۆ لای خۆیان راکێشن و بۆ نهم مه‌به‌سته‌ که‌ به‌شی هه‌ره‌ زۆری خورانا‌ن

بووه، بۆ يەكەم جار رۆژنامە يەكەم كوردییان به ناوی كوردستان له ژێر چاوه دێری راسته وخۆی ساواک دا به كوردی چاپ كرد، به لām زیاتر له پارچه كانی دیکه و ولاتانی دهرده تەنیا بۆ تبلیغ بلاویان دهرده و خەلک زۆر به دگمەن دەستیان دگموت، ههروها به به له بوودجه يەکیان تهرخان کرد و دەستیان به ناوهدان کردنوه و به قهولی خۆیان نوێی سازیی شاره كانی كوردستان به تايه تی مههاباد کرد.

له لایهکی دیکهوه زۆر جار مانۆزی نیزامییان وهێی دهخست و زۆریه ی رۆژەکان نهو فرۆكانه ی نهمریکا دابوو، به ناسمانی كوردستان مانۆریان ددها و سهوتیان دهمكاند و دووگه لیان له دوا ی خۆیان دهردها. نه ته شیش له حالی ناماده باشی تمواودا بوو.

به داخهوه زۆر له كادهكان لیتیان گۆرا بوو، له جیاتی بێتموه كوردستانی نێران و نهركی خۆیان به پێوه مەرن، زیاتر له عێراق و هیندیك جار بۆ ماوه یهکی زۆر له به غدا دهمانهوه. به تايه تی كاك سهید عبدالله نیسحاقی كه دوا ی گیرانی كاك عەزیز یوسفی له سالی ۳۷ دا له بهینی ورمێ و مههاباد، تەنیا نه ندایم رێبه ری بوو كه دهبوو له كوردستان با، نمو كات و هه تا ناخریش له گه رمیان به محمد توفیق دهناسراو ههروها كاك هاشم فهقی سالح، كه ببوو به قادر شریف، تا جارێك له نیوخۆدا خۆیان نیشانی كاده كانی تا ق و لوق ماوه ددها چاویان خپل دهركن.

ههوا ی سیاسی كوردستانی گه رمیان نه ونده خوش بوو كه خەلک له ههمو لایه كه وه خۆیان بۆ دگوتا. بۆ غه و نه له گه لاویزی سالی ۳۷ دا دوو كادری لێوه شاویدی مههاباد كاك كهریم جیسامی و، كاك عەزیز فهلاحی كه گۆبا ساواک داوايان لێ دگه له رۆژی ۲۸ ی گه لاویژدا دژی حیزب و به سوودی شا قسه بکمن، به پرتا و بۆ نهوی تووشی نعم هه له نهین، له شار دهرده چن، به لām سه ره پای نهوی به چهند شوێندا تێپه ریسون كه هاو پیتیانی كادر ها توچۆیان دهرده، بێ چاوپێكه وتن و پرس و را له جیاتی نهوی له كوردستانی نێران بێتنه وه و بهو شاره زایه یی كه هه یانبوو، درێژه به خهبات بدن، بێ راوهستان یه كسمر گه یشتنه كوردستانی گه رمیان.

سمایی قاسملو كه كاتی خۆی كادریکی زۆر تێكۆشه ر و خوێندهوار بوو، و دك له پێشموه باسمان کرد، دوا ی گیرانه ۴۸ سمعاتییه كی له تاران كه له گه ل كاك رهحمان قاسملو تووشی ها تبون و، به ره رسانی حیزبی قهولیان بێ دابوو پاش ماوه یهك بۆ تمواو كردنی خوێنده كە ی بێنێرنه یه كێك له ولاتانی رۆژهه لات. به لām سێ سال له دیهات

مایموه، به لیتی هاوړپیان نه چووه سهر، نمویش به پینیک چووبووه کوردستانی عیراق. له مانگی رشمه مهی ۱۳۳۷ سمایل قاسملو له ریځگی بانوه دهگه پتته وه بۆ کوردستانی روژه هلات، له نریک شاری بانه له گیر نه فسر ټیک و چهند مه نمور ددکموئ و ددیگرن. هاوړپیانې بانه زوریان همول له گهل دابوو و ریځگی ده رباز بوونیان بۆ دوزیووه، بهلام ناماده نه بیوو. پاش چهند روژ بۆ مه هاباد راده گوژیږی.

هرچمند هاوړپیانې تاران و له زمان وان را قادر شریف و هیندیک که سی دی له خورا و یی ناگاداری به قارهمانیان دناساند و همووشیان شانازیان پتیه ددکرد و حه زمان ددکرد هه رواش با، بهلام زور به داخوه به کردوه ددکموت که خوشی حمزی له لم گرتنه کردوه، هه له مه هاباد یی نه وهی که مسترین نارحه تیی بۆ پینک بیتن یا نه شکه نجھی بدن، تووشی خیانه ت بووه، هه زانیاریه کی هه بیوو، داویه به بهر برسانی ریژیم. نم نیستلاعاته و نم خیانه ته چهند مانگ سهرپوش کرا و بیتدنگی لی کرا. نه و کادارانې مابووشنوه، زور دردنک ته نیا له گرتنه کی ناگادار بوون و هیچی دی، داویه ددکموت پیاده کانی ریژیم نه و ماوه زورتر خه ریکی شناسایی نه فهره کان و جیگا و ریگیان بوون.

به وتهی خوی که داویه لیتی بیستراوه، ویستویه تی تولهی په ککموتنی خویندنه کی و نه ناردنی بۆ ددرووه له کاک رحمان و سید عبدالله و درگرتتوه!!^(*) له هاوینی ۱۳۳۸ دا ته نیا دوو کادر له دپهاتی کوردستان مابوونوه که بریتی بوون له

(*) وتهی جلیل گادانی له مایه توه:

نیمه و باقی همولان بهر لموی له قزل قهلا را به ماشین یانگوژنه وه بۆ فرقه خانه ی نیزامی دوشان ته په و لموړا به ته یاره ی نیزامی یانیم بۆ تموریز، پشستر هیچ مه جالیکنان نه بوو به دانیشن و قه کردن سمایل قاسملو بیین، چهند دهقیقه بهر پرووکردنیش بۆ ناساندنموی من نه هیچ ناکامی بوو، نه جگه له په کترمزبوونه چی تیدا ددکرا. له و ماوش که من له قزل قهلا بووم، جگه له حه توویک مانوه له ژیر بورجینکی ناخووشی گهرمی پر له مشک، دواپش ۱۱ روژی ژیر نه شکه نجھی دووباره که هه مو جارئ به نامبولانس ده پانبرده شار بۆ شوعبه ی ساواک له شه قامی سپند و په کسر ده پانبرده ژیزمین و وهرم ددگهرانی، باقییه کی له به ندیخانه ی گشتی له لای کاک عزیز یوسفی و باقی به ندیه کانی غهیره کورد بووم.

سمایلش له تهواری نه و ماوه دا مه گهر بۆ روویه وروکرن، دنا به کهس نیشان نه دراوه و له به ندی نیفرادی دابوو. کاک عزیز که چهند مانگ پشش نیمه له قزل قهلا بووه، جگه له جارتک نه بدیوو. نمویش مه جالی قه ددگهل کردنی نه بووه. له ته یاره ی به یی تاران و تموریزش دا پیار چاکمان! زور له گهل بوو، نه ددکرا له سهر شتی

جلیل گادانی و هاشم جهلالی. کار نه‌ودند زور و کادریش نمودند کم بود و که‌شیش بز
هاوکاریان نایه‌تود.

له مانگی جوزدردانی ۳۸دله‌سمر پیشیاری جلیل گادانی، به‌شیک‌ی به‌رجاو له
نه‌نداده تیک‌وشهر و به‌ریرسه‌کانی نه‌غده و لاجان، پیران و مه‌نگور وک کاک محمد
قادری، مه‌لا رحمان لاهیجانی، سید نه‌محمد زیدان، نه‌محمد ناهه‌نگری، سید حاجی،
عبدالله مه‌لا عوسمانی و چند که‌سی دیکه به به‌شداری ناوبراو له گوندی سه‌روکانی
کژده‌بنه‌وه، پاش باس له‌سمر وه‌زعه‌که و هه‌ست نه‌کردن به به‌ریرسایه‌تی هاو‌پیشانی
به‌ریرس و مانه‌ودیان له کوردستانی عیراق، به‌ریار دده‌ن نامه‌یه‌کی تاییه‌تی بز مه‌لا
مسته‌فا بارزانی بنووسن و له سکالای خویان ناگاداری کهن، به‌لکو ریگا چاره‌یه‌ک بز
حلالی نه‌م موشکیله و ناردنه‌ودی هاو‌پیشانی حیزمان بدوزیتیه‌وه و بیانیتیرتیه‌وه تا له
کوردستانی روزه‌ه‌لات نه‌رکی خویان به‌رتوبه‌رن.

هیشتا ولام و ناکامی نه‌م نامه‌ی بز مه‌لا مسته‌فا نیردراپوو، نه‌هاتبو‌وده که جلیل
گادانی له ۲۷ی که‌لاویتی ۳۸ له ناوچه‌ی بۆکان و هاشم جهلالیش پاش ماودیه‌کی ده‌روزی

جیددی باس بکه‌ین که گه‌یشینه ته‌وریز و یردیان بز به‌ندپخانمی ساواک، ده‌رکه‌وت
به‌په‌چه‌وانه‌نمودی له ناسمانی ته‌وریز و رهنه‌گه پیشتریش پیشان راگه‌یاندین، شه‌ش هژده‌ی تاکه
کسیمان بز چۆل کمن و هر کامان به‌رنه جیگا‌یه‌ک، کاره‌که جی به‌جی نه‌کراپوو. هژده‌کشی نه‌وه
بوو که هیشتا برایی نا‌زه‌ری لی مایون که کاریان ناتمه‌واو بووه و بز تاران به‌پتی نه‌کراون.

سه‌یر نه‌وه بوو که ویتیان بمانیه‌نه به‌نده‌کان، ده‌رکه‌وت دوو سلول زیاتر نییه کاک عه‌زیز له
پیشمه‌وو، سمایل له نیوه‌راست و منیش له دواوه. به کاک عه‌زیزه گوت به‌لکو وا برۆین
هه‌رسیکمان پیکه‌وه به‌کوه‌ینه سلولیک، به پیتی ته‌جربه ده‌شمانزانی که رهنه‌گه هه‌ر نه‌و نیواره
جیگا‌کاغان جیا‌که‌نه‌وه. به ریکه‌وت راست وا دامه‌زاین و نه‌و سی کسمان کوه‌تینه سلولولیک.

له‌وئ له جیاتی لیک تووره‌ بوون له‌گه‌ل سمایل به‌ نه‌رمی جوولاینه‌وه و گومان کاره‌که کراوه و
نه‌ده‌بوو وا بکمی، به‌لاه نیشاش نه‌گه‌ر له وته‌کان و نه‌و هه‌موو شته‌ی گوتوته، پیشمان بیه‌وه، بز
نیمه‌ زور باش ده‌بن و حوکمی خۆشت سووکر ده‌کمی. له وه‌لامدا زور ناسایی و له‌سمره‌خو گوتی:

«پیم سه‌یره نیوه داوای ناوا له من ده‌کمن و ده‌ترین شتی ناوا بیته‌ گوتی، من له رۆژی هه‌وه‌ل
را بز خۆه به مه‌یلی خۆه بن نه‌وسی پته‌یه‌کم لیدین، هه‌موو شتم گوتوه، پیم وایه خزمه‌تم کردوه،
نه‌و خه‌لکه له‌به‌ر چنگی کسمانی وک رحمان و عه‌بدوللا نه‌جات ده‌ده. نه‌وانه‌ خیانت به‌ خه‌لک
ده‌کمن و به منیشیان خیانت کرد و قوملیان پین دابوو بز خۆتندن بختینه‌ ده‌روه، نه‌و کاریان
نه‌کرد. منیش به‌ ته‌رزه‌ تۆله‌م لی کردنه‌وه.»

هه‌رجی باسان بز کرد و وستان قانعی بکه‌ین، به‌داخه‌وه رازی نه‌بوو. دواپه‌ش جیگا خالی
بوو، لیکیان جیا کردینه‌وه و هر کاه له‌یه‌ک سللول دا بووین. رهنه‌گه نه‌و شتانه‌ی له‌سمر تۆله
نمستانه‌وه له رحمان و عه‌بدوللای له زور جیگای دیکه باس کردین.

له ناوچهی فەزوللە بەگی و ھەوشار بە دواى ناگر تێبەردانى ماشینی ئەربابێک له گوندی قەدیم له مانگی پووشپەردا ددگیرین.

دواى راگرتیان بۆ ماوی بیست رۆژێک له بەندیخانەى پادگانى مەھاباد، که زانیان چیان لى ھەناوەرئى، رەوانەى تاران کران.

جەلیل ماوێ ١٨ رۆژ وەک کوردێکی نەخۆتندواری خەلکی لادى بە ناوی نەهتێ عەبدولکەریم له ژێر پرسیاردا مایووه. تا دوو جاسوس و خۆفروش به ناوێکانی رەحمان مودەرریسی و رەحمان شەمس پورھان بێردانە ناوێندی ستادی سوپا و ناسیانموه و به بەرپرسی نمو کاتی لى پرسینه که سەرھەنگ مودەرریسی ناوێزایان ناساند. جا ئەو دهم گوتبووی نمو ماوه له تاران بووم و ھاتووم خۆم تەحویل دهمووه.

ھاشم جەلالیش دە پازدە رۆژ ھەتا قزل قەلاش ھەر به ناوی نەهتێ محەمەد مایووه که لەوئى سمایل راستی لى گوت و سەلماندى که نمو ھاشم جەلالی کادری حیزبه. جا ئەریش دەستی پێکرد. ھاشم کارێکی وای کرد، جگە لەوێ کاتی گرتنە به کۆمەڵەکی خەلک دەگەڵ سمایل بێرەبوویانە مەھاباد، دوايش به دەستووری تەمبوور بەختیار له بەندیخانەى قزل قەلاوہ بەئى کرا بۆ کوردستانی عێراق.

دوو کادری ناوبراو لەو ماویدا که له بەندیخانەى پادگانى مەھاباد راگیرابوون، کارێکی وایان نەکرد ھەست بۆھە پکێئى نمو دوانە کادری حیزبن و یەکتەر ددانسن. له عەینی کاتدا له بەندیخانە را پێوێندیشیان به بەرپرسیانى حیزبیهو له شاری مەھاباد گرتبوو. قەمۆلش درابوو جەلیل دەرپاز کەن، بەلام ھەر قەمۆل بوو، به کردووه نەکرا.

له ناکامی خیانەتى سمایل قاسملوو و، ناشکرا کردنى پى و شوتین و جێگای کادرو نەندامانى تێکۆشەر و دلسۆزی حیزبى له زۆرەى شارو ناوچەکان و تەنانت ھى تارانش ھەروەھا، وەزعی بەشى ھەرە زۆرى تۆزگەکانى حیزبى بۆ رێژیم روون بپووه و ماوہیەکی دوورو درێژى چەند مانگەش به مەبەستى شناسایى وردتر، له گرتتى ئەفراڊ خۆیان پاراست.

سەرەرای نمو ماوێ یەک دوو مانگیش نمو دوو کادەرى حیزب واتە جەلیل گادانى و ھاشم جەلالی، ھەروەھا کاک رەحمت شەریعەتى و دوکتۆر مەولوى و کاک عەزیز یوسفی، که سن نەندامى رێبەرى حیزب بوون، له بەندیخانەى قزل قەلا راگیرابوون، باسێک له گرتن و پەلاماردان بۆ سەر خەلک نەبوو، له راستیدا وئى دەچوو جارێ نەیانەوئى کوردستانە که تێکەڵاویەکی زۆرى لەگەڵ کوردستانی عێراق پەیدا کردبوو، بشیوتین.

دوو نەبوو، نەگەر ھەلومەرجى سیاسى گشتى له تێران و به تايهەتى پێوێندى رێژیم

به عتراق و سۆقیه تموده نه گۆزلبا، جارى نمو گرتنه يان بۆ هه لومهر جيتكى ديكه راگرتبا. به لام له سالى ۱۳۸۰ دا ئال و گۆپتكى سه ير هاتبووه گۆرئ.

نه مريکاييه کان له سه ر چوونى شا بۆ سۆقيته، لىنى ناپازى بوون و ماوه يه ک زۆرى له گه ل سارد بوون و هستيان دکه رد نزيكى شا له گه ل سۆقيته بۆ نه مريکا زيانباره، له نتيخوشدا جگه له وهى پاشماوهى حيزى تووده که م و زۆر تتيکووشانيان هه ر هه ببو، «نهضت مقاومت ملي» به پتي نيمکان ورده تتيکووشانى خويان دکه رد. له گه ل نهوش که فشاريان بۆ دپنان، له قسان رانه دوستان، فيرقه ي ديموکراتى نازده رايحان ژيا بووه وه، هينديک دسته ي ديكه له تاران و شاره کاني وه ک مه شهه د، نيسفه هان و شيراز دواى نهوش که زۆريه يان له حيزى تووده تۆرايون، به ناوى جوړاجۆر و به پتي بۆچوونى خويان تتيده کووشان. نه م حاله نه مريکاي هينده ي ديكه دردوگ کرد و فشارى زۆرى بۆ نيران هينا و، له وه نيه گه ران بوو نيران به ره وسۆقيته و چه پ به روا.

نيرانيش هه م نه يدوترا خو له گيتراوى سۆقيته باوئ، هه م پيشى وابو که بۆ چاک کرده وهى دلى نه مريکا ده ب هينديک هه ره که تى سياسى و ته بليغى بکا. شا ده يزاني به م نه مريکا ناتوانى دريژه به ده سلالتى خوئ بدا. له باره ي ماليشه وه سه مره ي داها تى زۆرى نه وت و وه رگرتنى قه رمز و قۆله له م لا و نه ولا هه ر چاو له دسته ي نه مريکا بو.

بۆيه شا له سه ر به نه رته ي وسته ي نه مريکا و جياوازي بۆچوونه کاني نيران و سۆقيته له هاوئى ۱۳۸۰ دا شه رتکى دريژخايه ي ته بليغاتى زۆر توندى له گه ل سۆقيته ده ست پيتره د.

پيوه ندى خوئ له سه ر مه سه له حه تى نه مريکا و نينگليس و نيسرائيل له گه ل ميسر به ي. دالس وه زيرى کاروبارى دره وهى نه مريکاي بۆ نيران بانگ کرد. ريتريم له م سه رده نه زۆرى که لک وه رگرت، يه ک له ناکامه کاني به مستى قه راردادى به رگري دوو لايه نه ي نيران و نه مريکا بو که له سه فرى ستهه مى شا بۆ نه مريکا به سترا.

شا بۆ نه وهى نه ربايى خوئ به ته وواى له وه خاتره م کا که هه ر نۆکه ره که ي پيشوه و درى سۆقيه ته، له لايه ک نيزنى به نه مريکا دا چه ندين سه کو و ده رگا و دوورينى جاسوسى و وینه له گر له ناوچه سنووريه کاني نيوان سۆقيه ت و نيران دا به زرتنى.

له لايه کى ديكه شه وه پيوتست بوو هينديک کرده وش به رامبه ر به هيزه سياسيه کان نيشاندا و زال بوونى خوئ دواى کوودتياى ۲۸ه گه لاوئ جارتکى دى به ملينئ.

بۆيه له هاوئى ۱۳۳۸ را ده ستيان به گرتنى نه نده انى به هه لسوورى رتيخواوه چکۆله و گه وره کان له تاران و نيسفه هان و شيراز کرد. دوايه گه يشته سه ر فيرقه ي ديموکراتى

نازدریا یجان، دواى نه وانیش نۆبه ی کوردستان هات.

له حموتووی هوولتی گهلاڼیزانی ۱۳۳۸دا نو شمش حموت کهسې له بهرپرسانی حزب له قزل قهلاي تاران راگیرابون، به فرۆکه‌ی نیزامی و ژور به بیدندنگی بهرني کران بو بندیدخانه‌ی ساواکی تموریز. هرچند هیشتا به کرټیگیراوانی شا له لیدن و کوتان و پمروندساز کردن بو نازربایجانیه‌کان تمواو نه‌بیون.

چەند رۆژ دواتر ساواکییه‌کان به پیتی به‌رنامه‌ی داڕێژراوی خۆیان سه‌مایل قاسملوو و هاشم جه‌لال‌شیران له‌که‌ش خۆیان برده‌بوو، و به‌رده‌و کوردستان وه‌ری که‌وتیویان.

ناوندی لئی پرسین و لیتدان و کوتانی کوود و نازدرییه کان تموریز دیاری کرابوو، ناوندی هیرش بۆ گرتیش له کوردستان شاری مه هاباد بوو، که هه موو شتیان لهوی را دست پیکردبوو. له شمو یازدهی گه لاپیزان له هه موو نهو شارو گوندانهی مه بهستیان بوو، ناماده بوون و پهلاماریکی هه مه لایمه درایه سه ره خه لک، لهو په لاماردها ساواک و نه ره شه و ژاندارمری و شاردوانی به ماشین و کمرستهی خزیانه وه هاو بهش بوون.

جاری یه کم جماعه تیکی زۆر گیران، یه دوو جاری دیکه له شارەکان و گوندەکان خەڵکیان گرتیو که سه رجەم دهگه یشته ۱۵۰ کەس. لهوانه ۱۲۰ کەس دواى نەشکه نجه یهکی زۆر له تهوڕیز و تاران و مانموی چەند مانگ له بەندیخانەى قزل قەلا بەدوو دەسته دابەش کران بۆ بەندیخانەکانی دژبانی تاران و قەسری قاجار بەرێ کران و دوايش له چوار تاخم دا تهوولی دادگای نیزامی دران و به شتیوی خواروو هوکیان دان:

۷ کەس نیعدام - ۵۴ کەس نەبەد - ۲۹ کەس پازده سال - ۲۳ کەس ۱۰ سال و چەند کەسیش به ۵ سال و سێ سال.

له نیتو نمو گیراوانه دا کمسی وا هښوو که ناگای له سیاست و له حیزب و کوردايه تې نهښو، شموی په لامارده که بهر ټکموټ له شونتیک میوان بوود، خاوند مال ددرباز بوود، میوانیان له جیاتی خانه خوږی گرتوود، دوی نه شکه نجه ی زور هوکمیش دراود!

با و دبیر خویتمانی بهر پیژ بیتینمود، دواى نعم کارسات و گرتانه و دلنیا بونی نمریکا له وهفاداری شا، پر پیژدنت آیزنهاورى سرکوتار له سرماو دزی ههمان سالدا سهردانی شای کرد و دلی له گهل چاک کردهوه. له مانموی شهش سه عاتهی خویدا هیتدیک قسمشی لمسر عمدالت و نازادی و... کرد.

بى گومان ناۋى ئەو ھەممۇ خەلگە لە پىر نامىتى و حىزىش نارىۋىتىكى و ارتىۋىتىكى نىيە كە ئەم شىئەى ھەممۇ تىدا راگىرايى، بەلە بە ھاۋىرىي ھاۋرىيانى حىزى و لە ھەر

شار و ناوچه‌یک لم گیراوانه بۆ نمونه چەند کەس ناو دهبەین.

لە تاران دوکتۆز مەولوی و رەحمەتوللا شەریعەتی، لە سنە هاشم شیتخانی، باقر خوشین، سەید عەتا یونس، رەجەبی^(*)، رەحیم بەغدادی، لە سەقز قادر دباغی، لە بانە محەمەد کەرمی، خەلیل دۆلەتی، مەلا محەمەد نێمامی، حسین بەدیعی، لە بۆکان حسین فاتحی، مەلا قادر خورسەندی، لە مەهاباد کە لە هەموو شۆیتیک زۆرتەری لێ گیرابوو، عەزیز یوسفی، غەنی بلوریان، حەسەن رەستگار، فەتاح کاویان، خەلیل گادانی، قاسم ئەحمەدی، لە دەوری میانداو رەحیم جوانمەردی قازی، لە نەغەدە ئەحمەد ناھەنگەری، سەدیق عەلاتی، لە پیرانشەر محەمەد قادری، مەلا رەحمان لاھێجانی، سەید رەسول دھقان، لە شنۆ کاک خەلر خانلری، وەستا ئەحمەد گەزۆی نەجار لە ورمێ ئەحمەد و محەمەد ئەزەت زادە، عەبدالله عەبدولاهی، محەمەد داستان پور، مام رەحمان تەشی^(**) و سلێمان نازەر، لە شاھیندژ نێبراهیم مەولایی، رەزا نەکبەری و...، لە سەر دەشت غەفوور نێبراهیمی، یوسف سەبەبی، محەمەد ئەمین حەسەن پور، نێسماعیل نێسماعیل زادە، لە دەورووبەری سەردەشتیش دوو کوردی دلسۆزی بە تەمەن بە ناوەکانی کوێخا ئەمەری قەلەڕشی ناسراو بە «نەمەر پاشا» و مام رۆستەمی بیتوران و کوردەکی خەدر محەمەد پوور، لە ناوچەیی رەبەت، مەلا خەدر عەباسی و حەسەن دەشتی.

دەبێ بڵێین بە خوشییەو لە یەکسانی دواي موخاکەمەدا زۆر ئال و گۆڕ ھاتە پیش. لە دەروە ھەولی زۆر بۆ کوردەکان درا، لە کوردستانی عێراق بۆ نیعەتزاز بەم حوکمانە خۆپیشاندا کرا و، لە زۆر شۆتێن دەنگی نیعەتزاز بەرز بوووە.

جگە لەوانەیی گیران و حوکم دران، کاتی پەلاماردانە کە سەدان کەس لە شارەکان و گوندەکان توانیان خۆ دەرباز کەن و بچنە کوردستانی باشوور و لە شارەکانی سنوور و سلێمانی جێگیر بوون. لە بەر ئەوەی بەرپرسیانی ئەو کاتی حیزب لە کوردستانی عێراق سەرمەستی دەستکۆتی کوردەکانی ئەودو بوون لە کاتی خۆیدا بە ناواریکان رانەگەشتن، بۆیە بەشێکیان دلسارد بوون و پاش بەینتیک گەرانەو.

(*) «استوار» رەجەبی لە دژبانی تاران یا لە قزل قەلا لە ژێر ئەشکەنجەدا شیت بوو، بە درەمان خۆی کوشت.

(**) مام رەحمان تەشی لە بەندیخانەیی قەسر پاش دوو سال زیندان تووشی نەخۆشیی دل ھات، لە بەر بێ دەرمانی و پێرانی گەشتن ھەر لەوئ فەوتی کرد.

ناکۆکیی نێو ریزه‌کانی هی‌زب و گرتنی کۆنگره‌ی دووه‌م

کاک نه‌حمه‌د تۆفیق به‌هۆی نزیکییه‌کی زۆری که له‌گه‌ڵ بارزانی نه‌مر په‌یدای کردبوو، نیستی‌کاری هه‌موو کاره‌کانی به‌ ده‌سته‌وه گرتبوو، هه‌ولیشی دا‌بوو تا ئه‌و جینگایه‌ی ده‌گرنجی، جینگاو رینگایه‌کیان بۆ په‌یدا کا، به‌لام به‌هۆی ناته‌واویی وه‌زعی ژبان، گیروگرفت زۆر بووه. زۆرجار هاوێ رده‌شی قا‌چاغچی (رده‌شید فه‌لاحی) چۆته بازار کاسی کردووه، تا ب‌رایانی دیکه‌ ب‌توانن نا‌تیک بخۆن.

کاک رده‌حمان قاسملووش له‌ دهرده‌ گه‌ڕابوووه، به‌لام به‌ هۆی ناکۆکیه‌کی به‌رچاوی که له‌گه‌ڵ کاک نه‌حمه‌د هه‌یانبووه و دوا‌یه‌ش مه‌سه‌له‌ی لایه‌نگری هه‌ر کام له‌وان له‌ بالی راست و چه‌پی پار‌تی دیموکرات و جیا‌وازی فک‌ریان^(*) نه‌م ناکۆکیه‌ زیاتر بووه، نه‌م بۆ‌چو‌نانه‌ش زیاتر له‌ پێشو‌و ته‌نسی‌ری مه‌نفی له‌ ریزی کادره‌کانی هی‌زب کردووه. نه‌و دوو به‌رپرسه‌ سه‌رده‌کیه‌ش قه‌ت نا‌ویان به‌ جۆگه‌یه‌ک دا نه‌رۆ‌شتوو. هه‌تا هه‌بوون، نیخ‌تلافیان هه‌ر بووه.

مه‌سه‌له‌یه‌کی که نا‌بی له‌ بیرمان به‌جێته‌وه، هاو‌کاری پار‌تی و حیزبی شیوعی له‌گه‌ڵ هاو‌پێ‌ئا‌نگان له‌م وه‌زعه‌ بۆ‌حرانیه‌دا بووه. دیا‌ره‌ له‌ سه‌له‌کانی پێ‌ش‌تریش پێ‌وه‌ندی دۆ‌سته‌انه‌ له‌ شو‌ته‌ سنووریه‌کان و له‌گه‌ڵ نه‌و که‌سه‌نه‌ی پێ‌ش‌تر ها‌ت‌بو‌نه‌ کو‌رد‌سته‌انی عێ‌راق هه‌ر هه‌بووه.

زۆر به‌جێه‌ بۆ‌قه‌در گرتن و می‌وانداری نه‌و چه‌ند سه‌له‌ سو‌یاسی دۆ‌سته‌انی هی‌زب له‌

(*) کاک نه‌حمه‌د ها‌ت‌بو‌وه سه‌ر نه‌و به‌روایه‌ له‌ رت‌گی نه‌مری‌کاوه‌ خه‌ریکی رزگاری کو‌رد‌سته‌ان بن. زۆر له‌ هاو‌پێ‌ئا‌نی مو‌خالیفی نه‌و بۆ‌چو‌نه‌ بوون. کاک نه‌حمه‌د له‌ کاک رده‌حمان زۆر دره‌و‌نگ ببو‌و، ده‌ی‌گوت قه‌ولی دا‌وه له‌گه‌ڵ به‌ختیار هاو‌کاری بکا. له‌ هه‌مان کات‌دا تو‌وده‌یه‌شه‌ و له‌گه‌ڵ حیزبی تو‌وده‌یه‌.

کوردستانی عێراق، به تایبه‌تی سوباسی بنه‌ماله‌کانی شیخ مه‌حمود، شیخ علاء‌الدینی زێنوی، شیخ عوبیدوللا و دۆستانی قه‌لادزی بکه‌ین.

جیگه‌ی داخه که وه‌زعی هاو‌رتیانی زیندانی‌ش له‌ هاو‌رتیانی په‌ناهه‌ندی نه‌دیو باشت نه‌بووه. هه‌تا برایی مه‌هابادی که ماوه‌یه‌کی چم‌د مانگی و دوا‌یی هاتی مو‌حاکمه له‌ دیزبان بوون، باقی به‌ندیه‌کان که نزیکه‌ی هه‌شتا کس و له‌ زیندانی قه‌سر بوون، هیچ نا‌ته‌بایی و نا‌کوکییه‌کی نه‌وتیان نه‌بوو، زۆرتر نیگه‌رانی چاره‌نووسی هاوسه‌نگه‌رانی خۆیان بوون که لی‌یان دوور بوون. ژانیکی هاو‌به‌ش و براییانه‌یان هه‌بوو، نه‌گه‌ر خه‌به‌ریک، پارویه‌ک یا ته‌نانه‌ت له‌ ماوه‌ی یه‌ک سا‌ل و نیو نه‌بوونی مو‌لاقات رو‌ژنامه‌یه‌کیان ده‌ست ده‌گه‌وت، به‌ تیکرا که‌لکیان لی وهرده‌گرت.

به‌ داخه‌وه‌ دوا‌ی نه‌وه‌ی هاو‌رتیانی مه‌هاباد که هه‌رچه‌ند زۆریشیان به‌ری‌رس و رو‌شن‌بیر و شارستانی بوون، چوونه‌ قه‌سر، نا‌کوکی پایه‌دا‌پتر‌راوی به‌ندیخانه‌ی دیزبان‌یان له‌گه‌ل خۆیان بۆ به‌ دیاری برده‌بوون. نه‌و نا‌ته‌باییه‌ جه‌وتکی ناسالم و خراپی پیکه‌تیا‌بوو.^(*) نهم نا‌ته‌باییه‌ له‌ به‌ینی دوو نه‌ندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی (کا‌ک غه‌نی ب‌لوریان و کا‌ک عه‌زیز یوسفی) له‌ لایه‌ک و دو‌کتۆر عه‌لی مه‌وله‌وی نه‌ندامی مشاوری کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له‌ لایه‌کی دیکه‌وه‌ بوو.

هۆه‌ه‌کانیشی نه‌وانه‌ بوون: ده‌رک نه‌کردنی یه‌ک‌تر، به‌رچاوه‌ن‌خستنی هه‌ل و مه‌رجی عاسه‌ته‌ی به‌ندیخانه‌وه‌زعی گشتیمان، چه‌په‌روی و چوونه‌ ژێر ته‌نسی‌ری جه‌وی چه‌یی زیندان، له‌ زیندان نه‌که‌وتنی پیتشتی دو‌کتۆر عه‌لی و، راست نا‌ژویی نه‌و، له‌ ملدانی نادروستی زۆر که‌س هه‌رجاره‌ بۆ لایه‌کیان.

پیتشتر جیاسی‌کی باش بۆ کورده‌کان ده‌کرا، به‌ دوا‌ی سه‌ره‌له‌دانی نا‌ته‌بایی سو‌مه‌عیان ها‌ته‌ خوار. به‌و رو‌حه‌ براییه‌تیه‌ی به‌گشتی له‌ نیتو به‌ندیه‌کاندا هه‌بوو که له‌ هه‌موو حیزب و ریک‌خواره‌ و تیره‌ و گه‌لیکی پیکه‌تیا‌بوون، نه‌گه‌ر نهم وه‌زعه‌ خراپه‌ نه‌ها‌ته‌بایه‌ پیتش، ده‌یان قاتی نه‌وه‌ی لم کا‌ته‌ زۆره‌ نیستاده‌یان کردووه، که‌لکیان له‌ ماوه‌ی دو‌ره‌ی زیندان وهرده‌گرت. که‌چی وانه‌کرا و زۆریشی وا ره‌ش بین کردن که دوا‌ی نا‌زاد‌بوون له‌ زیندان وه‌دوا‌ی سیاسه‌ت و حیزبایه‌تی نه‌که‌ون.

(*) نه‌و به‌شه‌ که‌ جه‌لیل گادانی با‌سی ده‌کا، ده‌ک خۆته‌ره‌ان نا‌گادارن، خۆی مه‌هابادیه‌، به‌لام ته‌نیا مه‌هابادیه‌ک بوو که له‌گه‌ل نهم هه‌شتا کسه‌ نێردا‌بووه‌ قه‌سر و له‌ مه‌هابادیه‌کانیان دا‌په‌یوو.

بېن گومان بهمشيک لعم ناکوکی و بۆچوونه ناراستانه بوو بههزی نهوه که له پاییزی سالی ۱۴۱۱ دا سق کەس لعم هاورپتيانه غەنی بلوربان، عەزیز یوسفی و جەلیل گادانی له بهنديخانهی قەسر را بۆ قەلای بورازجان هەلکەوتوو له جنوبيی ئيران بگوتريتموو ماوهی چەند سال له تەمەنيان لعم بهنديخانه گەرمەدا تپپەم کەن که هاوینان دەرەجەکەي له پەنجاش تپدەپمري.

له رۆژهەلاتی نيوەراست زۆر نال و گۆر له پيش بوون. دەرچوونی عيتراق له پەيمانی بەغدا، حماسیەتیکي زیاتری له لایەن ئەمریکا و هاوپیانهکانی پیکهتیا و ورده ریتگای سۆفیەت بۆ عيتراق کرایهوه و له مارس ۱۹۵۹ دا یەکەم قەراردادی سیاسی - نابووریان پیکهوه نيمزاکرد. به دواي نهوهدا سۆفیەت لهگەل ولاتی میسریش قەراردادی گەورەي وەگ هەلبەستنی سەدی نەسوانی بەستبوو. سۆفیەت هەم له کەنداوای فارس نزیک ببوووه، هەم له ریتگی کەنالی سونیزهوه وەزعیکی باشی ستراتیژیکی پەیدا دەکرد.

شۆنشی کووباش که هەر له سالی ۱۹۵۹ دا له بن لووتی ئەمریکا سەرکەوتبوو، هیندیك کیشمی گورەي نزیک له سازبوونی شەری سیهەمی جیهانی لیکهوتەوه. له ژانویهی سالی ۱۹۶۱ واتە له بهفرانباری ۱۳۳۹ جان اف کندی له هەلبژاردنی سەرۆک کۆماری رەقیهەکی خۆی ریچارد نیکسونی که دۆستی شای ئیرایش بوو، بۆردا. پرتیزیدیستی تازه که ناگای له وەزعی ئیران بوو، خوازیاری نیسلاحاتیکی بهرچاو لهو ولاتەدا بوو، دەیزانی داهااتی ئیران له ۳۴ ملیون دۆلار را که له ناخری سالی ۳۳ نیسانی دەدا، له سالەکانی دواتر زۆر لعمو زیاتر ببوو و له سالی ۳۹ را گەیشتبوو ۳۵۸ ملیون دۆلار^(*)، جگە له وەش ۵۶۷ ملیون دۆلار یارمەتی نابووری و ۴۵۴ ملیون دۆلار یارمەتی نيزامیی ئەمریکاشی له بهرچاو بوو، بهلام خەلک هەر برسی و تینوو و بیتکار بوون، نەم وەزعه خۆی خەلکی زیاتر له ئەمریکا و شا بیتزار دەکرد و به برۆای ئەوان له چوون بهرەو چەپ و کۆمونیزمی نزیک دەکردنەوه. فسادیش هەموو دام و دەرگای دەرۆلەتی داگرتبوو، وەزعی نابووری تووشی پەڕیشانییهکی زۆر و قەیرانیکی سەخت هاوتبوو.

بۆ بەستنی چاوی ئەمریکاش بایه، دهبوو نالوگۆتێک بکری و خەریکی هیندیك

(*) راپۆرتی دەرچووی بانکی پەرهپێدانی سەنعت ئەم ناماری له سالی ۵۷ نیشان دلوه.

ریفۆرم بن. به تاییه‌تی که خۆپیشاندان له نێتو خۆپێندکار و قوتابیان دهستی پێکردبوو، له نێتو کووچه و کۆلاناان خۆپیشاندانیه «موضوع» ی وهک ساله‌کانی ۳۱ و ۳۲ هاتبووه‌ گۆڕی و دهنگی گله‌یی و گازنده‌ی خه‌لک ناشکرا بپوو.

بۆ قهره‌به‌بو کردنموه‌ی نمو وه‌زعه‌ ناله‌باره‌ی له‌ گۆڕپیدا بوو، شا له‌ سالی ۱۳۳۹دا دوکتۆر نێقبالی لێ خست و جه‌عفهر شه‌ریف نێمامی له‌ جێگه‌ی دانا.

ههر له‌ کۆنه‌وه‌ له‌ نێراندا وابوو، نه‌گه‌ر یه‌ک رۆشت و نه‌وی دیکه‌ هاته‌ جێگای.. شته‌کانی پێشتر زۆریه‌یان وه‌لا ده‌که‌ون. وێ ده‌جێ نمو نه‌خۆشیی هه‌مموو ولاتانی جیهانی سه‌یه‌م بێ و بێ گومان یه‌کێک له‌ ده‌لیله‌کانی دواکه‌وتن له‌ ژیان و دواکه‌وتنیان له‌ تێکنیکه‌. نال و گۆره‌کانی نمو سه‌فه‌ره‌ به‌شی زۆریان راسپاردی نه‌مریکا بۆ شاپوون که‌ ده‌بوو جێ به‌جێیان کا. نمویش «دستور العمل» یکه‌ بوو که‌ له‌ ۱۴ ماده‌ده‌دا له‌ رشمه‌می سالی ۳۹ درابوو به‌ شا و له‌ روانگه‌ی نه‌مریکاوه‌ پێچه‌انه‌وه‌ی نمو نوسخه‌ عیلاجی ده‌رده‌کانی نێران بوون. به‌ نه‌نجامی به‌شێک له‌م کارانه‌، شا جارێکی دی له‌ لای نه‌مریکا خۆی گریه‌وه‌ و ههر رۆژه‌ پێشنیار و پرۆژه‌یه‌کی ده‌دا.

شه‌ریف نێمامی نه‌یده‌توانی گیروگرفته‌کان لا بدا، نارده‌زایه‌تیه‌که‌ یه‌که‌جار زۆر بپوو. به‌رنامه‌کانی که‌ شا له‌ نه‌مریکای ودرگرتبوو، پێوستی به‌ پیاویکی زۆرزان، ورد و نه‌ترس بوو.

خه‌لکی نارازی به‌ تاییه‌تی فهره‌هه‌نگیه‌کانی پایته‌خت ده‌نگی نارده‌زایه‌تی خۆیان ده‌رده‌به‌ری، رۆژی ۱۲ یانه‌مه‌ری ۱۳۴۰ خۆپیشانده‌نایکی گه‌وره‌یان له‌ تاران ودری خست. بۆ به‌لاوه‌ پێ کردنیان تیرنه‌ندازی کرا، دوکتۆر خانعه‌لی مامۆستای ده‌بیرستانه‌کانی تاران کوژرا. سه‌د هه‌زار که‌س زیاتر له‌ ناشته‌که‌یدا به‌شار بوون و درۆ رێژیم دروشمیان ده‌دا و رۆژ له‌ گه‌ل رۆژه‌ قه‌یرانه‌که‌ توندتر ده‌بوو.

رۆژی ۱۶ یانه‌مه‌ری شه‌ریف نێمامی بێ نمو له‌ ماوه‌ی سه‌رۆک وه‌زیری خۆیدا کارێکی گرێنگی نه‌نجام دای، له‌ به‌ریرسایه‌تی خۆی وازی هێنا و نێستغای دا. شا بێ مه‌حتله‌ بوون، دوکتۆر عه‌لی نه‌مینی کرده‌ سه‌رۆک وه‌زیر که‌ رۆژی ۱۸ یانی دوو رۆژ دواتر کابینه‌ی خۆی ناساند.

دوکتۆر نه‌مینی که‌ بۆ نه‌مریکا ناسرابوو، نێستا نه‌و قه‌رارداده‌ پر سووده‌ی کونسێترسیۆمیشی له‌ بێر نه‌چوووه‌وه‌، که‌ بۆ نه‌مریکا و نینگلیسی جێ به‌جێ کردبوو،

یه‌کیک له باشت‌ترین مۆزده‌کان بوو که ددیتوانی به گور بیتنه مه‌یدانی کردوده و نمو به‌رنامانه‌ی له لایهن شاوله به نهمریکا به‌لین درابوو که جتی به‌جی بکرتین، به‌رتودیان به‌ری. دوکتور نهمینی زۆر به راشکاوای قسه‌ی کرد و گوتی: «شا ددیتی نیزنم بدا کاره‌کانم به‌رتوده به‌رم و داخوازه‌کانی نهمیش به‌جتی به‌گه‌یهم».

نهمینی نهمه‌سی له جینگای گرم را ده‌هاته دهر و پشتیوانی به‌هیزی شک دهره‌د، له نوتقی دواتری خۆیدا هیرشی کرده سهر سه‌رۆک وه‌زیره‌کانی پیش خۆی، باسی به‌ریرسانی ناراست و فمسادی کرد و هاته سهر باسی پتویستی مه‌سه‌له‌ی زه‌وی و زار.

ناوبراو بێ مه‌حتله‌ی هتیندیک کاری کرد که له نیران تا نمودم نه‌کرابوو. به‌ختیاری به‌ریرسی ساواکی وه‌لا نا، سه‌مه‌بوو حاجی عملی کیا، عه‌له‌وی موقه‌دم، سه‌رلمشکر ضرغام، سه‌رتیپ روح الله نوحی، سه‌رتیپ نه‌حمه‌د ناجودانی گرت که به‌ریز به‌ریرسایه‌تیبه‌کانیان، سه‌رۆک روکنی ۲ ی ستادی نه‌رتش، سه‌رۆکی شاره‌وانیی گشتی، وه‌زیری گومرگ، به‌ریرسی نیداره‌ی قهند و شه‌کر و به‌ریرسی نیداره‌ی کاره‌با بوون.

هه‌روه‌ها سه‌مه‌بوو نازموه‌ده‌شی که ماوه‌ی ۹ سالی دوا‌ی کوودیتای ۲۸ ی گه‌لاویژ، حوکمه‌داری یه‌که‌می به‌شی قه‌زایی بوو، گرت. زۆر حوکمی که نموان دابوویان هه‌له‌وه‌شاندوده. به‌شیک‌ی به‌رچاو له به‌ندیه‌کان له ساله‌کانی ۴۰ و ۴۱ به‌ردران. نمو به‌ردانه به‌شیک‌ی به‌رچاو له به‌ندیه‌کانی حیزبی نهمشی گرتوه‌د.

شا به دوا‌ی هاته سهر کاری نهمینی مه‌جلیسی شو‌رای ده‌وردی بیسته‌می که دوو مانگ زیاتر له ته‌مه‌نی تی نه‌په‌ریوو هه‌له‌وه‌شاوله‌راکه‌یاند.

جه‌به‌ی میلی ههر له‌و مانگمه‌دا له مه‌یدانی جه‌لالیه میتینگیک‌ی گه‌وردی به‌رتوده برد. شاش بۆ یه‌که‌م جار له به‌رامبه‌ر نه‌واندا له دۆشان ته‌په به‌ بۆنه‌ی ۲۸ ی گه‌لاویژ و سه‌رکه‌موتی کوودیتاکه‌ی گۆزین میتینگ‌ی به‌ریا کرد و نمو روژهی به‌ ره‌ستاخیز، واته روژ‌ی زیندوو‌بوونه‌وه‌ ناوبرد.

له خمه‌زله‌وردی نمو سالمه‌دا فهرمانی به‌رتوده‌چوونی دابه‌ش کردنی زه‌وی بۆ نهمینی نوس‌ی که دوا‌یی گه‌یشه‌ پله‌ی سه‌ره‌ودتر و ناوی نا شو‌رتشی شا و خه‌لک.

گه‌لاله‌ی دابه‌شکردنی زه‌وی له‌جاری یه‌که‌م دا بۆ ده‌رده‌به‌گه‌مه‌ره‌ زله‌کان بوو که ۵/۱ ی زه‌ویه‌کانی ده‌گرتموو پایه‌ی ملکه‌داری گه‌وردی له‌زانده. نمو کاره‌ په‌کی به‌رهممی خست و به‌رهمم زۆر له‌وه‌ که‌مه‌تر بووه‌ که له‌ پیشدا هه‌بوو، چونکه زۆر که‌س که‌مه‌سته‌ی

رده‌نیوه‌هێنانی نه‌بوو.

نعمینی له به‌رنامه و کاره‌کانیدا زۆر به توندی چوو به‌پیش، به‌لام دیسان هه‌ر هه‌مینایه‌تی به‌ردهوام نه‌بوو، روژنامه‌کان ته‌نانه‌ت گۆفاری «خواندنیها»ش زۆریان له سه‌ر ده‌بار و زیتر و نهمکانات و دارانی نه‌وان نووسی. سه‌روک وه‌زیران له‌سه‌ر بووده‌جه‌ی نه‌رته‌ش که خوازیاری که‌م کردنه‌وی بوو، له‌گه‌ل شا نیوانی تیکچوو و پاش ۱۴ مانگان که دوا‌ی موسه‌دیع تا دورهی راه‌په‌ینی گه‌لان کراوه‌ترین دوره‌ بوو، وازی له سه‌روک وه‌زیری هه‌تتا.

له‌ روژی ۲۸ تیری ۱۳۴۱ شا فه‌رمانی سه‌روک وه‌زیری بۆ نعمیر اسدالله علم نووسی. له مانگی گه‌لاوێژی ۴۱ لهندون جانسون جیگری سه‌رکۆماری نه‌مریکا هاته ئێران، له وه‌زعه‌که رازی نه‌بوو، له چهند شوێن که قسه‌ی کرد، باسی به‌په‌وه‌چوونی به‌رنامه‌ی پیشکۆتوو و عه‌داله‌تی کرد.

شه‌ری ته‌بلیغاتیی ئێران و سوڤیه‌تیش که له‌سه‌ر به‌مستی قه‌راردادی دوولایه‌نه‌ی ئێران و نه‌مریکا ساز ببوو و سێ سالی گه‌شتا و ته‌واو بوو. له‌ هاوینی ۱۳۴۲دا چهند قه‌راردادی گه‌وره‌ی گاز و ته‌واوه‌ی ناسن و... یان پیکه‌وه ئیمزا کرد.

عه‌له‌م زۆری هه‌ولدا جه‌به‌هی میلی بێنیه‌ته نیو حه‌کومه‌ته‌وه، به‌لام نه‌وان له شه‌ره‌تکانی خۆیان که به‌په‌وه‌بردنی قانونی نه‌ساسی، ده‌ست تیه‌وه‌رنه‌دانی شا له کاره‌کان و، نازادی له‌هه‌له‌پێاردندا بوو، نه‌هاته‌ خوار و کیشه‌که توند بوو و زۆریان لێگرتن. روژی شه‌شی ربه‌ندانی ۴۱ شا له‌سه‌ر گه‌لامی شه‌ش ماده‌یی خۆی ریفه‌راندۆمی کرد و نه‌و گه‌لاله‌ په‌سند کرا:

۱- هه‌له‌وه‌شانه‌وی نیزامی نه‌رباب و ره‌عه‌یه‌ت

۲- قانونی بوونی میلی کردنی لێه‌وار له هه‌ممو ولات

۳- به‌شدارکردنی کرێکاران له قازانجی کارخانه‌کاندا

۴- به‌شدارکردنیان له کارخانه‌کاندا بۆ نه‌وه‌ی هه‌ست به‌ خاوه‌ن بوون بکه‌ن

۵- نوێ کردنه‌وه و باش کردنی یاسای هه‌له‌پێاردن.

دوا‌یه‌ش چهند شتی دیکه‌ی لێ زیاد کرد و خاله‌کان بوونه دوا‌زه.

له‌ پته‌وه‌ندی له‌گه‌ل یاسای دابه‌شکردنی زه‌ویدا پته‌ویسته‌ نیشاره به‌وه‌ بکری که شا به‌ دوو مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی نه‌و کاره‌ی کرد:

یه که میان نموه که بۆی ددرکه وتبوو که شۆنیشیکی جووتیاری خمریکی پتکهاتن و پهرسه ندنه و بمو ریفرۆمه پتشی له م مهسه له یه گرت.

دووهم نموه که شا له سمر زهخت و پتشیاری نهمریکا ده بهمویست نیزامی ددره به گایه تی زال به سمر کۆمه لدا بگۆنۆ و سیستمی سهرما یه داری زووتر سه قامگیر بکا و بازار بۆ کالای سهرما یه داری پتک بیتن.

روحانیهت که زۆر له میژ بوو نه قشی له پار له مان و به یاردان هه بوو، له گه له نم کارانه ی شا و ریفراندۆم موافق نه بوون.

پیش ریفراندۆم رۆژی ۲ی رتبه ندان خومه یینی ئیعلامیه ی ددرکرد و نمو کاره ی به دژی قانون له قه له م دا. دوو رۆژ دواتر شا له قوم قسه ی کرد و هتیشی کرده سمر مه لاکان و به کۆنه پهرستی ره شی ناوبردن. له وتیا به یینی نمو دوو لایه نه به ره و توندی رۆشت.

رۆژی ۱۳ی جۆزه ردانی ۴۲ به بۆنه ی عاشورا خومه یینی له قوم زۆر توندی قسه کرد و هتیشی سه ختی کرده سمر شا و پیتی ددگوت: تۆ، آقای شاه، به دیه خت و له م شتانه.

رۆژه کانی ۱۳ و ۱۴ی جۆزه ردان له تاران و قوم خۆپشان دانی گه وره به دژی رتیم کرا. شمو ی پازده هم خومه یینی له مالی خۆی گیرا، به دوا ی نه ودا چه ند که سی دیکمش له مه لا ناو دا ره کان گیران و بر دیانته تاران.

رۆژی پازده ی جۆزه ردان خۆپشان دانی زۆر گه وره تر کرا و چه کدارانی حکومت ژماره ی که یه گجار زۆر له خۆپشان دهرانیان کوشت. نمو راپه رینه ئال و گۆنیک بوو که له بواری په رساندنی دواتری بۆ جوونی نایینییه کان شۆته واری خۆی دانا.

وهزغ له کوردستانی نیران له بار نه بوو، زهخت و فشار بۆ سمر خه لک به رده وام بوو. مه سه له ی زوی و زار له سهر پیوه ندیی خه لک به تایبه تی له به یینی ناغا و رده یهت ته نسیری دانا بوو. ههر له سهر نمو وهزغه هتیدیک کهس له خاوه ن ملکه کان له نیران توژابوون و چووبوونه کوردستانی عێراق.

نه محمد توفیق له لای سمرۆک بارزانی وهک نوینه ری حیزی دیوکرات دهناسرا، قسه ههر قسه ی نه و بوو. کاک رحمان قاسملو یه ک دوو جار به کردوه له لایه ن کاک نه محمد هه ره شه ی لی کرابوو، هاو پتیانی حیزی چه ند جار له به غدا دچه لای مه لا مه سه فا بۆ شکایهت له کاک نه محمد و چاره سه ری کاری حیزب، وهزعی خۆیان و نمو هه مموو کورده ی له نیران را هاتبوون و زۆر تریان وهک له پیشدا باس مان کرد، له سلیمانی پتکه وه

ژیاننیکي پر مهینه تیان دډېر ده سهر، بهلام نوانه هيچ سوودیان نه بوو، به کردوه مهلا مستهفا کاک نه حهده دی ددوست و کهسی دی. زۆره یی هاوړپتیانی دی وک کاک رحمان قاسملو که له زانکو درسی گوتوته وه و کاری دیکمشی کردوه، کاک که یم حیسامی، حهده ی حاجی سه عید و یوسف ریزوانی له بهغدا مه جالی کاری حیزبیان پتی نه دراوه. گيروگرفته کان زۆر قبول بپو نه وه، ته نیا مهلا مستهفا دپتوانی چارمه ری بکا. نومیس یا نه یوستوه و یا نه دی راستی بی به خاتری کاک نه حهده دوستی له هه موو بهر پرسان و کادره کانی حیزبی هه لگرتوه و قهت و هلامنیکي جتی رزانه ندی و پر سوود بۆ حیزبی پتی نه داو نه وه.

کار که یشتوته جیگاهیک که له پشدا کاک رحمان قاسملو به خوی و خیزانییه وه ده که پتیه نو روپا، دواپهش له سالی ۱۹۶۰ دا کاک که یم حیسامی دپروا. هه له سهر نه م وه زعه که لیک کهسی دی وک قاسم سولتانیان، یوسف نه نوهری، عمیز فلاحی و محه مه د نه مین راتی ده که پتیه نو نیران و که م و زۆر ده گیرین و نه شکمه نجه ده گیرین و حوکم ده درین.

هه تا سالی چل و یهک وشوړشی نه یلول، له کوردستانی رۆژهه لات تیکوژشاننیکي نه وتو نه بووه، ناکوکی هاوړپتیانی حیزبی له بهندیخانه و کوردستانی عیراق ته نسیریکي زۆر خرابی له سهر کومه لانی خه لکی کوردستان هه بووه.

ویده چتی نه کهر شه یستان و شوفاړ ده مارگری، شووینیزمی عه رهب و بۆچوون و مه سه له حه تی ولاتانی زۆردار و پاوانخواز لی که رابان، کورد و عه رهب وک مانگه کانی سه رده تای شوړش و کاتی که رانه دی بارزانییه کان به یه که وه برایانه ژباپان، نه م هه موو ناکوکی و ناتعبایی و شهر و شووره په یدا نه بوپا، ماودی نهو سی چل ساله یه کترین نه ده کوشت و نه م ده ربه ده ری و ژبانه تال و پر له دوژمانیه تییهش نه ده هاته گوژی.

بهلام به زۆر ده لیل و پتیه ستی میترووی له نه یلولی ۱۹۶۱ مه شخه لی شوړش له کوردستان هه لگیرسا و به که رانه دی مهلا مستهفا بۆ کوردستان په ری سه ند.

هه لایسانی نه م شوړشه مه زن و درتیرخایه نه که به مانای واقعی کلپه ی ساندبوو و بپووه شوړشیکي ته و او گه لی و هه موو چین و توژی کوردستان تپیدا به شدار بوون، له سهر وری زۆر لاوازیوی خه لکی کوردستانی رۆژهه لاتیش یه گجار کاریگر بوو. هیوا و هومیدیکی تازه ی له دلی خه لکدا زیندوو کردوه.

نعمداسانی حیزب له کوردستانی عێراقیش تارا دهیهک به خۆباند چوونهوه، ریزهکانی خۆیان به دوو مهبستی سه دهکی رێکخست و پتهو کرد.

یهک لهم دوو نامانجانه گه شعمار کردنهوهی کاری رێکخراوهیی و تیکۆشان له کوردستانی رۆژهلات بوو، دووهمیان هه لگرتنی ناتعماییهکان و خۆسازدان بۆ بهشداری چالاکانه و هه مه لایه نه له شۆرشه پیرۆزه کهدا.

له مهبستی یه کهمدا توانیان به ناردنهوهی هیندیک له پمنا بهرکان و تیکۆشانیان به شێوهی نهێنی زۆر زوو بچنهوه ناو خه لک، له ناو چین و توێژه جۆراوجۆره کاندایه ریکی رێکخستن بن.

لهو بواره دا وا چوونه پیش گه له زۆر شوێن کۆمیته داندراموه، پشتیوانیی نیوه ناشکرش له شۆرش دهکرا و گه لیک جار یارمه تیی بهرچاو کۆ دهکرایهوه و ده نیردرا بۆ شۆرشێ کوردستانی عێراق.

لهم پێوهندییه دا زۆر لاوی خۆین گه رم و خاوهن ههست له شوێنه جۆراوجۆره کانی را دههاتن بۆکارو تیکۆشانی حیزبی و راسته موخۆ له گه ل شۆرش پێوهندییان دهگرت. بۆ نمونه بانه مهربی سالی ۴۲ تاقمیککی باش لهم که سانه وهک کاک هه سمن رهستگار و کاک حسین مه دهنی و چه ند که سیکی دیکه له مه هاباد را هاتن دهتوانین بڵێین هیندیک لهم نه فراده نیستاش بهشداری له کاروباری پارتهی دهکمن و تاق تاق به بهرپرسایه تیی بهرزش گه ییون، نه و کات هاتوون و هه روا له خه بات دا بهردهوامن.

هه ر له سالی ۴۲ دا رێژیم بۆ چاو ترساندنی خه لکی کوردستانی نێران تاقمیککی زۆری به کۆمه ل له تیکۆشه رانی شار و گونده کانی گرت و بۆ ماوه یهک له بهندیخانه کانی قه زل قه لا و قه سری قاچاری قایم کردن.

له نێبوخۆی کوردستانی عێراقیشدا هاوڕێیانی حیزبی وا ده بهر دهو چووبوون و به چه شنیک خۆیان تیکمه لا و کردبوو که زۆر کس وایان بهر ده کردهوه حیزمان له پارتیدا دهغم بووه.

هاوڕێیانی حیزبی نێمه، کاک نه محمد توفیق و کاک ره شهی قاچاغچی له یه که م کهسانیک بوون که بۆ هاوکاری و ده برینی هاوکاری حیزب به پێیان و به کوێر دهو ده ریه کی زۆر خۆیان گه یان دهو ته لای زاخو و چاویان به مه لا مه سه فا کهو ته وه و ناما ده گیی دووباره ی خۆیان دوا ی په لاماری به رینی هێزی حکومه ت له گه ل نه و ده بر به وه که زۆری یێن خۆش

بووه و سولاسی کردوون. دواپهش به پهله گهړانموه، چهند فهرده پالتو و چهند کارتوون ددرمانیان بو بردوون.

که پیشمه رگه رتیک خراوده توه، هوالانی نیمهش به نویی خویان له شهرکاندا به شدار بوون و گهلنیک کسمان لم سهنگره پیروزه دا شهید بوون. له چهند شویتی وهک زینوی شیخ، سرشم، سونی و لای ماودت بنکهی پیشمه رگیان هه بووه. زور کهس ددزان که کاک نهحمده بو خوی و جهماعه تیکیش که لهگهلی بوون، له شهری همدرتین و هیندیک شهری دیکه چالاکانه به شداریان کردووه.

له باری دیپلوماسییموه، برایانی نیمه زوریان خزمهت کردووه. بوغونه نهو کات که دوزمنان له هه مو لایه که وه خه ریکی تیکدانی شوپش بوون، نیران و تورکیه و سووریه هیزیان کورکردو توه له سنوورکان را به پشتیوانی له عیراق هه لکوتنه سهر کوردان بارزانی چاری نامیتنی نامه بو دوله تی سؤقیهت دهنوسی، نم نامه له رتگی کاک نهحمده و هاوړتیانی دیکه نیمه به هوئی کاک خدر مهرسه نه پیشمه رگی حیزمان دهردریته تاران و له رتگی شهید سه دیق نهنجیرییموه ددری به سهفاره تی سؤقیهت، به خوشییموه زور زوو نامه که دهکا و پاش چمند روژ نه تیجه که نموه دهی که دوله تی سؤقیهت له رادیو موسکوز را همره شه له و دوله تانه دهکا و دهلی نهگهر دهست له کاروباری کوردان و درددن و هیرشیان بکه نه سهر، نیمه بی لایمن و بی ددنگ نابین، نهوانیش پاشه کشیان کرد و گهړانموه شونه کانی پیشوویان.

نیستاش له روانگهی هیندیک هاوړتیانی حیژی یه کتیک له تاوانه کانی کاک نهحمده توفیق، نهو ده که پیوهندیی بو مه لا مستهفا لهگهلی بالوتزخانه ی نمهریکا پیکهتاوه زور نیشانهش همن که ددردهخن نهوه راسته.

بی گومان قاچاخ بوون و هاتنی کاک سه دیق نهنجیری بو کوردستانی عیراقیش له سالی ۴۲ دا له سهر بهشتیک لم پیوهندییانه بووه زور به داخه وه قهتیش نهگهړایه وه و چاوی دایک و بابی له تاوان کوثر بوون.

کاک نهحمده به کردووه بهریرسی یه کمم دهی و له روانگهی مه لا مستهفا شهوه نوتنه ری نهگژی حیذب دهمینیه توه، خوی له بهرامهر کهمدا بهریرس نازانق، بایهخ به قسه ی نریکترین دۆسته کانی خوی نادا به پیچموانه ی نمو کات که له کوردستانی نیران بووه و روحی برایه تی، هاوکاری، جوافیتری و نازایه تی له راده به در بووه، تووشی رهش

بینیه کی سیر دهبی و لم پیناودا له سالی ۳۹دا بی لیکۆلینهوه و زانیاری پتووست
 هرمانی کوشتی یه کیک له باشرین هاوړپییانی حیزب کاک نه سعهه خوداپاری دهرکرد که
 له ریگی قهلا دزی - سونی دهیکوژن.

نوو جزره کارانه په تاییهت له سالی ۴۲- ۴۳دا بوو په هوئی نمودی پمشیکی بهرچاو
 له کادر و نندامان که له عیراق بوون، پستی تیکه.

یهک دوو جاری دیکهش هاوړپییان کاک حه سمن ردهستگار، کاک حسین مه دنی، کاک
 سعید کویتسانی و.. دچنه لای مه لا مستهفا، و دزعی خویان و حیزب و رفتاری کاک
 نه حمدهدی بو باس دهکمن که به داخه وه نه ته نیا ریگه چاره دی بو نه دی توونموه، لیشیان
 توورده و ناردهحت ببوو!

لموها و ده عیقا که کاک نه حمده دبوو سهرافه تی هه موو لایهک بکا، کووونموه
 له گهل کهس ناگرئ و گوئ بو قسمی کهس شل ناکا. حیزب و حیزبایه تی له روه تی ناسایی
 تراز اوو بوته هه رکس هه رکس. بزه هتندیک له هاوړپییان دینه سهر نو هاوړدی یهک
 لایه نه کو میته یهک به ناوی کو میته یی ساخ که رهوه پتیک بیتن. نو هاوړپییانه وایر
 ده که نموده که بهم شیوه ده توان ورده ورده نندام و پیشمه رگه لیک بلاو و
 سهرگردانه کانی حیزب کوکه نموده، چوارچو دیک دانین و حیزبایه تی به شیوه یه کی لبار
 دهست پتیکه نموده.

بو نم مه بسته له هاوړپییانی سالی ۱۳۴۳دا به یانیک دهردهکمن و نو چه ند که سه
 وک نه نندامانی کو میته یی ساخ که رهوه دی حیزب بلاوی ده که نموده. لهو به یانیسه دا باسی
 کردوه کانی نه حمده توفیق و له خرتک چوونی دزعی حیزبایه تی دهکمن و له نندام و
 کادره کان ددگیت نموده تا له دوریان کوته نموده و حیزب لم و دزعه ناله باره رزگار کن.

نندامانی نم کو میته برتی بوون له کاک حه سمن ردهستگار، کاک حسین مه دنی،
 کاک سعید کویتسانی، کاک قادر شریف (هاشم اقل الطلاب)، مه لا ناوړه و مه لا
 ابو بکر فلسفی. نو هاوړپییانه له قو لیکه وه خه ریک دهن، کاک نه حمده و باقی
 هاوړپیریانی له قو لیکه دیکه وه، به لام مشت و مر و لیک دوان زور توند بووه، هه ردووک
 لاش مه فرزه دی خو یان بو کاری حیزی ددنی نه نموده نیو خوی ولات.

نندامان و کادره کانی کو میته یی ساخ که رهوه ته قسیمی کار دهکمن، کاک حه سمن
 ردهستگار له گهل چه ند کادر و پیشمه رگه بو ناوچه یی مه نگوراپه تی و مه هاباد، کاک حسین

معدنی بۆ ناوچەى گەورکایەتى، مەلا ئەبویەکر و قادر شەریف و عبداللە سەدیق (عبداللە نەعلبەندى) بۆ ناوچەى بانە، مەلا ئاوارە و خدر محەمەد پوور بۆ ناوچەى سەردەشت، سەعید کۆتەستانی و چەند کەسى دى بۆ ناوچەکانى نەغەدە و پیرانشەر دیارى کران. ھەر تێمەى بۆ شوێنى خۆى وەرێ کەموت یەک دوو جەولەى باشیان لەم ناوچانەدا کرد. تا رادەیک خەلکیان لە سەر وەزعى حیزب روون کردەو. بناغەى کارى تەشکیلاتى تازەیان دامەزراند.

نەم وەزەش درێخایەن نەبوو، لەبەر ئەوێ دەفتەرى سیاسى پارتى لە ماوەت ھێرشى کرایە سەر و بە ئەواوى لە سنوور تێپەڕین و ئاواى دیوى ئێران کران. ئەو ھومیدەش کە بۆ کۆمیتەى ساخ کەرەو ھەبوو و جارجار یارمەتییەکی مالى و چەک و تەقەمەنیان ددەرن، پرا.

بەدبەختانە لەو کاتەشدا ناتەبابى و ناکوکی دەردى تێکدەر و مال و ئێرانکەرى کورد لە ئێرە کرەدایەتى شوێشدا سەر ھەلەدەدا. مەلا مستەفا و مەکتەبى سیاسى پارتى لێک دەتران، مەلا مستەفا زۆتر لە ناوچەى رانیە و بیستون و دوایش لە بادینان و بالەکایەتى، چۆمان و حاجى ئۆمران دەماو. مامۆستا براىم ئەحمەد و مام جەلال و باقى برادرەکانیان لە لای شارباژێر و جافەتى و ماوەت دەبن.

برایانى کۆمیتەى ساخ کەرەو، لەبەر ئەوێ کاک ئەحمەد لە لای مەلا مستەفایە و نەویش پێشتر جوابى داخواز و ئیعترازەکانى ئەوانى نەداوەتەو، پال وەلاى دەفتەرى سیاسى ددەن و ورە و ورە کارى خۆشان ددەن.

لەم ئالۆز ئالۆزدا لە سلیمانى کوردایەتى بە ھێز دەیت و جەردیانیکى تازە بە ناوى کازیک، کە شتیکی وەک کۆمەلەى ژ-ک، ژیانەوێ کورد بوو، پێک دێ.

کاک سەلاحى موھەمدى و محەمەد ئیلخانى زادەش کە ھەم خۆیان بە حیزبى زانیو و ھەم لە پێوەندى لەگەڵ داھەش کردنى زەوى و زار لە ئێران لەگەڵ کۆمەلەى دیکە لە خاوەن ملکەکان، ھەربەکە لە شوێنیکەو ھاتبوونە کوردستانی عێراق، لە وەزعى شەڕى حیزبیش لە کوردستانی عێراق ھالى بیوون، لە ھەل و مەرجە کە کەلک و وردەگرن. لە ژێر تەفسیری کازیکەکان جەردیانیک بە ناوى رزگارى کوردستان پێک دێن کە جگە لەوانەى لە سەرەو ناومان بر دوون، مەلا رحمان سەرشوێ، مەلا سەید رەشید، مەلا جەمیل، مەلا عومەر نینگەلییان لەگەڵ بوو. کاک سەعدى موھەمدیش کە ھاتبوو ھێرۆى ناوچەى

قه‌لادزی، هاوبیری و هاوکاری کردوون. زۆریه‌ی نه‌وانه‌ی وه‌ک نه‌ندامی رزگاری کوردستان باسماں کردن، له‌ پێشدا نه‌ندامی حیزب بوون. هیندیک له‌وانه‌ دوايش گه‌رانه‌وه‌ نێو حیزب.

جگه‌ له‌وه‌ی زۆر له‌ کادر و پێشمه‌رگه‌کان دلسارد بوون، نه‌ندامانی حیزب بپه‌وه‌ چه‌ند به‌ش و هه‌ر به‌شه‌ش به‌ نێوێک و به‌ هه‌وایه‌ک کاری ده‌کرد. زۆرجاریش له‌ لای بارزانی شکایه‌ت له‌ کاک نه‌حمه‌د کرابوو، نا‌رازییه‌کان هه‌موویان روویان له‌و به‌و، چونکه‌ ته‌واوی کاره‌کانی به‌ ته‌نیا و به‌پاری خۆی جێ به‌جێ ده‌کرد.

هه‌لا مه‌سته‌فا نه‌مری کردبوو که ده‌بێ وه‌زعی خۆت له‌گه‌ل نه‌و خه‌لکه‌ ساغ که‌یه‌وه‌. هه‌موو رۆژی نه‌و شکایه‌ت و سه‌کالایانه‌ وه‌لام نا‌درێنه‌وه‌.

کاک سه‌دیق نه‌نجیری و کاک سه‌لیمان موعینی که ده‌ستی هه‌ره‌ کۆنی کاک نه‌حمه‌د بوون، نه‌یانده‌توانی له‌وه‌ زیاتر بێدنگ بن. نه‌وان پێش بینییان ده‌کرد که نه‌گه‌ر وه‌زعه‌ هه‌ر نا‌وا به‌وا، خه‌لکه‌که‌ی به‌ ده‌وریانه‌وه‌ ماون. به‌لاو ده‌بن و زۆر نا‌کێشێ حیزب فیدی ده‌سه‌لانی تا که که‌سه‌ی کاک نه‌حمه‌د ده‌بێ. نه‌وه‌شیان له‌گه‌ل خۆی باس کردبوو.

تێکۆشانی کۆمیته‌ی ساخ که‌روه‌ش له‌ نێو خۆی ولات به‌و کاک نه‌حمه‌د به‌وه‌ جێگای مه‌ترسی. بیست سالیش بوو حیزب کۆنگره‌ی نه‌گرتبوو، له‌ سالی ۳۴ به‌ولاوه‌ که‌ کۆنفرانسی یه‌که‌م گیرابوو، هێچ چه‌شنه‌ هه‌لبه‌ژاردنێک نه‌کرابوو، رێمه‌رایه‌تییه‌کیش له‌ کۆپیدا نه‌ما‌بوو.

له‌ روانگه‌ی کاک نه‌حمه‌ده‌وه‌ به‌ تایبه‌تی دوا‌ی رده‌اندنی ده‌فته‌ری سیاسی پارته‌ی که‌ خوشی ده‌ستی تێدا‌بوو، چه‌ند به‌که‌یه‌کی هاو‌پێیانی حیزبیشی چه‌ک کردبوو، شه‌رعه‌ت دان‌وه‌یه‌کی تازه‌ به‌ خۆی پێوست بوو. با‌شترین رێگاش به‌ له‌به‌رچا‌و‌گرتی هه‌موو نه‌و شانه‌ی له‌ سه‌رده‌وه‌ باس کران، گرتی کۆنگره‌ بوو.

بۆیه‌ له‌ نا‌خه‌ری سه‌رما‌وه‌زی ۱۳۴۳ له‌ به‌ینی شینی و سونیدا له‌ نێوان سه‌رده‌شت و قه‌لادزی کۆنگره‌ی دوو به‌سه‌را. نو‌تیه‌رانی به‌شدار له‌م کۆنگره‌دا سێ سه‌د و چه‌ند که‌سه‌یک بوون، به‌شێکی به‌رچا‌ویان له‌ نێوخۆرا و له‌ شاره‌کانی سه‌قز، به‌کان، مه‌ها‌باد، نه‌عه‌ده‌، با‌نه‌، سه‌رده‌شت و پیرانه‌وه‌ هات‌بوون و چه‌ند که‌سه‌یک نا‌وچه‌ی شیمالیشی تێدا‌بوو. نو‌تیه‌ره‌کان هێچ کام له‌ رێگه‌ی نه‌سا‌نامه‌ و له‌ لایه‌ن شانه‌ و نو‌رگان هه‌له‌به‌تردرابوون. زیاتر یان له‌ سه‌ر به‌پاری کاک نه‌حمه‌د توفیق و کاک سه‌لیمان موعینی بانگ کرابوون.

دهبى نهو راستيهش بگوتري كه به راستى له ههه و مەرجىكى ناوادا هههژاردن كارتىكى هاسان نه بووه. بهشى زۆرى بهشداران كادر و پيشمه رگهى نهو كاتى حيزب بوون كه زياتر له ژيتر ددهسه لاتی كاك نهحمدهدا بوون. شازده جه قهده كەس له نهندامانى كۆمىسته و كادركانى كۆمىستهى ساخ كه رهوه كه دهزانن كۆنگره دهگيرى له ريگای دوور را خو ددگه يه نه نهو شوينه بو نهوئى نيزنيان بدن بهشدار بن و بهشى خوئانى تيشمن و داخوازه كانيشيان به كۆنگره بلين و كيشه كه به گشتى جهل ين، بهلام به فرمانى كاك نهحمده سهنگهريان لى دهگرن و ناهيتلن بچن، لهوانه ته نيا كاك خدر مەره سه نه كه ههه حيسابى عهشيره تگهري بو كراوه، ههه پيشتر هينديك كاري گرنگ و تايبه تيبى بو كاك نهحمده راهه رانده بوو، نيزنى پى ددري بهشدارى بكا.

باسه كانى كۆنگره زياتر له سه ره په پيدانى خهبات و پشتيوانى له شووشى كوردستانى باشوور بووه، باسى خودموختارى له كوردستانى ئيران هاتوته گوژى، نامادهى وتوويز له گهه ريشى شا بو چاره سه رى نهه مه سه له و ناسينى مه لا مسته فا وهك ريه رى جولا نهوئى كوردستانيش باسكى گه رم بووه. نهو باسانه زۆريهان بوونه بهريار.

هه ره چهند هاوړپيانى خوتنده وار و ليزانى وهك كاك سه ديق نهنجيرى، كاك سليمان موعينى و كاك نه مير قازى و زۆر ماموستا و كادري لى بوون، بهلام نه بهز و نه زمى به پتوده چوونى كۆنگره هه ره به دهست كاك نهحمده وه بووه.

نهوئى زۆر به راشكاوى قسه ي كردووه، كاك سه ديق نهنجيرى بووه كه له زۆر باره وه سه رتر له هه موان بووه. كاك سه ديق گوتويه تى:

«نيمه دهبى وهك حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيران، سه ره خوئى خوئمان به پارتيزن و نايب دوژمنايه تيبى حيزبه كانى كوردستانى عيراق بكه ين. خوئمستنه وه مان به هه ره كام له وان زيانغان لى ددها».

كاك سه ديق به وای به وه بووه كه له سه ره به رته رتيزگرتنى به راه به ره له گهه هه مموو لايهك پتوده ندبى دوستانه مان هه بن.

كاك سه ديق و بهشيك له بهشداران نه هيشتنى هه قالاى كۆمىستهى ساخ كه ره وه ديان به ناحقه قى و كارتىكى ناديموكراتيان هه له سه نگانده وه، بهلام به داخه وه زۆريهان له باره شه وه هه ره له گهه نهحمده توفيق بوون.

له سه ره حيزبى شيوعيش بهرياران دابو به تومه تى هاوكارى له گهه ريشى نهو كاتى

به‌غدا به دوزمنی دهرجه دووی کوردیان بناسن.

له کۆنگره‌ی دوودا نمو کەسانە‌ی ژێره‌وه وەک ئەندامی رێبه‌ری هه‌لبژێردراون

۱- کاک احمد توفیق

۲- کاک سلیمان موغینی (فایق)

۳- مه‌لا سه‌ید ره‌شید سه‌قزی

۴- مه‌لا ره‌حیم ویردی

۵- کاک نه‌میر قازی

۶- کاک غه‌نی پلوریان

۷- کاک عه‌زیز یوسفی

۸- دوکتۆز عه‌لی مه‌ولموی (سێ نه‌فری دوا‌یی، هه‌ر سێکیان له به‌ندیخانه‌دا بوون)

۹- حه‌بییب وه‌رزێر له بۆکان

۱۰- سنار مامدی

۱۱- باپیر شکاک (نه‌خۆ)

۱۲- مامۆستا هه‌وار

۱۳- کاک سه‌دیق نه‌نجیری

۱۴- سه‌ید کامل هاشمی

۱۵- کاکه ره‌حیم جواغرد قازی.

گوایه صارم الدین صادق وه‌زیریش هه‌ر هه‌لبژێردراوه، به‌لام له خۆ‌ی نه‌یستراوه،

نه‌وانه به‌شیکیان له‌مۆ ناماده نه‌بوون و غیا‌به‌ن هه‌لبژێردراون.

له‌م کۆنگره‌دا کۆمیته‌یه‌کی چاوه‌دێری به‌رزیش هه‌لبژێردراوه که پێشتر له حیزبی

دیوکراتدا شتی وا نه‌بووه.

ئه‌ندامانی چاوه‌دێری به‌رزیش ئه‌مانه‌ی ژێره‌وه بوون:

سه‌ید حاجی، سه‌ید ره‌سه‌وڵ دێهقان، قادر لاچینی، م- نیسحاقی، د- عه‌ولا

مه‌ولموی، سه‌ید تاهیر کوپی سه‌ید کامیل هاشمی، کاک ره‌شه‌ی قاچاغچی، عبدا‌له

موغینی، مه‌لا نه‌جه‌ددین که‌وکه‌یی، مه‌لا که‌رم عزیزی، وه‌ستا ره‌نوف خه‌یات.

له‌م کۆنگره‌دا کاک نه‌حمه‌د وەک به‌رپرسی یه‌که‌م دان‌دراوه، کاری رێک‌خه‌ستی نی‌توخۆ

به‌و نو‌تهرانه نه‌سپێردراوه که به‌ نه‌ی‌تی هات‌بوون و ده‌گه‌ران‌موه بۆ نی‌توخۆ.

دوای کۆنگره به یینیک کار کرا، تارا ده په کیش سه رکه وتنی تیتدا بوو، به لام به پتی عاده تی کاک نه حمده جار ییکی دیش به که لک ودرگرتنی خراب له بهریر سایه تی و دهسه لاتی خوی زۆرتی کاره کانی هر له دهست خۆیدا راگرتووه. که متر له گهل هاوړتیان و نندا مانی کۆمیته ی ناوهندی ماو ده توه. حه زی کردووه زیاتر له نزیک نمو شو تانه بی که مه لا مسته فای لی بووه.

ناوړاو به هلېژاردنی وک بهریرسی په کم، قعدری له لای پارتی و شخسی مه لا مسته فا زیاتر بیوو.

نندا مانی کۆمیته ی ساخ که روهه پاش رویشتنی ما موستا برایم نه حمده، مام جه لال، عومر دبابه، علی عه سکه ری و باقی هه قاله کانیان بۆ تیران بی نیمکان مانوه، هیندیک بنکه ی نو انیش بهر په لامار کهوت و به نمری کاک نه حمده که هیندیک جار بۆخوشی بمشدری کاره نیزامیه کان ده بوو، چهند بنکه یان لی چهک کردن.

برایانی دده فتری سیاسی پارتی که له کوردستانی عیراق جینگه یان لیژ بیوو، بهر له و دی بچه دیوی تیران و بۆ هممعدان دوور خرینه وه، به هه قالاتی کۆمیته ی ساخ که روه دی حیزیان گوتبوو، مه سه له حه تیان له و ده ایه له جیاتی نو دی بچه وه تیران وتووشی گیر وگرفت بن، خو به پارتی و بارزانی بناسینه وه باشتره. دیاره نه ودهم پتوهندیه که ی پارتی له گهل ریتیم زۆر قبول نه بیوو، زۆر شتیان به قسه نه ده کردن. به لام سه رهنگ مو ده رسی خه مه و خمرگای به عه رزیدا دابوو، راسته وخۆ و ناراسته وخۆ و دوای کۆکردنمو دی خه مه ر زانیاری ده کموت.

له لایه کی دی هیندیک هه قال که له نیوخو بوون، بۆ به رتو ده بردنی نم سیاسه ته نامه یان نارد بۆ هه قالانی خزان تا له مه لا مسته فا داوا بکمن نیزنیان بدن بگه رتو وه کوردستانی عیراق. نم داخوازه له لایم مه لا مسته فاوه که پیتشریش دژایه تی لی گهل چو نه و دی کادر و پتشمه رگی کوردستانی تیران ده کرد، قبول کرا و نیزنی دان بچه وه رانیه.

دهمیک بوو کاک نه حمده نه ماتبو وه پشدر، به که لک ودرگرتن له دووری نو، بهینی برایانی رتیه ری هلېژراوی کۆنگره ی ۲ و کۆمیته ی ساخ که روهه پتوهندیه که په یدا بووه، له لایم کاک سه دیق نه جیری، کاک سلیمان مو عینی و کاک نه میر قازی و چهند هاوړتی دیکه وه باسی تیکهل بوونه وه دپته گۆژی. به خوشیموه زۆری بی ناچی لاسمر نه و قه راره که نندا مانی کۆمیته ی ساخ که روهه ببه جیگری کۆمیته ی ناوهندی، تیکهل

بوونه‌وه. رتبه‌ری حیزب به هیتزر بوو، هیندیک کادر و پیشمه‌رگمش که سه‌رگمردان بیون، هومیدیان په‌یدا کردووه، هه‌قالان به تیکرا به‌ینیکی باش پیکه‌وه کاریان کرد. قادر شریف و سه‌عید کویتسانی کاتی نعم یه‌کگرته‌وه‌ی دوو بهشی حیزب که یه‌کیک له‌کاره‌باشه‌کانی نو سه‌ردمه‌بووه و هه‌موو لایه‌کی خوشحال کردووه، بۆ کاری حیزی له‌ناوچه‌ی بانه‌دبن. به‌شونیا‌ندا ده‌نیرن له‌گوندی «ورچه‌ک» ددیاندۆزنه‌وه، کاک سه‌عید کویتسانی له‌گه‌ل هه‌قالانی نیردراو ده‌گه‌رتنه‌وه، به‌لام کاک هاشم «قادر شریف» نو ریککه‌موتنه قبول ناکا و وناگه‌رتنه‌وه.

بۆ نه‌وه‌ی کیشه‌که کویتایی پتی بێ، مه‌لا ناواره و چهند که‌سی دی دچن، به‌لام سه‌نگه‌ریان لێ ده‌گرێ، نه‌وانیش ناچار ده‌بن خۆی و نوو پیشمه‌رگانه‌ی له‌گه‌لی بوون، چه‌ک که‌ن و به‌یه‌ینمه‌وه بۆ سوتی که‌ نه‌و کات به‌که‌ی سه‌مرک‌دایه‌تیی لێ بووه. به‌دوای نعم و ده‌زعه‌دا هاو‌پتیان خۆ‌گورج و گۆل ده‌که‌ن و له‌چهند تا‌قمه‌دا ده‌چنه‌وه نیتخۆ. تیمیک که‌ سه‌رۆکه‌کی کاک فایق و جیگره‌که‌ی کاک سه‌من ره‌ستگار ده‌بن، له‌ناوچه‌ی گه‌ورک و مه‌نگه‌رپه‌ته‌ی و هه‌ردوو نه‌لێن، به‌باشی و به‌تیبینی ده‌گه‌رتن و له‌بواری ته‌شکێلا‌یدا تیکۆشانی به‌ره‌چاویان ده‌بن. نوو هاو‌پتیانه‌ له‌ «پانه‌ سه‌ر» گۆز و گۆبه‌ده‌که‌ل ژاندارمه‌کان تووشی یه‌ک دین و شه‌رتیکی قورسیان له‌نێوان ده‌قمو‌می، ژاندارمیک بریندار ده‌که‌ن، نه‌وانی دیکه‌ش هه‌موو به‌دیل ده‌گرن. پاشان برینداره‌که تیمار ده‌که‌ن و له‌سه‌ر بۆ‌چوونی خۆیان و ته‌کای ردین سپیه‌کانی ناوچه‌که هه‌موویان سوتند ده‌ددن که‌ خیانه‌ت نه‌که‌ن و نازادیان ده‌که‌ن و چه‌که‌کانیشیان ده‌ده‌نه‌وه.

نوو رووداوه‌ ده‌نگی دابوووه، دواتریش له‌ زۆر شوێن ژاندارمه‌کان که‌ ددیاندۆزی پیشمه‌رگه‌ له‌ گوند یا ناوچه‌که‌یه، که‌مه‌تر خۆیان لێ ده‌دا.

سه‌رۆک بارزانی نوو رووداوه‌ی له‌ لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانی رێژی نیرانمه‌وه به‌گوێ هه‌لێندرابوو، به‌پتی را‌ده‌ی تووره‌ی نیرانییه‌کان، نا‌ه‌دزایی خۆی ده‌ری‌بوو. کاک سه‌من ره‌ستگاریش که‌ بۆ کاریکی تایبه‌تی گه‌رابوو وه‌ بۆ دیوی عێراق، نا‌گاداری تووره‌ی مه‌لا مه‌سته‌فا ده‌بن. کاک سلیمان نا‌گادار ده‌کا. نه‌ویش ده‌گه‌رتنه‌وه.

له‌و کاته‌دا بووه که‌ هیندیک له‌ به‌که‌کانی حیزی دیوکرات له‌ سنوره‌کان به‌ پتی به‌یاری سه‌مرک‌دایه‌تیی شوێش کۆ ده‌کرته‌وه. کاک سه‌دیک نه‌نجیری که‌ بۆ ماوه‌یه‌ک ده‌چیته‌ لای چۆمان بۆ سه‌ردانی کاک خالید حیسامی و ما‌مۆستا هه‌ژار و ما‌مۆستا هێمن که‌ له‌وێ ده‌ژیان و هاو‌کاری را‌دیۆی پارتیان ده‌کرد، به‌داخه‌وه پاش به‌ینیک به‌ شیوه‌یه‌کی

ناجوامیرانه بڼې سمر و شونډ ددکرئ. له گڼل نه و دی هم هاور پټیانی حیزبی و هم باوکی پیر و به جهرگ و زحمه تکیش و خیماتکاری دواي پټ و شونډی که و تن، به تهلوی روون نه بو و ده به دست کټ و چوڼ شهید کړا، به لام ددنگوی به پټیز همبو، چونکه پساوکی زاناو تیکو شمر و شوډ شگپیر بو و ده، نه چوڼه ژیر ته نسیری نه حمه د توفیق، ناویراو کاک سهدیقی به ره قبیسی سیاسی خوی زانیو و ده، دوور نییه به پیلانی نو تیدا چو و ټی، هیندیک سروڅی که م پړواش له نریکانی نه حمه د توفیق دواي نو رو و داوه خوځان ته حویلی ریزیم داوه ته و ده که پیشر و ازیان له پیشمه رگایه تی هینا بو، نه و دهش گومانه که به پټیز تر دهکا.

کاک نه حمه دیش هر له م به یندا که هست به و دهکا، همبو لایه ک دلیان لټی نیشاوه و کاره کانیش به تنی رانا پرن، کادر و پیشمه رگهش له زور شونډ به ددنگیسه و ناچن، له گڼل ره دکر دعو و نو دا وایه مه لا مسته فا که به پټی و ته و هیندیک له نه د امانی رتیه وری و نریکانی خودی کاک نه حمه د پشنیاری پټ کردو و به پیته نو ټنهری پارتی له تاران^{۱۰۱} و رنګ بو و توانی هیندیک کاری دیلو ماسیش له پټو وندی له گڼل بالورخانه کان بکا، داوا له بارزانی دهکا نیزنی بدا له شو ټیک دانیش و پیشمه رگایه تی بکا.

کاک نه حمه د له گڼل چن د کادر ټیک و به شیک له پیشمه رگه کانی حیزب له گوندی شیخانی باله کایه تی هم مه سله و ده خه ریک دهن و تاراده پک پټو وندی له گڼل هاور پټیانی رتیه رایه تی که زور تریان له ناوچه کانی پشده و بیسون و شارده کانی قه لادزی و رانیه دادنیشتن، زور که م بیو.

کاک سلیمان که به ینیک له قه لادزی و پشده و دهن، وادیاره له وټی زانی بو پمز هه بو و ده هست به مه ترسی دهکا، دپته دولی شاور و له گوندی دپټی دهن پټه و ده. چن د مانگیک نو و ده زعه به رد و ام دهن و کار و تیکو شانیکی نه و تو به رچاو ناکمو وټی.

هه فالان زیاتر خه ریکی زانی شه خسی دهن، چونکه ددر دتان بو کارو تیکو شان له نیو خوی ولاتا نامیتن.

(*) نه باسه وټ ناچن راست بټی، چونکه نه حمه د توفیق چن د جار له دست مه منصورانی نیران هه لاتبو. کمیش نه بو و توانی له قه ول و قهراری نیران دلیا بټی. مه لا مستغاش نه غمری دپکی زور به دور و ده بو و ده هر کور دی عیراق بټی و توانن نه کاره جټ به جټ یکمن.

كۆمىتەنى شۇرشىگىرى ھېزب

لە ئىران لە ماوەى چەند سالى رابردودا زۆر شت رووى دابوو، مەسەلەى دابەشكرانى زەوى بېوودە ھۆى نازەزايى بەشىكى بەرچاۋ لەو دەرمەكانەى كە جاران دۆستى گيانىى شا و پەشتىوانى بوون و خەلكيان بۆ دەكوشت. ئىمە مەسەلە گەيشتە شەپكى توند لە بەينى بویر نەحمەدىيەكان و مەمەسەنىيەكان لە باشوورى ئىران لە گەل دەولەت كە چەند مانگى كېتسا و سەركوت كران.

ھەرودھا ئىمە مەسەلە سوودى ناخوندە گەورەكانى ئىترانىشى تارادەيك خەستىوودە مەترىسيەودە و ھەر بۆيە ئىترانىش بە گشتى و لە پېش ھەمويانەودە ايت الله خومەينى بە قەسەكانى خۆى دى شە و رېژىم لە دەوردى سەركۆك وەزىرى عەلەمدا گىروگرفتىكى زۆرى پېتكەيتا كە رووداۋى رۆزى پازدەى جوزەردانى ۱۳۴۲ى لى پەيدا بوو كە وەك باسان كەرد خەلكىكى زۆرى تېدا كوژا و خومەينى و بەشىكى زۆر لە ناخوندەكان و بەرپەدەرانى «نەھضت نازادى» وەك ايت الله طالقانى و موھەندىس بازركان و دوكتۆر سەحايى و عزت الله ى كورى لەو پېوندەيەدا گىران. ھىندىكىش لە چەقۇ كېشەكانى قەدىمى شا، وەك تەيب حاجى رەزائى كە لە كارگىترانى كوودىتاي ۲۸ى گەلاۋىژ بوون، گىران و كوژران.

ھىزبى تودەش بەشىكى ھىرواى بە تىكۆشانى راستەقىنەى نېوخۆى ولات پەيدا كەردبوو لە لاىكە دەستەيەكى وەك بەھمەن قەشقانى و سەيلى كەشكۆلى ناردبووە جنووب، لە لاىكى دىكەودە بۆ ناردنەودى كادرى سىياسى وەك عەلى خاۋەرى و ھەروىزى ھىكەمەت جوو نىقدامى دەكەرد، بەلام ھىچيان بۆ نەكرا.

جەمبەھى مىللىش شورايەكى تازەى دانا بووودە، پېوندەييان لە نەحمەدناۋا بە دوكتۆر مەسەدىشەودە گەرتبوو و رېئوتىيان لى ھەردەگەرت.

هیرشیکى همه لایه نه له ژبیر سینه برى «شۆرشى سپى» شادا کرابووه سهر ئۆیۆزیسیۆن و هیچ هیزیک نهمابوو لاتی کم چهند که سى لى نه که ویتته به ندىخانه .

روژى ۱۸ى خاکه لیوډى ۴۳ خومه ینى نازاد بوو، ویستیان وا بنویتن که روحانیت له گهل شا رنک که وتوون، بلام هتا نوو سراوهدکانى روژنامه ی نیتلاعاتى لعم باره وه ین به ریه رچ نه دانه وه، دهستى هه لته گرت.

له پاییزى سالى ۴۳دا لایحه ی مه عافییه تى موسته شارانى نهمریکایى له سزادان له نیران، له مجلس پەسند کرا، نهو کاره بى جیتییه هه موو روو داوه کانى کۆنى زدهمانى ته نیاکو و به دهسته وگرتنى دهسلاتی رابردووی بیهر ناخونده کان خسته وه و به تهواوی هارووژاندنى.

خومه ینى له سهر نهو کاره که له بهرامبه ر وه گرتنى دووسه د میلیون دۆلار قهرز له نهمریکا جى به جى کرابوو، زۆر به توندی قسه ی کرد و هیرشیکى بى ویتته ی کرده سهر شا و مجلس و به نوکمرى نهمریکای له قه لعم دان.

خومه ینى له سهر نهو قسانه ی دیسان له ریکه وتى ۱۳/۸/۴۳ گیراوه و هیترايه تاران و له ویترا به تیاره نیردرايه تورکیه^(*) پاش به نیتیک له ویش را بردرايه نه جعف زۆرى پى نه چوو سه روک وه زیرانى تازه به ناوی «منصور» که دواى «علم» هاتبووه سه رکار، له ریکه وتى هه وەللى رتیه ندانى ۴۳ له پیش دەرگای مجلس له لایمن لاوتیکى موسولمان به ناوی بخارانى هیرشى کرایه سهر و بریندار بوو ودواى پینج روژ مرد.

روژى ۲۶/۳/۴۴ بخارانى و جماعه تیکى دیکه له سهر نهم مه سه له نیعدام کران. به دواى منصوردا نهمیر عباس هویدا بوو به سه روک وه زیر و هتا که لاوتی ۱۳۵۶ له سهر کار مایه وه و حیزبى نیرانى نویتى بو شا ساز کرد.

روژى ۲۱ى خاکه لیوډى ۱۳۴۴ شا له کاخی مه رمهر له لایمن سه ریا زتیک به ناوی شمس آبادى که له به شى پارتیزگارى شادا بوو، هیرشى کرایه سهر، له گهل نه وډى یه ک دوو کس له دهو ربه رى و پارتیزه دکانى کوژران، شا خۆى هیچى لى نه هات.

دوايه دهرکه وت که شمس آبادى له ریکه ی هیتدیک رووناکیبرى چه پى وډک په روىزى نیکخواه و.. هان دراوه.

(*) تورکیه و نیران نه دنامى په مانى ستووبون که له جياتى په مانى به غدا ساز کرابووه وه، قهرارى هاوکارىيان لعم بابته تانه وه پتکه وه هه بوو.

نارده کانی ماسی بۆ ئمودی لمهر چاوان ون بئ. وئ دهچوو بۆ سلیمانیش بهرنامه یهکی ناویان بووبی له دووشیان ناردبوو بچیتته پاراستن، بهلام نهچوو. جگه لموانهش به توندی خوازباری بهرگری له چوونهودی کادر و نهندامانی حیزبی دیوکرات بۆ کوردستانی رۆژشهلات بوون.

تهنگمهر بوونهودی ئمو مهیدانه و پتیشیل کردنی ئمو مافه رهوایه بۆ تیکۆشمرانی کوردی نیران، جگه له سووکایهتیی چیدی نهبوو. بۆ مرۆفی لیبرا و شۆرشگیر تهحهملی وهزعیککی ناوا، سهخت و دژوار بوو. به تایبته که له شههید بوونی کاک صدیق نهنجیری و دوور خستهوهدی نهحمده توفیق زۆر تی نهپهری بوو. زۆریهشیان همستیان بهم مهترسییه دهکرد و، مهترسی لهودی که بکموه نیو ئمو داو و تۆرانه و فیدا بن.

له باس لی کردن لمهر ئمو وهزعه و ههل ومهرجه له بهینی هاوڕێیان جیساوانی بۆچوون دیتهگۆژی. هیندیک له هاوڕێیان لمهر ئمو باوهڕه دهبن که ئمو وهزعه تهحهمل ناکرئ، ئمو شۆرشه که ناوا کهوتۆته ژێر زهخت و تمسیری نیران، نابندی روونی نییه و سهر ناکهوئ، بۆیه دهبی چارسههری وهزعی خۆیان بکمن و رینگایهکی خاوتتر ههلهترن و له نیوخۆدا درێژه به خهبات بدن.

بهشیکی دیکهش له سهر ئمو بهروایه دهبن که دهبی چاوهروانی یهک لایوونهودی شۆرش کوردستانی عیراق بن و بزائن چ دیته پتیش.

بهشیکی بهرچاو له ههڤالان لایهنگری بۆچوونی یهکمم دهبن، بهلام هیندیک لهوان دوايه پاشهکسه دهکمن و خۆ له کیشه که دههزنهوه.

لایهنگرانی شیلگیری ئمو بۆچوونه قهرار ددهن له سهردتای سالی ٤٦ی ههتاوی را بچهنهوه نیوخۆ، له پتیشدا خهریکی پتهوکردنی ریزدکانی سیاسی و رتیکخواهدی حیزب له نیوخه لکدا بن. زهمینه که خۆش بکمن و دوايهش به شیوی چهکداری له بهرامبه رێژی شادا خهبات بکمن. بۆ ئمو مهبسته دوو کاری گرینگ دهکمن:

یهکمم، پتوهندی به حیزبی شیوعی و نوێنهانی حیزبی تووده له بهغدا دهگرن، بهو هیوايه که تهئیدی ههروهکه تهکه یان بکمن و یارمهتیی مالییان بدن.

دووهمم، کۆمیهته یهک به ناوی کۆمیهتهی شۆرشگیری حیزبی دیوکرات بۆ بهرتوهردنی کارهکان پتیک دیتن که نهندامهکانی بریتی بوون له: کاک سلیمان معینی (فایق)، کاک سمایل شهریف زاده (مهلا عمزیز)، کاک محهممه نهمین سیراجی، مهلا نهحمده

شلماشی (ناوړه)، باپیر شکاک (نحو)، عمولا معینی. هیندیک کس باسی سمنار مامه دی و مهلا عمولا سربازیش دهکن که لهو کومیتهدا بوون، بهلام زورتر وک دنگو دهچی. چونکه له هیچ شوتیک تیکوژشانی بهرچاویان نمبووه^(*).

زوربهی نو که سانه له نیو کومه لانی خه لکدا به هوئی کاروتیکوژشانی پتیشوویان ناسراو و خوشمویست بوون. له سر نم نه ساسه له نیوخواندا کارهکان بهش دهکن، چک و چولی خویان هله دگرن و هرچند کس به سر و کایه تیی یک دووکس له هاوړپییانی کومیته ودهی ددکمون.

بی گومان نو کارهش وک زور کاری دیکه له ریژی شا ون نایی، پیشتیش و به تاییه تی دواي پیکهاتنی نو کومیته یه سیخوړه کان له هممو لایه کموه راپورت به کار به ددستانی رژیم ددین. لم باره ده چندين دستوور و به خشنامه بؤ بهرگری و بهر بهر هکانی له تاران و ورمی و سنه را بؤ کار به ددستانی رژیم و هتړه چه کداره کانپان له کورستان دی. غوونه لم باه تانه زورن، له جیی خویدا یک دو دانه دهخینه بهرچاوی خوئمران.

هاوړپییانی حیزبی که ژماره یان له سمد کس تینه دده پری، له هممو ناوچه کان به شیوه یه کی ژیرانه له نیو خه لکدا دهگه پتن، له سر سیاسه تی حیزب، پیوستی و چلونه یه تی کارکردن و تیکوژشان لم همل و مه رجه، فروقی شالی شا و برسیه تی و همژاری خه لک و بی به شیی کورد بؤ جمعاو در باس دهکن. به چمشتیک که حه ساسیه تی نالقه له گوتیکانی رژیم نه جوولیتن و نه و نه دی بکری جاری تا پایه و بناغه یه کی باشی جه ماوړی ده تمنموده، تووشی شه نه بن.

(*) کاک سعید کورستانی له نامه یک دا که له هاوینی سالی ۲۰۰۱ بومنی نویسوه. رایگه پانوده که سمنار مامه دی و مهلا عمولای عبداللهی ناسراو به سرباز نه دماي نو کومیته یه بوون.

هه‌باتی چه‌گدارانه‌ی ساله‌گانی ٤٦-٤٧

هه‌ڤالان له‌گه‌ل هه‌ممو وریایه‌کی که به‌کاری دیتن و به راستی له وریا کردنه‌وه‌ی خه‌لک و په‌ره‌پیدانی کاری حیزیدا له‌خۆبوردوویی زۆریان له‌خۆیان نیشان ددا.

خۆشموستیه‌که‌یان له‌نیو‌جها‌و‌ردا له‌رادبه‌ددر بووه و بۆ‌خه‌للی زۆر گیرو‌گرتی کۆمه‌لایه‌تی له‌زۆر شوێن له‌جیاتی نه‌وه‌ی بچه‌ لای کاربه‌ده‌ستانی رێژیم، داوای چاره‌سه‌ری کێشه‌کانیان له‌وان کردووه. نه‌وانیش به‌دلپاکیی ته‌واو و‌لامددر بوون و نا‌کۆکی و نا‌ته‌بابیه‌کانی نیو‌کۆمه‌لانی خه‌لکیان که به‌گشتی بۆ شوێش به‌زیانبار زانیوه، کۆتایی پێهێناوه.

سه‌ره‌پای نه‌وه‌ش دوژمنی فێلباز و درنده‌ غافل نه‌بووه، له‌هه‌ر دهرقه‌تیک که به‌ده‌ستی هێناوه، زه‌بری خۆی وه‌شاندووه.

یه‌که‌م ده‌سته‌ی که که‌وتوونه به‌ر هێرشێ دوژمن، کاک نه‌خۆ و چه‌ندین هه‌والی ده‌بن، له‌ناوچه‌ی سه‌لماس له‌کاتی پشووداندا ده‌کمونه به‌ر په‌لاماری تا‌قمی‌کی زۆر ژاندارم و که‌مارۆ ده‌درێن. له‌م شه‌ه‌رده‌دا جگه‌ له‌چوار هه‌وال کاک نه‌خۆ بۆ خۆشی دوا‌ی شه‌پ‌تی‌کی قاره‌مانانه و کوشتنی تا‌قمی‌کی زۆر له‌به‌ک‌رت‌گی‌راوان له‌هێرشێ هه‌مه‌لایه‌نه‌ی ژاندارمی تازه‌ نه‌فس و هیلی کۆت‌مه‌ردا که له‌ورمێ رادینه‌ یارمه‌تی پیاو‌کوژانی پێشوو، شه‌هید ده‌ک‌ری.

هه‌ر له‌گه‌لا‌وت‌ری نه‌و ساله‌دا پینج که‌س له‌پێشه‌مر که‌کان له‌ناوچه‌ی پیرانشار له‌گوندی بندره‌ی ده‌کمونه به‌ر هێرشێ دوژمن، دوا‌ی نه‌وه‌ی ٩ که‌س له‌دوژمن ده‌کوژن، په‌نا ده‌به‌نه‌ گوندی «نالانه»ی کوردستانی عێراق که له‌ژێر هوکمی شوێش دا‌بووه.

به‌دا‌خه‌وه‌ دوا‌یه‌ هێرشیان ده‌کمنه‌ سه‌ر و له‌نا‌کامدا یه‌کیان لێ ده‌کوژێ و نه‌وانی

دیکمښ که یه کیان برینداریش بووه، ته حویلی نیران ددهنومه و نیعدام دهکرتین.
مهلا مەحمود زهنگه‌نه‌ش یه کیتک له رۆله تیکۆشه‌ره‌کان بووه که له رزبه‌ری ۶۷دا له
ناوچه‌ی میرقازی مه‌هاد شه‌هید ده‌کرتی و تهرمه‌کشی لسه‌ر کاپوتی ماشین دادنیتن و
له شاره‌کان ده‌بگیرن، به قه‌ولی خزیان به چه‌ته‌یان له قه‌لم داوه. (*)

هر هاوینی سالی ۷۶ بوو که کاک سلیمان و هاوپیانی له سپی سه‌نگ تووشی
شه‌رێکی نه‌خوازراو بوون، هیزیکي زۆر و هیللی کۆیته‌ریان دیته‌ سه‌ر. له‌وی کاک عه‌ولا
موعینی بریندار ده‌یت و و دوايه عیلاج ده‌کرتی، به‌لام چه‌ند ژاندارم ده‌کوژرتن و یه‌کیتک له
نه‌ندامانی حیزب به‌ ناوی سلیمان که به‌ زاهیر بۆ ریتوتنی، به‌لام له راستیدا بۆ
هه‌تله‌کردنی ژاندارمه‌کان له‌گه‌لیان کهوتبوو، شه‌هید ده‌کرتی.

سه‌ره‌ای نه‌وه‌ش کاروتیکۆشان هه‌ر درێژی ده‌یت، وهری خه‌لکی زه‌حمه‌تکیش
ده‌چیته‌ سه‌ر وهری دوزمن زیاتر داده‌به‌زی.

ریتیم له‌ بنه‌وه‌ خه‌ریکی سازدانی هیزی پوشته‌ویمه‌داخ بوو، هه‌روه‌ها به‌هزی پوولیکي
زۆر که بۆ سه‌رکوتی کوورده‌رخان کرابوو، تاق و لۆق جاشیشیان په‌یدا کردبوو که شان به
شانی ژاندارم و چه‌کداره‌کانی دیکه‌ی شا دژی خه‌باتگیرانی کوورده‌وه‌ستان و شه‌ریان
له‌گه‌ل ده‌کردن. (**)

له‌ سالی ۷۷دا ریتیم هه‌ستی به‌ مه‌ترسیه‌کی زیاتر کرد. بۆیه‌ جگه‌ له‌ هه‌موو که‌ل و
په‌لێکی جه‌نگی سی تا چل ملیۆن ته‌نی بوودجه‌ بۆ ته‌رخان کرد، هیزیکي یه‌که‌جار زۆری
له‌ هه‌موو شوته‌کانی دیکه‌ را هه‌تیاه کوورده‌ستان. بۆ فه‌رمانده‌یی نهم کارده‌ش سه‌هید
اوه‌یسی که کاتیک به‌ریرسی هیزی پارێزه‌ری شا بووه و دوايه بیوو به‌ به‌ریرسی گشتی
ژاندارمیری نیران، دیاری کرابوو. جگه‌ له‌و هیزه‌، ساواکیش به‌ هه‌موو تواناوه
هاوکاره‌کانی خۆی له‌ ناوچه‌ جۆراوجۆره‌کاندا بۆ وهرگرتنی زانیاری و هه‌لگرته‌ی پێ و
شوینی پێشه‌ره‌گه‌کان هان داوو و به‌ توندی و هه‌گه‌ری خسته‌بون.

کاربه‌دستانانی ساواکیش که پاره‌ و پوولی زۆریان به‌ ده‌ست اوێسی یه‌وه‌ دده‌ی له‌ به‌ر

(*) ریتیمه‌ زۆرداره‌کان بۆ شتواندنی زه‌ینی خه‌لک هه‌رده‌مه‌ ناوێک له‌ سه‌ر خه‌باتکاران داوه‌نیتن.
زه‌مانیک له‌ دای کۆمار متجاسر، دوايه‌ کافر و کۆمونیست، له‌ مه‌ته‌ره‌به‌شدا وشه‌ی چه‌ته‌یان بۆ
پێشه‌ره‌گه‌کانی کوورده‌ستان به‌کار دیتا.

(**) جاشه‌ به‌ ناویانگه‌کانی نه‌و سه‌رده‌م له‌ ناوچه‌ی ورمی، چیچو- له‌ پیرانشار، ره‌حمانی شلیم جاران
و سه‌ید پایسر- له‌ پانه، کوێخا شه‌ریف و عه‌بدوللا خان و یه‌ک دوو نه‌حمه‌دی له‌ بۆکان، عه‌لی
فه‌راش و له‌ سه‌رده‌شت، هه‌لمه‌ت ده‌ین.

دەستیدا وەك مێوە پۆن نەرم بوون. لەم رێگایەوه هیندیک نەفرادی لەرزۆك و بێ نێمانی وەك كۆتێخا شەریفشیان كە بەناو لە ریزی شۆرش دابوون، كەیبوو.

كاك سماییلی شەریف زاده بە ناوی نەهینی مەلا عەزیز لەگەڵ كاك محەممەد امین سراجی و چەند كەسی دی لە ناوچەی بانە خەریکی تێكۆشان دەبن، كۆتێخا شەریفی خۆفروش دەرەفت دێنی و كاك سمایل بریندار دەكا. بۆخۆی هەلدی و شۆتی هاوڕێیان بە جاش و چەكدارەكانی رێژیم دەلی.

نزیكەی ٤٠٠ كەس لە دارپتە هەلدەكوتنە سەریان و داوای تەسلیم بوونیان لێ دەكەن، بەلام بە خۆی اگری شێرانە و شەری شەش سەعاتەى دلێرانە وەلامیان دەدەنەوه. كاك سمایل و سێ كەمیان شەهید دەبن و تەرمەكانیان دەبەنە بانە و سەقز و لەوێ را بۆ سەنەیان دەبن و هەر لەوێ بە خاکی نێشتەمانیان دەسپێرن.

سراجی كە پێشتر گەرابوووە كوردستانی گەرمین، چەند سالیك لە ژێر بالی حیزبی شیوعی و هەروەها لە بەكرەجۆ لە لای مام جەلال بە نیوە نەهینی دەژیا.

هەر لەو مانگەدا كاك سلێمان بۆ كاری حیزبی چووبوووە كوردستانی گەرمین و بۆ چاوپێكەوتنی هیندیک كەس و پێوەندی گرتن لەگەڵ هەفالانی دوورە ولات و حیزب و رێكخراوەكان، لە گەرانەوه بە دەسكێسی هیندیک پیاوی گومان لێكراو كە یەكیان قالە تەگەرانى بوو، لە داوی كار بە دەستانی شۆرشى كوردستانی عێراق دەخری و بە هۆی سەدیق ئەفەندییەوه دەنێردرێتە سەر كەردایەتی و بەداخموە دواى چەند رۆژ تەرمەكەى دەدرێتەوه بە كار بە دەستانی ئێران.

تەرمی كاك سلێمانیان لە پیرانشەر و نەغەدە گێرا بوو، بەلام لە مەهاباد بەهۆی دژایەتیی خەلك لەگەڵ نەم كەردووە ناحەز و دژی نێسانییە، نەتەنیا نەو دیان بۆ نەكرا، بەلكو تەرمی پیرۆزیان لە گونەزان تەحویلی بنەمالە و هەفالانی كاك سلێمان داوەوه. بە لەبەر چاوترینی نەو دی كە لە رۆژی پێشتر دا خەلك ناگادار كرابوون و شار نیوە تەعتیل ببوو، لە نیۆ پەژارە و هەستی خاوتنی هەزاران كەس لە دانێشتوانی مەهاباد بە خاك نەسپێردرا. بە پێچەوانەى نەمرى ساواک، چەند شەو و رۆژ سەرەخۆشیی بۆ داندارا. پێشەمرگەى دلسۆز و نازا خەلیل شەو یاش خەلكى بانەش كە لەم سەفەردا لەگەڵ كاك سلێمان بوو، بە شێوەیەكى نادیار شەهید كرا.

لە مانگی پووشپەردا لە ناوچەی گەورکایەتیی مەهاباد لە نزیك گوندی قالوێ،

هیتزکی زۆر هه‌لده‌کووته سه‌ر ده‌سته‌یه‌کی دیکه له پێشمه‌رگه‌کان که فه‌رمانه‌ده‌که‌یان کاک عبدالله مو‌عینی ده‌بن. له شه‌پتکی یه‌ک رۆژی زۆر نازایانه‌دا دوا‌ی نه‌وی نه‌فسه‌ریک و چه‌ند ژاندارم و جاشیک ده‌کوژن، به‌داخه‌وه خۆی و مینه‌شم شه‌هید ده‌بن. کهمشیکش به‌ ناوی چه‌من خورخوره‌یی به‌ برینه‌داری ده‌گیرێ و پاش ماوه‌یه‌ک له‌مه‌ر چاوی خه‌لکیکی زۆری شار که بانگ ده‌کرته پادگان، له مه‌یدانی تیرگولله‌باران ده‌کرێ. رۆژی ٢٥ ی گه‌لاوێژی ٤٧ له چیا‌ی زم‌زیران ته‌قه و لی‌کدانیک له به‌ینی پێشمه‌رگه‌کان و هیتزکی دوژمن رووده‌دا، فه‌رمانه‌دی نه‌رته‌شیه‌یه‌کان ده‌کوژێ و دوو سه‌ربازیش به‌ دی‌ل ده‌گیرێن که له لایه‌ن هاو‌پێیانی حیزبیموه نازاد ده‌کرێن، به‌لام دوا‌یه به‌ ده‌ستووری اویسی هه‌ردوو‌ک گولله‌ باران ده‌کرێن.

له مانگی پووشه‌به‌ردا هیتزکی زۆر له گوندی سه‌رشووی سه‌رده‌شت هه‌لده‌کووته سه‌ر خه‌لک و داوا‌ی جیگا و ریگای پێشمه‌رگه‌کانیان لی ده‌که‌ن. له په‌ پێشمه‌رگه‌کان به‌ فه‌رمانه‌دی قادر شه‌ریف^(*) که له‌ دوو‌رومه‌ر ده‌بن، شیرانه‌ لی‌یان و ده‌ست دێن و جگه له‌ کوشتی جاشیک به‌ ناوی هه‌لمه‌ت بێتووشی که پێشتر نه‌ندامی حیزب بووه و دوا‌یه تووشی خیا‌نه‌ت و خۆفروشی ببوو، پا‌زده شازاده ژاندارم و چه‌کداری رسمیی ریژیمیش ده‌کوژێن.

هه‌وه‌لی مانگی ره‌به‌ر له چیا‌ی حاجی کیمی ناوچه‌ی ناخه‌میش هیتدیک له کادر و پێشمه‌رگه‌کانی حیزب به‌ فه‌رمانه‌دی سه‌ید فه‌تاحی نیزامی خیا‌نه‌تیان پێ ده‌کرێ و، له لایه‌ن هیتزکی زۆری ریژیمه‌وه گه‌مارۆ ده‌درێن، نه‌وانیش نازایانه لی‌یان و ده‌ست دێن و شه‌پتکی قاره‌مانانه ده‌که‌ن و شه‌هید ده‌کرێن.

هه‌ر له ره‌به‌ردا دوو تیکۆشه‌ری دیکه له ناوچه‌ی گه‌ورکان، تووشی شه‌پتکی قورس له‌گه‌ل تا‌قمشکی زۆری دوژمن ده‌بن. له جیا‌تی ته‌سلیم بوون که ویستی ژاندارمه‌کان بوو، ده‌ست ده‌که‌نمه‌وه و تا ناخه‌ر گولله به‌ شه‌پ دێن، به‌داخه‌وه نه‌وانیش شه‌هید ده‌بن و ته‌رمه‌کانیان به‌ دی‌ته‌ها‌دا ده‌گیرن و دوا‌یه دی‌انه‌نه سه‌رده‌شت و بۆ ماوه‌یه‌ک به‌ مه‌به‌ستی ترساندن خه‌لک هه‌لیان ده‌واسن.

مه‌لا ناوا‌ره که یه‌ک‌تیک له نه‌ندامانی به‌وه‌جی کۆمیته‌ی شو‌رشگه‌یری حیزبی دیکرا‌ت

(*) قادر شه‌ریف دوا‌ی شه‌هیدبوونی زۆری به‌رپرسان، بۆ تۆله‌نه‌ستاندن گه‌راوه‌تمه‌وه کوردستانی ئێران و فه‌رمانه‌دی باقی پێشمه‌رگه‌کانی و نه‌ستۆ گرتوه‌وه.

هو، له ناخرييه كانى هاوړنى ۱۴۸۰ دا لگه ل دوو پيشمرگه فيداى پيلانتيكى^(۱) دوژمنان دهېى و له گوندى ديوالانى ناوچهى سردمشت له داو دخړى و دهگيرئ. هر نو روزه به هيلى كوتلر ددېنه بډ جهلديان. هر سيكيان له دادگاي نيزاميدا به نيعدام مهككوم دهكرين و دديانپه نموه سردمشت و لموئ تيره بارانيان دهكمن.

دواى شهيدكردنى مهلا ناواره، تيكوشمرانى حيزب له چيكانى دهوړوبه رى شملاش جينگى له دايك هوونى مهلا ناواره، شپړتكي به ناويانگ و قارمانانه له گه ل دوژمن دهكمن. فرمانده رى نمو شه پدش به قادر شريف هوو، نزيكه ۲۰ كه سيان له دوژمن كوشتوو و بريندار كړدوو، بډ خوشيان به سه لامهت ددرباز هوون.

له ناوچهى پيرانشار هاوړتيان تيكوشمانى باشيان هه هوو، مراد شيرين بډ ماو دى چهند مانگ به خوياراستى له شم و دهگيريوون له گه ل چمند هه قالى دى لمو به شهدا مانوه، له نيو خه لكدا جينگاي خويان كړدبوو ده و زراوى دوژمنيان توكاندبوو.

چهند جارتك تهقه و ليكدان پيدا هوو. يهك لم شه رانه له گوندى قورمه دوو دى ناوچهى لاجان هوو كه له وئ جاشيتك به نيوئ كوتخا كمريى بهرگه مران دهكوژئ و چهند كه شيش بريندار دېن، يه كيتك له پيشمرگه كانيش بريندار دېن، بډ موغاليجه دننتردرتته مه هاباد، دواى موغاليجه مه ورووو كه ناشكرا دېن و لم پيژمندى يدا چمند پياوى كوردى تيكوشمر كه بين گومان پيشترش كارى ناوا جواميرانيان زور كړدبو، گيران و حوكم دران. نمو كسانه برى هوون له: سيد محمدهد نيسحاقى، محمدهد ماملتى، عبدالله هكيم زاده و كاك على جانداران. سيد محمدهد كه له بهنديخانمدا فله جيان كړدبو، به داخوه دولى نازاد هوونيش چارى نه كراو هتا مردن له مالى خوى نيسته جى هوو.

(۱) مهلا ناواره كه كادريكى سياسى- كومه لايه نى زور به توانا هو، بېو به جينگاي متمانى زوړى كزوملانى خلك و، زده تكتيشان پروايه كى زوړيان بين دهكرد و بډ چارده رى گيروگرفته كانيان دواى ريگه چارديان لن دهكرد. كاريه دستانى ريژمى شا كه له خوشمويستى مهلا ناواره له نيو كزوملانى خه لكدا ناگادار هوون، لمو فكره كه و تن كه بهو شتوبه زده له ناو براو بدن و كه و تنه پيلان دانانوه له ريگى نالقه له گوئ خو ولايتيه كان. به چمشنه ساواك له ريگى حاجى برايم ناغاي بيتشاسپ و نووش به هوئ كويخا حمسه نى ديوالان (حه سمن سه كر) نژاوو يهك له نيو جوتيارانى گوندى ديوالان دا ساز دهكمن. هه روك جارن خه لكه كه بډ چارده رى نژاوو كه پنا دېنه بهر مهلا ناواره، كه لهو گونده له مالتك دېن. ژاندارمه كان دهوړى ناوايى دهگرن و دواى تسليم هوونى لن دهكمن. نمو كات نمو دنگويه هه هوو كه گوايا مهلا ناواره له گه ل نان خواردندا مسموم كراوه، بډه دځ كړدو ديه كى نمو توى له خوى نشان نه داو له گه ل يهك دوو هاوړتى به ديل دهگيرئ و پاشان لمسر دشت نيعدام كرا.

جارتیکی دی له کیتوی مرادر مسووی لاجان، شهرتکی چهند سعاته له بهینی هاوړتیانی پیتشمه رگه و ژاندارم و جاشه کانداهاته پیتش. هرچهند پیتشمه رگه کان ژماره یان کمه بو، بهلام زهبری چاکیان له دوژمن دا.

له ناخبریه کانی هاوړنی ۱۷۴۰ دا، مراد شیریز له گهل چهند کهسی دی له کورستانه کانی بهری میترگان دهب، راپوړتیان لئ ددهن، هیتزکی زوری ژاندارم و سهر باز و جاشیان دهچته سهر، له کورستانی کانی باسی شهرتکی توندیان له نیتواندا پهیدا دهی. دوژمن چهند کهسی لئ دهکوژئ و بهداخموه مراد شیریز و چمند هاوړتی شهید دهکرتن. دوايه تهرمه کانیان له شاره کانی پیرانشار و نغمه ده و مههاباد بو تماشای خلک هه لوسی.

زور بهداخموه به دواي شهیدکردنی پهک له دواي پهکی نه ندامانی کومیتیهی شورگیری حیزب و لاوازیونی جوولاموه که، نمو هاوړتیانهی مابوون، توانای خوراکرتن له بهرامبر نمو هیتشه مه غولویهی هیتزه کانی پوشتو په رداخی ریتیمان تیدا نه مابوو، مه جیور به گهړانه وه بو کوردستانی گهرمان دهب.

نوکات دوو گیروگرفتی گه وړه روو له حیزب دهکمن، پهکیان ته حویل دانه وه و کوشتنی هیتندیک له کادر و پیتشمه رگه کانی حیزب له لایمن بهریرسانی شور له هیتندیک ناوچمدا به ساواک و ژاندارمی نیران بو که شوتنماری زور خرابی لسه وړه و باقی هاوړتیان دانا و له راستیدا بو بهوژی نه و دی که ماوویهک واز له همولدان و تیکوژان بیتن و برستی تیکوژانیان لئ برن و هیچیان به تهمای سهری خویان نمبوون.

نمونه ی زور ناشکرای نم وه زعش لمودا دهینن که کاک نه حمده توفیقش سهره ی نم هممو نیخلاص و نزیکیهی سهارت به بارزانی هه ییو، که ده توانن بلتین به پله ی پیر و مریدی گه ییبوون، له ترسی کاریمده ستانی نیران دوور دهخرتیه وه بو کانی ماسی بادیان و، پتوهندی له گهل هه فالانی حیزبی و نمو که سانه ی زوریش له خوی نزیک بوون، برا. هه وړه ها زور کاری ناره وای دیکه ش دهرحق به هاوړتیانی کرا. نمونه ی نمو کاره خراپانه نه وانه بوون:

- ۱- شهیدکردنی کاک سدیق نهجیری له چهند سده میتري دزگای رادیوی پارتی.
- ۲- گرتتی کاک سلیمان موعینی (فایق) و خلیل شوباش، شهیدکردن و ته حویل دانه و دی تهرمی سلیمان به ریزیم و بی سهروشن کردنی خلیل شوباش.
- ۳- گرتن و پاش ماوویهک شهیدکردنی مه لا رحیم ویردی، ناسراو به میرزا نهحمده، نه ندامی کومیتیهی ناوه ندی حیزب له نزیک تموتله.

۴- ته‌حویل دانه‌ودی تا‌قمیک له نازاترین پیتشمه‌رگه‌کانی حیزب که سال‌ج لاجانی و سلیمان کمره‌شان دووکس له و تا‌قمه بوون و ودوایه هه‌موویان له جه‌لدیان نی‌عدام کران.

۵- شه‌هیدکردنی قادر ش‌ریف له شاری سلیمانی له مانگی خ‌مه‌زله‌ودی ۱۹۶۹ به ددستی یوسفه لی‌چه و یه‌کیتی تر که پیتشمه‌رگه‌ی عه‌بدوله‌هاب نوترووشی بوون.

۶- شه‌هیدکردنی مه‌لا حسین ماره‌غانی، ناسراو به کاوه له قه‌لادزی له مانگی ماری ۱۹۷۰ به ددستی حممه‌ده‌مین جم‌وا‌قه‌ودی.

پیتوسته و‌جیر پیتینه‌وه که هه‌موو نه‌و تیرۆزانه له کاتیک و شوتینیکا بوون که شۆرش نه‌وکات خاودنی دده‌لاتی ته‌واو له‌م شوتانه بووه.

له لایه‌کی دیکه‌وه جه‌للادی نه‌وکات له کوردستان اویسی، بۆ نه‌ودی بتوانی پاش ماودی بووده‌ی دیاری کراو قووت دا وشاش له سه‌رکه‌وتنی خۆی دلنیا بکا، به پتی لیستیک که به مه‌شوره‌تی سیخۆزه‌کان و ساواک و ژاندارم‌ری ناماده کرابوو، له نیوه‌ی مانگی ره‌زبه‌ردا په‌لامارتیکی هه‌مه‌لایه‌نه‌یان برده سه‌ر شار و‌گونده‌کانی کوردستان له هه‌مو‌امان را هه‌تا باکوور، له ماودی هه‌وتویه‌کدا سه‌دان که‌سیان له هه‌موو چین و تو‌ژه‌کانی کوردستان گرت، به ماشین و‌هتلی کۆتیه‌ر گۆستیان‌ه‌وه بۆ پادگانی جه‌لدیان^(*) له نزیک پیرانشار. هیندیک که‌سیش دهریازبوون و خۆیان که‌یانه‌د کوردستانی که‌رمیان، یه‌ک له‌وان مامۆستا هه‌مین بوو. یه‌ر له گیرانی نه‌و خه‌لکه رێژم به هه‌چ شتیه‌یه‌ک باسی رووداوه‌کانی ۴۷-۴۶ یان نه‌ده‌کرد، شا ناوی نیرانی نابوو دورگه‌ی نارام، به‌لام پاش نه‌ودی نه‌و گیراوانه که مه‌لاو شیخ و مامۆستای قوتابخانه، بازاری، قوتابی، جووتیار و نا‌غای تێدابوو، به درنده‌ترین شتیه بۆ ماودی زیاتر له مانگیک نه‌شکه‌نجه و نازار دران، به چه‌ند دده‌سته به‌ش کران. هیندیکیان هه‌ر له پادگانی جه‌لدیان به حوکمی دادگای فەرمایشی نیزامی حوکم دران و هه‌ر له‌وی نی‌عدام کران، تا‌قمیک بۆ به‌ندیخانه‌ی ورمی به‌رئ کران که زۆریه‌یان به زیندان مه‌حکوم کران به‌شکیش که زیاتر له سه‌د که‌س بوون له زیلی نه‌رته‌شیدا به ددستی به‌ستراو به‌رئ کران بۆ قه‌لای فلک الافلاک له خو‌رره‌م ناوای لو‌رستان.

پیتوسته نه‌وه‌ش بگوتی که له ته‌واوی رتگادا تا که‌یانه‌دیان‌ه شوتنی ناویراو، سئ

(*) سئ پادگانی جه‌لدیان، خانی و گرتک شانه له دوی رووخانی رێژمی پاشایه‌تی له عتراق به‌هزی مه‌ترسیی زۆری شا و نه‌مریکا، به پتی که‌لاله‌ی نه‌مریکایه‌کان له‌ه شوتانه و له ژیر چاوه‌دیری راسته‌وخۆی موسته‌شاره نه‌مریکایه‌کان دروست کران.

شمو و رۆژی کیشا و هر بهو زیلانی که شمش کس شمش کس به دوی په کتردا دایان نابوون، به شه قامی شاره کاندایا جگه له مه هاباد ددیانگیتان و به بلسینگوش هاورایان ده کرده نهوانه نو چه تانمن گرتوومانن که کس و کاری نیوه، ژاندارمه دلیره کان و سهریازه نازاگانی نهرتمشی شاهمنشاهییان کوشتووه، دوزمنایه تیی شا و ولاتیان کردووه ددیانویست نیران بدنه دست بیتگانه کان!

رهنگه ناحه قیشیان نمبووین! چونکه نو کات له گرتنه کدی به کومه لی سالی ۳۸ دا هممو هو لی ساواک نهوه بوو له لی پرسیندا حیزی دیوکرات به عیراق و به دوله تی سؤقیه توهو بلکیتن، به لام نه مجاره هو اکه گوترا بوو، بۆ نه و دیان هو لی دابوو حیزب و تیکوتشانی گدی کورد به چین و میسروه بیه ستان!!

پاش چمند مانگ مانه و دی نو خه لکه به بی لی پرسینه و ده له فلک الافلاک که هیچ بنه ماله یه کیش نهید زانی له کورتین یه کسمیش مولاقاتی نه بوو، هیندیک له تیکوشه ره کان مانیان له خواردن گرت و بهم شتیه نیزنی ناشکرا بوون و مولاقاتیان پی درا.^(*) پاش نزیکه ی سالتیک، هیندیک له وانیان هیناوه ورمی و به کفالت نازادیان کردن و به شتیکی زورشیان بۆ یه زده، کرمان، بابه کشار و بافت و چند شوتنی دیکه ی باشووری نیران ته بعد کردن و تا دووس سال لهو حاله دا مانه و ده.

ژماردی نو که سانه ی له پلا ماردا گیران، له هممو جار دکانی دیکه زیاتر بوو. هی زوره ی ناوچه و شاره کانیشی تیدابوو، له بهر زوری ناوه کان و نه بوونی لیستی گیرا و ده کان له نارشیوی حیزدا هو لی دده دین له هر شوتنیک ناوی چند کس و دبیر بیتینه و ده. له باشوور بهمه منی نه حمه دی، نه حمه دی توفیق بهگ، حاجی نیازی، نیکو کرماشانی نهوانه زوره یان له نیلی لهونی بوون. له بانه: محمه د نه مین مه جیدیان، عزیز و مسته فا مسته فا زاده (دووبرای خلیل شویاش)، مه لا نه بویه کره فلسفی، عبدالله نیقدامی، محمه د نه مین و سعید نمراری، صالح خسرو زاده، مه لا حمه منی ساردکی و مامه قاله ی سووتو و مه لا حمه منی و دیسک و مه لا حمه منی شهیدایی، خلیفه حمه

(*) په غیا کهس تۆماریان نیرا کردبوو مان له خواردن بگرن. به لام دوی هه پشه ی ساواک و ژاندارمری خورره ناپاد، زوره یان پاشه کسه یان کرد. هر شمش کس مانه و ده و نو کار بیان کرد: محمه د نه مین مه جیدیان، جلیل گادانی، عه بدوللا نیقدامی، صالح خسرو زاده، عزیز و جلیل مسته فا زاده، بهخوشیه و ده دسکه و ته کدی بۆ همموان بوو. زورتیش ددولمه نه دکان سوودیان لی بینی، چونکه نموان لانی که حه و توی جارتیک مولاقاتیان دهات.

سالح ره حیمى. له سمردهشت حسمه مه ولوى، مه لا شېخ نه حمه د بېوران، مه لا عهلى ناغلان، مه لا عهلى و اشهمه زنى، يونس نه مودى، حاجى مطلب شامى، حسين سيد زاده، مه لا سيد ره شيد. له سه قز يهك دوو كس بوون. له بؤگان، ۱۳ تا ۱۴ كس له بڼه ماله كانى موته دى، نيلخانى زاده و عليار گيرابوون كه لموانه قاسم ناغا موته دى، سه لاح موته دى، محمد نيلخانى زاده، نيراهيم نيلخانى زاده، نمبوكر موته دى، نيراهيم عليار، سليمان عليار، خاليد عليار، عوسمان عليار، حوسين عليار. له مه هاباد، نيراهيم نوږى، جهليل گادانى، دوكتور موحه مه د بهمه نى، رحمان گابانى، حمه رهش عوممرى، بايز ناربيا، كمال شافعى. له نه غه ده، نه محمد ناهه نگرى، كهریم لیستان، نه محمد همورازى له شتو مه ولود لیستان. له ورمى خاليد یزدان په نا خه لكى گهنگه چين. له پيرانشار، مه لا نجمه ددين كوكمه بى، حسين نه سى، رسوومه زنه، حاجى شافيع. شهيدان مه لا ناوړه و صالح لاجانى و هاورپكانيشى هر له جهلدیان بوون. به داخه وه، وهك پيشتر گوتمان به شيكى بهرچاو له وانه هر له جهلدیان تبعدام کران كه هينديكيان نه وانه ى ژيره وه بوون:

۱- بهمه ن نه حمه دى

۲- حاجى نيازى

۳- نه حمه د توفيق بهگ

۴- نيكو كرماشانى

۵- صالح لاجانى

۶- سليمان كه رقمشان

۷- حمه دهمين شيرتو و چهند كسى دى.

چهند كسيتكىش وهك دوكتور بهمه نى، حسين نه سى له ژير نه شكه نجه ى زورداردا له مردن گه رانه وه، نه شكه نجه كړنه كه گشتى بوو هممو كه س دهبوو له سر كورسيه تاييه تاييه كان كه له سالتونيكى گه وړه داندرابوون، رابخري و لاني كه مېشى خوى شه للاقى لى بدرى، به لام هينديكى وهك نمو دوو كسمه ى سه روه و همروه ها سه لاح موته دى و موحه مه د نيلخانى زاده بهشى تاييه تايي هه لواسين و لى دانيان بو داندرابو.

شاکامی ۱۸ مانگ هه‌باتی چه‌کداری

کاری کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێری حیزب و تێکۆشانی شێوه‌سیاسی - چه‌کدارییان له‌ کاتی‌کدا ماو‌دی ۱۸ مانگی خایاند که‌ شاییدیه‌ی ده‌کرد ئێران نارامترین ولاته‌ و بۆته‌ دورگه‌ی نارامی دنیا و به‌تایه‌ت له‌ ناوچه‌ی رۆژه‌لاتی نی‌وجا‌ست. شا باسی له‌ کردنه‌وه‌ی ده‌روازی شارستانییه‌تی گه‌وره‌ی له‌ ئێران ده‌کرد.

له‌م ماو‌ده‌دا به‌بێ دنگی خۆیان و سه‌ر‌پۆش له‌سه‌ر دانانی مه‌سه‌له‌که‌ نه‌یان‌ه‌یشت دنیای ده‌روه‌ به‌ زوویی به‌م کارساته‌ به‌زانی، به‌لام دیسانیش جاروبار له‌ ده‌روه‌ه‌ شتیک له‌سه‌ر نه‌م زه‌خت و زۆره‌ی که‌وتبووه‌ سه‌ر کوردستان، به‌ تایه‌ته‌ی دوا‌ی دامرکانی کاری چه‌کداری و گرتنی خه‌لکیکی زۆر له‌ نه‌ندام و لایه‌نگرانی حیزب، هیندیک حیزب و چاپه‌مه‌نیه‌ی دنیا له‌سه‌ر وه‌زعه‌که‌ شتیان نووسی. نه‌وش زیاتر به‌ دوا‌ی نه‌وه‌دا بوو که‌، هاو‌پتیانی حیزبی له‌ ر‌ه‌زیمه‌ی ۱۴۸۸دا به‌یان‌نیکیان ده‌رکرد و له‌و‌ی دا نووسرا‌بوو:

«رێژیی شا بۆ مان‌وه‌ی خۆی، هه‌موو رۆژی و‌دک زوحاک ده‌بێ هیندی له‌ لاو‌دکانی کورد بکاته‌ قوربانی. بۆ ترساندنی خه‌لک ته‌رمی بێ گیانی کوژراو‌دکان به‌ شار‌دکانی مه‌ها‌باد، ورم‌ن، شاپور، نه‌غمه‌ده، شتو، خان‌ن، سه‌رده‌شت، بۆکان، سه‌قز و سه‌نه و کرماشاندا ده‌گێرن و، به‌ ده‌ه‌ول و زورنا به‌ خه‌لک راده‌گه‌یه‌نن. (نه‌وه‌یه‌ نه‌تیجه‌ی خیانه‌ت و چه‌ته‌گه‌ری!)»

له‌م به‌یان‌ه‌دا هه‌روه‌ها داوا له‌ هینز و کۆن و کۆمه‌لانی جیهانی ده‌کری هه‌ول به‌دن له‌م جینایه‌ت و تاوانانه‌ی رێژیی شا پیشگیری بکری و بانگی نی‌عتیرازی خۆیان ده‌ه‌رن.

نەو حیزب و سازمانانی دژگی ئیعترازیان بمرامبەر بەم رەفتارە درێندانە بلاقردووە، بریتی بوون لە:

- ۱- حیزبی توودی ئێران
- ۲- رێکخراوی رووناکبیرانی کوردی ئێرانی لە دەروە
- ۳- رۆژنامەی «شوعەلی جنوب»
- ۴- گۆقاری «پەیمان» نۆرگانی دیفاعی (کونفدراسیۆنی جیهانی خۆتندکارانی ئێرانی)
- ۵- خەبەرنامەی جەبەهی میلی
- ۶- شوورای کۆمۆنیستەکانی ئیتالیا
- ۷- جوولانەوودی تازە کۆمۆنیستی ئێران
- ۸- کۆمیتەی ئیجرائی سەر بە کۆنفدراسیۆنی جیهانی خۆتندکارانی ئێران
- ۹- ئەنجومەنی هاوودەری و یارمەتی بە گەلان
- ۱۰- رۆژنامەی طریق الشعب، نۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی عێراق
- ۱۱- رۆژنامەی نالای کرێکاران، بلاوکرەوودی حیزبی کۆمۆنیستی عێراق لە سلێمانی
- ۱۲- رۆژنامەی نیب سابات چاک نۆرگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی سۆسیالیستی کرێکارانی مەجارستان
- ۱۳- رۆژنامەی حەوتووی (الاخبار) چایی لوبان
- ۱۴- رۆژنامەی لۆمۆندی فەردەسی لە ژمارە ۱۶ ی نوامبری ۱۹۶۸
- ۱۵- رۆژنامەی «مۆزینگ ستار» نۆرگانی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی بریتانیا
- ۱۶- رۆژنامەی سۆسیالیست لیدر چایی کلاسکو
- ۱۷- گۆقاری ناشتی سۆسیالیزم نۆرگانی تینورتکی حیزبە کۆمۆنیستە کرێکاربەکانی دنیا لە ژمارە یەکمی سالی ۱۹۶۹
- ۱۸- رۆژنامەی «ایل سیگلو» نۆرگانی ناوەندی حیزبی کۆمۆنیستی شیلی لە ژمارە ۲۷ ی نوامبری ۱۹۶۸دا
- ۱۹- رۆژنامەی «نونیتا» لە ژمارە ۲۶ ی مانگی نوکتۆمیری ۱۹۶۸
- ۲۰- رۆژنامەی «ایل پارتیتو» چایی ئیتالیا لە ژمارە ۲۸ ی ژوئەنی ۱۹۶۹
- ۲۱- رۆژنامەی رێگای کوردستان نۆرگانی کۆمیتەی ئیقلیمی کوردستانی حیزبی شیوعی عێراق لە ژمارە ۵ ی نوامبری ۱۹۶۸دا.
- تەواوی ئەم رێکخراو و رۆژنامانە لە سالەکانی ۴۷-۴۸دا بەشێک لە راستیەکانیان

گوتووه، له گهل دهرېښی نيعترازی خویان، تا نمو راده یی زانیاریان پتنگه یشتووه، پردېدهان لسمر کردووه دزی نینسانیه کانی شا و قوله چوماغه کانی بهرامبر به گهلی کورد لاداووه و داوای کورت کردنوهی دمستی زۆردارانې رتېمیان کردووه و خېماتی گهلی کوردیان به رهوا و دیموکراتیک و گهلی له قهلم داوه، بهلام هیچ کام له وانه نه ناوی حیزبی دیموکرات دهبان و نه باسی کۆمیتیهی شۆرشگیتړی حیزبی دیموکرات ددکمن، بهلام به تیکرا نمو هاودهردی و پشتیوانیه جتگه ی سویاسه و بې گومان له رزگاری باقی بهندییه کان دا زۆری کهلک همبووه. (۱۵)

همرچند له هه لسه نگانندنې خوماندا کاروتیکۆشانی کۆمیتیهی شۆرشگیتړی حیزب، گیانیازی و فیداکاریی ساله کانی ۴۷-۴۶ به لاپه رده کی زېږنی تیکۆشانی حیزب نیو دهرېږی، بهلام جتگای خوی بوو که همر زوو کتیتیکې تاییه تیی له سمر بنووسړی، بۆ نمووی خه لکی جیهان به گشتی و خه لکی نیران به تاییه تی هتزه سیاسیه کان، نووسمران و میژوونووسان، یزوونمووه که و بهرپرسان و میزانی فیداکاریی کادر و پیتشمه رگه کان باشتربناسن و زیاتری لې ناگادار بن.

نم دوهره له خېماتی همرده مانگه تیکۆشانی هاوړتییانی حیزب له لایمن نووسهرانی حیزبیه وه زۆر که می له سهر نووسراوه، ردهنگه نه گمر کتیتیه کی کاک که ریم حیسامی به ناوی «کاروانتیک له شهیدانی کوردستان» نه نووسرابا، نم لاپه رده زیږته له خه بات ههر له بیر چوبایموه یا لانی کم زانیاریی پتوستان لسمری و دچنگ نه کموتبا.

بۆ ناگاداریی خوینهرانی بهرېژ و بهیرتان دینیه وه که به دواي نووسینی نم کتیتیه باشه له لایمن کاک که ریمه وه بم همموو به لکه به نرخانه ی تیبیدا جیتی کردۆتووه، له جوژهردانیی سالی ۵۸ دا لسمر نیستکار و پیتشپاری جلیل گادانی که نو کات بهرپرسی ته شکیلاتی حیزبی دیموکرات له تاران و نه دنامی هه ینه تی کۆمه له ی کوردانی دانیشتووی تاران بوو، پیتشانگایه که به هاوکاریی ناسر قازی زاده، خه لکی سهردهشت که نه قاش بوو، به که لک وهرگرتن له وینه کانی کتیی «کاروانتیک له شهیدانی کوردستان» و گموره کردنوهی تمواوی وینه کان و لې زیاد کردنی هیتدیتکی دیکه ش که له وې دا نه هاتسبون، له مهیدانی «کندی» داندرا. دیاره پیتشر چمن دین ریتوینی باش به ژیر نووسی له بار تعریب درابوون. به پیتی چهند دهفته رتکی نووسینی بیردهوری که داندرا بوو و، زۆر کهس نه زهری خویان لموان دا

(*) بۆ ناگاداریی زیاتر له نم نووسین و نيعترازانه پروانه به شهکانی ناخبری کتیی «کاروانتیک له شهیدانی کوردستان» نووسینی کاک که ریم حیسامی.

نوو سیبوو، نهم پیتسانگایه به یه کتیک له سمرکوتووترین نویتنگه کان داندراوه. ژماره یه کی به کجار زور خه لک سمردانی نهم نویتنگه یی کرد. بۆ ماوه ی حمو توویه ک داندراوو، به لام بیهران دوو جار و همرجاره بۆ ماوه ی پینج رۆژ پیتان درێژکردنوه.

به دوا ی تاراند له ریتگی نمدانانی حیزب و خوتندکارانموه له مههاباد، کرماشان، تهو ریز، ممشهد و شیرازیش بۆ خه لک نیشان درا و جه ماوه به نوو سراوه سوپاسی خویان له حیزب و کۆمیتهی شۆرشگیت و کادر و پیتشه رگه قاره مانه کان دهر پرپوه.

به لام به داخه وه له دیروک و کتیبه میژوو ییه کانی دوا ی نمو کات و تمنانت له وانه دا که دوا ی راه پرینی گهلانی نیرانییش دا نوو سرون، هیچ کات بایه خی خوی نه دراوه تی و شتیکی که راستیه کان دهرخا و نهم بزووته وه میژوو یی و گرینگه نیشان بدا، نه نوو سراوه.

رهنه نیستا نیدی کس نهمی نه زانی نهم برپاره شۆرشگیتانی هاو پیتانی کۆمیتهی شۆرشگیت چهند گرینگ بووه. تمنانت ریتیمی شاش جگه له هه زاران کس که نمو کات له پادگانه کانی ورم، خان، جه لدیان، گرتکشانه، مههاباد، سه قز و سندا هه یسوه، به ناردنی او یسی و دوازه تا پاژه هه زار ژاندارم و سه ربازی دیکه، گرینگیه کی تایبه تی و ستراتیژیکی به مه به سستی سمرکوت کردن پی به خشیوه.

پتیه سته زور به ناشکرا نمو گله یی و گازنده یی خۆمان دهر پرین و بلتین چۆن ده یی هتیه زه کانی نیرانی به تایبه ت نه وانه ی پروایان بۆ رزگاری نیران به کاری چه کداری په ida کردبوو دوا یه به کردبوو له سالی ۴۹ را هاتنه نهم مه یدانموه، قمدری حیزی دیوکرات و کۆمیتهی شۆرشگیت یی نهم حیزبه که دایکی هه موو جوولانه وه چه کدارییه کانی دواتر بوو نه زان و بایه خی خوی نه ددنی.

با کلاری خویان بکه نه قازی و به یار بدن، نایا نهم حمره که ته له بواری چلۆنایه تی و چمن دایه تیه وه له رووداوی «سیاهکل» گرینگتر نییه؟!.

نمو ریز و حورمه ته ی نیمه وه ک حیزی دیوکرات له شارو شاخ بۆ رووداوی سیاهکل مان داناوه، له گهل نموده ا نه یان توائی سوو جیگه ی خویان له نیو دلی خه لکدا بکه نه وه، هتیه سیاسیه کان یه ک له سمدی نموده ا یان بۆ ریزنان له بزووته وه ی ساله کانی ۴۷- ۴۶ له کوردستان داناوه؟

به لام هه ر له بهر نموه نیمه کوردین، نه چه په کان و نه نوو سمره شوو نیسته کان قمت بایه خی خویان به جوولانه وه کاغان به تایبه ت لاپه ره زتیه کانی ۴۷- ۴۶ ندادوه.

ته مانمت شهید جه زمی که مرۆڅیکی زور زانا و شۆرشگیت بووه، له کتیبی تاریخی سی

ساله‌ی خویدا زۆر به ساده‌یی لهم پیتونده‌یه‌دا به سمر ممسه‌له‌که‌دا تیتده‌په‌ری، له همدوو جلدیدا تنیا له لاپه‌ردی ۱۶۱ دا دنوسن: «له لایه‌کی دیکه‌وه نه‌وان همولیان داوه له تیر خه‌لکی شار به تاییه‌ت رووناکییراندا لایه‌نگر بۆ خۆیان و بیین و لهم رووده‌ شریف زاده و سیراجی له موقعییه‌تی دانشجوویی خۆیان که‌لکیان و درگرت و یه‌کیتک له هموله‌کانیان پیتونده‌ی گرتن له‌گه‌ل عه‌لی ره‌زا «نابدل» بوو که وتووێژتک له نیتوان نموو شه‌ریف زاده پیتکه‌هات و بۆ‌چوونه‌کانیان به لای «نابدل» دوه په‌سند نه‌کرا و و‌لامدانه‌ودی به وان دانا بۆ مو‌تالا‌کردنی وردتری ممسه‌له‌کان. وتووێژه‌کان به‌هۆی پیتشکه‌موتی چالاکیه‌ نیزامیه‌کان درێژه‌ی په‌یدا نه‌کرد و نه‌و پیتونده‌ییانی نیتوان نمو تاقمه‌ له‌گه‌ل تاقمیتکی دیکه‌ی سیاسی که له مه‌هاباد و سه‌ تیکۆشانیان هه‌بوو، به ناکام نه‌گه‌شت».

یا سهره‌نگ غولام ره‌زا نجاتی له‌ کتییی «تاریخ سیاسی بیست و پینج ساله‌ی نیران» که به‌ تیکرا کتیییکی زۆر به‌ که‌لک و ریکۆپتکه‌، له‌گه‌ل هه‌موو ته‌حقیق و تویرته‌نوده‌یک که له‌ سه‌ر زۆر مه‌سه‌له‌ کردویه‌تی، له‌سه‌ر کوردستان و حیزبی نیته‌ که یه‌کیتک له‌ له‌مێژنه‌ترین و په‌ر نه‌زموونترین و تیکۆشه‌ترین حیزبه‌کانی نیرانه‌ و له‌ ماوه‌ی ۵۰ سالی رابردوودا جگه‌ له‌مۆی پیتوه‌ند و شوتنه‌واری خۆی له‌ هه‌لسوکه‌مه‌ته‌کان و پیتوه‌ندی له‌گه‌ل هێزه‌ پیتشکه‌موتنه‌خواز و خه‌باتکاره‌کانی نیران هه‌بووه‌، حیزبی سه‌ره‌کیی کوردستانیش بووه‌، هیچ شتیکی نموژی نه‌هیتاوه‌، تنیا له‌ چهند جیگا زۆر نابهرپرسانه‌ له‌ گوژه‌ و که‌ناردا وه‌ک سه‌ره‌ مه‌قه‌ست ناوی حیزبی دیموکرات ده‌با.

که‌چی زۆر به‌ گه‌رمی باسی باقی حیزب و هێزه‌کان و کردوه‌ چه‌کداره‌کانی دیکه‌ی نیرانی ده‌کا، به‌لام له‌ سه‌ر کوردستان و کردوه‌ه‌کانی حیزبی دیموکرات به‌ ته‌واوی کپ و بێ دنگه‌. له‌ حالیکه‌دا هه‌ر له‌و کتیه‌دا نه‌گه‌ر و سه‌تبه‌ی و وێرایی، له‌سه‌ر حیزبی دیموکرات و تیکۆشانه‌کانی بنوسن و راستیه‌یه‌که‌ن درخا، ده‌بوو له‌ لاپه‌ره‌کانی ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹ و ۵۲۷ دا له‌ جیگای خویدا به‌ لیکۆلینه‌وه‌ و زانیاریه‌کی زیاتر باسی حیزبی دیموکرات و جوولانه‌مۆی ۴۷- ۴۶ بکا.

دیاره‌ نه‌گه‌ر نیتمه‌ی گورد بۆ خۆمان قه‌دیری تیکۆشه‌رانی خۆمان و زه‌حمه‌ت و کویردوهریه‌کانیان نه‌زانین و نه‌یان ناسین و نه‌یان ناسیتین، نابێ گله‌یی له‌ بێگانه‌ بکه‌ین که شته‌کاغان لێ داده‌پۆشن، بۆ نه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌ چکۆله‌کانی خۆیان گه‌وره‌تر بنۆتین.

هه‌تا نووسه‌رتیکی به‌ توانا و لێزان و تویره‌ده‌ویه‌کی جوامه‌یر و به‌ نینسافی گورد په‌یدا ده‌بین له‌سه‌ر نه‌م لاپه‌ره‌ ژێرینه‌ی خه‌باتی گه‌لی گورد دیرۆکتیکی باش و پاراو بنوسن، نیته‌

لهو چهند خالهی خواریوه زیان و سوووده‌کانی تیکۆشانی ٤٧-٤٦ وەک به‌روای خوێمان ده‌خه‌ینه به‌رچاوی خوێتمرانی نازیز:

١- به‌ر له هه‌موو شت ده‌بوو زیاتر له‌سه‌ر کاری رێکخراوایی و سیاسی سوور بن، نه‌وه‌ندی بۆیان کرابا له شه‌ر و تیک هه‌لچوون خۆ به‌پارێژن، به‌لام به‌داخوه‌ ژۆر زوو تووش هاتوون و گه‌لێک گران کمو‌ت.

٢- له ده‌ست چوون و شه‌هید بوونی نه‌و ژۆله تیکۆشهرانه‌ی نه‌ندامی کۆمیته‌ی شۆرشگێڕ و کادر و فه‌رمانه‌ده‌ نیزامیه‌یه‌کانی نه‌و سه‌رده‌م جگه له‌وه‌ی زیانیکی گه‌وره بوو جینگایان له کاتی راه‌به‌ڕینی گه‌لانی ئێران و به تایبه‌تی له کوردستان خالی بوو. به‌ن گومان نه‌گه‌ر ما‌بان، ده‌وری ژۆر گرینگیان ده‌گێټرا.

٣- تیکدانی به‌رنامه‌کانی شا سه‌به‌ره‌ت به کوردستان له پێوه‌ندی له‌گه‌ل بۆچوونه‌کانی تورکیه و ئێران له‌سه‌ر کورد و وتوانده‌وه‌ی خۆی و فه‌ره‌هنگه‌که‌ی.

٤- که‌مه‌کردنه‌وه‌ی ره‌نگی شۆرشێ سه‌بی شا‌که به‌راستی له هه‌ندیک شۆتێ کوردستانیش شۆتیه‌واری له‌سه‌ر به‌یرو بۆچوونی گوندنشینه‌کان دانا‌بوو. مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وه‌یی خه‌ریک بوو له به‌یر ده‌چوو‌وه‌.

٥- جو‌لا‌ئنده‌وه‌ی هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی، نیشاندانی زیانی چوونه ژێر ته‌نسی‌ری هه‌رکام له رێشه‌یه‌کانی داگیرکەر، که ناخه‌یه‌که‌ی به شکست و ته‌س‌لیم به‌وون ده‌گا. مه‌گه‌ر مه‌رجی یه‌که‌می نه‌م پێوه‌ندی‌یانه پاراستنی مافی سه‌ربه‌خۆیی رێکخراوایی به‌ن. دوايه‌ش به کردوه‌ ژۆر شت دیترا و سه‌له‌یتدرا.

٦- لاوازکردنی روو‌چه‌ی هه‌یزێ دۆژمن به تایبه‌تی له به‌رامبه‌ر هه‌یزێکی گه‌لیدا که پستی به نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی به‌سه‌تێ. وەک دێتمان ما‌وه‌یه‌کی ژۆر پێش هه‌نانی هه‌یزێ تایه‌ست نه‌یاندو‌یترا ته‌خوونی پێشه‌مرگه به‌ن.

٧- نا‌شکرا کردنی نه‌و راستیه که به پێچه‌موانه‌ی نێدیده‌ی‌ای شا، ئێران نه‌ته‌نیا دورگه‌ی نارام نییه، به‌لکو گه‌له‌کانیشی ژۆر هه‌زار و به‌ن به‌ش و نا‌پارێژن. له دیموکراسی‌ش ناسه‌وا‌رتک نییه و روون بوونه‌وه‌ی نه‌م وه‌زعه بۆ خه‌لکی جیهان.

٨- پێکه‌تانی روو‌چی شۆرشگێڕی له نیو لا‌وه‌کانی کوردستان و ئێران به تایبه‌تی ئه‌له‌هام به‌خشین به‌و هه‌یز و تا‌قمانه‌ی به‌نێک بوو هات‌بوونه سه‌ر به‌روا به کاری چه‌که‌داری به تایبه‌تی به چریکه‌کان و مو‌جاهیدی‌ن که له سالی ٤٩ را به پێچه‌موانه‌ی ویستی خوێان زووتر له کاتی پێوست تووشی کاری چه‌که‌داری بوون.

۹- وەرگرتنى تەجرەبە يەككى گموره بۆ ھاۋرىيانى حيزبى بۆ حەللى گىروگرفتەكان به رووحي براهىتى، راستە ھىندىكىيان تىداچوون، بەلام ھاۋرىيان نەزمونىيان وەرگرت و پەرمبەرە بە يەكسۈون و لىك نىك بوونەمۇدى خۇيان زەمىنى پتەوگرتنى رىزدەكانى حيزبىيان پىكھىتا و پاش يەك دوو سال بە شىۋەيەككى لە بارتەر لە پىشۋو حيزبايەتپىيان دىرئە پىدا.

بۆ ناگادارى خوتىمرانى بەرىز،

بە دۋاي تايپى نەم بەشەدا، نەم نووسراۋەيەمان بە دەستۋوسى مەلا نەبوۋەكر فەلسەفى بە دەست گەشىت، كە بە پىۋىستمان زانى بۆ زانىارى زياتر چاچى بگەين:

«بەر لە پىكھاتنى كۆمىستەي ساخ كەردەي حيزب ھىندىك لە ھاۋرىيانى حيزب لە كوردستانى عىراق پەردەۋازە بىۋون و ھەر يەكە لە لا يەكەۋە كاربان لەگەل شۆرشگىترانى كوردستانى عىراق ددكرد. چەند كەس لەوانە برىتى بوون لە: مەلا نەحمەد شەلماشى (مەلا ناۋارە) رەشىدخاننى كىۋەرو، عبدالله سەدىق يان عبدالله نەعلەندى و مەلا نەبوۋەكر فەلسەفى، كە لە مانگى بانەمەرى ۱۳۴۲ لە «عىساۋى»ى ساۋەت بوون لە بارەگاي مەكتەبى سىياسى پارتى كە نەۋدەم نىبراھىم نەحمەد بە كەردەۋە سكرتېر بوو.

مەكتەبى سىياسى نىمەيان ھاندا و گوتيان: «بۆ لە بەرامبەر نەحمەد تۇفيق دا كە گوترايلى نەم لا و نەۋلايە، خۇتان بە ناۋى حيزب دەست بەكار نابن؟. لەم كۆپۈنەۋەيدا عەلى عبدالله، نۇرى سەدىق شاۋەيس لەگەل مامۇستا برايم نەحمەد نامادە بوون.

نىمەش قەكەمان بە رەۋا زانى و خۇمان دەستمان بە كار كەرد تا بىتوانىن لە بەستەۋەي حيزب لە لايم نەحمەد تۇفيقەۋە پىشگىرى بگەين و دەسلەتتى نەم لاۋاز بگەين.

لە يەكەم كۆپۈنەۋەي خۇمان كە لە گۈندى «بارى پچووك» پىكھات، لىقىكى حيزبىمان بە ناۋى لىقى ۱ م. ب. س پىكھىتا كە نەم لەقە لە ناۋچەكانى سەردەشت، سەقز، مەريوان و بانە تىكۆشانى خۇي دەست پىكرد و كارەكانى پەم شىۋە دابەش كران:

مەلا ناۋارە بۆ سەردەشت. مەلا حەمەدەمىن مەنگۈرى بۆ ناۋچەي سەقز، عبدالله نەعلەندى بۆ بانە و مەلا مەمەد دەرەتفەيى بۆ مەريوان.

ھەر يەك لەۋانە بۆ ناۋچەكانى خۇيان بەرئى كران و بەگەرمى خەرىكى تىكۆشان بوون و كۆمىستەي شارستانەكان پىك ھىندرانەۋە.

نەندامانى كۆمىستەي بانە برىتى بوون لە: عبدالله نەعلەندى، مەمەد صالح

رحیمی (خلیفه)، دهریش نوو دیسی، محمده نهمین معروفی، عبدالله ضیایی، محمده خاکی، حمیدللا مسگوری و نه کرم نهحمده دی.

کۆمیتتهی مەریوان بریتی بوون له: مهلا محمده دهرهتفهیی، مهلا محموود لىجاوايى، عبدالله دهرزيان و حاجى نهحمده بهگى سهردوش.

کۆمیتتهی سهقز: مهلا محمده نهمین مەنگورێ، سەید تهامی عكاس، حەسەن خان دايه سليتمان، عومەر رەنگەرێژانی و...

کۆمیتتهی سهردهشت: مهلا نهحمده شەلماشی (ناوآرده)، محمده مهلا عەلى دیناران، حسین سەیدزاده و مهلا عبدولرحمان شەخسه.

تێكۆشانهكه بهرچاو بوو، له پاییزی ١٣٤٢ سێ بنكه له گوندەكانی مەرائی و باری له سیویدیل و كانی سێده له ناوچهی پێنجوێن دامەزران.

بهیئتیک دواى نەم وەرعه رۆژتیک له مەكتەبی سیاسیی نووهدمی پارتی خەبەرێان دامە كە له لایەن هێندتیک كەسەود كە نهحمده تۆفیقیشیان له گەڵ بوو، مالهكت تالان كراوه و بنكهى مەرائی سیویدیشیان كە چەند برادرێ وەك كاك كەمال خالیدی، كاك عبدالله تێقدامی، كاك محمده نهمین مەجیدیان، كاك محمده قادریان و كاك محمده سالح خندانى لێ بوون، چەك كراوه و به تالان چوو.

لهو ماوهدا نهحمده تۆفیق دوو نیعلامیهی توندیشی لاسەر نیته دەرکرد و به ساواکیی له قەڵەم داين.

له بهاری ١٣٤٣ ناتەبابی و ناكوکییهكان له نێوان خوالێخۆشبوو مهلا مستەفا و مەكتەبی سیاسی زۆر توندتر بێوو. منیش به سەردان چوو مە عیساوی. لهوێ توشی نهو چەند هاوڕێ حیزبیه بووم كە نهواتیش له دەست نهحمده تۆفیق هەڵاتبوون و بنكهكانیان له زینتی شێخی و... چەك كرابوون. نهوان بریتی بوون له: كاك حەسەن رەستگار، كاك حسین مەدنی، كاك قادر شەریف و...

له گەڵ نهو هاوڕێتانه دەستمان به قسەو باس كرد و هاتینه سەر نهو باوهره كە كۆمیتتهی ساخ كەروە پێك بهێنین. كۆمیتتهكه پێكهات كە نهندامەكانی بریتی بوون له: كاك قادر شەریف، كاك حەسەن رەستگار، سەید حسین مەدنی، مهلا نهبوهره كە فەلسەفی، مهلا نهحمده شەلماشی و سەعید كوێستانی.

سێ كەمیش وەك جێگر یا موشاویر بو نهو كۆمیتتهیه دیاری كران: حەسەن نهغەددی، مهلا رەسوول پێشنماز و مامەندی قازی.

فہرستى چوارہم

بەرەو کۆنفرانسی دووهم

هەرکەتێ چە کدارانە ی سالا کانی ٤٧-٤٦ نەگەر لە لایەک بێ نێوەرۆک بوونی نەفسانە ی دورگە ی ناراهمی شای لانی کەم بۆ گەلانی نێران رووتەر کردووە و رەوا بوونی داخوازییە کانی خەلکی کوردستان و فیداکاری تیکۆشەرائی حیزبی دیموکراتی بۆ جارتیکی دیکەش سەلماندووە، لە لایەکی دیکەشموه دەبێ نمو راستییە بلتێن کە حیزبی دیموکرات و خەلکی کوردستانیش زەرە یەکی قورسیان وئ کەوت، چونکە هەرۆک پێشتر نامارە مان بۆ کرد، لە رەوتی نمو هەرکەتە چە کدارییە و فیداکاری کۆمیتە ی شۆرشگێری حیزبە کە مان، ژمارە یەکی بەرچاو لە کادەرە پەووج و فەرماندەرە لێهاتووە کان و پێشەمرگە بە جەرگە کانی حیزب شەهید بوون، لە راستیدا حیزب توشی نوعیتک پەرش و بلاوی بوو، چونکە جگە لە شەهیدەکانیش، ژمارە یەکی زۆر لە نەندامانی حیزب گیران و رەوانە ی زیندانە کانی شای دیکتاتۆر کران. نمو ژمارە کادر و پێشەمرگە یەش کە لە پاش نمو هەرکەتە چە کدارییە لە کوردستان مابوونەو، بەرەو کوردستانی عێراق (گەرمیان) پاشەکشە یان کرد و زۆرە یان چوونە بە کەرجۆی نزیک سلیمانی کە نمو کات مام جەلال و هاوڕێکانی لەوئ بوون و، ژمارە یەکی کیش لە لایەن هێزی کاودی سەر بە پارتی دیموکرات گیران و دوا ی چە ک کردن، رەوانە ی دەستی هەولێریان کردن و پەم چە شە لانی کەم لە بواری تەشکیلاتی دا نمو هاوڕێیانە سەرگەردان بوون و نە یاندە زانی چ بکەن. چەند کەستیکیش لە لای حکومەتی عێراق بوون بە پەنا بەر.

سەرکردایەتی شۆرشێ کوردستانی عێراق کە تا رادە یەکی زۆر کەوتبوو ژێر نفووزی حکومەتی شای نێران، لە زەخت و فشاری خۆی بۆ سەر نەندامان و پێشەمرگە کانی حیزب، نەک هیچی کەم نە کەردبوو، بە لکو خودی نەحمەد توفیقیش کە زۆر لایەنگری

پارتی و شه‌خسی سه‌روژک بارزانی بوو، به بیانوی نه‌ودی که با ئیترانییه‌کان (کاربه‌دهستانی حکومت) نه‌بیستن، بۆ گوندی کانی ماسی له ناوچه‌ی بادینان دور خرابووه‌وه. ناوبراویش پاش ماوه‌یه‌ک که له‌و گونده‌ ده‌یی، مه‌ترسیی لێ په‌یدا ده‌یی و خۆی ته‌حویلی حکومه‌ته‌ی عیراق ددا. هه‌روه‌ها هاوڕێییانی دیکم‌ش هه‌ر له‌ ژێر زخت و فشاردا بوون، به‌لام سه‌رده‌رای نه‌و زه‌خت و فشارش، ژماره‌یه‌ک له‌ تیکۆشه‌رانی حیزبی وه‌ک مه‌لا عبدالله حه‌سه‌ن زاده، کاک نه‌میر قازی و مامۆستا هه‌یمن و کاک حه‌سه‌ن ره‌ستگار که له‌ ناوچه‌کانی ژێر ده‌سه‌لاتی شوێرشدا ده‌ریان و له‌گه‌ڵ برادرانی دیکم‌ی دانیشته‌وی به‌کره‌جۆ ناکوژک بوون، که‌وته‌ بیری نه‌وه‌ که به‌ مه‌به‌ستی ته‌رمیمی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی کۆنفرانسیک بگرن.

سه‌ره‌نجام نه‌و کۆنفرانسه له‌ ۲۶ی گه‌لاوێژی ۱۳۴۸دا له‌ یه‌کێک له‌ گونده‌کانی بناری قه‌ندیل (سه‌ر به‌ ناوچه‌ی سه‌نگه‌سه‌ر) گیرا.

کاک نه‌حه‌مه‌د توفیق که تا نه‌و کات هه‌ر سه‌کرته‌یری حیزب بوو، نه‌یتوانی له‌و کۆنفرانسه‌دا به‌شداری بکات و ته‌نیا نامه‌ی ئارده‌بوو.

نه‌و کۆنفرانسه هه‌رچه‌ند نه‌یتوانی هه‌موو گیروگرفته‌کان چاره‌سه‌ر بکات، به‌لام لانی که‌م دوو نه‌رکی گرینگی به‌جێ گه‌یاند. یه‌که‌م، نه‌وه‌ بوو که مامۆستا عبدالله حه‌سه‌ن زاده، کاک حه‌سه‌ن ره‌ستگار و مامۆستا هه‌یمن به‌ مه‌به‌ستی ته‌رمیمی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی وه‌ک نه‌ندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی هه‌ل‌به‌ژێردران و بێجگه‌ له‌و سێ که‌مه‌، باقی نه‌ندامانی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بریتی بوون له‌ هاوڕێیان: نه‌حه‌مه‌د توفیق، مه‌لا سه‌ید ره‌شید، نه‌میر قازی، عه‌زیز یوسفی و غه‌نی بلوریان. پێویسته‌ بگوترێت که نه‌و دوو که‌مه‌ی دوا‌ی له‌ زیندانی حکومه‌ته‌دا بوون و به‌شداری کۆنفرانسه نه‌بوون.

دووهم، نه‌رکی به‌رچاوی نه‌و کۆنفرانسه نه‌وه‌ بوو که به‌ته‌رمیمی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی، توانی حیزب تا راده‌یه‌کی پاش له‌ حاله‌ته‌ی پرش و به‌لاوی بپنێسه‌ده‌ر و له‌ به‌واری ته‌مشکیلائییه‌وه نه‌ندامانی حیزبی کوژدانه‌وه. هه‌روه‌ها نه‌و کۆنفرانسه بوو به‌ بنه‌مایه‌ک بۆ نه‌وه‌ی دوو ساڵ دواتر کۆنفرانسی (۳) بیه‌ستری، که له‌ کاتی خۆدا باسی گرینگی نه‌و کۆنفرانسه ده‌که‌ین.

ماوه‌یه‌ک دوا‌ی کۆنفرانسی (۲) کۆبوونه‌وه‌یه‌کی به‌رینی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی و ژماره‌یه‌ک کادر له‌ گوندی «سینه‌مۆکه»ی بناری قه‌ندیل، ده‌به‌ستری. له‌و کۆبوونه‌وه‌دا

به دواى نمو وده زعمه دا نمو هاوړپتيانۀ كه له گونددكانى بنارى قەنديل و دوروبه رى بوون، چوونه قەلادزى و لموى جيتگير بوون، به لام دواى سى چوار مانگ سر كړدايه تى شوړش به ريارى دابو كه هاوړپتيانى حيزبى نيمه هممويان له شويتيك كو بگريته وه. حيزبىش موافقى نمو به رياره بوو. سمره نجام له مانگى ۶ى ۱۹۷۰ دا بارگه و بنه مال و بنكه كاني حيزب له به كره جو و قەلادزى را به رو هيران و نازەنين پتچرايموه و لهوى نيسته جى بوون، تاق و لوقيش له شار و گونددكانى ديكه مابوونموه.

نموكات بو خمرجى ژيان و گوزهرانى پتشمه ركه كان بهم چه شته يارمه تيبان پى دكرا، كه مانگانۀ ربه نه كان ۱۰ دينار و ژن ومندا لداره كانيش ۱۴ دينار يان ددرايه.

بو پتاراگه يشته به نه خوځ و چاره سمر يان لمو شويته، نه خوځ خانه يه كى سمره تايان هه بووه، كه له لايمن كه سيك به ناوى دوكتور كه ريم سمره پرستى دكرا.

هه روها بو نموى نه خوځندو اران لاني كه م فترى خوځندن و نووسين بن، له لايمن خوځندو اره كانه وه ددرسى پولى يه ك و دوويان پى دهگوترا.

ليرده دا پتوسسته نيشاره بهم به كين چونكه له يه ك دوو سالى پيش نمو وده زعمه دا هاوړپتيان به شيكيان له ناوچه ي ژير دسه لاتى حكومت دا (به كره جو) بوون و به شيكى زوريشيان له ناوچه كاني ژير دسه لاتى شوړشدا بوون، نمو ليك دابرانه تا راديه ك بهووه هوى هيتديك ناتمبايى فكرى و جارچار نه وناتمبايى يه له هيران و نازەنينش دا كه هه رو دوولا لموى كوښوونموه، سمرى هه لده دا يه وه. كاك هممه دهميني سيراچى كه پيشتر له به كره جو بوو، له پيشدا خاودنى فكرى مانويستى بوو، كه دوايى بووه لايه نگرى حيزبى تووده. كاك نمير قازى و ماموستا عبدالله حسمن زاده و.. كه له بنارى قەنديل بوون، فكرى ناسيوزالستييان هه بوو. جا نمو دوو جوړه فكره بوون كه بيوونه هوى هيتديك ناتمبايى نتيوختي.

به لام نمو دوو جه رديانه ورده ورده له يه ك تر نزيك بوونموه و له فكرى كونفرانسيك و دانانى بهرنامه و نساسنامه و ترميمي كوميتۀى ناوۀندى كموتن و بهرۀ بهرۀ دست به كار بوون. نمو برادرانه ي كه له كونفرانسي دووا داوايان لى كرابوو له ددروۀ را بگه رتۀ وه كورستان، ناماددگيى خويان راگه يانده بوو. هيتانمودى نعمه دتوفيق له به غذا و تەوزيغ لى خواستى، له مۀ نمو وده زعمى به سمر حيزب هاتيوو، له پاسه گهرمه كاني نمو سمرده مى نيو شويتن و بنكه كاني حيزب بووه، چونكه هم دوكتور قاسملوو

رایگه یاندبوو که له گه له نهحمه د توفیق کار ناکات، هم نهحمه د توفیقیش رایگه یاندبوو که نابیی دوکتور قاسملوو بیتهوه نیتو حیزب. له سمروبهندی نهو باسانه دا بوو که، مه قهر و ماله کان گوئزانهوه شاری کۆیه و سه ره نجامی نهو باسانه نهوه بوو که ناخه ده کوی دوکتور قاسملوو له نوروپا را گه رایموه و ههر له گه رایموه یدا چالاکانه دهستی به کاری سیاسی کرد و سهزدانی لای بارزانی و مهکتیی سیاسی پارتی کرد و له کۆیه پیوهندهیی به هاوپیانی حیزبیشهوه گرتوه.

دوای گه رایموه دوکتور قاسملوو، جم و جۆلی سیاسی زیاتر بوو، یه کهم ههنگاوی گرینگ نهو بوو که بۆ یه که چاره چه تر بوونی ریزهکانی کادر و پششمه رگه، بهریار درا که تا کۆنفرانس یان کۆنگره، لایمی کهم کۆمیتهی ناوهندی تهریمیم بکه نهوه. بهم شیهویه بهریار دراوه که سه رکردایه تیهکی کاتی بۆ حیزب هه لێترین. نه دهمانی سه رکردایه تی بریتی بوو له:

۱- دوکتور قاسملوو

۲- کاک نه میر قازی

۳- مامۆستا هێمن

۴- کاک حه مه دهمین سیراجی

۵- کاک حه سه من رستگار

۶- مامۆستا عبدالله حه سه من زاده

۷- کاک یوسف ریزوانی

۸- کاک که ریم حیسامی (که ماوه دهک دوای نهو بهریاره له ده رهوه گه رایموه بۆ

کوردستان)

کۆمیتهی سه رکردایه تی کاتی بهریاریدا که له کۆنفرانسیکدا ههم گیر و گرفتهکانی حیزب چاره سه ره بکه ن و ههم خه ت و رێبازێک له په یرو و پرۆگرامدا بۆ حیزب ده ست نیشان بکه ن و بۆ نه و مه به سه کۆمیسییۆنێک به ناوی کۆمیسییۆنی نووسینی په یرو و پرۆگرام دیاری کرا که نه دهمهکانی بریتی بوون له:

۱- دکتور قاسملوو

۲- که ریم حیسامی

۳- حه مه دهمین سیراجی

۴- مامۆستا عبدالله حه سه من زاده.

نمو کۆمیسسیۆنه گەلەلی پەڕەپرۆگرامی نامادە کرد و سەرەنجام رۆژی ۱/ ۵/ ۱۹۷۱ کۆمیتەی سەرکردایەتی بڕیاریدا کە نمو گەلەلیە بۆ باس و قسە لەسەر کردن بدژی بە ئەندامانی حیزب تا هەم ئەزەراتی خۆیان بدن بە کۆمیتەی سەرکردایەتی و هەم لە کۆنفرانسی ۳دا بە نامادەکی زیاترەوه قسەی لەسەر بکەن.

بەیاننامەی ۱۱ی ئازار و نمو هەلومەرجە نوێیە بۆ کورد ھاتبوو پێش، شۆتیی لەسەر ھاوڕێانی حیزبی نێمەش دانابوو، ھەربۆیە لەسەر مەسەلەی چۆنیەتیی کار و تێکۆشان لە کوردستانی نێراندا قسەو باسیکی زۆر ددکرا و بیرورای جۆراوجۆر بلاو ددبونمۆ. ھێندێ کەس نەحەسەساتی پێیان وابوو کە دەبێ ھەرچی زووترە بچنمۆ نیو شاروگوندەکانی کوردستان و شەری چەکداری دەست پێ بکەن. ھێندێ کەسی دیکەش پێیان وابوو کە بە بێ رێکخراوی حیزبی بە بێ تەشکیلاتیکی رێکوپێک دەست دانە چەک کاریکی دروست نییە. بۆ چارەسەری نمو ناکوکی و ئالۆزیە فکریە رۆژی ۱۳/ ۵/ ۱۹۷۱ کۆمیتەی سەرکردایەتی دواي راویژ و لێکدانەودەیکە زۆر نمو بڕیارەنی دان:

۱- «کۆمیتەی ناوەندی ئەزەری ئەودە کە شۆرشێ چەکدارانە رێگای نەسلیی رزگاریی ئێرانە لە ژێر باری رێژیمی شا و نێمپریالیزم.

۲- کۆمیتەی ناوەندی لەو بڕوایە دایە کە خەباتی گەلانی ئێران گەشتۆتە قۆناخیکی تازە و زۆر کارساتی نمو چەند مانگە دواي نمو راستییە نەسات ددکا.

۳- ھێندێ شەرتی نەسەسی وەک یەکگرتی ھێزە دیموکراتییەکانی ئێران، شەرایەتی ددەودە لەبار بە تەواوی بۆ بەرپاکردنی شۆرشێ چەکداری پێک نەھاتوو. بە تاییەتی روون بوونی ھەلوێستی سەرۆکایەتیی شۆرشێ کوردستانی عێراق زۆر گرێکە.

۴- دەست پێکردنی جەولانەوێ چەکداری بعم چەشنە، واتە بە بێ نامادەیی و بێ پێکھێنانی تەشکیلاتیکی رێکوپێکی حیزبی و بە ھۆی نمو کەسانەو کە ناوبانگیان لە کوردستانی ئێران باش نییە، بە راست نازانین.

۵- کۆمیتەی ناوەندی لەو بڕوایە دایە کە حیزب دەبێ لە ھەموو جەولانەودەیک کە کۆمەلانی خەلک پشٹیوانیی لێ بکەن، بەشداری بکا.

۶- کۆمیتەی ناوەندی دەبێ رێکخراوی حیزبی نامادە بکا بۆ ئەودە بە ھەموو ھێزییەو بەرپاکردنی شۆرشێ سەرئاسەریی نێراندا ھاوبەشی بکا.

۷- کۆمیتەی ناوەندی دەبێ ھەر لە ئێستادە بە گورجی خەریکی پەرورەدە کردنی کادری

سیاسی و عەسکەری بێ.

۸- کۆمیتەی ناوەندی دەین لە پێوەندیی خۆی لە گەڵ هێزەکانی دەرەوی کوردستانی ئێران بۆ بەشداری بوونی حیزب لە جوولانەوێ چە کداری دا کە لک وەرگری^(*).
رۆژنامەی «کوردستان» نۆرگانی کۆمیتەی ناوەندیی حیزب کە بۆ جاریکی دیکەش لە رێبەندانی سالی ۱۳۴۹ دا یەکم ژمارە تازە دەرچوو، لە ورونترکردنەوێ هەلۆست و بێارەکانی حیزبدا دەورێکی ئەساسیی هەبوو. رۆژنامەی «کوردستان» گرینگترین هۆی پڕوپاگەندەیی حیزب بوو. دروشمی سەرەکی حیزب کە لە دوو بەش پێکھاتبوو و هەموو جاریک لە یەکم لاپەرە رۆژنامەی «کوردستان» دا چاپ دەکرا، بریتی بوو لە: بەشی یەکم، بۆ رووخانی رێژی کۆنەپەرستی پادشایەتی و بۆ زرگاری ئێران خەباتی خۆمان پەرە پێ بدین. بەشی دوو، بۆ پێکھێنانی خودمۆختاری لە کوردستانی ئێران لە چوارچێوەی ئێرانیکی دیموکراتیدا تێ بکۆشین. هەروەها «سەرکەوتنی خەباتی یەکگرتووانە ی گەلانی ئێران» دروشمیکی دیکە رۆژنامەی «کوردستان» بوو.

پێش ئەوێ ئەو بەسە کۆتایی پێ یێنین و بچینە ئێر بەسەکانی پێوەندیدار بە کۆنفرانسی ۳، بە پێوست دەزانین مەسەلە یەکی دیکە بخەینە بەرچاو:
پاش بەیاننامەی ۱۱ی ئازار کە بوو بەهۆی خۆشحالیی هەموو دلسۆزێکی کورد، حیزبی ئێمە چاودەوان بوو کە سەرکردایەتی شۆرش و پارتی دیموکرات لە مەر پێوەندیی خۆیان لە گەڵ حکومەتی ئێران و بەرخوردیان بە هاوڕێانی ئێمە، بە خۆیاندا بچنەو و ئەو سارد و سەپیی نێوان ئەم دوو حیزبە لایەتی. کاتیکیش کە لە لایەن مەکتەبی سیاسیی پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراقەو، دەعوەت نامە بۆ بەشداری لە کۆنگرە ۸ دا بە کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی ئێمە گەیشتبوو، کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی ئێمە زۆری پێ خوش ببوو و تارێکی زۆر باش و گونجایی لە گەڵ هەولومەرجی ئەو کات نامادە کەردبوو. بەلام لە کۆنگرەدا، سەرەرای قەول و بەلێنی پێشوو، دەستە ی سەرۆکایەتی کۆنگرە ئیزنی ئەدا کە کۆری نۆتەرایەتی حیزبی ئێمە وتاری خۆی وەخوتن و لەبەر زۆر بوونی وتارە کە بە پێوست نازانن ئەو وتارە لێرەدا بنوسینەو. بەلام دەقی نامە ی ناڕەزایەتی کۆری نۆتەرایەتی حیزب بۆ سەرۆکایەتی کۆنگرە ۸ ی پارتی کە هەر ئەو کات پێشکەش کرا، ددەخینە بەرچاو:

(*) وەرگێراو لە کتیی «بیرۆریەکان» نووسینی: کەریم حیسامی، بەرگی چوارەم.

«بۆ لېژنەى بەرپۆبەرايەتى كۆنگرەى ھەشتەمى پارتى ديموكراتى كوردستان!
وتپراى سلاو،

دەستەى نوێنەرايەتیی حیزبى ديموكراتى كوردستان كە لە لايمەن مەكتەبى سىياسى پارتىيەىم بە چەشتىكى رەسمى بۆ بەشدار بوون لە جەلمەى افتتاحىيەى كۆنگرەدا دەعوەت كرابوو، پێش كەردنەوێ كۆنگرە پێوەندى بە مەكتەبى سىياسىيەىم كەرد و رايگەيانە كە وتارى خۆى بۆ خۆتەندەوێ لە كۆنگرەدا نامادە كەردوو، لەگەڵ ئەو شەدا كە موافقەتى خۆيان بۆ ئەم مەبەستە نیشان دا لە جەلمەى كەردنەوێ كۆنگرەدا بە ئێمە راگەيەندرا كە لەبەر خستەن پێش چاوى ھىندىك بەرژەوێندى تايبەتى، پەيامى حیزبى ديموكراتى كوردستانى ئێران لە بەرنامەدا نەگونجەو، سەرەراى ھەول دانان بۆ خۆتەندەوێ وتارەكە، موافقەتيان نەكرد و پێشنياريان كەرد كە خۆيان لە لايمەن ئێمەو شتىك بە ناوى پێرۆزبايى بخۆتەنەو. ناشكرابە لە كاتىكدا خۆمان لە جەلمەدا نامادە بووین و ئەو پێشنيارەمان داىە دواو. ئێمە پاش دەرچوونى بەيانى ١١ى نازارى ھىژووى چاوەروانى ئال و گۆپىكى بەرپۆبەرايەتى بووین لە مەوقفى پارتىدا بەرامبەر بە حیزمان، كەچى زۆر بەداخەو سەرئەنجام نەدەين ئەو سارد و سەپىيەى پێشوو ھىندىك وردە تىبىنى لە ھەولوتىيى پارتىدا بەرامبەر بە حیزمان ھەر ماوێ كە ئەم كاردى پارتى بەلگەيەكى زىندووى ئەو حەقىقەتە تالەيە.

ئێمە لە كاتىكدا سەرگەوتى كۆنگرەى ھەشتەمى پارتى بە ناوات دەخوازىن، ناتوانىن نەرزايى خۆمان لەو ھەلوستە ئالەبارە بشارىنەو.

دەستەى نوێنەرايەتیی حیزبى ديموكراتى كوردستانى ئێران»

- وێنەيەك بۆ سەرۆك بارزانى بۆ ئاگادارى.

- وێنەيەك بۆ دەستەى نوێنەرايەتى ھەموو حیزب و رێكخراوەكانى بەشدار لە جەلمەى افتتاحىيەى كۆنگرەى ھەشتەمى پارتى.

كۆنفرانسی سېھەم و دیاریکەرنەوێ رێبازی سیاسی حیزب

ماوێهەك پێش بەستنی كۆنفرانس، سەرکردایەتی بریاری داوێو كە دوكتۆر قاسملو
بەجێتە لای سەرۆك بارزانی و مەسەلەى بەستنی كۆنفرانسی لەگەڵ باس بكات. ھەرودھا
بریار دراوێو كە داوای یارمەتیی مالىش بكات. دوكتۆر قاسملو نمو سەفەرە دەكا و
داوای گەڕانەوێ دەلى كە مەلا مستەفا گوتوویەتی ئێو رۆژنامەتان بۆ چێو بۆ بلاوی
دەكەنمو، رۆژنامە بەكەلكی چى دى؟ ھەرودھا گوتووی كە سەرۆك بارزانی بەلێنى داو
كە مانگانە ۵۰۰ دینار كۆمەكی مالیمان پێ بكات. بەلام پاشان دەرگەوت كە نمو
بەلێنێش وەك پێویست جێ بەجێ نەكرا.

رۆژ و كاتى دیاری كراو بۆ كۆنفرانسی (۳) رۆژ بەرۆژ نزیكتر دەبوودو، ئەندامان و
كادر و پێشمەرگەكان زۆر بە دلگەرمى و ھەر لەو كاتەدا بە پەرۆشمود بەردو پیری
كۆنفرانس چوون. حیزب تا راددەكی باش لە حالەتی پرش و بلاوی پێ سەرد و بەردی
ھاتیوودە دەری و بەردو سەربەخۆ بریاردان چوو. لێردەدا جیتی خۆیتە كە نیشارە بە نەخشی
بەرچاوی دوكتۆر قاسملو بكری، چونكە بە راستی دوكتۆر قاسملو دەوێتێكى كارێگەر و
بەرچاوی لە یەك خستەوێ ریزەكانی حیزب و تەنانەت زیندو كردنەوێ حیزب لە
بوارى سیاسیدا ھەبوو، چونكە ناوبراو شەخسیەتێكى تاگا و زانا و تاراددەكی زۆریش
بۆ لایەنە سیاسییەكان ناسراو بوو. بە ھاتنەوێ دوكتۆر قاسملو ناو و ناوبانگی حیزب
لە بوارى سەربەخۆبوونی حیزب باشتر دەنگی داوێو، بەچەشتێك كە ھەم تا راددەك

پارتی دیموکرات و ههم حکومتی عیراق حیسابیتکی تاییه تییان له سمر حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران دهکرد، بهلام پیتوسته له سمر که سایه تیی دوکتۆز قاسملوو ناماژه بۆ نهوهدش بکهین که ناوبراو به هۆی نهوهدی که زۆریه دورانی ژبانی سیاسی ههر له ولاتانی نورووپایی بووه، تارا دهیهکی بهرجاو له گهل فهرهنگ و داب و نه ریتی کوردواری نامۆ ببوو، که نهو شته زۆرجار دوکتۆز قاسملوی تووشی گیروگرفت کردوه.

له ههلو مه رجیتکی ناوا و له وه زعییه تیککی نهو تووی حیزبی داو له رۆژی ۶/۲۱/ ۱۹۷۱ له شاری کۆیه به به شداری ۳۲ کهس کۆنفرانسی سیته می حیزبی دیموکرات دهکرتیه وه.

له سهره تادا له سمر نهو ناکۆکی بیرو را هه بووه، داخوانه وه کۆنفرانسی دوویه، یان کۆنفرانسی سێ، چونکه له لایهک دوکتۆز قاسملوو پیتی له سمر نهو داگرتوه که نهو کۆنفرانسی دوویه. ناوبراو پیتی وابوو کۆنفرانسی دوو که له سالی ۱۳۴۸ دا گیرابوو، شهرعیه تی نه بووه و نهو کۆنفرانسه ی رده دهکردوه. له لایهکی دیکهش کاک نه میر قازی و مامۆستا عبدالله هه سه ن زاده .. پیتیان له سمر رها بوونی کۆنفرانسی دوو داگرتوه. پاش دمه ته قه و باس و راوێژتکی زۆر، سهره نجام بریار دراوه که نه م کۆنفرانسه کۆنفرانسی سیته می حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران بێ. نه م کۆنفرانسه که لاله ی بهرنامه و پتیه روی نیتوخی پهن کردوه و بهو پتیه حیزب خهت و ریبازتکی روون و ناشکرای له پیش بووه. ههر وه ها سهر دای هیندیک که م و کوری که کۆنفرانسه که هه ییوو، توانیوه تی بناخه یهکی ریکۆتیک بۆ حیزبی دیموکراتی کوردستان دا به ژێژی. بهلام ناکامی پێ داگرتنی دوکتۆز قاسملوو له سمر نا رها بوونی کۆنفرانسی دوو، ناخۆشه و یست بوونی له نیت لایهنگرانی نهحمه د توفیق دا و پێ داگرتنی له سمر کاندیدا بوونی کاک همه ده مینی سیراجی^(*) بوو به هۆی پتیکهاتنی زهمینه ی ناکۆکیهک که له رگ و ده ماری حیزبیدا ریشه ی داگرتا و خودی دوکتۆز قاسملووش ههر بهو هۆیه لهو کۆنفرانسه دا بهو ده دتست

(*) کاک همه ده مین سیراجی دوا ی نهوهدی له کوردستانی نیران را له لایه ن هاو پیتانی کۆمیته ی شۆرشگێری حیزبه وه بۆ هیندیک پنداویستی ده نیرد رته کوردستانی که رمین، کارهکان رانا به پیتی و سهره تا له لای حیزبی شیوعی و پاشان له لای ما ه جلال له به کره جو ده مینیتسه وه. بهه هۆیه زۆر له هاو پیتیان پیتیان وابوو که ناوبراو سه لاحیه ته نه ندانه تیی کۆمیته ی ناوه ندیی نییه، بهلام دوکتۆز قاسملوو گوتبوی نه گهر نه یێلن نهو کاندید بێ، مینش کارناکه م. سهره نجام له بهر زه روورته ی بوونی دوکتۆز قاسملوو، کاک همه ده مینیش ده بیته نه ندامی کۆمیته ی ناوه ندی.

هينانی ۲۴ دنگ دهپيټه نەندامی کۆميتەى ناوەندى بەلام کاک کەريم حەداد کە تەنانەت سەوادى خوێندن و نووسيني نەوتۆشى نەبوو، هەر چۆنکە يەن لايعن بوو، بە ۳۱ دنگ دەپيټه نەندامی کۆميتەى ناوەندى. دوکتۆر قاسملو زۆرى گلهيى لە هاوڕياني کردوو و گوتويەتى کە خەتاي نەوان بوو کە نەويان وەک پتيوست نەناساندوو و ناوا دەنگي کەمى هيتاوه. دياره گلهيه کە زۆتر لە کاک نەمير قازى و کاک حەسەن رەستگار و مامۆستا عبدالله حەسەن زاده بوو.

نەو هاوړتيانەى لە کۆنفرانسي (۳) دا بە نەندامی کۆميتەى ناوەندى هەلبژاړون:

۱- دوکتۆر قاسملو

۲- کەريم حيسامى

۳- محمەد نەمين سيراچى

۴- مامۆستا هينەن

۵- عبدالله حەسەن زاده

۶- حەسەن رەستگار

۷- رەسوول پيشنەماز

۸- قادر وێردى

۹- سەيد رەسوول ديهقان

۱۰- نەمير قازى

۱۱- کەريم حەداد

لە پاش تەوابوونی کۆنفرانس، رۆژى ۱۹۷۱/۶/۲۴ کۆميتەى ناوەندى لە کۆيونەودى خویدا دوکتۆر قاسملو بە سکرتيرى گشتى حيزب و کەريم حيسامى حەمەدەمين سيراچى، مامۆستا هينەن و مامۆستا عبدالله حەسەن زاده بۆ نەندامەتیی دەفتەرى سياسى هەلبژاردوو. لێرەدا پتيوستە نيشارە بە وەزعی نەحەد توفيق بکړئ، چونکە ناوبراو کە پيشتر بەرپرسي يە کەمى حيزب بوو، بەلام لە کۆنفرانسدا بەشداری نەکردوو.

رۆژى ۱۹۷۱/۶/۲۵ کۆميتەى ناوەندى بريارى داوه کە پتيوئەندى پتيو بگيرئ و داواى هاتەوه ژيەر بريار و ديسپليني حيزبى لئ بکړئ، بەلام ناوبراو لە وەلامدا گوتيوئ کە نە کۆنفرانس وەک کۆنفرانس قبوولە و نە نەو رتيمايه تيهەش بە رتيمايه تى حيزب

دەزانم.

جاریکی دیکەش لە ڕۆژی ۱۹۷۱/۸/۵ دا دفتەری سیاسی مەنموریەتی داوێ بە مامۆستا عبدالله حەسەن زادە کە پێوەندی لەگەڵ کاک نەحمەد توفیق بگری و داوای وازەهێنان لە موخالەفەتی حیزبی لێ بکا، بەلام ناوبراو هەروا دژی رێبەراییەتی حیزب لێزە و لەوێ قسەی دەکرد.

دفتەری سیاسی لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ۱۹۷۱/۱۰/۱۴ دا بپار دەدا کە بۆ ناخرا جار پێوەندی بە نەحمەد توفیقەوێ بگری و پێی بگوتری کە واز لە تەبلیغاتی دژی نەندامانی رێبەری پێتی و بگەرێتەوێ نێو حیزب. بەلام وا دیارە نەو پێوەندیانە هیچ سوودیان نەبوو کاک نەحمەد نەگەرێتەوێ بۆ نێو حیزب هەر بۆیە کۆمیتەیی ناوەندی لە کۆبوونەوەی مانگی ژانویهی ۱۹۷۲ بپاری داوێ کاک نەحمەد توفیق لە حیزب وەلا بئری.

لە هاوینی ۱۹۷۲ دا دفتەری سیاسی ناگادار دەکری کە نەحمەد توفیق دیار نییە و خانووەکەشی (لە بەغدا) داخراوێ. پاشان دەنگۆی بلال دەپێتەوێ کە ناوبراو لە لایەن حکومەتی عێراقەوێ گیراوە. دفتەری سیاسی دەست بەجی دواي بلال بوونەوێ خەبەری گیرانی کاک نەحمەد، بپار دەدا کە شۆتێ پێی کەون و بۆ نازادکردنی هەول بەدن. بۆ نەو مەبەستە مەنمورییەت دەدەن بە جیگری کۆمیسسیۆنی پێوەندییەکانی دەرەو (حەمەدەمین سیراجی) کە لە پێوەندیی خۆی لەگەڵ کاربەدەستانی حکومەتی عێراقدا زۆرەتوێندی داوای نازادکردن یان شۆتێ و جێگاکی بکا، بەلام بەداخەوێ کاربەدەستانی نەو کاتی حکومەتی عێراق نەک هەر ناوبراو نازاد ناکەن و شۆتێ و جێگاکی بە حیزب نالێن، بەلکۆ دەرکەوت کە کاک نەحمەد دواي نەشکەنجەیکێ زۆر نیعدام کراوێ. هۆی گیران و نیعدام کردنەکی تا نیتسا وەک نەتێنێک ماوێتەوێ و بۆ حیزب مەعلووم نییە، چونکە لەو بارەوێ دەنگۆی جۆراوجۆر بلال بوێتەوێ. خۆدی حکومەتی عێراقیش نەک هەر حاشای لە نیعدام کردنەکی کردووە بەلکۆ هەر حاشای لە گیرانی ناوبراوش کردووە.

کۆنفەرەسی سێهەمی حیزب بە سەرەتای نال و گۆرێکی گرینگ لە مێژووی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا دژمێردری، چونکە هەرەک پێشتر باس کرا، حیزبی لە ژێر نفووزی نەم لاو نەولا دەرھێنا و سەرەخۆی کردووە و بەرنامە و نەساننامەیکێ پێشکەوتووێندی گونجاو لەگەڵ هەلومەرجی بۆ حیزب پەسەند کرد. جگە لەوانەش هەرەک رسمی حیزبە پێشکەوتووێکانە، کۆنفەرەس چەندین پەیامی بۆ تۆرگان و لایەنە جۆراوجۆرەکان بلال

کردو نه وه. ههروها به دواى كۆنفرانسى ۱۳ حیزب بۆ دامعز راندنى پتوهندىبى سیاسى و نوسوولى له گه له حیزب و ریکخواهه کانی کوردستانی و نیرانی همولى زیاترى داوه و له پتوهندى له گه له حکومهتى عیراقیشدا پتوهندییه کهى ریکویکتى کردووه. له بواری چاپه مهنى و تمشکیلاتییه شه ههنگاوى به که لکی هه لیتاوه ته وه، له لایهک بۆ وشیار کردنمودى کۆمه لانی خه لک و بلاو کردنمودى سیاسه ته کانی حیزب رۆژنامه ی «کوردستان» ی به شیوه کهى ریکویکت و پر نیوه رۆک چاپ و بلاو کردۆ ته وه و له لایه کی دیکه شه وه بۆ په روه رد کردنى نه داهمانى حیزب نامیلکه یه کی نیوخۆى به ناوى تیکۆشه ر چاپ و له نیوخۆى حیزبدا بلاو کردۆ ته وه.

ههروهک باسمان کرد، به دواى كۆنفرانسى ستههمدا حیزب له بواری سیاسى و تمشکیلاتیدا پتشمکوتى به رچاوى بووه، به لام زیان و گوزهرانى کادر و پتشمه رگه کانی حیزب هتدیک تووشی گیروگرفت بوون. چونکه سه رکرده یه تى شۆرشى کوردستانی عیراق به پتچموانه ی قه ول و قه راریک که به دوکتۆر قاسملوویان دابوو، تا نمو کاتیش هه یچ یارمه تییه کی مالییان به حیزب نه کردووه، ههروها حکومه تى عیراقیش همولى داوه که حیزب به شیوه یهک به ریتشه وه ژیر نفووزى خۆى و بۆ مه به سته کانی خۆى، بى وه به رچاوگرتنى به رژه وندى حیزب، له دژى رتژیم هانى بدوا لهو پتوهندییه دا هتدیک چاوه روانبى هه بووه که حیزب رۆز مهنسولانه جو لاده ته وه و نه چۆته ژیر بارى نهو شتانه که له گه له به رژه وندى خۆى و گه له کهى نه گونجاون. هه ر بۆیه حکومه تى عیراق نهو به رده پارده ی که پتشته ر داویه به حیزب، ددیبرى و به م چهنه حیزب له بارى مالییه وه دده ویتته ته نگانه ی زیاتر وه.

به دواى نهو وه زعمدا کاک حممه دهمین سیراجى و مامۆستا عبدالله خه سمن زاده له لایمن کۆمیته ی ناوه ندییه وه ده چنه کۆیه، که تا نه و کاتیش رۆزیه ی بنه ماله و کادر و پتشمه رگه کان هه ر لهوئ بوون. له کۆبونمودیه کی گشتیدا کاک حممه دهمین و مامۆستا عبدالله باسى وه زعمه که بۆ به شدارانى کۆبونموده که ده کمن و داوا ده کمن که به شدارانى کۆبونموده ش نه زه راتى خۆیان بلیتن. به شدارانى کۆبونموده له نۆنه رانى دهفته رى سیاسى پر سيار ده کمن که لهو بواره دا نه زه رى کۆمیته ی ناوه ندی چیه؟ نهوانیش وه لام دده نموده و ده لێن کۆمیته ی ناوه ندی پتیی وایه نهو کارانه ی داواهان لى کراوه له به رژه وندى حیزبدا نین پتیمان وایه نه دارى و برسیه تى و نه بوونى قبول به کین، به لام سه ربه خۆى به رپاردان بۆ

حیزب دهمستمبر بکهین، باشته. به خوشیموه همموو بمشدارانی کۆبوونهوهکه لهگهڵ نمو
بهریاری کۆمیتە ناوهندی هاوئەنگ دەبن.

بە چەشنە بۆ بەرتۆهچوون و دەستەبەرکردنی ژیاڵیکی نەمر نەمی، هاوڕێیانی کادرو
پێشمەرگە لە نیشوشار و گوندەکانی ناوچەیی سلێمانی، کۆیە، قەڵادزێ و رانییه دا بلای
دەبنەوه و هەرمەکانیان پێشەیهکی گونجاو لەگهڵ توانای وەزعی خۆی رەچاو دەکات. جا لە
وردوواله فرۆشی، دەرمان رشانندی دیتات، تووتن کردن، حەمبالی و... بگەرە تا هەر
کارێکی دیکەیی شەرفەندانە که پاروونانێکی تێدا بایە.

بۆ ئەوەی نمو هاوڕێیانە لانی کەم دەست مایەیهکیان بۆ کارکردن هەبێ، نیشز دەدرێن
که ١٧ قەبزە تەنگ بفرۆشن و پارەکی بەسەر خۆیاندا دابەش بکەن.

نەوی لەو کاتەدا جێگەیی رێز و تەقدیر بوو، ئەوەیه که نمو هاوڕێیانە سەرەرای باری
قورسی ژیاڵ و لە ژێر زەختدا بوونیان لە لایەن کاربەدەستانی شۆڕشەوه دیسان زۆر بە
وریایی کاروباری حیزبیاڵ هەر بەرتۆه بردووه و پێشوندیی خۆیان بە شێوهی تەشکیلاتی
لەگهڵ دەفتەری سیاسی هەر راگرتوووه.

دوای کۆنفرانسی (٣) دوکتۆر قاسملوو بۆ سەردانی مالا و مندالی بۆ ئوروپا سەفر
دەکا. بۆ دەفتەری سیاسی مەنسورییهت دەدا بە کاک کەرم حیسامی که بۆ باس کردنی
چۆنیهتی کۆنفرانسی سێهەم و وەزعی حیزب، بچێتە لای مەلا مستەفا بارزانی لە حاجی
نۆمەران. نمو دیدارە دەکری، بەلام سەرۆک بارزانی داوایەک لە حیزبی دیموکرات دەکات که
حیزب ناچێتە ژێر باری. کاک کەرم دەگەرێتەوه دەفتەری سیاسی لە بەغدا. بۆ جاریکی
دیکەش مەنسورییهت دەدرێتەوه کاک کەرم حیسامی که دیسان سەردانی مەکتەبی
سیاسی پارتی بکات و مەلا مستەفا بپێتی. نەوجارە کاک کەرم هەر کاک نیدریس
بارزانی دەپێتی، بەلام دیسان بۆچوونەکان یەک ناگرێتەوه، چونکه ئەوەی راستی بێ لە
لایەک کاک نیدریس دەپوێست حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران هەروەک دەرانی
کاک نەحمەد توفیق هەر لە ژێر نفووز و تەنانەت دەسلەلاتی بارزانی دا بێ، لە لایەکی
دیکەشەوه حیزبی نێمە ویستووبەتی که کەسایەتی سیاسی خۆی بهاریزی و لەگهڵ حیزب
و رێکخراوەکانی تری کوردستان لەسەر نەساسی حورمەتی دوولایەنە پێشوندیی دۆستانەیی
هەبێ. دوای نمو وەزعی کاک نیدریس بەرخوردی زۆر سارد دەبێ و داوای دیتی دوکتۆر
قاسملوو دەکات.

هه‌ڕه‌چه‌ند دوکتۆر قاسملوو نمو داوايه‌ی کاک نيدريسي پت دروست نه‌بوو، به‌لام به‌ مه‌به‌ستی چارسمري گيروگره‌فته‌کان و ته‌نزيم کردنی پي‌وه‌ندييه‌کی دۆستانه، ده‌چيته‌ لای کاک نيدريس بارزانی. به‌لام نمو سه‌فه‌ره‌ش نه‌ک هه‌ر ده‌سکه‌وتتيکی نه‌وتۆی تيدا ناي، به‌لکو حيزیي ئيمه‌ ناچار ده‌بی که له‌ کۆيو‌نه‌وه‌ی ۱۹۷۱/۶/۸ ی کۆميسه‌ی ناوه‌ندي خۆدا به‌رياری نووسيني نامه‌یه‌ک بۆ کۆميسه‌ی ناوه‌ندي پارتی ديموکرات به‌دات. له‌به‌ر دوورو درێژي نامه‌که ناتوانين ده‌قه‌که‌ی لێره‌دا بنويسينه‌وه.

له‌و نامه‌یه‌دا کۆميسه‌ی ناوه‌ندي و پترای ره‌خنه‌گرتن له‌ هه‌لو‌تسه‌کانی پارتی ده‌ره‌ق به‌ حيزیي ئيمه، هينديک پيشنياری به‌ که‌له‌کيشی بۆ ته‌نزيم کردنی پي‌وه‌ندي دوولایه‌نه، هه‌تا‌بووه‌ گۆژی.

نمو‌ش چه‌ند دێرێک له‌م نامه‌ مي‌ترويه: «نه‌گه‌ر به‌ پێوه‌به‌ری شو‌رش کوردستانی عێراق پي‌وه‌ندي خۆی له‌ گه‌ل حکومه‌تی ئێران ده‌پاریژی، یا نا‌پاریژی، که‌یفی خۆیه‌تی. نه‌وه‌ی بۆ ئيمه‌ گرینگه‌ به‌ نه‌زه‌ری ئيمه‌ نمو پي‌وه‌ندي یه‌ ناي به‌ زيانی جوولانه‌وه‌ی گه‌لی کورد له‌ کوردستانی ئێران ته‌واو بی. ئيمه‌ له‌و به‌روایه‌ داين که‌ پارتی ديموکراتی کوردستانی عێراق ناي بچيه‌ ژێر باری هه‌یج شه‌رتيکی حکومه‌تی ئێران که‌ مه‌به‌ستی زه‌ربه‌ وه‌شاندن له‌ جوولانه‌وه‌ی گه‌لی کورد له‌ کوردستانی ئێران و لێدانی حيزی ديموکراتی کوردستانی ئێران بی.»^(*)

رافيۆی شو‌رشگيرانی ئێران

سالی ۱۳۵۰ (۱۹۷۱) رێژمی پاشايه‌تی ئێران و حکومه‌تی عێراق له‌سه‌ر هينديک مه‌سه‌له‌ و يه‌ک له‌وانه‌ داگيرکردنی دوورگه‌کانی نه‌بو‌وسا، تۆنبی گه‌وره‌ و تۆنبی بچووک، نيوان ناخوشييان لێ په‌يدا ببوو. بۆيه‌ هه‌رکام له‌و دوو حکومه‌ته‌ ببوونه‌ پالېشتی نه‌يارانی حکومه‌ته‌که‌ی دی، له‌ هه‌ل وه‌ه‌رجيتکی نه‌وتۆدا ده‌بی که‌ به‌شيتکی به‌رچاو له‌ نه‌يارانی شای ئێران له‌ عێراق کۆ ده‌بنوه‌. يه‌کيتک له‌و نه‌يارانه‌ ژينرا‌ل په‌ناهيان، ژينرا‌لی فرقه‌ی ديموکرات ده‌بی که‌ دواي تیکچوونی کۆماری نازدربه‌يجان ده‌چيته‌ باکو و له‌مۆرا ده‌چيته‌ به‌غدا. حکومه‌تی عێراقيش بۆ زه‌ربه‌ وه‌شاندن له‌ شای

(*) وه‌رگيراو له‌ کتیی (له‌ بيره‌وه‌رييه‌کانم) نووسینی: که‌ريم حيسامی، به‌رگی چواره‌م.

نیتران و نیزامه‌که‌ی نیمکاناتیکی باش ددها به ناوبراو. هه‌روه‌ها نیزنیان ددها که به‌رنامه‌یه‌کی رادیۆی به‌پۆده‌برن. بۆ نمو مه‌به‌سته ژیتراڵ په‌ناهیان له‌گه‌ل رێبه‌رایه‌تی حیزبی نیچه پێوه‌ندی ده‌گیرئ و داوا ده‌کا که حیزب له‌ به‌پۆده‌بردنی رادیۆدا به‌شداری بکات.

ده‌فته‌ری سیاسی حیزب له‌ کۆپۆنه‌وه‌ی ۱۹۷۱/۷/۱۵ دا به‌یار ددها به‌و شه‌رتی بتوانن سیاسه‌تی حیزب له‌و رادیۆیه‌دا به‌لاو بکاته‌وه، به‌شداری له‌ به‌پۆده‌بردنی بکات. هه‌روه‌ها گه‌ل‌اله‌یه‌کی بۆ به‌پۆده‌بردنی به‌رنامه‌ی رادیۆ پێشکesh کرد و کاک حه‌مه‌ده‌مین سیراجی وه‌ک نوێمه‌ری حیزب و به‌ریرسی به‌شی کوردیی نوو رادیۆیه‌ که ناوی «رادیۆی شۆرشگیرانی نیتران» بوو، دیاری کردووه.

ماوه‌یه‌ک نوو هاوکاریه‌ درێژهی ده‌بن. تا نمو کاته‌ که سه‌نار مامه‌دی^(*) له‌ نزیک ده‌واندز، له‌ لایهن هێزه‌کانی شۆرشه‌وه‌ ده‌گیرئ و پاشان ته‌حویلی نیتران ده‌درێته‌وه‌ و له‌و پێوه‌ندییه‌دا ژیتراڵ په‌ناهیان به‌یاننامه‌یه‌کی توندی له‌سه‌ر پارته‌ی و سه‌روۆک بارزانی ناماده‌ کردووه‌ و یستویه‌تی که به‌ زمانێ فارسی و کوردی له‌ رادیۆ به‌لاو بکاته‌وه، به‌لام ده‌فته‌ری سیاسی حیزب دژی نوو به‌یاننامه‌یه‌ ده‌ده‌ستت و به‌و شتویه‌ هاوکاری نیوان حیزب و ژیتراڵ په‌ناهیان تیکده‌چن. کاریکی گرینگی دیکه‌ که پاش کۆنفرانس نه‌جام دراوه‌ گرینگی دان به‌ کاری دیپلوماسی و ناساندنی زیاتری حیزب و جوولانه‌وه‌ی گه‌ل به‌ خه‌لک و حکومه‌ته‌کانی هه‌نده‌ران بووه. له‌و پێوه‌ندییه‌دا له‌ سه‌پتامبه‌ری ۱۹۷۱ ده‌فته‌ری سیاسی نوێمه‌ری خۆی (کاک که‌رم حیسامی) ده‌نێرێته‌ لوێنان تا له‌گه‌ل حیزبی کۆمونیستی لوێنان و حیزبی سۆسیالیستی پێشکه‌وته‌نخوازی لوێنان به‌ سه‌روۆکایه‌تی که‌مال جونه‌لات پێوه‌ندی بگرئ. نمو سه‌فه‌ره‌ ده‌گیرئ و هه‌ردوووک حیزبی ناوبراو پێشوازییه‌کی باش له‌ نوێمه‌ری حیزبی نیچه ده‌کهن. هه‌ر له‌ درێژهی نمو سه‌فه‌ره‌دا له‌گه‌ل حیزبی کۆمونیستی بولغارستانیش پێوه‌ندی ده‌گیرئ.

حیزبی تووده‌ش که نمو کات ناوه‌نده‌که‌ی له‌ ئالمان ده‌بن، داواي چاوپێکه‌وتن له‌گه‌ل (*) سه‌نار مامه‌دی پاییزی ۱۹۷۱ ده‌چێته‌ له‌ندن و له‌وێ له‌گه‌ل سه‌فاره‌تی عێراق پێوه‌ندی ده‌گیرئ. پاش چهند رۆژ له‌گه‌ل په‌ناهیان و دوو نه‌فه‌ری دیکه‌ ده‌چێته‌ به‌غدا. له‌وێ داواي دینی رێبه‌رانی حیزبی دیوکراتی کوردستانی نیتران ده‌کات. نیزنی پێناده‌ن، پاش ماوه‌یه‌ک له‌گه‌ل په‌ناهیان رێک ده‌کموئ و به‌ مه‌به‌ستی هه‌لاسه‌دانی شه‌ری چه‌کداری له‌ لای ورمێ، له‌گه‌ل ۶ کسه‌ به‌ ۷ بار فیشه‌ک و ته‌قه‌مه‌نییه‌وه‌ له‌ به‌غدا را به‌رو سه‌روور ده‌که‌وته‌ رێ. هه‌ر که له‌ روه‌اندز وه‌ده‌رده‌که‌وه‌ ئ ته‌قه‌بان له‌ ده‌گیرئ و سه‌نار به‌ برێداری ده‌گیرئ و دواي ۱۷ رۆژ ته‌حویلی رێژی شای ده‌ده‌نوه‌.

نۆتھەری حیزب دەکا، کاک کەرم پاش ئەوێ بە تەلیفۆن لەگەڵ دەفتەری سیاسی راوێژ دەکات، دەچیتە ئالمان و لەوێ رێبەرانی حیزبی توودە دەبینێ. نێرەج ئەسکەندەری وەک سەرتیری یەکەمی حیزبی توودە رەزامەندی خۆی لە بەرنامەی پەسەند کراوی کۆنفرانسی سێ دەردەبەری و دەلی بەرنامە یەکی دژی «ئیمپریالیستی» و پێشکەوتنخوازانە و دەمانەموێ لەگەڵ ھاوڕێیانی رێبەری حیزب دانێشتنمان ھەبێ، بەلام کیانوری بە پێچەوانەی سەرتیری یەکەمی حیزبەکی، پێی وادەبێ کە حیزبی دیموکراتی کوردستان دەبێ لەی کوردستانی حیزبی توودە بێ، بەلام نۆتھەری حیزبی نێمە لەو دانێشتنەدا زۆرتر لەسەر پێکھێنانی بەرە قەسە کردووە. لە ناخردا قەسەکانیان ناگەنە یەک و نۆتھەری حیزبی توودە داوای مۆلاقاتێکی دیکە لەگەڵ رێبەرایی حیزب دەکەن.

ئەزکیکی گەلێک گرینگی دیکە کە کۆنفرانسی سێھەم خستووێتە سەرشارنی کۆمیتەی ناوەندی، دامەزراندنەوێ تەشکیلاتی حیزب و رێکخراوەکانیەتی لە نێو کوردستاندا. بۆ ئەو مەبەستە کۆمیسۆنیێک لەو ھاوڕێیانە پێک دێ: کەرم حیسامی، مەسئولی کۆمیسۆن، حەسەن رەستگار، رەسوول پێشەماز، کەرم حەداد و قادر وێردی، ئەندامانی کۆمیسۆن.

پاش دامەزرانی ئەو کۆمیسۆنە چالاکی تەشکیلاتی وەرە وەرە دەستی پێکردووە. بە تایبەت لە ناوچەکانی بانە، سەردەشت و مەھاباد، پێوەندی لەگەڵ ئەندامانی حیزب تازە دەکەنەوێ. بە دواي ئەو چالاکیە تەشکیلاتیانەدا دەبێ کە چەندین کەس لە لاوانی سەردەشت و مەنگورانیەتی کە زۆربەیان فەقیتی حوجرەکان دەبن نامە بۆ رێبەرایی حیزب دەنوسن و داوای پێوەندی گرتن دەکەن، کە لە لایەن کۆمیسۆنی تەشکیلاتیوە وەلامیان دەدرێتەوێ.

لەو سەرۆکەندەدا دەبێ کە کۆمیتەی ناوەندی بۆ پەرۆردکردنی کادر و پێکەیانەندیان بۆ دواوێزێ بێرێر دەدا دەورەیکی سیاسی بکێتەوێ. مەنمووریەتی دانانی ئەو دەورە بە کۆمیسۆنی تەشکیلات دەسپێردرێ. ئەم دەورە بە مانگی ناخەری سالی ١٩٧١ دەکێتەوێ و ٢١ کەس بەشاری تێدا دەکەن. لەسەرەک ئەو دەورە بە لایەن کۆمیتەی ناوەندییەوێ بە دەورەیکی باش ھەلەسەنگێتدرا.

بۆ بووژاندنەوێ تەشکیلاتی حیزب لە نێو کوردستاندا ھەر دامەزراندنی کۆمیسۆن و کردنەوێ کلاسی کادر بەس نەبوو، بەلکو پێویست بوو کە ھاوڕێیانی رێبەری و بە تایبەت ئەندامانی کۆمیسۆن و کادرەکان لە جاران زیاتر چالاکی تەشکیلاتی ئەنجام بدەن.

یه کییک له و رۆله تیکۆشمرانهی کۆمیتهی ناوهندی که زۆر چالاکانه دهستی به کاری ریکۆخستتموهی شانهکانی حیزبی دکا، قادر وێردی دهین. ناوبراو له زستانی ۱۹۷۴ سه فەرێک بۆ ناوچهکانی بانه دهکات و هیتدیک له ریکخراوهکانی حیزبی دهیورژیتتهوه. له سه فهردهدا دهین که کابرایهکی خۆفروۆش و جاسوس به ناوی سه لیمی خاشعرافهت خۆی لی نزیک دهکاتمه و وا دهنوین که دلسۆزی حیزب و گهلی کورده. پاش گه پاتهوی کاک قادر بۆ سلیمانیش. نمو کابرا جاسوسه یهک دوو جار هاتوچۆی کردوه و بهروالته کاری حیزبی نهنجام داوه. چهند رۆژیک پیش نهوۆزی ۱۳۵۲ سه لیمی جاسوس دیتمه سلیمانی. سه ردهای سالی ۱۳۵۲، مهلا قادر وێردی و کادرێکی دیکه به ناوی محممه سدیق سالحی له گهه سه لیم بهرو ناوچهی بانه دهکونه ری. رۆژی پینج شهمه ۱۳۵۲/۱/۲ له نینو شاری بانه، سه لیم به هاوکاری دوو نامۆزای خۆی، مهلا قادر و محممه سدیق دهبا ته مالی عهزیز مستهفا زاده (برای شهید خلیل شهباش) و بوخۆی دهر واو خه بهریان لی ددها. ساواکی و ژاندارم و پولیس دهویران ددهن و تهقه و لیکدان دهست پێ دهکات. قادر وێردی زۆر نازیانه تا دواین فیشهکی دهمانچه چوارده خۆرهکی تهقه دهکا و سه رهنجام سه ربهمرانه تیکهه به کاروانی شهیدانی حیزب و گهه دهین. محممه سدیق به برینداری لهوێ دربار دهین، بهلام سه رهنجام له سه ر جادهی سه قز- بانه له لایه ن ژماردیهک له جاشی (چریک) خۆفروۆش به دیل دهگیرێ و نوامبری ۱۹۷۲) خهزه لهویری ۱۳۵۲) له گهه عهزیز مستهفا زاده له شاری سه تیر باران دهکرتن.

کۆمیتهی ناوهندی کاتیک که له شهیدبوونی قادر وێردی ناگادار بووه به یاننامه یهکی بلاو کردیه که وێرای سه ردهخۆشی و نیشاره کردنی به خهبات و تیکۆشانی نهو تیکۆشه رده، داواشی له کۆم و کۆمه له به سه ردهۆستهکانی جیهان کرد که بێزاری خۆیان لهو کردوه یهی شا و به کریگیه روهکانی دهر بېرن. به دواي راگهیه ندرای کۆمیتهی ناوهندی له لایه ن ریکخراوهکانی جه بهمه ی میلی ئیران له رۆژهه لاتی نیهو راست، حیزبی کۆمونیستی عێراق، لق پینجی پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق، پارتی دیموکراتی کوردستانی سووریه، یهکیه تی لاوانی دیموکراتی کوردستانی عێراق، یهکیه تی قوتابیانی کوردستانی عێراق، ریکخراوی رووناکبیرانی کوردی ئیران له نوروپا و زۆریه ی ریکخراوهکانی حیزبی په یام و نامه ی سه ردهخۆشی به ریه رایه تی حیزب گه یشتوه و نمو جینه یه ته مه حکووم کراوه. هه روه ها شه هید کردنی مهلا قادر وێردی له هه ندرانی ش دهنگی

داهووه. فینربروگودی، نویتنری مهجلیسی لۆزدهکان له لهندن و سهروکی ریکخراوی لیسرهش (رزگاری) و ستیوارت سکرتری کۆمهلهی مافی مهدهنی نیرلهندی باکووری، برووسکهی نارهزایهتیان بۆ شا لێداوه و نمو کردوهیان مهحکوم کردوه.

روژنامهکانی «باختر امروز» (نۆزگانی ریکخراوهکانی جهمهیی میلی)، «۱۹ بهمن» (نۆزگانی جهمه، آزادیبخش ملی ایران) «الشوره»، «الجمهوریه»، «التاخ»، که سن روژنامهی گرینگ عێراقن «بیری نوێ»، «روژنامهی حیزبی کۆمۆنیستی عێراق»، «هاوکاری» که له بهغدا دهروچه، «ورکیس پرس» نۆزگانی کۆمیتهی ناوهندی یهکیهتی سوسیالیستی کرێکارانی ئینگلستان، ژماره ۱۰۷۱ سالی ۱۹۷۳، «نافتون بلادیت» گرینگترین روژنامهی خهبری سوئید روژی ۱۹۷۳/۵/۵، «داگیز نی هیتیر» روژنامهیکی به ناویانگی سوئید «لوموند» روژنامهی به ناویانگی فرانس «روژناهی» که له لایهن کوردەکانی تورکیه به نهیتی دهروچهو، ههه کامهیان به شێوهیهک له سهه مهسهلهی شههیدکردنی قادر وێردی و دههنگ هاتوون و تمنانهت هیندیکیان دهقی راگهیهندراوهکی حیزبیان چاپ کردوه.

شایانی باسه که کوردەکانی ئێران دانیشتووی سوئید بهم بۆنهیهوه تمزاهوراتیان کردوه و چونهته بهر دهرگای سهفارهت خانهی ئێران، که بۆته هۆی نهوه که مهسهلهکه زۆتر له ولاتانی دهروهدا دهنگ بداتهوه.

به دواي نمو کارمهاته دا ریکخراوهکانی حیزب تووشی مهترسی دێن و چهند کهسیک له لایهن ساواکهوه دهستگیر دهکرین. چهند کهسیکیش ناواری دهبن و بهرو عێراق دهکونه رێ. کاک هاشم کهرمی که نمو کات له تاران بووه و پێوهندی راستموخۆی لهگهڵ حیزب ههبووه، کاک مهلا عوسمان میراوهیی ناسراو به جهلال که له بانه خهریکی خوتندنی درسی نایینی دهبن، لهو کهسانهن که به دواي کارهساتی شههید بوونی مهلا قادر وێردی، تیکۆشانی ناشکریان دهست پیکردوه و خۆیان گهیا ندهوته ناوهندی حیزب، که نموکات له بهغدا بووه.

بهه لهوێ کۆتایی به باسهکانی پێوهندیدار به کۆنفراوسی سیتهم بێتین، پێوسته ناماژه بۆ نهوه بکهین که مهلا سهید رهشید و چهند کهسی دیکه که پێشتر پێوهندیان به حیزبهوه ههبووه، به لایهنگری له بۆچونهکانی نهحمهه توفیق، له دژی بریارات و کۆمیتهی ناوهندی ههلبێژاوی کۆنفراوسی سیتهم کهوتنه تهبلایگ کردن، نهو تاقمه له ژێر

ناوی کۆمیتە ی کاتیی حیزبی دیموکراتدا (که پاشماو ده که یان دواتر بوو به کۆمه له ی
 به کسان ی) له گوندی «نیتدزی» ی ناوچه ی ناو دهشتی سەر به شارۆچکه ی سهنگه سەر
 بنکه یان دانابوو. پێویسته نه وهش بلیتین که نه وانه له لایهن به شی پاراستنی پارتی
 دیموکراته وه کۆمه کیان پێکراوه و چهک و چۆلیان دراوه تی. نمو مه سه له بۆته هۆی نه وه که
 له و پێوه ندیه دا چه ندین نامه له به ینی رتیه رایه تی حیزبی نێمه و پارتی دیموکراتدا نال و
 گۆڕ بکرتین. حیزبی نێمه پیتی ناخۆش بووه که پارتی دیموکرات یارمه تی نه وه که سانه ی
 داوه که زۆر نامه سه و لاته له دزی حیزبی دیموکرات جوولا نه وه.
 نه و تاقمه سه ره نه جام نه یان توانی له ژێر نمو ناوه دا که شه بکمن، بۆیه له سه له کانی
 دواتر دا ناوی کۆمه له ی به کسان ی کوردستان یان بۆ خۆیان هه لێارد.

**کۆنگره‌ی سێهه‌می هی‌زب و
گرێنگی دان به‌ کاری نی‌وه‌وی وڵات**

نەگەر لە هاوێ سێ چوار سالی پێش کۆنگرە سێهەمدا رێهەرایەتی حیزب نەیتوانیبوو وەک پێویست لە نێوخۆی کوردستاندا جە و جۆلی سیاسی بکات، یان تەشکيلاتیکە رێکوپێک داخەزێتی، لانی کەم پاش هەول و کوششێکی زۆر توانیبوو ریزەکانی حیزب یە کەگرتوو بکا و لە نێو کادر و ئەندامانی ناشرای حیزبدا تەشکيلاتیکە رێکوپێک داخەزێتی و سەرەنجام لە کۆنفرانسی سێهەمدا، بەرنامە و پێڕهوی نێوخۆ و خەت و رێباز بۆ حیزب دیاری بکا. بەلام بە پێی رووداوێکی جیهان و ناوچە و بە پێی بەردو پێش چوونی حیزب لە بواری سیاسی و تەشکيلاتیەوه پێویست بوو کە حیزب هەنگاوی باشتر و خێراتر هەڵبێتەوه. لەو پێوەندییەدا لە «راگەیانندیک لە سەر کۆنگرە سێهەمی حیزبی دیموکراتی کوردستان» کە لە پێشەکی بەلگەکانی کۆنگرە سێهەمدا چاپ و بلاویوتەوه، ناوا باسی پێویستی بەستنی کۆنگرە سێهەم دەکری: «کۆمیتە ناوەندی پاش لیکدانەویەکی زۆر ها تێبوو سەر نوو باوەڕ کە هەلومەرجی نێستای خەباتی حیزبە کەمان پێویستی بەوه هەیە کە کۆنگرە سێهەمی حیزب بگیری. هەلومەرجێکی نوێی خەبات پێکها توو کە پێویستی بە تەرازیەندی تێکۆشانی رابردووی حیزب، روونکردنەوی زۆر بەسەر هاتی گرینگ و بە تاییەتی بە دیاری کردنی رێبازی سیاسی دواوژ و ستراتیژی و تاکتیکە حیزب هەیه و هەروەها پێویستە ئۆرگانی بەرپۆهەری حیزب لە کۆنگرە حیزبیدا کە بەرزترین ئۆرگانی حیزب هەلێژێری...».

بعم شتیویه به پیتی نمو زور وورده رژۆی ۱۹۷۳/۹/۲۲ (رەزەبری ۱۳۵۲) کۆنگرەدی سێهەم کە ۴۹ کەس لە نوێنەرانی رێکخراوەکانی حیزبی لە نیوخوای ولات و دەرەوە تێیدا

بەشدار بوون، بە خوێندنمۆدی سروودی نەتەواپەتیی «نە ی رەقیب» لە یەکیەک لە بیناکانی نیو شاری بەغدا دەستی بە کارەکانی خۆی کردوو. لە نیو بەشدارانی کۆنگرە نەندامی وا هەبوو کە لە دامەزرێنەرانی حیزب بوو، هی واش هەبوو کە هەر دوو سال بەسەر تەمەنی حیزبی بوونیدا رابردوو. بە تەمەنترین نەندامی کۆنگرە، ۵۲ سال و لاوترین نەندام ۲۰ سال و تەمەنی نێونجی بەشدارانی کۆنگرە ۳۵ سال بوو.

پاش سروودی «نە ی رەقیب» سەرەتا مامۆستا هیمن وەک بە تەمەنترین نەندامی بەشدار، کۆنگرە ی کردۆتەو و پیرۆزیایی کردوو. ئەو جار دوکتۆر قاسملوو ۴۹ دانە کتیی (کوردستان و کورد) ی بە سەر بەشدارانی کۆنگرە دا داوەش کردوو.

بەر لەو دی راپۆرتی کۆمیتە ی ناوەندی پیشکش بکری، لەسەر ئەو داخوا کۆنگرە ی سیپهەمە یان دووهم، دهمەتەقە دەست پێدەکات. دوکتۆر قاسملوو بە پشتیوانیی هیندیک لە نەندامانی کۆنگرە لەسەر ئەو پتی داگرتوو کە نەمە کۆنگرە ی دووهمە. لە روانگە ی دوکتۆر قاسملوو کۆنگرە ی دووهم شەرعیەتی نەبوو، هەر بۆیە پتی وابوو کە دەبێ ئەو کۆنگرە ی دووهم بێ. بەلام زۆریە نەندامانی کۆنگرە پێیان وابوو کۆنگرە ی دووهم کە سالی ۱۹۶۴ لە سوتی گیراوە، شەرعیەتی هەبوو، هەر بۆیە پێیان وابوو دەبێ ئەو کۆنگرە ی سیپهەم بێ. شتیکی روونە کە هەردوولای باسە کە بۆ نێیدیعای خۆیان دەلیل و بەلگە یان هێتاونەتەو. سەرەنجام کار دەکاتە دنگ وەرگرتن لە بەشدارانی کۆنگرە. کۆنگرە بە زۆریە دەنگ بریار دەدا کە نەمە کۆنگرە ی سیپهەمی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بەلام لەسەر پیشنیاری مامۆستا عبدالله حەسەن زاده، بەشدارانی کۆنگرە ی ۳ بەنیسبەت کۆنگرە ی ۲ بریارێک بەم چەشنە پەسند دەکەن: «کۆنگرە ی سیپهەمی حیزبی دیموکراتی کوردستان بەیان و بریارەکانی کۆنگرە ی دووهم، بێجگە لە بەشتیکی کەمیان کە لەسەر مەسائیلی سیاسین، رەت دەکاتەو، بە تایبەت هیندیک هێرشێ ناپەروا و نادروست بۆ سەر کۆماری دیموکراتی کوردستان و بەشتیک لە بەرپۆبەرانی و کارەکانی حیزبی مەحکوم دەکات».

دوای ئەو باس و بریارانەو راپۆرتی کۆمیتە ی ناوەندی و کۆمیسیۆنی تەشکیلات پیشکش دەکری، کە دوای قسە لەسەرکردن بە تیکرای دەنگ پەسند کراون.

بەرنامە و پێڕهوی نیوخوای حیزب، پەسندکراوی کۆنفرانسی سیپهەم، بە هیندیک دەستکاریهەو، لەسەر را پەسند کرایهەو. دروشمەکانی خەبات دژی نێمپریالیزم، جودایی

دین له دولت و دهستنیشان کردنی سوسیالیزم و دک نامانجی دواړوژ پټیان له سمر داگیراوه.

کونگردي سټهه می حیزب له سمر نه و پروایه بووه که بو رووخاندنی ریژیمی پاشایه تی ددین هممو هیزه نیشتمانپه روهر و شوږشگیره کان په ک پگرن و له به رده کدا هاونا هه نگی بکمن. هه ربویه حیزب کومه لیک دروشم بو دانانی بناغی به ردی رزگاربخواز پیشنیار دهکا و راده گیه نی که بو نم مېسته نامادیه له گه له هممو رتیکخواو دکانی نیشتمانی و دموکراتی و توویژ بکات. دروشمه کانی پیشنیاری حیزب بېم چه شنه ی خوارووه بوون:

- لا بردنی ریژیمی دیکتاتوری سر به نیمپریالیزم
- هیتانه سرکاری حکومتی دموکراتی و نیشتمانی که به نه نجام گه یاندنی نامانجه کانی خوارووه بکاته به رنامه ی کاری خو ی.

- دابین کردنی نازادیه دموکراتیه کان بو کومه لاتی خه لکی نیران.
- دانی مافی خودمختاری به نه ته و دکانی زوړلیکراوی نیران له چوارچیوهی نیراندا.
- دارشتنی سیاسه تیکی نابووری - نیشتمانی بو پاراستی قازانجی خه لک و پیشخستی ولات و به رزکردنی پایه ی ژبانی زهحه تکیشان.

- به نه نجام گه یاندنی نیسلاحي زوی له سمرانسه ری نیران به چه شنیک که قازانجی جووتیارانی هه ژار و نیونجی بیاریزی.

- دانانی هشت سمعات کاری روژانه و دابین کردنی بیمه ی کومه لایه تی بو هممو کریکاران و زهحه تکیشان.

- له نیویردنی نه خوینده واری و به رزکردنوهی پایه ی فرهه نگی و زانستی گه لانی نیران.

- هاتنهدر له په یمانه کانی نیزامی و گرته به ری سیاسه تیکی سمر به خو ی ددره ووه.
- هاودردی و لایه نگرې هممو جوولانموده کانی رزگاربخواز و پشتگرتنی مافی دانانی چاره نووسی نه ته و دکان به دهست خو یان.

- دامه زاندنی پیوه ندی له گه له ولاتان له سمر نه ساسی ریژگرتن و ناسینی حاکمیه تی نه ته وایه تی و دهست تیوه رنه دان له کاروباری ناوه و ی په کتر و پتکه پتانی پیوفندی دؤستانه و هاوکاری له گه له ولاتانی دؤی نیمپیریالیستی و هه روه ها ددوله تانی سوسیالیستی.

کۆنگره له دوا کاته کانی خۆیدا به شێوهیهکی دیوکراتی و نهێنی کۆمیتهی ناوهندی ههلبژاردوه. شایانی باسه که لهو کۆنگرهیدا دوو کەس له هاورێیانی نێوخۆی کوردستان وهک جیگری کۆمیتهی ناوهندی ههلبژێردان.

سهرجهمی نهندامانی کۆمیتهی ناوهندی و جیگرهکانی ههلبژێرای کۆنگرهی سێههم بریتی بوون له:

- ۱- دوکتۆر قاسملوو
- ۲- کهریم حیسامی
- ۳- محهمهد نهمین سیراجی
- ۴- مامۆستا عبدالله حهسین زاده
- ۵- مامۆستا هێمن
- ۶- محهمهد موهتهدی
- ۷- نهمیر قازی
- ۸- دوکتۆر حهسین شتوی
- ۹- دوکتۆر سولتان ودهمیشی
- ۱۰- هاشم کهریمی
- ۱۱- رهسوول پێشنماز
- ۱۲- غهنی بلوریان
- ۱۳- عهزیز یوسفی.

نهم دوو کەسی دواهی له زیندانی رێژی شادا بوون و غیابهن ههلبژێران. ههروهها نمو هاورێیانهش وهک نهندامی جیگری کۆمیتهی ناوهندی ههلبژێران:

- ۱- کهریم حهداد
 - ۲- مهلا سمایل حاجی
 - ۳- حهمه رهسوول حهسین پوور
 - ۴- مهلا سهلام نجهدیی
- که نمو دوو کەسی ناخری له نێزان دژیان. ههروهها شایانی باسه که دوکتۆر قاسملوو به سکریتیری حیزب ههلبژێرایمه.

کۆنگرهی سێههمی حیزب بۆ نمو کەس و لایهن و گه لانه په یامی ناردبوو:

- په پیام بۆ نه تدهامانی حیزب
- په پیام بۆ گهلی کورد له کوردستانی نیران
- په پیام بۆ گه لاتی نیران
- په پیام بۆ ریکخواوه دژی نیمه پریالیستی و دیوکراتییه کانی نیران.
- په پیام بۆ زیندانیه سیاسیه کان.
- په پیام بۆ گهلی کورد له کوردستانی عێراق.
- په پیام بۆ گهلی کورد له کوردستانی تورکیه.
- په پیام بۆ گهلی کورد له کوردستانی سووریه.
- په پیام بۆ گهلی فله مستین
- په پیام بۆ خهباتکمرانی زه ففار.
- په پیام بۆ گهلی کامبوج
- په پیامی هاوودردی له گهلی شیلی.
- په پیام بۆ گهلی نیرلهند.
- په پیام بۆ گه لاتی ناسیاو نه فریقا و نه مریکای لاتین.

دوای تمواو بونی کۆنگره پتیوست بووه که کۆمیتهی ناوهندی له سهر دوو مهسه له ی گرینگ ساغ بپتیهوه: یه کهم، نه وه که ههست په وه کراوه له داها توویه کی نه هینده دووردا له نیران حکومهتی عێراق و پارتی دیوکر اتدا شهر دست پتیده کاته وه، بۆیه پتیوست بوو که حیزب خۆی بۆ هه لومه رجیککی نه وتۆ نامادد بکات. دوو هه م، شت نه وه بوو که پاش نه و دی هاوکاری رادیویی نیران حیزب و ژینا ل په ناهیان په کی که وتووه، حیزب داوای له حکومهتی عێراق کردووه که نیزن بدات له رادیوی به غداوه بهرنامه یه کی نیو سه عاتی بهر تود بهرئ. بۆیه پتیوست بوو که کۆمیتهی ناوهندی له سهر نهو مهسه له یه ش بهریاری یه که جاری خۆی بدا.

کۆمیتهی ناوهندی کۆ ده پتیهوه و پاش لیکۆلینه وه و راویژیککی زۆر له ممر ههردووک مهسه له کانداهم چه شنه بهریار ددها:

« ۱- نه گمر له کوردستانی عێراق شهر هه لگیر سیته وه، کۆمیتهی ناوهندی حیزبی دیوکراتی کوردستان، عێراق به جی بیلتی و به چیتیه نیران و خهباتی خۆی له کوردستانی نیران درێژه پی بداو کۆمیتهی ناوهندی هه ر له ئیستاهه پتیسته ههنگاو بۆ نامادد بویون باویژئ.

٢- کۆمیتەی ناوهندی به زۆریهی ددنگ بهیار ددا که بهرنامهی رادیۆسی له رادیۆی بهغداد بهرێوهی.

دانانی نمو بهرنامه رادیۆیه سوودی باشی بۆ حیزب هه بووه، لهو بهرنامهیهدا پێترو و پرۆگرامی کۆنگرهی ٣، راپۆرتی کۆمیتەی ناوهندی و شیعر و سروودی نیشتمانی بڵاودهکرانهوه. بهلام بهداخهوه نمو بهرنامهیه زۆری نهخایاند، چونکه له نێوان حکومهت و شۆرشێ کوردستانی عێراقدا شهڕ ساز دهبیتهوه و رێبهرایهتی حیزبی نێمهش تووشی گیروگرفت دهی و بهرنامه رادیۆیهکشی پێ تهعتیل دهکهن. ههڕ لهو سهروبهندهشدا دهی که نێههچ نسهکهندهی و نۆهه دین کیانوری که پێشتر داوای چاوپێکهوتن لهگهڵ رێبهرائی حیزبان کردبوو، بۆ هێندیک نیش و کار دهچنه بهغدا و به رێبهری حیزبی کۆمۆنیستی عێراقیان گوتیو که دهیانیهوێ چاویان به رێهرانی حیزبی دیموکرات بکهوێ، بهلام حکومهتی عێراق بهو شتهی زانیوه و موخالهفهتی لهگهڵ کردوون.

یهکیکی دیکه له کاره گرینگهکانی حیزب داوای کۆنگره نهوه بوو که دهفتهری سیاسی بهیار ددا به مههمستی باشتر شارهزاکردنی نهندامی رێبهری بهسهر مهسانیلی سیاسی و تیشۆزیداو ..، کلاسیکی سیاسی بۆ نهندامانی رێبهری داہنی، نمو کلاسه روژی ١٩٧٤/٢/٢ دهستی پێ کردوه، دوکتۆر قاسملوو درسی فلهسهفه، ئابوری سیاسی، مهسهلهی کورد و پێنۆفیدی نێونه تهوایهتی گوتیوهوه. مامۆستاکانی دیکهش بریتی بوون له: کاک کهرم حیسامی، کاک هاشم کهرمی، دوکتۆر سولتان ودهمهشی و کاک حههمه دهمین سیراجی. نمو کلاسه ٢٥ روژی خایاندوه. له روژی تهواوبوونی کلاسه کهدا دوکتۆر قاسملوو دڵن: نیتا که نزیک به تهواوی نهندامانی رێبهری لێهه و مهترسی نهوش هیه که پارتی و حکومهت به یهکجاری تیک بچن، پێسته چاوپیک به بهیاری پێشومان، له مهه چوونهوهی کۆمیتەی ناوهندی بۆ کوردستانی ئێران، له کاتی ههلهگیرسانهوهی شهڕدا بهخشیینهوه.

له سهڕ دهتکردهوه یا وهک خۆ هیشتموهی نمو بهیاره، پاس و دمهتهقی دست پێدهکا که سهڕههجم به زۆریهی ددنگ بهیاره کهی پێشوو ههلهدهوشتیهوه، بهیاریکی دیکه بهم چهشه پهسند دهکری:

١- بهیاری کۆمیتەی ناوهندی که بریتی بوو لهوه که نهگهڕ له کوردستانی عێراق شهڕ دهستی پێکدهوه، بهرێوهههڕ و ریکهراوی حیزب له عێراق به چهکداری بهچیتسهوه کوردستانی ئێران و خهباتی چهکداری دست پێ بکا، ههلهوشتیهوه و پهڕدوی له تینۆری

را په پښې چه كډاري نيجباري نه كا كه نه تيجه ي كموتنه مه ترسيي هم موو حيزبه.

۲- دريږه پيدان به تيگوشاني حيزبي له هم موو همل ومه رجيگدا په تنيا ريگاي نو سولي داده نې و به پتيوستي ددزاني پو نم مه به سته له نيستاوه تيگوشي.»

هروه كو كوميتي ناوندي پيشيښي كړدبوو، روزه پوژو زياتر نيواني حكومو مه تي عيراق و پارتې ديموكراتي كوردستاني عيراق، ناخوش دهبوو، همدوو لا له يه كتر دهكوتنه بيانوو. شاياني باسه كه شا و رتيكه كمشي لهو بهينه دا له بواري فيسته گيږيپه وه دورې بهرچاويان همبووه. چونكه شا به هيچ جوړ لايمنگري چاره سوري كيښي كورد له هيچ كام له پارچه كاندا نه بووه. به داخموه سهره نجام مه سه له كه مو لا په دا دهكوي كه شا و نه ربا به كاني پييان خوش بووه.

روژي ۹ي مانگي مارس ۱۹۷۴ كاك نيدرېس بارزاني يې نه ودي له وتوويږي خوږي له گډل حكومو مه تدا به ناكام بگا، دهكه پتموه كوردستان و بهم شيويه مه ترسيي دست پيكر د نه ودي شهر زياتر دهبي.

له نيوان نه نداماني كوميتي ناوندي حيزدا جياوازيي بيروپا له سهر هلوتسته كاني پارتې ديموكرات و حكومو مه تي عيراق دست پيددكا و زور جار دممه ته قه شيان دهبي.

سهره نجام ددفتري سياسي بريار ددها كه نه گمر شهر دست يې بكا ته وه و نيمكاني مانه وه له بهغدا نه بې، نه نداماني كوميتي ناوندي و ددفتري سياسي بلاو بېن، ژماره يهك پتموه كوردستاني عيراق، چهند كمسيك له بهغدا ودميڼ و چهند كمسيكيش بچنه نوروپا. سهره نجام پاش ۱۱ي نازاري ۱۹۷۴، شهرې نيوان حكومو مه تي عيراق و شورشي كوردستان دست پيددكا ته وه و حيزب له بواري سيايدا وا ساغ پيووه كه لهو پيوندنيه دا بې لايمني خوږي پياريږي.

له مانگي ۵ / ۱۹۷۴ رتيه رايه تيي حيزبي تووده داواي كړدوه كه نوښتري حيزب كاك كه ريم حيسامي بيښ. نو مو لا قاته ش دهكرې، كيانووري داواي روون بوونه ودي هلوتسي حيزب به نيسبت شهر سازبوونه وه له كوردستاندا دهكا. نم كوښوونه ودمش ناكاميكي نه وتوي نابي، رتيه راني حيزبي تووده داواي چاوپيكيه وتن له گډل دوكتور قاسملو دهكمن، دوكتور قاسملووش لهو سهره بنده دا كه وه زعي عيراق بهرو نالوږي دهروا، له لايمن دستانه وه پتي دهگوتري كه له عيراق نه بې باشه. هر بويمه وېش بهرو نوروپا دهچي.

له روژه كاني سهره تاي مانگي ۸ي ۱۹۷۴ دا كوږي نوښتريه تيي حيزب (دوكتور

قاسملوو، که ڕیم حیسامی و ھەممە دەمین سیراجی) لە گەڵ رێبەرانی حیزبی توو دە (نیرە ج نەسکە نەدری، کیانوری و عەلی گە لاوێژ) لە «بێرلین» کۆ دە بنەو دە.

لەو کۆبوونەو دەدا ناغای نەسکە نەدری لەسەر پێوستی لێک نزیك بوونەو دی ھێزە نە یارەکانی رێژیم قسە ی کردووە، بەلام ناغای کیانوری تەنانت حارز نە بوو دی حیزبی دیموکراتی کوردستان (ئێران) بە رسمی بناس و لەسەر ناولێنانی کۆبوونەو دەکش گوتو یە تی: «دەبی بڵێین کە حیزبی توو دە لە گەڵ چەند کوردی پێشکەوتنخوازی ئێرانی دانێشتی بوو».

بەلام کۆری نوێنەرایی حیزبی ئێمە کە زۆر بە سەداقەتمو دە بۆ لێک نزیك بوونەو دی ھێزە نە یارەکانی رێژیم ھەولیان داو، تەنانت نامادە بوون کە بنووسری رێبەرانی حیزبی توو دە لە گەڵ نەندانانی حیزبی دیموکراتی کوردستان کۆبوونەو تەو دە.

عەلی گە لاوێژ و نیرە ج نەسکە نەدری نامادە بوون ناوی حیزبی دیموکراتی کوردستان بنووسری، بەلام کیانوری لە ھەلوێستی نەوان توو دە دەبی و جانتاکە ی دەست دەدات و لە شوێنی کۆبوونەو دە کە دەچێتە دەر. بەم شێو دە یە کۆبوونەو دە بێ نەو دی ناکامیکی بوو تی، تێکدەچێ.

دوکتۆر قاسملوو بە پتی بەرنامە یە کە بۆ خۆی دا پرشتبو، وێستو یە تی ماو دە یە ک لانی کەم تا وەزعی عێراق بە لایە کدا روون دەبێتەو دە، لە نوو رو یا مێنێتەو دە، بۆیە باسی چوونەو دە چیکۆسلوواکی و دەر س گوتەو دە لە زانکۆ لە گەڵ کاک کریم و کاک ھەمە دەمین دیتیتە گۆرێ. نەوان موخالەفە تی لە گەڵ دەکەن و دەلێن دروست نییە بە بێ ناگاداری کۆمیتە ی ناو ندی نەو کارە بکە ی، بەلام دوکتۆر قاسملوو داوی ھێندێک تەوجیھات، نامە یە ک بۆ کۆمیتە ی ناو ندی دھووسی و پێشیار دکا کاک کە ڕیم حیسامی و دک جێگری سکرێتەر ھە لێترین.

داوی گە رانەو دی کاک کە ڕیم بۆ بەغدا، کۆمیتە ی ناو ندی کۆبوونەو دە دکا و بۆ جارێکی دیکە ش لەسەر ھەلومەرجی پێکھاتو قسەو باس دگەن. سەرەنجام ھێر یار دەدەن کە بە ناوی کۆمیتە ی ناو ندییەو دە بەیاننامە یە ک بڵاو بکە نەو دە.

لەو بەیاننامە یە دا کۆمیتە ی ناو ندی پتی لەسەر نەو داگرت کە کێشە ی کورد و ھکۆمە تی عێراق رێگە چارە ی نێزامی نییە. حیزب زۆر بە راشکاوی لایە نگری چارە سەری ناشیانی کێشە کە بوو و پتی وابوو کە لەو ناڵۆزییە دوژمنانی کورد و عێراق کە لک وەردەگرن، ھەروەھا لەو بەیاننامە یە شدا حیزبی ئێمە بێ لایە نیی خۆی

پاراستوو و به‌لای لاینگری له هیچ لایه‌کدا نه‌کوتوو.

چونکه لهو به‌یاننامه‌یدا حیزبی نیمه شوژی کوردستان و پارتی دیوکراتی خه‌تابار نه‌کردوو، حکومه‌تی عێراق، به‌ربه‌ره هه‌لوێسته‌کانی به‌ نیسبته حیزب دڭڭۆی و ده‌که‌وێته‌ حاله‌تی بیانوو پتگرتن. که‌ غوونه‌ی نه‌و شته‌ گرتنی ۵ کس له‌ نه‌ندامانی حیزب له‌ شاری کۆبه‌ ده‌بن. هه‌روه‌ها بۆ هاتوچۆی نه‌ندامانی رێبه‌ریش بۆ کوردستانی عێراق، زۆرجار گیروگرفتیان پتکه‌یتاوه‌.

سالی ۱۹۷۵ ده‌ست پتده‌کا و وه‌زعی کوردستانی عێراق هه‌روا نالۆزتر ده‌بن. نه‌و نالۆزیه‌ له‌سه‌ر حیزبی نیمه‌ش شوێن داده‌ن. نه‌ندامانی کۆمیتهی ناوه‌ندی به‌شی زۆریان له‌ کوردستانی عێراق ده‌بن و چهند که‌سیکیش له‌ نوروپا. نه‌ندامانی دفته‌ری سیاسی له‌ به‌غدا ده‌بن و به‌کاری نووسینی رۆژنامه و نامیلکه‌ی نێوخۆی تیکۆشهر و هیندیک پتوه‌ندی له‌گه‌ل نه‌م لا و نه‌ولا خه‌ریک ده‌بن. زیاتر له‌ ۲۵۰ که‌سیش له‌ کادر و پتشمه‌رگه و نه‌ندامانی حیزب هه‌ر له‌ کوردستانی عێراق ده‌بن.

شه‌ره‌ جنیو و ته‌بلیغاتی نێران و عێراق له‌ دژی یه‌کتر به‌ رواله‌ت له‌ جاران توندتر ده‌بن، حکومه‌تی عێراق بۆ په‌شتیوانی له‌ خۆی و له‌ دژی نێران کۆنفرانسیکی گه‌وره‌ پتیکدینی، حیزبی نیمه‌ش ده‌عه‌وت ده‌کری. ^(*) به‌لام هه‌ر له‌و کاته‌دا بۆ زۆر کۆر و کۆمه‌ل و لایه‌ن ده‌رده‌که‌وێ که‌ له‌ ژێر نه‌و هه‌راویگره‌ رواله‌تییه‌دا سات و سه‌ودایه‌ک له‌ نێوان نێران و عێراقدا به‌ شێوه‌ی نه‌یتی له‌ گۆپدایه‌.

شتیکی روونه‌ هه‌ر نه‌وعه‌ سازانیکی نێران و عێراق، له‌ هه‌لومه‌رجیکی نه‌وتۆدا له‌سه‌ر که‌مولی کورد ده‌کری، بۆیه‌ رێبه‌رایه‌تی حیزب هه‌م له‌ عێراق و هه‌م له‌ ده‌روه‌ ده‌که‌وێته‌ جهم و جۆلی سیاسی و پتوه‌ندی گرتن له‌گه‌ل نه‌م لا و نه‌ولادا. به‌هۆی پتوه‌ندی گرتن له‌گه‌ل دیپلوماتیکی سوڤیه‌تی، حیزب وسته‌ویه‌تی له‌ کاره‌ساته‌که‌ پتشیگری به‌کا. نوێمه‌ری حیزب له‌و به‌اره‌وه‌ ده‌چته‌ لای کاک نیدریس بارزانی، په‌یامی دیپلومه‌ته‌ رووسه‌که‌ی ده‌دات، وه‌لامه‌که‌ وانایی که‌ حیسابی له‌سه‌ر به‌کری. بۆیه‌ به‌م شێویه‌ نه‌و هه‌وله‌ش یی ناگام ده‌بن.

روژی ۱۵/۱/۱۹۷۵ حکومه‌تی عێراق حیزبی نیمه‌ی ناگادار کردوو که‌ یان ده‌یی له‌سه‌ر بارزانی بنوسن و وه‌ک پیاوی نه‌مه‌ریکا بیناسین، یان نابێ رۆژنامه‌که‌ تان چاپ

(*) وتاری نوێمه‌ری حیزب ته‌نیا وتاریک بووه‌ که‌ له‌و کۆنفرانسه‌دا دژی شوژی کوردستانی عێراق و مه‌لا مه‌ستفا بارزانی نه‌یواوه‌.

بکەن. پاش باس و راویژ ددفتەری سیاسى دپتە سەر نوو بېروایە کە رۆژنامەکە چاپ نەکەن و هیچ لە دژی بارزانی و بزوتنەوهی کورد نەنووسن.

رۆژی ۱۹۷۵/۳/۶ ددنگوباسی رێککەوتنی ئێران و عێراق لە «الجزایر» بڵاو دەپیتەوه و گەلی کورد بە گشتی تووشی نیگەرانییەکی زۆر دەبن. هەردوو رۆژ دواتر (۱۹۷۵/۳/۸) حکومەتی عێراقی بە نوێنەری حیزب (محەممەد ئەمین سیراجی) یان گوتوووە کە دەبێ هەموو چاپەمەنییەک داخەن و هاوچۆی ئێرانیش نەکەن.

وەزەگە هەر دێ و مەترسیدارتر دەبێ، خیانهتی شای ئێران دەرەق بە شۆرشێ کوردستانی عێراق روون و ناشکرا دەبن. لەو کاتەدا کۆمیتەی ناوەندی حیزب نامەیەک بەم ئێوەی کە بۆ ددفتەری سیاسیی پارتی دهنووسن: «ئێستا کە شای ئێران خیانهتی لەگەڵ شۆرشێ کورد کرد و لە پشتەوه راخەنجەری لێدا، کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران پێشنیار دەکا: «شەر بەخەنە ئێران و با شۆرشێ کورد درێژێ هەمێ و بەتەنێتەوه. حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران شان بەشانی خەلکی کوردستان وەک پێشمەرگەیک لە ژێر رێبەرایی پارتیدا بە هەموو تواناو بەشداری دەکا، تەکاتان لێ دەکەین چەک دامەنین، بڵاو بە شۆرش مەکەن، با خۆتێ هەزاران لای کورد بە فێرۆ نەروات». بەلام بەداخەوه بەر لەوهی نوێنەری حیزب بگاتە حاجی نۆمەران، ئەو ناوێ چۆل ددکێ و بارگە و بێ و مەقەر و مال بەرەو دیوی ئێران ناودێو بیوون.

بەم شێوەیە ئەم شۆرشە کورد لە کوردستانی عێراق بەهۆی خۆش باوەری رێبەرانی بزوتنەوه بە دوزمەن و رێککەوتنی دوو قۆڵیی ئێران- عێراق و پشتیوانی ئەمریکا لەو رێککەوتنە، تێک دەشکێ و خەلکی کورد بە گشتی تووشی دلساردی و ناھەمییدی دەبن.

پاش ئەوەی حکومەتی عێراق ئیزن نادا رۆژنامەی کوردستان لە بەغدا چاپ بکێ، رێبەرایی حیزب پێیار ددا کە هەرچۆتێک بێ رۆژنامەکە، ئەگەر لە هەندەرانیش بێ، هەر چاپ بکێ. رۆژنامەی «کوردستان» یەش وەک ئەندامانی حیزبی تووشی گیرۆگەرفەت دەبن، بەلام لە تیکۆشان ناوەستێ. لە سوێد و لە بیروت، پاریس و ئالمان و لە هەر کۆی هەلی بۆ رەخسا بێ، چاپ بوو و خەزەمتی خۆتەرانی کردوو و سیاسەتی حیزبی بۆ باس کردوون و رۆژنامەکە بە شێوەی مۆمکێن بە دەستی ئەندامانی حیزبی لە ئێوەی کوردستانی ئێرانیش گەشتوووە.

لە پێوەندی لەگەڵ چاپ بوونی رۆژنامەی «کوردستان» لە بیروت دا، پێوستە سۆیاسی

کاک سەلاح بەردەدین تیکۆشەری بەناوبانگی کوردی سووریە بکری، چونکە ناوبراو لەم بوارەدا ئەوکات هاوکارییەکی بەرچاوی حیزبی نێمە کردووە.

لەسەر مانەوێ کۆمیتەی ناوەندی لە عێراق، لە نێو ئەندامانی رێبەریدا ناکۆکیی بیروبا هەبوو. دوکتۆر قاسملوو کە بۆ خۆی لە دەروە دەبی، پەیتا پەیتا داوا دەکا عێراق بەجێ بێت و بۆ ولاتیکی دیکە بچن، بەلام بەشیکی زۆری ئەندامانی رێبەری هەم بە پتی لێکدانەوێ خۆیان و هەم بە پتی نامۆگاریی حیزبی شیوعیی عێراق^{۱*} لەسەر بەردەوام بوونی پێنەندیبی حیزب لەگەڵ حکومەتی عێراق و مانەوێ رێبەری لە بەغدا پێیان داگرتووە، چونکە عێراقیان وەک پردیکی پێنەندی گرتن لەگەڵ کوردستانی ئێران سەیر کردووە.

بە تایبەتیش لەم سەرۆبەندەدا لە نێوخۆی کوردستانی ئێراندا جم و جۆلی سیاسیی رێکخراوەکانی حیزبی دەستی پێکردۆتووە، رۆژنامەی «کوردستان» و «تیکۆشەر»یان پێدەکا، بۆ پێوست بوو کە رێبەری حیزب لە کوردستان نزیک بێت و سەرپەرستی تەشکیلاتی حیزبی بکا. بەلام دوکتۆر قاسملوو هەر لەسەر چوونەوێ ئەندامانی رێبەری پتی دادەگری، تا سەرەنجام رۆژی ۱۹۷۶/۲/۱۲ کۆمیتەی ناوەندی مەوجود لە عێراق لە شاری کۆبە کۆبوونەووە دەکا و پاش باس و راوێژ نەم بپارە پەسند دەکا: «کۆمیتەی ناوەندی پێشنیاری دوکتۆر قاسملوو لە بارەی بەجێهێشتنی عێراق و گۆڕینی سیاسەتی حیزب رەت دەکا تەو. پێوستە بە درێژی نامەی بۆ بنوسری و کاک کریم حیسامی سەفەر بکا و بچن قسەی لەگەڵ بکا».

کاک کریم سەفەر کە دەکا و دەرپێتەو، بەلام بۆ ساغ بوونەوێ زیاتر پێوست بوو ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی کۆبەوێ. لەسەر ئەو ئەساسە ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی نیشەجێ لە بەغدا و کوردستانی عێراق دێچن نوروو پ و رۆژی ۱۹۷۶/۵/۱۳، لە شاری وارانای بولغارستان کۆبوونەوێ کۆمیتەی ناوەندی دەست پێدەکا. لەم کۆبوونەوێدا پاش راوێژ و قسەو باسیکی زۆر لەسەر وەزعی مەوجود، دوکتۆر قاسملوو لەسەر چۆنیەتی کار و تیکۆشانی داهاوو گەڵالەیک بە ناوی گەڵالە (سیا-می) واتە سیاسی - نێزامی پێشکەش بە کۆبوونەو (پلینۆم) دەکا. بە گۆترەو ئەو گەڵالەیکە بە هێندیک دەسکاریوە تەنێد دەگری، دەبوو رێبەری و ئەندامانی حیزبی وردە وردە لە

(*) حیزبی شیوعی لە هەموو ئەو دورانە ئالۆزەدا کە مەقەریان لە بەغدا بوو، زۆر سادقانە لەگەڵ حیزبی نێمە جۆلانەتەو.

عێراق را بمره و ئێران بچنموه، چهك پهیدا بکمن، کۆمیتەی سێ کەسی یا کەمتر له شاره‌کانی کرماشان، سنه، ورمێ، تەورێز، تاران، مه‌هاباد، دایمەزێن، نه‌و کۆمیتانه به‌یه‌که‌وه پێوه‌ندبێیان هه‌یت...

کۆمیتەی ناوه‌ندی، کۆمیتەیه‌کی بۆ جێ به‌جێ کردنی (سیاسی) هه‌لبژارد، به‌لام هه‌چی بۆ نه‌کرا، چونکه دوکتۆر قاسملوو که پێشنیاره‌که‌ی کردوه، گه‌ڵاڵی داوه، خۆی و دوکتۆر حه‌سەن شتوی خوارزای و کاک حه‌مه‌ده‌مین سیراجی بۆ ئوروپا داناوون و حازر نه‌بووه بۆ خۆی به‌رپرسایه‌تی کۆمیته‌که به‌ نه‌ستو بگرێ.

پاش گه‌ڕانه‌وه‌ی هاوڕێیانی کۆمیتەی ناوه‌ندی بۆ عێراق، دفتەری سیاسی به‌ پێی به‌ریاری پلینۆم بۆ به‌ڕێکردنی چه‌ند کەس له‌ هاوڕێیانی حیزبی بۆ نیوخۆی کوردستانی ئێران نێقدام ده‌کمن، کاک سه‌ید ره‌سوول بایی گموره‌ی (سه‌ید ره‌سوول دیه‌قان) و فه‌قێ عه‌ولایی قه‌له‌ره‌شتی نامادگیی خۆیان راده‌گه‌یه‌نن و به‌ شێوه‌یه‌کی ته‌واو نه‌یانی نه‌و دوو کەسه‌ له‌گه‌ڵ نه‌فرێکی دیکه‌ به‌ ناوی میرزا عه‌لی به‌ره‌و کوردستانی ئێران ده‌که‌ونه‌ ئێ.

دوای کۆنگره‌ی سێ هه‌رچه‌ند له‌ هه‌یندیک له‌ شاره‌کانی ده‌ک بانه‌، سنه، سه‌رده‌شت و تاران، تا راده‌یه‌ک پێوه‌ندی حیزبی داده‌مەزێ، به‌لام نه‌و هه‌نگاوه‌ هه‌ولێن هه‌نگاوه‌ که له‌ودا راسته‌وخۆ کار ده‌نێرنه‌وه‌ نیوخۆی ولات. پاش ماوه‌یه‌ک سه‌ید ره‌سوول ده‌گه‌ڕێته‌وه‌ به‌مغدا و ده‌لی له‌گه‌ڵ چه‌ند کەسی شاری مه‌هاباد قه‌رارم داناوه‌ بێنه‌ ده‌ره‌وه‌ی شار، بۆ نه‌وه‌ی باشر له‌گه‌ڵیان ساغ بینه‌وه، پێسته‌ یه‌کێک له‌ هاوڕێیانی رێمیری له‌گه‌ڵم بێت و بچین بیاڵنێن و به‌م شێوه‌یه‌ مامۆستا عبده‌الله حه‌سەن زاده و سه‌ید ره‌سوول و که‌رم نه‌ستانی بۆ نه‌تجایی نه‌و سه‌فه‌ره‌ به‌ره‌و کوردستانی ئێران وهرێ ده‌که‌ون.

له‌ مانگی ١١/١٩٧٦ دوکتۆر قاسملوو و کاک نه‌میر قازی له‌ ئوروپا را دینه‌وه‌ بۆ عێراق. رۆژی ٢١/١١/١٩٧٦ کۆمیتەی ناوه‌ندی کۆبوونه‌وه‌ی خۆی ده‌ست پێده‌کا. پاش باستیکی چه‌ند رۆژه‌ و هه‌مه‌لایه‌نه‌ له‌سه‌ر باروودۆخی تیکدانه‌وه‌ی هه‌لومه‌رجی خه‌بات، به‌ریار ددا که بۆ پیاوه‌کردنی نه‌خشه‌ی (سیاسی) هه‌نگاو باوێژێ. بۆ نه‌و مه‌به‌سته‌ کۆمیته‌یه‌ک هه‌لدبه‌رتێرن که نه‌ندامه‌کانی بریتی ده‌بن له‌:

دوکتۆر قاسملوو، کاک نه‌میر قازی، کاک حه‌مه‌ده‌مین سیراجی، مه‌لا ره‌سوول پێشماز، مامۆستا عبده‌الله حه‌سەن زاده. به‌لام پاش دوو رۆژ مامۆستا عبده‌الله حه‌سەن زاده له‌و پێوه‌ندییه‌دا خۆی ده‌کشیتمه‌وه‌ دوايه‌ له‌ جێگه‌ی نه‌و مه‌لا سمایی حاجی هه‌لدبه‌رتێرن.

هه‌ر دوابه‌دوای نه‌و کۆبوونه‌وه‌یه‌، رۆژی ٢٧/١١/١٩٧٦ دوکتۆر قاسملوو سه‌رده‌ی

ناڕازی بوونی بەشیکی زۆر لە ئەندامانی رێسری، دیسان دەچێتەوە نوروپا و گیرۆگەکانی حیزب بەسەر ھاوڕێییانی دیکەدا بەجێ دێت.

چەند رۆژ دواتر بەرپرستی موخابەرەتی حکومەتی عێراق (سعدون شاكر) لە جەلمەسەیدا کە لەگەڵ نوێنەرانى حیزب دەبێت دەلى: «لە چەند سالى رابردودا ئێمە یارمەتیی ئێوەمان داوه، بەلام ئێوه یارمەتیی ئێمە نادن، ئێستا لە کوردستاندا عەسایە (پارتیزانی) جەلال تالەبانی دەسووڕێتەوە. مەلا مستەفا نۆكەرى ئیمپریالیزم بوو، بۆیە دەمانههوى لەسەر ئێوانە بەیانێک دەرکەن و کردووی ئێستای رابردوویان مەحکوم بکەن. هەروەها گلەشی لە سکرێتیری حیزب هەبوو کە لەگەڵ نەیارەکانی ئێوان پێوەندی هەبوو. نوێنەرانى حیزب لە وەلامدا گوتوویانە لە پێوەندی لەگەڵ خەبات دژی ئیمپریالیزم و شای ئێران ئێمە ھاوخمەتین و چیمان لە دەست بێ، دەیکەین، بەلام لە پێوەندی لەگەڵ کاروباری نیوخۆی عێراقدا ئێمە دەست لە کاروباری ئێره وەرنادین و.»

سەرەنجام سعدون شاكر دەلى: «نەگەر وایە ئێوه لە دەرەوى عێراق شۆتێک بۆ خۆتان بدۆزنەوه، مانەودان لە عێراق نابێ». بەم شێوەیە رێهەرایەتی حیزب دەرگەوتە ژێر فشار و نێگەرانی.

سەرەتای سالی ١٩٧٧ بە پیتی داخوازی پیشوو، حکومەتی کۆماری یەمەنی دیموکراتی، موافقەتی چوونی هەینەتی حیزب بۆ ولاتەکەى دەکا. دەرەوى سیاسى بریار دەدا کە دوکتۆر قاسملوو (کە ئەو کات لە نوروپا دەبێ) لەگەڵ کەرىم حیسامى ئەو سەفەرە بکەن.

دوکتۆر قاسملوو و کاک کەرىم لە کۆتێک دەرگەنمەوه و دەرەوى یەمەن. لەوێ هەم لەگەڵ عەبدولفەتاح نێسماعیل سکرێتیری گشتی بەردی نەتەواوەتیی یەمەنی دیموکراتی و هەم لەگەڵ سەرکۆمار (سالم ربیع علی) بە جودا چاوپێکەوتنیان دەبن، لە هەردوو دانێشتەکەدا، زۆر بەگەرەمی وەردەگیرێن و بە (پیتی ھاوکاریان بێن دەرەوى، لەوێ را دوکتۆر دەرگەوتەوه بۆ پارێس و کاک کەرىمیش دەرگەوتەوه عێراق.

لە پارێس دوکتۆر قاسملوو رۆژنامەى «کوردستان» چاپ دەکا، بەلام وتارەکانى دەستەى نووسەران چاپ ناکا و بۆ خۆی هەم بابەتەکانى خۆی چاپ دەکا، بۆیە کاتێک رۆژنامەکە دەرگەوتە کۆمیتەى ناوەندى، هەم لە لایەن دەستەى نووسەران و هەم لە لایەن ئەندامانى دەرەوى سیاسییەوه بە نووسینی نامە، رەخنە لە دوکتۆر قاسملوو دەرگەوت و دەلێن رۆژنامەکە وەک تۆرگانی کۆمیتەى ناوەندى ناچێ و بۆتە تۆرگانی خۆت و..

له مانگی ۱۹۷۷/۴ دا حکومەتی عێراق زەختەکی بۆ سەر ھاوێتیانی حیزبی زبائر دەکاو تەنانت چەند کەسیکیش لە ئەندامانی حیزب دەگری. ھەروەھا ھەر لەو مانگدا مالا و مندالی رەسوول پێشنماز، سەید رەسوول، رەحیم کەپە کەندی، حەسەن بێژووبی و لەتێف-یان لە کۆیە بێ ناگادار کردنەوی پێشوو دەلۆزریان ھاوێشتوون و داوی یەک دوو رۆژ ھاوێتیان دەزانن کە ئەوانەیان بۆ رومادی بردوون. مەترسیی ئەوەیش ھەبوو کە ھەر ھەموو ھاوێتیانی حیزبی بۆ باشووری عێراق دوور بخەنەو. بۆیە لە سەرەتای مانگی ۱۹۷۷/۵ دا کۆمیتەی ناوەندی بە بەشداری کادەکانی دەورووبە ریشیمو کۆبوونەویەک دەکا. بەشداریانی ئەم کۆبوونەویە کە سەرچەم ۲۱ کەس دەبن، ئەو پریارانە پەسند دەکەن: ۱۹۷۷/۵/۳، ۱- کۆبوونەوی کۆمیتەی ناوەندی پاش پاس و لیکۆزلینمو لەسەر ئەو ھەلومەرجە نوێیە کە لە عێراقدا بۆمان ھاتۆتە پێش، پریری دا ئەگەر حکومەتی عێراق بێھەوێ ئەندامانی حیزبی ئێمە بۆ باشوور بگۆزێتیمو و ئەھێلێنێ لە کوردستان دانیشن، ھێندێک لە ئەندامانی حیزب بە گۆزێری پریری کۆمیتەی ناوەندی خۆ بشارنەو و خۆ بە دەستمو ئەدەن.

۲- کۆمیتەی ناوەندی بۆ ئەو پریرادی سەرەو کۆمیتەیەکی حەوت کەسی ھەلێارد لەو برادەرانی ناویان نووسراو:

۱- کاک حەمە دەمین سیراجی

۲- کاک سەید رەسوول

۳- کاک مەلا رەسوول

۴- کاک ھاشم کەریمی

۵- کاک کەریم حەداد

۶- کاک حەسەن شیوسەلی

۷- مەلا سەمیل حاجی

رۆژی دواتر کاک حەمە دەمین موخالەفەت لە گەڵ کۆمیتە کە و بوونی خۆی لەو کۆمیتەیدا رادەگەینێ، بۆیە لە جێگای ئەو کاک پیران (کەریم حیسامی) ھەلدەبێژن. شایانی باسە ئەو کۆمیتە یە ناوی نراو کۆمیتەی رابەر (ک-ر) کە کاک پیران مەسئولی گشتیی کۆمیتە کە بوو. ئەو کۆمیتە یە تەقسیمی کاری خۆی دەکا و بۆ ھەلومەرجی تاییەت خۆی نامادە دەکا. دەفتەری سیاسی لەو پێوەندییەدا نامەیەک بۆ دوکتور قاسملو دەنووسی و داوی رێتۆنی لێ دەکا، بەلام لە وڵامدا دوکتور قاسملو داوی کۆبوونەوی

کۆمیتەى ناوەندى لە پارىس دەکا.

هەلەمەرجىتىكى دژوار و ھەساس بۆ كۆمىتەى ناوەندى دیتە پېش، لە لایەك
حكومەتى عىراق دەلى دەبن لە عىراق پەژن و ھەر لەو كاتەدا مال و مندالى ھاوړىيانى
حىزبى بۆ رومادى دوور دەخەتەو، لە لایەك دوكتۆر قاسملو رىگەى نىيە پېتەو بەغدا
و داواى كۆبونەوێ كۆمىتەى ناوەندى دەكا، لە لایەكى دىكەش لە نىوخۆى كوردستاندا
رىكخراوكانى حىزبى چالاكتر دەبن و تەنانەت تەشكىلاتى بانە بۆ خۆى تاپ و تەكسىر
پەيدا دەكا و نەشرىياتى حىزبى پلاو دەكاتەو.

سەرەنجام پاش باس و راوێژ لە نىوخۆى كۆمىتەى ناوەندى و پتەوئەندى گرتن لەگەل
حكومەتى عىراق، نەندامانى كۆمىتەى ناوەندى دەچنە پارىس. رۆژى ۱۹۷۷/۷/۲۷ لە
شارى «شانىو مون لىفو» لە مالى كرىس كوچرا كۆبونەوێ كۆمىتەى ناوەندى دەست
پێدەكا.

دواى سێ رۆژ رەخنە و رەخنەكارى، كۆمىتەى ناوەندى چەند بېارىك پەسند دەكا كە
زۆرتريان پتەوئەندى بە گواستەو لە عىراق و پىادەكردنى نەخشەى (سىامى)ن. بەلام
ئالۆزى نىو كۆمىتەى ناوەندى و ناھەماھەنگ بوونى ھەروەك خۆى دەمىتتەو و بەرەو
عىراق دەگەپتەو.

لە پتەوئەندى لەگەل باشتەر پىادەكردنى نەخشەى (سىامى)دا ئەو كۆبونەوێ بەرپار دەدا
كە ۱۰ نەفەر لە كادەكانى حىزب بە مەبەستى دىتنى دەورەى نىزامى بنێردن بۆ يەمەنى
دیموکراتى تا بۆ كاتى پتەوست نامادەگى تەواويان ھەبن.
ئەو ۱۰ نەفەرە كە بۆ ماوێ زياتر لە چوار مانگ لە يەمەنى دیموکراتى دەورەيان
دیتەو، برىتن لە:

۱- ھەسەن رەستگار

۲- ھاشم كەرىمى

۳- سەيد رەسوول دىھقان

۴- فەقى عەولا قەلەمىشى

۵- مەلا سەدىق

۶- مەلا ھەسەن شىوئەلى

۷- مېرزا عەلى

۸- مەھمەد بۆكانى

۹- مهلا عوسمان (جهلال میراودی)

۱۰- مهلا مه محمود قازانی

پێویسته بگوترێت کە بەرپرستی ئەو تیمە کاک هاشم کەریی بوو. لە نیوەی دووھەمی سالی ۱۳۵۶ (۱۹۷۷) دا کاتیک دوو تیکۆشەری حیزبی بۆ ئەنجامی مەنموورییەتی حیزبی بەرو کوردستانی نێران ددەکەونە رێ، لە سەر سنوور لە لایەن چەند چەکداری کوردی کوردستانی عێراق ددگیرێن و تەحویلی پاسگای ژاندارمەری بەردەپانیان ددەنەمو. لەو پێوەندییدا هەر ئەوکات بوووی (دەفتەر) سیاسی حیزب راگەیەندراویک ددردەکا کەوا ددەکەوی لێردا ددەخەینە بەر نەزەر:

راگەیاندنیک لە لایەن بوووی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نێرانەوه^(*) لە سالاگانی رابردوودا، لە ماوەی هاوکاریی سەرۆکایەتی جوولانمەوی کورد لە کوردستانی عێراق لەگەڵ رێژیی شا، بەرامبەر بە خەباتکارانی کوردی نێران زۆر کاری ناپەوا کران کە یەکیک لەوانە گرتن و تەسلیم کردنەویان بە جەلالدەگانی رێژیی شا بوو. هێزە پێشکەوتووەکانی کوردستانی عێراق لە کاتی خۆیدا بە تیکراییی ئەو کردووەیان مەحکوم کرد. پاش هەرس هێتانی سەرگردایەتی بارزانی، ئەم کارە لە هەموو لایەکەوه بە یەکیک لە لاپەرە رەشەکانی مێژووی ئەم جوولانمەویە داندران. بەداخەوه هێندێت کەس لە مێژوو تەجرەبەیان وەرەنگرتووە و نێستاش نۆکەراییەتی رێژیی شایان بە ئەرکی خۆیان دانان.

شەوی ۳۰/۶/۱۳۵۶ (۱۹۷۷/۹/۲۱) چەند خۆفروشی چەکداری کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی سەلح دەرویش قادر و فەقێ قادری کۆری تووشی دوو کوردی نیشمانپەرەری کوردستانی نێران بە ناوی کەرم نەستانی و ئەحمەد نەستانی هاتوون و پاش ئەوەی رووتیان کردوون و بەتایان بەستوون، بردوویانە پاسگای بەردەپان و تەسلیمی حکومەتی نێرانیان کردوون.

ئەو دوو نیشمانپەرەری کە پەر لە ۱۰ سالە، لەسەر نازدییخوازی و خەباتی دژی رێژیی شا ددەردەبوون و لە لایەن رێژیی پۆلیسی دیکتاتۆری شاول راوێران، بە دەستی چەند کوردی خانێن و خۆفروش گیران و بە دیاری دراوان بە حکومەتی کۆنەپەرستی نێران و نێستایانیان لە مەترسی دایە.

(*) وەرگیراوە لە کتیی (لەبیرەوێرەکانم)، نووسینی: کەرم حیسامی

حیزی دیوکراتی کوردستانی نیران له کاتیکیدا نهو کردیوه پێشمهرمانه به توندی مهحکوم دهکا، به مافی خۆی دهزانی که له دوا رۆژدا هاندر و دستکیسی نهو تاوان و خۆفرۆشییه به گهلی کورد بناسیت. دلنیا به که گهلی کورد له کوردستانی نیران له کردووی خانیانهی نهو تاوانبارانه خوش نابێ و به سزای خۆیان دهگهیهنێ.

بوروی سیاسی ج.

د. ک. ن.

ههولێ نوکتوری ۱۹۷۷ - ۱۳۵۶/۷/۱۰

۱۳۵۶ مانگ به مانگ جم وچۆلی سیاسی و نيعترازی و خۆپيشاندان به تايهت له شاره گمورهکاندا پتر پهردی سهند. تمخت و بهختی رێژیی پاشایهتی کهوتیوه لهرزین. حیزی نيمهش دهووه خهباتی خۆی له نيوخۆی کوردستاندا لهگهڵ خهباتی سهراسهری هاوناھهنگ بکا. نهدامانی حیزی له نيو شار و گوندکانی کوردستان دا ههلسوهرتر دهبن، به شيوه مومکین پيوهندی به رێبهرایهتی حیزمه دهگرن، شتیکی سروشتی بووه که دهووه رێبهرایهتیش چالاکانهتر و دخۆ کهوێ.

رۆژی ۱۹۷۷/۱۰/۲۵ به مهبهستی دۆزینهوهی رێگا و شوێن و کهسانی باوه پیکراو رسول پێشماز لهگهڵ چهند هاوڕێی دیکه بهردو کوردستانی نیران دهکونه رێ، تا دهووه بهری میرواتی سهردهشت دهچن و دواي چهند رۆژ دهگهڕێنهوه. نهو سهفهره له لایهک بۆته هاندر بۆ هاوڕێیانی دیکه و له لایهکی دیکه شموه له بواری تهشکیلاتیدا هیتدیک پمسوود بووه. به دواي نمو سهفهردا، کاک مه لا خدر دۆله گهرمی و دوو هاوڕێی دیکه بهرو ناوچهی بازاری سهردهشت دهکونه رێ. بهلام له گوندی قوله سوێرو هست بهوه دهکن که گوزارشیان لێ دراوه، بۆیه ههر نهو دم دهگهڕێنهوه بۆ قهلازێ.

به دواي نهو یهک دوو سهفهردا تا ماوێهکی زۆر کۆمیتهی ناوهندی کهسیکی نموژی نهئاردۆتهوه نيوخۆی کوردستان، چونکه وهک باسکرا، له لایهک له لایه ههکۆمهتی عیترقهوه له ژێر فشاردا بوون و نیزنی تیکۆشانی سیاسیان نهبووه، له لایهکی دیکه شموه، نهئدامانی کۆمیتهی ناوهندی له بارهی چوونه ودا یهک دهنگ نهبوون. دوکتۆر قاسملووش که سکرتهیری یهکه می حیزب بووه، ههر له دووروه (نوروپا) را چاودێری وهزعهکی کردووه و له زۆر باریشهوه نهئدامانی کۆمیتهی ناوهندی گلهیان لێ ههبووه. ههروها لهسهر رێک کهوتنیک که دوکتۆر قاسملو لهگهڵ حیزبه کوردستانییهکان

کردوویه تی، کۆمیتەی ناوهندی گلهییان ههبووه، چونکه ههم به بێ ناگاداریی کۆمیتەی ناوهندی بووه، ههم بۆ هاوڕێییانی کۆمیتەی ناوهندی جێگیر له عێراق بۆته مایهێ دێردهسهری.

زهختی حکومهتی عێراق لهماهێ چوونهدهری کۆمیتەی ناوهندی حیزب لعم ولاته ههر بمردهوام دهی، ههر لهو کاتهشدا مهیدانی تێکۆشانی سیاسی له کوردستانی نێران، بهرفراوانتر دهی، بهلام لهو حالهشدا به ناچاری کۆمیتەی ناوهندی لهگهڵ نوێنهری حکومهت ساغ دهبنهوه که ۱۱ کەس له ئەندامانی کۆمیتەی ناوهندی له عێراق بچندهدر. بهر له ئیقدام بۆ جۆن بهجۆن کردنی نهو بهریاره، دوکتۆر قاسملوو خه بهر ددها که برادران ههر له بهغدا بن و نهو دێتموه لایان. بهر له گهرا نهو دی دوکتۆر قاسملوو، سهید رهسوولی بایی گه وره لهگهڵ میرزا عهلی خه لکی پیرانشار و مهحمود دهچنهوه نێوخۆی کوردستانی نێران. سالتیک پیشتر کاک عهزیز یوسفی که سه رجهم ماوهی نزیک به ۲۵ سالی له زیندانه بووه، نازاد دهی. بۆیه له لایهن یهکیک له ئەندامانی دهفتهری سیاسیهوه نامه بۆ جهلیل گادانی (که نهو کات له تاران دهی) دهنوسری و بایی ناردهنی کاک عهزیز بۆ بهغدا دهگهن تا له وێوه بۆ ئورووپای رهوانه بکهن. بهلام بهداخهوه نهو شته سمرناگری^{۱*}. ناوبرا بههۆی راگریتی ماوهیهکی نهوتو له زیندانه، لهو سهروهه نهو بههۆی توش بوونی چه نه دین نهخۆشی، گیانی له دهست ددها. جا نهمه که چۆن مه رگی نهو رۆ له تێکۆشه ردهی گه ل بوو به ممشه لیک و رێگهی خه باتکردن له کوردستانی نێرانی رووناکتر کرد، له باسه کانی دوا یی ددهخهینه بهرچاو.

تیمی دوا یی سهید رهسوول و هاوڕێکانی، جهلال میراوه یی و میرزا عهلی پیرانشار و قادر لاجانی دهبن که له مانگی ۶/۱۹۷۸ دا بهر دهو کوردستانی نێران و دهی ددهکهن. ههروهها تیمیکی دیکهش که بهریتی بوون له کاک هاشم کهرمی، فهتتاح باساوه یی (مهلا خدر) و حینی کویتخا محهمه دی کونهمشکی، بهمه بهستی دیتی حهمه رهسوول حهمه پوو ر که ئەندامی جێگری کۆمیتەی ناوهندی و ههر له نێوشاری سه ردهشت بووه، ددهچنه ناوچهی سه ردهشت و دوا ی بهجێگه یاندنی مه نسورییه ته که یان، ددهگه رنهوه بۆ عێراق.

(*) نامه یکی ناوا هیچ کات به من نهگه بشتوو بهلام وهک نه رکی نێسانی له تاران زۆرمان ههول دا پاسا پۆرتی نێرانی بۆ ساز که بن که بهداخهوه جێبهجێ نه بوو. نهگه ر نهو نامه گه یشتبا دستم، بهر ئی کردنی کاک عهزیز بۆ عێراق کارتیکی هاسان بوو.

فہرستِ پینجہم

راپەرینی گەلانی ئێران و ئاشکرا بوونەوادی تیکۆشانی هیزب

بە دواى ئەو هەلومەرجە دژواردا کە لە ژێر زەختی رێژیم و ئەو کوشت و بڕو بگرە و بەردە پان و بەرینانە لە لایەک و لە لایەکی دیکەووە بۆ هاوڕێییانی حیزبیان لە کوردستانی عێراق بەهۆی بەرپرسانی شۆڕشموە، هاتبوووە گۆڕی و لە سالەکانی دوايیدا بە دوورخستەوادی هەژالان لە یەکتر لە لایەن عێراقموە و گەلیک زەختی دیکمەش کە لەسەریان زیادیبوو، بە حالە حال ددیانتوانی سەری خۆیان راگر.

ناعیلاج دەبوو خۆیان لە گەل دەستگۆرتی و کەم دەسلەتتی و نەبوونی مەودا و مەیدانی تیکۆشان رێکخەن و چاوەڕوانی هەلیکی لەبار بۆ تیکۆشان و دەست پێکردنموە خەباتیکی شێلگیر و جێددی بن. بە خۆشییەووە دواى چەمەد سال ئال و گۆڕیکی نەوتۆ دیتە پێش.

لە ئێران ئەم گۆڕانکارییانە کە ئاکامی ئالەباری و مزەعی نێوخۆی رێژیم، خراپیی و مزەعی ئابووری، پەرەسەندنی زیاتری فەساد، ئال بوونی دیکتاتۆرییەت و درێژەدانی سیاسەتی دژی گەلیی شا و دەست و پێوەندەکی بە شێوەیەکی چاوەڕوان نەکراو زەق بوونموە.

دە سال دواى سەرکۆتی جوولانەوادی کورد لە سالەکانی ٤٧ - ٤٦ لە کوردستانی ئێران زەمینەى راپەرینی گەلانی ئێران و رووخانی رێژیی پاشایەتی پێکھات.

بۆ ئەوادی زەینی خۆتەرەى بەرێژ بۆ هەلسەنگاندن و لێکدانەوادی چلۆنایەتی رەخسانی

نعم هه لومهرجه زیاتر ناماده یی، به پتویست ده زانین شتیکی بهرچاو له و دزعی نابووری، نموت و دیپلۆماسیه تی ساله کانی دواپی دهرودی شا به کورتی بیر بهخهینهوه.

لانی کهم نه گهر رێژیم هیچ بهروایه کی به خه لک و هیزی لمبن نه هاتووی گه لان که به روالهت شا خووی به ئالا هه لگری نمو شوژشه سپیه ده زانی، ده بوو فکرێک له حالی میللهت بکاتموه، به تایبه تی به دواي نه ودا که هویدا هاته سه ر کار و پاش چمعد سال تیپه ربوون له رێگه ی دوو حیزه ده سترکده کی شا (مردم و ایران نوین) چییان بو نه کرا و دلی «سپیه ری خوا!» شیان له خو یان ئیشاند، نمو کات که عه بیاس هویدا به فهرمانی شا له سالی ۵۳ دا حیزی رصتاخیزی ساز ده کرد و ده بوو ههموو ئیرانییه کیش نه ندای یی، به دواي نه ودا که هویدا کابینه یه کی به شا ناساند که زۆریه یان ده رسیان له نه مریکا خویندبوو و، هیندیکیشیان راستموخو پتوهندییان به سه فاره تی نه مریکا له تاران و وه زاره تی کاروباری ده رده ی نه مریکا و... هه بوو، هه مووشیان لایه نگری پتوهندیی توند وتۆل له گه ل نه مریکا بوون و حه زیان ده کرد به رنامه ی پیشناری واشنگتۆن له ئیران به چیه تیپش، لانی کهم به قازانجی خو یان ده بوو ناوړیک به کردموه له خه لک به دهنموه، به لام قهت نه کراو، به پێچه وانه هه ر زهخت بوو له سهر خه لکیان زیاد ده کرد، روژ له گه ل روژ باری تاقت پرووکتینی جه ماوهری هه ژار و زحمه تکیشیان قورستر ده کرد، هه ر به ررسیک له خو یان و هه موو شت بو خو یان بوو.

راسته گه لاله ی به روالهت «شوژی سپی شا و خه لک» به هه موو خاله کانییه وه هیندیك له شته سه ر خانییه کانی گوژی و بو به نیتک حوکی هیدی کمره و دی ده ردو نه خوشیه کانی کو مه لی هه بوو، به لام چونکه نا ل و گوژده کان به نه رده تی نه بوون، نه تیوانی کو مه لانی ملیزیی زحمه تکیشانی شار و دی رازی بکا و نا په زیه تییه کان بو هه تا سه ر دا به رکتینی.

بو نمونه له بواری نیسلاحاتی زهویدا، ده پی نمو راستیه قبوول بکه یین که نه م کاره واته خاوه ن زوی کردنی زیاتر له ۱/۵ ملیۆن به ماله و دلخۆش کردنی به روالهت و کورت خایه نی نه وانیشی تیدابوو، له لایه ک راسته که پایه و به نی گه وره مالیکه کانی له دیتهات گواسته وه بو شار و خستیه نیو گیتراوی بوژو وازییهت و گچکه بوژو وازیی شاووه، به لام له لایه کی دیکه شه وه بوو به هو ی نا په زایی به شیک له گه وره مالیک و نه ربا به کان، له کورده ستان بوو به هو ی کوچی هیندیك له ناغاگان بو عیراق، له نوستانی

فارسیش شهر و کیشیه کی چهند مانگی پر خه رجی له نیتو ریزیم و عه شیرته کان پیکهیتا. رووحانییه تی شیعهش جگه له ناپازی بوون له نیسلاحتی نمرزی، له هاتنه گۆری مهسه له ی ژنانیش زۆر تووره بوون. به هاندانی رووحانییهت له پازدهی جۆزهردانی سالی ۱۳۴۲ دا خه لک له هیندیک شوینی وهک تاران و قوم ناپهزایه تییان دهرپی که له لایمن ریزیمه وه سمرکوت کرا.

جگه لموش دواي سهرکوتی پازدهی جۆزهردانی ۱۳۴۲، ناپهزایی زیاتری توژی نایینی و به تاییهت ناپهزایی رووحانییه تی ریزی سهرودی گه یانده رادهی تووره ییه کی ناشکرا. به دانانمهی قانونی کاپیتولاسیۆن بۆ ئهمریکاییه کانی دانیشتوی ئێران، نهم تووره ییه به ویه پی خۆی گه یشت و یارمه تی دان تا ناخونده کان په کگرتویی خۆیان بگه یه ننه وه پلهی دهردی تمنیاکو و مشرووتیهت.

گرتن و دوور خستنه وهی خومه یینیش له درێخایه ندا یارمه تی زۆری بهم مهسه له کرد. نمویشی کرد به تمه دهی توژی به رینی نایینییه کان.

شای مهسلحهت پارتیز که خۆی به سیبه ری خوا دهزانی، ههر نهو سالی اویسی جهلادی ناردده کوردستان و گۆمی خوینی له وی ساز کرد (۱۳۴۷) بۆ فربودانی خه لکی دنیا و چاره یستنی گهلانی ئێران و پوش به سهر کردنی نهم ههموو جینایه تانه ی به درێزایی چهند سالی دواي کوودیتای گهلایژی ۱۳۳۲ کردبووی، کۆنفرانسی جیهانیی پاراستنی مافی مرۆفی له تاران گرت. پاش کۆنفرانس به ناشکرا هاواری دهکرد: به لێ نیمه شکه نهجه شمان هیه!.

راست نهو سالی شا جیژنی ۲۵۰۰ سالی شاهه نشاهی دهگرت، واته له سالی ۱۳۵۰ که نهم جیژنه فیرعه ونیانه به بهشداری ۶۹ ولات و نامادهبوونی ۲۰ پادشا و نهمیری عه رهب، پینج مهله که، ۲۱ سازاده، ۱۶ سهرکۆمار، سی سهرۆک وهزیر، چوار جیگری سهرکۆمار و دوو وهزیری کاروباری دهرمه و، هه لگرتنی خه رجیکی ۲۰۰ ملیۆن دۆلاری به ریتوه دهچوون، داهاتی سهرانه ی یهک ئێرانی له سالدا ۲۵۰ دۆلار بووه که نهو کات دۆلاریک بایی ۷ تا ۷/۵ تمه ن بووه. ههر لهو سالدا زیاتر له ۲/۳ ی دانیشتوانی ئێران له دوکتۆر و دهرمان بی بهش بوون. لهو سالدا ته نیا ۱/۵ ی زهوی به ره مه مهیته ر چینه رابوون، باقی زهویسه کان له بهر نه بوونی به ته و کهل و په لی پیوست و نه داریی خه لکی دیته ات به یار مانم وه.

لهو سالهدا بهرهمی کشتوکال ۲٪ زیاد بووه، بهلام ژمارهی دانیشتونانی ولات ۳٪ زیاد بووه و خهرجی ژیان ۶٪ چۆته سمر هر لهو ساله پر نهگهتیههده که میلیون کیلوتوات کارهبا بۆ شوینهکانی بهرتوه چوونی جیژنهکانی شا و فمروح تمرخان کرابوو، نهتهنیا زۆر له گوندهکان و شارهکان، بهلکو له هیندیک شوینی دهووبهری تارانیا پیتمختیش کارهباو ناوی خواردنهوه نهبووه.

نموکات که ۹۰٪ ی گوندهکان کارهبایان نهبوو وسه دان کرێکار و زحمهتکیش به هیوای ژیانیکی باشتروویان له شارهکان کردبوو، بهلام کار و ژیانیشیان بۆ دابین نهدهبوو، له شاری تاران زیاتر له ۴۲٪ ی خه لکی شوینی شیاوایان بۆ ژیان نهبووه. ههرچمنده بهروالته بوودجهی نامووزش زیادکرابوو، زیاتر له چل له سه دی مندالان نهیان توانی بچنه مهکتبه و دهرس بخوێنن.

سهره پای نم وهزعهش بوودجهی نهترتسه که له سالی ۴۲دا ۲۹۳ میلۆن دۆلار بوو له سالی ۵۶ گه یشتبووه ۷/۳ میلیارد دۆلار، له سالهکانی ۴۹ تا ۵۲ ش بایی زیاتر له ۱۲ میلیارد دۆلار که رهسهی شهر کردرابوو. ریزی تهنیا له سالی ۵۶دا مهبلهغی ۱۲ میلیاردی بۆ کهنی چهک تهرخان کردبوو.

رادهی نهقمراتی نهترتسه که له سالی ۴۲ تهنیا دووسهده هزار کهس بوو، له سالی ۵۶ گه یبووه (۱۶۰۰۰) کهس، له ۲۵ سالی دوا ی کوودیتاوه ۳۰٪ بوودجهی ولات بۆ نهترتسه تهرخان کرابوو. پاش نهوهی که له لایمن ریکخوازی نوینکموه له ماوهی چهند سالدا ترخی نهوت چوار قات گران بیهو، شا لافی نهوهی لینهده که نیران له بواری نیرامی بیته ریزی دهرهتانی گهردی جیهان.

دیاره فرۆشی نهوتیش له سالی ۵۶دا گه یشتبووه ۱۸/۴.. میلیارد. نهو چمهنه فرۆشه شوینهواری له سمر دهرچوونی باقی کالای غهیره نهوتیههکان بۆ دهرهوه داناوو و گه یبووه ۲٪.

هر له سالی ۵۶دا بوو که شا چووه نهمریکا، ههرچهند خویشاندانی دژی شا زۆر بههیز بوو و زۆر دروشمی دژی نهمریکاش درا، بهلام پرێزدنت کارتیری که پیتشتر زۆری رهخنه له چهک فرۆشتی نهمریکا کرتیوو، له خسته بردهو له سمر نهوه ریک کهوتن که نمو بایی ۱۲ میلیارد چهک به نیران بفرۆشتی و «شا»ش له نوینک پیتی چوونه سهری لهوه زیاتری بایهخی نهوت بگرێ.

له وهزعیکی ناوادا پیئجگه له دزیی ژۆر گه وړدی د دریاچه کان له داها تی میلی و «بیت المال» بونیادی په موله ی که به وړالت بونیادیکی خیرخواز بوو، بهلام له ۲۰۷ شیرکه تدا به شدار بووه، سالی ۴۰ ملیۆن دۆلاریشی له پوولی فروشی نه وت وهک یارمه تی له دولت وهرده گرت. شا خۆی جگه له وه مموو حیساب و پاره ی له دهرده وه ییوو، خاوه نی چمند کارخانه و کانگا بوو. شهراسی کوړی نه شرفی خوشکی شا، به ته نیایی له هشت بونیادی گه وړدی به رهم هینمردا به شدار بوو.

لسمه رهم سفره راخراو و پر پیته ی نیران، له سالی ۱۳۵۵ دا ۲۴۰۰۰ موستماشری نه مریکایی حه وانه وه، پر یار و ابووه که له سالی ۱۹۸۰ دا رهم ژماره بگاته ۵۰۰۰۰ کهس.

نهمه ش له م پیوه ندییه دا بووه که نیران گه وړه ترین مشتمری چک وچۆلی نه مریکایی بووه.

وهزعی سیاسی ژۆر نالمبار بوو، هیچ ناسه واریک له دیوکراسی نه ما بوو، شا که له پیوه ندی له گه ل حیزی رستاخیزدا گوئیوی هر کهس نه نداسی رهم حیزی نه بی، دبی له دلدا و به نهی تی توو دی یی، نیشانه ی رهم خه فقهانه تونده سیاسییه بوو.

له دوا یین هه لېژاردنی پارله مانی شادا که دهرده ی ۲۴ بوو، به پیی فهرمانی شا هه مموو کس دهبو ددنگ بدا و بهم شیوه نیرانی بوونی خۆی نیشان بدا. شا نهمری کردبوو هه م پیش ددنگدان و هه م کاتی ددنگدان ناسنامه کان موژ بکرتن.

بو ۲۹۸ کورسی شورا و ۳۰ کورسی سه نا که نه وه به شی هه مموو خه لکی نیران له سه نادا بوو و، «شاش» بو خۆی سی که سی دادنا، ده هزار کهس ناوی خویان نووسیوو، له وانه ۸۴۱ کهس به باوه دپیکراو ناسران. به پیی ناماری وهرگیرو و ناسنامه ی موژلندراوی بهر له هه لېژاردن ۶/۸ ملیۆن کهس دهبو ددنگ بدن، به لام کاتیک ددنگه کان خویندرا نه وه، به حیسایی خویان ۵/۱ ملیۆن کهس ددنگیان دابوو ۱/۵ ملیۆن کهس له ددنگدان خویان بواردبوو که نه وه خۆی نیشانه یه کی گه وړدی نارده زایی و به ره له ستکاری له گه ل ریژیم بوو.

شا دوا ی کوو دی تایی گه لا وتری ۳۲ جگه له چمند مانگیکی دهرده ی سه روک وهرزیی دوکتور نه مینی، دیکتاتوریک ی ته وواو بووه، پایه ی ته خه که ی لسمه رهم چوار شته خۆی راگر تبوو. هیزه چه کداره کان، ساواک، ریکخراوه جاسوسییه کان، دهریار و دهزگا

جاسوسیه کانی حیزی رستاخیز. بیگومان پالدا نموده به ولاتانی تیمپریالیستی به تاییه تی نمریکا لم بوردها جینگه تاییه تی خوی هه بووه.

بویه لم ده ساله دی دای پادشایه تی حه مه رهزا شادا، به دوی نم مهسه له گرینگانه ی له سه رهوه باسما ن کردن و به تاییه تی به وه رگرتی نیلهام له بزووته و دی چه کداری کومیه تی شوپ شگرتی حیزی دیوکراتی کوردستان له ساله کانی ۴۷-۴۶ زور هیزی چریکی له تاران و باقی شوتنه کانی دیکه ی نیران به نهیتی پیکهاتن که به فیداکاری زوره خه باتی چه کداریان دکرد. لم پیتاوده ۳۴۱ کس له چریکی فیدایی و موجا هیده کان شه هید بوون. جگه له تقه ولتیکدان ۳۴۰ جار بومب له شاره جزو اوجوره کان ته قیتندرا نهوه، بی شک لم هیرشانه دا که بز سه ر بنکه و بونیا ده کانی سمر به شا کراوه، به سدان کمیش له هیزی دوژمن کوژراون. ماوه یهک وای لی هاتبوو که به ریرسان و چه کداره کانی شا له سیبه ری خوشیان ددرو نهوه.

له ددرو دی ولاتیش هیزی لاو و خوتندکار به تاییه تی نوانه ی سه ر به فیدراسیونی خوتندکاران بوون، له بواری سیاسی و ریتیوان و خوتیشانداندا چالاکی باشیان دنواند. شه پۆلیکی به توژمی تبلیغاتی و سیاسی و مه زه به بییه کانیس له نیوخو و ددرو ده پهری سمندبوو.

ناردنی نواری قسه کانی خومه یی له پیتشدا له نهجه فرا و دوایمش له فه رانسه را هاندیریکی که م وینه بوو، چونکه به هزارانی لی هلدده گیراوه و له نیو جمعا وهدا بلاو دهبووه.

ده توانین بلتین نم موجه تبلیغیه پاش دوکتور شمربه تی که زوریش له مردنی تن نه ده پهری، هه رچهنه شتو ده کیهان و بزچو نه که یان له گهل خومه یی تمواو جیاوازی هه بووه، به لام رۆلی تاییه تی له بواری راهب راندنی خه لکدا بینی.

به تاییه تی دوی هاتنی خومه یی بز ددوری پاریس، پیوهندی راستموخوی خوی و ددور به ری له گهل دزگا تبلیغاتییه کان و رۆژنامه کان، هیزیکی تازه به مه زه به بییه کان به خشی و رتی خست.

بمندیخانه کان له به نده بییه سیاسییه کان ناخندرابوون، هه لومه رجیکی دوور له یاسا و نوسوله کانی مرۆفایه تی به سه ر ته وای به ندیخانه کانداسه پابوو. زورجار بووه به ندی کاتی حوکه مه ی بمسر چوووه، به لام چهنه سال دواتریش رایانگرتوووه. هیتندیکی واش

هه‌بوون که به بیسانووی گواسته‌وه‌ی جیگا به شێوه‌ی تاکه که‌سی یا چه‌ند که‌سی به بیسانووی بردنیا‌ن بۆ لای دوکتۆر و نه‌خۆش‌خانه له به‌ندی‌خانه‌کانیا‌ن هینا‌ونه ده‌ری و له چۆل‌گه گولله بارانیا‌ن کردوون.

له هه‌لومه‌رجێکی نه‌وتۆدا له رێگه‌ی ناخونده‌کانه‌وه که دواییش ده‌رکه‌وت له‌سه‌ر بۆ‌چوونی خۆیا‌ن و ریا‌یی تایه‌تیا‌ن هه‌بووه و کاری رێک‌خراوه‌یا‌ن کردوه و له زۆر شوێن گه‌رایا‌ن داناوه، له قوم و هیندیک شوێنی دیکه چه‌ند خۆی‌شاندان ساز بوو.

به له به‌رچاو‌گرته‌ی نه‌وه‌ی که مینبهر و بلیندگۆی مزگومه‌ته‌کانی‌شیا‌ن هه‌ر له کۆنه‌وه به ده‌سته‌وه بووه، خۆی‌شاندانه‌کان زیاتر شکتیا‌ن گرت و گه‌یشه جیگا‌یه‌ک که رووحانییه‌کان له شاره گه‌وره‌کانی وه‌ک تارا‌ن، نیسفه‌هان، تموریز و مه‌شه‌ه‌دیش ورده ورده پشتیوانیا‌ن لیکردن.

دوو روودا‌وی گرینگ له ها‌وینی ۵۷ه‌دا یه‌کیا‌ن ناو‌رتیبه‌ردانی سینهما رێک‌سی نابادا‌ن^(*) و نه‌وی دیکه خۆی‌شاندانی چه‌قدی خه‌رمانا‌ن له مه‌یدا‌نی ژاله، که بوو به هۆی کوژرا‌نی لانی که‌م سه‌دان که‌س له خۆی‌شانده‌ران و هه‌ر له‌سه‌ر نه‌م وه‌زعه حکومه‌ته‌ی نیرامی راگه‌یه‌ندرا و نه‌ته‌نیا له تارا‌ن له زۆر شاری دیکه و به تایه‌ته‌ی له‌و شارانه‌ی وه‌کو قوم، شیراز، مه‌شه‌ه‌د که نیعام زاده‌ی لی‌ن، زۆر سه‌ختیا‌ن گرت، به‌لام فا‌یدی نه‌بوو، خۆی‌شاندان رۆژ له‌گه‌ل رۆژ زیاتر تهنه‌ی کرد. بازا‌ریه‌کانیش بوونه هاوده‌نگی فه‌ق و مه‌لاکان، ورده ورده سامی خه‌لکی وه‌زاله‌هاتوو شکا و جوولانه‌وه‌که بوو به مه‌سه‌له‌یه‌کی جه‌ما‌وه‌ری پا‌ن و به‌رین. به‌رزبوونه‌وه‌ی ده‌نگی خومه‌ی‌نی له فه‌رانه‌سه به دوا‌ی جواب کردنی له لایه‌ن حکومه‌ته‌ی عی‌راقه‌وه و رانه‌گرته‌ی له لایه‌ن کویت و چه‌ند شوێنی دی له ترسی شا که پیش نه‌م وه‌زعه به مانای واقه‌ بپه‌وه ژاندارمی ناوچه‌ی که‌ندا‌وی فارس، ها‌تی نیعلا‌مییه‌کانی بۆ نیرا‌ن، وتووێژه‌کانی له‌گه‌ل را‌یو‌کان و چاپه‌مه‌نیی ده‌روه، جی و شوێنیکی تایه‌ته‌ی هه‌م له دلی خه‌لکدا و هه‌م له روانگه‌ی سیاسه‌تمه‌دارانی جیهانی و دوله‌ته‌کاندا بۆ کردوه. به تایه‌ته‌ی نه‌وه‌ی که هیندیک تیکنۆکراتی نیرانی ناسرا‌و بۆ ولاتا‌نی رۆژئا‌وایی له‌گه‌لی که‌م‌ت‌بوون، گرینگیه‌کی تایه‌تیا‌ن به که‌سایه‌تی خومه‌ی‌نی له روانگه‌ی رۆژئا‌وا‌وه به تایه‌ته نه‌مه‌ریکا‌وه به‌خشی و، هیدی هیدی وه‌ک نا‌لترنا‌ت‌یوی شا ها‌ته گۆژی.

(*) سه‌باره‌ت به ناگرتیبه‌ردانی سینهما رێک‌سی نابادا‌ن هیندیک پیا‌یا‌ن وا بوو که نه‌وه به ده‌س‌کیی ناخونده‌کان کرا‌وه که‌چی دوا‌یه روون بۆ‌وه دارو ده‌سته‌ی شا کردوویه‌ته.

کوردستان دواتر دوستی پیکرد. دیاره گهلی کورد به هیچ شتوویهک نهیدتوانی تاوانه‌کانی شا بیه‌خشتی و نهو ههموو خراپه‌ی له ده‌وردی پاشایه‌تیی خۆیدا له‌گه‌ل گه‌لی کوردی کردبوو، له بیر هیچ کوردیک نه‌ده‌چووده. به تاییه‌تی خاله‌ی به‌رچاود‌کانی و‌ک تیکدانی کۆماره‌ی ساواکه‌ی کوردستان، شه‌هید کردنی پشه‌وا قازی محممه‌د و نهو ههموو پیاوه‌ی خه‌باتکارانه‌ی نهو سه‌رده‌م، کوودیتا‌کردن له دوکتۆر موسه‌دیق، گرته‌ به کۆمه‌له‌کانی سه‌له‌کانی ۳۸ و ۴۲، کوشتاری بی‌ره‌حمانه‌ی شو‌ر‌ش‌گیتانی دیوکرات له سالی ۴۶ و ۴۷ و دوور خسته‌موه‌ی نه‌م خه‌له‌که‌ی نه‌شته‌مان‌به‌روده و بی‌سر‌کرد‌موه له‌م ههموو جی‌نایه‌ته‌ی سامنا‌کانه‌ی ده‌رحه‌ق به‌ کورد کردبوو، ناگری نه‌ف‌رته‌ی له ده‌روونی ههموو کوردیکی دلسۆزدا هه‌ل‌کردبوو، برینی خیا‌نه‌تی شا و نه‌مریکا له سالی ۷۵ و به‌ستی په‌میا‌نی نه‌لجم‌زایش سه‌بارده‌ت به‌ وه‌زعی کوردستانی عی‌راق زۆر قوول‌تر له‌وه‌ بوو وا زوو ساریژ یی و زۆر له‌میژ بوو به‌ دل‌ چاو‌ده‌روانی هه‌لیکی گونجاو بوون، به‌لام ده‌رفه‌تی له‌بار نه‌هات‌بووه‌ پێش.

کاک عه‌زیز یوسفی نه‌ندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندیی حیزب دوا‌ی نزیک به‌ ۲۵ سال له به‌نددا بوون که‌ دوا‌جار ۱۹ سالی ته‌واو له به‌ندی‌خانه‌کانی شادا ما‌بووده‌ و، تووشی نه‌خۆشی بی‌سو و له سالی ۵۶ له به‌ندی‌خانه‌ی رزگار بی‌وو، به‌دا‌خه‌وه له ۱۴ی جو‌ژ‌ده‌ردانی ۱۳۵۷ له تاران ف‌عوتی کرد. له‌سه‌ر پێش‌نیاری جه‌لیل گا‌دانی و جه‌ند هاو‌پتی دی‌که‌ی حیزبی ته‌رمه‌که‌ی به‌رداو به‌ مه‌هاباد، به‌لام ته‌رمه‌که‌ی هه‌ر له تاران که‌ و‌ده‌ده‌ک‌موت، له لایه‌ن جه‌ما‌وه‌دیک‌ی زۆروه‌ به‌ده‌رده‌ کراو له مه‌یدانی شه‌هیدای نه‌و کات کاک صا‌رم الدین صا‌دق وه‌زیری به‌ ف‌عه‌رمایشه‌ جو‌انه‌کانی دلی عاله‌می هه‌ژاند. به‌ پێچه‌وانه‌ی تێب‌ینی نه‌منیه‌تی به‌هر‌سانی رێژیم جا‌ده و شه‌قامه‌کانی میا‌ندواو و مه‌هاباد پ‌ه‌ له‌ پۆلیس کرابوون، به‌لام سه‌رده‌رای نه‌وه‌ش ر‌ئ و ره‌سه‌که‌ جو‌ژیک ر‌یک‌خه‌را که‌ به‌ هه‌زاران ک‌س له ر‌ئ و ره‌سمی به‌ خاک سپارد‌نیدا به‌ ر‌ه‌پ‌تیوان به‌ش‌دار بوون. له‌ گۆ‌ر‌ستان جه‌لیل گا‌دانی وێ‌رای با‌ستیکی کورت له‌سه‌ر ژیا‌نی تیک‌کۆشه‌ر عه‌زیز یوسفی و سو‌پاس له‌ جه‌ما‌وه‌ری دلسۆزی شاری پشه‌وا قازی، دا‌وای له‌ ما‌مۆستا شیخ عی‌زه‌دین کرد به‌ کوردی و به‌ له‌باری ته‌لقینی بدا، نه‌ویش ته‌نسیری تاییه‌تیی خۆی دانا.

سه‌ره‌خۆشییه‌کی س‌ئ رۆژی زۆر قه‌ره‌با‌لغ و سیاسی له‌ خانه‌قای نه‌هر‌ئ بۆ دان‌درا، رۆژی سیه‌هم به‌ پێچه‌وانه‌ی هه‌ره‌شی ساواک زیاتر له‌ بیست هه‌زار ک‌س که‌ له‌ زۆ‌ربه‌ی

شویته‌کانی کوردستانیش راهاتبوون، ریتیوان له شویته سهره‌خۆشی را تا سر گلکۆکه‌ی دهستی پێک‌کرد. لهم ری و ره‌سه‌دا چهند کس به هه‌ستی خاوین و نیوه‌زۆکی سیاسیه‌وه قسه‌یان کرد که بریتی بوون له جەلیل گادانی، هه‌سه‌ت ده‌باغی، فه‌وزه جەوانمەرد و، موهه‌ندیس سلیمان تیکان ته‌په. شویته‌واری نهم ری و ره‌سم و قسه‌نه به‌را‌ده‌یه‌ک بوو که خه‌لک له گه‌رانه‌ودا چوونه سهر‌گلکۆی شه‌هیدان سلیمان مو‌عینی و مه‌لا مه‌حمودی زه‌نگه‌نه. له‌وێش له لایهن کاک عومه‌ر قازی‌مه‌وه چهند قسه و دروشمیک گوترا، جه‌ماوهر که هاته‌ن سهر شه‌قام، ده‌ستیان به دروشم دان دژی رژییم کرد و بوو به خۆپیشاندان.

نه‌و کارانه‌ی له پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ فه‌وتی کاک عه‌زیز یوسفی دا به‌و شێوی باس کرا و له پێشدا هاته‌ن گۆڕی، یه‌که‌م خۆپیشاندانی کوردستان لهم فه‌تره‌یه‌دا بوو.

ساواک به‌ دوا‌ی نهم خۆپیشاندانه‌دا له‌ ماوه‌ی دوو رۆژدا نزیکه‌ی چل که‌سی له خه‌لکی مه‌هاباد گرت، هێندیک‌ی وه‌ک جەلیل گادانی و هه‌سه‌ن ماوهرانییان له تارانه‌وه هێناوه. هێندیک لهم که‌سانه‌ی له‌سه‌ر نمو رووداوه‌ گیران و له‌ بیه‌رامون، بریتی بوون له: جەلیل گادانی، جەلیل گادانی محممه‌د گادانی، عومه‌ر قازی، سه‌ید هه‌سه‌ن هاشمی، سه‌ید محممه‌د نیزامی، عومه‌ر شیخ محممه‌دی، هه‌سه‌ن ماوهرانی، قادر ماوهرانی، عه‌زیم موه‌فه‌قی، پۆلا نا‌نما‌وا‌زده، که‌ریم نه‌فسه‌ر دلێر، قاسم سولتانی، حسێن وه‌ستا جەلیل، وشیار نی‌عامی، سیامه‌ند مو‌عینی، حسێن به‌خشی، سه‌عید کو‌تستانی، مه‌لا سادق، سه‌ید خدر، خوسرو می‌همار نازەر، ته‌ها که‌ریاسی، هه‌سه‌ت ده‌باغی، قاسم چیره، محممه‌د نه‌مین چیره، نی‌براهیم شیخانی، خوسرو و خوسرووی و عبدالله گادانی.

جه‌وی خه‌فه‌قان هێندیک شکابوو، بۆ یه‌که‌م جار به‌ پیتی یاسای تازه‌ نی‌زن درا‌بوو به‌ندیی سیاسی بتوانی و ده‌کیلی عادی بگرت، به‌ هاوکاریی چهند کس له وه‌کیله‌کان پشتیوانیی کانوونی وه‌کیلان و تیکۆشانی سارم خان و دوکتۆر که‌ریم لاهيجی و بوزجلوو، له‌باری سیاسیه‌وه بۆ به‌ردانیان زۆر هه‌مو‌ل درا. شازده که‌س بۆ ورمی به‌پێ کران و باقی به‌ هه‌ولی دلسۆزان به‌ردران. بۆ هێندیک لهم شازده که‌سه داوا‌ی نی‌عدام کرا‌بوو، به‌لام فیداکاریی خه‌لک و وه‌کیله‌کان له تاران و کوردستان له لایه‌ک و درێژدی خۆپیشاندانی خه‌لکی مه‌هاباد تا رادی شه‌هیدان^(*) و برینداربوون له لایه‌کی دی بوونه هۆی نه‌وه‌ی پاش چوار پینج مانگ له نی‌و به‌درده‌قه‌ی ده‌یان مایشین که له‌به‌ر ده‌رگای

(*) لهم خۆپیشاندانه‌دا جهمال فه‌قی به‌عقوب شه‌هید بوو، چهند که‌میش بریندار بوون.

بهنديخانه‌ی دهریا له ورمی ناماده بپوون، له رۆژی ههینی که هه‌موو شۆینه ده‌وله‌تییه‌کان له پشوو‌داندا بوون، به‌ریان بدن و به‌رو مه‌هاباد به‌درقه‌که بکریڼ.

هه‌رچهند ساواکی ئوستان بۆ نه‌وه‌ی دره‌نگ بگه‌نه‌وه مه‌هاباد، فرت و فێلی خۆی به‌ خه‌رجدا، سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش که تاو په‌ران گه‌یشتنه‌وه شار، به‌ پیتی قه‌راری پێشوو په‌کسه‌ر چوونه‌وه سه‌ر گلکۆی کاک عه‌زیز یوسفی و له‌به‌ر نووری ده‌یان چراتۆم، مه‌یتینگیکی پان و به‌رین به‌ هیندیک وتاری به‌نرخ که له‌ جه‌لیل گادانییه‌وه ده‌ستی پێکرد پێکهات. خه‌لکی شه‌اره‌کانی کوردستان که نه‌وه‌یان دیت و بیست، نازایانه‌ را په‌رین و به‌ پسانه‌وه تا رووخانی رێژی شا هه‌ر رۆژه له‌ شۆتیک و دوو شۆتین رێپێوانیان دکه‌رد و نا په‌زایی خۆیان به‌ راهبه‌ر به‌و رێکه‌ ده‌رده‌به‌ی.

پێنگومان له‌ زۆره‌ی نه‌و مه‌یتینگ و رێپێوانانه‌دا نه‌ندامانی حه‌یزب رێتۆتین و به‌ په‌تۆبه‌ری سه‌ره‌کی بوون، له‌ راستیشدا نه‌و کات جگه‌ له‌ حه‌یزیی دیوکرات، رێکه‌خراویکی ناسراوی دیکه‌ نه‌بوو.

کوردستان به‌ گشتی دره‌نگی ده‌ست پێکه‌رده‌بوو، به‌لام زۆر زوو دوامه‌ته‌که‌ی قه‌رده‌بوو کرده‌وه، له‌ سه‌ و باقی شۆینه‌کانی جنووبی کوردستان زۆر توندتر له‌ راده‌ی چاوه‌پوان کراو ده‌چوونه‌ پێش.

به‌که‌رده‌وه له‌ هیندیک شۆتین رێکه‌خراوی حه‌یزیی به‌ نه‌تینی دامه‌زرابوووه، پێوه‌ندی له‌ گه‌ل هاوڕێیانی په‌رپه‌ی عه‌یراق و نه‌ندامانی رێهه‌ری له‌ عه‌یراق و فه‌رانسه‌ گیرابوووه، جگه‌ له‌وه‌ی نه‌واری رێ و ره‌سمی سه‌ر قه‌به‌ری کاک عه‌زیزان زۆر زوو ده‌توانین به‌لێن هه‌ر نه‌و رۆژه بۆ به‌رێ کرا، زۆر به‌ جیده‌دیش به‌ تایه‌تی له‌ لایه‌ن کاک جه‌لیل گادانی و دوکتۆر سه‌عه‌یده‌وه داوایان لێ ده‌کرا بگه‌پته‌وه.

وجوودی نه‌و ١٦ کورده‌ له‌ به‌نديخانه‌ی ورمی و، به‌رپوونیه‌یان به‌م شێوه‌ و پێشوازییه‌کی گه‌رم که هه‌م له‌ شاری ورمی و هه‌م له‌ مه‌هاباد لێیان کرا، هه‌روه‌ها خه‌باتی نه‌پساوه‌ی شه‌اره‌کانی کوردستان بوو به‌هه‌وی نه‌وه‌ که خه‌لکی ورمی که پێشتر به‌ شادۆست ناسرا بوون و، باقی شه‌اره‌کانی نازه‌ریایجانی رۆژئاوا، راه‌په‌رین و ده‌ست به‌ خه‌یشتانده‌ن بکه‌ن.

دوای نه‌وه مه‌یتینگیکی پان و به‌رین له‌ بۆکان به‌ بۆنه‌ی سه‌ی رۆژه‌ی شه‌هیده‌کانی په‌که‌م رێپێوانی ئه‌عترازی نه‌و شه‌اره‌ به‌رپه‌تۆه‌ چوو و هیندیک کاری رێکه‌خستنه‌ به‌ شێوه‌ی

نهیتی له مه هاباد و بۆکان نه‌نجام درا، ریک‌خراوی حیزی تاران به هاوکاری به‌شیک له هاو‌تیانی جیتی متمانه دامه‌زاندراوه و چهند میتینگی به‌رچاو له جنوبی تاران و گومرگی رۆژناوای تاران وه‌ریخرا. پاش ماوه‌یه‌کی دیکه له مانگی سه‌رم‌او‌ه‌زا به دوا‌ی نووسینه‌وی وه‌لامیک بۆ تیمسار قه‌ره‌باغی که له رۆژنامه‌ی ناینده‌گاندا هت‌ری کردبووه سه‌ر کوردان، له زانسته‌گی تاران کۆبوونه‌ویه‌ک بۆ کورده‌کان پت‌که‌هات و بناغه‌ی کۆمه‌له‌ی کورده‌کانی دانیشتووی تاران دا‌پ‌ئ‌ئ‌را. له هه‌موو نهم کارانه‌دا جه‌لیل گادانی دهوری به‌رچاوی هه‌بوو.

له ر‌یک‌گی نهم کۆمه‌له‌وه بوو که‌یه‌ک دوو رۆژ دواتر یه‌که‌م ر‌ی‌پ‌ی‌وانی تایه‌تی کوردان به‌خوت‌نده‌وی سروودی نهمی ره‌قیب له شه‌قامه‌کانی تاران کرا و له مه‌یدانی قه‌زوینه‌وه تا دانشگاهی میلی که دوا‌یه بوو به‌مه‌جید واقفی، رۆ‌ش‌ت‌ن و له‌وئ له‌گه‌ل پ‌ش‌ت‌وا‌زیه‌کی گه‌رمی ده‌یان هه‌زار که‌س رووبه‌روو بوون، له‌و‌ش جه‌لیل گادانی به‌وتاری خ‌ز‌ی پ‌ش‌ت‌وانی گه‌لی کوردی له‌را‌ه‌رین راگه‌یاندا و له‌مه‌به‌دا کۆمه‌له‌ی کوردانی تاران وه‌ک ئۆرگان‌ت‌یک‌ی ت‌یک‌ۆشه‌ر ح‌یس‌ایی بۆ ده‌ک‌را و له‌زۆره‌ی ر‌ی‌پ‌ی‌وان و میت‌ینگه‌کاندا بانگ ده‌کران و نۆ‌یه‌ی تایه‌تیان بۆ پ‌ش‌که‌ش کردنی وتار بۆ داده‌نان.

له‌مانگی خه‌زه‌له‌وردا ته‌و‌رم‌ی ر‌ی‌پ‌ی‌وان یه‌که‌جار زۆر بوو، که‌مه‌تر شو‌تی‌ی ئ‌یران ما‌بوو که‌خ‌ز‌ی‌شان‌دانی ت‌یدا ساز نه‌بوو‌ی و خه‌ل‌ک به‌ناش‌ک‌را نه‌پ‌ز‌ای‌ته شه‌قامه‌کان و د‌ژی‌شا و بنه‌ماله و داروده‌سته‌که‌ی دروش‌م‌یان نه‌دا‌ی. وته‌ی خومه‌ینی که‌رای‌گه‌یاندا:

«شا ده‌ی‌ه‌ی پروا» ه‌ین‌ده‌ی دی خه‌ل‌کی هاندا.

شا له‌به‌رامبه‌ر نهم ته‌و‌رم‌ه‌دا به‌را‌ده‌یه‌ک لاواز به‌بوو که له‌هاوینی ۵۷ را تا زستان س‌ی سه‌رۆک وه‌زیری گۆ‌ری که‌بر‌تی بوون له: شه‌ریف ن‌یم‌امی، نه‌زه‌اری و دوک‌ت‌ۆر شاپووری به‌ختیار، به‌لام نهم نا‌ل و گۆ‌نه‌نه‌ت‌ه‌ن‌یا که‌ل‌کیان نه‌بوو، به‌ل‌کو له‌مانگی خه‌زه‌له‌وردا له‌به‌رامبه‌ر و‌ستی خه‌ل‌ک له‌سه‌ر نازاد کردنی به‌ند‌یبه‌سیاسیه‌کان به‌چۆک دا‌هات و فه‌رمانی دا ده‌سته‌ده‌سته زین‌دان‌یه‌سیاسیه‌کان له‌هه‌موو شاره‌کان نازاد کمن. هه‌ر نهم ده‌س‌ک‌موته‌که‌بوو به‌ه‌ۆ‌ی نازادی هه‌زاران به‌ند‌ی‌سیاسی، خه‌ل‌کی زیات‌ر هان دا و بوو به‌ج‌یت‌ژ‌یک‌ی گ‌شت‌ی و له‌ماوه‌یه‌کی که‌مه‌دا وه‌زعی شاره‌کان و به‌تایبه‌تی تارانی گۆ‌ری.

جگه له‌سه‌ردان و به‌خ‌یر هاته‌وه و سو‌یاس له‌خ‌ۆ‌اگر‌یی به‌ند‌یبه‌کان، بار‌ست‌ایی

خویشاندانه کانش گۆردرا و خەلک خوازباری دەسکەوتی زیاتر بوون.

بۆ ئوموئە کاک غەنی بلووریان کە لە بەندیخانەی شیراز ھاتەو و لە تاران لە مالی جەلیل گادانی بوو، بە ھەزاران کەس بۆ چاوپێکەوتنی ھاتن و ھەیان رۆژنامە نووس و ھەوالدەر لە رۆژدا چاویان پیتی دەگەوت.

گەر ئاموئە کاک غەنی بۆ مەھاباد بە پێچەوانەی ویستی خوێ، کرا بە پیشوازنییەکی وا گەرم کە ٦٠ ھەزار کەس لەم شارەدا لە بۆلاری تەوریز کۆبوونەو و گەیشتنەوئە تا مالی خوێان کە لە گەڕەکی نەرمەنیان بوو، چوار سەعاتی خەیاندا.

ھەر لەم مانگەدا کۆمیتەی ناوەندی حزبی دیموکراتی کوردستان لە بەغدا بھاری دابوو کە لەئێر ناوی «کۆمیتەی زاگرس» چەند ئەندامی رێبەری و کادری حیزب بە نھیتی بەگەڕێنەو کوردستانی ئێران. بە خوشییەو ئەم بھارە بەرێوە چوو، لە پیشدا دوکتۆر قاسملوو، مامۆستا عەبدوللا حەسەن زادە، کاک ئەمیر قازی، کاک ھاشم کەرمی، کاک سەلیم بابانزادە، سەید رەسوول دێھقان و مەلا حەسەن شیوەسەلی و دوای مانگی کاک حەمەدەمین سیراجی گەڕانەو و بە تەرتیب لە تاران، مەھاباد، کەرماشان، سنە، بۆکان، پیرانشەر، ورمێ و سەقز بە نھیتی خەریکی کارو تیکۆشان بوون. ئەو کارە یەکیەک لە باشترین نەڕکەکانی حیزبی بوو، چونکە پیشتر ھێندیک کەس خەریکی سازکردنی رێکخراوی دیکە بوون.

شا لە مانگی سەرماوژدا بۆ ئەوئە ویزعی مەھاباد نارام کاتەو و جێ پێشک بۆ خوێ لە نیو دارودەستەکی خویدا بەتێتەو، سەھبۆد کەرم و رەھرامی نارد بۆ ئەوئە بەلکو لە دوستانەتیی و خوشەویستی پێشوی لە نیو خەلکدا کەلک وەرگرت و کاریک بۆ شا بکا و کوردستانی پێ نارام کاتەو، بەلام لە لایەن کەسیک بە ناوی سەید عومەر پەلاماری درایە سەر. پۆلیسە کانش سەید عومەریان دایە بەر دەستریژ و شەھیدیان کرد. ناوبراو دووھەم قوربانیی ئەم خویشاندانانە بوو لە شاری مەھاباد کە بە شکۆیەکی زۆرھو تەسلیم بەخاک کرا و رێپێوانیکی گەورە بۆ رێکخرا.

شا لە ناخیریەکاندا کە دیتی ئەمریکا پستی تێدەکا و ژێتێرال ھاوئیز خەریکی رێککەوتن لەگەڵ ئۆتۆریسیۆنە، ناماددە سازش بوو، تەنانەت گوئیشی: «ئەو خەلکی ئێران گوێم لە دەنگی شۆڕشکەتان بوو»، بەلام زۆر درەنگ بیوو، ھەم لە نیو خەلک نێتباری نەماوو، ھەم لە روانگە نیو ئەوئەویەو سۆمەعی لە دەست چوو، تەنانەت

دست و پتو دنده کانی خوشی ورده ورده پشتیان تیکرد بوو.

لهم بهینه دا به کهلک و درگرتن له ههلو ممرج له زۆر شویتنی ئیتران و ههروهها له کوردستانیش هیندیک کۆر و کۆمهلی دیوکر اتیک له نیو ماموستایان، خویندکاران و قوتایان پتکهاتبوو که له ریکخستنی ریتپوان و بهیاردان له سهه دزینه وهی ریکه حمللی گیروگرفته کانی سنفی زۆر به کهلک بوون و به رهو نهوه دهچوو خهلک خۆیان بهرپوه بردنی کاره گشتیه کانی و نه مستو بگرن.

زهخت و زۆری ساواک و کار به دهستانی ریتیم نه مابوو، له هیندیک شوین شوپش سهه ری ههله دابوو، کوردستان په کتیک لهم شوینانه بوو که بۆ نه م کارانه دست پتسخه ری ده کرد.

له زۆر شوین مانگرتن دهاته گۆزی و له چوارچیتوهی گونجاودا داخوازییه کانی خۆیان دابین ده کرد، خۆیشاندانه کانی کوردستان وا په ره گرتوو ببوون، که غهیره کوردهکان هیندیک جار به تایبه تی ناخوندهکان له شاره کانی دیکه وه دهاتن، هیتزیکه تازی دهروونیان پهیدا ده کرد و دهگه رانهوه. تهواوی شاره کانی کوردستان و دک تاران و شوته کانی دیکه راست بهیونه وه.

له سهه فتولی خومهینی نه رته شیهیه کانی کهم کهم دهستیان له کار ده کیشایمه وه له ریزی خۆیشاندانه راندا ده بینران.

نه مریکا و ولاتانی رۆژناوا پشتیان له شا کرد و نه مریان ده کرد ئیتران به جی بیلنی. شا تازه هیچ هومیدیکه بۆ نه مابوو، رۆژی ۲۶ ی به فرانباری ۱۳۵۷ له فرۆکه خانهی میهرناباده ئیترانی به جیهیتشت. رۆشتنی شا تهواوی ئیترانی غهرقی شادی و خوشی کرد. له ماوهی ۲۴ سهعاتدا هیچ پهیکه ریکه شا و باوکی به سهه پتوه نه ما و هه موو خرانه خواره وه.

حموتوویهک دواتر بۆ په کهم جار له میژوودا له تالازی فیردوسی زانستگهی تاران له لایم کۆمهلی کوردانی تاران که نهوکات به ریرسی په کهمی جهلیل گادانی بوو، رۆ و رهسمی ۲ ی رتیه ندان، رۆژی دامه زانی کۆمار پتکهات، په کهم وتار له سهه کۆمار و پتشموا و غه دری ریتیم له کورد له لایم کاک جهلیل گادانییه وه پتشمکشی به شدار بووان کرا، دووهه م وتار به پتی بهرنامه له لایم کاک صارم الدین صادق وه زیریمه وه به زمانی فارسی هه م لهم ماوه دا که له سهه ره وه باس کرا، پتشمکشی به شداران کرا که به شتیکه زۆریش له وان کهمایه تی و خویندکاره غهیره کوردهکان بوون. نه م رۆ و رهسمه

پيشوازيه‌کي گه‌م وینه‌ی لی کرا و همستی خه‌لکی زور هه‌ژاند.

هه‌ر له‌هه‌وتوی یه‌که‌می رتیه‌نداندا نه‌و ری و رسمه‌ له‌چهند شاری کوردستان به‌تاییه‌تی له‌مه‌هاباد به‌پتوه‌چوو، که‌ شوپنه‌مواری تاییه‌تیی خوی له‌پتوموونی ریزه‌کانی حیزب دانا و هانده‌رتکی به‌هیز بوو.

شا رویشتبوو، به‌لام ریتی پاشایه‌تیی به‌سه‌روک و زیری دوکتور شاپوری به‌ختیار هه‌ر مابوو. ناوبراویش زوری هه‌ولدا به‌شپوه‌یه‌ک وه‌زعه‌که‌ راگری، به‌لام تازه‌ پاشه‌کشه‌ مه‌حال بوو. نه‌و دسکه‌وته‌ی که‌ به‌نرخه‌ی خوییشانان و مانگرتن و به‌هاوکاری هه‌مه‌لایه‌نه‌ی هه‌موو چین و توپزه‌کان پیکه‌اتبوو، که‌پانه‌وی شای غه‌یره‌ مومکین کردبوو، خه‌لک رۆژ له‌گه‌ل رۆژ به‌هومیدی دامه‌زرانی دیموکراسی و هاتنه‌ سهرکاری حکومه‌تیی که‌لی زیاتر هه‌ولیان ددا. خوییشانان بێ پسانه‌مه‌ له‌ تاران و شاره‌ گه‌وره‌کان به‌رده‌وام بوو.

خومه‌ینی به‌ وه‌عد و به‌لینی زیرین که‌ به‌ قسه‌ چی تیدا نه‌هیشتبوه‌وه، له‌ نیو دلی خه‌لکدا به‌تعاوی جیی خوی کردبووه‌وه، ته‌بلیغات چیه‌کانی سه‌ر به‌ ناخونده‌کان به‌هه‌موو نيمکاناتی خویانه‌وه، له‌ هه‌زاران مرگه‌وت، له‌ هه‌موو ته‌کیه‌ و خانه‌قاکان، له‌تعاوی خوییشاناندا که‌کان دا ته‌بلیغان بۆ ده‌کرد، شه‌و نه‌بوو له‌چهند که‌نالی رادیو و تلویزیونی دنیا باسی نه‌کری، و توپژ له‌گه‌ل خوی یا قسه‌که‌ره‌کانی دوروبه‌ری نه‌کری. مه‌سه‌له‌ی نیران و خومه‌ینی به‌تاییه‌تی دواي رویشتنی شا، پر هات و هاوارترین سوژه‌ی سیاسیی نه‌و کات بوو، خوشه‌ویستی خومه‌ینی گه‌یشتبوه‌ راده‌یه‌ک که‌ کۆنه‌په‌رستان بۆیان بلاوکردبووه‌ وینه‌ی له‌ مانگدا هه‌یه‌ و به‌کرده‌وش به‌هه‌زاران کس دهبانه‌وانییه‌ مانگ، به‌لکو وینه‌ی خومه‌ینی تیدا بیه‌ن.

نهم وه‌زعه‌ به‌تاییه‌تی دواي سه‌فه‌ری موهمندیس بازرگان و همسه‌ن نزیه‌ و دوکتور سه‌نجایی و چهند کهمی دیکه‌ بۆ پاریس و چاوپیکموتن و دانیشتیان له‌گه‌ل خومه‌ینی، نه‌میریکا و ولاتانی غه‌ری رازی کردبوو که‌ خومه‌ینی به‌گه‌رپته‌وه‌ تاران و ده‌ک بۆ خوی گوتبووی له‌گۆشه‌ی مرگوتیک دانیشتی و خه‌ریکی کاروباری نایینی خوی بێ.

رۆژی ۱۲ی رتیه‌ندان فه‌رانسه‌وییه‌کان به‌ته‌یاره‌ و نیسکورتی خویان هینایانه‌وه‌ فره‌گه‌خانه‌ی میه‌رناپاد. له‌مه‌یدانی نازادییه‌وه‌ تا ناخه‌ری شار له‌لایهن چهند ملیۆن خه‌لکه‌وه‌، پيشوازيه‌کي وای لیکرا که‌ له‌ میژوودا نه‌مینه‌ردابوو. له‌به‌ر زۆری خه‌لک به‌هتلیکۆته‌ر بره‌یان بۆ گۆرستانی به‌هه‌شتی زه‌ه‌را تا سه‌ری گلکۆی شه‌هیدان بدا.

هەر ئەر و پېشوازىيە، ھۆيەكى گىرىنگ بوو بۆلە خۇبايى بوون و دامىزاندى
 دىكتاتورىيەتى خومەينى. شاراوە نىيە كە خومەينى لە ھاندانى جەماوەرى نايىنىدا
 ئومبەرى تەنسىرى ھەبوو. بۆيە ئەر لە ھاندان نەدەوستان، ھېژدەكانى دىكەمى خەباتكارىش
 كە بە ھەزاران قوربانيان بۆ نازادى دابوو، خۇيان ئاشكرا كرد.

ھەرچەند ھەر كام لەوانىش ھەر لە سەرتەى خۇيشاندانەكاندا بە پىتى تواناى خۇيان
 بەشدارى چالاكانەيان كردبوو، بەلام دواى ھاتنەوئى خومەينى بە پانەو ھاتنە مەيدان.
 زۆر جار لە رەيتوانەكاندا خۆبەزل زانى و خۆسەپىنى ئىسلامىيە بن ئاژويەكان بەرچاو
 دەكەوت و ئەر چەشنە بۆ چوونەش بۆ زۆر كەس جىتى پرسىار بوو، كە لە دوا رۆژدا لەگەل
 ئەوانە چۆن دەژىن، بەلام خەلەكە كە نەوئەندە لە رەژىم بىزار بوون كە دەگوترا «ھەر شا بھوا،
 ھەر چى دەين، با بىتى»، ھىچ كەس لە بىرى پىكەيتانى بەرەيەكى پىشكەموتنەخوژدا نەبوو.
 نەگەر جاروبارىش كە ئوموئەى زىندوو لەم بەتەو ھەيە، دلسۆزىك يا خاوەن ئەزموونىك
 نەم مەسەلەى لەگەل باس كردبان، بە گەمە وەلام دەدرايەو و ھىچ كات جىتى نەدەگرت.

سەرتەنجام بۆ رەزگارى لەم وەزە ناروون و تىكەل پىكەلەى ئەر كات، رۆژى ۲۲ى
 رەيەندان راپەرىنى گەشتى و ھەلەكوتان بۆ سەر بىكە و بونىادەكانى رەژىم لە پىش
 ھەمويانەو ھىزى رەستاخىز، بونىادى پەھلەوى و بەندىخانەى ئەر ئىن دەستى پىكرد.

ئابى لە بىرمان بچەتەو كە يەكەم دەستەكانى پەلاماردە بۆ سەر نەم شوتانە چەيكە
 فەيدايەكان و موچاھەدىنى خەلەك بوون. جەماوەر دواى ئەر ئەر دەستى داىە. بە تايەتى
 دواى دەپرىنى پەشتىوانى لە شۆرش لە لاىن بەشەيكى بەرچاو لە ئەفرادى ھىزى
 ھەوايەمە، پادگانەكانى تاران يەك بە دواى يەكدا تەسلىمى مىللەت بوون. ئەرەى
 خۆراگىشى كردبا. بە زۆر بە چۆكدا دەھىندرا كە بە خۆشەيەو رادەى ئەرەى نەوانە زۆر كەم بوو.

راپەرىن سەركەموت، بەلام دەسكەوتەكەى تەنبا لە لاىن ناخوئە توندروەكانەو دەستى
 بەسەردا گىرا. ئەرەى زۆر زوو دەستيان بەسەر ھەموو شە داگرت، ھەكوومەتەيكى كاتى بە
 سەرۆكايەتەى موھەندەس بازەگان پىكەھات تا كارەكان بەرەتەمەرى. رەژىمى پاشايەتى
 پىچرايەمە، بەلام روانگەى زۆر روون نەبوو، كەس نەيدەزانى چ شەيك دىتە جىتى.

لە رۆژى ۲۲ى رەيەندان و چەند رۆژىش دواتر لە زۆرىەى شارەكان پەلامار دراىە سەر
 بىكە و بونىادە نىزامى و پادگانەكان بە تايەتى ژاندارمەرى و شارەوانى. بەشەيك لەو
 چەك و چۆلەى دەست شۆرشگىتان دەكەموت، دەدرا بە خەلەك تا لە جىاتى دارەستەكانى

پیشوو که بۆ دیفاع له خۆیان به دهستیانهوه بوو، که لکی لێ وەرگرن. زۆر زووش لهمهر شاریک له چهند شوێن دهویدی نامووزشی نیزامی بۆ خهڵک داندرا.

دیارههم وهزعه کوردستانیسی گرتوه، جگه لهویدی له شارهکان شاردهوانی و ژاندارمری چهک کران، به تابهتی له گوندهکانی کوردستانی ناوهندی له ژێر چاوهڕێی هیتدیک له بهرپرسانی حیزبی وەک سهید رهسوول دیهقان و چهند هاوڕێی دیکهی حیزبی، یا نهگهر نموانیش فریا نهگهوتبان، خهڵک بۆ خۆی پاسگاکانی ژاندارمهیان چهک دهکرد، چهکهکان بۆ وریای زیاتر و پارێزگاری دسکموتهکانی شوێش له گهلیک شوێن دراوان به خهڵکی خاوهن ههست.

خهڵک که له رووخانی یهکجاری رێژی شا دلنیا ببوون، جگه له بیهینی دهویدی نیزامی و ههڵگرتهی چهک بیری بهرپوهبردنی شار و گوندهکانیشیان له رێگی شوواری خهڵکیهوه بۆ هاته پیش و بهر لهووش دواتر له لایهن حیزمهوه بۆ ههر کام له کاردکانی کۆمهڵ نوسولتیک دانرا، به شتوبهک خۆیان ولاتیان نیدهاره دهکرد، روحی هاوکاری و بریهتی نمو سهردهمه جێگهی رهزاههندی و سوپاس بووه.

بههۆی تیکۆشانی هاوڕێانی حیزبی له تاران لهبهر وهزعی تابهتی و ستراتیژیکی کوردستان و نهخشی بهرچاویان له درێژی سالی ۱۵۷، له رۆژدکانی ناخری رهشهمهی ۱۳۵۷ و هفتیک له لایهن دولهتی کاتیی بازرگانهوه هاته مههاباد که داریوش فروهر و دوکتۆر نیسماعیلی نهردهلاتیش لهگهڵ بوون. نهم وهفده لهگهڵ نوێنهرازی هیزه سیاسیهکان و یهک لهوان دوکتۆر قاسملوو سکرتیری گشتی و نوێنهری حیزبی دیموکرات له مالی میرزا رهحیمی خهرازی دانیشن و به درێژی قسهیان کرد.

له ناکامدا وستی گهلی کورد له حکومهتی کاتی له ۸ ماددهدا نووسراو پێشکهشیان کرا. ههوت خال لهم خالاته زۆر باش بوون، بهلام خالی ههشتم مهعلوم نمبوو دوکتۆر قاسملوو بۆ لهم ههلوهمهجه ناسکهدا قبوولی کردووه؟ و بۆ چۆنه ژێر تهئسیری پێشیار ددرانی نهم خاله؟

نهم خاله که لهسهر قیادهی مووهقهتی پارتی بوو، له سالهکانی دوایدا زانی زۆری به جوولانهوهی کورد گه پاند. (*)

(*) له ماددهی ههشتمدا به پێچهوانهی نوسوولی میوانداری و کوردهیهتی له حکومهت داوا کرابوو قیاده مووهقهت له ئێران نهئێت.

نم وتووژده و ۸ خاله که وک دواییش دهرکه وت، هیوايه کی نموتزی نه به خشی و به تاییه تی حیزی دیموکراتی دنیا نه کرد. نیستا هینه ته که نه گه رابووه که به پتی گه لالی داپژراو و زحمه تی زوری جه لیل گادانی و سرگورد عه بیاسی که له تارانموه به تاییه تی بۆ نم مه سه له هاتبوونهوه، ههروهه له ژیر چاوه دپیری دوکتۆز قاسملوودا، به فیداکاری چهند نفه سر و دهرجه داری کورد و نیشتمانپه روهه، سه رهنگ نیرده ج قادری، کاک حامید گموهه ری، سه روان نه فشین، سه روان جاویدفه ر(ههژار) کاک سه لاح فازلی له رۆژی ۳۰ی ره شه مه پادگانی مه هاباد یخ خوین پژی^(*) له لایه ن حیزمه دهستی به سه ردا گیرا و سه رگورد عه بیاسی بۆ ماوه یه کی کورت کرا به فه رمانده ی پادگان.

حیزب هه ر نو کات رایگه یاند که مه به مستی له م کاره دژایه تی له گه ل حکومه تی کاتی و خومه یی نییه، پتوبستی به چه ک و چۆل بۆ خه لک و ناماده کردنیان بۆ دیفاع له شوپشه. ده توان به ریرستیکی دیکه دابنن. به شتویه کی زۆر ناسایی موشکیله که مه ل بوو، به په یام له تاران را دوکتۆز نیسماعیل نه رده لان که هه م کورد بوو، هه م نه نداهمی هه یه ته تی وتووژ بوو، بۆ ماوه یه ک وک سه ره ره مستی پادگان دیاری کرا و دوایه ش فه رمانده یه کی کوردی دیکه یان نارد، به لام له م ماوه دا ده مه لات و پاراستنی پادگان زیاتر به ده ست حیزمه ده بوو، چونکه هه ر رۆژی هه وه ل سه ربازه دکان بۆ شه رکهانی خوێان به یی کرانه وه. نه فه ره دکانیش که له پێشدا هه موو گیرابوون، دوا ی چهند رۆژ نازاد کران و بۆ شه رکهانی خوێان به یی کرانه وه.

نم کاره تا راده یه ک حکومه تی سه به رته به حیزب ره ش به نتر کرد، به پێچه وانه له سه ره خه لک ته نسیری زۆر باشی هه بوو، به تاییه تی که به شتیک له چه که کان له نیو خه لکدا بلاو کرانه وه و سه ده ته نه نگیکیش بۆ پاراستنی نه زمی نیو شه ر در به شوو رای شه ر. نه یارانی حیزب زۆریان هه ولدا که لکی خراپ له م کاره وه ره بگرن، به لام ته نسیرتیکی گرینگی له سه ره زه نیی خه لک دانه نا.

هه تا گرتنی پادگانی مه هابادیش حیزب هه ر به نیوه نه یینی کاری ده کرد و له زۆر شوین به ناشکرای نه ده هاته مه دیدان، به لام له وه زیاتر مانموه ی به م شتیه ره وا نه بوو، ده بوو خۆی ناشکرا بگا و به م پێشه قه واره ی حیزب به رینتر کاته وه، به تاییه تی هه تا

(*) ته نیا سه رتیپ پزشک پوور له لایه ن سه ربازتیکی بروجدی به سووکی بریندار بیو، به لام له گه ل نه موش به داربوش فره وه ره دا که ناوێ زواشی بووه، به یی کراوه بۆ تاران.

نهو کاتیش حیزیتیکی دیکه‌ی ناسراو نه‌بوو، نه‌وانه‌ی که دوایه‌ش بوونه کۆمه‌له، له‌و کاتدا له‌هر شار و ناوچه‌یه‌ک ناوتیکیان هه‌بوو.

به‌رپرسانه‌تی گرینگ و میژوویی که له‌ کوردستان و له‌و هه‌لومه‌رحمدا به‌ تابه‌تی که‌وتبووه‌ سهرشانی حیزب، پیوسته‌ی ناشکرا‌بوونی حیزبی زیاتر کرد. بۆ‌نعم مه‌به‌سته‌ به‌یار درا میتینگێک پێک به‌ی، پێشتر هاوڕێیانی حیزبی له‌ کۆمیته‌ی شارستانه‌کان هه‌ر له‌ تاران و کرمانشاه‌وه‌ تا ماکو‌ ناگادار کرابوون، بۆ‌ مه‌راسیمه‌که‌ نوێنه‌ر بنێرن.

روژی ۱۱ی رده‌شه‌مه‌ی ۱۳۵۷ له‌ میتینگێکی به‌رینه‌ی سه‌ده‌ هه‌زار کهمی له‌ ستادیۆمی وه‌رزیشی مه‌هاباد به‌ رێ و رسمێکی پر شکۆ و پێشکەش‌کردنی وتاریک له‌ لایهن سکرته‌ری گشتی حیزب دوکتور قاسملوو ناشکرا‌بوونی حیزب راگه‌یه‌ندرا و له‌و کاته‌وه‌، له‌ شار و ناوچه‌کان به‌ ناشکرا ده‌فته‌ری حیزب گرایه‌وه‌. هه‌زاران کهم بۆ‌هاتنه‌ نێو ریزی حیزب خۆیان ناو‌نووس کرد.

جێگه‌ی وه‌بیر هه‌تانه‌وه‌یه‌ که‌ دوکتور قاسملوو بۆ‌ به‌شێکی زۆری خه‌لکی کوردستان غه‌ریب و نه‌ناسراو بوو، به‌لام له‌ پێش‌قه‌سه‌کردنه‌که‌ی دوکتور له‌ لایهن جه‌لیل گادانی که‌ له‌ تاران دوه‌ بۆ‌ به‌شداری له‌ میتینگ هات‌بووه‌وه‌ و به‌پێوه‌به‌ری نهم میتینگه‌ش بوو، دوکتور قاسملوی به‌ جه‌ماوهر ناساند.

به‌داخه‌وه‌ زوو ده‌رک‌ه‌وت که‌ گوته‌ی به‌رپرسانی حکومه‌تی کاتی و خومه‌ینی له‌ باری کوردستان و مافی گه‌لان هه‌روه‌ک گوته‌ی شا و داروده‌سته‌که‌ی کپ و که‌مه‌. تێکۆشانی ۳۳ ساله‌ی پێشوو، هه‌ل‌دانی به‌رچاوی ده‌وری شۆرش له‌ لایهن خه‌لکی کوردستان و هاوکاری حیزب لهم‌ ماوه‌دا بۆ‌ بردنه‌ پێشی کاره‌کان له‌ لایهن ناخونده‌کانه‌وه‌ هه‌چ بایه‌خی بۆ‌ دانه‌ندرا، داخوازه‌ هه‌شت ماده‌دیه‌که‌ش به‌ ته‌واوی پشت‌گوێ‌ خرا و له‌ بیر خۆیان برده‌وه‌.

به‌وه‌ش رانه‌وه‌ستان، له‌ نه‌مو‌روژی ۵۸دا شه‌پتکی نه‌خوازاراوی چهند روژه‌ به‌سه‌ر شاری سه‌دا سه‌پا که‌ به‌ ده‌یان کهمی تێدا کوژرا، حیزبی نێمه‌ به‌و په‌ری له‌ خۆ‌بوردووییه‌وه‌ بۆ‌ ته‌واو کردنی نهم شه‌ره‌ له‌ کوردستان و تاران هه‌ولی دا. له‌ مانگی بانه‌مه‌ری هه‌ر نه‌مو ساله‌دا بۆ‌ پێشگری له‌ میتینگێ حیزبی دیوکرات شه‌پتکی خۆ‌ئاواییان له‌ نه‌غمده‌ ساز کرد که‌ سه‌دان کهم له‌ کوورد و عه‌جه‌می نهم شاره‌ و شاره‌کانی دی که‌ بۆ‌ به‌شداری میتینگ چووبوون، بوونه‌ قوربانیی نامانجی پیسی کۆنه‌په‌رستان و کۆنه‌ ساواکییه‌کان.

به‌وه‌ش قه‌مانه‌تیان نه‌کرد، پیلانگه‌تری هه‌ر درێژدی هه‌بوو. هه‌چ کام لهم‌ رووداوه‌

دلتمیزتانه نه نه نیا حیزی نیشلمژاند، به لکو همستکردن به به یرسایه تیی به یرسانی حیزی زیاتر کرد. حیزب باشی دزدانی که ساواکییه کانی پیشوو و کونه پهرستانی خاوند دده لاته له شوتنه جزا و جزه کان چون له دوری بهک هالاون و زور جاریش بچوونی خوی به وته و نووسراوه راده گه یاند، به لام قهتی گوئی نه درایه سهره رای نه ودهش کاره کانی خوی ههر درتیره دا.

خومهینی و دارودهسته که ی مه بهستیان لهم شمرا نه لاواکردنی ههستی نه تموایه تیی خه لک و زوق کردنه و دی ناته بابیه کانی مه زه بیی نیوان سوننی و شیعه کان بوو تا بتوان سوودی دلخوازی لی وهرگرن.

ههر لهم پیناوده دا خومهینی ویستی به زووترین کات، کوماری نیسلامی به سهر خه لکدا به پینتی و مهو قعییه تی خوی لهم چوارچیتوده و هک نیمام قایمتر بکا، بویه قهراری دا رۆزی ۱۲ ی خاکه لیه به ریفرا ندۆم و وهرگرتنی دهنگی «ناری و نا» بئ نه و دی هیچ کهس بزانی نیوده رۆکی کوماری نیسلامی چیه و یاسایه کی بو داندرا بئ، چاوی خه لک به هستی و دهنگی خه لک له گه ل رای خوی بخا.

حیزی نیه به ههستی به یرسایه تیه وه رۆژتیک بهر له به پتوده چوونی ریفرا ندۆم ههیشه تیکی پایه بهرزی به سمرۆکایه تی دوکتور قاسملوو و نه نداهه تیی غه نی بلووریان، نه میر قازی، محمد نه مین سیراجی، سه نار مامه دی، نه بی قادری، دوکتور سادق شه ره فکه نلی، عه لی که ریی و جه لیل گادانی ناره قوم و چاویان به خومهینی کموت. له گه ل دهر پرنی پشتیوانی له شۆرش گه لان له سهر به نه مای قسه کانی ایت الله تاله قانی که له سه گوتبوی: «خودم رختاری مافی بئ نه لا نهو لای خوتانه» پیشنیاری بئ کرا نهویش ته نییدی نهو هه لوتسته بکا و رای بکه یه نن تا گه لی کورد له دابین بوونی نه مافه ره وایه دلنیا بئ و به م دلخوشیه وه دهنگ به کوماری نیسلامی بدا. به لام ههر هیتای و بر دی ناخریه که ش وشه یه کی لهم بابه ته به دهمدا نه هاتوو و ولامه که ی «همه باید مسلم باشند» بووه و هیچی دی.

دوو جاری دیش شه ی نه غه ده له جۆزه ردانی ۵۸ و هه دتیک دی به سمرۆکایه تی دوکتور قاسملوو بو تهو زیح له سهر شه ره که، جاری سه به م جه لیل گادانی له گه ل جوو تیاریان ناوچه کان چوونه لای خومهینی، به لام فکری خومهینی قاییلی گۆزان نه بوو. و هه دی یه کم گه راوه تاران و له مالی جه لیل گادانی کۆبو نه و ده کی درتیری چهند

سمعاتی کرد، به خوشییاموه له گهل نه و دی چنډ کس موافقی دنگدان به کۆماری نیسلا می بوون، زۆریه ی هاو پێشان موخالیف بوون، هه ر شمو به یانییه یهک نووسراو به تلیفون به کۆمیتیه ی شارستانه کان راگهیاندرا که حیزب به هۆی ناگادار نه بوون له نێوه روکی کۆماری نیسلا می دنگ نادا و ته حری می دهکا.

بێ گومان نه وه له لایسته ی حیزب خومه ینی و رێبهریه کی تا راده یهک له حیزب دلێش کرد، بهلام وهک به یاریکی بهرپرسانه و شوێ شگێرانه و نیشانه یهک له تملیم نه بوونی کۆترانه له بهرامبه ر نه زه دی خومه ینی و باقی ناخونده کاندای بۆ میژوو دهمی تیتاموه. راستی نهو به یار و بۆ جوونه ش له شازده^(*) سالی رابردوودا به تمواوی ده رکو توه و بۆ دنیا روونه. هه ر نهو وه فده به دوا ی چاو پێکهوتنی خومه ینییدا، له گهل موهه ندیس مه دی بازرگان سه روک وه زیری کاتیش چاو پێکهوتنی هه بووه، بهلام نهویش شتیکی وای نه گو توه که بۆنی بهرچاو خستنی مافی گهلانی نێران و یهک له وان گهل ی کوردی لێ بێ.

که ریه راندۆم کرا و خه لکی چاره ده شی نێران دهنگیان به کۆماری نیسلا میدا خومه ینی مه سه له ی مه جلیسی خو به رگانی هتیا به گوێی تا له سه ر دانانی قانونی نه ساسی و زۆر مه سه له ی دی بدۆین. له م بهاره شدا حیزب به پێچهوانه ی چاوه روانی ده وله تی کاتی، سه کرتیری حیزب دوکتور قاسملوی له کورده ستان کاندید کرد، که به خوشییاموه به دهنگی زۆر باش ده رچوو.

دیار بوو خومه ینی کینه ی له کورد له دل به ره شه که ی دایه و نایه موی بیانی نی. له سه ر نهو نیگه رانی شه بوو که دوکتور قاسملو کاتی کۆبوونه و دی نوێنه رانی هه لێرێ دراو نه چوه خزمه ت نیصام! لهو ی خومه ینی ده پرسێ نه دی کوا دوکتور قاسملو، له وه لامدا ده لێن نه هاتوه، وه دهنگ دی و به غه ره زوه ده لێ «به ریا هاتبا!»

جا چ حوکمه تیکی بۆ دابوو، مه علوم نییه، زۆر وێ ده چی حوکمی تیرۆری هه ر نهو دم درایی.

حیزبه پێشکهوتنه خاوه کان و نهو رێکه راوانه ی بۆ مافی گهل کانیان تیده کۆشان، کاتیک دیتیان کۆماری نیسلا می سه پێندرا، به نیبته کاری کۆمه له ی حقوق زانانی نێران هه ولایاندا کۆنفرانسه یی به رین له زانسته ی تاران پێک بێن له ژێر سه رده یی «ویستی خه لکی نێران له قانونی نه ساسی» بۆ نه و دی چوارچێوه یهک دیاری کرێ و به م زوانه

(*) دیاره نیستا نه وه ۷۲۸ به سه ر نهو به ریه تیده په رێ و زیاته ر جێگه ی فمه ره.

دیوکراسیهت به تمواوی پیشیل نه کرئ و مافی گه لان بهرچاو بگیری، نم کونفرانسه که له ریکومتی ۵۸/۳/۲۹ تا ۵۸/۴/۶ ی خایاند، ۴۸ ددسته و حیزب و ریکخراوی تیدا بهمدار بوون، لمو ماوهدا ۶۵ کس له سر ممسه له کانی قانونی نهماسی قسه یان کرد که هی ۴۲ ددسته ی بهمدار بوو. جهلیل گادانی و نهمسه د نیران زاده لم کونفرانسه دا و دک نویتنری حیزب بهمدار بوون و وتارده کیان له لایم به شداران پیشوازیسه کی گهرمی لیکرا. له و کونفرانسه دا پیشنیاری زور باش کران که به تمواوی لایه نگیری نازادی و دیوکراسی و و بهرچاو گرتنی مافی مروث به شیودی تاکه کمسی و کومهل بوو، که به داخموه هیچ یه ک لم هممو قسه جوان و مهنتقی و قانونییه بهرچاو نه گیران. دیکتاتوری که به هممو شیوه کانییموه لم کونفرانسه دا دلی باس له سر کردنی دوورودریژ مه حکومت کرابوو جینگهی هممو شتی به ناوی ویلایه تی «فقیه» له قانونی نهماسی داسه پاودا گرتمود.

هر به دوی نمودا کانونی گه لان و دک نوزگانیکی تیکوشهر به هاوکاری بی درخی دوکتور هدایت اله مه تین ددته ری له ددته ری و دکاله تی نهو پیشکها تیوو، له جه له سه کانی دوا ییدا قرار درا کونونه و ده یه کی بهرینی کانونی دیوکراتیکی گه لان له ۱۵ ی خهرمانان له شاری مه هاباد بگیری. کونفرانسی «ویستی گه لان له قانونی نهماسی» و هروه ها بهریری پیشکها تی کانونی دیوکراتیکی گه لان، به تاییه تی دیاری کردنی کونونه و دی دوهم له کوردستان و ههلسووران و تیکوشانی روشنیران و نه حزابی پیشکومتخواز، خومه یی که به هممو هیزیه و ده خمریکی سه پاندنی ویلایه تی «فقیه» بوو، تمواو تووه کردبوو، بهم هویانه و نیگمرانی زوری نمو له شکل گرتنی کاری دیوکراتیک و ترس له یه کگرتویی داها تویی حیزب و ریکخراوه پیشکومتخواز دکان نموی هیتایه سر نهو باوده که ههرچی زووتر سه رکوت و خفه قان ددست پی بکا.

بویه له روزه کانی ۲۲ و ۲۳ ی گه لاویژ، هیزی رهش و کونه بهرست رژانه شه قامه کانی تاران به تاییهت له شه قامی شاهه زای-ی جاران و نازادی دوایه، همرچی کتیبخانه بوو، به مستیان هممو خوانچه ی کتیب و رژه نامه فروشانیان ناو رتی بهردا، ددستری حیزبه کانی تووده و چریکیان داگیر کرد، هیزشیان کرده سر موجه ایده کانی، نموان به پشتیوانی ایت الله تاله قانی و خوزگری خویان لم هیزشه رزگار بوون. پاسداره کانی به روالت شورش درگای زانسته گیان گاله دا و جمویکی ناسالم و کونه بهرستانه به سر تاراند زال بوو!

روژی ۲۵ی گهلاوڙ له کوشکی لوان له مه‌ه‌باد به بڼه‌ی ۳۴مین سال‌روژی دامه‌زانی
حیزب بویه‌کم جار به ناشکرا جیژن گیرا، ری و ره‌سمی‌کی به شکو بوو، چ‌ند کمس
قسه‌یان کرد، جه‌لیل گادانی که به نویتم‌رایه‌تیی ریک‌خراوی حیزب له تاران هات‌بووه، له
نویه‌ قسه‌ی خوږدا گوتی: «نمودی من لمو چ‌ند روژدا له تاران دیومه به مانای راستی
خوږی کونه‌پمرستی ره‌شی مال و یرانکه‌ره، له کرده‌کانی شاش توند‌ترن» و نمودی دیت‌بووی
باسی کرد. ناوبراو ه‌روه‌ها گوتی: «حیزب ده‌بی ناماددی دیفاع یی، پت‌یسته به پتی
توانا جه‌ماوړه چ‌کدار بکا، نه‌گه‌ر نمو کاره نه‌کا، له کوردستانیش خه‌لک ده‌ه‌رن، ه‌روه‌ک
جو‌لا‌نمودی تورک‌من س‌ه‌رای کوتا، گه‌لی کوردیش ده‌کوتی.

لانی کم تا نمو س‌ه‌ع‌اتیش حیزب ناگادار نه‌بوو که روژی پ‌ن‌ش‌تر به ده‌سیسه‌ی
کونه‌پمرستانی ر‌ت‌رم ساواکیسه‌کان و ه‌یندیک گومان لیک‌راوی س‌مر به ع‌یراق له پ‌وه
شم‌ر‌یکی خو‌ت‌ناویان ساز‌ک‌رووه. لم ش‌ه‌ر‌دا که نزیکه‌ی حه‌وت‌ویه‌کی ک‌یشا، هم له
خه‌لک و هم له ه‌یزه‌کانی د‌وله‌تی ژماره‌یه‌کی زور کوژان و بر‌ین‌دار بوون.

خه‌لکی ناوچه له گوندی قوژی قه‌لا نزیک پ‌وه ته‌حم‌سونیان ک‌رد‌بوو، به‌لام نه‌ته‌نیا
گوتی نه‌د‌رایه، به‌ل‌کو دوکتور چ‌ه‌مرانیش که نمو کات مو‌شاو‌ری س‌ه‌روک و د‌زیران بوو، به
د‌ر‌نده‌ترین ش‌ت‌وه و به نیم‌کاناتی نه‌رت‌ه‌شی ش‌اوه ه‌یرشی ک‌رد‌نه س‌مر. ه‌یزی ه‌وایی و
کو‌ماندو‌ش‌یان بویه‌گ‌یانی ک‌رد و ده‌گه‌ر خ‌س‌ت‌بوو.

لم ش‌ه‌ر‌دا فر‌وکه‌یه‌ک و ه‌یلی کو‌ته‌ریک‌یش خ‌را‌نه خ‌وار‌وه. خ‌ومه‌ینی که تو‌و‌د‌یه‌که‌ی
به‌ویه‌پی خوږی گه‌ی‌ش‌ت‌بوو. روژی ۲۸ی گه‌لاوڙی ۱۳۵۸ فر‌مانی جه‌هادی د‌وی ک‌رد‌ان داو
حیزبی دیو‌ک‌رات‌یشی ه‌له‌وه‌ش‌اوه راگه‌یان‌د و جار‌یکی دی کو‌ود‌یت‌ای ۲۸ی گه‌لاوڙی سالی
۳۲ی شا بیري خه‌لک کم‌و‌ت‌وه.

ه‌یز‌یکی زو‌ری د‌یکه له چ‌مند لاوه به‌رو ه‌مو‌را‌مان بویه‌دوکتور چ‌ه‌مران ن‌یر‌د‌را. ناوبرا‌و‌ش
که س‌اله‌کانی پ‌ش‌تر د‌و‌رو‌ی چ‌ریکی له چ‌مند شو‌ین دی‌بوو، ده‌ستی کرد به ه‌یر‌ش‌یکی س‌م‌خت
و پان و به‌رین، هر که کاری پاودی ته‌واو کرد، به‌رو نه‌وس‌و‌ود و به‌ریوان، س‌ه‌ق‌ز و بانه
ود‌پی کم‌وت و له ه‌ه‌موو نمو شو‌ت‌انه ده‌ستی به کوشت و به‌ر کرد.

لم ش‌ه‌ر‌ان‌دا بویه‌نمودی خه‌لکی ساویلک‌ه‌ی شو‌ته‌کانی د‌یکه‌ی ن‌یران فر‌یو د‌ن و
بیانکه‌نه خوژاکی ش‌ه‌ر، به یی شم‌رم‌یی ته‌واو‌وه ته‌نانه‌ت له را‌دیو‌کان‌یش‌یان‌وه هاواریان
ده‌کرد، شا‌ه‌مر‌سته‌کان و به ت‌ای‌به‌ت ن‌یران‌یلیه‌کان یارمه‌تیی ک‌رد‌ان ده‌د‌ن.

لهم پتوهندییدا نامه یه کی سمرناو له له لایهن کۆمیتهی ناوهندی حیزبه وه له ریکه وتی
۱۳۵۸ / ۵ / ۲۸ بۆ کۆت و کۆمه لانی به شمردۆست و نازادیخوازی جیهان نووسراوه که
نه وهش دهقی و درگیراوه که یه تی له فارسییه وه:

نامه ی سمرناو له بۆ:

ناغای یاسر عه ده فات، ریه ری ریکه خراوی رزگاریدری فله مستین.

ناغای موعه مه ر قه زافی، سه رۆک جه ماهیری عه ده بی لیبی.

حه رزه تی پاپ، ریه ری کاتولیکه کانی جیهان.

جهنابی ناغای بریزتیف، «سه دری هه یه نه ر ده نیسه ی شوو رای یه رزی یه کیه تی سۆقیه ت

جهنابی ناغای ژیسکار دیسته ن، سه رۆک کۆماری فه رانه

جهنابی ناغای جوزف تیتۆ، سه رۆک کۆماری یوگوسلاوی

جهنابی ناغای فیلل کاسترۆ، سه رۆک وه زیرانی کووبا

جهنابی ناغای عه بدولفتاح نیسماعیل، سه رۆک کۆماری دیوکراتی یه مهن

ریکخراوی نه ته وه یه که گرتو وه کان

فیدراسیۆنی سه ندیکای جیهانیی کریکاران

ئهن تیتر ناسیۆنالی دوو هه م

ریکخراوی نیونه ته وه بی «حقوق دانانی» دیوکرات

خاچی سووری نیونه ته وه بی

نامیه تی نه تر ناسیۆنال

یونسکو

حیزی کۆمۆنیستی فه رانه

حیزی کۆمۆنیستی نیتالیا

حیزی سۆسیالیستی سوئید

حیزب سۆسیالیستی فه رانه

حیزی سۆسیالیستی نۆروژ

سه رۆک کۆماری فنلاند

«ده گمل ریز»

به سه رنجدان به و وه زعه نالۆزه ی که نیستا له کوردستانی ئێران پیکهاته وه، به

پیتوستان زانی روتی رووداودکانتان به ناگاداری بگه‌یه‌نین.

نیمه لمسه‌ر نمو ب‌روایه‌ین که روون کردنمودی بیروپای گشتی جیهان پیتوستانیه‌کی میژووبیه و ب‌و‌حله‌لی گیروگرفته‌کانی نمو ناوچه‌یه زۆر به که‌لک ده‌یی. ناگادارن که گه‌لی کورد شان به‌شانی هم‌موو گه‌لانی نیران له سه‌رده‌تای جوولانه‌ودی خه‌لکی نیران به‌رام‌بهر شای دیکتاتور، هه‌نگاوی ناودته مه‌یدانی خه‌باتمود و له‌و ریگایه‌دا له به‌خشینی گیان و مال و خوین و فیداکاری رۆله‌کانی خو‌ی نه‌پاراستوو. له‌بهر نه‌ودی گه‌لی کورد هیوادار بوو به رووخاندنی ریژی دیکتاتور، به مافه‌کانی ره‌وای نیشتمانی و مرۆفایه‌تی خو‌ی بگا. دوا‌ی رووخانی دیکتاتوری به‌مه‌الی په‌له‌وی، گه‌لی نیمه به هیواداریه‌کی زۆر ویسته‌کانی نیشتمانی خو‌ی سه‌باردت به خودموختاری له چوارچینوی نیرانی یه‌ک‌گرتوو و یه‌که‌پارچمدا له‌گه‌ل رتبه‌ری شو‌ش نیمام خومه‌ینی و دوه‌له‌تی کاتی کۆماری نیسلا‌می باس کرد. نیمه نه‌وجار ب‌و‌حله‌لی مه‌سه‌له‌ی کورد ریگا حه‌للی سیاسیمان هه‌لب‌ژارد و ریگای نیزامیمان ده‌لانا که شیودی کۆنی خه‌باتی خه‌لکی کوردستانه ب‌و‌ده‌دست هینانی مافه نیشتمانیه‌کانی. کارو باره‌کان به دانی به‌لینی دلخۆشکه‌ر تیه‌په‌ر بوو. دوه‌له‌تی کاتی به به‌هانه‌ی کاتی بوونی خو‌ی هه‌نگاویکی جیندی هه‌ل نه‌گرت و رتبه‌ری شو‌ش به‌لینی دا که له به‌پارنا‌مه‌ی یاسای به‌په‌رتی به مافی گه‌لانی غه‌یره فارسی نیران رابگا. له‌و ماوه‌یه‌دا ب‌و‌هینانه ژیر سیمه‌ری گیروگرفته‌ی به‌په‌رتی و خافلانندی بیروپای گشتی نیران، به مه‌سه‌له‌کانی لاوه‌کی پیلانیکی زۆر پتکه‌هات. له سنه، نه‌غه‌ده، تورک‌مهن سمحرا (گوبه‌د کاوس) خو‌په‌رم شار، مریوان و جیگا‌کانی تر هیندیک پیلان به‌په‌رتیوه چوو که بوو به‌هۆی کۆژانی هه‌زاران که‌س له خه‌لکی گه‌لانی زه‌جر دیسووی کورد و تورک‌مهن و عه‌ره‌ب و به‌لو‌وج.

رتبه‌ری شو‌ش و دوه‌له‌ت به قایم کردنی جیگای خو‌یان ورده ورده نازادیسه دیوکراتییه‌کانیان به‌رتسه‌ک کرد و ده‌ستیان کرد به سه‌رکوتی گه‌لانی نیران. له خو‌وزستان خه‌لکیکی که ب‌و‌ده‌دست هینانی مافی ره‌وای خو‌یان راست ب‌سو‌نومه، تیرباران کرد، تورک‌مهنه‌کانیان سه‌رکوت کرد و نیتسا هه‌ر نمو نه‌قشانه به هینزیکه‌ی هه‌رچی زیاتر و به په‌رچک کردنی هم‌موو هینزیکانی نه‌رتشه و ژاندارم‌ری و پاسداران له کوردستان به‌په‌رتی ده‌په‌ن. نیتسا له کوردستاندا شه‌پتکی ته‌واو عه‌یار به که‌لک و ده‌رگرتن له هینزی ناسمانی مودیرن، هینزی زه‌وی و تانک و تو‌یخانه ده‌ستی پتکه‌ردوو.

خولاسه‌ی که لام دیوکراسی جارتیکی دیکه‌ش له نئیران سه‌رکوت کرا. راگه‌یه‌نه گشتیه‌یه‌کان به توندی سانسۆز له‌سمریان به‌پتوه ده‌چن. قه‌لمه‌که‌کان شکاون، یاسای بنه‌په‌تیی داسه‌پاو هیچ کام له مافه‌کانی گهلانی وه‌خۆ نه‌گرتوه. سازمانه دیوکراتیه‌یه‌کان که‌وتوونه‌ته پهر په‌لاماری تاقمه ده‌مارگرژدکان و رووناکبیران و پیاوان و شیره ژنان که‌وتوونه‌ته ژئیر جه‌زده‌به و نازاره‌ده. دۆزینی بیرورا ده‌ستی پتکردوه. نیمام خومه‌ینی فه‌رمانی شکاندنی قه‌لم و سووتانی کتیه‌یه‌کان و چاپمه‌نیه دیوکراتیه‌یه‌کان له رتگای راگه‌یه‌نه گشتیه‌یه‌کان هه‌موو رۆژی دوویات ده‌کاته‌وو و ده‌ ورده دیکتاتۆری رده‌ی مه‌زه‌به‌ی به‌شێوی سه‌ده‌کانی ناوه‌ندی له‌ نئیران دا بلۆ ده‌بێته‌وه.

له‌ حالی حازردا به‌رنامه‌ی ده‌وله‌ت و ریه‌رایه‌تیی نیمام خومه‌ینی بۆ کوردستان که به‌ سه‌نگه‌ری نازادی و دیوکراسیی نئیران نیتوانگی ده‌رکردوه. سه‌رکوتی هه‌موو هێزه سیاسییه‌کان و دوویات کردنه‌وه‌ی به‌رنامه‌کانی محمه‌د ره‌زا شا و بابیه‌تی به‌ توند و تیریه‌کی زیاترده‌وه. نیمام له‌ راستیدا به‌رامبه‌ر به‌ هه‌موو میلله‌تی کورد جیهادی راگه‌یانده‌وه. هاواری ده‌مارگرژیه‌یه‌کانی شیععه بۆ قه‌تل و عامی گه‌لی کورد له‌ رادیۆ و تلویزیۆنه‌وه به‌رزه. خراپترین بوختان، بۆ ریه‌رائی مه‌زه‌به‌ی و سیاسی نیمه به‌ په‌دا ده‌زانی. روونه که‌ نه‌و چاره‌نووسه‌ ه‌ی ته‌واوی گهلانی غه‌یری فارسی نئیرانه که‌ به‌هۆی ناسیۆنالیزمی به‌رچاوتنه‌نگانه‌ی قه‌ومی سه‌رده‌ستی فارس، نه‌وجار له‌ ده‌ریجه‌ی ده‌مارگرژی مه‌زه‌به‌یی‌ه‌وه به‌پتوه ده‌چن. نه‌وه‌ی نه‌و بۆ له‌ کوردستان رووده‌دا، به‌رنامه‌یه‌کی ریکۆپتیکه‌ بۆ له‌ نیتوهرنی گه‌لی کورد، هه‌ر نه‌و به‌رنامه‌یه له‌ به‌شه‌کانی تری نئیران که‌ میلله‌تی ژئیر ده‌ستی دیکه‌ی تیدا ده‌ژی، دوا‌ی کوردستان به‌پتوه ده‌چن.

په‌ویاگه‌ نده‌یه‌کی به‌ربلاو له‌ نیتوهرتمشیان و موجاهید و پاسداران بۆ به‌ کافر ژماردنی گه‌لی کورد ده‌کری. له‌ نیمام ده‌گه‌رته‌وه که‌ گوتویه‌تی کوردستان له‌ پششه‌وه‌ی شه‌یتان و کافره‌کاندا‌یه، وه‌ختیک نیمام خومه‌ینی فه‌رمانی‌کی نه‌وتۆ ده‌رده‌کا پیتان واییه که‌ موجاهید یا سه‌رباز یا پاسداری ناردراو نابیته هه‌مان سه‌ربازی مغوله‌ناتیلایا نیس نیه‌سه‌کانی ئالمان» به‌لێ له‌ حالی حازردا مه‌سه‌له‌ی له‌ نیتوهرنی یه‌که‌پارچه‌یی گه‌لی کورد له‌ کوردستانی نئیران دا بۆته نامانجی داموده‌زگای کۆماری نیسلامی نئیران.

نیمه له‌ نیتوه و بیروپرای گشتی و هه‌موو نه‌و که‌سانه‌ی نیمانیان به‌ نازادی و دیوکراسی هه‌یه، داوا ده‌که‌ین که‌ له‌ هه‌موو هێزی خۆتان بۆ پیشگیری له‌و چاره‌نووسه‌

شوومه‌ی که چاوه‌روانی گهلانی کورد، به‌لوج، عه‌ره‌ب و تورک‌ممن و ناز‌ه‌ریا‌جانییه، ده‌نگی ره‌خنه‌ی خوتان به‌رز که‌ن و مه‌ه‌یلتن سیاسه‌تی زه‌وی سووتان و له‌نی‌رو‌چوونی به‌کۆمه‌لی نه‌و گهلانه‌ دوویات بیه‌وه.

گه‌لی کورد بۆ وه‌دست هیتانی مافی نینسانی و ره‌وای خۆی خه‌مبات ده‌کا و له‌و ریتگایه‌دا تووشی هه‌چ شک و گو‌ماتیک نابێ. ئیمه‌ هه‌میشه‌ گو‌تو‌ومانه‌ بۆ جاری ناخ‌ر دوویاتی ده‌که‌ینه‌وه‌ که‌ ناما‌جی ئیمه‌ له‌ت کردنی ئیران نییه‌، ئیمه‌ ئیرانین و ماف و ده‌سه‌لاتی خۆمان له‌ چوار‌چێوه‌ی ئیرانیکی یه‌که‌پارچه‌ و دیو‌کراتیدا ده‌وێ. تۆمه‌ت لێدانی جیا‌وازی خوازی و بوختانی کافر بوون، نامرازی کۆنه‌په‌رستی رده‌ش و مه‌زه‌به‌یه‌یه‌ که‌ بۆ حه‌شاردانی راستیه‌یه‌کان به‌کار ده‌هێنێ. هاوکاری گه‌لی کورد به‌کمن به‌ یارمه‌تی ماددی و مه‌عنوی خوتان و به‌ ده‌نگی ره‌خنه‌ و له‌ ژێر فشارنانی دام و ده‌زگای ریه‌ری و ده‌وله‌تی کۆماری نی‌سلامی په‌شگیری له‌ نی‌بردنی گه‌لی کورد و قه‌تل و عامی ژنان و مندالان و به‌ سال‌دا‌چوونی نه‌و و لا‌ته‌ به‌کهن.

کۆمه‌ته‌ی ناوه‌ندی هه‌یزی ده‌و‌کراتی

کوردستانی ئیران

٢٨ گه‌لاوی ١٣٥٨

هه‌رچه‌ند هه‌یزی په‌شمه‌رگه‌ کم بوو هه‌شتا به‌ باشی نه‌عاملا بوو و به‌رنامه‌ی شه‌ر له‌گه‌ل رێژیم هه‌ر له‌ گو‌ژێدا نه‌بوو، به‌لام که‌ هه‌رشیا‌ن کراوته‌ سه‌ر، له‌ زۆر شوێن قاره‌مانانه‌ شه‌ریان کردوه‌. له‌ دووناوی سه‌قز، به‌ره‌ی وره‌ن- مه‌هاباد، میان‌دوا‌ومه‌هاباد، به‌ باشی به‌رگری له‌ به‌رامبه‌ر هه‌رشه‌کانی دوژمن‌دا کرا. گه‌لیک رۆژ بۆ پارێزگاری ده‌وری مه‌هاباد له‌ توپخانه‌ و تانکیش که‌ په‌شته‌ر له‌ پادگانی مه‌هاباد گیرابوون، که‌لک وه‌رده‌گیرا.

رێژیم له‌ دوا‌ده‌ی خه‌رماناندا هه‌رشیکێ به‌رینی هه‌وایی و زه‌مینی کرده‌ سه‌ر مه‌هاباد. ریه‌ریا‌هه‌تی حه‌یزب زۆر په‌شته‌ر به‌یاری دا‌بوو که‌ له‌ شاره‌کاندا شه‌ر نه‌کهن، هه‌ر‌بۆه‌ هه‌یزی په‌شمه‌رگه‌ له‌ نی‌و شاره‌کاندا نه‌ما‌بوو. به‌ هاتنی نه‌رتمش بۆ نزیک شاری مه‌هاباد به‌ هه‌زاران که‌س شاریان به‌جیه‌هه‌شت و چوونه‌ گونده‌کانی ده‌ورو‌به‌ر. لێزه‌دا شه‌رپه‌کی دی به‌ ناوی شه‌ری سێ مانگه‌ ده‌ست په‌نده‌کا.

خومەینی بە دانی حوکمی جیهاد و لەشکرکێشی بۆ کوردستان چوار نامانجی ناشکرای هەبوو کە پیتی گەشت:

۱- سەپاندنی شەڕ بەسەر کورد و حیزبی دیموکرات وەک ناوێندی هەره گرێنگی دیموکراسی و ئەو حیزبه وەک پارێزەری دیموکراسی و دیفاع لە مافی ڕەوای گەلانی ئێران.

۲- توند کردنی ناتەبایی نێوان شیعه‌کان و کوردان وەک سوننی، ناساندنی ئەوان بە کافر، چونکە جیهاد لە ڕوانگەی نایینی ئیسلامەوه تەنیا لە بەرامبەر کافری هێرشکەردا جایزه.

۳- هەلۆدەشەوه راگەیاندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بۆ ئەوەی نەتوانی ئەوه زیاتر خەڵک هان بێت و ڕێکێیان بخوا، لەسەر پەرەپێدانی باری دیموکراسییهت هەول بێت کە بێ گومان لەسەر بەشەکانی دیکە ئێرانیش تەنسیڕی بەرچاوی دەبوو.

۴- هەر بەم ھۆیە سەرۆک پێشی بەستنی کۆفرانسی گەلانی ئێرانیشی گرت کە قەرار بوو لە ۱۵ی مانگی خەرمانان لە مەهاباد بەرپێوه بچێ و ئی ددچوو بپاری زۆر گرێنگیشی تێدا بدرێ.

بە پێوست ددزانی بەر ئەودی بچینه سەر شەڕی سێ مانگە، زۆر بە کورتی کارنامە ی کاری ئەو چەند مانگە ی حیزب لە چەند خالدا بخرینه بەرچاو:

الف- لە ھواری حیزبدا:

۱- دامەزراندنەوه ی تۆرگانه‌کانی حیزبی بە شتیوه ی نهیتی لە شارەکان و ناوچه‌کانی جۆراوجۆر.

۲- راکیژانی سەرنجی خەڵکی کوردستان بۆ لای حیزب بە شتیوه‌کانی گونجاو و یەک لەوان وەرێ خستنی میتینگ لە شار و دێی لە لایمێ کادری ناسراو و خۆش ناوێکانی حیزب و پاس کردن لەسەر و فزعی گشتی، سیاست و بەرنامە ی حیزب.

۳- بەشداری چالاکانە ی کادری و ئەندامانی حیزب لە خۆپیشاندانە‌کانی شارەکانی کوردستان، تاران و ورمێ، تا ڕووخانی رێژیم. بەدەسته‌وه گرتنی ئیبتکاری ئەم بەشه گرێنگە لە خەبات لە زۆریه ی شۆتێه‌کان.

۴- ناشکرا کردنی تیکۆشانی حیزب لە میتینگێ بەرین و کەم وێنە ی وەرزشگای مەهاباد.

- ۵- ناشکرا کردنی نۆزگانه کانی حیزی له شارەکان و گردنموه‌ی ده‌فته‌ر له زۆربه‌یان.
- ۶- هه‌ولده‌انیکی سه‌رده‌تایی بۆ نامووزشی سیاسی.
- ۷- هه‌له‌یارده‌نی چه‌ند موشاروی ده‌ک دوکتۆز سادق شه‌ره‌فکته‌دی، جه‌لیل گادانی و ... به‌ مه‌به‌ستی به‌ هه‌یز کردنی رتبه‌ری بۆ په‌یڕاگه‌یشتی باشتری کاره‌کان.

ب- له‌ به‌اری گزمه‌لاه‌ته‌دا:

- ۱- به‌ ته‌فاهوم و مودارا به‌ پتوه‌چوون له‌ گه‌ل باقی لایه‌ن و ده‌سته‌کان و که‌سایه‌تییه‌کان، له‌ وه‌ترده‌دا بۆ راگرتنی روحی هاوکاری و براه‌تی که‌هۆبه‌کی گرینگ‌ی چوونه‌ پێشی کاره‌کان و سه‌رکه‌وتن له‌ به‌رنامه‌کاندا بوو.
- ۲- هه‌ولده‌ان و هاوکاری پتووست بۆ دامه‌زراندنی شوورا له‌ شارەکان به‌ شتیه‌یه‌کی دیموکراتیک، هه‌روه‌ها به‌هه‌یزکردنی نۆزگانه‌ سینفیه‌ دیموکراتیکه‌کان.
- ۳- دامه‌زراندنی که‌سه‌لی کوردانی دانیه‌شتووی تاران ده‌ک نۆزگانه‌کی په‌ر سوود و به‌ هه‌له‌سووری میلیلی کورد.
- ۴- هاندانی نمو ریکخواه‌ دیموکراتیکانه‌ی دیفاع له‌ مافی گه‌له‌کانیان نامانج بوو.
- ۵- به‌شدارکردنی ژنان له‌ تیک‌وشانی حیزی و زۆربه‌ی رێ و ره‌سه‌کاندا.
- ۶- گردنموه‌ی چه‌ند کلاسیک له‌ شوتنه‌ جۆراوجۆره‌کان بۆ فه‌یزکردنی خۆندن و نووسینی زمانی کوردی.

ج- له‌ به‌اری ته‌بلیه‌ی دا:

- ۱- به‌ پتوه‌برده‌نی سه‌دان میتینگ و که‌ویونه‌وه‌ بۆ جه‌ماوه‌ر و شاره‌زاکردنیان له‌ بۆچوونه‌کانی هه‌یز.
- ۲- دڕتۆده‌ان به‌ بلاوکردنموه‌ی رۆژنامه‌ی «کوردستان»، نۆزگانی که‌میه‌تی ناومندی، که‌پن و دامه‌زراندنی چاپخانه‌یه‌ک به‌ یارمه‌تی خه‌لک له‌ شاری مه‌هاباد.
- ۳- چاپ کردنموه‌ و بلاوکردنموه‌ی چه‌ند په‌رتووک و که‌تیی حیزی و دانانی که‌تیه‌خانه‌ی پێشمو له‌ گۆزده‌بانی چوارچرای مه‌هاباد به‌م مه‌به‌سته‌.
- ۴- دانانی پێشانگای شه‌هیدان له‌ تاران و چه‌ند شاری دیکه‌ی ئێران و کوردستان بۆ راگێشانی زیاتری سه‌رنجی خه‌لک بۆ سه‌ر مه‌سه‌له‌ی کورد و ناگاداربوونیان له‌

تیکۆشانى راڤردووى حيزب.

۵- بلاكردنەودى چەند ژمارە روژنامەى دەنگى كورد نۆزگانی رێكخراوى حيزب لە تاران، ھەروەھا گۆڤارى پيشموا نۆزگانی رێكخراوى حيزب لە مەھاباد.

د- لە بوارى نيزاميدا:

۱- راگرتنى ئەمىنيەت و ناسايش لە شارەكان لە رێگەى شووراكان و خەلك و بە تايبەتى لاوە خوێن گەرمەكان كە ئەوانە ماوێھەكى زۆر چەكى دەستيان گۆيالى و تێيلا بوو.

۲- تیکۆشانى بەرچاو بۆ چەك كردنى بىكە و بونیاده نيزامییهكانى سەركوتەكرى زەمانى شا.

۳- چەك كردنى زۆربەى بىكەكانى ژاندارمرى لە دێھات یى كوشتار.

۴- بەدەستەوێ گرتنى دەسلالتى پادگانى مەھاباد یى شەم و خوێنڕێژى.

۵- چەكدار كردنى بە شێك لە خەلكى شارەكان لە قەدەر پاراستنى ئەمىنيەتى نێو شارەكان.

۶- راھێنانى ژمارەيەك لە لاوێكان بە مەبەستى سەردووە و پيشگيرى لە ھێرشى ھێزە سەركوتەكرەكانى پاشماوێ ھێزەكانى شا بۆ سەر خەلك.

۷- پەرگەرى كردنى بە كوردووە لە بەرامبەر ھێرشى سوپای پاسداران بۆ كوردستان، بە تايبەتى كە دواى فەرمانى جیھادى خومەينى لە كرماشان، ھەمەدان، بیجار، ورمى و تەموریز و میانداو را ھەليان کوتايە سەر شارەكانى كوردستان و یى گومان ھەركام لە شارەكان ھەماسەى خۆيان نواندوو.

ھ- لە بوارى دیپلوماسى و سیاسىيەو:

۱- پێكھێنانى پێنوەندى دۆستانە لەگەڵ زۆربەى حيزب و رێكخراوە سياسى و ديموکراتیکەكانى نێزان و كوردستان، بە تايبەتى لە تاران.

۲- راكيشانى سەرنجى روژنامەوانەكانى بێگانه و نێزانى بۆ كوردستان و بە تايبەت مەھاباد وەك ناوێندى تیکۆشانى گەلى كورد لەم بەشە.

۳- ناماده کردنی زهینی ددوله تی کاتی بۆ ناردنی ههینه تی وتووێژ بۆ مههاباد، دانیهشتنی گشتی حیزب و که سایه تیهه کان له گه له نم ههینه ته و که لاله کردنی داخوازییه کانی واقعی له ۷ خالدا.

۴- ههولدانێ چالاکانه بۆ کۆتایی ههتانه به شهڕه کانی داسهپاو به سههر سنه و نهغهده و پاوه، دهربریتی نامادهگهی به کردوده بۆ رێککهوتن له سههر بنه مای دیوکراسیهت و دابین بوونی خودمختاری بۆ کوردستان.

۵- ههر له م پواردی سهروه ددا دوو سێ جار چاوپێشکهوتنی خومهینی و چهند جار بینینی ایت الله تاله قانی و موهندس بازرگان سهروک و فزیری ددوله تی کاتی به مهبهستی دۆزینه و دی رێگه ههلی ناشتیانه ی مهسهله ی کورد له کوردستانی ئێران.

۶- به شداری چالاکانه له کۆفرانسی بهرینی (ویستی گه لان له قانونی نهاسی) که بۆ ماوه ی چهند رۆژ له تاران به رێوه چوو.

۷- ههول و کۆشش بۆ پێکهاتنی کانونی دیوکراتیکی گه لانی ئێران له تاران و به شداری له کۆبوونه مه کانییدا.

۸- ته حرمی به جیتی رفراندۆمی خومهینی بۆ سه پاندنی رێژی کۆماری نیسهلامی له ئێراندا.

۹- به شداری حیزب له هه لێژاردنی نوێنه رانی مه جلیسی خویره گان و هه لێژرانی دوکتۆر قاسملوو، سکرتهیری گشتی حیزب به نوێنه رایه تی کوردستان له مه جلیسه دا.

شەرى سى مانگە و ھەيئەتى نۆينهەرايەتسى گەلى كۆرە

دیارە بەر لەم ھێرشە پان و بەرینانە بە تەواوی ھەست دەکرا کە رێژم خەریکی پیلان و لەشکر کۆکردنەویە و ناتوانی و جوودی کوردستانیکی رزگار کراو و نازاد و دیموکراتیک کە بە تايەتیی لە ژێر رێنۆیتی رێھەرایەتیی حیزبی دیموکرات دای، قبول بکا، پێشتریش لە لایەن حیزبەو بەیار درابوو کە لە شاردای شەڕ نەکەن و بەم شێوە پێشی وێرانکردنی شاردەکان لە لایەن ئەو رێژمە درندەو بەگرن، بە دواي ئەو پەرپاردە قەرارشیان داوە کە رێھەری لە شار پێتەدەر و ھەرواش کرابوو، پازدە شوو بەگەرە مانگیك پێش ھێرشەکەش جگە لە سمایل حاجی جیگری کۆمیتەي ناوەندی، جەلیل گادانی موشاروی کۆمیتەي ناوەندی^(*) و کەریم حیسامی بەرپرسي کۆمیتەي مەھاباد کەسی لێ نەماوو.

لەم بابەتەو دوو سێ خالی جیي رەخنە ھەيە کە دەبي پێتە گۆرئ:

- ١- ھەقالان ھێندە دوور رۆییبوون کە لە سەردەشتیش تێپەربوون بە دوور بوونەوی نەوان، خەلک لە ترسان شاری سەردەشتیان نیوہ تەغیل کردبوو.
- ٢- ھیچ شێوہەکی مەناسب بۆ راگرتنی وەری خەلکەکە دانەندرابوو، کە بە راستی ھاتنە خواریتی وەری خەلک بۆ زۆر ھاتە پێشی دوژمن زۆر تەنسیری خرابی ھەبوو.
- ٣- تەکلیف بۆ کۆمیتەي شارستانەکان دیاری نەکرابوو، ھەر کەس بە نیبەتکاری خۆی دەجووڵایوہ.
- ٤- لاتسی کەم دوو بەرەدی شەری پەر ھێز و چەک لە کۆزەکەرێز و نەمیسرناباد ھەبوو،

(*) جەلیل گادانی دواي ھاتنەوی کۆمیتەي زاگروس یەمۆی کاروتیکۆشانی زۆر بەرجاو لە یەکەم کۆبوونەوی کۆمیتەي ناوەندیدا بیوہ موشارو، بە دواي ئیعلامی جیھادی خوەیینی دا کە لە تاران خەریکی گرتن و کوشتن بوون، بە ھزار زەحمەت و ھاوکاری ھاوڕێانی حیزبی لە تاران و تەورێز خۆی دەریاز کردبوو، ھاتبوہ مەھاباد.

هاونیشتمانانی زۆرش هاوکاری فرمانده و پيشمه رگه کانيان دهکرد و تا دواي گه رانهودي دوژمن بۆ مههاباديش له دريژهداني نهرکي خويان همر بهردوام بوون. بهلام به قهولي شههيد سرگورد عمباسي له رۆژهکاني دواييدا له لايمن رتيه رايه تيبه وه به قعزا و قهددر نه سپيڊر درا بوون.

5- رتيه رايه تي که قهراري دابوو له شاردا شه نه کهين، بهرياري نهودي نه دابوو له ددرهودي شاره کانيش شه نه کهين، بهو پيشه دريژهداني شه مسوگمر بوو، بهلام بير له پتيکهيتاني هيچ نيمکاناتيک وک چک و تهقه ميني و خواردن نه کرابوه ده^(*).
نمو بئ نه زمي و پهريشانيه له سه ر پاشه کشه ي پيشمه رگه کاني حيزبي و هاونيشتمانان تنسييري زۆر خراپي هه بوو. له دوايشيدا بۆ ريک خسته نهودي هتيزه بلاوبوه کاني حيزبي زۆري تووشي زحمت کردوون.

ريک خراوه کان و هتيزي چه کداري حيزب و هاونيشتماناني به شدار له شه رکاندا به شيوه يه کي ناپتيک پاشه کشه يان کرد و، همر کام له شوپتيک بۆ ماوه يه کي کورت له سه غله تي و وهزعتيکي ناوون دا مانه وه. به داخموه له گه ل نهم هه موو که رسته ي بئ سيم که وه ددست کمو تيوو، هيچ هۆيه کي پته و ندي گرتن له نيوان کۆميسته و هتيزه کان له گه ل دهفته ري سياسي نموو. بئ نيمکاني و نه داري و که م ده ستی، دۆستاني له ميترنه ي حيزه که مان بوون، به لام له گه ل نهم هه لومه رج و هه ستانه ودي شوپش نه ده گوته جان.

به زحمتيکي يه کجار زۆر پاش پاژده شوو تا مانگتيک به هيممه تي خه لک نيوه بووژانه و يه ک پهيدا ببوو. هينديک له هاوپتيان دوو رۆژ دواي پاشه کشه که، له گوندي گويچه که ده ري، له کۆبوونه و يه کدا به به شداري مه لا محمه د جوانيوي، سرگورد عمباسي، مه لا رسول پيشنماز، شه هيد که مال ده بياغي و جهليل گاداني، بهرياري تازه کرد نه ودي هتيز و به رنه نگار بوو نه ودي دوژمنيان دا. وک راستيه کي تاريخيش دوايه کۆميسته ي شارستاني مه هاباد له مه يداندا چه قيه وه. لهو چه قينه وش دا هاوپري ياني

(*) له رۆژهکاني ناخردا جهليل گاداني له سمایل حاجي و کهريم حيسامي پرسی، چ فکريک بۆ نهم شتانه کراوت نه و؟ ولاميان دابوه وه هيچ. له سه ر پيشنيار و باوهري نمو به په له کۆميته يه کي چوار پينج که مي بۆ وه رگرتني ياره مته ي نه قدي و خوارد مه ني پتيکهات که به خوشيه وه پيشوازي باشيان ليکراو شتيکي زۆريان کۆکرده وه و له ژيړ چاوديري کۆميته که دا به ري کرا بۆ چه ند شوتني ده وري مه هاباد و به راستي له کاتي عاسته م دا زۆري که لک لي وه رگيرا.

شهید سمرگورد عباسی، سروان احمد جاوید فەر (کاک ههزار) کمال دهباغی و ههروهه نهر کاک که ریم حسامی، کاک مهلا رسول پیشنامز و مهلا محمد جوانرویی کاریگری بوئرانمو به رچایان هه بوو.

هاوړتیانی باشوور زۆر بلاوپیون، بهلام به هۆی پیاوی نازا و به هیممه تی و دک سه عید کال کال زوو پیتوهندییان له گهل رتبه رایه تی گرتموه. هاوړتیانی بانه کۆزلی نه سلی خۆیان تیک نه دا و له بناری سوورکیو دامه زران. هاوړتیانی سردهشت وه زعیان زۆر له بار نه بوو، به تاییه تی هیزی پیشمه رگه یان تمواو بلاوپیوو. هاوړتیانی پیرانشار په نایان بۆ بناری قه ندیل بردبوو، برایی شۆ خۆیان گه یاندبووه دوری کتله شین، برایی سه قز له شۆته شاخاوییه کان مابوونموه، کوړانی نازای مهریوانیش خۆیان راگرتبوو.

خهلکتیکی زۆرش په پوهی کوردستانی عیراق بیوون و له نۆزدووگاکاندا شۆتیان بۆ دیاری کردبوون.

پیتوهندیه کان په ک به دولی په کدا ددگیرانهوه، بهلام گلهیی و گازنده زۆر بوو. له م هه لومهرجه ناله باردها هیزه کوردستانییه کان له گوندی بنیوخه له فی سوتسنایه تی سردهشت کۆبوونموه په کیان پیکه تینابوو بۆ باس له مهر وه زع، که دوو سۆ رۆزی خایاند، به ریرسانی په که می حیزیش له م کۆبوونموه په دا بوون. بریاریکی میژووی درا که نیستاش هیندیک هیزی مسئول له مهری سوورن، بریاره که نموه بوو:

«به له مهر چاوگرتی هه لومهرجی تاییه تی کوردستان، مهر هیزیکی خه باتکار ده توانی له گهل ددوله ته کانی داگیرکه ری کوردستان بۆ به رزه وندیی جوولانه وه پیتوهندیی هه یی، بهلام نم کاره نابن به هیچ شۆیه ک به بایمخی سات و سه ودا له مهر به شیکی دیکه یی و به شۆیه ک زبانی حیزب و ریکخراویکی کوردی تیدا یی».

نم بریارهش تا رادهیه ک دهستی حیزبی ناواله کرد. ددفته ری سیاسی که پاش هاتنه وه دی رژیم له پشکاوتی مهر سنوور جیگیر بیوو، بریاری دا به په له و به که لک ودرگرتن له نیمکاناتی موجود پیشمه رگه سازماندهی بکرتیموه و له جهرگه ی کوردستاندا تیکۆشانی خۆی دهستی یی بکاتموه.

ههروهه به تینیییموه بریار درابوو کار له نیو هاوړتیانی ناماددهی تیکۆشان دایمشر کرتیموه. کۆمیتهی شارستانه کان به چاویتدا خشانده وه په ک ترمیم کرتیموه به گورج و گۆلی دهستی بدیموه کار و تیکۆشانی ریکخراوهی سیاسی و چه کداری.

دوکتور قاسملو پټوډنډی و کاری پټشمه رگه ی به نه ستو گرت. جه لیل گادانی بوو به بهریرسی تشکیلات، عه زیز ماملی بوو به بهریرسی ددهیرخانه.

نهو کارانه به توندی جتی به جتی کران، هیزه کانی شه هید موعینی، شه هید ناواره و شه هید پټشمه ا له یه کم هه نگاودا ریکخرانمده و دمست به کاربوون و زهبری زور کاربگریان له دوزمن وهشاند.

جه لیل گادانی و سمره ننگ چیا و کمریم پور قویاد سهردانیکي بانه و سهردهشتیان کرد. هیزی ناربه باش له گوندی دوونیس پایهی داندرا. هیزی عه زیز یوسفیش بناغه که ی هه بوو، به لام جاری نیودیر نه کرابوو.

ماوډیه که دواتر هه تیمی ناویراوی سهرهوه سهره ریکی هه ورامان و مهربانیان کرد. ویرای دامه زرانده مودی کومیه ته کانیان، هیزی شاهو و شهریف زاده شیان له م دوو شوتنه پټکهیتا. بناغه ی هیزی کیلمشین له شو بووژابوووه و تیده کوشا. تیکوشمرانی بوکانیش خهریک بوون به کرده دی نازایانه یان بناغه ی هیزی به یانیان دادمه زرانده.

له ههموو لایه که وه هیش ده گرایه سهر هیزه کانی کم نه زمونی دوزمن و له زور شوتن وه که لاپترانی پاییز لییان ده خسته سهر زوی.

پټوډنډی ریکخراده یی له نیو شاره کان به نه نیی تازه کرابوونه وه، له هیندیک شوتن تاقمی چه کدار پټکهیتبوو، زمیران ددهشاند. خه لک به ههموو نیمکاناته وه پشتیوانی له شوش ده کرد.

بهشی چاپممه نی حیزی تاراده یه که ده گه کمو تبوووه، له باردی شه ده کانه وه ناگاداری بو خه لک دمو سرا و خه لک هینده ی دی نیمانیان به هیز دهبوو.

به راستی پټشمه رگه دوزمنی وزاله هینابوو، به زده مته ددیتوانی له شوتنی خوی وده جوتلی، به خوتشیه وه جاش له کوردستان په یدا نه بپسو تا ههموو که لیته بهرد و نه شکوت و په ناگان به دوزمن نشان دا.

دوای یه که دوو مانگ هیندیک له بهریرسانی حیزی که گهشتیان له ناوچه کان کرد، له نیو جه ننگل و لیره وارکان، له هه ورامان، مهربان، بانه، سه قز، سه رده شت، دهوری مه هاباد و پیرانشار به چاوی خویان گورستانی ماشین و زرتپوش و تانکیان دیتبوو، راپورتی کومیه ته شارستان و هیزه کانیش نه م وه زعیان ته نیید ده کرد. له لیدانی دوزمن له شاره کانیش خه بهری زور خوش ده گه یسته ده فتمری سیاسی، کاتیک کادر و

پیشمرگه‌کان پاش سن چوار مانگ به دست پتکردنی وتووژ گه‌رانوه بۆ شاره‌کان، راستیی نم هموال و هه‌له‌مه جهرگه‌رانه له رتیه‌ویان و نیو شاره‌کانیش دا به ناشکرا بعدی ددکرا.

یه‌کیک له هۆیه‌کانی پاشه‌کشی رتیریم له ناست هیزی پیشمرگه‌دا، تەفروتونا کردنی ستوونی گموردی گاردی جاویدانی رتیریم بووه له قه‌راخ شاری بانه که به ددیان مایشینی نه‌فه‌ره‌لگریان سووتیندرا و تیک شکیندرا و به سه‌دان کەس لهو هیزانه کوژران و به دیل گیران و ده‌سکه‌وتیکی گه‌ورمه‌ش کموته ده‌ست هیزی پیشمرگه‌ی کوردستان.

کاتی نه‌وه هاتبوو خومه‌ینی نیمام که رۆژ نه‌بوو به قه‌ولی خۆی خه‌به‌ری چونه به‌هه‌شتی ددیان که‌سی پێ نه‌گا و خه‌لخالی جه‌للاد که به نۆیه له پاوه‌را به یه‌که‌یه‌کی شاره‌کاندا گه‌را بوو، له هه‌رکام به نیو قازی شمرع حوکمی تیر بارانی چهند کیژ و کوپی تیکۆشه‌ری کوردی دابوو، به خۆیان دا بچنه‌وه، واز له که‌لله شه‌قی بیتن و بۆ نه‌جاتی چه‌کداره‌کانیان و پاراستنی وه‌زعی ناله‌باری خۆیان رتیه‌گایه‌کی ناخوندی بدۆزنه‌وه. له‌سه‌ر نم وه‌زعه‌ بوو که خومه‌ینی له رۆژی ٢٦ی خه‌زه‌له‌وردا به هه‌له‌رشتنی فرمیسکی هه‌رام له په‌یامیکی رادیۆ تلویزیونی دا داوای ناگه‌به‌س و وتووژی کرد و به‌لێنی دا مافی ره‌وای کورد بدا.

راستی قسه‌کانی «نیمامی راحل!» له‌وه‌راده‌رکه‌وت که هه‌ر نمو کات که نه‌فه‌ری ده‌نارد بۆ لای حیزب و کومه‌له و شیخ عیزه‌دین، زووتر وتووژ که ده‌ست پێ بکا، نیسکادارانی فره‌که‌ی جیت و فانتۆمی ده‌نارده‌ سه‌ر شاره‌کانی سه‌رده‌شت و بانه و پیرانشار تا به گرمی خۆیان وشکاندنی سموت شووشی په‌نجه‌ره‌کانیان لێ بشکێتن و مال و منداڵ دهر به‌دەر و ناوارة بکه‌ن.

دیاره‌ جموت هه‌شت سال دواتر بۆ خۆشی له قسه‌کانیدا باسی نمو مه‌سه‌له‌ی کرد و گوته‌ی «کاتی وتووژ من پێم گوته‌ن له پێشدا گه‌مارۆیان دهن، دوايه وتووژیان له‌گه‌ل بکه‌ن!»

له پاییزی ١٣٥٨دا مه‌سه‌له‌ی کاندیداتۆری چه‌ند که‌س بۆ سه‌رۆک کۆماری هاته‌ گۆژی. کاک مه‌سه‌ود ره‌جموی به‌ریرسی یه‌که‌می ریکخراوی موجاهیدی خه‌لکی نێران یه‌کیک لهو که‌سانه‌ بوو که خۆی کاندید کردبوو، به له‌به‌ر چاوگرتنی نه‌وه‌ی به شتیه‌ی ره‌سمی رایگه‌یانده‌بوو، نه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتی و بپێته سه‌رۆک کۆمار، خودموختاری کوردستان

به مافی ره‌وای کورد ددزاتی، حیزبی نئیمه له بهرامبهر به‌نی سه‌دردا که کاندیدیای خومه‌ینی بوو پشتیوانیی لێ ددکرد، به‌یاری دا ددنگ به ره‌جه‌وی بدا.^(*)

راویژکاری له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی و‌توویژ کردن له‌گه‌ل رێژیم زۆری کێش‌او‌ده‌ بو‌چوونه‌کان فه‌رق‌یان هه‌بووه، به‌لام له‌گۆی‌و‌نه‌وه‌یه‌ک‌دا که به‌ به‌شداریی زۆریه‌ی ن‌عم‌دان‌مان و جێگر‌ان و مو‌شا‌وره‌کانی کۆمیت‌ه‌ی نا‌وه‌ندی له‌ گون‌دی دۆله‌ت‌و‌ویی مه‌نگ‌وپ‌ان له‌ ن‌ه‌یزیک سنوور پێکهات‌وو‌ه و یه‌ک دوو روژ‌نامه‌وانی خار‌جی‌شی لێ بووه، له‌سه‌ر نه‌وه‌ ساغ بو‌نه‌وه که ناگره‌س قبول‌ کمن و ه‌ی‌زی پێش‌مه‌رگه به تیکرا نه‌تیرد‌یت‌ه‌وه‌ شاره‌کان و بۆ ماوه‌ی پازده روژ خه‌ریکی و‌توویژ بن، نه‌گه‌ر سه‌ر‌مه‌که‌و‌ت‌وو بوو واته ددان‌یان به‌ مافی ره‌وای کورد‌دا ه‌یت‌نا، نه‌وه‌ باشه، ده‌نا شه‌ر ده‌ست پێی به‌ک‌ر‌یت‌ه‌وه‌.

له‌سه‌ر نه‌م به‌یاره هه‌ر که‌س چۆ‌وه سه‌ر نه‌رکی خۆی، به‌لام به‌ ه‌یت‌دیک له‌ هاو‌پ‌تیان مه‌ن‌مو‌ریه‌تی تازه‌ درا. مه‌سته‌فا شه‌لماشی بۆ باکووری کوردستان، جه‌لیل گادانی بۆ باشوور به‌رێ کران تا خه‌ریکی به‌ر‌نامه‌ریژی له‌سه‌ر به‌یاره‌که بن و نه‌ه‌یت‌لن کاری پێش‌مه‌رگه و ته‌ش‌کیلاتی له‌ ژێر ته‌ن‌سی‌ری و‌توویژ‌دا به‌ره‌و لا‌وازی به‌چێ. کاک غه‌نی به‌رێ کرایه‌ دووری مه‌هاباد تا له‌ نزیک‌موه‌ وه‌زعه‌که ب‌بینی و ده‌فته‌ر ناگادار کاته‌وه‌.

کاک غه‌نی و کاک که‌رم حیسامی که‌ه‌و‌ت‌بو‌نه‌ لای یه‌ک، خۆیان به‌ ته‌وا‌وی له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌که‌ ک‌رد‌بو‌وه‌ کو‌ت‌خای حیزب و مه‌وق‌فی حیزبیان له‌ و‌توویژ‌کانی خۆیان‌دا لا‌واز نیشان دا‌بوو، به‌لام موافقه‌تی حیزبیان له‌سه‌ر و‌توویژ به‌ به‌ر‌پ‌رسیانی حکوومه‌تی راگه‌یان‌د‌بوو.

پاش هه‌شت نۆ‌روژ دوکتۆر قاسملوو و چه‌ند که‌می‌کی دی له‌ هاو‌پ‌تیان به‌ره‌و مه‌هاباد و‌ه‌رێ که‌ه‌و‌ت‌بو‌ن، له‌ شاری مه‌هاباد میتینگ‌یکی گه‌وره‌ پێک دێ و دوکتۆر قاسملوو و‌ه‌ک سه‌ک‌رت‌یری حیزب به‌و ه‌وم‌ی‌ده‌ی د‌لی خومه‌ینی نه‌رم بێ و مو‌ش‌کیله‌ جه‌ل بێ، «لبیک»ی بۆ خومه‌ینی گوت‌بوو و ته‌و‌وشی خو‌ش باو‌ده‌ی ببوو، کیسه‌یه‌کی گه‌وره‌شی بۆ نا‌کامی باشی و‌توویژ‌ده‌که هه‌ل‌د‌رو‌وبوو.

به‌ د‌وای نه‌ود‌دا روژ‌تیک و‌ه‌ک روژی هه‌م به‌سته‌گیی کورد، دیاری کرا، له‌ زۆریه‌ی

(*) ره‌جه‌وی له‌ کاندیداتۆریه‌دا له‌گه‌ل مو‌خ‌ال‌فه‌تی خومه‌ینی رو‌وبه‌روو بوو، نه‌وه‌ش له‌به‌ر نه‌وه‌ی له‌ سه‌رده‌ت‌ای کار‌ه‌وه‌ کێشه‌ و هه‌لا دروست نه‌بن و ن‌ه‌گه‌رانی و د‌ژ‌ایه‌تی خومه‌ینی له‌گه‌ل رێکه‌خ‌را‌وی مو‌جا‌ه‌یدین زه‌ق نه‌کاته‌وه‌، خۆی کێش‌ایه‌ قه‌راغ و نه‌و کاره‌ش رێگای بۆ به‌نی سه‌در زیاتر خو‌ش کرد.

شاره‌کان میتینگى به‌رین به به‌شداری هم‌وو هیزه‌کانى کوردستان درا و هرکام له نهدامانى رێمى له شوێنێک و تاربان دا که نیشانه‌ى پیشوازی گهرم له پیشوازی رێژیم بۆ هه‌للى به‌جاری مه‌سه‌له‌که‌ بوو.

هه‌ینه‌تى هاوبه‌شى کورد له نوێنه‌رانی حیزبى دیموکرات، کۆمه‌له و چریکه‌کان و مامۆستا شیخ عیزه‌دین وه‌ک که‌سایه‌تیه‌کی نایینی - سیاسى پێکهاتبوو. شیخ عیزه‌دین وه‌ک ره‌نيس و دوکتور قاسملوو وه‌ک قه‌سموێژى هه‌ینه‌ت داندرابوون.

هه‌ینه‌تى رێژیمیش بریتى بووه له سه‌باغیان، موهندس عزت لالا سه‌حایى و... نهم هه‌ینه‌ته‌ش هه‌ر له هه‌مه‌لوه‌هه‌ بره‌بیا نوویان گرتبوو، بۆ وێنه گوتبوویان نێمه‌ چۆن له‌گه‌ڵ چریک دانیشین، نه‌وان ره‌بێیان به‌ کورد و مافى کوردوه‌ نیه‌.

پاش چه‌ند جار دانیشتن له‌ سه‌رنه‌لامیه‌یه‌کى ٢٦ ماده‌یه‌ى وه‌ک داخوازى گه‌لى کورد ساغ بوونه‌وه که به‌رێ کرا بۆ تاران و قوم تا به‌پارى له‌ سه‌ر به‌دن، به‌لام به‌داخه‌وه هه‌ر به نه‌ندازه‌ى ٨ ماده‌ى یه‌که‌ى سالى پێشتر بایه‌خى پێ درا و هه‌یج نه‌تیه‌یه‌کى لێ ده‌ست نه‌که‌وت. نه‌وه‌ش ده‌قى گه‌لاله‌ى ٢٦ ماده‌یه‌ى که‌به‌ه‌زى له‌ به‌ر ده‌ستدا نه‌بوونى مه‌تى کوردیه‌یه‌کى، له‌ کتێبى «نیوسه‌ده تێکۆشان» له‌ نووسینی مامۆستا عبدالله حه‌سه‌ن زاده وه‌رگیراوه.

گه‌لاله‌ى ده‌سته‌ى نوێنه‌رایه‌تى گه‌لى کورد

ده‌باره‌ى خودمختاری بۆ کوردستانی نێران

ماده‌ى (١)

کوردستانی نێران سه‌رزوینێکه له‌ چوارچێوه‌ى جوغرافیاى نێران دا که له‌ بارى مێژوو و یه‌مه‌ شوێنى دانیشتنى هه‌زه‌کانى کورد بووه و نیشته‌ش زۆریه‌ى دانیشتوانى له نه‌تمه‌وى کورد پێک هاتوه، نهم سه‌رزوه‌ینه هه‌موو ناوچه کوردنشینه‌کانى ئۆستانه‌کانى نیلام، گرماشان، کوردستان و نازه‌ربایجانی رۆژئاوا ده‌گرته‌وه.

ماده‌ى (٢)

کوردستانی نێران به‌شیک له‌ ولاتى کۆمارى ئیسلامى نێرانه که پێوه‌ندى قوولى مێژووى، نابوورى، سیاسى و فره‌هه‌نگى هاو پێوه‌ندى نه‌تمه‌وى کوردى دانیشتوى وێى له‌گه‌ڵ نه‌تمه‌وه‌کانى دانیشتوى نێران دا پته‌و کردوه.

ماددهی (۳)

دهسه لاتی نه تمودی کورد به سمرزوهینی گوردستانی نیراندا به شتودی خودموختاری له چوارچیتودی یه کیه تیی سیاسی، نابووری و نه ته وایه تیی خاکی ولاتی نیران دا به کار دهبری.

ماددهی (۴)

دوله تی ناوهندی کۆماری نیسلامیی نیران بۆ دابین کردنی یه کیه تیی سیاسی و نه ته وایه تیی خاکی ولات دهسه لاتی پتیه ندیدار بهم مهسه لانه ی خواروه له سمرزوهینی خودموختاری گوردستاندا به پتیه دیا.

الف- کاروباری پتیه ندیدار به دیفاع له سنوره کان، سه ره خۆیی و ته وایه تی خاکی نیران له بهرام بهر دستدرتیی بیگانه کاندایه به هۆی هه رستیک هتیزی زه وینی و هه وایی و ده ریایی سوپاوه به پتیه ده چن و به هۆی تۆرگانه کانی حکومه تی ناوه ندیه وه سه ره رستی ده کری.

ب- کاروباری پتیه ندیدار به سیاسه ت و پتیه ندیه کانی ده ره وه و هه ره وها پتیه ندی له گه ل کونسولگه رییه کانی ده ره وه که له سمرزوهینی گوردستانی نیران جتگیرن، له سه لاهیه تی دوله تی ناوه ندی دایه.

ج- بازگانی ده ره وه و گو مرگه کان و نه و سیاسه ته گشتیانه که پتیه ندیان بهم مهسه لاته وه هیه، به هۆی تۆرگانه کانی دوله تی ناوه ندیه وه به پتیه ده برتن و سه ره رستی ده کرین.

د- به رنامه دانانی درت خایه نی نابووری، که پتیه ستیی به ده سمایه ی زۆر و زه وند هیه و، رتیکه ستان و به پتیه بردنی سیستمی دراوی و نه رزی ولات له سه لاهیه تی تۆرگانه کانی دوله تی مه رگه زیدا ده بی.

روونکردنه و دی (۱) له باری کاروباری دیفاعیه وه، ده بی هه ردم نه م نه سه له به رچا و به گیری که پادگانه کان و دام و ده زگا نیزامیه کان ده بی هه میسه له سنوره کان و دور له شاردکان بن، به جۆرتیک که به بیانوی پتیه وایستیه نیزامیه کان و شتی له و با به ته هه چ کارتیک نه کری که به کتیه ته ده ست تیه و ردان له کاروباری نیتو خۆیی سمرزوهینی خودموختاری گوردستاندا.

روونکردنه و دی (۲) سه رباز وه زیفه کانی دانیه ستوی سمرزوهینی خودموختاری

کوردستانی ئێران دەبن له پێگه نيزاميهه کان و سهربازخانه کانی کوردستاندا خزمه تيان پڻ بکړئ.

روونکردنمودی (۳) لهو ئيډاره ناوچه پيانه دا که پيوند پييان به بازرگانيي دهرود و گومرگه کان و بهرنامه دانانی دريژ خايه ني نابووری و بهر پيودبردنی سيستمی دراوی له سه رزه ويني خودموختاری کوردستاندا هه يه ، دهبن له کارمه ندانی خۆولاتی که لک وەرگيرئ.

ماددهی (۵)

جگه لهو شتانهی له ماددهی (۴) دا باس کراون، به کاربردنی دسه لات له ههموو کاروبارتيکی سه رزه ويني خودموختاری کوردستانی ئيراندا پڻ هيج هه لاواردنيک له سه لاهيه تي نۆزگانه کانی خودموختاريدا دهبن.

ماددهی (۶)

نه نجوومه ني نه تهوايه تيبی کوردستان بهر زترين نۆزگانی دسه لاتداريی نه تهمودی کورد له سه رزه ويني خودموختاری کوردستانی ئيران دايه . نم نه نجوومه نه هه ر دوو سال جارتيک له رتيگای هه لپارديتيکی نازاد ، راسته وخۆ ، نه پيني و گشتيی ههموو دانيش توانی کوردستانی ئيرانوه هه لده برتري و پيک دي.

روونکردنمودی (۱) هه ر په نجا هه زار کهس له دانيش توانی سه رزه ويني کوردستانی ئيران نوينه رتيک بۆ نه نجوومه ني نه تهوايه تيبی کوردستان هه لده برتري.

ماددهی (۷)

نه نجوومه ني نه تهوايه تيبی کوردستان ههموو ري و شوتيتيکی پيوند پيدار به پيهردي نيوخۆي خۆي و هه روه ها به هه لپاردنی نه نجوومه نه کانی شار و دي وه داده ني و په سنده کا .

ماددهی (۸) نه نجوومه ني نه تهوايه تيبی کوردستان به له بهر چاوگرتنی قانونه گشتيه کانی ولات ههموو قانون و ري و شوتيتيکی به کاربراو له ده زگا کانی خودموختاری دا و هه روه ها بوودجهی تايه تي سه رزه ويني خودموختاری کوردستان په سنده کا .

ماددهی (۹)

نه نجوومه ني نه تهوايه تيبی کوردستان ، حکومه تي خودموختاری کوردستان بۆ بهر پيودبردنی ههموو کاروباری سياسي ، نابووری ، فهرهنگی و ئينتيزاميی سه رزه ويني خودموختاری کوردستان هه لده برتري .

روونکردنمودی ماددهی (١٤) پاش دهرکردنی بوودجهی کاروباری ددهوله تی ناوهندی له داهاته گشتیهی کان بوودجهی پهره پیدانی نابووری و کۆمه لایه تی و فهرهنگی به پیتی رادهی هه شیمه ت له نیو ناوچه جۆراوجۆره کانی ولاتدا دابهش دهرکۆ.

پیتوانه ی دابهش کردنی نه م بوودجهیه جۆریک دهیته که بۆ قهره بووکردنمودی نهو پاشکه وتووێیه نابووویه که به هۆی زۆرداری نه ته وایه تیه وه دروست بووه ، به شی دانیهشتووانی نه م ناوچانه و یهک له مان کوردستانی خودموختار به پیتی پله ی پاشکه وتووێیه که یان زیاتر له داهاتهی نیوئجیی سهرانسهری ولات یه .

ماددهی (١٥)

زمانی کوردی له هه مموو نیداره کانی سهرزه وینی خودموختاری کوردستان دا ج نیداره کانی نۆرگانه خودموختاره کان و چ نیداره کانی دیکه زمانیکی رسمیهیه ، له گه له دووپات کردنه و دی نهو خاله که زمانی فارسی ههروهک جاران زمانی رسمیی سهرانسهری نیران به کوردستانیه وهیه .

ماددهی (١٦)

له سهرزه وینی خودموختاری کوردستانی نیراندا فیرکردن له هه مموو پله کانداه سهره تای و نیوئجی و بهرزه وه زمانی کوردی دهیته . به لام خوتێندی زمانی فارسیش پاش تهواو بوونی سالی چواره می سهره تای له هه مموو قوتابخانه کانی سهرزه وینی کوردستانی نیراندا به زۆری (اجباری) دهیته .

روونکردنمودی (١) که مایه تیه نه ته وهیهیه کان له سهرزه وینی خودموختاری کوردستانی نیراندا هه قیان ههیه فهرهنگ و داب و نه ریتی خۆیان به یارێزن و بهر دی یه بدن و له قوتابخانه کانداه به زمانی زگماکی دهرس بهخوتێن .

ماددهی (١٧)

پیتکه پیتانی دام و دهزگا و ناوهنده کانی فیرکردن و فهرهنگ و بهرنامه دانان بۆ تیکۆشانی نهو دام و دهزگا و ناوهندان له سهرزه وینی خودموختاری کوردستانی نیراندا له هه مموو پله کانی سهره تای و نیوئجی و بهرزه بیهشیک له دهسه لانه کانی حکومه تی خودموختاری کوردستانی نیرانه .

روونکردنمودی (١) ناوهندی رادیۆ تلویزیۆنی سهرزه وینی خودموختاری کوردستان له ژێر چاوه دێری حکومه تی خودموختاری کوردستانی نیراندا بهرپه وه دهیته .

ماددهی (١٨)

پاراستنی نهمنییه تی نیوخۆ و کاروباری نهزم راگرتن له سه رزه وینی خودموختاری کوردستانی نیراندا له شار و دێ به هۆی هیزه کانی پيشمه رگه وه که به ره سمی له لای حکومتی خودموختاری کوردستان دادمه زرتن، دابین ده کری.

ماددهی (١٩)

بهرپرسانی نهزم و پاراستنی شار و دێ له سه رزه وینی خودموختاری کوردستانی نیران دا راسته وخۆ له لایهن حکومتی خودموختاری کوردستانه وه دیاری ده کرین و به رامهر به و به رپرس ده بن.

ماددهی (٢٠)

هممو ساتی ژماره یه ک خوتندکار له لایهن حکومتی خودموختاری کوردستانی نیرانه وه بۆ دابین کردنی پیداوستی هیزه دیفاعیه کانی سه رزه وینی خودموختار بۆ خوتندن ده نپتردرتیه قوتابخانه نیزامیه کان. ریکخواه پتوه ندیده کانی حکومتی ناوهندی له سه رانه ههمو پتوستیه کانی فیرکردن و په رورده ی نه و خوتندکارانه پتک بیتن و پیداوستییه کانی چه کدار کردنی هیزه نینترامیه کانی نیوخۆی کوردستان به شیوه کی ماقوول و گونجاو دابین بکه ن.

ماددهی (٢١)

ده سه لاتی قه زایی له سه رزه وینی خودموختاری کوردستاندا به جیا له هیزه کانی دیکه به هۆی دادگای سه ربه وخۆه به کار ده برئ.

ماددهی (٢٢)

دادگا کانی سه رزه وینی خودموختاری کوردستانی نیران له مه سه له عورفیه کاندا به پتی قانونه عورفیه کانی سه رانسه ری ولات و نه و قانونانه که له لایهن نه نجومه نی نه ته وایه تیی کوردستانی خودموختاره وه په سند کراون و له چوارچیره ی سه لاحیه ته کانی نه و نه نجومه نه دا داندراون و له گه ل نه سه له په یه و ی کراوه حقوقیه کان و به یاننامه ی جیهانی مافی مرۆف و به یاننامه ی جیهانی حقوقی مه ددی ریک ده که ون، حوکم ده دن و له و مه سه لانه شدا که پتوه ندییان به «احوال شخصیه» وه هیه به پتی قانونه مه زه بیه کانی هه ردو و لای کیشه که ده جو لینه وه.

ماددهی (۲۳)

لقیگی دیوانی بهرزی ولات له سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئیراندا جیگیر ده‌یی و داوای پی راگه‌یشتمه‌وه له حوکمی دادگاگانی سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئیران لم لقهدا لئی ده‌کۆل‌پیتمه‌وه.

روونکردنه‌وه: دادرسی له دادگاگانی سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئیراندا به هه‌ردوو زمانی کوردی و فارسی جێ به‌جێ ده‌کری.

ماددهی (۲۴)

بۆ به‌هێز کردنی یه‌که‌یه‌تی گهلانی ئیران جگه‌ له‌وه که دانیشتووانی سه‌رزه‌وینی کوردستان وه‌ک به‌شه‌کانی دیکه‌ی ئیران نوێنه‌رانی خۆیان ده‌نێرنه نه‌نجوومه‌نی نیشتمانی، ژماره‌یه‌کی دیاریکراو که له‌گه‌ڵ هه‌شیمه‌تی کوردستان رێک که‌وێ، له‌ ئۆرگانه‌کانی حکوومه‌تی ناوه‌ندیدا (کۆژی و‌ه‌یران و وه‌زاره‌تخانه‌کان) به‌شدار ده‌بن.

ماددهی (۲۵)

بۆ ده‌سته‌به‌ر کردنی به‌نه‌ره‌ته‌کانی خودموختاری و پاراستنی مافه‌کانی هه‌موو گهلانی ئیران «شورای به‌رزی گهلانی ئیران» له‌ ناوه‌ندی ولات پێک ده‌ی و هه‌رکام له‌ گهلانی ئیران سێ نوێنه‌ر ده‌نێرنه «شورای به‌رزی گهلانی ئیران».

روونکردنه‌وه: سێ که‌س نوێنه‌ری سه‌رزه‌وینی خودموختاری کوردستانی ئیران له‌ لایه‌ن نه‌نجوومه‌نی نه‌ته‌وايه‌تی کوردستانه‌وه ده‌ست نیشان ده‌کری.

ماددهی (۲۶)

هه‌موو قانونه‌کانی په‌سند کراو له‌ نه‌نجوومه‌نی نیشتمانیی ئیراندا نه‌گه‌ر پێوه‌ندیان به‌ پێوه‌ندی و مافه‌کانی گهلانی ئیرانه‌وه هه‌ین، ده‌یی له‌ «شورای به‌رزی گهلانی ئیران» دا بێته‌ گۆژی و په‌سند بکری.

ده‌سته‌ی نوێنه‌رایه‌تی گه‌لی کورد

۱۳۵۸/۱۰/۴

به‌ دوا‌ی نه‌وه‌دا که له‌ گه‌لله‌ی ۲۶ مادده‌یی ناکامی‌ک ده‌ست نه‌که‌وت، حیزب بۆ خۆی کورته‌یه‌کی له‌ ۲۶ مادده‌ که له‌ شه‌ش مادده‌دا ناماده‌ کرد و به‌ هه‌یه‌تێکدا ناردی بۆ سه‌رکۆماری نو‌مو کات نه‌بو‌لحه‌سمن به‌نی سهدر، که‌ نه‌ویش به‌ رواله‌ت په‌سندی کردبوو، به‌لام گوتی‌بوی ده‌ین ببیاته‌ شوورای نگه‌هبان!، که‌ نه‌وه‌ش ده‌قه‌که‌یه‌تی:

شەش نەسلی پێشینیاری حیزی دیموکراتی کوردستانی نێزان

۱- گەلی کورد لە چوارچێوەی سەرەخۆزی و تەواویەتی خاکی ولاتی کۆماری ئیسلامیی نێزاندا بە مافی نیشتمانی که بە شێوەی خودموختارییه، بگا و نمو مافه له «تەواوکەری» یاسای بنەرەتیدا بگۆنجی.

۲- چوارچێوەی جوغرافییای کوردستان بە سەرنجدان بە وەزعی مێژوویی، جوغرافیایی و نابووری و ویستی زۆریه دانیشتوانی هەر ناوچهیهک دیاری دەرکێ.

۳- کوردستانی خودموختار له جهرهياتی ههلبژاردنیکی نازاد، نهیانی و راستموختادا شوورایهکی سهرانسهري ههلبژێری.

۴- شوورای سهرانسهري کوردستان ههینهتیکی به پێوهری بۆ پێ راگهیهشتن به وەزعی نابووری، فهرهنگی، نیداری و نینتزامیهکان دیاری بکا.

۵- زمانی کوردی له ناوچهی خودموختاری کوردستاندا بۆ نامه نووسینی نیداری و خۆتندن له پال زمانی فارسیدا رەسمیهتی ههیه.

۶- ههموو کاروبارهکانی نێخۆزی که برتیه له: نیداری، نابووری، کۆمهالهیهتی، فهرهنگی و نینتزامی، به تۆزگانهکانی ناوچهی خودموختاری دهمپێدری.

وردهکاریهکانی نمو گهالهیه له وتووێژگانی دواایدا به شێوهی گهالهیهکی ههموو لایهنه ناماده و به پهندی تۆزگانهکانی یاسادانانی کۆماری ئیسلامیی نێزان بگا.

به نامانجی له نێوچوونی ههموو شوینهواری تیک ههلبژوونهکانی یهک سالی رابردووی کوردستان و پیکهتییانی «حوسنی تهفاهوم» نمو ههنگاوانه ههلبگیر.

۱- لیبووردنی گشتی له پێوندی لهگهڵ ههموو نمو کهسانه که به شێوهیهک له شێوهکان له رووداوهکانی کوردستاندا بهشدار بوون، دهریچی.

۲- مووچه بدری به کمس و کاری شههیدانی تیک ههلبژوونهکانی کوردستان.

۳- بهرپرسیانی کارساتی قارنێ شناسایی و سزا بدرین.

۴- مووچهی «بازنشستگی» بدری به ههموو نمو کهسانه که له جهرهياتی تیک ههلبژوونهکانی کوردستان بوونه کهم نهدام.

۵- ههموو زیندانییهکانی ههردوو لا بێ نمو لا و نهولا نازاد بکرتین و ههموو نمو مووچه خۆزانهی به «اتهام»ی بهشداری له رووداوهکانی کوردستان دوور خراونهوه، یان لاسهر کار لاچوون، یان گوتیزراونهوه، بینهوه سهر کاروباری خۆیان. یارمهتی چهند مانگی

كۆنگردى چۈرەم ۋە قۇناغىكى نوپى تىكۇشان

كۆنگردى چۈرەم بەدۋى ھەلبۇراردى نوپىنەردەكان لەلايەن كۆنفرانسى كۆمىتە شارسەنەكانەمە، لە رۆژى ۵۸/۱۱/۳۰ تا ۵۸/۱۲/۵ بە بەشدارى ۳۱۰ كەس بە شىۋى ناشرالە سالۋى سىنەما نۇمىد بەرپۇدە چۈرە. دۋى كۆنگردى يەك ۋە پاش ۲۴ سال نەو يەكەم كۆنگردە بوو كە بە نازادى لە كوردستانى نىران ۋە لە شارى مەھاباد زېدى حيزى دىمۇكرات دەبىسترا.

لەم كۆنگردە بە دۋى راپۇرتى كۆمىتەى ناۋەندى ۋە باس كورد لەسەرى، بە لەمەر چاۋگرتى ھەلومەرجى تايەتى ۋە ھومىد بە درىژدەدانى ۋە توۋىژ لەگەل رىژم ۋە گەيشق بە خودمۇختارى يەكپەك لە خالە گرینگەكانى بەرنامەى حيزب كە بۆ ھەر حيزبىكى پىشكە ۋە تەنخواز ۋە دىمۇكرات پرىنسىپىكى گرینگە، ۋە تە «نەسلى جىيى دىن لە دۆلەت» ھەلگىرا.

لەمەر نەو دى تىكۇشانى حيزب لە ماۋدى پىش كۆنگردە زۆر بەرچاۋ بوو، حيزب توانىپىۋى بەشكى زۆر لە رۆشنىران ۋە نەفرادى زانستگە دىتوۋ بۆلاى خۆى رابىكىشتى. بۆيە لە راستىدا تەركىبى كۆمىتەى ناۋەندى ئال ۋە گۆزى بەسەردا ھات ۋە نەو كەسانەى ۆرەدە بە نەندامەيتى كۆمىتەى ناۋەندى ھەلبۇرەدران: غەنى بلوورىان، دوكتۇر قاسملو، جليل گادانى، ھەسەن شىۋە سەلى، فەوزىيە قازى، نەمىر قازى، مستەفا شەلماشى، دوكتۇر شەرفەكەندى، رەھمان كەرىمى، عبدالە ھەسەن زادە، جەھانگىر نىسماعىل زادە، فاروق كەيخەسەرەۋى، سەرگوردە عەبباسى، نەۋىد موعىنى، سەنار مامەدى، ھەسەن رەستگار، نەھەدەمە غەزىزى، كەمال دەبباغى، قادەر عەبدى، ھاشم كەرىمى، رەھىم سەيف قازى، مستەفا ھىجرى، نەبۋەكرە ھىدايتى، سەيد رەسوۋل دىھقان، ھەسەن مەدەنى.

همروها ماموستا هیتن وەک ئەندامی نیفتخاری کۆمیتەی ناوەندی له لایەن کۆنگرەوه دیاری کرا.

لەم کۆنگرەدا کۆمیتەیەکی بازرەسیش که بریتی بوون له: فەتاح کاویان، سەرھەنگ قادری، قادر شەهائی، سەدیق قەموی پەنجە، دوکتۆر خوسرەوی، سەعید سولتانیان، سەرھەنگ رەببەیی، سەروان ئەفشین، موهەندیس ناریا، عەلی حسینی، محەممەد پوور ناذر، ھەلبێژدرا.

چەند کەسیش لەیەکەم پلینۆمدا وەک ئەندامی موشاور ھەلبێژدرا: سەید حەسەن ھاشمی، عوسمان ئەسرازی، فەرەیدون مێتران، رەسوول پێشناماز، سەید عەلی رەحمانی، رەحمان حاج ئەحمەدی، حسێن ئیبراھیمی، سەلیم بابانزادە، عەزیز ماملتی، شاپوور فیروزی، حسن شەرفی، رەحمان گاژیدی، تەھا حق تەلەب.

ھەر لەو پلینۆمدا ئەندامانی دفتەری سیاسی لە نێو ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی ھەلبێژدرا: دوکتۆر قاسملوو، وەک سکرێتەر، غەنی بلوریان، جەلیل گادانی، مستەفای ھێجری، ئەمیر قازی، عبدالله حەسەن زادە و مستەفا شەمشای بوون.

بۆ ناگادراوی وردتری خۆتەرەن لە کۆنگرەدا ٤، دەقی نیغلامییەکی لە ژێرەوه بەرچاوتان دەکوو:

راگەبەندراویک لەسەر کۆنگرە چارەمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران

لە رۆژەکانی ٣٠ی رێمەندان تا ٥ی رەشەمە ١٣٥٨ کۆنگرە چارەمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لە شاری مەھاباد پێکھات. لەم کۆنگرەدا ٣١٠ کەس لە نوێنەرانی ھەموو بەشەکانی کوردستانی ئێران بەشداریان کرد. ئەو ٣١٠ کەسە لە نوێنەرانی زیاتر لە ٣٠ ھەزار کەس لە ئەندامانی حیزبیان بە ئەستۆدە بوو. لە نێو بەشداریانی کۆنگرەدا زۆریە ئەندامانی کۆن و دامەزرێنەرانی حیزب و بەشێکی زۆر لە لاوان و ژنان کە دواي سەرمەوتی شۆڕشی ئێران، ئەندامەتیی حیزبیان وەرگرتوو، نامادە بوون. کەم ئەندامەتێن ئەندامی بەشدار لە کۆنگرەدا ١٨ سال و بە ئەندامەتێن ٦٥ سال بوو، نێونجی ئەندامەتێن بەشداران دەگەشتە ٣٥ سال. لە پێوەندی لەگەڵ رادە خۆتەندا ٢/٥٪ لە بەشداران خاوەنی پەلە «فوق لیانس» و دوکتۆرا، ١٠٪ «فوق دیپلۆم و دیپلۆم»، ٢٩٪ کەمتر لە دیپلۆم، علومی دین ھەتا شەشمی سەردتایی، ٢٥٪ خۆتەندی سەردتایی و کەمتر لە شەشمی سەردتایی و ٣/٥٪ بێ سەواد بوون. بە

سرودی نەى رەقىب كۆنگرە دەستى بەكار كرد. دوايى بەشداران بۆ رىزگرتن لە گيانى پاكى شەهيدانى رىگاي نازادايى كوردستان و سەرانسەرى ئىيران، يەك دەقىقە بىن دەنگىيان پاراست. ئەوجار ھاوڤى غەنى بلورىيان نەندامى دەفتەرى سىياسى حىزب، خەباتگىچى مەندوونەناس كە ۲۵ سال لە ژيانى خۆى لە زىندانەكانى رىژىمى شا تىيەم كرد، كۆنگرەى كردو ھاوڤى بلورىيان لە قسەكانى خۆيدا نىشارەى بە گرنگى كۆنگرەى چوارەم كرد و ھىوادارى دەرپرەى كە كۆنگرە بتوانى بە باشى لە نەنجامى نەو نەركانەى كە لە دەستورى كارىدايە بىتە دەرى. دوايى كۆنگرە كارى خۆى دەست پىتكر.

لە پىشدا شەخسىيەتى سىياسى و مەزەھەبىي كورد سەيد عىزىدىن حەسەنى كە لە كۆمەلەى كوردەى كۆنگرەدا نامادە بىسو، دوايى صارم الدىن صادق وزىرى خەباتگىچى دىرىن و دەستى بە ۋەفائى حىزب، پەيامەكانى خۆيان بۆ كۆنگرە نارد و ئارەزووى سەركەوتىيان بۆ كۆنگرە خواست. ئەوجار پەيامەكانى نەو رىكخراوانەى ژىرەو لە كۆنگرە خوتەندرايەو. رىكخراوى موحاھىدىنى گەلى ئىيران، رىكخراوى شۆڤىگىچى زەحمەتگىشەنى كوردستان (كۆمەلە)، رىكخراوى چرىكە فەيدايەكانى گەل، بەردى دىموكراتىكى نىشتەمانى، شورلى ھاوڤىنەندى گەلەكان، كۆمەلەى كوردەكانى جىگىر لە ناوئەند، نۆتەرى رىكخراوى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە ئوروپا- سەپان، حىزبى كۆمۇنىستى عىراق، حىزبى سۆڤىالىستى يەكگرتووى كوردستانى عىراق، حىزبى كۆمۇنىستى فەرانسە، حىزبى سۆڤىالىستى ئىتالىا، حىزبى كۆمۇنىستى بلىژىك، حىزبى كۆمۇنىستى برىتانىا، حىزبى كرىكارانى كوردستانى توركىيە و فەيدراسىۆنى كۆمەلەى كرىكارانى كوردستان (كومكار).

دواى خوتەندەى پەيامەكان، سەرتىرى گشتى حىزب دوكتۆر عەبدولمەھمان قاسملو، راپۆرتى كۆمىتەى ناوئەندى پىشكەش بە كۆنگرە كرد. دوايى كۆنگرە كۆمىسۆنەكانى ژىرەو ھەلجەرد. كۆمىسۆنى بەرنامە و نەسانامە، كۆمىسۆنى قەتەنامە و پەيام، كۆمىسۆنى ھەلجەردن و كۆمىسۆنى مالى.

ئەوجا باس سەبارەت بە راپۆرتى كۆمىتەى ناوئەندى دەستى پىتكر و بەشكى زۆر لە نۆتەران لە پىتەندى لە گەل نەو راپۆرتە بىروپايان دەرپرەى. لە كۆتايى باسەكەشدا دوكتۆر قاسملو بىروپا و پىشيارەكانى كورت كردو و ۋەلامى بەشكى لە رەخنەكانى داو، لە پىتەندى لە گەل مەسەلە جۆراو جۆرەكان رىتۆنى پىتەستى پىشكەش بە كۆنگرە كرد.

کۆنگره به له‌به‌ر چا‌و‌گر‌تنی «نی‌س‌لا‌حات» و پ‌یش‌نی‌اره‌کانی پ‌تی‌وست، ر‌اپ‌ۆ‌رتی په‌سه‌ند کرد. ئه‌وجا کۆنگره گوتی دایه ر‌اپ‌ۆ‌رتی کۆم‌سی‌ۆ‌نی به‌ر‌نامه و نه‌سا‌نامه، کۆم‌سی‌ۆ‌ن پ‌یش‌ن‌یاری ئال و گۆ‌پ‌ت‌کی زۆری له به‌ر‌نامه و نه‌سا‌نامه‌دا کرد‌بوو. نو‌ت‌نه‌رانی کۆنگره به در‌ئ‌یی له پ‌ی‌وه‌ندی له‌گه‌ل نه‌و ئال و گۆ‌پ‌انه‌دا ب‌ی‌رو‌پ‌ایان ده‌رد‌ب‌ری، پ‌اشان به‌ر‌نامه و نه‌سا‌نامه له لای‌ن کۆنگره‌وه په‌س‌ند ک‌را.

کۆنگره به پ‌یی به‌ر‌نامه‌ی له پ‌یش‌دا دا‌پ‌ت‌ژاو، کۆم‌یت‌ه‌ی ناوه‌ندی هه‌ل‌ب‌ژارد و به رای نه‌یتی ۲۵ ک‌سی به نه‌ندامه‌تی کۆم‌یت‌ه‌ی ناوه‌ندی ح‌یز‌بی د‌یموک‌راتی کوردستانی ن‌یران هه‌ل‌ب‌ژارد. هه‌روه‌ها کۆنگره ۱۱ ک‌سی وه‌ک نه‌ندامی کۆم‌سی‌ۆ‌نی «باز‌ده‌سی» دیاری کرد. ئه‌وجا له لای‌ن کۆنگره‌وه ئه‌و په‌یامانه ن‌یر‌دان: په‌یام بۆ ح‌ز‌ه‌تی آیت لله العظمی ن‌ی‌ام خومه‌ینی، په‌یام بۆ سه‌ر‌کۆمار، دو‌کتۆر نه‌بو‌ل‌حه‌سه‌ن به‌نی سه‌در، په‌یام بۆ به‌نه‌مال‌ه‌ی شه‌ه‌یدان و ک‌م نه‌ندامانی شه‌ر، په‌یام بۆ گه‌لانی ن‌یران، په‌یام بۆ نه‌ح‌زاب و ر‌ت‌ک‌خ‌راوه ن‌ی‌ش‌تمانی و د‌یموک‌رات‌یه‌کان له سه‌ر‌انه‌ری ن‌یران، په‌یام بۆ گه‌لی کورد له کوردستانی ن‌یران، په‌یام بۆ پ‌یش‌مه‌ر‌گه‌کانی کوردستان. په‌یام بۆ نه‌ندامانی ح‌یز‌ب، په‌یام بۆ جوولانه‌وه‌ی ر‌ز‌گار‌یده‌ری ج‌یه‌ان، په‌یام بۆ گه‌لی کورد له ده‌روه‌ی ن‌یران و په‌یام بۆ گه‌لی فه‌له‌ستین.

پ‌یش له کۆتایی کۆنگره، هاو‌ری غ‌م‌نی ب‌لور‌یان سو‌پ‌اسی له نو‌ت‌نه‌رانی کۆنگره، له کۆم‌یت‌ه‌ی ناماده‌کردن، له و پ‌یش‌مه‌ر‌گانه‌ی که پاراستی کۆنگره‌یان به نه‌ستۆه‌ بوو، کرد و هه‌روه‌ها سو‌پ‌اسی له و م‌ی‌وان‌دارانه کرد که نه‌ر‌کی پ‌ی راگه‌یشتن به نو‌ت‌نه‌رانیان له نه‌ستۆ بوو.

کۆنگره ه‌ی‌م‌نی وه‌ک نه‌ندامی ن‌ی‌ف‌ت‌خ‌اری کۆم‌یت‌ه‌ی ناوه‌ندی دیاری کرد و «ع‌ین‌وانی» شاع‌یری ن‌ی‌ش‌تمانی گه‌لی دایه. دو‌کتۆر قاس‌ملوو له به‌ش‌ت‌کی د‌یک‌ه‌ی قسه‌کانیدا که پ‌ی‌وه‌ندی به گ‌ر‌نگ‌یی کۆنگره‌ی چوارم له م‌ی‌ژ‌و‌وی ح‌یز‌یدا بوو، ناما‌زه‌ی بۆ خ‌ه‌ت و ر‌ی‌بازی سو‌پ‌اسی ح‌یز‌ب له دا‌ها‌توودا کرد و، دا‌وای له هه‌موو نو‌ت‌نه‌ران کرد که په‌کیه‌تی ر‌یزه‌کانی ح‌یز‌ب ب‌پ‌ار‌ت‌ین و نا‌کامه‌کانی به‌ر‌چا‌وی کۆنگره بۆ هه‌موو نا‌وچه‌کانی کوردستان باس ب‌ک‌ن. به و جۆزه‌ د‌وایی به‌کاری کۆنگره ه‌ینا. کۆنگره له ک‌م‌ش و هه‌وا‌یه‌کی به ته‌وا‌ی د‌یموک‌رات‌یدا پ‌ت‌که‌ات، ده‌ر‌ی‌خ‌ست که ح‌یز‌بی د‌یموک‌راتی کوردستانی ن‌یران به ق‌و‌لی پ‌ت‌به‌ند به د‌یموک‌راسی و نه‌سه‌له‌کانیه‌تی، له‌و چه‌ند رۆ‌ژ‌ه‌دا که کۆنگره پ‌ت‌که‌ات، خه‌ل‌کی

مههاباد و سهراتسهری کوردستان و تهنانت بهشهکانی تری ئیران به دلخوشییهکی زۆروه چاوهروانی کارهکانی کۆنگره بوون و سهدان پهیمی نووسراوه و تالیفونییان بۆ کۆنگره نارد. له ماوهی کۆنگرهدا خه لکی کوردستان دووباره پشتیوانییی بێ نهم لاو نهولای خۆیان له حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران دهبرێ و نیشانیان دا که لهگهڵ رێبهرایهتی خهباتگێتری حیزبه خۆشهویستهکیان پێوهندییهکی نهپهچراودیان ههیه.

پاش نیوهرۆی رۆژی 5 شههمی مانگی رشه مه، کۆمیتهی ناوهندی ههلبژێردراوی کۆنگرهی چوارهمی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران له کۆبوونهوی خۆیدا دوکتۆر عمبوله رحمان قاسملوی به سکرتهیر دیاری کرد. ههر لهو کۆبوونهوهیهدا دهفتهری سیاسی و چمند کهس وهک مشاوری کۆمیتهی ناوهندی دیاری کران. ههموو مهدارکی کۆنگرهکه بریتین له: راپۆرت، پهيامهکانی گهیشتهو و پهيامهکانی نێردراو، بهرنامه و نهساننامه تازه له داها توویهکی نزیکدا له لایهن دهبرخانهی کۆمیتهی ناوهندییهوه بلاودهکرتهوه.

دهبرخانهی کۆمیتهی ناوهندی

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران

۱۳۵۸/۱۲/۶

به دواي کۆنگرهدا هتێدێک له واته که دهنگیان نههتیا بووه و ئیستاش به خهیاالی خۆیان وا دهزانن پیلانێک له گۆزیدا بووه، چووبونه بن پیلی کاک غهنی نموش که له کۆنگرهدا دهنگی له دوکتۆر قاسملو زیاتر هتیا بووه له خۆبایی ببوو، حیزبی توودش بۆ لاواز کردنی حیزبی دیموکرات و لهسهر بۆچوونی ناوهوای کۆنی خۆی که دهبن حیزبی دیموکرات بیهته لقی حیزبی تووده، بانگێتی شهبانیان به گوتیدا داوو، تووشی نامۆی هاتبوو، بۆ خۆشی نهیدزانن چی دهوێ و بۆ کوێ دهچن.

بۆ نهوهی وهزعهکه نهشیوێ و ههر دواي کۆنگره تووشی کیشه نهبن، به پێچهوانهی نهساننامه، پێشنیار به کاک غهنی کرا بیهته سهرۆکی حیزب، قبولی نهکرد.

له یهکم پلینۆمی دواي کۆنگرهدا که له مالی پێشهوا گیرا، پێشنیاری سکرتهیرشی بێ کرا، قبولی نهکرد. ههرچهند کهسانی ههلهبهڕستیش ههبوون، وستیان له ناتهباییهکه به قازانجی خۆیان و حیزبی تووده که لک وهرگرن، بهلام سهر نهکموتن.

دوکتۆر قاسملو به سکرتهیری حیزب ههلبژێردراوه، نهندامانی مهکتهبی سیاسی ههلبژێردران، کاری له نیو نهندامانی رێبهرایهتیدا بهش کرایهوه.

هەر نۆزگانهی خەریکی کاری خۆی بوو، کۆمیسسیۆنتیکی تازهش که پیشتر دامەزرابوو، بەلام شکلی زۆر رسمیی نەبوو، بۆ کاروباری پیشمەرگه به سەریەرستی سەرگورد عەباسی، رەسمییەتی پەیدا کرد.

له پلینۆم دا باس لە سەر پێستی درێژەدانی پێوەندیی لەگەڵ حکومەتی ناوەندی کرا، بەلکو بتوانن راستییەکانی کوردستانیانی لی حالی کەن و دان بەم مافە پەروایدا بێن و بۆ هەمیشە کۆتایی بە شەڕ و کوشتاری و بە شیوەی ناشتی خاوازانە چارەسەری گیرۆگرفته‌كان بکەن.

بۆیه له دهفته‌ری سیاسی پریار درا هەینەتییکی حیزبی بچق بۆ تاران، دوکتۆر حەسەن بەنی سەدر، سەرکۆمار بێین و وەزعی کوردستان و بۆچوون و پیشنیاره‌کانی حیزبی پێ رابگه‌یمن، بەلکو بتوانن ناخوندەکانیش بپێتێت سەر ئەو رایە، له بابەت سەفەری ئەم هەینەته له رێکەوتی ٥٨/١٢/٢١ له لایەن دهفته‌ری سیاسی حیزبه‌وه ناگاداریه‌ک ب‌لاو بۆته‌وه، نه‌وه‌ش ده‌قه‌که‌یه‌تی:

سەبارەت بە نارەنی وەفدی نوێنەراییەتی حیزبی دیموکراتی کوردستان

هاوینشتەمانانی بەرز:

له‌به‌ر نه‌وه‌ی که دواي يه‌که‌م کۆبوونه‌وی رەسمیی وەفدی نوێنەراییەتی گەلی کورد، لەگەڵ وەفدی تاییبەتی دۆلەت، و تووێژەکانی ناشتی کوردستان راوەستابوو، رۆژی ٢ی رێمەندانی مانگی رابردوو حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران له نامه‌یه‌کدا که بۆ دوکتۆر بەنی سەدر سەرکۆماری ئیسلامیی ئێرانی نارد، وێرای باسی مەسەلەکانی کوردستان و هەروەها هێندیک له روانگەکانی حیزب، داواي له سەرکۆمار کرد که بۆ حەللی گیرۆگرفته‌کانی کوردستان و قسەو باسەکان، وەفدی نوێنەراییەتی حیزبی دیموکراتی کوردستان سەبارەت بە گیرۆگرفته‌کانی کوردستان قبوول بکا.

به دواي راگه‌ياندنی موافقه‌تی ناغای بەنی سەدر، رۆژی هەشتەمی رەشەمەي ئەو مانگە هەینەتییکی پێنج نەفەرە به نوێنەراییەتی حیزبی دیموکراتی کوردستان بۆ تاران وەرێ کەوت و بە یانیی هەر ئەو رۆژە لەگەڵ سەرکۆمار چاوپێکەوتن و تووێژیان کرد. وەفدی حیزبی دیموکرات لەو چاوپێکەوتنەدا روانگەکانی حیزبی سەبارەت بە رێگا حەللی سیاسی و ناشتی گیرۆگرفتی کوردستان لەگەڵ ناغای بەنی سەدر باس کرد و لایەنەکانی

جۆز اوجۆزی نهو پیلانانی که بۆ گهلی کورد و شۆرشێ نێران دهکار دایه، بۆ نهو باس کرد. ههروهها داوای له سه رکۆمار کرد هه رچی زووتر به یارانه ی پێوه ندهدار به هه لومشانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نێران رده بکاته وه، هه تا حیزبی نێمه به توانی به شێوه ی ره سمی و چالاکانه له هه لبژاردنی «مه جلیسی شوورا» دا به شداری بکا. داوای باس و لێکدان وه ی مه مه له کان به یار درا که وه قدا کاکلی گشتیی و یسته کانی گه لی کورد گه لاله بکا و به مه قی ناغای داربوش فرووه ره بیداته ناغای به نی سه در، هه تا داوای لێکۆلینه وه و لێکدان وه له لایه ن سه رۆک کۆمار و شوورای شۆر شه مه وه لامیهان پێ بدریته وه. رۆژی شه مه ۱۱ ی ره شه مه وه قدی حیزبی دیموکراتی کوردستان و یسته به نه ره تییه کانی گه لی کوردیان به شێوه ی ته رحیکێ شمش به رگه یی له ژێر ناوی «رئوس کلی طر ح خودموختاری» ناماده و ته حویلی ناغایان داربوش فرووه ره ر و مه ننس سه باغیان نه ندای وه قدی تاییه تی دۆله ت بۆ کوردستان دا. ناماده کردنی نهو گه لاله ۶ به رگه ییه راست بۆ نهو نامانجه بوو که به راگه یان دنی نهو نه سه گشتیهانه پێشی دنه دانی «بدخواهان» به گیردێ و زه مه نه یه کی سالم بۆ و تووژ له دهور به ری شته ورده کانی دیکه پێک به ی نهو نه سه شمش ماده ده ییه به رتییه له:

۱- گه لی کورد له چوارچێوه ی سه ره بخۆی و ته واویه تی خاکی ولاتی کۆماری نی سه لامی نێراندا به مافی نی شه مانی که به شێوه ی خودموختارییه، بگا و نهو مافه له ته واو که ری یاسای به نه ره تی «متم قانون اساسی» دا به گونجه ندرێ.

۲- چوارچێوه ی جوغرافیه یی کوردستان به سه رنج دان به وه زعی میژوویی جوغرافیه یی و نابوو ری و یستی زۆریه ی دانیشه توانی هه ر ناوچه یه ک دیاری به کری.

۳- کوردستانی خودموختاری شوو رایه کی سه رانه ری له جهریهانی هه لبژاردنیه کی نازاد، نه یینی، راسته وخۆ و گشتی هه لبژیری.

۴- شوورای سه رانه ری کوردستان وه قدیکی به ری تو به ری به نامانجه به ری تو به رنی کاروباری نابوو ری، فه ره هنگی، نیداری و نی شه مانی دیاری ده کا.

۵- زمانی کوردی له مه له ندی خودموختاری کوردستاندا بۆ نامه نووسینی نیداری و خۆتندن له په نا زمانی فارسیدا به ره سمی به ناسری.

۶- هه موو کاروباری نی توخۆی که به رتییه له: نیداری، نابوو ری، کۆمه لایه تی، فه ره هنگی و نی شه مانی، به رتی به نۆرگانه کانی ناوچه ی خودموختار.

ورددکاریسه‌کانی نمو گه‌لاله‌یه له وتووێژەکانی دوااییدا به شێوەی گه‌لاله‌یه‌کی هه‌مه‌لایه‌نه، به پهمندی تۆرگانه‌کانی یاسادانانی کۆماری ئیسلامی نێزان بگا.

له کۆتایی گه‌لاله‌ی شه‌ش بڕگه‌یی پێشینیار کرابوو که به نامانجی له نێوبردنی شوێنه‌واری تێک هه‌لچوونه‌کانی ناخۆشی یه‌ک سالی دوا‌یی کوردستان و پێکه‌یتانی زهمینه‌یه‌کی دۆستانه، نمو هه‌نگاوانه‌ی ژێردوه هه‌لبگیرێ:

۱- لێبووردنی گشتی له پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ هه‌موو نه‌و که‌سانه‌ی که به شێوه‌یه‌ک له شێوه‌کان له رووداوه‌کانی کوردستان به‌شار بوون، دهریگرێ.

۲- مووچه‌ ب‌د‌رێ به پاشماوه‌ی شه‌هیدانی تێک هه‌لچوونه‌کانی کوردستان.

۳- به‌ربرسانی کارماتی قارنێ بناسیت‌د‌رین و موجازات ب‌کرێن.

۴- یارمه‌تی بازنشسته‌گی ب‌د‌رێ به هه‌موو نمو که‌سانه‌ی که له جهره‌یانی لێک‌دانه‌کانی کوردستاندا بوونه که‌م نه‌ندام.

۵- هه‌موو زیندانیه‌کان له هه‌ردوو لا ب‌ئ نهم لاو نه‌ولا نازاد ب‌کرێن و هه‌موو نمو کارمه‌ندانه‌ی که به «اته‌هام»ی به‌شداری له رووداوه‌کانی کوردستاندا دوور خراونه‌وه یا له‌سمر کار لا‌بردراون، ب‌گه‌ڕێنه‌وه سمر کاروباری خۆیان و یارمه‌تی چه‌ند مانگی رابردوو ب‌د‌رێته‌وه به‌و که‌سانه‌ی که له‌سمر کار لا‌بردراون.

۶- خه‌ساراتی نه‌قدی ب‌د‌رێ به هه‌موو نمو که‌سانه‌ی که له جهره‌یانی تێک هه‌لچوونه‌کاندا زیانی مالییان وئ که‌وتوه.

۷- هه‌موو نمو نه‌فسهر و د‌رده‌دارانه‌ی که له پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ مه‌سه‌له‌ی کوردستاندا جێگای مه‌نمووریه‌تی خۆیان به‌جێ هێشته‌وه، له رێک‌خراوه‌ نینترامیه‌یه‌کانی ناوچه‌ی خودمختاری کوردستان کاریان پێ ب‌سپێرد‌رێ.

۸- به‌یارنامه‌ی پێوه‌ندیدار به هه‌لو‌مشانی حیزبی دیموکراتی کوردستان ر‌ه‌د ب‌کرێته‌وه.

وه‌ف‌دی نێ‌رد‌راوی حیزبی دیموکرات د‌وا‌ی چه‌ند رۆژ مانه‌وه له تاران، رۆژی هه‌ینی رابردوو گه‌راوه‌ کوردستان، نمو جۆزه که د‌رکه‌وتوه، رۆژی شه‌م‌عی رابردوو، نمو گه‌لاله له لایهن وه‌ف‌دی تایبه‌تی کوردستانه‌وه درایه سمرکۆمار.

وتووێژی وه‌ف‌د له‌گه‌ڵ سه‌رۆک کۆمار له ک‌مش و هه‌وایه‌کی ب‌رایانه نه‌نجامی گرت و نا‌غای به‌نی سه‌د سه‌باره‌ت به‌ جه‌لل‌ی ناشیانه‌ی گه‌روگ‌رف‌تی کوردستان و په‌سند کردنی ویسته‌کانی به‌رحه‌قی گه‌لی کورد، رووی خۆشی نیشان دا، نار‌د‌نی وه‌ف‌دی حیزبی

دیوکراتی کوردستان و وتووژیان له گمډل سمرۆک کۆمار له راگهیه نه گشتیییه کاندای دهنگدانمودیه کی بهربلاوی ههبوو و له کۆږ و کۆمه له سیاسیییهکانی کوردستان باسیکی زۆری لێ دروست بوو. به شیک له م تاقم و دهسته سیاسییانه کی ههبوونی خۆیان تمبیا له وهپێ خستنی ههلا و ههنگامه دا دهبیئن، تیدهکۆشن خهباتی پر له شانازیی حیزیی دیوکراتی کوردستان له که دار بکهن، بیروپرای سهیریان دهپرپوه و وهک ههمیشه حیزیی نیمه یان خستوته ژێر بارانه ی بوختانه وه. قسه ی بنه رته ی لهو زه مینه یه دا نه ویه که گوایا نار دنی وه قدی حیزیی دیوکراتی کوردستان به مانای ره دی وه قدی نوینه رایه تیی گه لی کورده. لهو باره وه یه که یک له رۆژنامه کانی پاش نیوه رۆی تارانیش گه لاله ی شمش پرگه یی (شمش مادده یی) وه قدی حیزییان له جیتی گه لاله ی ۲۶ پرگه یی وه قدی نوینه رایه تیی گه لی کورد نیو پر دوه. جار ی با له وه بگه پێن که جیاوازیی نه و دوو گه لاله یه تمبیا لهو نوکته دا خولاسه ده بیته وه که هی یه که م مه سه له کان به گشتی به یان دهکا و گه لاله ی دوو هه م، ورده کارییه کانیشی باس کردوه، وا دیته بهرچاو که نه و حه زر ده تانه نه سل ی پیکه تانی وه قدی نوینه رایه تییان له گمډل هه لوه شانی نه ندامانی نه و تیکه ل و له ریکه خراو تیکی تازه دا به هه له گر توه.

به پروای نیمه خرابی لێ تیکه یشتوون. هه رکام له ریکه خراوه کانی نه ندام له وه قدی نوینه رایه تیی گه لی کوردا سه ره خۆی ته وای سیاسی و نیو لۆژیکیان هه یه و مافی سروه تی هه رکام له وانه یه که جیاواز له وانی دیکه له هه ر مه وری دیکدا به یاری لازم به دن یان له گمډل کار به ده ستانی ولات پیوه ندی بگرن، بیروپرای خۆیان له سه ر هه ر مه سه له یه ک رابگه یه نن.

نه ندامانی وه قدی نیتر دروایش له ماوه ی مانمودیان له تاراندا و له جه ره دانی وتووژده کانیاندا رایانه گه یان دوه که نه وان روانگه کانی حیزیی دیوکراتی کوردستانیان باس کردوه و نامانج له سه فمری نه وان حه ره که ت پیدانی وتووژده کانی ناشیی کورده ستانه.

هه ره وها ته نییدیان کرد که له گه رانه و ی خۆیاندا وه قدی نوینه رایه تی گه لی کورد له جه ره دیان بنین. بێجگه له وانه، چوون مومکینه که حیزیی دیوکراتی کوردستان تن بکۆش و ده قده که لاواز بکا بۆ خۆی بنه رته یی نه و وه قده پیک ده بیئن و له ویدا نه رک ی قسه که ری به نه سه ژوده یه. نه و، بوختانه نا ره وایانه ته نبیا ده توانی بیروپرای نه و تاقمه انه بی که قسه یه کیان بۆ گوته نییه و بوونی خۆیان له نه بوونی خه لکی دیکه دا ده بیئن. له هه مووی

سه‌یرتر نموده که نمونه تی ددکۆشن بوختانی «سازشکاری» له حیزبی دیموکراتی کوردستان بدن. نمونه بوختانی سازشکاری ده‌خه‌نه پال حیزبیک که ۳۵ سال له ریگای وه‌دی هێتانی مافی نیشتمانی و کۆمه‌لایه‌تی گه‌لی کوردا خه‌باتی کردوه و زیاتر له کۆی نه‌ندامانی زۆربه‌ی نه‌و تا‌قمانه له ریگای نامانجه‌کانی خه‌لکی کوردستاندا قوربانیی داوه. بوختانی سازشکاری له‌و شتانه‌وه سه‌رچاوه‌ ده‌گرت که پیش له‌ ده‌ست پتکردنی تیک هه‌لچوونه‌کانی کوردستان له حیزبی نیه‌میان ده‌دا، نیستا نیتر پووچی نه‌و شتانه‌و هه‌موو کس ده‌رکه‌وتوه.

خه‌لکی کوردستان زۆر باش له‌ بیران ماوه‌ نه‌وکات که هێرشێ نه‌رتشه‌ و سوپای پاسداران بۆ کوردستان ده‌ستی پتکرد، کام حیزبی سیاسی بوو که خه‌لکی به‌ ته‌نیا به‌جێ نه‌هێشت و له‌ گه‌ل نه‌وان هه‌ماسه‌ی خوێنانه‌، هه‌روه‌ها له‌ بیران ماوه‌ که کام له‌و تا‌قمانه‌ بوون، که دوا‌ی تپه‌په‌ینی مانگیک له‌ گرتنه‌وه‌ی شاره‌کانی کوردستان به‌ هۆی نه‌رتشه‌ و سوپای پاسداران به‌ پارێزه‌وه‌ جوورنه‌تیان به‌ خزیان دا که ته‌نیا له‌ چهند جیگا به‌ره‌نگاری هێرشکه‌ران بکه‌ن.

خه‌لک له‌ بیران نه‌کردوه‌ که نه‌و تا‌قسه‌ به‌ چ شتیه‌یه‌ک عه‌مه‌لیاتی پارتیزانی پتشمه‌رگه‌کانی حیزبی نیه‌میان به‌ نیوی خۆیان ته‌واو ده‌کرد، کۆمه‌لانی خه‌لک و خودی نه‌و هه‌زده‌تانه‌ ده‌زانن که نه‌وه‌ ده‌رسمدی شه‌هید و که‌م نه‌ندامه‌کان و زیان دیتوه‌دکانی شه‌ر سه‌ر به‌ حیزبی دیموکراتی کوردستان و نه‌وه‌ی که له‌وانه‌ به‌ پیره‌وه‌ری به‌جیه‌ماوه‌، دروشمی یێ نیوه‌رۆک و بادانی راستیه‌کانه‌.

خه‌لکی کوردستان باش ناگادارن که ده‌یان سال پیش دروست بوونی نه‌و تا‌قمانه‌، حیزبی دیموکراتی کوردستان دا‌بین کردنی وسته‌کانی نیشتمانی و کۆمه‌لایه‌تی گه‌لی کوردی له‌سه‌ر ده‌تری به‌ره‌نامه‌کانی خۆیدا دیاری کردوه‌ و له‌و ریگایه‌دا قوربانیی داوه‌.

دروشمی «بو‌رژوا‌ییانه‌»ی خودم‌وختاری که چهند مانگ دوا‌ی سه‌رکه‌وتنی شۆرشێ نێران به‌سه‌ر رێژیمێ په‌هله‌ویدا له‌ لایه‌ن خه‌لکه‌وه‌ به‌سه‌ر نه‌و هه‌زده‌تانه‌دا داسه‌پا، ۳۵ سال پیش له‌ لایه‌ن حیزبی نیه‌مه‌وه‌ مه‌تره‌ح کراوه‌. راستیه‌یه‌که‌ نه‌وه‌یه‌ که نه‌و دوو ساله‌ی نا‌خری وه‌لا به‌تێن، له‌ ۳۵ سالێ رابردوو‌دا هه‌موو نه‌و که‌سانه‌ی که به‌ تا‌وانی خه‌بات له‌ ریگای رزگاری گه‌لی کوردا زیندانی، هه‌زده‌یه‌، نیعه‌دام، دوور خراوه‌، شه‌هید یا نا‌واره‌ بوون، یێ نه‌م لا‌و نه‌ولا، نه‌ندام و لایه‌نگری حیزبی دیموکراتی کوردستان بوون. له‌و حا‌له‌ ته‌دایه‌

که نو کسانەى نىستا له دلى خوڤاندا نىمانيان به خودموختارى نىيه، بوختانى سازشكارى له حيزبى نىيمه ددهن. بهلام نهگەر نامانجى نو حمزەرتانە نىعەترازە به سىياسەتى ناشىخوڤازانەى نىيمه، نىيمه جارىكى دىكەش رادەگەپەنن كه به دەرس وەرگرتن له كۆمەڵانى گەلى كورد لايمەنگرى توندوتىڤى ناشىيانەى گير و گرفتى كوردستانن و، هەرچەشە رىگايەكى نىزامى مەحكوم ددەن. نىيمه لەسەر نوو پى دادەگرن كه تەنانت كاتىكيش كه بۆ دىفاع له بوونى نامانجەكانى خەلكى كورد دەست بۆ نەسلەحە دەپەن، تەنيا له رىگای داسەپانندن و جىگىركردنى سولج بەشەر دپەن و له نەزەر نىيمەو شەر بۆ شەر رەد دەكرێتەو.

لێرەدا بەپى گرى و گۆل رادەگەپەنن كه نىيمه خوڤازيارى گەيشتن به تەوافوقين له گەل دەولەتى ناوەندى و باوەرمان وايە كه تەوافق له گەل دەولەت لەسەر وەدى هينانى ويستەكانى عادلانەى گەلى كورد نەركىكى شۆرشگىرانەپە نهك هەنگاوێكى سازشكارانە. مەگەر نىيمه دەمانهەوێ له گەل دەولەتێكى خاريجى تەوافق بكەن، هەتا له قاونەكەى پەرسەن. هەموو له بىريان ماوێ هاوینى رابردوو كه حيزبى نىيمه له جەرهەپانى بەياننامەپەكدا رايگەياند كه پاشگەز بوونەو له نىسلاحتاتى زەوى و وەزعى نىستاي زەوى تەنيا له سەلاحىيەتى دەولەتى ناوەندى دايە و رەوا نىيه كه خەلكى هەر ناوچەپەك به، كه يەفى خوڤان نىقدا مەتێكى نەوتۆ بكەن كه ناوچەكە تووشى ئالۆزى بپى. بهلام خەلكى كوردستان دىتيان كه وەختىك تاقىك له ملكداران به دنەدانى دەست و پێوەندى شەر هەلايسين دەيانەويست نىزامى ناغا و رەعيبەتى زىندوو بكەنەو، تەنيا حيزبى ديموكراتى كوردستان بوو كه به گەلالەپەكى فەورى پىلانەكەى له مەكەدا كردە بلى سەرناو. سەپەر نەو دپە كه مەو دپەك دواى دەرکردنى بەيانىيەى حيزب سەبارەت به مەسەلەى زەوى له لايمەن شىخ عىزەدين حىسەتى، ئاگادارىيەك به هەمان شىوێ پلاو بوودە (كه زۆر بەجى و جىگای پەسەند بوو) بهلام حمزەراتى زۆر لايمەنگرى جووتياران قەت ددنگيان نەها تەدەر و بچووكترين نىعەترازيان نەگرت، بانىك و دوو هەوا. نىيمه حەقمانە كه بپرسين له سالى ١٣٣١ وەختىك كه حيزبى ديموكراتى كوردستان راپەڕى جووتيارانى ناوچەى بۆكان و چۆمى مەجىدخانى بەرامبەر به ئاگانى داگيركەر رتبه‌رى ددکرد، له كوێ بوون نوو ئاغازادانەى كه نىستا عەوام خەلە تىتانه بەردى پارىزگارى له جووتياران له سىنگ ددەن، نهگەر بۆ خوڤان نىستا لاو و سادقن و نوو رووداوانەيان لەبىر

نییه، ددوتوان له خزمه‌کانیان و له بابیان پرسیار بکمن، هه‌تا روون بیت‌ه‌وه که چ که‌سان‌تیک له مافی جووتیاران پارت‌زگار‌یان کرد‌وه. عم‌ج‌ه‌ب شو‌ر‌ش‌گ‌یر‌ان‌ت‌یک، مند‌ال‌انی شیر‌ه‌خ‌و‌ز و جووتیار‌ان‌یان به لان‌که‌وه د‌ن‌ی‌و‌ه‌ر‌است ناو‌ی داو‌ی‌شت، نو‌ک‌ت‌ه‌به‌کی ج‌ی‌گ‌ای باس نو‌ه‌یه که ه‌ی‌ن‌د‌یک باسی گ‌ف‌ت‌و‌گ‌و‌ی غ‌ه‌یر‌ه رسمی و‌ه‌ق‌دی ح‌ی‌ز‌ی د‌ی‌و‌ک‌رات‌ی ک‌ور‌د‌س‌تان د‌ه‌ک‌ن. له‌و بار‌وه د‌ه‌ی‌ن ب‌ل‌ت‌ی‌ن ن‌ی‌م‌ه به پ‌ی‌چ‌ه‌وان‌ه‌ی نم‌وان د‌ه‌س‌ت‌و‌ر به خ‌ه‌ل‌ک ناد‌ه‌ی‌ن، به‌ل‌کو له خ‌ه‌ل‌کی ک‌ور‌د‌س‌تان ف‌ه‌ر‌مان و ن‌ی‌ل‌ه‌ام و‌ه‌ر‌د‌ه‌گ‌ر‌ی‌ن. به پ‌رو‌ای ن‌ی‌م‌ه گ‌ر‌ی‌نگ نو‌ه نییه که چ که‌س‌یک د‌ه‌ب‌ی‌ته ه‌و‌ی نو‌ه‌ی که مافی ر‌ه‌و‌ای گ‌ه‌لی ک‌ور‌د به رسمی ب‌نا‌س‌ر‌ی، گ‌ر‌ی‌نگ و‌ه‌دی هات‌نی و‌ی‌س‌ته‌کان‌ی م‌ی‌ژ‌و‌و‌ی خ‌ه‌ل‌کی ک‌ور‌د‌س‌تانه، ه‌ر د‌ه‌س‌ته یان ش‌ه‌خ‌س‌ی‌ه‌ت‌یک ب‌ت‌وان‌ی به ت‌ی‌ک‌و‌ش‌انی به‌ر‌د‌ه‌وام مافی ر‌ه‌و‌ای خ‌ه‌ل‌ک پ‌ی‌ن‌ی‌ت‌ه‌دی، ن‌ی‌م‌ه نه‌ته‌ن‌یا به‌ر‌ه‌ر‌ه‌کان‌ی‌ی له‌گ‌ه‌ل نا‌ک‌ه‌ی‌ن، به‌ل‌کو ه‌ه‌ن‌گا‌و‌ه‌کان‌ی وی په‌س‌ن‌د‌ی‌ش د‌ه‌ک‌ه‌ی‌ن، ر‌ی‌ژ ب‌و‌ ت‌ی‌ک‌و‌ش‌انی به‌نا‌ک‌ام گ‌ه‌ی‌ش‌ت‌و‌ی داد‌ه‌ن‌ی‌ن و به‌ر‌ه‌س‌می د‌ه‌ی‌نا‌س‌ی‌ن. نو‌ه خ‌ه‌ل‌ک‌ن که د‌ه‌ی‌ن ق‌ه‌زا‌و‌ه‌ت ب‌ک‌من، س‌رو‌ش‌ی‌ه، که نه‌گ‌م‌ر ح‌ی‌ز‌ی‌یک به پ‌ی‌چ‌ه‌وان‌ه‌ی و‌ی‌س‌ته‌کان‌ی ر‌ه‌و‌ای گ‌ه‌لی ک‌ور‌د ب‌ی‌ه‌ه‌و‌ی بساز‌ی، پ‌ن‌گ‌ه‌ی ک‌و‌م‌ه‌ل‌ای‌ه‌ت‌ی خ‌و‌ی له د‌ه‌س‌ت د‌ه‌دا و له‌گ‌ه‌ل خ‌ه‌ل‌ک رو‌و‌ه‌روو د‌ه‌ب‌ی‌ته‌وه. ه‌ر و‌ه‌خ‌ت‌یک خ‌ه‌ل‌ک مافی ر‌ه‌و‌ای خ‌و‌یان و‌ه‌د‌ه‌س‌ت ب‌ه‌ی‌ت‌ن، ه‌ر د‌ه‌س‌ته‌ی‌ک به‌ر‌ا‌م‌به‌ر‌یان را‌و‌ه‌س‌ت، فات‌ی‌ح‌ای خ‌و‌ی د‌ه‌خ‌و‌ت‌ن و، له ر‌ی‌زه‌کان‌ی د‌و‌ی خ‌ه‌ل‌ک‌دا خ‌و‌ی د‌ه‌ی‌ن‌ی‌ت‌ه‌وه. م‌ه‌گ‌م‌ر پ‌ی‌ک‌ه‌ات‌ن و د‌رو‌س‌ت بو‌ونی نه‌ح‌ز‌اب و د‌ه‌س‌ته و ک‌و‌م‌ه‌ل‌ه‌کان نام‌را‌ز‌ت‌یک ن‌ی‌ن ب‌و‌ گ‌ه‌ی‌ش‌ت‌ن به نام‌ان‌ج؛ له‌و حال‌ه‌ته‌دا که کات‌یک ح‌ی‌ز‌ب یان د‌ه‌س‌ته‌ی‌ک نا‌ت‌وان‌ی یان نا‌ی‌ه‌م‌و‌ی له و‌ه‌د‌ه‌س‌ت ه‌ی‌ن‌انی نام‌ان‌ج‌ت‌یک‌دا نه‌ر‌ک‌ت‌یک به‌ر‌ی‌و‌ه‌ه‌ر‌ی، ب‌و‌ج‌ی د‌ه‌ی‌ن پ‌ن‌ی د‌ا‌ب‌گ‌ر‌ی که خ‌ه‌ل‌کی د‌یک‌ه مافی‌ان نه‌ب‌ن له‌و ر‌ی‌گ‌ای‌ه‌دا ت‌ی‌ک‌و‌ش‌ن و و‌ه‌خ‌ت‌یک که به‌ش‌ی‌کی ز‌و‌ری نه‌و تا‌ق‌م و د‌ه‌س‌تانه‌ی ر‌ی‌ژ‌ی‌ی ن‌ی‌س‌ت‌ای ن‌ی‌ران به‌ک‌و‌نه‌پ‌ر‌س‌ت و د‌و‌ی گ‌ه‌لی د‌ه‌زان و نم‌وانه که له و‌ه‌ق‌دی نو‌ت‌م‌ر‌ای‌ه‌ت‌ی گ‌ه‌لی ک‌ور‌د نه‌ند‌ام‌ه‌ت‌ی‌یان ه‌یه، ته‌ن‌یا به‌م‌ع‌ب‌س‌ت‌ی له قا‌و‌دان و ر‌ی‌سو‌اک‌رد‌نی ر‌ی‌ژ‌ی‌ی ن‌ی‌س‌تا نام‌اد‌دی و‌ت‌و‌و‌ی‌ژ‌ن و له په‌نا نه‌و‌ه‌دا ه‌ه‌م‌و‌و ر‌و‌ژ‌ی‌ی بان‌گی «هل من مبارز» د‌ه‌د‌ن، ب‌و‌ج‌ی نا‌ر‌ه‌ه‌ت‌ن له‌وه که، ح‌ی‌ز‌ی‌کی نا‌ش‌ی‌خ‌وا‌ز یان به‌ق‌ه‌ولی ه‌ه‌ز‌رات ساز‌ش‌کار له ر‌ی‌گ‌ای ح‌ه‌ل‌لی نا‌ش‌ی‌ان‌ه‌ی گ‌ی‌رو‌گ‌ر‌ف‌تی ک‌ور‌د‌س‌تان‌دا ه‌ه‌ن‌گا‌و ه‌ه‌ل‌گ‌ر‌ی. نم‌و د‌ه‌س‌تانه که تا نو‌ه‌ر‌و خ‌ه‌ل‌کی ک‌ور‌د‌س‌تان ب‌چ‌و‌ک‌تر‌ی‌ن نا‌گا‌دار‌ی‌ان له به‌ر‌نامه و م‌ع‌رام‌نامه‌ی نم‌وان نییه، نه‌گ‌م‌ر ب‌ی‌ج‌گ‌ه له د‌و‌ژ‌من‌ی له‌گ‌ه‌ل ح‌ی‌ز‌ی د‌ی‌و‌ک‌رات‌ی ک‌ور‌د‌س‌تان ش‌ت‌ی‌کی د‌یک‌ه‌یان ه‌یه، با‌ش‌تر نو‌ه‌یه که له‌گ‌ه‌ل خ‌ه‌ل‌ک باسی ب‌ک‌من، ن‌ی‌م‌ه د‌ل‌ن‌یا‌تان د‌ه‌ک‌ه‌ی‌ن که گ‌ه‌لی ن‌ی‌م‌ه ر‌ق دا‌گ‌ر‌تی

نه‌وانیان سه‌بار هت به حیزیی دیوکرات دهرک کردووه و وختی نه‌وه هاتوو ده که نه‌گه‌ر کالایه‌کی تریان هه‌یه، پیشانی خه‌لکی بدن، به تاقیکردنه‌وه دهرکه‌وتوو ده که دوزمنی له‌گه‌ل حیزیی دیوکراتی کوردستان بیجگه له ناوزوای و ریسوایی ناکامیکی تری ناتوانی هه‌یتی. نه‌و حیزیه له نیو دلی کۆمه‌لانی خه‌لک ره‌گی دا‌کوتاوه و دوزمنی له‌گه‌ل حیزب به مانای دوزمنی له‌گه‌ل زۆربه‌ی کۆمه‌لانی گه‌لی کورده، کما بوو هه‌تا ته‌پلی ریسوایی یان له‌ی نه‌دراوه، باشتروایه دمست له‌و شیوه‌ کۆن و تاقیکراوانه هه‌لبگرن.

له‌ کۆتاییدا پیویسته نه‌وه بلیین که حیزیی نیمه هیچ کاتییک له‌ ریگای نه‌و جوژه بوختانانه‌وه هان نادری و وده‌ای نه‌و کرده‌وه نانارشیه‌ستانه‌ی هیندییک له‌و تاقمه‌ بی مه‌سنوولییه‌تانه‌ ناکه‌وئی، که له‌ زمانه‌ی شه‌ردا هه‌لاتن به‌سه‌ر مانه‌وه‌دا فمرز ده‌که‌ن و له‌ زه‌مانی ناشتیدا دمست ده‌که‌ن به‌ نالۆزی و شه‌سازکردن.

نیمه به‌ وشیری و ناگاهیی خه‌لکی کوردستان نیمانی پته‌ومان هه‌یه و دلنیا یان که هه‌موو نه‌و تیکۆشانه‌ رزیزلانه‌یی که بو ته‌نیا هیشته‌وه‌ی حیزیی دیوکراتی کوردستان ده‌کرئ، خه‌لک روژ له‌گه‌ل روژ زیاتر له‌ ده‌وری دروشمه‌کانی نه‌و حیزیه‌ کۆ ده‌کاته‌وه. نیمه باش ده‌زانین که خه‌لکی کوردستان هیچ کاتییک شه‌رخواز نه‌بووه و نییه و به‌ شاهیدی میژوو ته‌نیا که ساتنیک له‌ نیو شه‌ردا به‌ره‌ده‌کانیاان کردووه که شه‌رخواز و شه‌ه‌لایستین نه‌بون، جیاوای هه‌یه له‌ نیوان شه‌ه‌که‌ری خه‌باتگتیر و شو‌شگتیری له‌گه‌ل شه‌ه‌لایستینی نانارشیه‌ست. هه‌رکاتییکیش خودای نا‌گهرده «به‌خواهان» شه‌ریکی دیکه به‌سه‌ر خه‌لکی کوردستاندا داسه‌پیتن، دلنیا یان که نیددیعیای نیمه ده‌رده‌که‌وئی و جارتیکی دیکه‌ش میژوو دوویات ده‌بیته‌وه.

ده‌فته‌ری سیاسی

حیزیی دیوکراتی کوردستانی ئیران

۱۳۵۸/۱۲/۲۱

هه‌ر له‌ مانگی رمه‌مه‌دا مه‌سه‌له‌ی هه‌لبژاردنی سه‌رانه‌ری نوته‌مرانی خه‌لک بو مه‌جلیسی شو‌رای میلی هاتبووه‌ گۆژی. له‌م بواره‌دا بو نه‌وه‌ی حیزیی دیوکرات جارتیکی دی نه‌یه‌ت پاکیی خۆی نشان بدا، نامادده‌یی خۆی بو به‌شداری له‌ راهه‌به‌ندراویتیکی رسمیدا که له‌ لایمن ستادی هه‌لبژاردنی حیزیه‌وه چاپ و بلا‌وکرایه‌وه، ناشکرا کرد و نوته‌مه‌ده‌کانیشی به‌ به‌رنامه‌یه‌کی گشتی کاره‌وه ناساند. نه‌وش ده‌قی راهه‌به‌ندراوی ژماره‌ یه‌ک:

گەلی قارەمانی نێمه له سەنگەریکی دیکەوه خەبات درێژه یێ ددا.
خەباتی بێ وچان و قارەمانانە ی گەلە کەمان هەلیکی خولقاندووە تا بتوانن نۆتەرانی
راستەقینە و رۆلە بە شەرفەکانی گەل بە نۆتەراییەتی مەجلیسی شوورای میلیلی ولاتمان
هەلبێژێرن.

حیزی دیوکرانی کوردستانی ئێران بە شانازییەوه بە ناساندنی پیاوانی شوێشگێتەر و
هەلکەوتووی خۆی نمو جۆرە ی کە پێویستە بە ئێوه خوشک و براییانی کوردستانی خزمەت
دەکا. ئەوانە نمو پیاوه بە ناویانگەن کە تا ئێستا له سەنگەری نازادیخوازیدا بە دلێکی
پاک و باوەریکی راستەقینە و خۆمخت کردنێکی بێ وێنە نیشانیان داوه کە چلۆن دەبی
له مافی گەلان و خەلکی چەوساوه وەجواب بێن و بە ئەرکی مێژوویی خۆیان راپەرن.

ئێستا بۆمان هەلکەوتووە تا خەباتکەرانی نێمه له ناو مەجلیسی شوورای میلیلیدا
سەنگەریکی دیکە بۆ دامەزراندنی دیوکرانی بۆ ئێران و خودمۆختاری بۆ کوردستان
بگرن. لە سەرتانە بە دەنگدان بەو نێسانە بە شەرفانە بتوانن ئەرکی نەتەوهیی خۆتان
بەجێ بێن هەنگاوێکی باش له پێناوی سەندنی مافی رەوای گەلان و خەلکی
زەحمەتکێشی کوردستان هەلێن. بەرنامە ی گشتی کاری دواڕۆژی کاندیداکانی حیزبان
له مەجلیسی شوورای میلیلی دا ئەوانە ی خواروون:

۱- خەبات له دژی نیمەراییزمی جیهانی بە سەرکردایەتی نەمەریکا.
۲- هەولدان له رێگای دامەزراندنی دیوکرانی بۆ ئێران و خودمۆختاری بۆ کوردستانی
ئێران.

۳- خەبات له دژی کۆنەپەرستانی نیوخۆ.

۴- دیفاع له مافی رەنجبەرەکان.

۵- پەرەپێدان و گەشەپێدانی کشتوکال و ناژەلداری و باش کردنی ژیاڵی لادییهکان.

۶- هەولدان بۆ سەنەمتی کردنی کوردستان و بن پرکردنی ریشە ی چەوسانەوه ی رێژیمی
گەندەلی پێشوو کە بۆتە هۆی دواموتوویی نێمه.

۷- کێشانی رێگاویان بۆ گەشەسەندنی نابووری بە تاییەتی له کوردستاندا.

۸- پێشگیری چارەسەرکردن و هەولدان بۆ له نیوپردنی کەمایەتی خانوو و ناوهدان
کردنەوه ی ولات.

۹- هەولدان بۆ لمەین بردنی بێکاری و پێکەشتانی هەلومەرجی باش بۆ کارکردن.

۱۰- پوره پیدانی لمش ساغی له هه موو ولات و دابین کردنی داو و دهرمان و حسانه وهی خه لک نه و جوړدی که پیوسته.

۱۱- کردنموی مه درسه بۆ هه موو دوره کان له دیهات و دامه زرانندی زانستگا و مه درسه ی پیشکه وتوو له شاره کان.

۱۲- هه ولدان بۆ وددی هیتانی به رنامه ی حیزی دیوکرانی کوردستانی نیران که له کۆنگره ی چواره می حیزب به یاری له سه ر دراوه.

ناوی کاندیداکانی حیزی دیوکرانی کوردستانی نیران بۆ مه جلیسی شوو رای میلی نه وانه ی خواریون:

۱- مه هاباد، غه نی بلوریان.

۲- ورمی، دوکتور رحیم سه یفی قازی.

۳- سه ردهشت و پیرانشار، قادر عه بدی.

۴- بۆکان، نه بوو به کر هیدایه تی.

۵- شاهیندژ و تیکاب، یوسف ریزوانی.

۶- سه قز و بانه، موهمندیس فاروق که یخسره وی.

۷- سه نه، رحیم به غدادی و نه میر پاشایی.

هه روه ها له و برایانه ی خواریوه به ناوی کاندیدای په مند کراو په یشتیوانی دهکا:

۱- نه غه ده، مسته فا هه جری.

۲- ماکو، قوتبه دین عومه ر پوو.

۳- مه ریان، بابا عه لی مه ره ره روه.

۴- پاوه و هه ورامان و جوانپۆ، عه ین الدین زیایی.

۵- ورمی عبدالله سمیتقو.

ستادی نه یشتهاباتی حیزی دیوکرانی کوردستانی نیران

۱۳۵۸/۱۲/۱۱

دیاره چمند راگه به ندرای دیکه ش له م باره وه له لایه ن ستادی هه لێژاردنم وه درچوه، به لام به هیتانی دانه ی به که م قه ناعه ت ده که ین.

له و هه لێژاردنه دا له ناکامی تیکۆشانی بی وچانی هاوڕه یبانی ستادی هه لێژاردن، کردموی راست و دروست و دیوکراتییک بوونی هه لێژاردنه که به تیکرا، راده ی به وای

گهلی کورد به حیزبی دیوکرات، کاندیداکانی حیزبی دیوکرات و نوانی ته نییدی کردبوون له زۆری شۆپه کان زۆرترین دنگیان و دەست هێنا که لهم به شەدا جه دودلی به شیک له کاندیداکان، ناوی شاردکان و را دی دنگه کانتان بهرچاو ددکوی:

بەداخووه بهشی دیکه لهم جه دودله به دستموه نییه، بهلام ههمووه خه لکی شاری

لیستێکێک له نوێنهکانی پارتی دیموکراتیک		
1. 1981	2. 1982	3. 1983
4. 1984	5. 1985	6. 1986
7. 1987	8. 1988	9. 1989
10. 1990	11. 1991	12. 1992
13. 1993	14. 1994	15. 1995
16. 1996	17. 1997	18. 1998
19. 1999	20. 2000	21. 2001
22. 2002	23. 2003	24. 2004
25. 2005	26. 2006	27. 2007
28. 2008	29. 2009	30. 2010
31. 2011	32. 2012	33. 2013
34. 2014	35. 2015	36. 2016
37. 2017	38. 2018	39. 2019
40. 2020	41. 2021	42. 2022
43. 2023	44. 2024	45. 2025
46. 2026	47. 2027	48. 2028
49. 2029	50. 2030	51. 2031
52. 2032	53. 2033	54. 2034
55. 2035	56. 2036	57. 2037
58. 2038	59. 2039	60. 2040
61. 2041	62. 2042	63. 2043
64. 2044	65. 2045	66. 2046
67. 2047	68. 2048	69. 2049
70. 2050	71. 2051	72. 2052
73. 2053	74. 2054	75. 2055
76. 2056	77. 2057	78. 2058
79. 2059	80. 2060	81. 2061
82. 2062	83. 2063	84. 2064
85. 2065	86. 2066	87. 2067
88. 2068	89. 2069	90. 2070
91. 2071	92. 2072	93. 2073
94. 2074	95. 2075	96. 2076
97. 2077	98. 2078	99. 2079
100. 2080	101. 2081	102. 2082
103. 2083	104. 2084	105. 2085
106. 2086	107. 2087	108. 2088
109. 2089	110. 2090	111. 2091
112. 2092	113. 2093	114. 2094
115. 2095	116. 2096	117. 2097
118. 2098	119. 2099	120. 2100
121. 2101	122. 2102	123. 2103
124. 2104	125. 2105	126. 2106
127. 2107	128. 2108	129. 2109
130. 2110	131. 2111	132. 2112
133. 2113	134. 2114	135. 2115
136. 2116	137. 2117	138. 2118
139. 2119	140. 2120	141. 2121
142. 2122	143. 2123	144. 2124
145. 2125	146. 2126	147. 2127
148. 2128	149. 2129	150. 2130
151. 2131	152. 2132	153. 2133
154. 2134	155. 2135	156. 2136
157. 2137	158. 2138	159. 2139
160. 2140	161. 2141	162. 2142
163. 2143	164. 2144	165. 2145
166. 2146	167. 2147	168. 2148
169. 2149	170. 2150	171. 2151
172. 2152	173. 2153	174. 2154
175. 2155	176. 2156	177. 2157
178. 2158	179. 2159	180. 2160
181. 2161	182. 2162	183. 2163
184. 2164	185. 2165	186. 2166
187. 2167	188. 2168	189. 2169
190. 2170	191. 2171	192. 2172
193. 2173	194. 2174	195. 2175
196. 2176	197. 2177	198. 2178
199. 2179	200. 2180	201. 2181
202. 2182	203. 2183	204. 2184
205. 2185	206. 2186	207. 2187
208. 2188	209. 2189	210. 2190
211. 2191	212. 2192	213. 2193
214. 2194	215. 2195	216. 2196
217. 2197	218. 2198	219. 2199
220. 2200	221. 2201	222. 2202
223. 2203	224. 2204	225. 2205
226. 2206	227. 2207	228. 2208
229. 2209	230. 2210	231. 2211
232. 2212	233. 2213	234. 2214
235. 2215	236. 2216	237. 2217
238. 2218	239. 2219	240. 2220
241. 2221	242. 2222	243. 2223
244. 2224	245. 2225	246. 2226
247. 2227	248. 2228	249. 2229
250. 2230	251. 2231	252. 2232
253. 2233	254. 2234	255. 2235
256. 2236	257. 2237	258. 2238
259. 2239	260. 2240	261. 2241
262. 2242	263. 2243	264. 2244
265. 2245	266. 2246	267. 2247
268. 2248	269. 2249	270. 2250
271. 2251	272. 2252	273. 2253
274. 2254	275. 2255	276. 2256
277. 2257	278. 2258	279. 2259
280. 2260	281. 2261	282. 2262
283. 2263	284. 2264	285. 2265
286. 2266	287. 2267	288. 2268
289. 2269	290. 2270	291. 2271
292. 2272	293. 2273	294. 2274
295. 2275	296. 2276	297. 2277
298. 2278	299. 2279	300. 2280
301. 2281	302. 2282	303. 2283
304. 2284	305. 2285	306. 2286
307. 2287	308. 2288	309. 2289
310. 2290	311. 2291	312. 2292
313. 2293	314. 2294	315. 2295
316. 2296	317. 2297	318. 2298
319. 2299	320. 2300	321. 2301
322. 2302	323. 2303	324. 2304
325. 2305	326. 2306	327. 2307
328. 2308	329. 2309	330. 2310
331. 2311	332. 2312	333. 2313
334. 2314	335. 2315	336. 2316
337. 2317	338. 2318	339. 2319
340. 2320	341. 2321	342. 2322
343. 2323	344. 2324	345. 2325
346. 2326	347. 2327	348. 2328
349. 2329	350. 2330	351. 2331
352. 2332	353. 2333	354. 2334
355. 2335	356. 2336	357. 2337
358. 2338	359. 2339	360. 2340
361. 2341	362. 2342	363. 2343
364. 2344	365. 2345	366. 2346
367. 2347	368. 2348	369. 2349
370. 2350	371. 2351	372. 2352
373. 2353	374. 2354	375. 2355
376. 2356	377. 2357	378. 2358
379. 2359	380. 2360	381. 2361
382. 2362	383. 2363	384. 2364
385. 2365	386. 2366	387. 2367
388. 2368	389. 2369	390. 2370
391. 2371	392. 2372	393. 2373
394. 2374	395. 2375	396. 2376
397. 2377	398. 2378	399. 2379
400. 2380	401. 2381	402. 2382
403. 2383	404. 2384	405. 2385
406. 2386	407. 2387	408. 2388
409. 2389	410. 2390	411. 2391
412. 2392	413. 2393	414. 2394
415. 2395	416. 2396	417. 2397
418. 2398	419. 2399	420. 2400
421. 2401	422. 2402	423. 2403
424. 2404	425. 2405	426. 2406
427. 2407	428. 2408	429. 2409
430. 2410	431. 2411	432. 2412
433. 2413	434. 2414	435. 2415
436. 2416	437. 2417	438. 2418
439. 2419	440. 2420	441. 2421
442. 2422	443. 2423	444. 2424
445. 2425	446. 2426	447. 2427
448. 2428	449. 2429	450. 2430
451. 2431	452. 2432	453. 2433
454. 2434	455. 2435	456. 2436
457. 2437	458. 2438	459. 2439
460. 2440	461. 2441	462. 2442
463. 2443	464. 2444	465. 2445
466. 2446	467. 2447	468. 2448
469. 2449	470. 2450	471. 2451
472. 2452	473. 2453	474. 2454
475. 2455	476. 2456	477. 2457
478. 2458	479. 2459	480. 2460
481. 2461	482. 2462	483. 2463
484. 2464	485. 2465	486. 2466
487. 2467	488. 2468	489. 2469
490. 2470	491. 2471	492. 2472
493. 2473	494. 2474	495. 2475
496. 2476	497. 2477	498. 2478
499. 2479	500. 2480	501. 2481
502. 2482	503. 2483	504. 2484
505. 2485	506. 2486	507. 2487
508. 2488	509. 2489	510. 2490
511. 2491	512. 2492	513. 2493
514. 2494	515. 2495	516. 2496
517. 2497	518. 2498	519. 2499
520. 2500	521. 2501	522. 2502
523. 2503	524. 2504	525. 2505
526. 2506	527. 2507	528. 2508
529. 2509	530. 2510	531. 2511
532. 2512	533. 2513	534. 2514
535. 2515	536. 2516	537. 2517
538. 2518	539. 2519	540. 2520
541. 2521	542. 2522	543. 2523
544. 2524	545. 2525	546. 2526
547. 2527	548. 2528	549. 2529
550. 2530	551. 2531	552. 2532
553. 2533	554. 2534	555. 2535
556. 2536	557. 2537	558. 2538
559. 2539	560. 2540	561. 2541
562. 2542	563. 2543	564. 2544
565. 2545	566. 2546	567. 2547
568. 2548	569. 2549	570. 2550
571. 2551	572. 2552	573. 2553
574. 2554	575. 2555	576. 2556
577. 2557	578. 2558	579. 2559
580. 2560	581. 2561	582. 2562
583. 2563	584. 2564	585. 2565
586. 2566	587. 2567	588. 2568
589. 2569	590. 2570	591. 2571
592. 2572	593. 2573	594. 2574
595. 2575	596. 2576	597. 2577
598. 2578	599. 2579	600. 2580
601. 2581	602. 2582	603. 2583
604. 2584	605. 2585	606. 2586
607. 2587	608. 2588	609. 2589
610. 2590	611. 2591	612. 2592
613. 2593	614. 2594	615. 2595
616. 2596	617. 2597	618. 2598
619. 2599	620. 2600	621. 2601
622. 2602	623. 2603	624. 2604
625. 2605	626. 2606	627. 2607
628. 2608	629. 2609	630. 2610
631. 2611	632. 2612	633. 2613
634. 2614	635. 2615	636. 2616
637. 2617	638. 2618	639. 2619
640. 2620	641. 2621	642. 2622
643. 2623	644. 2624	645. 2625
646. 2626	647. 2627	648. 2628
649. 2629	650. 2630	651. 2631
652. 2632	653. 2633	654. 2634
655. 2635	656. 2636	657. 2637
658. 2638	659. 2639	660. 2640
661. 2641	662. 2642	663. 2643
664. 2644	665. 2645	666. 2646
667. 2647	668. 2648	669. 2649
670. 2650	671. 2651	672. 2652
673. 2653	674. 2654	675. 2655
676. 2656	677. 2657	678. 2658
679. 2659	680. 2660	681. 2661
682. 2662	683. 2663	684. 2664
685. 2665	686. 2666	687. 2667
688. 2668	689. 2669	690. 2670
691. 2671	692. 2672	693. 2673
694. 2674	695. 2675	696. 2676
697. 2677	698. 2678	699. 2679
700. 2680	701. 2681	702. 2682
703. 2683	704. 2684	705. 2685
706. 2686	707. 2687	708. 2688
709. 2689	710. 2690	711. 2691
712. 2692	713. 2693	714. 2694
715. 2695	716. 2696	717. 2697
718. 2698	719. 2699	720. 2700
721. 2701	722. 2702	723. 2703
724. 2704	725. 2705	726. 2706
727. 2707	728. 2708	729. 2709
730. 2710	731. 2711	732. 2712
733. 2713	734. 2714	735. 2715
736. 2716	737. 2717	738. 2718
739. 2719	740. 2720	741. 2721
742. 2722	743. 2723	744. 2724
745. 2725	746. 2726	747. 2727
748. 2728	749. 2729	750. 2730
751. 2731	752. 2732	753. 2733
754. 2734	755. 2735	756. 2736
757. 2737	758. 2738	759. 2739
760. 2740	761. 2741	762. 2742
763. 2743	764. 2744	765. 27

مه‌ها باد دزانن که غه‌نی بلوریان و کانیدای حیزب له ۹۵٪ بۆ سه‌ره‌ودی هینابوو. له هیندیک شونیش که‌وته ده‌وری دووهم.

خومه‌ینی له ترسی نهم سه‌رکه‌وته هه‌لیژاردنی هیندیک شونیی باتل راگه‌باند و یی ناکام مایه‌وه. بۆیه نه‌وانه‌ی وه‌ک کاک یوسف ریزوانی بۆ جاری دووهم مابوونه‌وه. هه‌لیژاردنه‌که‌یان به ناکام نه‌گه‌یشت.

له روانگه‌ی حیزبه‌وه هه‌موو کات یه‌کیک له پێداویستیه‌کانی به‌ه‌ده‌تی، بوونی به‌ره‌یه‌کی یه‌که‌گرتوو له هه‌یزه‌ دیوکران و خه‌باتکاره‌کان بووه، هه‌لدان بۆ نهم مه‌سه‌له‌شی به‌ نه‌رکی پیروزی خۆی زانیوه و گه‌لیک جار باسی کردووه.

به‌لام دوا‌ی نمو چهند مانگه‌ که بۆ حیزب روون ببوووه، رێژیم خه‌ریکی قایم کردنی جێ پێی خۆیه‌تی و ده‌یمو‌ی بۆ ماوه‌یه‌کی درێژ خۆ به‌سهر خه‌لکدا به‌سه‌پێتی و شه‌ر فرۆشیه‌که‌ش که هه‌ر رۆژه له شونیک دیارده‌که‌ی ده‌رده‌که‌وت، جێگای لێ وردبوونه‌وه بوو. له‌مه‌ر نمو حیزمان گه‌ل‌اله‌یه‌ک و داخوازی خۆی له‌م بابه‌ته‌وه ناماده‌کرد و به‌هه‌موو هه‌یزه‌ شوێن‌شگره‌کانی راگه‌باند: «با هه‌ل له‌ ده‌ست نه‌ده‌ین و به‌ره‌یه‌ک پێک بێنین و بتوانین به‌ هاوکاری یه‌که‌تری پێشی سه‌ره‌رۆبی و سه‌پاندنی دیکتاتوریه‌تی درێژخایهن بگه‌ڕین».

مخابن هه‌ر که‌س له‌ بیرى رێکخراوی خۆیدا بوو، وه‌لامی نهم پێشنیاره‌ به‌ نه‌رخه‌ی حیزبی تێمه‌یان قه‌ت نه‌داوه، دوا‌یه‌ په‌نجه‌ی په‌شمانیان ده‌گه‌ست.

فارسه‌کان ده‌لێن: «سال نیک از به‌ارش پیداست»، به‌لام وا دیاره‌ سالی خراپیش هه‌روایه، کورد خوش باوم و دلسافن، ددنا زۆر نیشانه‌ هه‌بوون بۆ نه‌ودی به‌زاندری رێژیم به‌ توندی خه‌ریکی خۆسازدان و هه‌رش کردن بۆ سه‌ر کوردستانه. زۆر جاریش چاوه‌روانی نه‌وه‌ بوو که له‌ نیوخۆدا له‌سه‌ر ده‌سه‌لات کێشه‌ ساز بێ و رێگای هاته‌وه‌ی کوردستان بۆ نمو خۆشتر بێ، به‌لام بۆی ساز نه‌بوو. وازی نه‌هێنا و هه‌یدی هه‌یدی رێگه‌ی خوش ده‌کرد.

رێژیم له‌سه‌ر بوه‌بندی به‌هارد له‌ چهند شوێن شه‌ر فرۆشیی کرد، هه‌رشیکێ توندی بۆ کامیاران کرد، له‌گه‌لی قاسملووی نیوان شوێن ورمی هه‌یزیکێ زۆری هه‌ینا و هاته‌ پێش، به‌لام له‌ به‌رامبه‌ر هه‌یزی پێشه‌ره‌گمی حیزب و خه‌لکدا شکا و به‌سه‌ر شوێن گه‌راوه. له‌ بانه‌ شه‌رێکی خۆتیاوی سازکرد و بوو به‌ هۆی ده‌ربه‌ده‌ری خه‌لکی بێ دیفاع.

هه‌ر له‌ خاکه‌لیته‌دی ۱۵۸ به‌ لایه‌نگریی ده‌ربه‌گه‌کانی باکووری کوردستان له

ناوچه‌کانی سۆما، تمرگمودر و مهرگمودر دژی زه‌حه‌تکیشانی نهم ناوچه‌یه شه‌پێکی خوتنایوی سازکرد.

کێشه‌ی نیتو‌خۆ‌پیش له ژێر ته‌نسیری کۆماری نی‌سلامی و حیزبی تووده‌ درێژ‌ی هه‌بوو. نهم برینه‌ رۆژ له‌ گه‌ل رۆژ ته‌شه‌نه‌ی ده‌سه‌ند. سه‌ره‌رای نه‌وه‌ی جارتیک له‌ پلی‌نۆمی دوو‌هه‌می دوا‌ی کۆنگره‌ی چوار که له‌ گوندی براهه له ناوچه‌ی مه‌نگورایه‌تییه‌ مه‌هاباد پێکهات، نا‌را‌زیه‌کان به‌ شێوه‌یه‌کی نا‌دروست ها‌تبوون و خه‌ریکی چه‌شه‌ کۆودیتایه‌ک بوون، به‌لام بۆیان نه‌چوو سه‌ر.

له‌ مانگی بان‌مه‌ردا رێژیم به‌ توندی هێرش کرده‌ سه‌ر سه‌نه‌ و شه‌پێکی زۆر خوتنایوی سازکرد، هه‌ر چه‌ند فیداکاری و خۆ‌راگری خه‌لکی سه‌نه‌ له‌م شه‌رده‌ا و هه‌روه‌ها به‌ره‌نگاری شێرانه‌ی خه‌لک و پێشه‌مه‌رگه‌کان له‌ به‌رامبه‌ر توپ و خومباره‌بارانی یه‌ به‌زه‌ییانه‌ی هێزی رێژیم له‌ پادگان و چه‌ند شوێنی دیکه له‌ به‌یر هه‌یج کۆردێک نا‌چێته‌وه‌، دوا‌ی ۲۶ رۆژ پێشه‌مه‌رگه‌ بۆ به‌رگری له‌ وێرانیی زیاتری شار و کوشتاری خه‌لکی بێ‌دیفاع، شاری به‌جێهێشت، نه‌ویش توانی بێته‌ نێو‌شار. پێش په‌لاماردانی سه‌نه‌ و باشووری کوردستان بوو که به‌نی سه‌ده‌ره‌ فه‌رمانی به‌ نه‌رته‌ش دا پۆتینه‌کانیان ده‌رنه‌هێنن تا کوردستان ده‌گرن و خه‌له‌ی سیلاحی ده‌که‌ن. به‌لام گومانی نه‌وه‌ش ده‌کرا که بۆ مه‌هابادیش له‌ چه‌ند لاوه‌ هێرش به‌که‌ن. بۆیه‌ ده‌فته‌ری سیاسیی له‌ شاره‌وه‌ چوو‌ه‌ شاخ و له‌ نه‌شکه‌وتانی دۆله‌شیخان جێگیر بوو.

له‌ گواسته‌وه‌ی ده‌فته‌ر بۆ دۆله‌شیخان زۆر تێنه‌ په‌رپه‌بوو، به‌ هۆی هه‌ول و کوششی موه‌م‌ن‌دیس خه‌یاتی، سه‌ید ره‌سوولی بابی گه‌وره‌ (دیه‌قان) و خه‌لیل گادانی بۆ یه‌که‌م جار را‌دیۆش له‌ کوردستانی رزگارکراو له‌ ناوچه‌ی دۆله‌شیخانی مه‌نگوران به‌ ناوی «ده‌نگی کوردستانی نێران» دامه‌زرا و بۆ چه‌ند رۆژ به‌رنامه‌ی تا‌قی‌کاری به‌لا‌و‌کرده‌وه‌. له‌ رۆژی ۱۳۵۹/۳/۲۷ به‌ په‌یامێکی گرینگی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی که له‌ لایه‌ن دوکتۆر قاسملوو خوتندرایه‌وه‌، به‌ شێوه‌ی ره‌سمی کرایه‌وه‌. نه‌مه‌ش چه‌ند به‌شێک له‌و په‌یامه‌ گرینگه‌:

«گویتگره به پتزهکان،

خوشک و برا به پتزهکان،

گهلانی به شمرهفی نئیران،

خهلکی خمباتگیتیری کوردستان.

نهمرۆ به ناوی گهلانی شههیدپهروهی نئیران، به ناوی شههیدانی له خوتین گموزاوی کوردستان و به پتزهکرتن له شۆرشێ سهرانهری نئیران قسهکانی خۆمان دهست یێ دهکهین:

هاوولاتیانی به پتزه! جارتیکی دیکه دهسهلاتی حاکم، نیشتمانی خوشه و یستمان نئیران به خیتراپی به رهو دهیکتاتۆری پال پتوه دهنتی. جارتیکی دیکه کسانیک حوکمی ولاتیان به دهسته وهیه که قهلممی نازادپخوازان دهشکیتن، زاری شۆرشگیتیرانی راسته قینه پر له فیشهک دهکهن، زۆربهی گموره پیاوانی نازادپخوازی ولاتیان رهوانهی زیندان کردوه و یستی رهوای گهلانی ستم لیکراوی نئیران به گولله وهلام دهدهنمه.

راگهیه نه گشتیهکان که وتونه ته بهر دهست جهماعهتیککی دواکهوتوو و بیر تهسک، دهنگ و رنگی نئیران جیا له تبلیغاتی ژاراوی و درۆ، شتیککی دیکه بلاو ناکهنمه. رووناکیبیران له دهبرینی بیروپرای خۆیان سهبارده به وهزعی ولات یێ بهشکراون.

کرتیکاران و زهمهتکیشان مافی دهبرینی و یسته کۆمهلایهتی و نابووارییهکانی خۆیان نییه. لاوانی نیشتمان، بیکار و سهزگهردانن و له سهزدهتاییتیرین نیمکاناتی تهفریحی و تمنانهت له بیستنی موسیقا بیتبهش هاونهتموه، بۆژنانی نئیران تهنیا نه رکیتیک دیاری کراوه و نه ویش نهوهیه که چارشتیو به سهزدا کهن و باسی مافی خۆیان نه کهن. بیتکاری پهردی سهزندهوو و ناوسان و گرانیی سهزسوپهتیهز زهمهتکیشان به رهو فقر و نهرداری پال پتوه دهنتی. زۆربهی پتداو یستیهکانی ژیان. به کهمی دهست دهکهون و سهفی دوور و درتۆ بۆ کهرینی نعم پتداو یستیانه له ههموو شارهکانی نئیران پتیکهاتوه. دهورانیککی رهشی وهک سهزدهکانی نپووست دهچی تا به سهز چاره نووسی نپمه دا زال یێ. بهلام لهو ههلهو ممرجه دژواره دا، سهنگمیرتیککی قایم و له گیران نه هاتوو بۆ دیفاع له نازادیی نئیران ههز ماوه تهمه. نعم سهزنگهز، کوردستانی نئیرانه که درتۆ به بهرخۆدانی قارهمانانهی خۆی دهدا.

هاوولاتییه به پتزه کان! نیمه لم سه نگره وه قسه تان له گه له ده کهن، له کویتستانه سه به رزه کانی کوردستان، له خاکی شه هیده کان و پتشمه رگه کان، به ناوی گه لی کورد و به ناوی حیزی دیوکراتی کوردستانی نیران سلاو ده نترین بز هه موو گو تگره خۆشه وسته کان و رادیۆی دهنگی کوردستانی نیران ده کهنه وه.

دهنگی کوردستانی نیران، زمانی راسته قینه ی هه موو نازادیخوازان و شوژشگیرانی نیران و، هه موو زحمه تکیشان و گهلانی ستم لیکراوی نیرانه و له نیختیاری تهواوی هتزه دیوکراتیک و خه لکییه کان دایه. له هه لومه رجه تکه دا که تهواوی راگه یه نه گشتیه کان و چا به مه نییه کان به ده ست ده سه لاتداری حاکمه وه یه، نم مه سه له گرینگیه کی شاپانی هه یه.

هاوولاتییه خۆشه وسته کان! خه لکی کوردستان شان به شانی هه موو گهلانی ولات له شوژشی شکۆداری نیراندا چالاکانه به شدارییان کرد، شه هیدیان دا، فیدارکاریان نواند و سه ره نجام ریتییه نه فره ت لیکراو وزۆردار و سه ره پۆی پاشایه تییان رووخاند.

نم شوژشه هی هه موو خه لکی نیران و تهواوی گهلانی ولاته خۆشه وسته که مان و هه موو حیزب و ریکخواوه پتشمه وتوه که نه له به ره و پتیش برنیدا به شدارییان کردوه. نه وه ی که کهسانتیکی وا پهیدا ده بن که به ره هه مه کانی شوژش به هی خۆیان ده زانن و گهلانی ستم لیکراوی نیران و په یه ده وانی مه زه به یی «تسن» وه ک هاوولاتییه ده رجه دوو سه یه ده که ن و به ته مان شوژش له رتگیای دیوکراتیک و خه لکی خۆی به لاری دا به رن، ده یزانن که نیوه پۆکی گه لی و نینسانی شوژی نیران ناگوژی.

... یه کومان له بیرتانه که له ناخر و نوخری مانگی گه لاویژی سالی رابردودا به دوا ی هتیرشیکی ته بلیفاتیی به ربلاو له لایم راگه یه نه گشتیه کان و ده رکردنی فتوا ی «جیهاد» دژی خه لکی کوردستان، له شکر کیتی بز کوردستان ده ستی پتیکرد و شه پتکی سن مانگه به مسر خه لکه که ماندا داسه پا. سن مانگی تهواو شار و گونده کانی کوردستان که وه ته بهر هتیرشی تۆپ و تانک و هیلکۆتیر و فانتۆم و سه دان مال و ویران کران، هه زاران که س ده ره ده ر بوون و سه دان که س گیانیان له ده ست دا، به لام خه لکی کوردستان یه که پارچه راپه رین و له مان و شه رافه تی خۆیان به رگرییان کرد، به حق ده یی بلیتین: حیزی نیمه نالای به رگری له سه رانه ری کوردستاندا هه لکرد و به رتیه رایه تییه حیزی نیمه، خه لکی کوردستان نه رته ش و پاسداره کان و ده وه ته ی به چۆکدا هیتا.

له رێکهوتی بیست و شهشمی خهزهلودری سالی ١٣٥٨دا کاتیک په یامی ایت الله خومهینی بو خه لکی کوردستان سه بارهت به پیتیستی لابرندی ستمی سیاسی، نابووری و فرههنگی له سه ره گه لی کورد بلاو بووه وه، حیزبی دیوکراتی کوردستانی نیران به خوشحالییه وه پیشوازی لیکرد و نهو دی به سه ره تای چاره سه ری ناشتیانمی مه سه له ی کوردستان هه لسه نگاند. من رۆژی ٢٩ی خه زه لوده له چیاوه ها ته مه هاباد و له لایه ن حیزبی دیوکراتی کوردستانی نیران له گۆره پانی «قازی محمه د» ی مه هابادوه «لیک» م به په یامه که ی ایت الله خومهینی گوته... سه بارهت به ده ست پیکردنی شه ری نیستا له کوردستان، ده سه لاتداری حاکم، راستیه کان له خه لک ده شار یتموه و نیددیعا ده کا که گوایه شه ر له شاری سه نه وه ده ستی پیکردوه، نه مه نیددیعا یه کی به ته وای درۆیه.

نعم جاریش شه ر به هوی هیرشی ته بلیغاتی به ره بلاوی راگه یه نه گشتیه کان دژی ریکه خراوه سیاسیه کان ی کوردستان ده ستی پیکرد. ژماره یه که له ناخونده ده سه لاتداره کان ی وه ک مو ته مزیری، خه لخال، خامه نی هیرشه که یان توند تر کرد. ناغای به نی سه دریش هه ره وک پیشتر مل که چی نه وان بوو و مه سه له ی چه ک بوونی ریکه خراوه سیاسیه کان ی له کوردستان هیتایه گۆژی. بو ناگاداری هاو نیشتمانانی به ریز ده بی بلیم که یه که م نهو دی که خودموختاری وستی هه موو خه لکی کوردستانه، نه ک وستی هیتدیک تا قمی تاییه تی، دووه م نهو ده که نعم ریکه خراوانه نین که چه کیان هه لگرتوه و له ناست هیرشی نه رتمش و پاسداره کاند به ره ره کان ی ده که ن، به لکو نهو ده هه موو خه لکی کوردستان و نه تهو دی کورده که چه کدار بووه و ناماددی به رگری کردنه له مافه ره واکانی خۆی...

هاو نیشتمانانی خوشه ویت! نیستاکه شه ر یکی دیکه به سه ره خه لکی کوردستاندا سه پاوه، ده بی بزانه که خه لکی کوردستان ته نیا بو خودموختاری و مافی نه ته وایه تی خۆی شه ر ناکا، خه لکی کوردستان له پیتاوی جیگیر کردنی دیوکراسی له سه رانه ری نیران، له پیتاوی دا بین کردنی مافه کان ی هه موو گه لانی ستم دیئوی نیران له چوارچێوه ی نیرانیکی دیوکراتیک، له پیتاوی وه ده ست هیتانی مافه نابووری و کۆمه لایه تییه کان ی زه حمه تکیشان، له پیتاوی به ره و پیش چوونی عیلم و هونه ر، له پیتاوی گمه کردنی فرههنگی میلی، چه کی به ده سه وه گرتوه. له خۆرا نییه که به ره سه ندنی شه ر له کوردستان هاوکات بووه له گه ل هیرش بو سه ر زانستگاگان و نه ستادان و خوتندکارانی

شۆڤشگیتەر و نازادیخواز و ریکخواههکانیان.

کوردستان مه تهریزی خهبات له ریگهی نازادیی سمرانسهری نیرانه، له بهر نه و دیه که پیتیسته گشت نازادیخوازانی نیران، هه موو کهمانی دیوکرات، ته وای نه وانی که چاره نووسی شۆڤش و نیرانیان به لاوه گرینگه، یارمه تیمان بدن. نیتمه له ریکخواهه سیاسیه پشکه و تووه کان و له که سایه تیهیه زانستی و کۆمه لایه تیهیه کان دهخوازین که له هه لومهرجی ناستهمی نیستادا دهست له سه ر دهست داننیتن و سیاسه تی زالمانه و شه ره ملا یستنه ی ریزیم که ده به و ی بز و وتنمو ی نه ته وایه تی و دیوکراتیکی گه له که مان له خوتندا نو قم بکا، له قاو بدن. نیتوه به خه لکی نیران بلین که له کاتی ناشتی تهرمی نه و کهمانی له کوردستان کوژاون، نه دژی خه لکی کوردستان، نه دژی حیزبی نیتمن، به لکو دژی سه به بکاره کانی راسته قینه ی نه م شه رن، دروشم بدن و مه هیلن ناگری نه م شه ره براکوژییه په ره بستیتن.

... نیتمه له کهمانی شۆڤشگیتەر و به شه ره فی نیتو نه رتمش داوا ده که یه نه گه ره به ژۆر بز نه م شه ره راکیش کراون، له و ی لووله ی تفه نگه کانیان به ره و سینگی نه و جینایه ت کارانه و ده رگیتن که به و نه ته هۆی شه ری نه خوازراوی نیتوان نه رته ش و گه له که مان.

نیتمه له کوژرانی هه ریه ک له برایانی نه رته شی به داخین، به لام برایانی نه رته شی ده بی نه وه قبوول بکه ن که نیتمه له شه رافه ت و مانی خویمان و له نازادیی نیران به رگری ده که یه .

داوا له پاسداره کان ده که یه پیش نه و دی بینه کوردستان، بیری لی بکه نموه و به ، خوژایی ژبانی خو یان فیدای هه و و هه وه سی ژماره یه ک به ناوی رووحانی نه که ن، بر وایان به درۆی ناخونده کان نه بی، له کوردستان نه سه ره مخۆبی ولات له مه ترسی دایه و نه نایینی نیسلام، نه وان به بلا و کردنه و ی نه م درۆ و ده لمسانه، نیتوه به ره و نه مان ده نیتن. نه گه ره موسولمانن نابین دژی برایانی موسولمانی کورد چه ک بکیشن، نه گه ره نیرانیشتن، نابین له شه ره دژی کورده کان، نه م نیرانییه راسته قینه نه دا، به شداری بکه ن. جگه له مه له گه له به ره ده کانیی توندی خه لک و پیتشه مرگه کانی کوردستان به ره و روو ده نه وه و به ره پر سایه تیه چاره نووسی ناخۆشی به شداری به و ن له شه ری براکوژی به نه مستۆی خوژان ده بی.

ریزیم له ریگهی حیزبی تووده وه هه ره خه ریه ک به و نا ته بایی و نا کوکییه که زیاتر بکا و

لەسەر جەماعەتی لە خۆرا ناپازی کە سەرۆکیان کاک غەنی بوو، کاری دەکرد. لە رۆژی ۱۸ ی پووشپەری ۵۹ رۆژنامەی نیتلاعات هەوالیککی بێ پایە و درۆی لە رۆژنامەی «مردم» نۆزگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی تووده هەلگر تێبوو بە خەتی درشت نووسیوی کە «دوکتۆر قاسملوو ۹ ملیون دۆلاری لە ناتۆ وەرگرتووه».

دوکتۆر قاسملوو لە رێکەوتی ۵۹/۴/۲۰ نامەیەکێ توند و زۆر بەجێی بۆ نیتلاعات نووسی و بەحق دوو سێ قەشەشی لەسەر رۆژنامەی «مردم» تێدا نووسی. ئەمەش دەقی ئەو نامەیە:

«ئیدارەی رۆژنامەی نیتلاعات»

لە ژمارەی چوار شەممە ۱۸ ی پووشپەری رۆژنامەی نیتلاعات بە ئەقل لە رۆژنامەی «مردم» نۆزگانی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی توودە ئێران هێندیک شتی درۆ و دوور لە راستی چاپ کراوە کە بە پیتی یاسای چاپەمەنی و نووسولێ ئەخلاقیی رۆژنامەوانی داوای وەرۆخستەو دیان دەکەین.

۱- لە رۆژنامەی نیتلاعات بە ئەقڵی قەمۆل لە رۆژنامەی «مردم» بە خەتی درشت نووسراوە کە دوکتۆر عەبدولرەحمان قاسملوو رادە ۹ ملیون دۆلاری لە ناتۆ وەرگرتووه. نێمە وێرایی وەرۆخستەو دی ئەم هەوالە و درۆکانی دیکە کە لە رۆژنامەی «مردم» دا بڵاوکراوە تەو، بە داخێن کە حیزبی توودە ئێران بۆ قەرەبوو کردنەو دی شکستی سیاسەتە ناپاراستەکانی خۆی لە کوردستاندا، تاوی داووتە سازکردنی ئەم درۆ بێ شەرمانەییە.

۲- سیاسەتی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران لەسەر ئەساسی خەباتی بێ وچان دژی نێمپریالیزم و بە تایبەت نێمپریالیزمی ئەمریکایە و مەبەستی حیزبی نێمە بریتییە لە رێشە کێش کردنی بە تەواوەتی نفووزی سیاسی، نێزاسی، نابووری و فەرەهنگیی نێمپریالیزم لە ولاتە کەماندا. ئەمە سیاسەتێکە کە حیزبی نێمە ۳۵ سالە بێ وچان رەچاوی کردووه. بەم شێوە تاوانبارکردنی سکریتیاری گشتی حیزبی نێمە بە هاوکاری کردن لەگەڵ نێمپریالیزمی ئەمریکا، تەنیا بە مەبەستی خۆش خەزەمتی و دەرپێنی نۆکەراییەتی لە لایەن رێمەرانی حیزبی توودە لە ناست دەسەلاتداریەتی حاکمدا و جگە لە تاوانیککی ناردوا و بێ شەرمانە شتیکی دیکە نییە، بە لکۆرق و قینی رێمەرانی حیزبی توودە دەرەق بە بزوتنەو دی میلی و دیموکراتیککی خەلکی کوردستان پێشان دەدا و سووکایەتییەکی راستەوخۆیە دەرەق بە خەباتی رەسەنی گەلی کورد.

۳- به دروختستمودی نهو تاوانانه پتیوست نهبوو، نهگەر رژژنامهی ئیتلاعات چاپی نهکردایه و نهگەر تنیا له رژژنامهی «مردم» دا چاپ دهبوو، لمهر نهودی که هاندیری بلاوکردنمودی نهو درۆ و دهلمسانه له لایهن رژژنامهی «مردم» بۆ نیتسه به تهواری ناشکرایه، همرهها ژمارهی خۆتتهرانی «مردم» له ولاتدا زۆر کهمه و له کوردستان له ژمارهی قامکان تیتاههپی.

لهگهڵ رژماندا

دههرخانهای کۆمیتهی ناوهندی

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران

۱۳۵۹/۴/۲۰

نیمزای دوکتۆر قاسملو

مۆری کۆمیتهی ناوهندی

نهو ناهازیبانه که پشتریش له بیانوو بوون و بهینیک بوو کاک غهنی دهنگی له حیزب گۆربوو، بۆ گۆبونمودکانی دهفتهری سیاسیش نهدهات، گومانیش لهوهدا نییه که دوکتۆر کیانوری که هههمیشه وەک حیزبی بن دست له روانگی خۆیهود دهپروانییه حیزبی دیموکراتی کوردستان، توورهتر بیوو، نهمری پتیوستی پێ کردبوون، بۆیه له رۆژی ۲۵ ی جۆزهردانی ۵۹دا شهش کس له نهندامانی کۆمیتهی ناوهندی ههلبێژراوی کۆنگرهی چوار که بریتی بوون له: غهنی بلوریان، فهوزیه قازی، فاروق کهیخهسرووی، نهحمدهعزیزی، نهوید موعینی، دوکتۆر رحیم سهیفی قازی و مامۆستا هیمیشیان لهگهڵ خۆیان خستبوو، نهعلامیهکیان دهکرد، له حیزب جیا بوونوه و خۆیان به ناوی «حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، لایهنگرانی کۆنگرهی ۴» نیتدێ کرد. هیتدیک کههیشیان له نێو حیزبدا بهجێ هیشتبوو که کاریان بۆ بکهن و له وهزعی حیزبیش ناگاداریان کهن.

نیتسانی لهگهڵ پێ، بۆ حیزب و گهلی کورد روون نهبووهوه، بۆ نهوان لایهنگری کۆنگرهی چوارن و، چ شتیکی گرینگ له بریارهکانی کۆنگرهی چوار پشیل کراوه؟! له بهرابههر ههلوێستی زیانباری نهواندا که دوايه بۆ ههموو کس روون بووهوه چهند ناحهق بوون و چ رادهیهک گوێ له مستی حیزبی توودهن، حیزب ههلوێستیکی زۆر تونی

گرت و له و ته و نووسیندا به جاش ناوی بردن. زور بداخموه دواتر هاوکاری چالاګانه یان له ګډل ریتیم کرد، به سیاست رانه وستان و له رتګه ی نه فرادی نفوزی خویانموه چوند جارشیان خیانت به حیزب کرد و هیندیک شوینی حماسی و دک پیرانشار و سرګرده یان تحویلی ریتیم داوه و راسته وخوش له هیرشه ګانی دوزمندا به شداریان کرد. نهو ګاره لمو هه لومره ګه دا زیانی زوری به حیزب ګه یاند و دوزمنی زیاتر هان دا. سمره پای نهودی جماعه ټیک له ګادر و پیشمه رګه شیان له زوری شاره ګان به دوا دا چوو، به لام حیزب لهوه به هیزتر بو که نه توانی تحه مولی نعم زهره بکا و کار و ټیکو شانی خوی له باری سیاسی و نیزامییموه شیلګیرانه تر له پیشمو درټزه نندا. همر لهو مانګه دا حیزب له ګډل ریکخراوی فیدائیان خه لک شاخه ی کوردستان ریککه و تننامه یه کی دوو قزلبان بۆ هاوکاری نیما کرد کهچی بداخموه نهوانیش که و تنه ژیر ته نسیری زیاتری حیزبی تووده و نه تنه نیا هاوکاری حیزب و ګه لی کوردیان نه کرد، به لکو به شیک له چه که کانیشیان تحویلی ریتیم دا.

له روژه ګانی نیوه راستی ګه لا و ټیژدا بۆ باس له سر نعم و ده زعی هاتبوه ګوږی سیه مین پلینوم له ګوندی داغی ناوچه ی مه نګوړایه تی پیکهات.

لهم ګوږو نه وودا و ټپرای لیکنه نهودی و ده زعی سیاسی و هه لسه نګاندنی کردوه و هیرشه هه مه لایه نه ګانی ریتیم و هه رو ده باس له سر خیانه تی گروهی ۷ که سی لهو هه لومره ګه ناسکه دا، پریار درا که بۆ روونکر نهودی زوینی خه لک به دوا ی ته و او بوونی پلینومدا له مه هاباد میتینگ بدات و چوند هیهنت به سر و ګایه تی نه دمانی ده فته ری سیاسی و به شداری نه دمانی کومیت ی ناوه ندی دست به ګه شتیکی پان و به رین له کوردستانی رزگار ګر اودا بکه ن.

نعم ګاره نه نجام درا، جه لیل ګادانی له ګډل نه بو یه کر هی دایه تی، سره همنګ رهیمی (چیا)، حسن شیوه سه لی و تاهیر عه لی یار بۆ باکوور،^(*) ماموستا عبدالله

(*) نعم سمره ګه له شتوه دستی پیکرد و تا ناخرین نوقته ی کوردستانی نیران واته بناری کتوه ګانی ناګری و چومی نارازی ګرتوه، نریکه دوو مانګ و نیوی کیشا. له زوری ناوچه ګان جګه له میتینگ بۆ خه لکی ناوچه و روون ګر نه و دیان له سر سیاه تی حیزب، ترمیمی کومیت ګان و هیزه ګان، کلاسی سیاسی و نیزامیشیان بۆ داندرا بوو. به هوی بوونی هیندیک به کر ټګیر او هاتوچو زور سخت بووه، په کتیک له نامانجه ګانی نعم سمره دش پتو ندی ګرتن به سؤقه تیبه ګانه بووه، به لکو پتوانن به حوکی دراوسیه تی و خه باتی پیشکومتخوازانمی حیزب به هوی و توږی نریکه وه سرخجان راکیشن و یارمه تی حیزب بدن، به لام بداخموه هیچ فایدی نه بووه و لهم باه ته وه هیهنت به دستی به تال

حه‌سه‌ن زاده، که مال دباغی و چهند کسی تر بۆ باشوور، مسته‌فا هیجری، قادر عه‌بدی و چهند کسی دی بۆ ناوه‌ند دیاری کران و نهم تمرکیبه به جۆزیک داندرا‌بو که له ههموو بو‌اره‌کاندا بتوانن ناماده‌گی زی‌تر له نی‌و پیتشمه‌رگه و کادر و نه‌ندامانی حیزیدا پیک پیتن.

نهم نه‌رکه نه‌نجام درا و له ماوه‌ی دوو مانگ و نی‌و تا سێ مانگ که‌متر شو‌تیک مابوو که هاو‌پیشان جگه له ته‌جدیدی سازمان دانی ناموزشی سیاسی و نی‌زامی، بافتی تمشکیلاتییان لێ به‌هێزتر نه‌کردبێ و زۆر مه‌سه‌له‌یان له پیتونده‌ی له‌گه‌ڵ نی‌وخۆی حیزب و تاقی ۷ کسی و هه‌روه‌ها له‌سەر کارو کرده‌وه‌کانی رێژم روون نه‌کرد پیتومه، نهم کاره باشه هێزیک تازهی ماددی و مه‌عنوی به به‌شه‌کانی جیا جیای حیزب به‌خشی. بۆه له پلینۆمی پاییزدا به یه‌کیک له کاره هه‌ره به‌رچاو و په‌ر سووده‌کانی حیزب لهم یه‌ک دوو سالی دوا‌ییدا داندرا.

حیزی دیوکراتی کوردستان له ههموو بو‌اره‌کاندا تیکۆشانی خۆی درێژه ددا و به ریتۆنی رۆژانه‌ی خۆی له رێگه‌ی رادیۆی ده‌نگی کوردستانی ئێ‌رانه‌وه روحی خۆراگری له به‌رامبه‌ر هێشه درنده‌ه‌کانی دو‌ژمندا به خه‌لک ده‌به‌خشی.

له ناخ‌ری خه‌رمانی ۱۳۵۹ شه‌ری ئێ‌ران و عێ‌راق که پیتشتر له زۆر شو‌تی سنوور دیارده‌کی له تیک هه‌لجۆنی هێزه چه‌کداره‌کانی هه‌ردو لادا خۆی نواندبو، به شیویه‌کی ناشکرا و ره‌سمی راگه‌یه‌ندرا و ده‌ستی پیکرد. عێ‌راق په‌لاماریکی پان و به‌رینی زه‌مینی و هه‌وایی کرده سهر ئێ‌ران و لهم په‌لاماره تونده‌دا، ته‌نیا له ماوه‌ی چهند رۆژدا توانی به‌شیک به‌رچاو له خاکی ئێ‌ران بگرێ.

لهم بابه‌ته‌وه زۆر ک‌س و هێز و ریک‌خراوه‌کان وایان بیر ده‌کردوه و حیزی ئیمه له دهربرینی هه‌لو‌تستی روون خۆی ده‌پاریزی، به‌لام به پیتچه‌وانه‌وه، نهم هێرشی به کاریک

که‌پانه‌وه هه‌ر لهم فسه‌له و لهم ساله‌دا بوو که ژێ‌ته‌له‌کانی تورکیه کو‌ودتایان کرد و هێرشیک به‌ری‌لایان کرده سهر هێزه‌کانی کوردستانی تورکیه، جماعه‌تیک زۆر له حیزی سۆسیالیستی کوردستانی تورکیه، هه‌روه‌ها به‌شیک له ئه‌فراتی حیزی گرتکارانی کوردستان که دوا‌به به ناوی ب.کا. کا. مشهور بوون، هێندیک له ئه‌فراتی حیزی کوک رایان کرده کوردستانی ئێ‌ران، به فه‌رمانی حیزب له لای بنگه و بو‌نیا‌ده‌کانی حیزی له باکووری کوردستان مانه‌وه. به تابه‌تی به‌شیک به‌رچاو له ئه‌فراتی حیزی سوسیالیست به له‌به‌ر چاوگرتی دۆستایه‌تی پیتشتر له لایهن حیزمه‌وه جیگا و رێگایان پێ درا و بنگه‌یان بۆ داندرا. هێندیک له‌وانیش چه‌کیان هه‌لگرت و له شه‌وه‌کانی دزی رێژی ناخونده‌دا شان به‌شانی پیتشمه‌رگه‌کانی حیزب به‌شار بوون و شه‌هیدیان دا.

به خوځږایی نییه که سالتیک دواتر پیاوړی لیوښاوه و خه باتکاری کورد «موکری» (سارم خان) له په یامینکدا که بۆ کونگردي پېتنجی حیزبی ناردووه، لم بابته موه ددلی:

«هر له روژدکانی همدلی شهر دا حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران رایگه یاند که نه گهر ریژیم نه سله کانی خودمختاری قبول بکا، حیزب ناماده به به هممو نیمکاناتی خوځه وه لمشر دژی عیراقد ا بهمداری بکا، حیزب نه وه لوتسته به به مرار دکردن له گمل په یامی هممو هیزه چهپ و شوږشگیردکانی دیکه، سیاسی تر و هوشیارانه تر و واقع بینانه تر دپته بهرچاو. نه وه نیشانی دا که ریبه ری حیزب به ته وای بهررسایه تیی گموردي خوځی له بهرامهر خه لکدا هه ست پېده کا.

دیاره گوئی خومه یینی و بهرپرسانی ریژیم له ناست پېشنیاردکانی حیزبی دیموکرات کهر بوو و وهیچ کات ولا میکی شیاوې نم هممو دلسوژی و نیشتمانپه روه ریبه نه دراوه، به لکو به پېچموانه هیرشه دږندانه کانی خوځی بۆ سهر کوردستان توندوتیژتر کرد تا شکسته کانی خوځی له شهر له گمل عیراق بشاریته وه.

کومیته ی ناوهندی له به یانی می ۱۰ / ۷ / ۱۳۵۹ دا رایگه یاند:

«نیستا نموه شمش مانگه بۆ جارتیکی دی شهر به توندی له کوردستان بهر ددوامه، شاره کانی کوردستان یک به دوی په کدا ویران ددکریږ و ددیان هزار کهس له دانیشتونیان ناوړه بوون. گماروژی نابوری کوردستان خه لکی به ته وای خستوت ژیر فشار و دواو ددرمانیشیان وده دست ناکموی. لمو ماوه دا هزاران کهس شهید بوون. هر نیستا شهر له زور شویتی کوردستان، بهر ددوامه. زیاتر له دوو حفته میه شاری مه هباد له لایمن نرتمش و پاسدارانموه به خومپاره و توپ ددکوثری، هر نه و روژانه زیاتر له ۱۵۰ کهسی بی چهک و بی تاوانی خه لکی نم شاره به دهستی نرتمش و پاسداره کان شهید کراون. نه وه له حالیک دایه که چند روژه پېشمهرگه کانی نیتمه له شاری مه هباددا خو له شهر دپاریزن.

«نیستا که نرتمشی عیراق دست دریژی کردوت سهر نیشتمان که مان و به شیک له خاکی ولاته کهمانی گرتوه و بهرگری له سنوردکان نمرکی گرینگی نرتمشه، له حموت له شکری نرتمشی نیران، چوار لمشکری له کوردستان راگرتوه و دژی کورد شهر ددکمن، زوریه کانی دیکهش له شویته کانی دیکموه بهر و کوردستان هاتوون. همرو بزانه هیزی دهسلات به دست جگه له کورد و بزوتنه و دی میلی دیموکراتیکی خه لکی کوردستان

دورمښتکي دیکه‌ی نییه. وا ویده‌چې حاکمانی دانیشتووی تاران به پېچه‌وانه‌ی وتی
خوځان، دوژمنایه‌تیبه‌کیان له‌گڼل نمیریکا نهماوه و نهم دوژمنه‌گه‌لانی ټیران و به تایبته
گه‌لی کورده که ده‌بی شه‌ری له‌گڼل بکا».

ریژیم له‌ کورته‌ خایه‌ندا نهم که‌لکه‌ ناپیروزانه‌ی له‌ شه‌ر له‌گڼل عیراق ودرگرت:

۱- نرتمش که‌ تا پیش نه‌و شه‌ره به‌ ناومندی پیلان دژمیتره‌، پالی وه‌ ریژیم داوه‌.

۲- بیانویه‌کی بۆ په‌یدا بوو تا سه‌ره‌رای هم‌مو سه‌رووت و سامانی دوری شا،
یارمه‌تیی مالی له‌ خه‌لک ودرگرئ و نه‌وان برژیتیتته‌ نیو شه‌قامه‌کان و درمی عیراق
وده‌گه‌ریان خا و له‌ نیو نوزگانه‌کانی سویا و بمسیج و... ریکیان بخا.

۳- وه‌ک سه‌ریوشیکی باش بۆ شارده‌نوه‌ی کاره‌ خراپ و گوشت و گوشتاره‌کانی که‌لک
له‌م شه‌ره ودرگرئ.

۴- شه‌ر بیانویه‌کی تازه‌ بوو تا به‌توانی له‌ ژیر نهم په‌رده‌یه‌دا خه‌باتکاران و نازادیخوازان
راو کا و بیانکوژی.

۵- له‌ بوری نیونه‌تمویدیځا خوئی له‌مو دوروه‌ په‌ریزمانه‌وه‌ی که‌ به‌ دواي هیرشی بۆ سه‌ر
سه‌فاره‌تی نمیریکا و به‌ بارمه‌گرتنی کارگیران بۆی هاتبوه‌ گوژی، ده‌ریاز بکا.

۶- ده‌ستی ناواله‌ بوو تا به‌ بیانوی شه‌ره‌وه‌ هرچی سه‌رووت و سامانی گه‌لانی ټیرانه‌ به‌
تالانی به‌ری.

۷- له‌گڼل هم‌موو گوشتاریکی لټی کرا، هیزی تازه‌ نه‌فمسی نوزگانه‌کانی خوئی له‌م
شه‌رانه‌دا راهیتاتا له‌ دوا روژدا بیپاریزن.

هم‌ بویه‌ش خومه‌ینی شه‌ره‌کی به‌خیر و به‌ره‌کته‌ به‌ حیساب دیتا. ^(۱۰)

له‌ لایه‌کی دیکه‌وه‌ هیزه‌کانی دیوکرات و رهمن و نیشتمانپه‌روه‌رش، وه‌ک جاره‌کانی
پیشوو و دلامی پیوستیان بۆ پیکه‌یتانی به‌ره‌ به‌ حیزب نهداوه‌ و هرکام به‌ شتویه‌ک
خوځان لټی بواره‌.

به‌لام له‌سه‌ر نه‌و به‌شه‌ له‌ داخوازی حیزب، به‌ مه‌به‌ستی پشتگیری کردن له‌ خه‌باتی
په‌دواي گه‌لی کورده‌ و ټیکوژشانی حیزی دیوکراتی کورده‌ستان هیتدیک له‌ هیزه‌کان که‌م تا
کورته‌ هلوتستان گرت و سازمانی موجه‌یدینی خه‌لکی ټیران به‌ تایبته‌ی به‌ شتویه‌کی
روون و ناشکرا له‌م بواره‌دا نویسی و په‌دا بونی خه‌بات و ټیکوژشانی گه‌لی کورده‌ی سملاند.

(۱۰) ودرگیراو له‌ په‌یامی موکری بۆ کونگره‌ی پینج.

حیزی دیموکرات جگه له توندوتیژ کردنی خەباتی خۆی بەرامبەر بە هێرشە درێژمانەکانی بەکرێگیراوان، زیاتر ماھییەتی رێژیی لە قاودا و بە تاییەتی لەسەر کوشتاری بە کۆمەڵی شار و گوندەکان کە رێژیم بە نێوی داسەپاندنی حاکمییەتی نێسلاام لەم شوێنانە دەیکرد، بۆ ددقیقە یەکیش رانەموستا.

لەم بوارەدا دوو کاری گرینگ جێ بەجێ کرا:

یەکەم، بلاوکردنەوی خەبەر و رووداوێکی شەڕ لە ژێر سەردێری «جنگ در کردستان» کە لە رۆژنامەی «کوردستان» دا چاپ و بلاو دەکرایەوە و دوایەش هەرچەند مانگ جاریک وەک پەرتووک بلاو دەبوووە.

دووھەم، بلاوکردنەوی بەرنامەی نیو سەعاتی رۆژانەی رادیۆیی بە زمانی نازەربایجانی لە رادیۆ دنگی کوردستانی ئێرانە. ئەم کارە بە مەبەستی هاندانی گەلی قارەمانی نازەربایجان بۆ درێژدانی خەبات لە بەرامبەر رێژیی کۆنەپەرستی کۆماری نێسلاامیدا بوو، بە پێی هاوخوازیی لەمێژینەیی ئەم دوو گەلە، دەبوو ئەم بەرنامە تەنسیری زۆر بێ، بەلام بە داخموە لە گەل هەموو مایە دانانیکی کە لەم پێوەندییەدا حیزب کردی، کە لێکی نەوتوی نەبوو.

لە سالی ۱۳۵۹دا، شۆڕشی گەلانی ئێران کە بەنرخێ هەزاران شەھید و کەم نەندام سەرمووتبوو، بە هۆی پیاوانخوازی ناخوێندەکان لە رێگەی راست لادرا و جێگای خۆی دا بە دیکتاتۆری رەشی کۆنەپەرستان.

ئەو سالی بە هێرشێکی تازە بۆ سەر کوردستان دەستی پێکرد و ئەو هێرشە بە سەپاندنی شەڕ لە سە و سەقز و بانە و مەربوان، سەرانی سەری کوردستانی گرتەو.

هیچ شاریکی کوردستان نەما کە بەر بۆمب، راکیت، توپ و خۆپارەیی رێژیم نەکەوێ. هیچ گوندیکی کوردستان نییە کە فرۆکە و هێلیکۆپتەری کۆماری نێسلاامیی بەسەردا تێنەپەڕی.

کوشتاری بە کۆمەڵی ژن و پیاو و پیر و لاو لە «قەلاتان» ی شۆ، «نێندرقاش» ی مەهاباد، «کولێج و سرفیان» ی شۆ، «سەرکانی» پیرانشار، چەندجار فاجەعی سالی ۵۸ ی قارنێیان بێر خەلکی کوردستان خستەو.

لە سالی ۱۳۵۹دا هەزار کیلۆمەتری چوارگۆشە لە خاکی ئێران و دەست نەرتەشی بێگانە کەوت، چەند ملیۆن لە خەلکی ناوچەکانی شەڕ لێ دراو، پەڕیوە و دەرەدەر بوون،

ددیان هزار مالی هاو نیشتمانان، هزاران خانووبه ره و بونیادی ددوله تی به بۆمب و مووشهک و تۆپ و خۆمپاره‌ی بیگانه و یران کران، سه‌دان ملیۆن دۆلار زیان به نابووری تیران گه‌یشت. به پیچه‌وانه‌ی درۆ و دله‌سه‌ی به‌ریسانی کۆماری ئیسلامی، دۆژمنیش هه‌ر له جیتی خۆی مایه‌وه. نه‌وانه‌ی له سه‌رده‌تای سالی ۵۹دا فه‌رمانیان به سه‌رباز و پاسداره‌کان ددا تا کوردستان نه‌گرن و پێشمه‌رگه‌کان به ته‌واوی چه‌ک نه‌که‌ن، نابین پۆتینه‌کانیان له پێ ده‌هێنن، له به‌رامبه‌ر دۆژمه‌کاندا چیان بۆ نه‌کرا.

ده‌سه‌کوتی خه‌باتکارانی ریگه‌ی نازادیش له‌م سه‌له‌دا نه‌وه بوو که سه‌فی خه‌باتگێڕانی راسته‌قیینه تا راده‌یه‌ک له سه‌فی هه‌له‌به‌رستانی هاوڕێی رۆژانی خۆش جیا بووه‌وه. خۆراگران نه‌چوونه ژێر ته‌نسییری شه‌ر و کوشتاری کۆماری ئیسلامی و نه‌وانی تریش پشتیان له خه‌لک و ناما‌نجه‌ پیرۆزه‌کانیان کرد.

له سالی ۱۳۵۹دا بێدده‌نگی به‌رامبه‌ر به جینایه‌ته‌کانی رێژیم شکا، له زۆر شوێن دده‌نگی نیع‌ت‌راز و نا‌ه‌زایه‌تی به‌رامبه‌ر به کوشتا‌ر و سه‌رکو‌تی خه‌لک به‌رز بووه‌وه.

له‌م به‌وا‌رده‌دا رێک‌خه‌راوی مو‌ج‌اه‌ه‌ه‌ه‌دینی خه‌لک به له قه‌وادانی نازایانه‌ی لاری یی به‌ری‌سان و سیاسه‌ته‌کانی چه‌وت و دژی گه‌لیی کۆماری ئیسلامی هه‌نگاوی به که‌لکی هه‌لگرت.^(*) هه‌ر بۆ‌یه‌ش حیزب پێوه‌ندی هاوکاریی بایانه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌ست پێک‌ردن، که به تێک‌را‌ نمو هاوکاری‌بانه دوا‌یه زۆر به‌ره‌و پێش چوون.

له سالی ۵۹دا پێشمه‌رگه‌کانی حیزب به دهبان عمه‌ه‌لیاتی قاره‌مانانه‌یان به‌ری‌وه برد که نێمه به له‌به‌ر چا‌و‌گرته‌نی نه‌وه‌ی له نا‌خ‌ری کتێبه‌که‌دا نا‌ما‌ریکی گشتی له عمه‌ه‌لیاته‌کان دێنین و نه‌وه‌ی پێ‌ویسته له‌و‌یدا ده‌ی‌گو‌نجێنین، به کورتی به پێنج عمه‌ه‌لیات له پێنج نا‌و‌چه‌دا نیشاره ده‌که‌ین:

پیرا‌شار

۵۹/۸/۷ مۆ‌ل‌گه‌ی دۆژمن له «چل بزنه» هه‌له‌که‌وتوو له نزیک جل‌دی‌ان، له لایه‌ن پێشمه‌رگه‌کانی هێزی شه‌هید نا‌واره «پیرا‌شار» ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گه‌ڕێ. له‌و چالاکیه‌دا ۴۰ که‌س له هێزه‌کانی دۆژمن ده‌کوژرێن و ۱۶ که‌سیش به دیل ده‌گه‌ڕێن. هه‌موو چه‌ک و چۆلی نمو مۆ‌ل‌گه‌یه ده‌که‌وتیه ده‌ستی هێزی پێشمه‌رگه.

(*) نه‌قل به مفه‌وه‌وه له په‌یامی کۆمه‌سته‌ی ناوه‌ندی حیزب، به بۆنه‌ی نه‌ورۆزی ۱۳۶۰ چاپ کراو له رۆژنامه‌ی «کوردستان» دا.

مباحثہ

۵۹/۷/۲۸ پیشمه رگه‌کانی هیزی پیتشه‌وا، له جاددی مه‌هاباد- ورمێ دا په‌لاماری ستوونیکێ نیزامیی دوژمن ددەن. له‌و په‌لاماره شیرانه‌یه‌دا زیاتر له ۱۵۰ کس له هیزه‌کانی دوژمن ددکۆژین و، بریندار دبن. هه‌روه‌ا ۵ ده‌زگا تانک و ۵ ده‌زگا ماشین له‌به‌ر یه‌ک بلاو ددکۆژین.

هر لمو رۆژدا دهمستهیهکی دیکه له پێشمه‌رگه‌کانی نمو هێزه، ههر له‌سه‌ر جادی مه‌هاباد- ورمی له‌ نزیک گوندی گۆسه‌که‌ریز، ستوونیککی هێزی چه‌کداری دوژمن ده‌خه‌ نه‌ نیو داوی خۆیان. لمو چالاکییه‌شدا ۷۰ که‌س له‌ هێزه‌کانی دوژمن ده‌کوژێن و یان برینه‌دار ده‌بن. هه‌روه‌ها یه‌ک ده‌زگا تانک و یه‌ک ده‌زگا ماشین خراپ ده‌کری‌ن. لمو چالاکییه‌دا ۷ پێشمه‌رگه‌ شه‌هید ده‌بن.

ولرمی

۱۴/۴/۵۹ پیشمرگه‌گانی هیزی نحو پهلاماری پادگانی ورمی و ناودندی سربای پاسداران و شاره‌وانیی نعم شاره دددن. لهو پهلامارده‌دا ۹ کس له هیزه‌دگانی دوزمن دکوژرتین و ۳۲ کس بریندار ددگرتین. هرودها ۵ دزگا تانک و ۷ دزگا ماشین و یک فرموند هتلیک‌زیتیر له بهر یک بلایو ددگرتین.

استقر

۵۹/۷/۲۸ پیشمهرگه‌کانی هیزی شهید عزیز یوسفی، دچنه نیوشاری سه‌قزو له‌گه‌ل هیزه‌کانی دوژمن ددرگیر دبن. لمو چالاکیه‌دا ۵۳ که‌س له هیزه‌کانی دوژمن دکوژیتن و زیاتر له ۱۰۰ که‌میش بریندار دبن و ۶ که‌میش به‌دیل دگیرتن، هه‌روه‌ها چه‌ن‌دین ماشین خراب دکریتن و چه‌ک و چۆل‌تیک‌ی زۆر به‌دس‌کوت دگیرت.

اسد رقصت

له مانگی ۶ی ۵۹هـ پشمره گه کانی هیزی شهید موعینی و هیزی شهیدانی و یردی بۆ ماودی ۲۰ رۆژ پیش به هیزریکی زۆری دۆژمن دگرن که له بانوده ديهموي بچيته سهردشت. له ماودی نمو ۲۰ رۆژدا زیاتر له ۴۰۰ کس له هیزرکانی دۆژمن دگورژین و

ژماره‌یه‌کی زۆریش بریندار ددکرتن. هه‌روه‌ها ده‌یان فەروەند تانک و ده‌یان دەرگا ماشین و نه‌فه‌رەر و ده‌یان قەبزه چەکی گەوره له به‌ریه‌ک بلاو ددکرتن.

له به‌هاری سال ۱۳۶۰دا ژبانی خەلک و وه‌زعی کۆمەڵ تووشی قەیرانی هه‌مه‌لایه‌نه هاتبوو. بۆ ئه‌مۆنه راده‌ی به‌ره‌م ۳۰٪ دابه‌زیبوو و زۆر کارگه و کارخانه به‌ستراپوون و له ناگامدا زۆر کرێکار بێ کار کرابوون که ژماره‌یان به‌ تێکرا له ۴ ملیۆن تێده‌په‌ری. ئه‌گەر ژماره‌ی ئه‌و که‌سانه‌ش که به‌ ناو کار ده‌کەن و له راستیدا خۆیان ددخافلتین، ئه‌وه زیادکرا، که به‌ پتی نامار ۷ تا ۸ ملیۆن کەس بوون، له ژماره‌ی گشتیی بێکاران زیاد کرا، سه‌رحه‌م خۆی له ۱۲ ملیۆن دده‌ا، جا ئه‌گەر که‌م بوونه‌وی ۳۰٪ ته‌ولید له‌گه‌ڵ زیادبوونی ۳٪ جه‌مه‌ییه‌تیشی له‌گه‌ڵ هه‌لسه‌نگیندرايه، ئه‌و کات دهرده‌که‌وت چ مه‌ترسیه‌ک له‌م قه‌یرانه دایه.

نرخه‌ی واریدات شازده به‌رامه‌به‌ری که‌لویه‌لی به‌رێ کرارو بۆ دهرده‌بوو. له سالی ۵۹دا نرخه‌ی ناوسانی دراو گه‌ییبووه ۴۰٪، هه‌ر به‌م پتیه‌ی نرخه‌ی ژبانی خەلکیش ۴۰٪ هاتبووه خوار. رێژیم بۆ ئه‌وه‌ی که‌سری بوودجه‌ی ۱۰۰ میلیارده‌مێنی خۆی قه‌ره‌به‌بو کاته‌وه، ده‌ستی دابه‌وه چایی نه‌سکیناسی بێ پشتوانه که رێگایه‌کی زۆر پر مه‌ترسی بوو.

دوو ملیۆن ناواری شه‌ڕیش بێ راگه‌یشتن و به‌رێچوونی ددوست که گوتی خۆیان لێ ناخه‌نبوو و له‌سه‌ر نه‌م نه‌سه‌سه که زۆر جار به‌رپرسیانی کۆماری نیسلامی هه‌ر له خومه‌یییه‌وه بگه‌ر تا نه‌وانی خوارتر، گوتووایه‌نه و هه‌ر دووپاتیشی ده‌که‌نوه که «خەلک بۆ «رفاه» شه‌ڕشیان نه‌کردووه و نابووری هی ماله‌ته!» هیچ هه‌نگاوێکیان بۆ ژبانی خەلک هه‌لنه‌هێتایه‌وه.

ناخونده‌کان نیشانه‌یه‌کیان له دیموکراتیه‌ت و پێشکه‌وتنه‌خوازی نه‌هێشتبوو، هونه‌ر، وه‌رز، مۆسیقا و ته‌نانه‌ت شه‌تره‌نجیش قه‌ده‌غه کرابوون. زۆریه‌ی دانشگا و مه‌درسه‌کان به‌ستراپوون. به‌رنامه‌کانی رادیۆ و ته‌لوویزیۆن له‌سه‌ر سینه‌زه‌نی و به‌خۆدادان ساخ بپوووه.

له‌گه‌ڵ حیزبی تووده و چریکی نه‌کسه‌ریه‌تیش، هه‌رچه‌ند حه‌لقه به گوتی نه‌وان بوون، به‌لام باش نه‌بوون و زۆر جار پتشی بلاو بوونه‌وی چاپه‌مه‌نییه‌کانیشیان ددگرتن.

له‌م رێژیمه‌دا حیزبی کۆماری نیسلامی هه‌مه‌کاریه‌ی هه‌موو شه‌ته. رێکخه‌راوی وه‌ک سازمانی موچه‌هیدینی خه‌باتکار، ده‌جیته ژێر پرسیار و نیونه‌هتیی ده‌یی و ئه‌گه‌ر به‌ زه‌بر وه‌شاندنی خۆیان پاشه‌کشیان بێ نه‌کردبان، زۆرتریان لێ ددگرتن و تیربارانیان ددکردن،

که دوايش به داخموه ههروای لی هات.

سه ره‌پای هه‌موو نوو قه‌یرانه نابووری، کۆمه‌لایه‌تی و نیزامیه، دسه‌لانداری حاکم له نێو خوشیاندا ناتمه‌ییان لی په‌یدا بیهو، به تاییه‌تی ناتمه‌یایی نێوان به‌نی سه‌در سه‌رکۆمار و حیزبی کۆماری نێسلا می نه‌وه‌نده توند ببوو، که خومه‌ینیش بۆی چاره نه‌کرا. له رۆژده‌کانی ۱۶ تا ۲۰ خا‌که‌لی‌دوی ۱۳۶۰ پلینۆمی کۆمیه‌تی ناوه‌ندی پێکهات. پلینۆم دوی گوێدان و په‌سندکردنی راپۆرتی ده‌فته‌ری سیاسی له‌سه‌ر نه‌م شته گرینگانه‌ی ژێروه به‌پاری دا:

۱- سیاسه‌تی حیزب له لایه‌ن ده‌فته‌ری سیاسیه‌وه به باشی به‌رپوه چوو و له‌سه‌ر گیرو‌گرفته به‌ره‌تیه‌کانی وه‌ک دیفاع له نازادی و بوونی گه‌لی کورد، هه‌لو‌بستی له به‌رامبه‌ر رێژم ... هه‌ولی پێوستی داوه.

۲- پلینۆمی کۆمیه‌تی ناوه‌ندی سه‌فه‌ری سه‌رته‌ری گشتی سه‌رکۆتوو له قه‌له‌مدا، به تاییه‌تی له‌سه‌ر پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ ولاتانی سو‌سیالیستی، رێکخراوی رزگارخوازی فه‌له‌ستین، ره‌زامه‌ندی ته‌واوی هه‌یه و ته‌نکید له‌سه‌ر نه‌وه کرا که بۆ په‌ره‌پێدانی پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ هێزه پێشکه‌موته‌خوازه‌کانی جیهانی هه‌ولی زیاتر بدری.

۳- کۆمیه‌تی ناوه‌ندی به ده‌فته‌ری سیاسیه‌ی نه‌سه‌پارد تا له‌سه‌ر سیاسه‌تی نوسو‌لی حیزب شێلگیرتر بێ و له رێگه‌ی نازادی خه‌لکی کوردستان به‌رده‌وام بێ و هه‌رچه‌شه شله‌کردن و خۆ به‌ده‌سته‌وه‌دانێک مه‌حکوم بکا.

۴- پلینۆمی کۆمیه‌تی ناوه‌ندی له‌سه‌ر وه‌زعی کۆمه‌لایه‌تی، نابووری و هه‌روه‌ها له سه‌ر مه‌سه‌له‌ی پێشمه‌رگه و کاری رێکخراوه‌ی هێندیک نامۆ‌گاری و رێنۆتی به ده‌فته‌ری سیاسی دا.

۵- پلینۆم دامه‌زرانی پێوه‌ندی دۆستانه‌ی له‌گه‌ڵ رێکخراوی موحاهیدینی خه‌لکی نێران پێ سه‌رکه‌موته‌نیکی گه‌وره‌یه و هه‌زه‌که‌ن له‌گه‌ڵ باقی رێکخراوه پێشکه‌موته‌خوازه‌کانیش پێوه‌ندی خۆی به‌هێزتر بکا.

۶- پلینۆمی کۆمیه‌تی ناوه‌ندی دوا‌ی گوێدان به راپۆرتی لیژنه‌ی لیپه‌رسینه‌وه، به له‌به‌ر چا‌و‌گرتنی به‌لگه‌ی مه‌وجود به‌پاری دا که:

۱- ره‌حمان که‌رمی به ته‌وا‌نی پیلانگیرتی دژی حیزب، خیانه‌ت به ناما‌نجه‌کانی گه‌لی کورد، جاسو‌سی بۆ هێزی حاکم وه‌ک بلا‌و‌کردنه‌وی نه‌هینیه‌کانی حیزب، پێوه‌ندی گرتن

له گهل سویای پاسداران و نهرتمش به یمن نیزنی حیزب، نه نجام و تهواوکردنی عمه لیا تی پیرانشار به سوودی دوژمن (له سمر ددان پیداهیتانی خوئی بهم تاوانانه به نووسراود) پیلاتگیتی له نیو حیزیدا بو تیکدانی ریزدکانی حیزب بلاوکردنه و دی دنگو و بوختان هه لیه ستا بو ریه ربی حیزب و هاوکاری له گهل سمنار مامه دی ، به خانین به حیزب و گه لی کورد ناسرا. له بهر نه و دی له حیزب دهرده کری و بو سزادان به دادگای شورش دسپیردی.

ب- سمنار مامه دی به تاوانی پیکهیتانی پیوهندی له گهل اویسی و داروده سته ی سه لته نه تخوازان، وهرگرتنی پوول و چهک له وان، چه وساندنه و دی زه حمه تکیشتانی گوندگانی ژیر دهسلاتی خوئی و دهرکردنیان له سهر جیگا و رینگای خوین، به کارهیتانی رهفتاری دهره به گانه له کاروباری حیزبیدا، ههروه ها به شداری راستموخو له گهل رهمان که ربی بو خیانت به حیزب و گهل ، به خانین ناسرا. هه ربو دهلیلانه نه ویش له حیزب و دهر دهری و بو سزادان دهری به دادگای شورش.

به له بهر چاوگرتنی نهو بهریاره له بهرپسانی حیزبی له ناوچه ی سه لاس داوا ده که یمن بو خوین شوو رایه کی سئ که سی دیاری بهکن و له گهل ده لانانی خو به ده سته و دهرانی و ده ک سمنار مامه دی، تا دیاری کردنی بهریرس له لایمن حیزبه و ده کاروبار دکانی خوین به پتوه بهرن.

کۆمیسته ی ناوهندی حیزب له ریکه و تی ۱/۲۹ / ۱۳۶۰ واته سالتیک دواتر نامه به کی سهر ناواله ی بو گهلانی خه باتکار، ریکه خراوه دیو کراتیکه کان و که سایه تییه نازادیه خوازده کان دهنیتر که له ودا و تهرای بهر خسته و دی نامه به کی که راست سالتیک پیشتربو خومه ی نی ناردبوو، ده لئ:

«له و شه ره ی کوردستاندا زیاتر له ده ههزار کهس شه هید بوون که ۸۰٪ یان ژن و مندال و پیره پیاو و، ههروه ها ههزاران کهم نه ندامیشی لی که و توتوه.

نه و دی راستی به سهره ی نه و دهش که چوار له شکری نهرتمش و چل ههزار پاسدار و ژماره به کی ژوری له بهسیج و به ناوی پیشمه رگه ی موسلمان (جاش) ی هیتاوه و به گژ گه لی کوردی دا کردوون، له و سه لده دا دهوله تی ناوهندی به پیشکه و توتوتترین که ره سته ی شه ره له فانتووم و هیلیکژ تهرده و ده بهرگه تا تویی ۱۷۵ و تانکی چیفتین، شاره دکانی کوردستانی کوتاوه، به لام له بهر امبه ره به ره دکانی و خوئ اگری خه لکدا ده سه که و تیکی

نه وتۆی نمبووه.

دېن نمودهش بگوتړئ که لم یکه سال شمردا چه ندین هزار کسمیش له و لاوه هله خه له تاوانی به ناوی سرباز و به سیج و پاسدار نیردراونه کوردستان، کوژاون. نمو شهرمش به خوځایی بۆ دولت ناکړئ و چند میلیارد تمه نی تپچووه که له سمر بناغی نابوری ولات تمسیری تاییه تی هیه و نابوری ولاته که مانی به رو نابوودبون بردووه.

پاش بلاویونموی په یامی ایت الله خومه نی له ۱۳۵۸/۸/۲۶ دا، حیزی نیمه په کم رتکخواو بوو که ناماددهی و تووژ و دوزینه و ریگه حله لی ناشتیخوازان به مسمه لهی کوردستان بوو.

نمو یکه سال شهرش راستی بۆوونی نیمه ی دهرخست که دهانگوت مسمه لهی کوردستان له رتگی نیزامیه وه حل نای.

که لانی خباتگتړی نیران!

نایا نیمه دزانن که سویای پاسداران و باقی به رواهت بونیاده کانی، شورش، کاتیک له شهردا که سانیکی بن چه کیان و ده دست ده کموی و دیانگرن، هر لموی گولله بارانیان ده کم؟ نایا ناگادارن که به ندیه کوردکان له به ندیخانه کانی ورمی، توریز، کرماشان و تاران نه شکه نجه ده کم؟

هر له و کاته دایه که نیمه له سرۆک کومار، له مه جلیسی شووای نیسلامی و رتکخواوه دیو کراتیکه کان داوا ده کمین نوته رانی خویان بنیرن تا له نیکمه به چاوی خویان بیین، سرباز و پاسدارکان له به ندیخانه کانی کوردستان له چ هله لومه رچیکدا دژین و به ریرسانی حیزی چوینیان له که له ده جو لینه وه.

وهرن بیین که هیلکوتته ره کان چوین تمیا نه خوشخانه ی سحرایی نیمه بۆمباران و راکیت باران ده کم.

دهزگای حاکمی پاوانخواز به ناره و خوی به تمیا نوته ری هممو خه لکی نیران دزانن، نوان له وجودی که لان له نیراندا حاشا ده کم. نیمه پرسیار ده کمین نایا که لی کورد و که لانی دیکه به حاشا لی کردنیان له لایم دهزگای دوله تی دتوتیموه، جکه له کورد، به لوچ، تورکمن، نازدی و عمره بیش وجودیان هیه.

دهزگای حاکم له ولامی داخوازه په واکسانی که لی کورددا تمیا تومت لی ددا و

قسمی ناحهز دهکا و گولله داوئ. دوو سال پیش بهرچه سپی دارددهستی کۆمونیزم و سه هیونیزمیان لئ ددهان، نهو سال بهوان دهلین به کړتگیراوانی نه مریکا و عیراق!

خه باتی چه کدارانه ی گه لی کورد له خه باتی هیمانه بو نازادی و دابین کردنی مافی مرؤف له بمشه کانی دیکه ی ئیران جیا ناکرته وه. نهوانه ی زانستگه کانیان گاله داوه، رۆژنامه کانیان راگیر کردووه، له تیکۆشانی ریکخراوه کان و حیزبه سیاسییه پیشکه وتنخوازه کان پیشگیری دهکن، نهوانه ی نازادی ژنانیان بهر بهست کردووه، و گوئ نادهنه داخوازه نابوری و کۆمه لایه تییه کانی کړیکاران و ههر بهر هه لستییه کی نهوان به توندی سه رکوت دهکن، نهوانه ی له چوماغ دار و چه قۆکیشان هیزی زه بهت پتک دیتن و هیرش دهکنه سمر خۆپیشان دانی هیمانه ی خه لک، ههمان نهو که سانمن که کوردستانی خوشمویستی نیمه یان له خوتندا شه لال کردووه، مبههستی نهوانهش ته نیا سه پاندنی دیکتا تورییه کی سه ده کانی نیوهراسته...

نیمه له گه ل نهو نامه سه رناوه له جاریکی دی ویست و پیشنیاره کانی خۆمان دهخهینه بهر بیرو رای گشتی خه لکی ئیران و لیتیان ده پرسین نایا داخوازییه کانی رهوی کورد دهبی به گولله وه لام بدنه موه؟

هاونیشتمانانی به پرتز!

که لانی خه باتگتیری ئیران!

مه هیلن له وه زیاتر خوتنی رۆله کانی ئیران له شه ری براکوژی دا پرژئ. ئیزن مه دهن کوردستان به که نه گۆرستان.

دهنگی ناره زایی خۆتان هه لیتن، نه رکی میللی و مرؤفانه ی خۆتان له بهرام بهر گه لی کورد و ههموو که لاتی ئیران به جی بیتن، پیشی شه ر فرۆشان بگرن و به سه ربان دا به پرتن و بلتین:

شه ری براکوژی بهمه!

شه ر له کوردستان راگرن!»

به پتچموانه ی نه م داخوازییه ره وایانه شه ر له کوردستان بهر دهوام بوو، ریتیم له سه ر نهو بهروایه بوو له رتگه ی کوردستانه وه به گاته عیراق و له ویترا رتگه ی قودس بگری و بهری نه دا.

له‌به‌ر نمودی که هه‌ردوولا کوردستانیان کردبووه ته‌ودیه‌ک بۆ درێژدانی شمر و به‌هه‌موو توانای خوێبان به‌ راست و چه‌پ دا لییان دده‌ا، زۆرجار خه‌سه‌رده‌تی گه‌وره‌ش وه‌تیسه‌ ده‌که‌وت.

له‌ رۆژی ۱۷ی مانگی بانهمه‌ر سه‌عاتی ۵/ ۱۰ی سه‌ر له‌ به‌یانی چوار هه‌تلکۆته‌ر و دوو فره‌ۆکه‌ی عه‌یراقي به‌ توندی په‌لاماریان دایه‌ سه‌ر به‌ندیخانه‌ی حه‌یزب له‌ گوندی ده‌وله‌تووی ناوچه‌ی سه‌رده‌شت و بۆمبێ ناپالمه‌شیان به‌کاره‌یتنا. له‌و بۆمه‌بارانه‌دا ۴۲ که‌س کوژران و نزیک ۵۰ که‌مه‌ش برینه‌دار بوون. له‌م ریزه‌دا شه‌ش پێشه‌مه‌رگه‌ی حه‌یزب شه‌هید و ژماره‌یه‌که‌شیان به‌ توندی برینه‌دار بوون.

کۆمه‌یه‌ی ناوه‌ندی حه‌یزب ئهم کردووه‌ی له‌ ناگاداریه‌که‌دا به‌ توندی مه‌حکوم کردو به‌ جینه‌یه‌تیکی ناشکرای دژی مه‌روڤه‌یه‌تی ناساند و له‌ قاویدا. هه‌ر له‌م بواره‌دا رێتبه‌ی کۆماری ئیسلامی و ره‌جانه‌یی کۆنه‌په‌رست زۆریان هه‌ولدا به‌ ناشکرایێ درۆ به‌کن و به‌ خه‌لک به‌مه‌لێن که‌ ئهم جینه‌یه‌ته‌ ده‌ستی حه‌یزبێ ته‌یده‌یه‌، به‌لام له‌و ناگاداریه‌دا به‌ توندی وه‌لامیان دراو‌ده‌ته‌وه‌.

وه‌ک پێشه‌تر باس کرا له‌م یه‌ک دوو سه‌له‌ی ۵۹ و ۶۰دا کاری دیپلۆماسی له‌ ده‌رده‌وی ولاته‌ش خه‌ریکی په‌رسه‌ندن بوو، به‌ تابه‌ته‌ی دوکته‌وره‌کانی فه‌رانسه‌یی ورده‌ ورده‌ ده‌هاتنه‌ کوردستان و هاوکاری حه‌یزبان ده‌ست پێکه‌ردبوو. دۆستایه‌تی له‌گه‌ڵ ده‌وله‌ت و مه‌یله‌ته‌ی فه‌رانسه‌ش خو‌ش ببوو.

له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ هه‌له‌بژاردنی فرانسوا مه‌یتران، سیاسه‌تمه‌داری ناودار و رێبه‌ری حه‌یزبێ سۆسیالیست به‌ سه‌ر کۆماری فه‌رانسه‌، له‌ لایه‌ن سه‌کرته‌یری حه‌یزبه‌وه‌ په‌یامه‌تیکی په‌یروۆبایی گه‌رمی بۆ لێدرا، نه‌وش ده‌قه‌که‌یه‌تی:

هاوڕه‌تی به‌رێز فرانسوا مه‌یتران!

هه‌له‌بژاردنی ئێوه‌ به‌ سه‌رکۆماری فه‌رانسه‌ له‌ لایه‌ن حه‌یزبێ دیموکراتی کوردستانی ئێران و هه‌موو خه‌لکی کوردستان به‌ ئێوه‌، حه‌یزبێ سۆسیالیستی فه‌رانسه‌ و به‌ هه‌موو خه‌لکی فه‌رانسه‌ به‌ گه‌رمی په‌یروۆبایی ده‌لێم.

هه‌یوادارین ئهم هه‌له‌بژاردنه‌ نه‌ته‌نیا به‌یته‌ هه‌ژێ ئال و گۆرتێکی به‌رچاو له‌ کۆمه‌له‌ی فه‌رانسه‌دا به‌ به‌ره‌وه‌نده‌یی زه‌حمه‌ته‌کتێشان، نازادیه‌ دیموکراتیکه‌کان و پێشه‌که‌وته‌نی کۆمه‌ل، به‌لکه‌ له‌ گۆره‌پانی ئێوه‌ ته‌وه‌بێشه‌دا فه‌رانسه‌ به‌خاته‌ کۆپی هه‌زه‌کانی سۆسیالیست

و دیوکراتیک و خەباتی رزگاربخوازی گەلانی زۆرلیکراوی جیهان.

حیزی نێمه و خەلکی کوردستان زۆر خوشحالن که حیزی سوسیالیستی فەرانسە بە رێبەری نێو، لە خەباتی ڕەوای خەلکی کوردستان پشتیوانی کردوو و ئەو بۆجۆنە ی لە «پروژە ی سوسیالیست» دا بە ناشکرا راگەیانددوو.

نێمه دنیاین که هاوکاری نێوان حیزی سوسیالیست و حیزی دیوکراتی کوردستانی ئێران، لە داها تودا بە رێلاوتر دەیت و بە هەلبژێرانی جەنابان بە سەرۆک کۆماری فەرانسە، هەم مێللەت و هەم دەولەتی فەرانسە چالاکانە لە خەباتی خەلکی کوردستان بۆ دیوکراسی لە ئێران و خودموختاری لە کوردستانی ئێران پشتیوانی دەکەن. سەلامەتی و سەرگەوتنی نێو لە پێناوی خزمەت بە خەلکی فەرانسە، ناشتی جیهانی و دۆستی نێوان مێللەتان بە ناوات دەخوازین.

کۆمیتە ی ناوەندی

حیزی دیوکراتی کوردستانی ئێران

سکرتێری گشتی عەبدولرحمان قاسملو

١٣٦٠/٢/٢١ ١٩٨١/٥/١١

لە مانگی جۆزەردانی ١٣٦٠ ناکۆکی و دژایەتی بە رێبەهرانی کۆماری ئیسلامی بەو پەری خۆی گەشت. ناپەزایەتیەکان گەشتە جێگایەک که بەنی - سەدری سەرکۆمارش لێی حالی بوو، دەستی کرد بە رەخنە گرتن و لە قەوڵانی کەم و کۆرپەکانی رێژی ناخۆندەکان.

بۆیە زۆری پێ نەچوو بە پێچەوانە ی هەموو یاسایەک، سەرۆک کۆمارێکی که بە کۆری خۆمەینی دژمێتێردراو لە ژێر پشتیوانی باوکەنە ی! ئەودا بە یازدە ملیۆن دەرنگەوه سەرکۆمەتوو، بە فەرمانی ئێمام و دەنگی مەلاکان، پۆستی سەرکۆماریی لێ نەستێندرایەو، نەگەر زوو خۆی ون نەکردبا و دوا بەش موحاهیدین لە فریای نەکۆمتایەو نەیانبردا یە بۆ فەرانسە، لەوانە بوو بێگرن و مەحکوم بە نێعدامی بکەن.

و دەرکە سەیر گۆرا بوو. بۆیە لە پە یامێکدا که بە بۆنە ی سالتێژی رادیۆی دەنگی

کوردستان له ریکه وتی ۱۳۶۰ / ۳ / ۲۷ له لایمن کۆمیتە ی ناوهندی حیزبه وه ده رجوو، له گەل قامک دانان لاسەر کاره ناله باره کانی بهنی سەدر له زمانی سەرکۆماریدا، داوای لێ کرا بێته کوردستان:

«ئێستا که خەریکن بهنی سەدر لاسەر کۆماری دهخمن، دهبی به چەند مهسه له سەرنج بدهین:

له پێشدا نهوهی که ناکۆکی سەرەکی تەنیا له نێوان بهنی سەدر و حیزبی کۆماری ئیسلامی ایت الله خومه بنیدا نییه که بهولانیانی نمو تو او بی. نمو ناکۆکییه له نێوان ملیۆنە خەلکی زهحمه تکیش و ستم لیکراوه له گەل کۆماری ئیسلامی. بۆیه وهلانیانی ناوبراو نه تەنیا خەباتی دژی ئیستبدادی لاواز ناکا، به لکو نمو گومانەش لادهبا که بهر بکریته وه رنگه بتوان رێژم له نێوخۆدا بهروو ریفرۆم بهرن. له ناکامدا خەباتی دژی ئیستبدادی چهرخه کانی نیوه راست په ده دستێنی و بهریلاوتر دهین.

دووهم نهوهی که به ولانیانی بهنی سەدر له سەرۆک کۆماری که له کەش و ههوا به کی دستکرددا به نه نجام دهگا، کاریکی دژی قانون و نادیموکراتیکه و مهحکومی دهگهین.

سیههم، بهنی سەدر له کاتی سەرۆک کۆماریدا ههله به کی زۆری کردووه، زۆر کاری دژی خەلک نه نجام داوه. نمو بهو که پاره که فه زمانی هێرش بۆ کوردستانی دا و له سەربازەکانی داوا کرد تا کاتی که ولات پاک نه که نهوه، پۆتینه کانیان نه که نهوه. هه نمو بهو که هێرش بهرد سەر دانشگاهی تاران و یارمهتی دا تا زانستگاکان داخرین. نمو زۆر کاری دژی دیموکراتیک و دژی خەلکی ته نیید کردووه و یارمهتی به کۆنه په رستی داوه تا وهزعتی ناوا بۆ خودی بهنی سەدر پێک بێت.

بهلام چەند مانگی که بوو بهنی سەدر لێی حالی بهسو که کۆنه په رستی رهش ولاته که مان بهروو چ هه ل دێرێک دهبا. دهبی نمو هس بلیتێن که ناوبراو لهم هه لومه رجه میژوویمدا به له قاودانی رێژم زۆر له راستیه کانی گوتوووه و بۆ روونکردنه وهی خەلک ههنگاوی به که لکی هه لێناوه ته وه.

حیزی نییه و خەلکی کوردستان له هه لێاردنی سەرۆک کۆماردا به شدارییان نه کرد و دهنگیان به بهنی سەدر نه دا. به پێچه وانهی درۆ گه وره کانی حیزبی کۆماری ئیسلامی، سکریتیری حیزبان قهت چاوی به بهنی سەدر نه که وتوووه. بهلام له هه لومه رجه کدا که ناغای بهنی سەدر که وتوته بهر هێرش ناچوانێرانهی حیزبی گۆپال به دهستان، به پتووست

دەزانىن بە خاترى بەرگىرى لە نازادىيە ديموکراتىيەکان و بەرهەنگارى لەگەڵ کۆنەپەرستى پشتويانىي خۆمان لە سياستى ئەو دەورين .

ئىستا که ناغاي بەنى سەدر هەرشەى لى ددکرى و ئەگەر و دەست کۆنەپەرستى حاکم بکەوى ، بى گومان موحاکەمەى دەکەن و رەنگە ئىعداميش کرى . بە ناوى حيزبى ديموکراتى کوردستانى ئىران پيشنيارى پى دەکەين بۆ پاراستنى خۆى لە دەستدرىژى گۆيال بە دەستانى رێژمى کۆنەپەرست بىته کوردستان . ئە ئەو پى لوتفياى پيشترى ناوبراو سەبارەت بە خەلکى کوردستان و حيزبى ئىتمە کردووەتى و ئە ئەو جياوازيە بىروباوەريەى لە بەينماندا هەيە ، نابە هۆى ئەوەى که ئىتمە ناغاي بەنى سەدر بە باوەشى ناوالە وەرەگرين و پاريزگارىي تەواوى لى ئەکەين .

هيوادارين ناغاي بەنى سەدر ددەوتى ئىتمە قبوول بکا ، بىته کوردستان و بە چاوى خۆيان بىين ئەوەى کۆنەپەرستى سەبارەت بە خەلکى کوردستان و حيزبى ئىتمە ددیکوت و زۆرجار پى ئەوەى بەنى سەدر خۆشى بزاني ، دووپاتى ددکردنەو بە تەواوى درۆن .

لە ٣٠ مانگى جۆزەردانى ١٣٦٠دا ریکخراوى موحاهيدىنى خەلکى ئىران بە مەبەستى ئىعترازی سياسى دژى رێژم سەدان هەزار کەسى هينايە شەقامەکانى تاران و دەستان کرد بە دانى دروشمى «بى کۆنەپەرستى ، بۆ نازادى» .

لە سەر ئەم خۆپيشاندانە بەرینە خومەينى که فەرماندەى گشتىي هيزە چەکداردکانى رێژم بوو ، فەرمانى دا خۆپيشاندەران بەر گوللەى رماشان بدەن . لە ناکام دا دديان کەس شەهيد بوون و سەدان کەس بريندار بوون .

خومەينى ریکخراوى موحاهيدىنى هەلەو شەو راگەياندا و ئەمرى کرد لە هەموو شوتنیک و بە هەموو شتوێک سەركوتيان بکەن . ریکخراوى موحاهيدىنىش دواى ئەم کوشتارە ، دژى رێژم دەستى دا بە کارى چەکدارى و دروشمى «مەرگ و ئەمان بۆ خومەينى و رووخانى رێژمى» هەلگرت .

بە دواى ئەم پەلامارى رێژمدا بە شتیک لە کادر و ئەندامانى ریکخراوى موحاهيدىنى خەلک هاتنە کوردستان و لە بنگەى ددفتەرى سياسى وەک ميوان مانەو ، که لە دوايە بوو بە هاوکاريەکى تەواو لە بەينى هەر دوو لا لە ددزگای رادیۆى حيزبىش بۆ ماوەيەک کەلکيان وەرگرت .

هەر لە جۆزەرداندا بوو که هيزى درۆم لە شارەکانى سەقز و بانە و بۆکان و مەهاباد

و پیرانشار هیرشی بۆ گوندهکان کرد و به درندهیی خهریکی کوشتاری خهلک بوون.
له سهر نهم نه ساسه دهفتهری سیاسی له خهلک و پیتشمهرگهکانی کوردستان، نهمدامان
و لایهنگرانی حیزب داوا ددکا له بهرامبهر نهم هیرشه بهربلاوی دوژمندا بهربهرهکانی
بکمن و نهم چهند خالانهی خوارهدهش بهرچاوبگرن:

۱- ههموو هیزی پیتشمهرگه له سهرانسهری کوردستاندا دهبی له نامادهباشی تهواودا بن.
۲- رینگه نهمسلیهکان و شوینه ستراتیژییهکان دهبی له ژیر چاوده دیری پیتشمهرگهکاندا
بن.

۳- هیزیهکانی بهرگری دهبی بۆ دیفاع له نازادی و بوونی دانیشتوانی گوندهکان به تهواوی
دنگ درتن و تهیار کرین و نهگهر پتیرست بوو بهچه یارمهتی پیتشمهرگهکان.

۴- ریتکخوارهکانی حیزبی دهبی له گوندهکان خهلک له نهخشه شەیتانییهکانی دهولت
ناگادار بکمن و وێرای له قاودانی ریتیم، شان بهشانی زحمهتکیشان له بهرهنگاری
چهکدارانه له بهرامبهر دوژمن دا هاوبهشی بکمن.

۵- نهوانی له شهههکاندا تهسلیم دهبن، دهبی وهک ههموو کات به شیهویهکی مروتانه
وهرگیرین و تهحویلی نۆزگانه خاودن سهلاحیهتهکانیان بدن.

ههرچمند هیرشی دوژمن ههر دههات و زیاتر دهبوو، بهلام به له بهر چاوگرتنی نهودی که
گهمارۆی نابووری و فرههنگی له لایمن کۆماری نیتسلامیهوه ژبانی خهلکی تال کردبوو،
حیزب دهبوو ههستی زیاتر به بهریرسایهتی له بهرامبهر نهم وهزعهدا بکا. به تایبهتی
مسهلهی دابش کردنی زهوی که له هیندیک شوین کهمانی نامهشول دهستیان
تیهودهدا و ههرکهمس به شیهویهک و به پیتوانیهک خهریکی دابهش کردن و دهست
به سهراگرتن بوو، دههات وهزعه لهوهش ئالۆزتر بکا که هههبوو.

بۆیه پیش پتیکهاتنی نمو پلینۆمی حیزب که له رتیکهوتی ۱۰ تا ۱۳ی مانگی
پهوشپهپی ۱۳۶۰دا گیرا، لهمهپ باکووری کوردستان که وهزعهکی تا رادهیهک ئالۆز،
ببوو و ههینهتیککی تایبهتی بۆ لیکۆلینهوه نیتدرابوو، ههروهها له سهر مسهلهکانی زهوی و
زار و پهروهده و فیکرکردن کارتیک بهرچاو کرابوو، هیندیک گهلاله و پیتشیار ناماده
کرابوون، که له پلینۆمی ناوبراودا هاتنه بهر باس و به شیهوی خوارهوه بهرباریان له سهر
درا:

۱- راپۆرتی ههیشهتی باکوور له لایمن کۆمیتهی ناوهندی پهسند کراو ههول و

تیکۆشانى نەندامانى لیژنە کە جێى سوپاسە.

۲- پلینۆم گوتى بۆ راپۆرتى سەمینارى زەوى و زار راگرت و لەسەر ئەو نەسڵە ساغ بوونەووە کە دەبێ لەسەر لانی هەرزۆرى ئەو زەوییەى لەهەر ناوچەىەک بۆ خاوەن زەوى دەمىتێتەووە، بێبار بەدرى، هەروەها قەرار درا گەلەلەى پێشنياری سەمینار بەدرى بە دەفتەرى سیاسى تا دواى مۆتالا و دانى نەزەرى خۆیان بیدەن بە تەشکيلات و لە رێگەى ئەوانەووە نەزەرى جووتیارانیش وەرگیرى. جا دواى وەرگرتنەووى ئەم راپۆچووانە لەسەر گەلەلە کە ساغ بێنەووە بەرپۆوە بچى.

۳- راپۆرتى سەمینارى پەرودە و فێرکردنى سەرئەسەرى کوردستانیش بە گشتى پەسند کراو بێبار درا بۆ کردنەووى قوتابخانەکان و خۆتەندوارکردنى مەدالان تیکۆش. هەر لەو پلینۆمەدا لەسەر سەمینارى لاوانیش دواى خۆتەندەووى راپۆرتە کە باس کراو بێبار درا یەکیەتیی لاوان زیاتر لە پێشوو با یەخى پێ بەدرى و بۆ پێگەیاندى لاوەکان هەول بەدرى.

لە پلینۆمدا هەروەها لەسەر گەلەلەى سەرەتایی شووراکانى شار و دێ قسە کراو بێبار درا سەمیناریک لەم بابەتەووە پێک یێ.

هەر لەو پلینۆمەدا بێبار درا لە سالى ۱۳۶۰ دا کۆنگرەى پێنجەمى حیزب بگیری. یێوسە بگوترى کە هەموو ئەو گەلەلەنە دواى کۆنگرەى پێنج هەروەک باس دەکرى بە تەواوى لایەنى یاسایان بە خۆوە گرت و بە پێى ئێمکان و توانا بەرپۆوە چوون. وەک گوترا بەنى سەدر سەرۆک کۆمارى هەلبژاردى یازدە ملیۆن دەنگ و پشتیوانیى خۆمەینى وەلا نرا. رێژیم قەرارى دا لە رۆژى ۲ى گەلەلەوێژدا کە لەگەڵ وەفاتی ئێمامى عەلى یەکیان دەگرتەووە، سەرۆک کۆمارى تازە هەلبژێردى.

دەفتەرى سیاسى حیزب لە رێکەوتى ۲۵/۴/۱۳۶۰ بە یانێکی دەکرد و بە زۆر دەلیل ئەو هەلبژاردنەى تەحریم کرد و رایگەیاندا:

۱- لەو شارەنەى لە ژێر دەسەلاتى پاسداران دایە، هەلبژاردن بە تەواوى تەحریم دەکرى، رۆژى ۲ى گەلەلەوێژدا خەلک لە مەلەن و دەدر نەگەون و دووکان و بازاڕیش داخەن.

۲- کۆمەلانی خەلکی کوردستان و هێزى بەرگریی میلی و پێشمەرگە قارمانەکان نابێ ئێزێن بەدن تەنانت سەندووقێکی هەلبژاردنیش لە شارەکانەووە بەردو گوندەکان بچى».

حیزی دیوکرانی کوردستان له همر هه لومه رجیکدا به پتی نیمکان به به پتو ببردنی نه رکێ خۆی ههستاوه.

بۆه دوکتۆر قاسملوو سکرتری گشتی حیزب به له بهر چاوگرتهی نهم هه لومه رجیهی له نێران هاتبووه پێشێ، له به شتیک له په یامی خۆیدا که به بۆنه ی سی و شهممه یین سالروژی دامه زانی حیزب له رادیۆ خۆتیدییه وه، گوته:

«له سێ مانگی رابردوودا رێژیم زیاتر له ٤٠٠ که سی له رۆڵه کانی نێران که بۆچوونی سیاسی خۆیان هه بووه، بێ مو حاکمه به جووخه کانی ئیعدام نه سپاردووه و شه هیدی کردوون. توندوتیژی و هارییه کی تایه ته که رێژیم له ئیعدام کردنی نازادیه خوازاندا له خۆی نیشان ددا، رووی جه لاده کانی رێژی شای سپی کردۆته وه.

ئیه دمی بێ دادگایی کچان و تازه لاوانی که متر له چارده سال که بۆته کاری خومه یی نه ته نیا له میژووی ولاتی ئیه مه دا، به لکو له میژووی هیچ ولاتی که و ته ی نییه. له به شه کانی دیکه ی نێران جگه له کوردستان، ئیستا مو جاهی دین له هه مو وان زیاتر که و توه نه بهر هێرشێ دێنده ی رێژیم و خومه یی خۆی. نه وش شتیکی ناسایاییه، چونکه نه و ریک خراوه له نێراندا گه وره ترین و ریکویتی ترین هیزی ئۆپوزیسیونه. نه و هیزه به که به ناشکرا نالای خه باتی چه کداری دژی رێژی خۆتینخۆی حیزی گوپال به دستان هه لکر دوه.

ئیه زم بدن بۆ نازادیه خوازانێ نێران به تایه ته مو جاهی دینی خه لک سلا و بنیترین و پشتیوانی بێ درخی حیزی دیوکرانی کوردستان و گه لی کورد له خه باتی نازایانه ی نه وان له سه رانه سری نێران ده ربهرین.

ئیستا خۆتی شه هیدانی کوردستان له گه ل خۆتی شه هیدانی سه رانه سری نێران تیکه ل بووه و به پیکه یێنانی یه کگرتووی به کردوه له گۆرپانی خه بات دژی رێژی ژۆروتری خومه یی، زهمینه ی پیکه اتی به رده یه که له هیزه شوپ شگێرکان ناماده بووه.

حیزی دیوکرانی کوردستان ژۆر له میژ له رتگی پیکه یێنانی به رده یه کی دیوکرانی دژی نیمه ریالیستی به توندی تیده کوشت. نوته رانی حیزی ئیه چه د مانگ پێش له سه ر پیکه یێنانی به ره پیک گه یشتوون.

ئیه ستا دوا ی ده رچوونی ناغای به نی سهدر و ده جموی له نێران ژۆر له لایه نگران و نه دمانانی حیزب له ئیه ده پرسن مه سه له ی پیکه یێنانی به ره به کوێ گه یشت؟

رتیه‌ری حیزی نئمه چهند ساله هاتوته سر نمو باوردی که به روونی ممسه له گرینگه‌کان له گهل خه‌لک باس بکا. ههرچهنده نئمه به ته‌بلیغاتی ددرووه و روونکردنه‌ودی خه‌لکی دنیا گرینگیه‌کی تایه‌تبی دددین، لسمر نو و پروایه‌ین که له ههلومعرجی عاستهم و چاره‌نووس سازی نیستادا رتیه‌رانی ریکخواوه شوپ‌شکیره‌کان دهی له په‌نا کۆمه‌لانی خه‌لک و له نیوخۆی ولات دابن.

کاتی‌ک ناوچه‌یه‌کی پان و به‌رس له خاکی نیشتمان له ژێر دمه‌لاتی خه‌لک دایه و کوردستان بۆته سه‌نگه‌رتیکی له گیران نه‌هاتوی نازایی نیران، پیمان وایه نه‌گهر ناغایانی به‌نی سه‌در و ره‌جه‌وی بینه کوردستان، ده‌توانن دوری ژۆر کاریگه‌ریان له خه‌بات دژی رژییم و په‌رده‌پێدانی خه‌باتی سه‌راتسه‌ری گهلانی نیراندا هه‌یت و نمو گاره ده‌توانن هۆیه‌کی گرینگ پتکه‌هاتی به‌ردی دیوکراتیکی دژی نیمه‌ریالیستی بێ.^(*)

ژۆر نه‌بوو ده‌یان که‌س به تۆمه‌تی درۆ و بێ موحاکمه‌ نه‌تیردرتیه به‌ر ده‌ستی جه‌للاده‌کان. رژییمی خومه‌ینی به‌ کێژۆله و بریندار و نه‌خۆشانی شی ره‌حم نه‌ده‌کرد. میژووی حیزی نئمه و ره‌نگه دنیا‌ش شتی وایان وه‌بیر نایه.

له هه‌مان کاتدا خه‌باتی چه‌کدارانه له به‌لووچه‌ستان و باکووری نیران و هیندی‌ک شۆتی تر به‌ر چاو ده‌که‌وت، دیاره نه‌م خه‌باته نه‌گه‌ییوه رادی خه‌باتی چه‌کداری پان و به‌رینی کوردستان. به‌لام هومێد ده‌کرا په‌ره به‌ستینی.

ههرچه‌ند پێش بینی ده‌کرا به‌ ژۆر ده‌لیل به‌ردی سه‌راتسه‌ری پتیک بێ، به‌لام به‌داخه‌وه تا نووسینی نه‌م په‌رتووکه، هه‌وله‌کانی حیزب له‌م بو‌ارده‌دا بێ نا‌کام ماوه‌توه.

به‌داخه‌وه له هه‌ل و مه‌رجیکی نا‌وا ناسکدا به‌هۆی هیندی‌ک کردووی پارتی دیوکراتی کوردستانی عێراق له کوردستانی نیران و ده‌ست تێوه‌ردانی برایانی پارتی له کاروباری کوردستانی نیراندا، نا‌کۆکی و نا‌ته‌بابی ساز بوو که به‌ تیکرا زیانیکی ژۆری بۆ هه‌ردوو‌لا به‌ تایه‌تی بۆ حیزی نئمه هه‌بوو. له‌م باب‌ه‌ته‌وه ژۆر شت به‌لاو کراوه‌توه که هینان و نووسینان جارتیکی دیش زیا‌غان پێده‌گه‌یه‌نن، به‌م هۆیه‌ چاوی لێ ده‌پۆشین.

نه‌وه‌ی ژۆر جیه‌گی داخ بوو برایانی پارتی به‌ زاهیر له‌سه‌ر ده‌ره‌یتانه‌وه‌ی تهرمی سه‌روک بازرانی که به‌ نا‌ه‌وا به‌سه‌ر حیزی نئمه‌یان دا‌هینا و نا‌مادده‌ش نه‌بوون لێ

(*) به‌شیک له‌ په‌یامی رادیۆی دوکتۆر قاسلوه به‌ بۆنه‌ی سی و شهمه‌ین سه‌له‌ژۆی دامه‌زرانی ح. د. ک. ن. وه‌رگیراو له ژماره‌ی ٧٨ ی رۆژنامه‌ی «کوردستان».

پرسینمودی هاویمشی لمسر بکری، چونکه حیزب دهیتوانی هر له لای خوځان نو که سانه بدوژیتمه که نو کاره‌یان کردبوو، له پیشدا له باکووری کوردستان و له روژناوای ورمی له ناوچه‌کانی شپیران و سملاس، سوما، نمنزل و برادوست به هاوکاری ریژی نیران هم‌وو دهرمه‌گه‌کانی نو ناوچه‌یان پر چهک کرد و دوايه به هاوکاری پاسدار و ژاندارمه‌کانی ریژیم له چمند لاوه په لاماری پیشمه‌رگه‌کانیان دا.

نو کاره درژدی په‌یدا کرد و گه‌یسته ناوچه‌ی تهرگه‌وهر و مهرگه‌وهر و شاری شنوش. چونکه نیمه نو‌انمان به میوانی کوردستانی نیران ده‌زانی و پیشتریش دوستایه‌تییه‌کی دوو‌رودرژی به‌ینی حیزی نیمه و پارتی هر له سالی ۱۹۴۵ و ۱۹۴۶‌ی زماني کومارده بگره تا کاتی چولکردنی به‌ره‌کانی شهر له سالی ۱۹۷۵‌دا به‌رقه‌رار بووه و زور جار چاومان له راست تاوانه‌کان نووقانددبوو، لیرمندا به دانی چمند نیتلاعیه قه‌ناعت کرا و پیشمه‌رگه‌ی کوردستانی نیران ه‌زی نه‌کرد خوتنی برابانی میوانی خو‌ی برژیتنی و دلی دوژمنانی کورد خوش‌ک. به داخله لم شهره ناروايه‌دا نزیکه‌ی په‌نجبا پیشمه‌رگه‌مان شه‌هید کران. نو شهره جگه له زیانی گیانی، دوژمنی به‌دکارمان واته کوماری نیسلا‌میشی هان دا هیرشه ناجوامیرانه‌کانی بوسه کوردستان توندوتیژتر بکا و بازاری جاشه‌کانی کوردستانی نیرانی گهرمتر کرد.

هر له مانگی خهرمانانی ۱۳۶۰‌دا هاوکات له‌گه‌ل شهره‌ی باکوور له باشووری کوردستان و ناوچه‌ی کامیاران، کومه‌له و په‌یکار ستادی هاویمشیان پتکه‌پتیا و ددیانونیست پیشگیری حیزب له به‌ره‌و جاشیه‌تی چوونی هیندیک له پاشماودی هیزی به‌کرتگیری رزگاری له لایمن حیزبه‌وه به تاوان دابنیت!

مه‌به‌ستی دیکه‌یان لم کاره به قعولی خوځان نموه بوو کارنامه‌ی حیزب له روانگی خه‌لکوه خراب بنوتن. نم بوجونه ناله‌باره و شهره فروژانه بوو به ه‌زی تیکه‌له‌چوونی نیزامی و شهرتکی خوځیناوی که ۷ پیشمه‌رگه‌ی حیزی تیدا شه‌هید و ژمارده‌کیش بریندار بوون، به‌لام به خوشییه‌وه به‌یرسانی ه‌ردوولا به ریتوتنی رتیه‌رایه‌تی به‌یه‌که‌وه دانیشن و کوتاییان به شهره‌که هیتا.

دوکتور قاسملوو له مانگی رهنهر له وتاریکی رادیوتیدا به توندی باسی نم کاردی قیاده‌ی له باکوور و نیقدامی کومه‌له‌ی له باشوور کرد و زیانی نمو کارانه‌ی راگه‌یاند. هر لم وتارده‌دا گوتی:

«لەمبێژە ناشکرا بوو، کە حیزبی دیموکراتی کوردستان لە گەڵ رێکخراوی موحاهیدینی خەڵک هاوکاری دەکا. ئەو هاوکاری و هاوناھەنگییە شتێکی تاکتیکی و سیاسەتی رۆژ نییە، بەڵکو هاوڕێیەکی ستراتیژیک و درێژخایەنە و لە رۆژێکدا پێک نەهاتوو، بەڵکو چەند سالە لە نێوان ئەو دوو رێکخواوە شۆرشگێژەدا هەول دەدرێ.

لە چەند ھەوتوویدا، پێشوندیی ئێمە بە یەکەمە رێکۆیتکەر بوو و ھیچ کۆسپێک بۆ دامەزرانی بەرەبەکی هاوبەش لە گۆژیدا نەماو. ھەردوو لەسەر ئەو بېروایەین کە دەبێ رێژی خۆمەینی بڕووخێ و لە جێگای ئەو رێژیکی دیموکراتیک بێت سەرکار... دواي ھەڵبژاردنێکی نازاد، دەبێ مەجلیسی «موسسان» پێک بێ و لەسەر ماھییەتی کۆماری داھاتوو ساغ بێتێمە. ئەوانە ھەموو لە گەڵ بەشی یەکەمی درووشمی بنەڕەتی ئێمە کە داوای دیموکراسی بۆ نێران دەکا، دەخوێنێتێمە.

ھەروەھا ھەر دوو رێکخواوە لەسەر ئەو باوەڕن کە گەلانی زۆر لێکراوی نێران بە تابیەتی گەلی کورد دەبێ خۆمەسختاری ھەبێ. ئەوێش لە گەڵ بەشی دووھەمی درووشمەمان کە بڕیتیە لە خۆمەسختاری بۆ کوردستان، یەک دەگرتێمە.

ھەموو ئەو داخوازییانە لە بەرنامەی دولەتی کاتی داھاتوودا کە لە لایەن کاک مەسعود رەجەوی بە ڕەسمی راگەیەندراو، گونجاو...

ھەر بەو دەلیلە زۆر بەختەدەرم راگەیەنم کە حیزبی دیموکراتی کوردستان لە نیھامی حکومەتی کاتی بە سەرۆکایەتی برا کاک مەسعود رەجەوی پیشوازی دەکا و پشتیوانی خۆی لە بەرنامەی ئەو دولەتە کاتیە راگەیمەنی. ھێندێک گیرۆگە لە بواری پێکھێنانی بەرەبەش دەگۆڕێ دایە کە نوێنەرانێ حیزبی ئێمە لە پێشوندیی نزیک لە گەڵ رێھەریی رێکخراوی موحاهیدین خەریکی جێ بەجێ کردنیان. ئێمە ھیوادارین بە نەرمشی شۆرشگێژانە ھەردوولا ئەم گیرۆگەستانە لە نێو بچن و بەرەبەش راگەیەندێ...»^(*)

دواي ئەو دوو ساڵیەتیە نزیکەی بەینی حیزب و موحاهیدین لە کوردستان و دەردەوی ولات پێکھاتبوو، و تەوێژی راستەوخۆی بەینی شورای نیشتمانی بەرگری و دوکتۆر قاسملوو دەستی پێکرد بوو، ئالوگۆری نامەش بەینی سکرتیری حیزب و بەرپرسی شورا ھاتبوو گۆژی.

(*) وەرگیراو لە رۆژنامەی «کوردستان» ژمارەی ۸-ی فارسی.

کاک مسعود رجبوی رۆژی ۱۳۶۰/۸/۳ نامیهک بۆ دوکتور قاسملوو ده‌نێرێ

بسم الله الرحمن الرحيم

کاک عەبدولرحمان، برايان و دۆستانی نازیزی رێه‌رایه‌تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نێران، به‌ سلاوی شۆرشگێڕانه و ناواتی سەرکۆتی خۆڤاگری دادپەرودرانه‌ی گەل، ئه‌وا نۆسخه‌یه‌کتان له‌ به‌رنامه‌ی شوواری میلیلی به‌رگری و حکومه‌تی کاتی کۆماری دیموکراتیکی ئیسلامیی نێران له‌ گەل ئه‌م نامه‌دا به‌ مه‌به‌ستی ناگاداری هاو‌نیشتمانانی خۆشه‌ویستی کورد بۆ ده‌نێرم. ره‌جابه به‌ باس کردن له‌ سه‌ر خاله‌کانی به‌رنامه، کوردستانی خۆشه‌ویست له‌ ده‌ده‌ست هێتانی مافی میژوویی خۆی له‌ چوارچێوه‌ی نه‌و به‌رنامه‌دا ناگادار به‌رموون. مه‌به‌ست قبوڵ کردنی نه‌سلی پیرۆزی خودموختارییه‌ بۆ کوردستان له‌ چوارچێوه‌ی سنووری پارێزراوی نیشتمانی نازیماندا.

هه‌روه‌ها ناگادارت ده‌که‌م مه‌به‌ست له‌ هێتانی وشه‌ی داخلی (نێوخۆیی) که‌ هێندیک جار به‌ دوا‌ی وشه‌ی خودموختاریدا دێ، راست بۆ ته‌نکید له‌ سه‌ر پاراستنی نێرانه به‌ ته‌واوی و هه‌روه‌ها له‌ قاودان و به‌ریه‌رچ دانه‌وه‌ی ته‌بلیغاتیی بێ شه‌رمانه‌ی خومه‌ینی له‌ دژی خۆڤاگری ره‌وا‌ی خه‌لکی کوردستانه، تا چیت نه‌توانی ئه‌م خۆڤاگرییه‌ شۆرشگێڕانه‌یه به‌ جیاوازیی خوازی له‌ قه‌له‌م بدا. به‌م هۆیه‌ مه‌نموورییه‌ت به‌ نێوه‌ ده‌درێ تا به‌ ده‌لپاکی ته‌واو نه‌ویهری زه‌حمه‌تی خۆتان بۆ یه‌کگرتوویی هه‌موو هێزه‌کان و که‌سایه‌تییه‌ نه‌ته‌وه‌یی و گه‌لییه‌کان له‌ ده‌وری شوورابه‌کێشن.

به‌ ناواتی رووخانی هه‌رچی زووتری رێژی دژی گه‌لی ناخونده‌کان و، به‌ هیوا‌ی هاوکاریی هه‌موو هێز و که‌سایه‌تییه‌ یه‌ پیشکه‌وته‌نخواز و خه‌باتکاره‌کان

به‌رپرسی شوواری نیشتمانی به‌رگری بۆ

ڕۆگاری و سه‌ره‌خۆیی کۆماری دیموکراتیکی ئیسلامی

مسعود رجبوی

۱۳۶۰/۸/۳

به‌ دوا‌ی ئه‌و نامه‌یدا دوکتۆر قاسملوو و ده‌لامیک به‌ کاک مسعود رجبوی ده‌داتمه‌وه نه‌وه‌ش ده‌قه‌که‌ی:

برای مواجهه مسعود راجه‌وی، به‌پرسی شورای نیشتمانی به‌رگری بۆ سه‌ریستی و نازادی و به‌رقه‌رایی کۆماری دیموکراتیکی نیسلایی نیران!

به سلاویکی شۆرشگیرانه،

به دواي وتووێژیکي له‌مهر شوورا و نامانجه‌کانی و چلۆنایه‌تی نمو، به‌له‌به‌ر چاوگرتی به‌نامه‌ی شوورا و دۆله‌تی کاتیی کۆماری دیموکراتیکی نیسلایی نیران که به‌ نیمزای هاوبه‌شی نیوه و به‌نی سه‌در بلاو کراوه‌توه، وێرای موافقه‌تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران له‌گه‌ل خاله سه‌ره‌کی و گشتیه‌کانی راگه‌یه‌ندراو و ته‌نکید له‌سه‌ر نه‌سلی پیروزی خودمختاری کوردستان، به‌م شیوه‌هاته ناو شورای میلیلی موافقه‌ت به‌شیوه‌ی ره‌سمی راده‌گه‌یه‌نین. دیارد نوێنه‌ری حیزبیش بۆ ناماده بوون له‌شوورادا به‌ جیاواز ددناسیتین.

به‌جیتی ده‌زانم سلاوی گه‌رم و شۆرشگیرانه‌ی برایانی پێشمه‌رگه و نه‌ندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران پێشکه‌ش به‌مواجهیده قاره‌مانه‌کان بکمن که هه‌موو رۆژی و هه‌موو سه‌عاتیک به‌دانی خوێن هه‌ماسه دده‌خولقیین و میژووی خه‌باتی شۆرشگیرانه‌ی نیشتمانی نازیز زیاتر له‌پیشوو دۆله‌مه‌ند ده‌کمن.

به‌دله‌یا بوون له‌سه‌رکموتن

سکرته‌ری

حیزبی دیموکراتی کوردستانی نیران

عبدالرحمان قاسملوو

١٣٦٠/٨/٥

پاش وتووێژیکي زۆری دوکتور قاسملوو و دوکتور صادق له‌پاریس له‌سه‌ر نه‌م باسه، هه‌روه‌ها ئالوگۆژی چه‌ند نامه به‌ر له‌پێکهاتنی کۆنگره، ئاگادارییه‌ک له‌ریکموتی ١٣٦٠/٨/٢٦ دا به‌ناوی ده‌فته‌ری سیاسیی حیزبه‌وه بلاوه‌توه که نه‌م دوو سێ هه‌وتوو هه‌ودایه‌ی نێوان راگه‌یاندنی چوونه ناو شوورا له‌لایه‌ن دوکتوره‌وه و راگه‌یه‌ندراوی ده‌فته‌ری سیاسی له‌م ریکه‌وته‌دا نیشانه‌ی روونی نه‌خسته‌نه به‌ر باسی مه‌سه‌له‌که له‌

کۆمیتە ی ناوەندی و دەفتەری سیاسییە (*).

نەوش دەقی ناگادارییەکه:

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران و رێکخراوی موحاهیدینی خەلک لەسەر نوسوولی گشتیی پێکەوه هاوکاری کردن و پێکگەشتن، حیزبی نێمە بە شێوەی رسمی چوووە نێو شوورای میلی بەرگری بۆ سەر بەخۆیی و نازادی کۆماری دیموکراتیکی ئێسلامی. دیارە نامەکانی نێوان دوکتۆر قاسملوو و کاک مەسعوود رەجەوی که ئالوگۆڕ کراوە، بە جیاواز بلاتو دەکرێنەوه.

بێگومان ئێمە یەکگرتنە بۆ حیزبی نێمە و گەلی کورد و رێکخراوی موحاهیدینی خەلک و، هەموو شۆڕشگیران و گەلانی سەرئاسەری ئێران سەرمکووتییکی مەزنە. ئێمە یەکگرتنە، هەلومەرجی رووخانی رێژی کۆنەپەرستی خومەینی باشتەر نامادە ددکا، ئێمە بەرنامە سیاسییە روونە ی لە لایەن دەولەتی کاتیی کۆماری دیموکراتیکی ئێسلامی پێشنیار کراوە، وەلامدەری داخوازەکانی ئێستای جەماوەری ملیۆنیی خەلکی ئێرانە. هاوئێشتمان!

دەفتەری سیاسی خۆی بە بەختموور دەزانێ که مرگیتی ئێمە رێککەوتنە بدا بە گەلی کورد و هەموو گەلانی ئێران. هەروها ناگادارتان ددکەین که تا چەند رۆژی دی ئێمە رێککەوتنە بە درێژی بە ناگاداریی گەلانی ئێران ددکا.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران

دەفتەری سیاسی

١٣٦٠ / ٨ / ٢٦

(*) هێچ کات بەر لە چوونی حیزب بۆ نێو شوورا لە پلینۆمەکاندا پاسی ئێمە مەسەلە نەکراوە و بە جیاوازی لە گەڵ ئەندامانی رێبەری ئەهاتۆتە گۆڕی. دوا چوونی حیزب بۆ نێو شوورا، بۆ یەکم جار لە رادیۆی موحاهید بێستراوە.

فہرستِ شہشہم

كۆنگردى پىنج (كۆنگردى شەھىدان)

پاش ئەم بېرىدى لە پلىنۆمى پووشپەدا دراىو، وردە وردە كۆنفرانسى ناوچەكان و شارۆچكە و شارستانەكان گىران و نوپەرانى ئەم رىكخراوانە لە ھەموو بەشەكانى كوردستان ھەلئىردان.

كۆنگردى پىنج كە بە كۆنگردى شەھىدان ناودىر كراو، لە رىكەوتى پازدە تا ھەژدى مانگى سەرماوەزى ۱۳۶۰ لە گوندى شىوہجۆى ناوچەى رەبەت بە بەشدارى نەندامانى رىسەرەبەتى و نوپەرانى ھەلئىرداوى كۆنفرانسەكان و نامادىبونى چەندىن مىوان پىكھات.

ئەم كۆنگردە كە لە ھەلومەرجى دژوارى شەر لە كوردستاندا و لە چيا و لە دىباى خەباتى چەكدارى- سىياسىدا گىرا، تايبەقەندى خۆى ھەبو.

راپۆرتى كۆمىتەى ناوەندى بۆ كۆنگردە لە راپۆرتى كۆنگردەكانى دىكە گەلىك جامع تر و پر نىوەرۆك تر بوو، ناخر خەبات خۆى فىر دىكا، دەرس دىدا و دىبىتە كانگای تەجرەبە، تىكۆشانى حىزبىش لە ھەموو بوارەكاندا زۆر زىاتر لە دوو سالى نىوان كۆنگردى ۴ و كۆنگردى ۵ بوو، بە تايبەتى لە پىتەندى لەگەل ھەول و تىكۆشان بۆ دىتەمەوى دۆستان و پىكھىتانى بەرد، ھەروەھا لە پىتەندى لەگەل كارى دىلۆماسى لە دەرەوى ولات.

لە بەينى ئەم دوو كۆنگردەدا حىزب بۆ يەكەم جار دەفتمرىكى كارى لە پارس دانابوو، يەكەم نوپەرىش كاك عەزىز ماملق نەندامى مشاورى كۆمىتەى ناوەندى لەموى كارى كرىبوو، كە تىكەى كارەكانى دەرەوى سەرنج راکىش بوون، ھەر نەودىش بوو بە ھۆى ئەو

ناوبراو ژماره ی په کم له ددنگه کان بۆ نندامه تیی کۆمیتە ی ناوهندی ودرېگری.
 له کم کونگرده جگه له باس لمسه راپوژت و پمسند کران، چاوئیک به بهرنامه و
 پیرودا خشتندراودو ئال و گۆری پتووستی تیدا کرا. بۆ یه کم جار حیزب دروشمی
 رووخانی کۆماری نیسلا می هلگرت.
 ههروه ها رتبه یه کی تازه هلبرتدرا که به تمرتییی ددنگه کان پتیا ن درابوو، بریتی
 بوون له:

عەزیز ماملی، دوکتۆر قاسملوو، جەلیل گادانی، تەیفوور بەتخانی، نەحمەد جاویدفەر،
 مامۆستا عەبدوللا حەسەن زاده، هاشم کەریمی، حەسەن شەرەفی، مستەفا شەلماشی،
 حوسین مەدەنی، دوکتۆر شەرەفکەندی، حەسەن رەستگار، فەتاح کاویان، عەلی کاشف
 پوور، بابا عەلی مێهر پەرودەر، کەمال دهبیای، مستەفا هێجری، رەحیم محەمەد زاده،
 سەعید کۆتستانی، حەکیم رەزائی، موهه نديس نارياڻی، ئەمیر قازی، سەید رەسوول
 دیهقان، عبدالله بهرامی، نەبی قادری.
 جیگره کانی ش بریتی بوون له:

سەید حەسەن هاشمی، تاهر عەلیار، رەحیم بەغدادی، شاپوور فیروزی، عەلی
 کتابی، عبدالله نییراهیمی، غەنی غەنی پوور، بهروز کورد نەحمەدی.
 له یه کم پلیتۆمی دوا کونگرهش نەم کسانه بۆ مشاوری هلبرتدرا ن:
 رەحمان کاژویی، عەزیم ئەفسەر. جە عفر حەمیدی، حەسەن شیوەسەلی، غەفوور
 حەمزەیی، هومایون نەردەلان، عەزیز لەجیمی.

زۆر بەداخموه روژی ۲۲ ی سەرماوێز هاوێتی نەحمەد جاویدفەر، کاک ههژار، نەندامی
 کۆمیتە ی ناوهندی و یه کتیک له فرمانده نەمە گناسه کانی پتیشمه رگه له شه پتکی
 خوتناویی ناوچه کانی بهینی بانه و سه ردهشت گیانی فیدای گەل کرد و شهید بوو.
 به دوا کونگره ی پتینجا به هه لسه نگاندنی و دزعی کۆمه لایه تی و چاو دوانیی
 خەلک بۆ پێ راگه یشتی زیاتری گێروگرته کانیان جگه له کۆمیسێونه کانی ته شکلات
 به بهرپر سایه تیی دوکتۆر سادق، مالی به بهرپر سایه تیی کاک مستەفا هێجری، رادیۆ و
 چاپه مەنی بهرپر سایه تی مامۆستا عبدالله حەسەن زاده، پتوهندیه کان و دبیرخانه به
 بهرپر سایه تیی دوکتۆر قاسملوو، کۆمیسێونیککی تازه به ناوی کۆمیسێونی کاروباری
 کۆمه لایه تی به بهرپر سایه تیی جەلیل گادانی، نەندامی دده تری سیاسی دامهزرا، که

به تیکرا ده‌بوو حموت به‌ش به‌پتوده‌برئ و به پتی نایین نامه‌ی خۆی که دوا‌ی کۆنگره به به‌سندی ددقه‌ری سیاسی گه‌یشت، نهرکه‌کانی خۆی به‌پتوده‌دبهرد.

نهم کۆمیسسیۆنه په‌روه‌رده و فیڕکردنی کوردستان، به‌شی قه‌زایی، به‌شی شه‌هیدان، به‌شی دهرمانی، به‌شی شووراکان و به‌شی ریگه‌وبان و به‌شی زه‌وی وزاری ددگرتوه‌.

به شاهیدی خه‌لکی کوردستان له‌ ماوه‌یه‌کی یه‌ک دوو سالی‌دا به‌ باشت‌رین شیوه‌ی گونجاو گیروگرفته‌کانی کۆمه‌لی له‌ ناوچه‌ جوړاو‌جوړه‌کان هه‌ل ددکرد. نهم کۆمیسسیۆنه و کاره‌کانی به‌ نه‌ندازه‌یه‌ک جیگه‌ی ره‌زاسه‌ندی خه‌لک بوون که خه‌لک له‌ هه‌تدیک له‌ شوتنه‌کانی ژیر دده‌سه‌لاتی ریژیمیش، ریگه‌چاره‌ی نا‌کۆکییه‌کانی خۆیان له‌م به‌شی حیزب داوا ددکرد.

بۆ هه‌موو نهم به‌شانه له‌ ماوه‌ی چهند مانگدا سمیناری به‌رین گیرا و بۆ هه‌ر کام له‌ پیشنیاره‌کان و راوی‌چوونی به‌شداران به‌ له‌به‌ر چاو‌گرتنی قانونه‌کانی پیشووی ولات و هه‌لسه‌نگاندنی هه‌لومه‌رج و هه‌روه‌ها به‌ سهرنج دان به‌ به‌رنامه‌ی پیشکه‌وتتخوازانه‌ی حیزب گه‌لاله‌یه‌ک ناماده‌ کرا، که دوا‌ی پتید‌چوونه‌وی ددقه‌ری سیاسی و په‌رک‌دنه‌وی کم و کوریه‌کان لایه‌نی یاسایی و نایین نامه‌یی په‌یدا ددکرد و به‌پتوده‌چوو.

گه‌له‌ی په‌سند‌کراوی قه‌زایی، زه‌وی و زار، په‌روه‌رده، شووراکان، شه‌هیدان و دهرمانی به‌ شیوه‌یه‌ک ته‌نریم کرابوون و به‌پتوده‌چوون که نه‌یشتاش له‌ ژۆر شوتین وه‌ک خۆی ماوه‌توه‌، خه‌لک بۆ به‌ره‌وه‌ندی جهماوهر که‌لکیان لی وهرده‌گرن.

بۆ نه‌وه‌ی به‌ پتیه‌وانه‌ی گه‌مارۆی هه‌مه‌لایه‌نه‌ی ریژیی کۆماری نیسلا‌می و خۆ‌دزینه‌وی له‌ دانی بوودجه‌ی دیاری‌کراوی کوردستان و دابین کردنی نیمکاناتی پتو‌ست کاره‌کان له‌ لایه‌ن حیزبه‌وه‌ هه‌رچی باشت‌ر به‌پتوده‌ بچن، له‌ هه‌رکام له‌ به‌شه‌کانی که باس کران، ده‌وره‌ی درێژخایه‌ن له‌ لایه‌ن پسپۆزانه‌وه‌ بۆ ناماده‌کردنی کادری پسپۆز داده‌ندرا و تیکۆشه‌رانی به‌ نیسان به‌ تایبه‌تی لاوه‌ دلگه‌رم وده‌رس خوتین وکورد په‌روه‌ره‌کانی کوردستان به‌ هه‌ستی خاوتین و نه‌ست‌ده‌د و نیسانی خۆیان به‌ باشی له‌ هه‌موو بواره‌کان دا پاش تمواو کردنی سه‌رکه‌وتوه‌نه‌ی ده‌وره‌ نه‌رکی خۆیان به‌پتوده‌دبهرد.

بۆ وینه له‌ ماوه‌ی یه‌ک دوو سالدا له‌ به‌شی هه‌ره‌ ژۆری کوردستان شوورای شار و گوند دامه‌زرا، زیاتره له‌ ۷۰۰ مامۆستا بۆ ده‌رس گوتنه‌وی زمانی کوردی و باقی ده‌رسه‌کان بۆ یه‌ راگه‌یشتنی نزیکه‌ی ۱۲۰۰ قوتابی به‌ تایبه‌تی له‌ گونده‌کاندا په‌روه‌رده‌ کران.

دهيان كادري دهرمانی له ژيتر دمستی دوكتوزه كانی كورد و چهند كه سيكي خارجي بوي راگه يشتی دوو سني نه خوشخانه و همزه دهرمانگای شوپش، دهيان كادري قه زايی خاوند هستی بهر پرسیاه تیی په روده كران.

کيشه ی زوی و زار كه له سهرتای شوپشدا وه زعيتكي ناله باری پيدا كړد بوو، خرايه نيو چوار چيوډيه كي نوسوولی و قانونی وله به شي زوری كوردستان به پتي و زعیه تې تاييه تې هر ناوچه يک زوی زياتر له همدی نيساب به نيو ره شايی و جووت بهنده كم زوييه كاندا بهش كرا.

به پتوډچوونی ياسای گشتی و قانونی سزا له بهنديخانه كانی حيزی به هيچ شيوډيهك له گډل رتيه كانی پاشايه تې و كوماری نيسلا ميډا به راورد ناکړی.

پتوډني مروقانه و جواميرانه له گډل بهنديه كان به شيوډيهك بوو كه به دهيان كهس دواي نازاد بوونيش، له سفي پيشمه رگايه تې و شوپشدا جتي خويان دد كړدوه.

كه م نين نه و كه سانه ی كه بهم شيوه هاتوونه ريزی شوپش و گيانيشيان بهخت كړدوه.

به سمدان كيلومتر ريگا له ناوچه شاخاوييه كان له لايه ن شوپشموه بو ناسان بوونی هاتوچوی گونده كان له ناوچه جوړ او جوړه كان كيشراوه و چهند پردی گرنگ دروستكران يان چاك كراونموه و هك پردی قعلا تاسيان و...

به دواي چوونی حيزب بو نيو شوورای ميللی بهرگری له ماوهی دوو مانگی رتيه مندان و رده مهي ۱۳۶۰د، شوورا جهلمه رسميه كانی خوی به بهشاری هممو حيزب و ريکخوا و كه سايه تيه كانی نه دماي شوورا دست پيكره. شوورا له ماوهی كي كورتدا توانی سني سه مدي گرنگ په سند بكا»

يه كمميان سه باره ت به نهركه كانی دهوری نال و گزي پتويستی دوله تې كاتی بوو.

دووه مميان به لگهي پتودي شوورا بوو.

سيته ميان نهركه سه ردييه كانی دوله تې كاتی بوو.

په سند كراتي نم سني سه نه ده هنگاوتيكي گرنگ و ناشكراي شوورا بوون كه بهراي خه لکی به شوورا و هروده ها بهراي حيزی ديموكراتي كه تازه بسووه نغدامي شوورا، زياتر كره نم سني سه نه ده به تهواوی له روژنامه ی ژماره ۸۲ی «كوردستان» دا چاپ كراون.

لعم ماوه‌دا و همروها دواتر بۆ به‌شداری له‌ کۆبوونه‌وه‌کانی شوورادا بۆ ماوه‌ی چه‌ند مانگ یا دوکتۆر قاسملوو یا دوکتۆر سادق به‌شدار ده‌بوون، جگه‌ له‌وان کاک صارم الدین صادق وه‌زیری وه‌ک کورده‌یکێ دلسۆز له‌ تمسویی نهم به‌لگانه و به‌لگه‌ی تایبه‌تی پرۆژه‌ی خودموختاری کوردستاندا تیکۆشانی به‌رچاوی هه‌بوو. لعم بواره‌دا دوامش هاوکاری باشی کاک عه‌زیز ماملی نوێنه‌ری حیزبی کرد که ماوه‌یه‌کی زۆر به‌ ناوی په‌رویز له‌ لایمن حیزبه‌وه به‌رپرسی ده‌فته‌ری حیزب له‌ پاریس و له‌ کۆبوونه‌وه‌کانی شوورادا بوو. پاشانی هه‌تا حیزب له‌ شوورادا ما، به‌یار درابوو نوێنه‌ری حیزب له‌ نوروپا که کاری ده‌فته‌ری حیزبی له‌ پاریس به‌رپژه‌ ده‌برد وه‌ک نوێنه‌ری حیزب له‌ کۆبوونه‌وه‌کانی شووراشدا به‌شداری بکا.

قاره‌مانه‌تی پێشمه‌رگه‌کان له‌ سالی ۱۳۶۰دا به‌ گوێره‌ی پتیوست له‌ زۆر شوێن ده‌رگه‌وت و کۆلنه‌ددرانه‌ دژی هێرشکه‌ران شه‌ریان کرد. نه‌وه‌ش چه‌ند غه‌ونه له‌ عه‌مه‌لیاته‌کانی سالی ۱۳۶۰:

هه‌وشار

۱۳۶۰/۸/۱۱ پێشمه‌رگه‌کانی هێزی شه‌هیدانی هه‌وشار، ته‌قه‌یان له‌ هێلیکۆپته‌ریکی دوژمن کرد و خسته‌یانه‌ خواره‌وه. له‌ ناکامدا ۶ کس له‌ سمرنشینه‌کانی کوژران.

هه‌ر له‌و رۆژهدا ماشینیکی نه‌رته‌شی کموته‌ سمرمین و ۹ کس له‌ هێزه‌کانی دوژمن کوژران. دیسان هه‌ر له‌و رۆژهدا ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ له‌ پێشمه‌رگه‌کانی نمو هێزه‌ ده‌چنه‌ نیو شاری شاهیندژ و په‌لاماری ناوه‌ندی سوپای پاسداران له‌و شاره‌یان دا، که له‌ ناکامدا دوو ده‌زگا ماشینی دوژمن خراب کرا و ۲۲ به‌کریگیارویش کوژران.

کرماشان

۱۳۶۰/۷/۲۶ پێشمه‌رگه‌کانی هێزی بیستوون و هێزی زرێوار، مۆلگه‌کانی دوژمنیان له‌ گوندی لۆن و ده‌ورو به‌ر دایه به‌ر په‌لاماری شیرانه، له‌ ناکامدا ۴۰ کس له‌ هێزه‌کانی دوژمن کوژران و ژماره‌یه‌کیش بریندار بوون.

بۆکان ۱۳۶۰/۸/۳ پێشمه‌رگه‌کانی هێزی به‌یان و هێزی پێشه‌وا له‌ چالاکیه‌که‌دا

مۆلگەي دۆڭمىيان لە بەرزايىيەكانى گوندى حوسىن مامە داىە بەر پەلامار و دواي شەرتكى قارمانانە نەو مۆلگەيان دەست بەسەردا گرت. لە ناکامدا ۲۷ كەس لە نەفراي مۆلگەيە كۆږان و ھەموو كەل و پەلى مۆلگەيەش كەوتە دەست پيشمەرگەكان. ۶ سەربازيش بە ديل گيران. لەو شەره قارمانانەيەدا ۵ پيشمەرگەي حيزب شەھيد بوون.

مەريوان

۱۳۶۰/۸/۱۲ پيشمەرگەكانى ھىزەكانى زۆريوار، شەريف زادە و شاھۆلە چالاكىيەكى ھاواناھەنگدا ۲ مۆلگەي دۆڭمىيان لە مارانى و دەرگاگ دەست بەسەردا گرت. لەو چالاكىيەدا ۲۵ كەس لە ھىزەكانى دۆڭمىيان كۆږان، نەفەرتكىش بە ديل گيرا.

سەنە

۱۳۶۰/۸/۱۶ پيشمەرگەكانى ھىزى شەريف زادە پردى نيوان قروە- ھەگلان- يان لە قورنچ تەقاندووە. ھەر لەو رۆژەدا پيشمەرگەكان لە عەممەلياتيەكى دليرانەدا بە گەرەكى كەلگە جارى نيوان شارى سەنە و بە كوشتنى دوو نىگابانى مۆلگەي نەو شوتنە، توانيان دەست بەسەر مۆلگەيەكەدا بگرن و ۱۳ كەس بە ديل بگرن و ھەموو چەك و چۆلەكانيان كەوتە دەست پيشمەرگەكان.

لە يازدە تا ھەفتەدى مانگى جۆزەردانى ۱۳۶۱ دووھەم پليتۆمى كۆمىتەي ناوەندى گيرا، لەم كۆبوونەودا بە داخەودە سى ھاوپتى كۆمىتەي ناوەندى جيتگايان خالى بوو، بەكيان، شەھيد ھەژار (نەحمەد جاويدفەر) بوو كە ھەر لە سەرماوەزى سالى ۱۳۶۰دا لە شەرهەكانى ناوچەي بانە شەھيد بوو، لەم پليتۆمەدا كاك بەروز كورد نەحمەدى كە پيشتر جيتگر بوو، لە جيتگەي كاك ھەژار بە زۆريەي دەنگ بوو بە نەندامى كۆمىتەي ناوەندى. دووھەم كاك كەمال دەباغى بوو كە لە كرماشان لە لايمەن دۆڭمىيانى گەل و بەكرتگيراوانى ريتزم گيراو. ستيھەم كاك تەھا ھەق تەلەب نەندامى مشاوري كۆمىتەي ناوەندى بوو كە لە تاران دەستگير كرابوو.^(*)

لەم پليتۆمەدا كە قەرار بوو باسيتكى بە كەلگى سياسى بكرى، بە شتۆدەيەكى ديەكە لە

(*) بەداخەودە دوو سالى دواتر ھەردووكيان لە سىنداردەران.

لایمن دوکتۆر قاسملووده هاته گۆڤۆ. هەر نەم باسە کە لەوێ هاته گۆڤۆ، بوو بە بناغەى کورتە باس لەسەر سوسیالیزم کە بە راستى لە روانگەى حیزبى تىكى ديوکراتەوه شتىكى زیادى بوو، چەند سال دواتریش بە دواى کۆنگرەى شەشدا زیانتيكى زۆرى بە حیزب کەياند کە لە شۆتى خۆیدا باسى دەکەين.

لە رێکەوتى ١٩٨٢/٧/٢ واتە لە مانگی پووشپەهەرى ١٣٦٠دا پاش نەودى رێکخراوى رزگاربخوازی فەلەستین لە لوبنان کەوتە ژێر زەختيى گرانی نيسرانیلمووه و قەرار درا فەلەستینیەکان لوبنان چۆل کەن، لە لایمن کۆمیتەى ناوەندیى حیزبەوه، نامەىەک بۆ یاسەر عەرەفات نووسرا و بە پێى ئەم نامە لە سازمانى رزگاربخوازی فەلەستین گێڕدرايەوه کە نەگەر لەسەر ٢٢ دۆلەتى عەرەب هیچیان نامادەنین جیگە و شۆپن بەدن بە سازمانى رزگاربدەرى فەلەستین، دەرئان بێنە کوردستان.

نەو پارەگرافى ژێرەوش بەشێک لەم نامە گەرم و گۆڤەى حیزبە:

«بەلام نەگەر خواى نەخواستە پتووستى بەوه هەبوو کە هێزەکانى شۆرشى فەلەستین خاکی لوبنان بەجێ بێلن، نێمە بە جیددى لە نێوه داوا دەکەين چەک کران قبول مەکەن، نێمە هەر لە نێستاوە نامادەبى خۆمان و گەلى کورد لە کوردستانی ئیران بۆ پێشوازی لە خەباتگێترانى فەلەستین دەرەبرین. بۆ ناگادارستان ناوچەى رزگارکراو لە کوردستانی ئیران شەش قاتى تەواوى ناخى لوبنانە. نەو بەشە لە خاکی کوردستان و گەل و حیزبەکان نامادەى لە باوەش گرتنى ئەم خەباتکارانەن، تا کاتیەک بە سەرکەوتووبى دەرەپتەموه سەرزمەینى فەلەستینی نازیز».

هەر لە مانگی پووشپەهەرى ١٣٦١دا بە دواى دانیشتیکی دوو قۆلى رێهەرایەتیی حیزب لەگەڵ ئەندامانى رێهەربى رێکخراوى شۆرشگێترى زەحمەتکێشانى کوردستانی ئیران (کۆمەلە) قەراردادتيكى هاوکارىی دوو قۆلى ئیمزا کرا کە دەقى نیعەلامیە هاوبەشە کە لە ژمارە ٨٥ى «کوردستان» دا چاپ کراوه.

لە مانگی خەرمانانى ١٣٦١دا دۆژمن گەڵالەیهکی هێرشى بەرین و هەمەلایەنەى نامادە کردبوو، لە نیوهى دوو هەمى مانگدا خەریکی پیاوێ کردنى ئەم گەڵالەیه بوو، بە نیمکاناتى زۆرو زەوێند و چەکی مودێرنى هەمە چەشنە پەلامارى کوردستانی دا.

رێبەری حیزب کە ناگادارى ئەم بێرەردى رێژم بوو، هاوپیانی دەرەهەرى سیاسى و ئەندامانى نامادەى رێهەرایەتیی بۆ بەرپێوەردنى میتینگى سیاسى بەسەر ناوچەکان،

داهش کرد، هر کام لهوان له ناوچهکاندا به دانی میتینگ و بهیانی راستییه‌کان، نیه‌تی چه‌په‌لی رژیځیان لیک ده‌داوه و خه‌لکیان به‌سیج ده‌کرد و زه‌مین‌ی خو‌سازدانی تازه خه‌لک و پیشمه‌رگه‌یان ناماده ده‌کرد.

به بۆن‌ی نم هیرشه درندانه، سکریتی‌ری حیزب په‌یام‌یک‌ی بۆ خه‌لکی کوردستان له رادیو‌ی ده‌نگی کوردستانی نیران خو‌تندوه، له‌م په‌یام‌دا و‌تړای له‌قاودانی به‌رنامه و گه‌ل‌اله و نییه‌ته خراپه‌کانی رژیځم، گوتی:

«خومه‌ینی به‌رام‌به‌ر به‌گه‌لی کورد کینه‌ی له دل‌دایه، چونکه دیوکراسی و نازادیان ده‌وئ. خومه‌ینی به‌قعد‌ر ترسانی جنۆکه له بسم الله، له نازادی ده‌ترسئ.

له‌به‌ر نه‌وه‌ی ده‌زانی به‌ر قه‌رار بوونی نازادی له نیران له حوکمی نعمانی رژیځی کۆنه‌په‌رستی خومه‌ینی دایه. خومه‌ینی ده‌زانی که وه‌دی هاتنی خودموختاری یانی نعمانی زۆرداری و‌یلايه‌تی «فقیه» و له نیو‌چوونی کۆله‌که‌ی رژیځی خومه‌ینی. بۆیه خومه‌ینی خوازیاری نابوودی گه‌لی کورده. هر بۆیه‌ش شه‌ری خومه‌ینی له‌گه‌ل گه‌لی کورد شه‌ری مان و نعمانه.

له به‌رام‌به‌ر نم هیرشه درندانه‌یه‌دا تن‌یا ری‌گایه‌ک هه‌یه، نم‌یش راوه‌ستان له به‌رام‌به‌ریان‌دا و خۆ‌اگریه و هیرشه له به‌رام‌به‌ر هیرشه‌کانیان‌دا.

هر له‌به‌ر نه‌وه‌ی که ده‌فته‌ری سیاسی حیزبی دیوکراتی کوردستان به‌یاری دا له رۆژی بیستمی خه‌رمانان تا بیستی ده‌زیم‌ری ۱۳۶۱ و‌ک مانگی دیفاع له نازادی و هه‌رمانی گه‌لی کورد را‌بگه‌یه‌نی. هه‌روه‌ها ده‌فته‌ری سیاسی حیزب به‌یاری دا ستادی فه‌رمانده‌یی هیزی پیشمه‌رگه پتیک بیتی تا به‌پتوه‌به‌ری کاروباری به‌رگری له کوردستان وه‌سه‌ستو گرتی. هه‌روه‌ها بۆ که‌یشتن به‌سه‌رکه‌وتن پتو‌سته نم ده‌ خالاته‌ی خواروه به‌پتوه به‌رن، که نيمه‌ کورته‌یه‌ک له هه‌ر کام دینین:

۱- هه‌موو خه‌لکی کوردستان له گشت ناوچه‌کاندا بۆ دیفاع له نازادی و شه‌ره‌فی خۆیان به‌سیج به‌کرتن، کچ و‌کو، ژن و پیاو، گنج و پیر هه‌موو پتکه‌وه ده‌بن له‌م دیفاعه‌دا به‌شدار بن.

۲- هه‌ر نینسان‌یک‌ی به‌شه‌ره‌ف و نازاد‌یخ‌واز که چه‌کی پت هه‌ل‌ده‌گیرئ، ده‌بی ده‌ست بداته چه‌ک و دیفاع له نامووس و شه‌ره‌فی خۆی و نازادیی ولاته‌که‌ی بگا.

۳- مه‌سئولان و نه‌ندامانی حیزب ده‌بن هه‌موو کات‌یک له نزیک سه‌نگه‌ری پیشمه‌رگه و

مەيدانى شەردا بن و پشتى جەبەھە لە ھارى تەداروگاتموھ دابىن بکەن.

۴- گادەركانى ھىزى لىھەر بەشىك كار دەكەن، چ كۆمەلايەتى بىن، چ تەشكىلاتى و ھى دىكە، دەپ ھىز و نىمكەنى خۆيان بۆ جەبەھە و بەھىز تەركردنى جەبەھە تەرخان بکەن.

۵- ئەندامانى ھىزى بەرگىرى مىللى، دەپ بە شىئودىكى رىكويىت و لە ژىر نەمرى فەرماندەركانى خۆياندا لەگەل ھىزى پىشمەرگە ھاوکارى بکەن و نەو نەركەى بۆيان دىيارى دەكرى، دەپ بەجىتى بگەيەن.

۶- ھىزى پىشمەرگە دەپ تاكتىكى پەلامار بىردن بەكار بىتى و رىگا و مۆلەت نەداكە دوژمن ھىزى خۆى كۆ بکاتموھ و پىشەردى بكا.

۷- خەلكى ھەموو گوندەكانى كوردستان دەپ شەوانە كىشكى گوندى خۆيان بکىشەن و نەويەرى وريايى بەرامبەر بە جاسوسەكان و بە كرەگىراوانى دوژمن نىشان بىدن. شووراكانى دى دەپ سەرىستى نەم كارە بکەن.

۸- ئەندامانى يەكەيتى لاوان، دەپ وەك جاران لە رىزى پىشمەودى دىفاع لە نازادىدا بن و لە ھەموو بارىكەمە يار و يارىدەددەرى رىكخراوى ھىزب و ھىزى پىشمەرگە بن.

۹- مامۆستايانى ناينى دەپ خەلكى تى بگەيەن كە خومەينى بە ناوى نىسلام كارىك دەكا كە ھىچ كافرىك نەيكرودوھ. پىيوستە جىنايەتەكانى رىژىمى خومەينى بۆ ھەموو خەلك روىن بگەنەوھ.

۱۰- مامۆستايانى شۆرش لە مانگى دىفاع لە نازادىدا دەپ كارى گادىركى شۆرشگىر بکەن، لە ھارى فەكرىمەو خەلكى رىئوتى بکەن و بەكردوھ لەگەل كۆمەلانى خەلكى زەحمەتگىشدا بن.

ھاوئىشتامانى خۆشەويست!

جەماوەردى كوردستان دەپ ھەموو توانا و نىمكەنانى خۆيان بىتتە نىختيار بەردەكانى شەم. ھەموو شت بۆ بەرە و ھەموو نىمكەنانات بۆ سەنگەردەكان، دروشمى نەوژى سەرانسەرى كوردستانە.

ھەر بەم بۆنەوھ لە كۆمەلەش داوا دەكەين كە لە بەرپۆدەردنى نەركى پىروژى بەرگىرى لە نازادى كوردستاندا بەشدارى بكا و لەم ھەلومەرجە ناستەمەدا بەشى خۆى لەم بەرپرسايەتییە مێژووییە ھاوئ.

له هه موو رێکخواوه شوێشگێته کانی ئێترانی، له رێکخواوی موحاهیدینی خه لکی
ئێتران و رێکخواو و کهمایه تییه کانی نه دماي شوو رای میلیلی بهرگری و هه موو هێزه
میلیلیه کان داوا ده که یه که نه رکي شوێشگێتهی خۆیان سه بهاره ت به گه لی زۆر لێکراوی
گورد به جێ به گه یه نه ن.

هاو نیشتمانانی به پێژ!

وه رن هه موومان به یه که وه به خۆتی رۆ له کانی شه هیدی گه ل که گیانی خۆیان به خت
کردوه، سویتند به خۆتین که تا سه رکه وتنی یه که جاری رێگه یان درێژه به دین». ^(*)
با وه بێر بێتینه وه که به داخوه ماوه یه که پێش نه و شه ره رۆژیک سه ید ره سوول دێهقان
نه دماي کۆمیتسه ی ناوه ندی و فه رمانده ری نه و کاتی هێزی ناو له، چۆ ته ده فتمه ری
سیاسی حیزب، له گه ل دوکتۆر قاسملو و جه لیل گادانی دانیشتوه و گوتویه تی هه سو
میرخان ده لێ حمز ده که یه میحه وه ری پیرانشار سه رده شتمان بۆ چۆل که ن و ئیمه بێتینه
ناوی، نه که ریش بۆ مان چۆل نه که ن، ئیمه به زۆر ده یگرین!

به رواي خۆشی به له بهر چا و گرتی وه زع و نه و بوختانانه ی سالی پێشتر بو ی
هه لبه سترابوو، ده ره پروه و گوتویه نه که ره بیان ده یته و خۆتین نه پێژ، باشته ره. به لام دوو
هاو پێتی ناماده نیرادی لێ ده گرن و ده لێتن شتی وا نایه و ئیمه له خاکی خۆمان دیفاع
ده که یه و چیدی مه جال نا ده یه له خاکی خۆشاندا شه رمان یه به فرۆش.

به راستی نه وکات که هێر شه که ش که رابوو، سه ید ره سوول سه ره رای نه وه ی پیاویکی
نازا بووه و ید ده چێ به خاتری حورمه تیکي تایبه تی که بۆ سه روک بارزانی به تایبه تی دوا ی
فه وتی و هه روه ها بۆ به نه مه الهی بارزانی هه یبوه، نه و جوۆدی که پێسویت بووه له
جه به که دا شه ری نه که ر دووه. ^(**)

زۆر به داخوه له م به ره یه شدا وه ک باکووری کوردستان و مه ربوان، نه فرادی پارته ی به
به ربلاوی به شدارییان له شه ردا کردوه، دوا یه ش له چه ند شوێنی نه و ناوچه یه پایگیان
داناوه.

(*) و ره گیراوه له رۆژنامه ی «کوردستان» ژماره ٨٦.

(**) له و پلینه که یدا له مانگی سه رما وه رزدا دوا ی شه ره که له نالان گیرا نو سه ری نه م دێنه جه لیل
گادانی که به ره بری نه و به ره یی شه ره له مانگی دیفاع و هێرش بوو به تونده ی ره خنه ی له کا ک
حوسین مه ددی به ره بری کۆمیته رێکخواوی پیرانشار و خوالیخۆشبوو سه ید ره سوولی گرت که
به هێچ شتیه که خۆیان نه گرت و به درێژایی شه ره که له ریزی پێشه وه ی هه لاتوو ان بوون.

هەر له گهلایۆ و خمرمانندا له گهل نهم هێرشه بهربلاوهی رێژیم و هاو دهسته کانی، به سه دان بنه ماله ی کورد پهروه ر، به تابه تهی بنه ماله کانی کادر و پێشمه رگه کانی حیزب ده که ونه بهر زهخت و زۆر، بۆ شار ده کانی باشووری ئێران دوور ده خه رێتموه، به هه زاران نهدام و لایه نگری حیزب و رێکخراوه کانی دیکه له کوردستان ده گیرێن و رهوانه ی به ندیخانه کان ده کێن.

له م پێوه ندییه دا به یان نامه یه ک به ناوی کۆمیه ته ی ناوه ندیه ی حیزب له رێکمه ته ی ۱۳۶۱/۶/۳ ده ر ده چی که له وێدا له هه موو رێکخراوه دیوکراتیکه کانی ئێران و جیهان، رێکخراوی دیفاع له مافی مرۆڤ و له که سه یه تیه ه نازادیخواز و مرۆڤ دۆسته کان داوا ده کړی پێشی نهم جینه یه تانه ی رێژیم که گه یشتوته راده ی ژینو ساید و تونده وه ی گه لی کورد، بگرن و له بهرام بهر نهم هه موو تاوانانه ی رێژیم بێده نگ نه بن و نهم رێژیمه ی سه ده کانی ئێواره ست و کړه وه دژی ئینسانیه کانی له قاو بدن.

سه ره پای نهم هه موو زهخت و شه ر و هێرشانه ی که مه تبه وه سه ر گه لی کورد و حیزبه ی دیوکرات، دیاره ده یه کی رووناکی ده ر بۆ یه که م جار له خه باتی نیو سه ده ی رابردوی گه لی کورده دا هاته گۆڤی. نه ویش نه وه بوو که له سه ر بنه مای دۆستایه تیه به کی گه رم که به زهحه تیه کی زۆری هێندیک له هاو پێیانی دوو لایه نی یه که ته یی نیشتمانیی کوردستان و حیزبه ی دیوکرات له نیه وان نهم دوو هێزه سه ر ده کییه دا پێک هاتبوو، له سه ر داوای حیزب، یه که ته یی نیشتمانی هێزیه کی زۆری له پێشمه رگه کانی خۆی به مه به سته دیفاع له بهرام بهر رێژیمه کۆماری نیسلامی و هاوکاری و هاو خه باتی له گه ل حیزب هێنایه مه یدان وه، ته نهاته مام جه لال خۆشی هاته ناوچه ی سوێسنایه ته ی، له گوندی مه زرا له لایه ن دوکتۆر قاسملو سکرته یی حیزب و جه لیل گادانی نه ندامی مه کته به ی سیاس ی به ره برسی نهم به ره له شه ری داسه پاوه وه پێشوازی لیکرا. دوا یه ش بۆ ماوه ی دوو سێ مانگ بۆ سه ره مرسته ی رێنۆتی فه رمانده ره کانی پێشمه رگه له ده سته ی ساوان مایه وه.

نهم کاره گرینه گ و تیکه ل بوونی خۆتی زیاته ر له بیسته پێشمه رگه ی شه هیده ی یه که ته ی له گه ل خۆتی پێشمه رگه کانی دیوکرات و به ربه دار بوونی ده یان که سی نهم هێزه که به هێزی پشتیوان ناسراوه، دۆستایه تیه که ی زۆر به هێزه تر کړو بۆ روژانی دوا ی هیوا به خش بوو.

له مانگی سه رما وه زی ۱۳۶۱ دا سیهه مین پلینۆمی دوا ی کۆنگره ی پێنج له گوندی

مه‌زرتی ئالانی سه‌رده‌شت گیرا. ئه‌م پلینۆمه‌ هم له‌ مه‌ر باسه‌کانه‌وه‌، هم له‌ بواری به‌یاردان دا به‌ تایبه‌تی دوا‌ی ئه‌م هممه‌و شه‌ره‌ قاره‌مانانه‌ی له‌ وه‌لامی هێرش‌ی دوژمه‌ندا کرابوون، یه‌کی‌ک له‌ گرینگ‌ترین پلینۆمه‌کانی ئه‌م چه‌ند سه‌له‌ی دوا‌یی بووه‌.

له‌ راستیدا به‌ تین‌تر کردنی ناگری شو‌ش و گرینگ‌ی دان به‌ کاری نی‌زامی و رێک‌خراوه‌یی و سازمان‌دانه‌وه‌ی نو‌تی وه‌زع له‌ قه‌وڵایی کوردستاندا و درێژدان به‌ به‌ربه‌ره‌کانی دژی رێژیم له‌م پلینۆمه‌دا به‌ جیددی هاته‌نه‌ گۆڕ.

دابه‌ش کردنه‌وه‌ی کاره‌کان و له‌م پێوه‌ندییه‌دا به‌ش کردنی ده‌فته‌ری سیاسی به‌ ژماره‌ ١ و ژماره‌ ٢ بۆ ماوه‌ی نزیک به‌ سه‌لێک، ده‌فته‌ری سیاسیی ژماره‌ یه‌ک به‌رپرسایه‌تییه‌ی جه‌لیل گادانی نه‌رکی به‌ پێوه‌بردنی کاره‌کانی له‌ ناوه‌ند و باکووری کوردستان به‌ نه‌ستۆوه‌ گرت و ده‌فته‌ری ژماره‌ی ٢ به‌ سه‌رو‌کایه‌تییه‌ی دوکتۆر قاسملو، سه‌رده‌شت و بانه‌ و باشووری کوردستانی له‌ نه‌ستۆ بوو.

هه‌له‌مه‌رجی خه‌بات به‌ راده‌یه‌ک توند بوو هێرش‌ی دوژمن له‌ هممه‌و لایه‌که‌وه‌ نه‌وه‌نده‌ به‌ ته‌مۆژم بوو که‌ ده‌فته‌ری سیاسیی ژماره‌ ١ خاله‌تیکی گه‌ڕۆکی په‌یدا کردبوو و له‌ ماوه‌ی ئه‌م یه‌ک سه‌له‌دا چه‌م‌دین جار جینگای گۆزی، هه‌روه‌ها ده‌فته‌ری سیاسیی ژماره‌ ٢ پاش ٧-٨ مانگ له‌ ئالان کۆچی کرد و چووه‌ گه‌لاله‌ی کوردستانی گه‌رمیان له‌ ناوچه‌ی شینکایه‌تی.

له‌ پلینۆمی سه‌په‌مه‌دا له‌ سه‌ر وه‌زعی سیاسی و نی‌زامی کوردستان به‌ درێژی باس کراو هێرشه‌که‌ی چه‌ند مانگی پێش پلینۆم و، به‌شداریی هێزی پشتیوان هاته‌ به‌ر باس و له‌ خاله‌ لاواز و به‌هێزه‌کان کۆل‌درايمه‌وه‌.

له‌ باسه‌ سیاسیه‌که‌دا رێژی خومه‌ینی به‌ رێژیکی پر قه‌یران و شه‌ر خواز ناسرایه‌وه‌ که‌ تۆوی قه‌یرانی هممه‌لایه‌نه‌ی له‌ هممه‌و شۆینی ئێراندا چاندووه‌ و هیچ به‌رنامه‌یه‌کی‌شی بۆ رزگاری له‌م قه‌یرانه‌ نییه‌ و ئه‌م کاره‌شی له‌ توانادا نییه‌.

پلینۆم رێگه‌ی ده‌رچوونی ولاتی له‌م قه‌یرانه‌ له‌ ئالترناتیوێک دا ده‌دی که‌ شووری میلیلی به‌رگری دابه‌زاندنی نه‌وی وه‌سته‌و گرتبوو. پلینۆم پێشی وابوو شوورا بۆ جێ به‌جێ کردنی ئه‌م به‌رنامه‌ ده‌بی تووده‌ی خه‌لک و جه‌ماوهر هان بدا.

له‌سه‌رده‌تای مانگی رێبه‌ندان به‌ بۆنه‌ی رۆژی دامه‌زرانی یه‌که‌م کۆماری کوردستان پێشه‌مه‌رگه‌کانی هێزی پێشه‌وا به‌ دارشتنی گه‌لاله‌یه‌کی رێک‌پێک زه‌بری کاریگه‌ریان له‌

دوژمن دابوو، به کریگیروانی ریژیم که له وهلام دانموه به پیښمه‌رگه‌کان عاجز بوون، له روژی شمعی رتبه‌ندان په لاماریکی درندانه‌یان برده سر خه‌لکی یې دیفاعی گوند‌ه‌کانی قهره‌گول، سموزی و سرچنار و بهو پهری دل‌ه‌دقی و دل‌ه‌شی به شتویه‌کی درندانه خه‌لکی نعم ناواییانه‌یان قه‌لاچو‌کرد و مال و منداډ و تمنانه‌ت مال‌ات و تفاقیشیان ناوړ تن به‌ردا.

له قهره‌گول ۱۸ کس، له سموزی ۹ کس به‌هوی پاسدارانی خومه‌ینی کوژران و زوړ که‌میش یې س‌روشتین چوون. بهم شتوه جاریکی دی کوشتاری به کو‌مه‌لی ژن و منداډ و به‌سال داچووانی قارنن، قه‌لاتان، نیندرقاش، سه‌روکانی، کانی مام سه‌یده و ددیان گوندی دیکه و نیعدام و کوشتاره به کو‌مه‌له‌کانی شاره‌کانی سنه، سه‌قز، بانه، و مه‌هابادا و دبیر خه‌لک هیتایموه.

ناخر ریژیم یو پاراستی ده‌سه‌لاتی خو‌ی روژ له‌گه‌ل روژ زده‌ختی زیاتری ده‌خسته سر خه‌لک، گرتن و نمشکه‌نجه‌دان و کوشتنی به کو‌مه‌ل، نیعدام، ته‌بلیغاتی پر له درو و دله‌سه، ریاکاری، که‌لکی خراب و ډرگرتن له همستی نایینی خه‌لک، ته‌ماع و ده‌برنان و، خرج کردنی پاره یو به‌کړی گرتن و زوړ کردنی جاش له به‌رنامه‌ی روژانه‌یدا بوو. گیان‌بازی پیښمه‌رگه فیداکاره‌کان زیاتر و زیاتر ده‌بوو، نموده‌ش چند نمونه له عمه‌لیاتی نو روژه گیان لسمر ده‌ستانه له سالی ۱۳۶۱ دا:

پیراشار

۱۳۶۱/۸/۱۳ پیښمه‌رگه‌کانی حیزب به هاوکاری هیزی پشتیوان په لاماری مزلگه‌ی دوژمن له قه‌بری حوسیتین یان دا که ژماره‌یک له نه‌فرادی دوژمن له نیو مزلگه‌که‌دا کوژران، دوا‌ی ماو‌دیه‌ک هیتزیک‌ی زوری دوژمن له ژیر ناوری تو‌یخانه‌دا یو پشتیوانی کردن لهو مزلگه‌یه دیته مه‌یدانی شه‌ر، که پیښمه‌رگه‌کان زوړ نازایانه لیتیان راده‌په‌رن و ته‌له‌فاتیک‌ی قورسیان لڼ دده‌ن. لهو شه‌ره دلیرانه‌یه‌دا زیاتر له ۲۰۰ کس له هتزه‌کانی دوژمن کوژران یان بریندار بوون. هه‌روه‌ا یه‌ک فه‌روه‌ند تانک و ۱۳ دوزگا ماشینی دوژمن له لایمن پیښمه‌رگه‌کانموه له به‌ریه‌ک بلاو کران و چه‌ک و چولیک‌ی به‌رجا‌ویش کموته ده‌ست پیښمه‌رگه‌کان. لهو شه‌ره‌دا ۲ پیښمه‌رگه‌ی تیک‌و‌شه‌ر شه‌هید بوون.

کرمانشان

۱۳۶۱/۸/۲ هیزه داگیر کرمره‌کانی ریژیم له ژیتیر ناوری توندی توڤخانه‌دا، به‌رزاییه‌کانی «شیرین سوار» داگیر ددکمن پیشمه‌رگه‌کانی هیزی بیستون بۆ راوانانی نمو هیزه‌ی دوزمن دست به‌کار دهب. دوا‌ی ۱۸ سمعات شهر‌ی قارمانانه، سمره‌نجام نمو به‌رزاییانه له هیزه‌کانی دوزمن دست‌پینه‌وه. نمو شهره‌ی سه‌خته‌دا سه‌رجه‌م ۷۰ کس له نه‌فرادی دوزمن ددکوژیتین و زیاتر له ۱۵۰ کسه‌یش بریندار دهب. که‌لاکی ۳۰ کس ددکه‌وخته دست‌ی پیشمه‌رگه‌کان. له گهرمه‌ی نمو شهره‌دا ددزگایه‌ک توپوتای پر له ته‌قمه‌منی ددکه‌وخته سمر مین و دده‌قیتمه‌وه، نمو ته‌قینه‌وده‌ش دا ۱۰ کس له نه‌فرادی ریژیم ددکوژیتین، هه‌روه‌ها چه‌ک و چۆلتیکی زۆر ددکه‌وخته دست هیزی پیشمه‌رگه. نمو شهره‌دا دوو پیشمه‌رگه‌ی حیزب به‌ ناوه‌کانی محممه‌د گوده‌رز و ته‌یب حه‌یاتی شه‌هید دهب.

بۆکان

۱۳۶۱/۱۱/۵ پیشمه‌رگه‌کانی حیزب له چالاکیه‌کی کم وینه‌دا له ژیتیر ناوی «تۆله‌ی گموره» له‌سەر جادی میان‌دواو- بۆکان، گوردانی غومنه‌ی ۸۰۱ ی شیراز، که ۵۳ ددزگا ماشین بوو، وه‌به‌ر په‌لاماری شیرانه‌ی خۆیان دده‌ن و له‌ ماوه‌ی ۳/۳۰ سمعاتدا ناداری به‌سەر پاداره‌وه ناهیتلن. نمو چالاکیه‌دا ۴۲ ددزگا ماشین له‌به‌ر یه‌ک به‌لاو کران، زیاتر له ۱۰۰ کس له نه‌فرادی دوزمن کوژران که‌ لاشه‌ی ۴۷ کس که‌وته دست‌ی پیشمه‌رگه‌کان و ۶ کسه‌یش به‌ دیل گیران. ۶ ددزگا ماشین مینی‌بوسیش که‌وته دست‌ی پیشمه‌رگه‌کان که‌ له‌گه‌ل نه‌سیردکان نازادیان کردن. نمو شهره‌ی دلیرانه‌یه‌دا چه‌ک و چۆلتیکی زۆر که‌وته دست هیزی پیشمه‌رگه که‌ ته‌نیا وەک غومنه‌ی نیشاره‌ به‌ به‌شیکیان ددکه‌مین:

په‌دافمندی هه‌وایی، ۱ قه‌به‌زه- ناریی جی ۷، ۱۴ قه‌به‌زه‌ی تهنکی ۱۰۰ م، ۱ قه‌به‌زه- تهنکی ۸۱ م، ۱ قه‌به‌زه‌ی تهنکی ۵۷ م، ۲ قه‌به‌زه- خومپاردی ۸۱ م، ۲ قه‌به‌زه- کالیبر ۵۰، ۵ قه‌به‌زه- مووشه‌کی تاو، ۵ قه‌به‌زه- نه‌نواعی تهنک، ۴۵ قه‌به‌زه- تیرباری ژ ۱۸، ۳ قه‌به‌زه- دمانچه، ۱۵ قه‌به‌زه- بی سیم، ۸ ددزگا- دوربین، ۷ ددزگا.

پاکووری کوردستان

۱۳۶۱/۶/۶ پێشمه‌رگه‌کانی هێزی شه‌هید حاتم دست به‌سه‌ر «شرکت سه‌های زرعی» رێژیدا ده‌گرن و نه‌و که‌ل و په‌لانه‌ی که‌ بایی زیاتر له ۵ ملیۆن ته‌ن بوون، ناوڕ ته‌ی به‌ر ده‌دنه‌ن.

۳۰ هه‌زار لیتر رو‌ن - ۱۰ تۆن گه‌م - ۲ ده‌زگا کومباين - ۵ ده‌زگا خه‌رمه‌نکووب - ۷ ده‌زگا تراکتۆر - ۱ ده‌زگا موټۆری شیمیایی - یه‌ک مه‌نبه‌عی گازوئیل - ۴۰۰ تۆن کوودی شیمیایی - یه‌ک ده‌زگا ماتۆزی ناو.

له رێکه‌وتی ۲۴ی خاکه‌ لیو‌دی ۱۳۶۲، سکرته‌یری گه‌ستی حیزب په‌یامه‌یک بو‌ رێکه‌خراو و که‌سایه‌تی و هاو‌نیشتمانانی نێترانی دانیشته‌وی ده‌روه‌ ده‌نێری، پاش باسێکی کورت له‌سه‌ر وه‌زعی نێران و کوردستان داوا ده‌کا:

«له هه‌ر شوێنێک که‌ بو‌تان ده‌لوێ، کۆمیه‌یه‌ک بو‌ دیفاع له‌ خه‌لکی کوردستان ساز که‌ن».

رێژیی ریسوای خومه‌ینی زیاتر به‌ بیرورو‌پای جیهانی بناسیتن و په‌رده‌ له‌سه‌ر جیهانه‌ته‌کانی نه‌و رێژه‌ی ده‌ی گه‌لی کورد و به‌تایه‌ته‌ی نێقدامه‌کانی بو‌ ژینۆساید لاده‌ن.

مه‌هه‌تلن رێژیم نه‌م شه‌ره‌ خوێناویه‌ی له‌ کوردستان وه‌ته‌ی خه‌ستوه‌ دوو سێ هه‌زار که‌سی بو‌ به‌سیج کردوه‌، هه‌روا به‌ بێده‌نگی له‌ بیر خه‌لک به‌رته‌مۆه‌.

رو‌ژتیک بو‌ هاو‌ده‌ردی و په‌شتیوانی له‌گه‌ل کوردستان دیاری که‌ن و له‌م رو‌ژه‌دا به‌ هه‌ر شه‌یه‌یه‌ک ده‌گه‌نجی، هاو‌ده‌نگی خۆتان له‌گه‌ل کورد له‌سه‌ر داخوازه‌ په‌واکانی ده‌ره‌ن».

به‌ دوا‌ی نه‌م داخوازیانه‌، هاو‌ده‌نگی هه‌مه‌لایه‌ن له‌ زۆر شوێن ده‌ستی په‌یکرد، به‌ تایه‌ته‌ی له‌ لایه‌ن شوو‌رای میلی به‌رگریه‌وه‌ رو‌ژی هه‌وتی جو‌زه‌ردان به‌ ناوی رو‌ژی په‌شتیوانی له‌ کوردستان دیاری کرا و هه‌تا حیزب له‌ شوورادا بو‌و، هه‌موو سالی له‌ چه‌ند ولات به‌ رێ و رهمه‌تیکی په‌ر شکۆ به‌ وتاری به‌رپرسی شوو‌را و نو‌تنه‌ری حیزبی دیوکرات له‌سه‌ر هه‌لومه‌رجی کوردستان و هه‌روه‌ها وتاری نو‌تنه‌ری شوو‌را و به‌رنامه‌ی هونه‌ری به‌رته‌وه‌ ده‌چوو، که‌ ته‌نسیرێکی زۆر باشی هه‌م له‌سه‌ر هاو‌په‌یانی حیزبی و باقی کورده‌کان له‌م ولاتانه‌دا دانا، هه‌م بیروبو‌ه‌وونی نێترانییه‌ پێشکه‌وتنه‌خوازه‌کانی زیاتر بو‌ لای خه‌باتی په‌وا‌ی کورد راده‌کێشا.

رێژیم که‌ له‌ سه‌له‌کانی پێشه‌و‌دا به‌ تایه‌ته‌ی له‌ سالی ۱۳۶۱ ده‌یه‌زه‌ رهمه‌ن و

خه باتگیره کانی سمرانسه‌ری له میدان دهرکرد بو . له به هاری ۱۳۶۲ دا هه‌لی کوتایه سر حیزبی تووده‌ی هاوکار و هاویه‌یانی خۆی که ماودی چوار سال به همموو شتویه‌ک هه‌له و خیانه‌ته‌کانی رێژیی نه‌ته‌نیا دشاردوه، به‌لکو بۆشی پاساو دده‌ا. له‌م هێرشه‌دا زۆریه‌ی نه‌ندام و رێبه‌رانیان گیران.

له‌م پێشه‌ندیه‌دا ده‌فته‌ری سیاسی حیزبی دیکورات له‌ رێکموتی ۱۸/۲/۶۲ به‌یانیکی ددرکرد که چهند به‌شی ده‌خینه به‌ر چاری خۆنه‌ران:

هاونیشتمانانی به‌رێز!

خه‌لکی خه‌باتگه‌تی کوردستان!

که‌لانی به‌ شمه‌فی نێران!

هه‌روه‌ک ناگادارن رێژی کۆنه‌به‌رستی خومه‌ینی له‌ ماوه‌یه‌ک له‌ممو پێشه‌وه هێرشێکی به‌ربلاوی دژی کادری رێبه‌ری و نه‌ندام و لایه‌نگرانی حیزبی تووده‌ی نێرانی له‌ سه‌رانسه‌ری ولات دده‌ست پێکدووه. به‌ دوا‌ی نه‌و په‌لاماره‌دا که چهند مانگه‌ درێژه‌ی هه‌یه، زۆر له‌ نه‌ندامان و زۆریه‌ی کادری رێبه‌ری نه‌و حیزبه‌ گیراون و زندانی کراون. له‌ هه‌وتوو‌ی رابردوودا چهند کس له‌ رێبه‌ران له‌وانه‌ سکرته‌یری یه‌که‌می نه‌و حیزبه‌ زه‌غفێکی بێ وێنه‌یان له‌ خۆ نه‌یشاندا. نه‌وان له‌ وتووێژی تلویزیۆنیدا نیه‌سترافاتی زۆر سه‌رسوهره‌یه‌ریان کرد و نه‌و تاوانانه‌یان ته‌نیه‌د کرد که له‌ لایه‌ن رێژیی خومه‌ینییه‌وه حیزبی تووده‌ی بی تاوانبار کرابو.

له‌ رۆژی چاره‌دی بانممه‌ری ۱۳۶۲ دا دادرستی کۆماری نیسه‌لامی، حیزبی تووده‌ی نێرانی هه‌له‌وه‌شاده‌ راگه‌یاند و داوا‌ی له‌ هه‌موو نه‌ندامانی نه‌و حیزبه‌ کرد که خۆیان به‌ سوپای پاسداران بناسێن و هه‌رشمه‌ی کرد که نه‌گه‌ر خۆیان نه‌ناسێن، به‌ ناوی «محارب» ده‌ناسێن و ته‌سه‌لیی دادگاکانی شۆرش ده‌کری.

حیزبی دیکوراتی کوردستانی نێران یه‌که‌م قوربانیی رێیازی کۆنه‌به‌رستانه‌ی رێژیی خومه‌ینی بوو. نزیک به‌ چوار سال له‌ممو پێش هه‌له‌وه‌شاده‌ راگه‌یه‌ندرا. حیزبی تووده‌ی نێران ناخرین قوربانیی تووک تازی رێژی ناخونده‌کانه، شه‌خسی خومه‌ینی له‌ په‌یامی نه‌و دوا‌یه‌یدا له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ل گیرانی رێبه‌رانی حیزبی تووده‌دا له‌ سه‌ر نه‌و راستیه‌ ته‌نکیدی کرد و دیکوراته‌کانی به‌ ناوی یه‌که‌م و تووده‌یه‌یه‌کانی به‌ ناوی دوا دده‌سته‌ ناوهرد که له‌ لایه‌ن رێژه‌مه‌هه‌ تاقیب کراون...

شک له‌وه‌دا نییه‌ که کارنامه‌ی تیکۆشانی رێبه‌رایه‌تیی حیزبی تووده‌ی نێران له‌

ساله‌کائی پاش شوږشدا رده و سیاسه‌تیک که لهو ماوده‌دا په‌په‌ویان لئ ددکرد، له لایمن خه‌لکی نئیرانه‌وه مه‌حکومه. پشتیوانیی یئ نم لاو نمولا له تهاوی کردوده‌کائی کونه‌په‌رستانه و دژئ که‌لیی ریژیمی خومه‌ینی، ددنگدان به‌نیزامی چه‌رخه‌کائی نئهوراستی ویلايه‌تی فقهیهی، په‌سندکردنی جینایه‌ته‌کائی ریژیم دژئ تهاوی خه‌باتگئیرانی ریگای نازادی، همولدان بۆ دروست کردنی دوو به‌ره‌کی له‌نیوان هیژه شوږشگئیرکاندا، همولدان بۆ لیک‌ه‌لاوکردنی ریک‌خراوه‌دیوکراته‌کان و لادانی بیرورای لاوانی ولات، به‌شیک له کارنامه‌ی تیک‌وژشانی ربه‌رایه‌تییی حیزیی تووده‌ی نئیرانه.

هاندانی ریژیمی خوتتمزی خومه‌ینی بۆ درتژده‌پیدانی شهر له‌کورستاندا، هه‌ولی سمرنه‌که‌وتوو بۆ پیکه‌یتانی دوو ده‌سته‌یی «انشعاب» له‌نیو حیزیی دیوکراتی کورستاندا، پالدانی تومه‌تی ناره‌وا به‌ربه‌رانی حیزیی نئیمه، جاسووسی کردنی نه‌ندامان و همولدارانی حیزیی تووده‌ی دژئ تیک‌وژشمرانی حیزب و پئشمه‌رگه‌قاره‌مانه‌کان و له‌نیو شاره‌کانیشدا، به‌شیک له‌کارنامه‌ی ره‌شی ربه‌رانی حیزیی تووده‌ی به‌حساب دئ. له‌همموی سه‌یرتر نه‌وه‌بوو که‌تهاوی نه‌و کرده‌وانه‌ی له‌رئیر سه‌یرتوشی خه‌بات دژئ نئیم‌پریالیزی نهم‌ریکادا ددکرا.

ربه‌رانی حیزیی تووده‌ی به‌و هممواو تاقی کردنه‌وه و رابردوی سیاسیه‌مه‌وه نه‌و راستیه‌ی ساده‌یان دهرک نه‌کرد که‌حیزیتیک که‌به‌نرخ‌ی رۆژ نان ده‌خوا، نوسوول فیدای تاکتیک ددکا، نوپورتونیسیم و هه‌له‌پرستی ددکاته‌بناغه‌ی سیاسه‌تی خۆی و ماکیاویلیم تا راده‌ی سیاسه‌تی ره‌سمی خۆی به‌رز ده‌کاته‌وه، دها‌توویه‌کی پیجگه‌له‌تیشکان و له‌ده‌سدانی نفوز و نئیمتباری خۆی له‌نیو کۆمه‌لانی خه‌لکدا نابئ.

ربه‌رانی حیزیی تووده‌ی بۆ خقیان هه‌ر له‌و داوه‌که‌وتوو که‌بۆ خه‌لکی دیکه‌یان دانا‌بووه‌و و نئستا به‌رامبهر به‌مئژوو، که‌لانی نئیران و نه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزیی خزیان مه‌حکوم و سهر شوږن.

گوتی نه‌و راستیه‌ی پئوسته‌که‌ربه‌رانی حیزیی تووده‌ی، نه‌ک ته‌نیا نیسه‌بت به‌خه‌لکی نئیران، به‌لکو نیسه‌بت به‌نه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزیی خو‌شیان خیه‌انه‌تیان کرد و لهم‌باروه‌مستولیه‌تیک‌ی گه‌وره‌یان به‌رامبهر به‌وان له‌سهر شانه. چونکه‌نه‌ندامانی حیزییان به‌رمو لاری کئشا و پاشان به‌ده‌ستی به‌ستراو ته‌سلیمی ریژیمی خومه‌ینیان کردن.

نئستا که‌دام و ددزگای شه‌یتانیی ریژیمی ناخونده‌کان دژئ تووده‌یه‌کان به‌سیج بووه،

حیزبی نیټه په پیره‌وی له سیاسه‌تی نوسولنی و دیموکراتی ځوی، تاقیب، گرتن و نازار و نه‌شکه‌نجه‌ی نه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزبی توده به توندی مه‌حکوم ده‌کا و نیقتداماتی پۆلیسی ریژیمی خومه‌ینی به هه‌نگاو‌یک‌ی دیکه‌ی دژی نازادییه فهدی و سیاسیه‌کان ده‌زانت. شک له‌وه دا نیسه که هیندیک له نه‌ندامانی حیزبی تووده‌ی نیتران، پاش په‌لاماری نمو دواپیه‌ی ریژیم دژی توده‌یه‌کان و ناگادار بوون له نیعترافاتی ریته‌رانی ځویان، وه‌ځو هاتونه‌وه و له‌و راستیه تالانه که‌یشتوون، بټ شک حالی بوون که ههم سیاسه‌تی حیزبی تووده‌ی نیتران پاش شوړش هه‌لپه‌رستانه و غه‌یره خه‌لکی بووه و ههم ریژیمی خومه‌ینی همر له سه‌ره‌تاوه نیوه‌و‌و‌ک‌یک‌ی کونه‌په‌رستانه و دژی که‌لی هه‌بووه. نم جوړه نه‌فراده وه‌کو ژور له هاوولاتیان له ساله‌کانی رابردودا ده‌توانن به ځو رزگارکردن له ده‌ستی پاسداره دژی که‌لیه‌کانی خومه‌ینی په‌نا بیټن بو‌کو‌ردستان.

حیزبی دیموکراتی کو‌ردستان و نه‌ندامه‌کانی به بوونی تیغه‌یشتی به‌ری سیاسی و هه‌ستکردن به مه‌سئولییه‌ت به‌رامبر به‌و نه‌رکه قورسه‌ی که له‌سر شانیانه، بټ نه‌وی هه‌ستی ټوله‌ کردنوه‌یان هه‌بی، نمو تووده‌ییانه‌ی که په‌نا بو‌سه‌نگه‌ری نازادی کو‌ردستان بیټن، په‌نا ده‌دن و له نه‌منیه‌تی نه‌وان پاریزگاری ده‌کمن.

له ر‌یکه‌وتی ۱۳۶۲/۳/۱۲ له به‌ندیخانه‌ی ورمی ۵۹ به‌ندی مه‌هابادی که زو‌ره‌یان لاو وتازه لاو بوون، به شتویه‌کی ناجوامیترانه و به کو‌مه‌ل نیع‌دام کران. نم مه‌سه‌له له کو‌ردستان و جیهاندا ده‌نگی دایه‌وه. له لایمن حیزب و کو‌مه‌له‌وه داوا له خه‌لکی کو‌ردستان کرا که روژی ۱۷ جو‌زه‌ردان به نیشانه‌ی دژایه‌تیی له‌که‌ل ریژیم و مه‌حکوم کردنی نم کرده‌وه درنده‌کار و دووکان و بازار تمعیل کمن.

به ځوشیه‌وه نم بانگه‌وازه به گمری له لایمن خه‌لک پیتشوازی لیکراو و له به‌شی هه‌ره زو‌ری شاردکان به‌شیتویه‌ک به‌ری‌توه چوو که وه‌لامی راسته‌و‌ځوی کرده‌وه پر له جینه‌یه‌ته‌کانی ریژیم بوو، بو‌جاریکی دیکش ته‌نانه‌ت له ژیر زو‌ری سه‌ره‌نیزه‌ی به‌کرتیگ‌یراوانیش خه‌لکی کو‌ردستان په‌کیه‌تیی ځویان نیشان دا و بیزاری له ریژیمیان به کرده‌وه ده‌ری.

له لایه‌کی دیکه‌وه هیزی بیستون به فه‌رماندیری رو‌له‌ی دلیری که‌ل و نه‌ندامی جیگری کو‌میه‌تی ناوه‌ندی کاک شاپوور فیروزی به‌یاریدا به ټوله‌ی نم جینه‌یه‌تی ریژیم به ژماری شهیددکانی به کو‌مه‌ل نیع‌دام کراو، دژی هیزه‌کانی ریژیم عه‌مه‌لیات بکا، نم به‌رنامه‌ش زو‌ر قارمه‌انانه به‌ری‌توه چوو.

له رۆژەکانی ۲۵ تا سی جۆزەردان چوارەمین پلینۆمی حیزب هەر له مه زرتی نالان گیراوه. له وێدا وێرای لێکۆڵینه‌وه‌ی سیاسی و هاس له‌سه‌ر وه‌زعی نێران گوتراوه:

«نێستا وه‌زعی سیاسی له‌ کوردستانی نێران رووتتر بۆتوه، کۆمه‌ڵاتی ملیۆنی خه‌لکی کوردستان له‌ لایه‌کن و رێژیمی خومه‌ینی له‌ لایه‌کی دیکه. پاش نێعدامی ۵۹ نه‌هه‌ر له‌ رۆله به‌ شه‌ره‌فه‌کانی خه‌لکی مه‌هاباد، مانگرتنی چه‌ند رۆژه‌ی خه‌لکی شه‌ره‌کانی کوردستان به‌ رێژیمی نیشاندان که‌ جوله‌انه‌وه‌ی میالی - دیوکراتی چه‌ند به‌هێز و چه‌ند نفووزی کردۆته‌ نێو کۆمه‌ڵاتی خه‌لکی سه‌رانسه‌ری کوردستان».

هه‌ر له‌و پلینۆمه‌دا به‌ پتی پێته‌وه‌ی نێوخۆی حیزب به‌یار دراوه تا ناخری سالی ۱۳۶۲ واته دوو سال دواي کۆنگره‌ی پینج، کۆنگره‌ی شه‌شمه‌ بگیری و هه‌ر له‌وئ کۆمیته‌ی ناماده کردنی کۆنگره‌ی شه‌شمه‌ دیاری کراوه تا له‌ هه‌موو کوردستاندا کۆنفرانسه‌کان به‌پێوه به‌رن و نوێنه‌رانی کۆنگره له‌م کۆنفرانسه‌دا هه‌لبێژدرێن.

هه‌ر له‌و پلینۆمه‌دا گه‌لله‌ی کاروباری پێشمه‌رگایه‌تی په‌سند کراوه که‌ دوايه بۆته په‌رتوکتیک و به‌کرده‌وه له‌ زۆربه‌ی شوێنه‌کانی کوردستان به‌پێوه چووه.

له‌ هه‌ودلی مانگی پووشه‌مه‌ری ۱۳۶۲دا به‌ بۆنه‌ی ته‌واو بوونی پلینۆمی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی په‌یامیکی را‌دیۆیی له‌ لایه‌ن سه‌کرته‌ری حیزبه‌وه له‌ را‌دیۆ به‌لاویه‌وه که‌ له‌وێدا زۆر به‌ روونی له‌گه‌ل خه‌لک قسه‌ ده‌کا و وه‌زعی نێران و کوردستان و کاروباری حیزبیان له‌ به‌اره‌کانی جۆراوجۆردا بۆ شی ده‌کاته‌وه و ده‌لێ:

«راپۆرتی سیاسی ده‌فته‌ری سیاسی بۆ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی ده‌ری خست که‌ وه‌زعی نێونه‌ته‌وه‌یی ئالۆز و له‌ زۆر مه‌له‌به‌ندی جیهان شه‌ری ناوچه‌یی ساز بووه و هه‌ر درێژیه‌ی هه‌یه. نێران یه‌کتیک له‌ ناوچه هه‌ره ئالۆزه‌کانی جیهان و رۆژه‌لاتی نێوراسته. له‌م ناوچه‌یه‌دا نیه‌میه‌ریالیزمی نه‌مه‌ریکا هێرشێکی توندی سیاسی و نیه‌زمی ده‌ست پێک‌ده‌وه. هێرشێ نیه‌سرائیل بۆ سه‌ر لوێنان و رێک‌خراوی رزگاریخوازی فه‌له‌ستین که‌ به‌ پشتیوانی نه‌مه‌ریکا پێکهات، هێشتا هه‌ر به‌رده‌وامه. راستی نه‌وه‌یه که‌ هه‌م ده‌ست درێژی نیه‌سرائیل بۆ سه‌ر لوێنان و هه‌م شه‌ری نێوان نێران و عێراق هه‌لومه‌رجێکی له‌باریان بۆ جی به‌جی کردنی نه‌خشه‌کانی نه‌مه‌ریکا له‌ رۆژه‌لاتی نێوراست به‌ تایه‌ته‌ی له‌ ناوچه‌ی خه‌لیجدا پێکه‌ینه‌وه. رێژیمی خومه‌ینی به‌ درێژه‌پێدانی شه‌م له‌گه‌ل عێراق و گێته‌رانی نه‌خشی گێره‌شیوتن له‌ نێو رێک‌خراوی نوێتیدا واته رێک‌خراوی نه‌و ولاتانه که‌ نه‌وت سادر ده‌کن، گه‌وره‌ترین خه‌زمه‌تی به‌ نیه‌میه‌ریالیزمی نه‌مه‌ریکا کرد. له‌ لایه‌که‌وه به‌ خه‌ریک کردنی

ولاته‌کانی عمره‌بی له که‌نداوی فارسدا ریگای بۆنیرانیل خوش کرد که نامانجه‌کانی خۆی له لوبنان جێ به‌جێ بکا و له لایه‌کی دیکه‌شه‌وه به قازانجی شیرکه‌ته نه‌وتیه‌کانی چه‌ند نه‌تمویدی نرخه‌ی هێنایه‌ خوارێ و ملیارده‌ا دۆلار سوودی خالسی پێگه‌یاند.»

هر له‌و په‌یامه‌دا به‌ له‌به‌ر چاوگرتنی هاوکاریه‌کی نیسبیه‌ی که له وه‌لام دانوه‌وه و به‌بره‌رکه‌کانی دژی رێژم له‌ هێرشه‌کانی پاییزدا له‌ به‌ینی هێزی پێشمه‌رگه‌ی حیزب و کۆمه‌له‌دا بووه‌، داوا له‌ پێشمه‌رگه‌کانی حیزب ده‌کا و ده‌لێ:

«هه‌روه‌ها له‌ پێشمه‌رگه‌کانی حیزبی دیموکرات داوا ده‌که‌م له‌گه‌ڵ پێشمه‌رگه‌کانی کۆمه‌له‌ له‌ شه‌پی دژی رێژمی خومه‌نیدا هاوکاری بکه‌ن. نهم هاوکاریه‌ی له‌ زۆر جێگا که‌ پێشمه‌رگه‌ی حیزب و کۆمه‌له‌ له‌ یه‌ک سه‌نگه‌ردان پێکهاته‌وه‌، به‌لام پێویسته‌ په‌ری پێبدرێ. ده‌ی پێشمه‌رگه‌ی هه‌ردوولا نمو راستیه‌یه‌ان له‌ بیر به‌ی که‌ دوژمنی هاوبه‌شمان وه‌شاند.»

له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ ناماده‌یی خه‌ڵکدا ده‌لێ:

«باش نیعه‌دامی ۵۹ رۆله‌ی گه‌ل له‌ مه‌هاباد، مانگرتنی چه‌ند رۆژدی شاره‌کانی کوردستان جاریکی دیکه‌ یه‌که‌گرتوویی، یه‌ک پارچه‌یی و خه‌باتگێته‌یی خه‌ڵکی کوردستانی ئیسه‌پات کرد. نه‌ هه‌ر شه‌ و نه‌ خه‌فه‌قان، نه‌ زیندان و نه‌ ته‌بعیه‌د و نیعه‌دام هیه‌چیان نه‌ یاتوانی پێش به‌ نیعه‌رازی شاره‌ نه‌ به‌زه‌که‌کانی کوردستان بگرن. رێگام بده‌ن به‌ ده‌له‌وه‌ سوای دانیه‌شتوانی شاره‌کانی کوردستان بکه‌م که‌ به‌ به‌شداری خۆیان له‌ مانگرتنی ۱۷ی مانگی جوژه‌رداندا زه‌برێکی توندیان له‌ بناغه‌ی کۆماری نیسه‌لامی له‌ کوردستان وه‌شاند.»

هه‌ر له‌م په‌یامه‌دا له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ بانگه‌وازیکی که‌ پێشتر درابوو، به‌ ناگاداری خه‌ڵک ده‌که‌یه‌نه‌ی:

«له‌ مانگی جوژه‌رداندا رۆژه‌که‌کانی هاو‌ده‌ردی و هاو‌دنگی له‌گه‌ڵ خه‌باتی خه‌ڵکی کوردستان له‌ زۆر شاری ئوروپا پێکهات. سه‌دان رێکخه‌راو له‌ ده‌یان ولات ده‌نگی نیعه‌رازی خۆیان دژی رێژمی خۆینه‌رمی خومه‌نی به‌رز کرده‌وه‌، زۆر کۆبوونه‌وه‌ی گه‌وره‌ به‌ به‌شداری نوته‌رانی رێکخه‌راوه‌ سیاسی و به‌شه‌ردۆسته‌کان و شه‌خسیه‌تی ناسراو گیرا. زۆر فیلمی باش له‌سمر وه‌زعی نیسته‌ای کوردستان نیشان دراو زۆر غایه‌شگای رسم ساز بوو. رێژمی خومه‌نی پتر له‌ جاران ریسوا کراو گه‌لانی جیهان په‌شتیوانی خۆیان له‌ خه‌باتی گه‌لی کورد له‌ کوردستانی ئێران ده‌ره‌پی.

رۆژدەکانی هاو دەردی لە گەڵ خەلکی کوردستان نەوێندە تەنسیریان بوو، کە خۆمەینی تووڕە بوو و ناپەزایەتیی خۆی لەو دەردەری کە لە دەردەو بەسی کوردی نیشان دەکۆتێ. دوکتۆر قاسملوو وەک سەرتەتیری حیزب لە رێکەوتی ۱۳۶۲/۴/۹ بە بۆنەی دوو هەمین سالتۆژی دامەزرانی شوورا پەيامێکی ناردوو، لەو پەيامەدا زۆر بە روونی لەسەر بیروپروا بە شوورا قسە دەکا و دەڵێ:

«پێکھاتنی شوورای نیشتمانیی بەرگری، دوو سالت لەو مەبەر بێگومان لە مێژووی سەردەمی ولاتی ئێمەدا بە دیاردەیهکی نوێ دەرئەستێردی، چونکە بۆ یەکەم جارە چەند رێکخراو و کەسایەتیی سیاسی لێک کۆ دەبنەو و بە دیلێکی دیوکراتییک بۆ دواڕۆژ پێک دێن...

پێ داگرتن لەسەر ئەو کە شوورا تاقە بە دیلی دیوکراتییه، دروشم نییه، واقعییه، چونکە پاش دوو سالت هیچ بە دیلێکی دیکه نایەتە بەرچاو...

گرێنگی شوورا لە سەردەتای دامەزرانییهو لەم واقعییه تەدا دەرئەستێد کە هێزی بنچینهیی ئەو رێکخراوی موحاهیدینی خەلک بوو. رێکخراویێک کە نازایانە دژی رێژیمی خۆمەینی راہبرییوو، رێکخراویێکی رەسمەن کە لە ناخی کۆمەڵە لەقولا بوو، راہبردوویەکی شۆڕشگێڕی هەبوو، رێکخراویێک کە تێگەشتیبوو رووخانی رێژیمی خۆمەینی بێجگە لە رێگای خەباتی چەکدارانە وەک شێوی بنچینهیی خەبات دەردەتانی نییه.

بەشێک لە گێڕوگرفتهکانی شوورا بەرھەمی یەکتەر نەناسینی نەندامانی شوورا بوو. لە ماوێ دوو سالتی راہبردوودا تا رادەیهکی زۆر نەندامانی شوورا یەکتریان ناسیو. ئێستا نەندامانی شوورا لە کردووە و شێوی بیرکردنەوی یەکتەر پتر شارەزا بوون و لە نەنجامدا تێگەشتوون کە دەتوانن چاوەڕوانی چێیان لە یەکتەر هەبن...

ئێمە پێمان وایە ئەو یەکتێک لە نەتیجە لەبارەکانی تێکۆشانی شوورا لە دوو سالتی راہبردوودایە. واقع بێنیهکی کە لە یەکتەر ناسینەو پەیدا بوو، جێگای فکر و خەیاڵی گەرتووەو و دەردەتانی پێکھاتنی تێگەشتنی نالەباریان بە ئەواوی لە بەین چوو یا بەو پەڕی کەم بوون گەشتووە. رێکخراوی موحاهیدینی خەلک حیزبی دیوکراتی باشتەر ناسیو و حیزبی دیوکراتیێش لە شێوی بیرکردنەوی موحاهیدین باشتەر شارەزا بوو. هەر دوو کیشیان لە وێست و بۆچوونی رێکخراو و شەخسییه تەکانی تری نەندامی شوورا هەلسەنگاندنیکی راست تریان و دەدەست هێناو.

ئێمە لە کوردستان لە حالێکدا کە هێرش بەریلاوی دژی ناوچە نازادکرادەکان، هەروا

درێڤه‌ی هه‌یه و پێشمرگه‌کان نه‌ک هه‌ر قاره‌مانانه به‌رگری له سه‌نگه‌ره‌کانی خۆیان ده‌که‌ن، به‌لکه‌و هه‌موو روژی به‌ په‌لاماری په‌یتا په‌یتا زه‌بری سامدار له رێژگی خومه‌ینی دوه‌شین، به‌ خوشبینیه‌وه ده‌روانیه‌ دوا‌روژی ئێران و نه‌خشی شووری نیشتمانی به‌رگری.

نێمه تێده‌گه‌ین که هه‌ر ئیستا له کوردستانی خۆتاوی، له مه‌ته‌ریزی له گیران نه‌هاتووی نازادی ئێران، هه‌م له بوونی گه‌لی کورد و هه‌م له نازادی و سه‌نه‌خۆیی ئێران دیفاع ده‌که‌ین.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران وه‌ک نه‌ندامێکی تیکۆشه‌ر له شووری نیشتمانی به‌رگریدا شاره‌زای نه‌رکی خۆبه‌تی و له به‌جێ گه‌یاندنیدا هه‌میشه تیکۆشاه و درێخی نه‌کردوه. نێمه هیوادارین که شورا و تهاوی نه‌ندامه‌کانیشی به‌ نوڤه‌ی خۆیان له ناست خه‌لکی کوردستان و حیزبی نێمه‌دا سه‌باره‌ت به‌ قه‌ول و قه‌راره وه‌سته‌و گرتوه‌کانیان وه‌فادار بێننه‌وه. بێگومان رازی سه‌رکه‌وتن له رێزگرتی قه‌ول و قه‌راری به‌رامبه‌ر وه‌فاداری به‌م نوسوله‌یه که له‌لایه‌ن شوراوه‌ قبوڵ کراوه‌».

به‌ بۆنه‌ی جێژنی ٢٥ی گه‌لاوێژی ١٣٦٢ کۆمیه‌تی ناوه‌ندی حیزب له په‌یامێکی پیروزیابیدا باسی چه‌ند مانگ شه‌ری نیوخۆیی کوردستان ده‌کا و ده‌لی به‌ پێچه‌وانه‌ی فروفیشالی رێژیم که تا نه‌و کات چه‌ند جار رایگه‌یاندوه کوردستانی له وجودی پێشمرگه و حیزب و لایه‌نه‌کان پاک کردۆته‌وه، به‌شێکی به‌رچاوی کوردستان ئیستا هه‌ر له ده‌ست پێشمرگه‌دایه و شه‌ه‌رکه‌انی یه‌ک مانگ زستانی ٦١ و ٤/٥ مانگی سالی ١٣٦٢ و ناماری کوژراو و برینه‌ره‌کانی دوژمن نیشان ده‌ده‌ن که زه‌بری زۆر کاریگه‌ر و قورستر له‌ پێشوویان و تیکموتوه‌.

هه‌رچه‌ند جه‌دوه‌لی گشتی کارو تیکۆشانی پێشمرگه و نه‌م به‌لگه‌ زندوو و حاشا هه‌له‌نه‌گرده‌ش له شوینی خۆیدا له ناخه‌ری کتێبه‌که‌دا به‌رچاوی خۆته‌ران ده‌خه‌ی، به‌لام دیسانیش سه‌رنجی خۆته‌رانی به‌رێز بۆ چه‌ند رسته ره‌قه‌می ژێروه‌ له‌و په‌یامه راده‌کێشین:

«رێژیم له ماوه‌ی یه‌ک سالی رابردوودا هه‌زاران تۆن بۆمب و راکه‌ت و تۆپ و خومه‌پاره و بارووتی به‌سه‌ر خه‌لکی بێ تاوان و بێدیفاع و نازادیه‌خوازی کوردستاندا رشانده‌وه، هه‌زاران کسه‌ی بێدیفاعی شه‌هید کردوه و سه‌دان ماله‌ی وێران کردوه، زندانه‌کانیش زیاتر له‌ رۆژه‌ فیداکاره‌کانی کوردستان و ئێران ناخندراون. کردوه پر له‌ جینایه‌ته‌کانی رێژیم به‌ تیرباران کردنی به‌ کۆمه‌لی ٥٩ کسه‌ له‌ لاو و تیکۆشه‌رانی مه‌هابادی قاره‌مان به‌ویه‌ری خۆی گه‌یشت.

بعلام ددیتی هاو نیشتمانان له ودهش ناگادار بن که دوزمن له هیرشی به هارهی خویدا که
نزیک به شمش مانگی لږ تیدده پهری له بهرامبهر هیتدیک ددسکه وتی گچکمد
ته له فاتیکي قورس و گرانی و تکه وتووه.

له همدولې مانگی رشمه می ۶۱ تا ۱۵۰ گه لاوتری ۱۳۶۲ واته له ماوهی پینج
مانگ و نیودا هیزدکانی خومه یی ۶۳۳۹ کوژا و ۲۱۲۷ برینداریان داوه و ۳۲۸
که سیشیان لږ به دیل گیراوه. له ماوه دا نیمه ش ۲۴۹ پيشمه رگه مان شهید بووه. نو
ره قهغه نهوه ددگه یعنی که له گه ل نه وشد ا شهره که نابهرامبهره و نه وان به همدو
کمره سته یه کی مودیرن ته یار کراون، دیسان له بهرامبهر ۲۵ کوژاوی دوزمندا نیمه یه
پیشمه رگه مان شهید بووه.

له ماوه دا که له سهرده باس کرا، ۱۷۹ عمه لیا تی که مین همبووه و چوار پایگای
گمورهی دوزمن گیراوه.

دسکوتی پیشمه رگه کان ۱۲۵ هزار فیشک، ۸۵۶ تفنگ، ۲۹ نارپی جی و
بازوکا و چل و یه ددزگا بڼ سیم بووه.

هر له ماوه دا پیشمه رگه کان سق هیلکزی تهریان خستوته خواره ووه و ۳۶ توپ و
چه کی قورسی دوزمنیان له ناو بردووه. له پینج مانگ و نیودا دوزمن ۳۳۷ که سی بڼ
دیفاعی شهید کردووه که بمشی هره زوریان ژن و مندال بوون. هرودها ۱۵۴ که سیشی
له روله به شهره کانی خه لکی کوردستان گولله باران کردووه و چارده ناوایی ناو
تیه رداوه.

به پیچه وانه ی کردهوی ددندانه ی ریژیم، حیزب له ماوه دا ۳۵۰ به ندیی له
به ندیخانه کانی ناوچه رزگارکراوه کانی کوردستان نازاد کردووه.

نعم نامارانه نهوه نیشان ددمن که پیشمه رگه کانی حیزب زور باستر له پیشو
شهریان کردووه و تاکتیکه کانیان نوی تر و له شهره کانداهه سوودتر بوون».

كۆنگردى شەشەم، توند و تىزتر بوونى شەر لە كوردستان و دەست پىكردنەمۇدى ناكۆكسىيەكان

لە ھەلومەرجىتكدا كە نىزىكەى دوو سال بەسەر كۆنگردى پىتجەمدا تىددەپەرى ھىزەكانى دوژمن بە ھىوای جىگىر كىردنى دەسەلاتى رىژىمى كۆنەپەرستى بە تەخمىمول كىردنى تەلەفاتىكى يەكجار زۆر توانىيويان بە دانانى ژماردەپەكى زۆر پاىگای نىزامى، كۆنترۆلى بەشى زۆرى جادە نەسلىيەكان لانى كەم لەم رۆژەدا بەدەستەو بەگرن، لە ماوۋى يەك دوو مانگى پاىيز و زستاندا كۆنفرانسەكان لەسەر تاسەرى كوردستان بەرتەدە چوون. ھەرچەند لە زۆر شوتىنى وەك بانە و سەردەشت، ھەولييان دا بە تۆپ باران و خومپارە و كاتىو شاپاران پىش بە گرتنى كۆنفرانسەكان بەگرن و تەنانت لەم پىتاودا جگە لە چەند جار كۆپىنى شوتىنى كۆنفرانس لە جىگايەك بۆ جىگايەكى تر لە بانە چەند كەسپىش لە كادىر و پىشەمەرگە قارەمانەكان لەم پىتاودا شەھىد بوون كە يەكيان شەھىد عومەر رەھىمى نەندامى ھەيتەتى ئىجرائى كۆمىتەى شارستانى بانە بوو.

مەسەلەى ھىنانەكۆزى كۆرتە باس بۆ يەكەم جار لەم كۆنفرانسەدا وەك راستىيەك بىيودە ھۆى ئالۆز بوونى كۆنفرانسەكان و باسى زياتر لەسەر نەم نامىلەكەيە و لە زۆر شوتىنىش بە ئاشكرا رەد كرايودە و موخالفەتى لەگەل كرايوو. رىژىم بە نىمكاناتى مادى و ھىزى زۆرىشەو ھەر لەو كاتەو كە لە رادىو بىيىستبووى كۆنگرە دەبەستى، خەرىكى پىلان و پىشگىرى لە پىكھاتنى كۆنگرە بوو، تەنانت بۆ نەم مەبەستە تۆپ و كاتىوشاپارانى شوتىنى كۆنگرە و دەروپەرىشى كرد و فرۆكەكانى رىژىمىش بە بۆمب باران كىردنى يەك دوو شوتىنى دەروپەر، ئىقداميان بۆ تىكەدانى كۆنگرە كرد، بەلام بە خوشىيەو

له گوندی که لاله‌ی ناوچه‌ی شینکایه‌تی له رۆژی پیروزی دووی رێمندانى ۱۳۶۲ى
هه‌تاوى كۆنگره‌ى شەش بە شێوه‌یه‌كى ناسایى دەستی بە کارى خۆى کرد و له رێکه‌وتى
شەشى رێمندان كۆتایى پێهات.

لەم كۆنگره‌دا كه بێگومان تا ئێمە كات پر كێشه‌ترین كۆنگره‌ى حیزب بوو، ۲۳۰
نۆتەر له هه‌موو رێكخراوه‌كانى حیزب له سه‌رانسه‌رى كوردستان به‌شدار بوون و له رێ و
ره‌سمى كردنه‌وه‌ى كۆنگره‌دا نۆتیره‌ى هیندیک هیزى ئێرانى و كوردستانیشى تێدا بوو،
دەتوانین له ناماده‌بووانى ئێمە كۆبوونه‌وه به وه‌فدى یه‌كیه‌تى نیشتمانى به سه‌رۆكایه‌تیی
مام جه‌لال و هه‌روه‌ها به وه‌فدى رێكخراوى موچه‌هیدینى خه‌لكى ئێران نیشاره به‌كهن.

هه‌رچه‌ند له‌سه‌ر راپۆرتى كۆمیتەى ناوه‌ندى و باقى مه‌سه‌له‌كان كێشه‌یه‌كى زۆر نه‌كرا،
به‌لام مه‌سه‌له‌ى كورته باسێك له‌سه‌ر سۆسیالیزم و سۆسیالیزمى دیوكراتیک
قه‌رقمه‌یه‌كى دوورودترى ساز کرد. ئێمە دوو مه‌سه‌له كه له لایه‌ن دوكتۆر قاسملوه‌وه
هیندرابوونه كۆنگره، دواى باسێكى زۆر كه له سه‌ریان كرا، له پێشدا به زۆربه‌ى دهنگ له
لایه‌ن به‌شدارانه‌وه رده‌ كرانه‌وه، به‌لام به دواى ئێمه‌دا دوكتۆر قاسملوو زویر بوو، به‌نیك
كۆبوونه‌وه‌كان راگیران تا دوكتۆر قاسملوو به‌گه‌رته‌وه نیتو كۆبوونه‌وه‌كان و به پێچه‌وانه‌ى
نوسوول دهنگ وەرگیریتمه‌وه. له ده‌نگدانه‌وه‌ى دوایدا هیندیک هه‌ر شه، تهماق و به‌ره‌نان،
رێككه‌وتن و نفوزى دوكتۆر، بوونه هۆى ئێمه‌ى كه هه‌ر دوو بابته زۆربه‌ى دهنگیان
هینایه‌وه. ئێمە شه دواى نه‌ته‌نیا نوكتەى له‌سه‌ر ساز بوون، به‌لكو بوو به هۆى رۆشتن و
ده‌ركردنى ژماره‌یه‌كى به‌رچاو له كادر و پێشمه‌رگه دلسۆزكانى حیزب. دوكتۆر كه وه‌زعی
ناوا دی، بۆ یه‌كهم جار مه‌سه‌له‌ى لیسته‌ى فیکیشى هینایه‌ گۆڕی، به‌لام چونكه به
شێوى نه‌تیى و راسته‌وخۆ دهنگ وەرگیرا، ته‌نیا یه‌ك دهنگى درابویه.

ده‌بێ بۆ هه‌تروو بگوترێ ئێمە مل راكێشانه‌ى كۆنگره بۆ وێستى دوكتۆر قاسملوو
ناوبراوى به‌ره‌و ئێمه هاندا كه هه‌رچى زیاتر بۆ كۆكردنه‌وه‌ى ده‌سه‌لات له ده‌ستى خۆیدا،
هه‌ول به‌دات و توشى ته‌كه‌ره‌وى بێ.

له راپۆرتى كۆمیتەى ناوه‌ندى بۆ كۆنگره‌ى شه‌شدا باسێ وه‌زعی سیاسى له
رۆژه‌لاتى نێوه‌داست كراوه و نیشاره به نیه‌تى ئه‌مه‌ریكا و ئیسرائیل ده‌كرێ و له‌سه‌ر
دابەش كردنى لوبنان كه وا وێده‌چێ سووریه‌ش بپێته‌ خاوه‌نى به‌شێك له خاكى ئێم
ولاته، بۆیه له‌گه‌لیان هاو‌ده‌نگه. راپۆرت هه‌روه‌ها ده‌لێ:

«نیمه هرودک رابردو له مافی دیاری کردنی چاره‌نویسی گه‌لی فه‌لمستین و مافی پیکه‌یتنانی دوه‌لته‌تی سه‌ریه‌خوی نه‌وان به ته‌واوی پشتیوانی ددکه‌ین و ریک‌خراوی رزگار‌خوازی فه‌لمستین به دۆست و هاوپه‌یانی خۆمان ده‌زانین.
له‌سر شم‌ری نیران و عیراق ده‌لی:

«ناخوندگان به درێژه‌پیدانی شه‌ر، سه‌ریۆش له‌سر گیر و گرفته‌کانی ولات داده‌یتن و به راگه‌یاندن ویلاو‌کردنه‌وی نم‌ بو‌چوونه که مه‌سه‌له‌ی نعلی‌یی شه‌ره، داخ‌وازه‌کانی زحمه‌ت‌کیشان، گه‌لانی زۆر‌لیک‌راو و نازادی‌خوازان به زه‌بر‌وز‌نگ و زۆر جار‌یش به گول‌له و‌لام دده‌نه‌وه.

خومه‌ینی ده‌به‌مو‌ی به درێژه‌پیدانی شه‌ر، یه‌کیه‌تی ریزه‌کانی ده‌سه‌لاتی فه‌رمان‌ده‌اش به‌پارێژی. زۆر‌جار به سه‌را‌حه‌ت ده‌لی: «چون‌که شه‌ر هه‌یه ده‌بی یه‌ک‌گرتو‌و بین، دنا له نیو ده‌چین!» شه‌ر به‌ره‌می رێژی خومه‌ینییه، به‌لام نیدا‌مه‌ی نمو رێژمه‌شه، شه‌ر و رێژی خومه‌ینی لێک جیا نا‌ک‌رت‌مه‌وه. له‌سر پیلانی عه‌مه‌لیاتی پێشمه‌رگه له راپۆرت‌دا ها‌تو‌وه:

« له سه‌رد‌تای سالی ۱۳۶۱ ده‌ تا ناخ‌ری مانگی سه‌ر‌ما‌وه‌زی ۱۳۶۲، ۷۳۵ پێشمه‌رگه‌مان شه‌هید بو‌وه، ۵۵۴ پێشمه‌رگه‌مان به‌رین‌دار بو‌وه، ژمار‌دی شه‌هیدانان له کادر و پێشمه‌رگه که‌یشت‌وه ۱۹۲۹ که‌س. ژمار‌دی شه‌هیدانی بێ‌دی‌فاعی شار و گون‌ده‌کان له‌م پێنج سا‌له‌دا له ده‌ به‌را‌به‌ری نم‌ ده‌قه‌مه زیات‌ره و سه‌ر له ۲۵۰۰۰ نه‌فه‌ر دده‌ا.

فیدا‌کاری و قاره‌مانیه‌تی پێشمه‌رگه سه‌ر‌که‌وتنی بی وینه‌ی له‌گه‌ل بو‌وه. له سه‌رد‌تای سالی ۱۳۶۱ تا ناخ‌ری سه‌ر‌ما‌وه‌زی ۱۳۶۲ واته له ما‌وه‌ی ۲۱ مان‌گدا له‌ش‌ک‌ری خومه‌ینی له کور‌دستان ۱۸۸۲۰ کوشتی به‌جی هێشت‌وه، به واتایه‌کی دی‌که له به‌رامبه‌ر هه‌ر پێشمه‌رگه‌یه‌ک ۲۵ که‌س له دو‌ژمن کو‌ژرا‌وه. به‌و حیسابه نمو وته‌یه به‌راست ده‌ر‌چو‌وه که دهمان‌گوت کور‌دستان ده‌که‌ینه گۆزستانی دو‌ژماني گه‌لی کور‌د.

هه‌ر له‌م ما‌وه‌یدا ۹۷۸ نه‌فه‌ر له له‌ش‌ک‌ریانی خومه‌ینی به دی‌ل گیرا‌ون. هه‌شت هتلی‌کو‌تیه‌ر خرا‌وته خوار، ۵۹۴ ترومبیل سو‌وتین‌درا‌وه، ۹۵ ترومبیل به سا‌غی که‌وت‌وته ده‌ستی پێشمه‌رگه.

ده‌سه‌ک‌ه‌وتی پێشمه‌رگه له‌م ما‌وه‌یدا ۲۵۹۴ ته‌فه‌نگ که له‌وانه ۱۶۱۴ قه‌به‌زی هی ۹ مانگی نه‌ماله، ۱۷ ناربی جی، ۱۱۲ بی سیمی گرو‌وه‌ی و ۶۵۴۵۲۸ فیشه‌کی جۆرا‌وجۆر بو‌وه.

لەم کۆنگرەدا ھەروەھا بە دوورودریژی باس لەسەر گەڵالەیی پێشنیار کراوی شوورای میلیلی بەرگری کە لە رێکەوتی ۱۷/۸/۱۳۶۲ لە سەرەتایەک و ۱۲ ماددەدا لە لایەن شوورای پەسەند کرابوو، باس کراو و لە لایەن کۆنگرەو پەسەند کرا. ئەوەش دەقی وەرگێردراوی گەڵالە کە لە فارسییەوە:

گەڵالەیی شوورای میلیلی بەرگری بۆ خودمختاری کوردستانی ئێران

لەبەر ئەوەی خەڵکی ئێران بە شۆرشێ خۆیان نازادی و سەر بەستییان وەک دوو ئەسلی گشتی و لێک جیا نەبوووە ھێناوێتە گۆڕی.

لەبەر ئەوەی شوورای میلیلی بەرگری رووخانی رێژیی خۆمەینی و ھێنانە سەرکاری سیستمیکی سیاسی بەند بە حاکمیەتی گەلییان خستۆتە بەرچاو و تیکۆشانی خۆیان لەسەر ئەم ئەساسە دانابوو.

لەبەر ئەوە دامەزرانی حکومەتێک کە لەسەر ویست و بۆچوونی خەڵک یە پێویستی بە دابین کردنی ھۆبەکانیەتی و گەورەترینی نموانیش ھاویەشی خەڵکە لە بێباردان و بە پێوە بردنی دا.

لەبەر ئەوە بەشداریی خەڵک لە بێباردانی سیاسی، نابووری، فەرھەنگی و کۆمەڵایەتی مەرجێکی ھەرە پێویستی بە پێوەچوونی دیوکراسی لە ولات دایە.

شوورای نیشتمانی بەرگری بە مەبەستی دابین کردن و ھەرچی بەھێزتر کردنی حاکمیەتی گەل و پاراستنی یەک پارچەیی ولات، یەک پارچەیی یەکیەتی نە ئەویدی، ھەروەھا بە لەبەر چاوەڕێی خەباتی عادلاتی گەلی کورد لە کوردستان بۆ دابین کردنی دیوکراسی لە ئێران و خودمختاری لە کوردستاندا، ھەروەھا بۆ ھەلگرتنی سەمی دووقات لەسەر گەلی زۆر لێکراوی کورد، ئەو گەڵالەیی بۆ خودمختاری کوردستان نامادەکراوە رادەگەیەنین. ئەو گەڵالەییە لە چوارچێوەی بەرنامەی شوورای میلیلی بەرگری، دۆلەتی کاتی کۆماری دیوکراتیکی نیسلامی ئێران و ئەرکەکانی یە ئەم لاو ئەو لای دۆلەتی کاتییدا بە پێوە دەچن و راستەموخۆ لەسەر بنەمای ماددەی ۳ی ئەرکە راستەموخۆکانی دۆلەتی کاتی لەسەر ئەساسی «کۆتایی ھێنان بە شەڕی دژی گەلی بە دژی خەڵکی کوردستان» بە راگەیاندنی خودمختاری لە چوارچێوەی تەواویەتی ئەزەری ئێران، تیکۆشان بۆ ئەو ئێرانی ناسەواری شەڕ، نامادە و پەسەند کراوە و رێتۆی کارو کردووی داھاتووی دۆلەتی کاتی لە مەڕ خودمختاری کوردستان دەین. چلۆنایەتی و شێوی

بهره‌جوونی که لاله‌ی حازر له لایمن ددوله‌تی کاتیبی کۆماری دیوگراتیکی نیسلا مییه‌وه دیاری ده‌کړئ.

نورگی سهر شانی ددوله‌تی کاتیبه که بۆ دابه‌زاندنی نه‌و که لاله‌ کۆششی پتووست بکا.

۱- ناوچه‌ی خودمختار هه‌موو کوردستانی ئێران ده‌گرتمه‌وه. چوارچێوه‌ی جوغرافیایی نه‌م ناوچه‌یه‌ له‌ ریگه‌ی ده‌نگی گشتی خه‌لکی ناوچه‌ی کوردنشین دیاری ده‌کړئ.

۲- نۆزگانی قانون دانان له‌ کاروباری نیتوختی ناوچه‌ی خودمختاردا شوورای به‌رزی کوردستانه‌ که نوێمه‌رکانی له‌ ریگه‌ی هه‌لبژاردنی گشتی، نازاد و به‌ ده‌نگی راستموخت و نه‌پنی هه‌لدبه‌رتدرین. یاسای گشتی کۆمار له‌ ناوچه‌ی خودمختاریش دا به‌رتوه ده‌جت. شته‌ په‌سندکراوه‌کانی شوورای به‌رزی کوردستان نابێ دژی قسانونه گشتیه‌کانی کۆمار بن

۳- به‌رتوبه‌ردنی هه‌موو کاروباری ناوچه‌ی خودمختاری کوردستان جگه‌ له‌م دوو سێ خاله‌ی له‌ ژێروه‌ باسیان ده‌کین که مافی ددوله‌تی ناوه‌ندییه‌، له‌ عوده‌ی نۆزگانه‌کانی خودمختاری دایه‌.

دیاری کردنی به‌رزترین نۆزگانه‌کان بۆ به‌رتوبه‌ردنی کاروبار و چاوه‌دێری به‌سه‌ر تیکۆشانی نه‌واندا له‌ عوده‌ی شوورای به‌رزی کوردستانه‌.

۴- پارێزگاری نه‌زمی نیتوختی ناوچه‌ی خودمختار به‌ عۆده‌ی نۆزگانه‌کانی خودمختاریه‌ تا هێزی لیوشاوه‌ به‌ له‌به‌ر چاوه‌گرتنی خالی ۳ی نه‌و که لاله‌ رێک بخا و په‌روهرده بکا.

۵- کاروباری سیاسه‌تی دهرده‌ و پێوه‌ندییه‌کان، نه‌مینییه‌تی سه‌رانسه‌ری کۆمار و دیفاعی گشتی که (به‌رتیه‌ له‌ پاراستنی سنوره‌کان، پاراستنی ته‌واوینییه‌تی نه‌رزی ئێران و یه‌کیه‌تی کۆمار) له‌ سه‌لاحیه‌تی ددوله‌تی ناوه‌ندی دایه‌، نه‌رته‌ش له‌ ناوچه‌ی خودمختاری کوردستانیش وه‌ک شوێنه‌کانی دیکه‌ی ئێران مافی ده‌ست تێوه‌ردانی له‌ کاروباری نه‌زمی نیتوختیدا نییه‌.

۶- کاروباری بازرگانیی دهرده‌ و گومرکات، دیاری کردنی ره‌وتی پوول و مالیی ولات، نه‌نجامی نه‌رکه‌کانی بانگی ناوه‌ندی، دیاری کردنی بوودجه‌ی گشتی و به‌رنامه‌کانی که گرینگیی تاییه‌تی و سه‌رانسه‌ریان هه‌یه‌ و یا پتووستییان به‌ سه‌رمایه‌ دانانی

گه‌وره هه‌یه، له سه‌لاحیه‌تی د‌ه‌وله‌تی نا‌وه‌ندی دایه.

بەرپ‌وه‌بردنی باقی کاره‌کانی نابووری ناوچه‌ی خودموختار له سه‌لاحیه‌تی نۆزگانه‌کانی خودموختاری دایه. به‌هره وەرگرتن له سه‌رچاوه سروشتیه‌یه‌کان و سامانی گشتیی ولات که گرینگیه‌کی تایه‌تی و سه‌رانسه‌رییان هه‌یه، له نیختیاری د‌ه‌وله‌تی نا‌وه‌ندی دایه تا به سوودی هه‌موو خه‌لکی نێران که‌لکیان لێ وەرگرت. له ناوچه‌ی خودموختاردا نۆزگانه‌کانی خودموختاری بۆ مه‌به‌ستی سه‌رده‌وه هاوکاریی حکومه‌تی نا‌وه‌ندی بکهن.

۷- زمانی کوردی، زمانی رسمیی خ‌وێندن و نووسینه له هه‌موو ناوچه‌ی خودموختاردا، له هه‌موو ناوچه‌ی خودموختار و بۆ هه‌موو ده‌رجه‌یه‌ک خ‌وێندن به کوردی رسمیه‌تی ده‌بێ.

زمانی فارسی، له ناوچه‌ی خودموختاردا وه‌ک باقی ناوچه‌کانی نێران، زمانی ره‌سمیه و له قوتابخانه‌کان له‌گه‌ڵ زمانی کوردی ده‌خ‌وێند‌رێ. نامه نووسینی ناوچه‌ی خودموختار له‌گه‌ڵ نا‌وه‌ندی حکومه‌ت و باقی ناوچه‌کانی دیکه‌ی نێران، هه‌روه‌ها له‌گه‌ڵ نێداره‌کانی سه‌ر به حکومه‌تی نا‌وه‌ندی له ناوچه‌ی خودموختاردا به زمانی فارسی ده‌بێ. هه‌موو دانیه‌شتوانی غه‌یره کورد له کوردستانی خودموختاردا مافی نه‌وه‌یان هه‌یه، په‌رده‌پێدانی فهره‌نگ و خ‌وێندن به زمانی خ‌وێنایان هه‌بێ.

۸- هه‌موو ماف و نازدیه‌یه‌کان له نیعلامیه‌ی جیهانی مافی مرۆڤ و په‌یماننامه‌کانی نێونه‌ته‌وه‌ییدا باسیان لێکراوه، وه‌ک نازادیی بیروپا، نازادی به‌یان، نازادی چاپه‌مه‌نی، نازادی یتکهاتن و یتکه‌وشانی حیزب و رێکخ‌راوی سیاسی، یه‌کیه‌تی شووراکانی کرێکاری، جووتیاری و سینفی، نه‌نج‌ومه‌نه دیوکراتیکه‌کان، نازادی هه‌ل‌بژاردنی کار، جێگای دانیه‌شتن، نازادی نایینی له کوردستانی خودموختار دا وه‌ک باقی ش‌وێنه‌کانی دیکه‌ی نێران ده‌سته‌به‌ر ده‌ک‌رێ.

هه‌موو دانیه‌شتوانی کوردستان، ژن و پیاو، هه‌روه‌ک هه‌موو دانیه‌شتوانی باقی جێگا‌کانی نێران دوور له هه‌ر چه‌شنه جیاوازیه‌کی جینسی، قه‌ومی، نژادی، مه‌زه‌به‌یی به ش‌یوه‌یه‌کی یه‌کسان له مافی کۆمه‌لایه‌تی، نابووری، سیاسی و فهره‌نگی که‌ل‌ک وهرده‌گرن.

۹- ش‌یوه‌ی قه‌زایی کۆمار یه‌که و له ناوچه‌ی خودموختار دادگا‌کان به پیتی یاسای کۆمار و هه‌روه‌ها یاسا‌کانی په‌سند‌کراوی شوورای به‌رزی کوردستان دادی خه‌ل‌ک ده‌پرسن.

هیزه‌کانی پارێزەری ناسایش له کوردستانی خودموختاردا، وەک هیزه‌کانی باقی شۆته‌کانی دیکە و لات وەک نەفسەری داد بە حیساب دێن و دەبنی حوکم و فەرمان و بێرەدەکانی مەحکەمەیی و بێرەسانی قەزایی بەپێوە بەرن.

۱- نۆزگانه‌کانی خودموختاری دەبنی خۆ له‌و کاروبارانە هەڵنەقوریتێن که له‌ سه‌لاحیه‌تی دیاری گراوی دۆله‌تی ناوه‌ندی دایه، هه‌روه‌ها ده‌بنی بۆ به‌پێوه‌بردنی نەرکه‌کانیان له‌ ناوچه‌ هاوکاریشیان بکه‌ن. هه‌ر به‌م شێوه‌ نۆزگانه‌کانی ناوه‌ندی ده‌بنی له‌ ده‌ست تێوه‌ردانی کاروباری تایبه‌تی ناوچه‌ی خودموختار خۆ بپارێزن و بۆ باشتر به‌پێوه‌بردنی نەرکی نۆزگانه‌کانی ناوچه‌ی خودموختار هاوکاریان بکه‌ن.

۱- نەرکی سه‌رشارانی دۆله‌تی ناوه‌ندییه، بۆ باشتر به‌پێوه‌بردنی نەرکی خۆی له‌سه‌ر بنه‌رته‌ی دابین بوونی هه‌رچه‌ی زووتری پێشش‌ه‌رفت و به‌ره‌و پێش‌ه‌بردنی ناوچه‌ دوامه‌تووه‌کان، له‌ داهاشی گشتی به‌شێکی زیاتر به‌ مه‌به‌ستی قه‌رمبوو کردنه‌ودی پاش که‌وتوویی ناوچه‌که‌بۆ خودموختاری کوردستانیش ته‌رخان بکا.

۱- خه‌لکی ناوچه‌ی خودموختاری کوردستانیش وەک باقی هاوনিشتهمانانی خۆیان له‌ سه‌رانسه‌ری نێران، له‌ رێگه‌ی قانونییه‌وه‌ بێ هیچ فەر‌ق و جیاوازییه‌ک له‌ به‌پێوه‌بردنی کاروباری و لات‌دا به‌شار ده‌بن.

نۆ که‌لاله‌ له‌ سه‌ره‌تایه‌ک و ۱۲ ماده‌دا له‌ رێکه‌وتی ۱۷ی خه‌مه‌ڵه‌ودی ۱۳۶۲ به‌ تێکه‌رای ده‌نگ له‌ شوورا په‌سند کرا. (۱)

به‌ریرسی شوورا، مەسعوود رەجەموی

له‌ راپۆرت بۆ کۆنگره‌ی ۱۶ له‌سه‌ر نا‌لترناتیو ده‌لی:

«زیندوو کردنه‌ودی پاشایه‌تی مانای له‌ ده‌ست دانی سه‌ربه‌خۆیی نێرانه.

له‌ بێرنا‌مه‌که‌ی کۆنگره‌ی شمش‌دا هاتوه‌:

«کۆنگره‌ی شهم‌ه‌م له‌سه‌ر نه‌م به‌روایه‌ پێی داگرت که‌ هێزی یه‌که‌گرتووی کۆمه‌لانی خه‌لک ده‌توانی و ده‌بنی رێتی کۆنه‌به‌رستی ناخونده‌ی سه‌ره‌ونخوون بکا و له‌ جیگای نه‌و رێتییه‌کی دیوکراتیی نه‌وتۆ دا‌به‌زیتێن که‌ مافه‌کانی سیاسی، نا‌ه‌ووری و کۆمه‌لایه‌تییه‌ی چین و توێژه‌ که‌لییه‌کان و مافی نه‌توایه‌تییه‌ی که‌لانی سته‌م لێکراوی نێران دابین بکا. کۆنگره‌

(۱) له‌ کتیی راپۆرتی به‌ریرسی شوورا به‌ خه‌لکی نێران، لاپه‌ره‌ ۴۴۴ و هه‌رگه‌یه‌راوه‌ و هه‌رگه‌یه‌راوه‌ته‌ سه‌ر کوردی.

داوای له رتبه‌رایه‌تیی حیزب کرد که له داهاتودا بۆ گرتدانی خهباتی خه‌لکی کوردستان له‌گه‌ل خهباتی نازادیه‌خو‌زان‌ه‌ی هه‌موو گه‌لانی ئێران پتر له پیشوو تیی‌کۆشن.

هه‌روه‌ها کۆنگره‌ی شه‌شم به‌ راگه‌باندنی پشتیوانیی خۆی له‌ شوورای نیشتمانیی به‌رگری وه‌ک تهنیا نالترناتیوی دیوکراتی، هیوای دهریری که‌ شوورا بۆ یه‌ک‌گرتنی ریزه‌کانی گه‌لانی ئێران دژ به‌ رژییمی خومه‌ینی هه‌نگاوێ کاریه‌گری دیکه‌ش هه‌ل‌نیه‌تیه‌وه‌ و به‌ نیشاندانی نیوه‌ڕۆکی تایبه‌تی وه‌ک کۆگای هه‌یزه‌ نازادیه‌خو‌ازه‌ راسته‌قینه‌ و رهمنه‌کانی ئێران، باقی نه‌و هه‌یزه‌ نیشتمانپه‌روه‌رانه‌ش که‌ تا ئیستا له‌ دهرودی شوورا هاوه‌نه‌وه‌ بۆ لای خۆی راکیشی...

کۆنگره‌ی په‌سندکرانی گه‌ل‌اله‌ی خودموختاری له‌ لایهن شوورای نیشتمانیی به‌رگریه‌وه‌ به‌ سه‌رکه‌وتنیکی سیاسیی بۆ شوورا داده‌نی و نه‌و گه‌ل‌اله‌یه‌ به‌ نمونه‌یه‌کی باش بۆ چاره‌سه‌ری مه‌سه‌له‌ی میلیلی که‌ یه‌ک‌تیک له‌ گه‌یروگرفته‌ نه‌ساسیه‌یه‌کانی جوولانه‌وه‌ی شۆڕشگه‌یری گه‌لانی ئێران، ده‌زان. په‌سندکرانی گه‌ل‌اله‌ی خودموختاری، له‌ راستیدا به‌ دسه‌ک‌ه‌وتی خه‌باتی له‌مه‌یژینه‌ و خۆتیاویی گه‌لی کورد ده‌م‌ی‌دری.

کۆنگره‌ له‌سه‌ر نه‌وه‌ نه‌زه‌ری دا که‌ حیزبی دیوکرات به‌ مافی خۆی ده‌زانی له‌ پێت‌او پیا‌ده‌کردنی به‌رنامه‌ی تایبه‌تی خۆی بۆ خودموختاری، خهباتی خۆی هه‌روا درێژه‌ بدا، هه‌روه‌ها دهریرینی نه‌م به‌روایه‌شی به‌ پێوست زانی که‌ حیزبی دیوکرات و خه‌لکی کوردستان به‌رامبه‌ر به‌و شتانه‌ی له‌ ده‌ورو به‌ری گه‌ل‌اله‌ی خودموختاریدا له‌ لایهن هه‌ندیک له‌ نه‌ندامانی شووراوه‌ بلاوکه‌راوه‌ته‌وه‌ به‌ هه‌یج جو‌ز خو‌یان به‌ متعه‌د نازان.

کۆنگره‌ی شه‌شم پاش لێکۆلینه‌وه‌ له‌ نامیلکه‌ی کورته‌ باس‌تیک له‌سه‌ر سۆسیالیزم که‌ بۆ وه‌لام دانه‌وه‌ به‌ ۳ په‌رسیاری گرینگ: بۆچی سۆسیالیزم به‌ ناما‌نجی دوا‌ڕۆژی خو‌مان ده‌زانین؟ به‌ مه‌به‌ستی دامه‌زراندنی چ کۆمه‌لێکی سوسیا‌لیستی خه‌بات ده‌که‌ین؟ و پێ‌وه‌ندی نیه‌ له‌گه‌ل ولاتانی سوسیا‌لیستی له‌سه‌ر بناغه‌ی چ نه‌س‌لیک ده‌بی دا‌به‌زری؟ ناماده‌ گرهبو. له‌سه‌ر نه‌وسو‌لی گشتیی نیوه‌ڕۆکی نه‌م نامیلکه‌یه‌ به‌ تایبه‌تی هه‌ول‌دان بۆ دامه‌زراندنی کۆمه‌لێکی دیوکراتیکی سۆسیا‌لیستی پێی دا‌گرت و له‌ به‌رنامه‌دا جێگه‌ی کۆمه‌لێکی سۆسیا‌لیستی گرت‌ه‌وه‌.

کۆنگره‌ی شه‌شم به‌ سه‌رنج دان به‌وه‌ی که‌ حیزبی دیوکرات و سازمانی مو‌جاهیدین هه‌رکام خاوه‌نی را‌برد‌وو و تایبه‌ته‌ندبی خو‌یان، پێی له‌سه‌ر یه‌ک‌سان بوونی نه‌زه‌ری

همردو و رتيكخراو له سمر مه سائيلى نه ساسيى ولات وهك پتيويستي رووخاندنى رتيژيم، شيوه سهرهكيبى خهبات بۆ گه يشتن بهم نامانجه، هينانه سركارى رتيژيكي ديوكراتيك، داين كردنى نازاديبه ديوكراتيبه كان له ولات و مافى خودموختارى بۆ كوردستان و زۆر شتى ديكه، داگرت و داواى كرد كه ههروهك رابردو به هاوكارى و نياز پاكي ههردولا، نهو مهسلانهى جياوازي بيروپروايان له سهر ههيه، جتيهجت بكرين.

لهم كۆنگردها نهندانانى كۆميتهى ناوهندي به پتي دهنگى وهرگيراو به شيوه خوارهوه ههليژدراو:

حهسهن رهستگار، دوكتور قاسملوو، جهليل گاداني، تاهير عهليار، هاشم كهري، دوكتور سادق شهرفهكمندي، مستهفا هيجري، ماموستا عبدالله حهسهن زاده، حهسهن شهرفي، مستهفا شلماشي، هومايون نهردلان، حوسيتن مهدهني، فهتاح كاويان، حهسهن شيوه سهلي، عهلي كاشف پوور، دوكتور خهليقي، سرگورد عهليار، رهحيم محهمه زاده، شاپوور فيروزي، بابا عهلي ميهر پهروور، غهفوور ههمزهبي، نهبي قادري، حهكيم رهزالي، جيهانگير نيسماعيل زاده، عبدالله بههرامي.

جنگرهكانيش برتي بوون له : نهويهكر راو، محهمه نهمين مهجيديان، موراو قادري، چهكو (رهحمان رهحيمي)، جهعفر حاميدي، سديق فرهوخيان، فهتاح عهبدولي.

له يه كهه پليژمي دواي كۆنگردها دوكتور قاسملوو به سكرتيري حيزب ههليژدراوه له كۆيونهوهي دووههمدا دوكتور سادق وهك جنگري سكرتير، ماموستا عبدالله حهسهن زاده، هاشم كهري، جهليل گاداني، حهسهن شهرفي و حهسهن رهستگار بوونه نهندانى دهفتمري سياسي و بهررسايه تيبه كهيان بهم شيوهيه بوو: دوكتور سادق بهرپرسی كۆميسيوني تهليلغات، جهليل گاداني نوينه له دهروهي ولات كه پيش كۆنگره بهپاري له سهر درابوو، دواي گه رانموه له نورووپا بوو بهر بهرپرسی كۆميسيوني بازدهسي كه له كۆنگردها قهراري دامه زانموه درابوو، حهسهن شهرفي بهرپرسی دهبيرخانه، حهسهن رهستگار بهرپرسی تشكيلات.

لهم پليژمهدا نهو كه سانهش وهك موشاوير ههليژدراو: سهنتار مامه دي، ماموستا كۆزان، سديق باباني، عبدالله عيزهت پوور.

له پليژمهدا بهپار له سهر هينديك نالوگو له سازماندهيي تهشكلاتي و پيشمهركه درا، دواي پليژم ناوچهي تتيكۆشاني دهفتمري سياسي ژمارهيهكي ناوهندي كوردستان و

باکورر بوونه دوو ناوهدندی سپی سەنگ و ناگری، بەشی یەکمەم کاک حوسین مەدەنی و بەشی دووهم کاک عەلی کاشف پوریان لێ بوو بە بەرپرس.

لە رێکەوتی ۱۳۶۱/۱۲/۲۰ بە پیتی راگەیەندراوی ددفتەری سیاسی دەوردی دووهمی هەلیژاردنی مەجلیسی شوورا کە بە پێچهوانەی قانونی نەسası ناوی لێ گۆرابوو و کردبوایانە مەجلیسی شوورای نەساسی، تەحریم کراو بە خەلک گوترا نەگەر ناچار بوون بچنە سەر سندوقەکان، لە جیاتی ناوی نوێتر ددنگ بدن بە خودمختاری. دواوەش بە کردووە هەلیژاردن کە لە مانگی بانەمەردا بەرپێوەچوو، لە لایەن خەلکەووە تەحریم کراو لە زۆر شوێن سندوقەکان لە پادگان نەچوونەدەر و لەوێش دا بۆ نمونە لە پادگانی سەردەشت ۱۶۰۰ ددنگ بە خودمختاری درابوو، لە بانە تەواوی سندوقەکان لە لایەن پێشمەرگەووە ددستیان بەسەردا گیرا.

چالاکیی پێشمەرگە نە لەم پێوەندییەدا، بەلکو بە شێوەیەکی شتیلگیر بە درێژایی سال و لەزۆریی هەرە زۆری ناوچەکان درێژە هەبوو و زەبری گورچووێر لە دوزمن وەشتندرا و نەوش چەند نمونە لە عەمەلیاتەکانی سالی ۱۳۶۲:

رەجەت

۱۳۶۲/۹/۵ سێ قافلە لە هێزەکانی دوزمن لە کاتی گەڕانەوێان لە گوندەکانی سیسێر و نستان، لە نزیک گەردەنە زەمیزان ددکەوونە نێو کەمینی هێزی پێشمەرگەیی حیزب و دواي ۷ سەعات شەری سەخت نزیک بە ۱۵۰ کەس لە ئەفرادی دوزمن ددکوژرێن، یان بریندار ددبن. کەلاکی ۵۰ کەسیان لە مەیدانی شەردا بەجێ ددەمینن کە ۲۷ کەسیان بۆ پێشمەرگەکان شناسایی ددکێرن. لەو چالاکییە دلێرانەیدا چەک و چۆل و کەل و پەلێکی زۆری نیزامی ددکوویتە ددستی پێشمەرگەکان.

پاڤه

۱۳۶۲/۶/۳۱ هێزێکی دوزمن لە نزیک پایگای گاکر ددکوویتە نێو کەمینی پێشمەرگەکانی هێزی شەهیدانی وێردی و لە ناکامدا نەو هێزە لێک بلاو ددکێرن. سەرەجەم زیاتر لە ۷۰ کەس لە ئەفرادی دوزمن ددکوژرێن کە کەلاکی ۳۰ کەسیان تا کۆتایی شەڕ، لە دەست پێشمەرگەدا بوو. لەو شەردا ۱۴ کەسیش بە دیل ددگیرێن. هەروەها چەک و چۆل و کەل و پەلێکی زۆر لەگەڵ چەند ددزگا ماشین ددکوویتە ژێر دەستی پێشمەرگەکان.

دیواندەر

۱۳۶۲/۶/۸ هیزه‌کانی ریزیم له شاری بیجار و شارۆچکەی تکالووچه‌را ناوچه‌ی زرگار کراوه‌کانی دورویم دده‌نه‌ به‌ پهلما‌ری خۆیان، پیشمه‌رگه‌کانی حیزب به‌ریمرچی په‌لاماره‌که‌ دده‌نه‌وه و دوا‌ی شه‌ریکی توند، نزیک به ۱۰۰ کەس له‌ نه‌فرا‌دی دوژمن ده‌کوژێ و چه‌ندین ده‌زگا ماشین له‌ به‌ریک بلا‌و ده‌کری‌ن. له‌و شه‌ره‌دا ۴ تیکۆشه‌ری حیزب شه‌هید ده‌بن.

هیزی شه‌هید هه‌زار

۱۳۶۲/۸/۱۵ پیشمه‌رگه‌کانی هیزی شه‌هید هه‌زار و هیزی مو‌عینی له‌ ناوچه‌ی نالانی سه‌رده‌شت، له‌ په‌لاماریکی قارمه‌انانه‌دا توانیان به‌شیک‌ی زۆر له‌ مۆلگه‌ی نۆزی ده‌ست به‌ سه‌ردا بگرن و عه‌مباری ته‌قه‌مه‌نی نه‌و مۆلگه‌یه‌ش ناگر تێبه‌ر ده‌دن. له‌و شه‌ره‌دا لانی کەم ۱۵۰ کەس له‌ نه‌فرا‌دی دوژمن ده‌کوژێ‌ن و چه‌ک و چۆلێکی به‌رچا‌ویش ده‌که‌وتیه‌ ده‌ستی پیشمه‌رگه‌کان. له‌و چالاکییه‌دا ۵ پیشمه‌رگه‌ی حیزب شه‌هید ده‌بن.

هه‌ولمان

۱۳۶۲/۱۲/۱۳ هیزیکی زۆری دوژمن په‌لاماری شاری نه‌وسوود ده‌دا که‌ له‌گه‌ل به‌ره‌نگاری پیشمه‌رگه‌کانی هیزی شاه‌ز رووبه‌روو ده‌یت. نه‌و هیزی دوژمن دوا‌ی نه‌وی لانی کەم ۵۰ کەسی لێ ده‌کوژێ، ناچار به‌ پاشه‌کشه‌ ده‌کری‌ن. له‌و شه‌ره‌دا هیزی پیشمه‌رگه‌ی حیزب ده‌سته‌که‌وتی به‌رچا‌وی هه‌بووه‌.

شنۆ

۱۳۶۲/۷/۷ دوو ده‌زگا ماشینی دوژمن له‌ نیوان بایزاوی و شاه‌ولتی ده‌کمو‌نه‌ نیو کەمینی پیشمه‌رگه‌کانی هیزی سمکۆ، له‌ ناکامی ته‌قه و لێکه‌دانیکدا هه‌ردوو ماشینه‌که خراپ ده‌کری‌ن و ۱۹ کەس له‌ سه‌رنیشه‌کانیان ده‌کوژێ‌ن. هاوکات له‌گه‌ل نه‌و چالاکییه‌، ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ له‌ پیشمه‌رگه‌کان له‌ په‌لاماریکی دلێرانه‌دا مۆلگه‌ی دوژمن له‌ گوندی شاه‌ولتی، ده‌ست به‌ سه‌ردا ده‌گرن. له‌و په‌لاماره‌دا هه‌موو نه‌فرا‌دی دوژمن جێگیر له‌و مۆلگه‌دا یان کوژران یان بریندار بوون. که‌لاکی ۳۵ کەس له‌ مه‌یدانی شه‌ره‌دا ده‌کمو‌ی و

۱۴ کمیش به دیل دهگیرین، تمواوی کهل و پهل و چهلک و چۆلی نمو مؤلگهیه و هی ناو دوو ماشینهکه، ددکمویتته دست هتیزی پیتشمه رگه.

چهند رۆژی بۆ نورۆژ مابوو، جهلیل گادانی چوو بۆ بهغدا که لهوێده بجیتته فهوانسه. نامهیهکی سمرناوالهی دوکتۆز قاسملوی پت بوو بۆ مهسعود رهجموی، دوکتۆز زۆری تمکید کردبوو که بهیخوینیتتموه، دوایه پیدا به کاک مسعود رهجموی، له نامهکهدا لهسمر تهوسییهی پلینۆم نووسیبووی تهکلیفی نیتمه لهگهڵ بهنی سهر روون کهوه، نمو که خودموختاری به بالکانیزاسیون داددنی وا دیاره باوهزی به شوورا و بریارهکانی نییه.

له پاریس را هاوپیانی بهریرسی حیزبی و بهشار له کۆبوونهوهکانی شوورادا تالیفونیان کردبوو بۆ بهغدا، لهگهڵ جهلیل گادانی قسهیان کردبوو، گوتیویان شوورا هاتۆته سهر نمو باوهزی بهنی سهر له شوورا وهلا بنی، لهسهر نه زهری حیزب راوستان.^(*) نهگهر ویتۆی نهکا و موافقی وهلاتانی پت، تمواوه، نیتمهش وهک بهریرسانی پاریس موافقین. جهلیل گادانی به ههولین هۆی مومکین لهسهر نعم مهسه له پتوهندی به هاوپیانی دهفتهری سیاسیهوه دهگرئ و داواوی وهلام و نه زهری نموان دهکا، بهداخهوه یا ساغ نابنهوه، یا تا دوو سن رۆژش وهلام نادهنهوه. شووراش مهحتلهی وهلام دهبن و هاوپیانی پاریش لیکدا لیکدا تهلیفون دهکهن. سهری چوار رۆژده ههر وهلام نای، جهلیل گادانی پتییان دهلی نیتسا که ههموو خه لکی کوردستان له بووغان لهگهڵ بهنی سهر نارازین و له شووراش وه زع ناوایه و له پلینۆمیشدا وهک کۆمیتتهی ناوهندی له قسه و نووسینهکانی بهنی سهر ناراحت و نارازی بوون، به بهریرسایهتیی خۆم وهک نوینهری حیزب له دهروهی ولات موافقی نیخراجی بهنی سهر له شوورام و برۆن رابگهیمهن و بۆ خۆشم بۆ شهوی نورۆژ ددگه مه لاتان.

بهنی سهر له بهر نهوهی نمو کات کهچهکهی که ههر خیزانی ناغای رهجموی بوو، به پیتی بهیانیهیهکی موخته رهمانه که له ریکموتی ۱۴/۱/۱۳۶۳ له لایهن شوورای نیشتمانی بهرگرییهوه درچوو، له شوورا وهلا نرا.

له مانگی جۆزهردانی ۱۳۶۳دا له سهر پیتشنیاری حیزبی نیتمه به شوورای نیشتمانی بهرگری رۆژی ۲۸ی مانگی مای بهرامبه ر ۷ی جۆزهردان به رۆژی «ریزگرتن له بهرگری کوردستان» دیاری کرا.

(*) نمو نامه ی دوکتۆز جارئ ههر لای من مابوو که بهغدا مابوومهوه بهرهو پاریس رینه کموتهبووه.

نعم سالیس بهم بۆنموه بهرنامه له پاریس به پهیامی بهرپرسی شوورای نیشتمانیی بهرگری و پهیامی جهلیل گادانی نوێنه‌ری حیزب دمستی پێک‌کرد و دوایه‌ش له زۆربه‌ی ولاته‌کانی ئوروپا به بهشداریی نوێنه‌رانی شوورا و حیزب که له بمشی هه‌ره زۆریان جهلیل گادانی به‌شدار بوو، نعم رێ و ره‌سمه به‌پێوه چوو.

به دوا‌ی وه‌لانیی به‌نی سهدر له شوورا، رۆژیک کاک مه‌سه‌وود ده‌جموی له‌گه‌ڵ یه‌ک دوو نه‌فهر له نه‌ندامانی هه‌یه‌ته‌تی ئیجرائی، نوێنه‌ری حیزب جهلیل گادانی بۆ ده‌فته‌ری شوورا بانگ ده‌که‌ن و وێ ده‌جوو شتیکیان بیستی. ده‌لێن: «نه‌وه به‌نی سهدر له شوورادا نه‌ما، نه‌گه‌ر به‌راستی حیزب نه‌یه‌تیکی وای هه‌یه له شوورادا نه‌می‌تی، ئێمه هه‌یج موشکیله‌یه‌که‌مان نییه‌ با زووتر ئیقدام بکا و ره‌نگه له‌و حااله‌مه‌شدا به‌توانین به‌راسته‌تی له‌گه‌ڵ حیزبی دیوکرات به‌ره‌ ته‌شکیل به‌دین. نه‌گه‌ر به‌راستی‌ش له‌گه‌ڵمان ده‌می‌نیتموه هه‌م ده‌که‌ین».

جهلیل گادانی وه‌لام ده‌داته‌وه و ده‌لێ: «به‌راستی نمو پرسیارده‌م پێ سه‌یره! ئاخ‌ر ئێمه هه‌ر یه‌ک دوو مانگ پێش له‌ کۆنگره‌دا ته‌نکی‌دمان له‌سه‌ر مانموه له شوورادا وه‌ک ته‌نیا نا‌له‌تراتیوی دیوکراتیک کردوه، له‌ گه‌ڵه‌ی پێشنیاری خودم‌وختاریی کوردستانی ئێوه به‌گه‌رمی پێشوازی کراوه، نامه‌ی دوکتۆر قاسملووشم له‌سه‌ر به‌نی سهدر بۆ هه‌تا‌ون و نه‌وه‌ش روونه که هه‌موو نه‌ندامانی شوورا له‌و نا‌ره‌حه‌ت بوون، جا ئێستا که نه‌و‌ش لێره نه‌ماوه، چ ده‌لیلیک هه‌یه که ئێمه بمانوێ له شوورا به‌جینه ده‌ر؟

وه‌زعی شوورا به‌ رۆیشتی به‌نی سهدر رێک‌و‌پێک تر ببوو، هه‌موو نه‌ندامانی شوورا زۆر به‌ جێد‌دی تێده‌کو‌شان و کاره‌کان باش‌تر ده‌چوونه پێش، نه‌ته‌نیا له شوورادا نوێنه‌ری حیزب و هه‌تی‌ک جار هه‌یه‌ته‌تی به‌شدار له‌ کۆبوونه‌وه‌کاندا زۆر جێد‌دی بوون و له‌سه‌ر پێشنیاری نه‌وان ژن بۆ به‌شداری له‌ جه‌لمه‌سات بانگ کران، شوورا هاته‌ سه‌ر نه‌و با‌وه‌ره له هه‌ولی دانانی رادیۆ له‌ به‌غدادا بن، گۆفاری شووراش هه‌ر به‌ نێس‌راری ها‌وپ‌تیانی حیزبی زووتر وه‌پێ که‌وت و بلا‌وبوو‌ده.

به‌ گه‌شتی له ئوروپا تێک‌و‌شانی حیزبی زۆر جێد‌دی تر بوو، وه‌زعی کۆمیه‌ته‌کان بوو‌ژانه‌وه و هه‌ولێکی دیپلۆماسی زۆر زیاتر له‌ جار‌ان درا.

به‌داخه‌وه له به‌هار و هاوینی ۱۳۶۳دا له‌ نا‌کامی هه‌ترشی توند‌وتیژی دو‌ژمن ها‌وپ‌تی زۆر به‌ نرخی وه‌ک عب‌دالله به‌ه‌رامی، نه‌ندامی کۆمیه‌ته‌ی نا‌وه‌ندی، ره‌حمان سو‌فی زاده،

به‌رپرسی کۆمیتە‌ی شارستانی رەبەت، فەقێ عەولا فەرماندە‌ی لیۆ‌ە‌ش‌ا‌و‌ە‌ی هێزی زم‌ب‌ر‌ان، حوسێن شە‌مامی، محە‌مە‌د نە‌م‌ین بارام میرزا ناسراو بە‌ چ‌ر‌چ‌ە فەرماندە‌ی هێزی بە‌یان و چە‌ند‌ین کادر و پێش‌مەرگە شە‌هید بوون.

لە‌ رۆژی ١٥‌ی جۆ‌زە‌رداندا فرۆ‌کە‌کانی عێراق شاری بانە‌ بۆ‌مباران دە‌ک‌م‌ن و دە‌یان مال وێ‌ران و سە‌دان کە‌س دە‌کوژن. دە‌ف‌تە‌ری سیاسی بە‌ دە‌ر‌ک‌ردنی بە‌یان‌بە‌یە‌ک وێ‌ری مە‌ح‌کوم کردنی نە‌م‌ کارە‌ دژی ئێ‌نس‌انییە‌، کە‌سە‌ری خۆی دە‌رب‌ری و سەر‌ە‌خۆشیی لە‌ خە‌ل‌کی کوردستان بە‌ گشتی و بانە‌ و بنە‌مالە‌ی شە‌هیدە‌کان بە‌ تاییە‌تی کرد.

لە‌ رۆژە‌کانی ١٧، ١٨ و ١٩‌ی پووش‌پەر کۆ‌نفرانسیک بە‌ بە‌شداری حیزبە‌ سیاسییە‌کان، وە‌ک حیزبە‌ کۆ‌مونیستە‌کانی زۆ‌ری و لاتانی سۆ‌سیالیستی، حیزبە‌ کۆ‌مونیستە‌کانی لاتانی رۆژ‌نا‌وا، حیزبە‌ سۆ‌سیالیستە‌کان، سە‌ندیکا کرێ‌کارییە‌کان، یە‌کیە‌تیە‌کانی رۆژ‌نامە‌ نووسی و یە‌کیە‌تیە‌کانی ژ‌نان و نۆ‌تە‌رانی جوولانە‌ وە‌کانی رزگارخ‌وازی لە‌ ٥‌ قارە‌ی جیه‌ان، لە‌ شاری بە‌غدا پێ‌کهات. مە‌بە‌ست لە‌ پێ‌کهاتتی نە‌م‌ کۆ‌نفرانسە‌ لی‌کۆ‌لینە‌و‌ی شوێ‌نە‌وار و زیان و زە‌ردە‌ری شە‌ری ئێ‌ران و عێراق، لە‌سەر ناشتی و هێمنی جیه‌ان بوو. دە‌ستە‌ی نۆ‌تە‌رایە‌تی حیزبی بریتی بوون لە‌ مامۆستا عە‌بدالله حە‌سە‌ن زاده و کاک فە‌تاح کاویان کە‌ بە‌شدارییان کردووە‌ و پە‌یامی تاییە‌تی خۆیان هە‌بووە‌ کە‌ پێ‌ش‌وازیە‌کی گە‌رمی لی‌کراوە‌.

لە‌ پلینۆ‌می دوو‌هە‌می کۆ‌میتە‌ی ناو‌ە‌ندی هە‌ل‌بێ‌ترای کۆ‌نگرە‌ی شە‌ش کە‌ لە‌ ١٥ تا ٢٤‌ی گە‌لاوێژی ١٣٦٣ گێ‌راوە‌، ب‌ر‌یار دراوە‌ رۆژی ٢٦‌ی سەر‌ما‌وە‌ز بە‌ رۆژی پێ‌ش‌مەرگە‌ دیاری ب‌ک‌رێ‌ بۆ‌ نە‌و‌ی دەر‌فە‌تیک یێ‌ کە‌ هە‌موو سالتی لە‌و رۆژە‌دا کۆ‌مە‌لانی خە‌ل‌کی کوردستان نە‌مە‌ گ‌دا‌ری خۆیان بە‌رام‌بەر بە‌ فیداکاریی پێ‌ش‌مەرگە‌ دە‌رب‌رن. هەر لە‌ ٢٦‌ی سەر‌ما‌وە‌زی نە‌و س‌ال‌ە‌وە‌ کە‌ بە‌ شکۆ‌یە‌کی تە‌وا‌و و بە‌شداریی نۆ‌تە‌رانی زۆ‌ریە‌ی هێ‌زە‌کانی ئێ‌رانی و کوردستانی بە‌پێ‌د‌چ‌وو، تا ئێ‌ستاش هە‌موو سالتی لە‌م رۆژە‌دا رێ‌ز لە‌ پێ‌ش‌مەرگە‌ و فیداکاریە‌کانی دە‌گ‌یرێ‌.

هەر لە‌ مانگی گە‌لاوێژی ١٣٦٣‌دا بوو کە‌ رێژیم لە‌سەر گوندە‌کانی ناو‌چە‌ی نا‌لان، گە‌ورک و سوت‌نا‌یە‌تی سەر بە‌ کۆ‌میتە‌ی شارستانی سەر‌دە‌شتی کردبوو کە‌ کۆ‌چ ب‌ک‌م‌ن و شوێ‌نی باب و با‌پ‌یرانی خۆیان بە‌جێ‌ بێ‌ل‌ن و لە‌سەر خە‌رجی خۆیان بە‌رو شوێ‌نیکی ناداری دی‌کە‌ ب‌ه‌و‌ن.

لە‌سەر نە‌م‌ حوکمە‌ی رێژیم، دە‌ف‌تە‌ری سیاسی لە‌ رێ‌کە‌وتی ٣٠/٥/١٣٦٣ لە

بانگموازیکی رسمی بۆ بیرورای گشتی له کوردستان و ئێران و سهرانسهری جیهان رایگهیاند که واکوماری کۆنه پهرستی خومهینی خهبریکه ۵۶۳ بنهمالهی دانیشتوی ۶۶ ناوایی که سهرجم ۹۵۵۲ نهفهرن، له سههما و سۆلی پاییزدا دهرهدهر بکا. به خوشییهوه به هۆی تیکۆشانی زۆری هاورپیشان له دهرهوه، له لایهن هیندیک کۆز و کۆمهلی نیونه تهوهیی به رێژیم راگهیاندرا نمو کاره نهکا. ههر نهوه بوو به هۆی بهرگری لهم راگواسته و لانی کم بۆ ماوهی چهند سال له شوینی خۆیان مانهوه.

له پلینۆمی مانگی که لاویژی ۱۳۶۳دا لهسهر مهسه لهکانی نیوخۆیی حیزب دوو باسی گرینگ کرابوو، یهکیان له پتوهندی لهگهڵ دهرکردنی بهشیک له کادر و پشهمه رگهکانی حیزب و «توجیه» کردنی نهم مهسه له، دووههم مهسه لهی وتووێژ لهگهڵ رێژیم و هینانه کۆپی نهم عیبارته «وتووێژیش خۆی شیوهیک له خهباته، دهتوانین لهم شیوه خهباتش به قازانجی جوولانهوه کهلک وهرگیرین، بۆیه نیشه نامادهین لهم مهیدانه شدا لهگهڵ رێژی خومهینی بهرهرهکانی بکهین و...».

هاورپیشان لهسهر وتووێژکه نهونده سهور بوون که دهلێن: «له رابردودا حیزب و گهلی کورد زیانیان لهوه دیتوه که نه یانتوانیوه وتووێژ به ریکۆیتکی و به شیوهیهکی نوسوولی به پتوه بهرن.

بۆ نهوهی شتی وای بۆ جارتیکی دیکه دوویات نهکریتهوه، بهیار دراوه که بهرپرسی وتووێژ تهنیا دهفتهری سیاسی بێ و هیچ کس له بهرپرسیانی حیزبی یان فههماندرانی پشهمه رگه هیچ جۆره وتووێژیک لهگهڵ نوێنه رانی رێژیم نهکمن و ههموو وتووێژیک حموالهی دهفتهری سیاسی بکهن، که بۆ نهم مه بهسته نهفرا دیان ههینه تی خاوهن سه لایهت دیاری دهکا.^(*)

نهمهش لهودرا سه رچاوهی دهگرت که نیشه سه ره پای نهوهی نه دماهی شووراین و به پیتی نوسوول قه رار له سه ره نهوه درابوو که پتیکه وه، وهک شورا رێژیم برووخینین و حکومه تیکی دیوکراتیک له رنگای نهم تهنیا نالترناتیوه دیوکراتیکه دا به زرینین، به لام وتووێژیکی ههله خه تینه ره بوو هیچی تیدا به سه نه بوو جگه له نا به وچوون. سه یرتر له وهش نهوه بوو که نهم وتووێژانه و نهم نهیدعایه ی حیزب به ههموو کس گوترا بوو، به لام به

(*) نهوهی روونه هیچ بهرپرسیکی نیزامی یا سیاسی به پتجه وانهی نهوهی له به یانیهی کۆمیتهی ناوه ندیدا باس کرابوو، پشترش مافی وتووێژی ره سمی نه بوو و یا ههر نه کراوه یا نه گهر کرابیش چوارچێوهی له لایهن دهفتهری سیاسیه وه بۆ دیاری کراوه.

نوێنه‌ری حیزب له پاریس له‌گه‌ڵ نه‌وه‌ش به‌ دايم ته‌ليفۆن همبوو، نه‌گوترا بوو.

دوايه‌ نه‌م قسه‌ و باسه‌ له‌ رۆژنامه‌ی ٩٩ی «كو‌ردستان» دا به‌ درێژي‌ بلاو بووه‌وه‌ و ده‌زعی حیزبی له‌ روانگی شورای نیشتمانیی به‌رگری به‌ره‌و خرابی برد و گه‌یشه‌ جی‌گایه‌ك كه‌ چهند مانگ دواتر له‌ شورا وه‌لا نراین.

له‌ مانگی رهنه‌ری ١٣٦٣ دا رۆژنامه‌ی «كو‌ردستان» به‌ شێوه‌یه‌کی به‌رینه‌تر له‌ هه‌موو كات و له‌ قه‌واره‌یه‌کی گه‌وره‌تر و دۆله‌مه‌ندتر له‌ ساڵه‌كانی پێش‌ه‌ودا به‌شداری جێژنی رۆژنامه‌ی «نومانیه‌» ی له‌ پاریس كرد و نه‌و به‌شدارییه‌ جگه‌ له‌ هه‌موو هێزه‌كانی نێرانی سه‌رئێجی زۆربه‌ی خا‌ریجیه‌ی كانی‌شی را‌كیشا. دۆستایه‌تیه‌یه‌کی زۆر گه‌رم له‌ گه‌ڵ به‌شێکی به‌رچاو له‌ نه‌حزاب كرایه‌وه‌. وه‌فدی حیزب به‌ سه‌رۆكایه‌تی جلیل گادانی له‌م دوو رۆژی مه‌راسیمه‌كه‌دا سه‌ردانی رسمي ١٤ وه‌فدی ولاته‌ پێشكه‌وتنه‌خوازه‌كانی كرد و له‌گه‌ڵ هه‌یه‌ته‌ی نوێنه‌رایه‌تییان دانیه‌شت و پێوه‌ندی حیزبیان به‌هێزتر كرد كه‌ بۆ دوا‌یه‌ش ته‌نسی‌ری باشی بوو.

ده‌فته‌ری سیاسی له‌ مانگی سه‌رما‌وه‌زی ١٣٦٣ بۆ یه‌كه‌م جار به‌ بۆنه‌ی ٢٦ی سه‌رما‌وه‌ز رۆژی پێشمه‌رگه‌ په‌یامیدا، وه‌ك له‌ پێشدا نیشاره‌ی پێكرا، به‌م بۆنه‌وه‌ رۆ و ره‌سمێکی به‌رین له‌ بنكه‌ی ده‌فته‌ری حیزب له‌ گوندی گه‌وره‌ دێی كو‌ردستانی گه‌رمیان به‌ به‌شداری زۆربه‌ی هێزه‌ كو‌ردستانی و نێرانییه‌كان به‌رپێوه‌ چوو، هه‌ركام له‌ هێزه‌كان و تێرای پیرۆزیایی له‌ حیزب بۆ دانانی رۆژێکی ناوا بۆ قه‌در زانین له‌ پێشمه‌رگه‌ هه‌ستی خا‌وته‌نی خۆیان ده‌رپێ. به‌م جو‌ره‌ ٢٦ی سه‌رما‌وه‌ز رۆژی پێشمه‌رگه‌ی كو‌ردستان جی‌گای خۆی له‌ هێژووی كو‌ردستان و خه‌باتی پر له‌ شانازی گه‌لی كو‌رددا كرده‌وه‌.

نه‌وه‌ش چهند چالاکیی به‌رچاوی پێشمه‌رگه‌ی حیزب له‌ ساڵی ١٣٦٣ دا:

دو‌مه‌:

١٣٦٣ / ٢ / ٢١ هێزه‌ دژی گه‌لییه‌كانی كۆماری نیه‌لامی هێرشێکی به‌ربلایان كرده‌ سه‌ر ناوچه‌ی گه‌لی به‌رده‌ره‌ش له‌ باكووری كو‌ردستان و له‌ ناكاسدا له‌ جه‌به‌یه‌ك به‌ درێژایی ٥٠ کیلومه‌تردا، پێشمه‌رگه‌كانی هێزه‌كانی شه‌هید نه‌حۆ- شه‌هید حاته‌م- شه‌هید سه‌رگه‌رد عه‌بباسی و هێزی به‌رگری میلی به‌ره‌نگاری هێشی دو‌ژمن بوون. له‌ شه‌پێکی ١٩ سه‌عاته‌دا زیاتر له‌ ١٥٠ كه‌س له‌ نه‌فرا‌دی دو‌ژمن كو‌ژران و ژماره‌یه‌کی زۆریش به‌رینه‌دار بوون. له‌و شه‌مه‌دا چه‌ك و چۆلیتیکی به‌رچاو كه‌وته‌ ده‌ست پێشمه‌رگه‌كانی حیزب. به‌داخه‌وه‌ له‌م شه‌مه‌ هه‌ماسی و خۆتیا‌ویه‌دا ٧ پێشمه‌رگه‌ی فیدا‌کاری هێزی شه‌هید نه‌حۆ و پێشمه‌رگه‌یه‌کی هێزی به‌رگری شه‌هید بوون.

مه‌اباد-ره‌بت- پیرانشار- سمرشاخان

۱۳۶۳/۵/۲۶ دوژمن هیتشیکى به‌ریلاو و وه‌حشیانه‌ی له چوار جمبهه له ژئیر ناگرى توندی تۆیخانه‌دا کرده سەر ناوچه‌کانی مه‌اباد- ره‌بت- پیرانشار و نه‌غمه‌، که پیتشمهرگه‌کانی هیتزه‌کانی شه‌هید پیتشمو، ناوارة، مینه‌شم و نه‌فشین زۆر نازایانه به‌ره‌نگاری دوژمن بوون. له پیرانشار دوژمن له ۱۶ لاهه په‌لاماریدا، له پیرمسمنان، ده‌روازه، پشتی کونه‌کیتچ، کانی سواران، پشتی کانی نۆبه‌تییان، زیندووی بناوان، گردشینان، هولمه‌مار، پت لیرییه، مه‌لا مه‌حموود، باسینه، چاکی چه‌قالان، تووژدلی، شیوه‌ره‌ز، به‌رده‌ زه‌رد، تیلکه‌ ره‌ش. له مه‌اباد له به‌ره‌کانی مه‌زرا، داغه، زتوه و سمرتان شهر گه‌رم بوو. له سمرشاخان له هه‌موو شویتیک شهر به توندی به‌رده‌وام بوو. له ناوچه‌ی ره‌بت له ۶ لاهه دوژمن هیتشیکى کرد: هه‌واری چوار به‌رده، برایم جه‌لال، چۆمه‌ل، پشتی کۆخی خله‌ی، سوورخوا و کیسه‌لان. لهو شهره‌ هه‌ماسی و که‌م وینه‌یه‌دا که ۴ رۆژی خایاند، له‌سەر یه‌ک لانی که‌م ۵۰۰ که‌س له هیتزه‌کانی دوژمن کوژران. به ده‌یان قه‌میزه تفه‌نگ که‌وته ده‌ست پیتشمهرگه‌کان. به داخموه لهو شهرانه‌دا ۶ تیکۆشه‌ری حیزبه‌که‌مان شه‌هید بوون که کاک ره‌حمان سۆفی زاده به‌ره‌رسی کۆمیته‌ی ره‌بت سمرقافله‌ی نه‌م پۆله شه‌هیده بوو.

نه‌و کات که له پاییزی ۱۳۶۳دا ریتی تۆرکیه‌ جم و جۆلیکی توندی به مه‌به‌ستی سه‌رکوت کردنی یزوتنه‌وه‌ی نازادیخوازی گه‌لی کورد ده‌ست پیکردبوو، ریه‌راهه‌تیی حیزب له تۆرگانی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی، رۆژنامه‌ی ژماره ۱۰۱ ی «کوردستان» زۆر به جیددی واقعییه‌ته‌کان دیتیت به‌ره‌چاو و ده‌نووستی:

«دیاره‌ له حکومه‌تی فاشیستی تۆرکیه‌ که به نزیکه‌ی ۱۲ ملیۆن کورده‌وه، هیتشتا به ره‌سمی نیقرار به وجودی «کورد» له تۆرکیه‌دا نا‌کا و کورده‌کان به «تۆرکی کیتی» ناو ده‌با و هه‌روه‌ها له ریتی کۆنه‌په‌رست و سه‌ره‌ده‌ی خومه‌ینی غه‌یری نه‌وه‌ش چاوه‌ڕوان نا‌کری.

حیزی نیتیه‌ هه‌ولی داوه ده‌خاله‌ت له کاروباری ولاتانی دراوسیدا نه‌کا، هه‌ر بۆیه‌ش ده‌خاله‌تی هه‌چ ولاتیکی دیکه‌ش له کاروباری نیخۆژی نێراندا قبوول نا‌کا و به هه‌موو توانا و هیتی خۆیه‌وه به‌رامبه‌ر به هه‌ر جۆره ده‌خاله‌تیکی نه‌وتو رادوبوستی».

نه‌وه‌ی جیگای داخ و که‌سه‌ر بوو و ده‌کری بلتین بوو به هۆی گه‌یانندی زیانیکی زۆر

به شورش و گهلی کورد، شهر له نیوان کۆمهله و حیزبدا بووکه بهم شتیه راگهیهندرا:

«پیش نیوهرۆی رۆژی بیست و پینجهمی خهزه‌لوه‌ری ۱۳۶۳ له لایهن کۆمیتهی حیزبی له هه‌ورامانه‌وه به ده‌ییرخانه‌ی کۆمیتهی ناوه‌ندی حیزبی دیموکراتی کوردستانی نێران خه‌بهر درا که له به‌رده‌یه‌یانی نهم رۆژه تیک هه‌لچوونیککی خوتناوی له نیوان پيشمه‌رگه‌کانی حیزب و کۆمه‌له‌ ده‌ستی پیکردووه.

دوایی ده‌رکمو‌ت له یه‌که‌م شه‌ردا ۳ پيشمه‌رگه‌ی حیزب و ۱۳ پيشمه‌رگه‌ی کۆمه‌له شه‌هید و چه‌ند کمیش بریندار بوون.

هه‌رچه‌ند له لایهن حیزبه‌وه‌ ده‌ستوور درا به‌ فهوری شه‌ر راگیرئ و به‌ دوا‌ی نه‌وه‌دا هه‌ینه‌تی دوو قۆلیش له‌گه‌ل چاوه‌دێرتکی یه‌که‌یه‌ی نیشتمانی «ماموستا نازم» چوون بۆ لی‌کۆلینه‌وه، به‌ داخه‌وه نه‌تیجه‌که‌ی ناشتی نه‌بوو.

به‌ دوا‌ی نه‌وه‌دا که شه‌رتکی ته‌بلیغاتیی زۆر توندی له لایهن کۆمه‌له‌وه‌ به‌دوادا هات، ته‌نانه‌ت کاک عبده‌الله موه‌ته‌دی سکرته‌یری حیزبی کۆمونیستی نێران خۆشی به‌ چاپی مه‌قاله‌یه‌ک له ژماره‌ی ۱۵ی گو‌فاری «کۆنیست»دا ده‌ستی کردبوو به‌ ته‌حریر و بهم چه‌شنه‌ نی‌علامی شه‌ری کردبوو، زۆربه‌ی هه‌ولتی خه‌رخوازان به‌ فیرو‌ چوو، شه‌رتکی خوتناوی و چه‌ند ساله‌ی نی‌خۆتی هه‌لایسا و ژماره‌یه‌کی چه‌ند سه‌د کسێ له هه‌ر دوولا شه‌هید بوون و له هه‌ردوولا رۆله‌ی زۆر دلسۆزی گه‌رتوه. شه‌هیدانی وه‌ک میرزا عه‌ولا نیشکۆلان، قاسم باقی و سه‌دیق فه‌روخیان له فه‌رمانه‌وه‌ و نه‌ندامانی رتبه‌رایه‌تی حیزبیش له‌م پیتاوه‌دا فیدا بوون. نه‌وه‌ی راست بێ، ته‌نیا دوژمنا‌نی گه‌لی کورد سوودیان لێ ودرگرت. نهم شه‌ره‌ نا‌ه‌وايه نه‌وه‌نددی کیشا تا له رتکمو‌تی ۱۳۶۶/۳/۵دا شمش لایه‌نی دیکه‌ش به‌ ناوی شمش جه‌ردیان که بریتی بوون له شتێخ عیزه‌دین حوسینی، چریکه فیداییه‌کانی خه‌لکی نێران، چریکه فیداییه‌کانی خه‌لک «ارتش ره‌انیبخش» سازمانی چریکه فیداییه‌کانی خه‌لکی نێران، ده‌فته‌ری سیاسی راهی کارگه‌ر، کۆمه‌له‌ی یه‌کسانی کوردستان- نێران، بریارنامه‌یه‌کیان له سێ خالدا نووسی:

۱- راگرتی فه‌وری شه‌ر.

۲- هه‌لکردنی نا‌کۆکیه‌کان له رتگای سیاسی.

۳- بوونی نازادیی ته‌بلیغ و مافی تیکۆشانی سیاسی- نی‌زامی.

دیاره نهم کاره‌ له‌به‌ر نه‌وه‌ی یه‌ک لایه‌نه نووسرا‌بوو، فایده‌ی نه‌بوو، په‌رتوو‌کیتکی ۴۶

لايه پريش له خمرماناني ۱۳۶۶ که له وتاره کاني راديۆ و درگيرابوو، له لايمن کوميسيوني چاپه ميني حيزب لسمر نم مه وزووعه ددرچوو.

ههوله کاني دوايش بۆ نم کاره به ناکام نه گيشت و تا سالي ۶۷ به گرمي دريژدي هه بوو. لم سالهدا وک له جيگاي خزیدا دي، به هۆي ناگر به سي يهک لايه نه ي حيزبي ديوکراتي کوردستاني نيران- ريهه رايه تبي شوڤشگير له ريکهوتي ۱/۳۱/۱۳۶۷و، قبول کردني له لايمن کۆمه له وه پاش ماوه يهک تا راده يهک به ره وه ته و او بوون رويشت، به لام دوو سئ سال دواتریش نه وه شه ره به پيچه وانه ي داخوازي کۆمه له بۆ ناگر بيس له لايمن نه وه به مهي ديهکي حيزبه وه هه دريژدي هه بوو.

بمانه وي و نه مانه وي نم کاره ساته يه کيک له خاله ره شه کاني خه باتي پر له شانازي شازده سالي گه لي کورد دۆي کۆماری نيسلامييه و زۆرجار له لايمن جه ماوه ريش مه حکوم کراوه.

له مانگي رديزمري ۱۳۶۳دا دوکتۆر قاسملوو بۆ سه فهري ساليانه ي خۆي ده گاته پارس، له لايمن نويمري حيزب له نووروا که تا نه و کاتيش هه ره جه ليل گاداني بووه، پتي راده گه يه نه رۆي که براياني موجه ايد و شوورا زۆر له بابه تي نم مه سه له ي وتووت خوازي ناره حه تن و دليان پاک ناييتموه.

پاش چه ند رۆژ هه ردوو به يه کمه وه له گه ل کاک مه سهعوود ره جموي وک به رپرسي شوورا، مه هدي نه يرشم چي و نيبراهيم زاگري، نوينه راني موجه ايد له ناوه ندي شوورا له دور ويهري پارس کۆنو نه وه يهک ده کم و به دوورو دريژي قسه ده کري.

له لاي شوورا و موجه ايد کان، نم بۆچونه به يي باوه يي حيزب به شوورا و به روا به وتووت له گه ل ريشم داده ندي، به لام دوکتۆر قاسملوو به به لگه هيتانه وه له به ياره کاني کۆنگره ي ۶ و نامه کاني خۆي هه ول ده دا و نه و شتانه رده کاته وه و وه فاداري حيزب به به ياره کاني شوورا جاري کي ديهک راده گه يه نيتموه.

له عه يني کاتدا له کارو کرده وه کاني نه وه دمي دوکتۆر را ده که وتوه که زۆري به روا به قسه کاني خۆي نييه و زياتر وه يده چوو له لايه کمه وه سه باره ت به وتووت و ناکامه کي دلخۆش کراي.

له وي بۆ خۆي بۆ جه ليل گاداني باس کرد بوو که مه قاله يهک لم پيوه نديمه دا نوو سراوه، نه گه ر بلاو نه پيتموه باشه، جه ليل گاداني ده لي: نيستا خۆت وه زعه که ت

هه‌لسه‌نگاندوو و حماسیه‌تیی نمو برایانه‌ت سه‌بارده‌ت به وتووێژ دیوه. پتویسته هه‌ر ئیستا تەلیفۆن بکە‌ی نمو مقاله‌ بلاو نه‌که‌نمه‌.

دوکتۆر قاسملوو قه‌ولیشی پێده‌دا نه‌م کاره‌ بکا، به‌لام سه‌ره‌دای چه‌ندجار وه‌بیر هیتانه‌ودش هه‌ر نه‌یکرد تا «کوردستان» چاپ کرا و مه‌قاله‌که‌شی تیدا بوو.

دوای چاپ بوونی مه‌قاله‌که‌ به‌ پێچه‌وانه‌ی قسه‌کانی دوکتۆر قاسملوو که‌ له‌ کۆبوونه‌وه‌ دوو قۆلییه‌که‌دا کردبووی و راگه‌یانندی هه‌لوێستی ناشکرا و ره‌سمی له‌سهر وتووێژخوازی، نه‌ندامانی شوورا و موجاهیدین به‌ تمواری دلیان ره‌ش بوو.

دوای ناشکرا بوونی نه‌م هه‌لوێسته‌ له‌ کۆبوونه‌وه‌ی شوورادا باسه‌که‌ هاته‌ گورێ و نه‌م بۆچوونه‌ به‌ توندی مه‌حکوم کراو داوایان له‌ حیزب کرد له‌سهر به‌ئێنیه‌ هاوبه‌شه‌کان بپێنێتمه‌وه‌. جاریکی دیش له‌ کۆبوونه‌وه‌ی شوورا له‌ ۱۷ی به‌فرانباری ۱۳۶۳ مه‌سه‌له‌که‌ هاته‌وه‌ گورێ، وتووێژ له‌گه‌ل رێژم به‌ پێچه‌وانه‌ی به‌ئێن و بریاری نیمه‌زاکراوی شوورا ناسرا، ته‌نانه‌ت به‌ دوکتۆر قاسملوو گوترا نه‌گه‌ر که‌م و کوریه‌کتان له‌ باری چه‌ک و چۆل و ئیمکاناتی ماددی هه‌یه‌، موجاهیدین نامادین هه‌موو نه‌وانه‌ پر که‌نه‌وه‌ و هیندیک شتیش هه‌ر له‌وێ پێشکه‌ش به‌ حیزب کراون، به‌لام هه‌چ شۆنه‌وارێکی له‌سهر بۆچوونی دوکتۆر دانه‌نا.

له‌ رێکه‌وتی ۳۰ی به‌فرانباری ۱۳۶۳ له‌ لایه‌ن ده‌بیرخانه‌ی کۆمیته‌ی ناوه‌ندییه‌وه‌ راگه‌یه‌نراوێک به‌م شێوه‌یه‌ بلاو بووه‌وه‌:

«له‌مهر ئه‌وه‌ی به‌شێک له‌ راپۆرتی ده‌فتەری سیاسی بۆ کۆمیتە‌ی ناوه‌ندیی حیزب، چاپ کراو له‌ «کوردستان» ی ژماره‌ ۹۲دا که‌ باسی وتووێژ له‌گه‌ل رێژمی خومه‌ینی کردبوو، له‌ لایه‌ن ژماره‌یه‌ک له‌ سازمانه‌کانه‌وه‌ به‌ شێوه‌ی جۆراوجۆر و هیندیک جار به‌ هه‌له‌ مانای لێ دراوه‌ته‌وه‌، ده‌بیرخانه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران به‌ پێداگرتن له‌سهر ئه‌وه‌ی که‌ له‌ راپۆرتی ناوبراوا هاته‌وه‌، راده‌گه‌یه‌نێ که‌ چاوپێکه‌وتی نوێنه‌رانی حیزبی ئێمه‌ له‌گه‌ل نوێنه‌رانی رێژمی خومه‌ینی جاریکی دیکه‌ش راستی و دروستیی نه‌زەری حیزبی ئێمه‌ی سه‌بارده‌ت به‌وه‌ که‌ هه‌چ کام له‌ داخوازه‌ نه‌ساسیه‌کانی خه‌لکی کوردستان له‌ چوارچێوه‌ی نه‌و رێژه‌دا ناتوانێ وه‌دی بێ، به‌ نیسبات گه‌یاند.

هه‌ر بۆیه‌ له‌ هه‌ل و مه‌رجی ئێستادا، حیزبی ئێمه‌ هه‌ر جۆره‌ وتووێژێکی سیاسی له‌گه‌ل نوێنه‌رانی رێژمی خومه‌ینی به‌ کاریکی بێ فایده‌ ده‌زانێ و سه‌ر له‌ نوێ ته‌نکید ده‌کاته‌وه‌

که درویشی خهباتی چه کدارانه ههتا رووخانی ریتیخی خومهینی که له لایمن کۆنگردی پینجهمی حیزمهوه بهیاری لهسەر دراوه و کۆنگردی شهشمیش تمکیدی لهسەر کردۆتموه، ههروا درویشی نهسلێ حیزبی نێمه و جوولانهوهی دیوکراتی خه لکی کوردستانه.

شه دهکانی قارههانهی پێشمه رگهکانی حیزبی دیوکراتی کوردستانی ئێران له ماوهی شش مانگی رابردوودا و نمو زهبره کاریگهرانهی له ریتیخی خومهینیان وهشاندووه و ههروهها شه هید بوونی دهیان نهفر له باشتین رۆلهکانی حیزبی نێمه لهو ماوهیهدا، باشتین به لگهیه بۆ نهه نیددیعایه». (۱۰)

دهیرخانهی کۆمیتهی ناومندی حیزبی دیوکراتی کوردستانی ئێران ۱۳۶۳ ی پهلوانباری

دوای نهوهش بهریرسی شورا له پهیامی ۲۲ ی رێبهندان ۱۳۶۳ دا گوتی:

«په ده ل له حیزبی دیوکراتی کوردستانی ئێران داوا دهکهم به حورمهتی خۆتی شه هیدانی گهل، به تایبهتی پێشمه رگه دلیرهکانی کوردستان که له لایمن ریتیخی خومهینییهوه شه هید کراون، به روونی تازه نهکردنهوهی وتووێژیکی سیاسی له گهل رێژیم له حال و داهاتوودا رابگهیهن.

ههروهها گوتی: «به دلهوه ناواته خوازی نهوهم حیزبی هاویهیاغان، حیزبی دیوکرات به تهریمی لیبرالانهی وتووێژی سیاسی له گهل ریتیخی ناشههعی خومهینی، هۆی تهواو کردنی ناتهباییهکان پێک بهێتی».

دوکتۆر قاسملوو که پیتی وابوو دهتوانی ههم له شورا دا بچینهتیموه و ههم هه ر کات ههل و مه ر ج له روانگهی نهووه هه لیگرت، بهتوانی له گهل رێژیم وتووێژ بکا، له رێکهوتی ۱۳۶۵/۱۲/۲۲ به ناوی دهفتهری سیاسیهوه نامه ی کورتی ژێردهوی بۆ موجهیدین ناردووه:

«تاریخ ۱۳۶۵/۱۲/۲۲
شماره ۵۱۷

(*) وه رگیراوه له رۆژنامهی «کوردستان» ژماره ۱۰۱

دفتري سياسي ريکخراوی موحاهيدینی خەلکی ئێران

دوای پيشککش کردنی سلاو،

نەو هەل و مەرجه زۆر ناسکەي که نيشتمانی خۆشه‌ويستان ئێران تێي دايه، زياتر له پيشوو پتيوستي به هاوکاري ته‌واوي نەو ريکخراوانه هه‌يه که کۆمارخوازن و له ريگهي رووخاني رژيمي خومه‌ينيدا خهبات ده‌کەن.

بۆيه پيشنه‌هاد ده‌کەين نوێنه‌راني هه‌ردوو لاما‌ن له‌مسته‌واي رييه‌ريدا بۆ باس و ناڵ و گۆري بيرور له‌سه‌ر پتيه‌ندي ريکخراوي موحاهيديني خەلک و حيزبي ديموکراتي کوردستاني ئێران پيکه‌وه دانيشن چاوه‌رواني پيشنياري نوێهين بۆ ديارى کردنى کات و شويين.

به سلاوي شۆرشگيترا‌نمه‌وه

دفتري سياسي

حيزبي ديموکراتي کوردستاني ئێران

ح ق

به‌لام ريکخراوي موحاهيدين که له‌سه‌ر داخوازي خۆيان که له به‌يارنامه‌ي ناويلي ٨٥ي شوورادا هاتبوو و برتي بوو له‌وه‌ي «حيزبي ديموکرات ده‌باوه پتيه‌ندي و تووتيز له‌گه‌ل رژيم مه‌حکوم بکا»، نەو داخوازيه‌ي قبوڵ نه‌کرد.

جارتکي ديش ده‌بیرخانه‌ي حيزب له ولامدا راگه‌يه‌ندراويکي له ريکمه‌وتي ١٩ي ده‌شمه‌دا ده‌رکرد که له خالي ٢ و ٣ و ٤ دا ده‌لتی:

«٢- نه‌زدي حيزبي ديموکراتي کوردستاني ئێران له باره‌ي تووتيز له‌گه‌ل رژيمي خومه‌يني هه‌ر نه‌وه‌يه که له راگه‌يه‌ندراوي ٣ي به‌فرانباري نه‌مسالي ده‌بیرخانه‌ي حيزبدا گوتراوه که حيزب له هه‌ل و مه‌رجي نيستادا و تووتيزي سياسي له‌گه‌ل نوێنه‌راني رژيمي خومه‌يني به کارتيکي بي فايدە دوزاني».

٣- حيزبي ديموکرات به هيج جو‌ز ته‌ماي هاتنه‌ده‌ر له شووراي نيشتماني به‌رگري نيه، مه‌گه‌ر نه‌وه که به پتي تاين نامه‌ي شوورا هه‌موو نه‌نداماني شوورا بي‌جگه له حيزبي ديموکراتي کوردستان به ده‌رکردني حيزب له شوورا ده‌نگ بدن، که دياره له عه‌قل به دوور به نه‌زده‌گا، ريکخراو و شه‌خسيه‌ته‌کاني نه‌ندامي شوورا نه‌و کاره بکەن، چونکه هه‌موويان له نه‌قشي به‌رچاوي حيزبي ديموکراتي کوردستاني ئێران له خهبات بۆ

رووخاندنی ریژیمی خومهینی به باشی ناگادارن.

۴- حیزبی دیموکرات نه ددیهموی له شورای نیشتمانیی بمرگری مال ناوایی بکا و نه له ریکخراوی موجهیدینی خه لک، نیمه بهش به حالی خومان هیوادارین که ریکخراوی موجهایدینی خه لکیش چ له نیو شورا و چ له دهره و دی شورا هاوپه یانی نیمه پیښته و ده» (۱۰۱)

بهلام نه کومیتهی ناو دندی و دهفتیری سیاسی حیزب هاته سر نه و باوهره بۆ هممیشه واز له وتوویژ بیتن و لم بابته و ده وستی شورا بجی بیتن، نه شوراش وازی له داخوازی ره وای خوی هیتا.

له ناکامدا پاش شەش مانگ همول و تیکۆشان کار گه یشته نه و جیگایه که له کۆبونوودی خاکه لیتودی ۶۴ دا بمبێ نمودی نوښتیری حیزب بانگه‌یشتن بکمن، نه ندامانی شورا به تیکرایی ددنگ به ددلیلی وتوویژ له گه ل ریژیمی خومهینی که نم کاره له گه ل خالی یه کی پتیروی نیوخوی شورا دژایه تیی همبوو، کوتایی به نه ندامه تیی حیزبی دیموکراتی کوردستان له شورا هیتا و ودلای نا.

دهفتیری سیاسی حیزبیش به بلاوکردنه و دی ناگاداریهک له ریکه و تی ۶۴/۲/۱ به باس کردنی هیندیک شت که تا نه و ددم باس نه کرابوو، لانی کم بۆ نه ندامانی حیزبیش بلاو نه کرابوو ده و ده، نم بریارهی به کرده و ده قبول کرد.

بهلام به وای نمودا جارتیکی دی نامه یه کی دوو لاپه رده یی بۆ داخوازی حیزب و نامادیدی بۆ درتزه دانی هاوکاری له گه ل ریکخراوی موجهیدین نووسراو بۆ به غدا به پێ کرا، نیستاش روون نه بوو ده گه یاندنی نم نامه بۆ زیاتر له مانگیک و ده واکه ووت. که گه یشتیش ولامی نامه که مهنفی بوو و نامادیدیان بۆ هیچ چه شنه هاوکاریهک له گه ل حیزب نه بوو.

سهره رای نمودش بریار و ابوو دژیان قسه نه که یین و دوژمنایه تییان نه که یین و لم بابته و ده هیچ کات دست پیتشخر نه بین.

رتیرم که هستی به و ده کرد له لایهک حیزب له شورادا نه ماوه و له لایه کی دیکه و ده شه ری کۆمه له و حیزب له گۆپێ دایه، ههزی ددکرد و ده زعی حیزب به شه رده یی نیشان بدا. له کاتی که دا هه ر له مانگی پووشه پری سالی ۶۴ دا پیتشمه رگه له زۆریه ی شوته کان زه بری

(*) و ده گراوه له رۆژنامه ی «کوردستان» ژماره ۱۰۲

زۆر کاریگەری لە دوژمن دەشاند. بۆ توندکردنی ناکوکی نیتوختی هیزه کوردستانییهکان له لایهک و داپۆشیینی وهزعی شڕ و شپهزهی خۆی له لایهکی دیکوه به تایبهتی که ددیزانی حیزب بهرهو بهرپۆهبردنی جیژنی چلهمین سالی دامهزانی خۆی به شیویهکی بهربلاو دهچن، رۆژی ۵/۴/۶۴ سهعات ۲ی پاش نیومۆ رایگهیاند:

«لەسەر راپۆرتی هه‌والده‌ری کۆماری نیسلاهی، هه‌مه‌لیاتی سه‌رمکوتوی «انصار الله» که له‌ هه‌وتوی رابردوودا به‌ مه‌به‌ستی له‌ نیو‌بردنی باقی هه‌یزه‌کانی دژی نیسلا و شۆرش و به‌ده‌سته‌وه‌ گرتنی ده‌سه‌لاتی ته‌واو له‌ شو‌ینه‌ سنوورییه‌کان و به‌ینی پێوه‌ندی ته‌داروکاتی گرووه‌کان له‌ گه‌ل رێژی به‌غدا به‌ کوشن و به‌رینه‌دارکردنی سه‌ده‌ که‌سه‌ له‌ کادر و نه‌ندانه‌ی حیزبی هه‌له‌وه‌شاه‌ی دیوکرات و هه‌لاتی هه‌یزی نهم گرووه‌هانه‌ بۆ نه‌و دیوی سنوور، هه‌روا درێژه‌ی هه‌یه‌».

نهم له‌ کاتی‌که‌دا بوو که‌ پێشه‌مه‌رگه‌ به‌ ده‌لگه‌رمیی ته‌واو له‌ هه‌موو شو‌ینێکی کوردستان هه‌یرشی ده‌کرده‌ سه‌ر پێکه‌کانی دوژمن و بۆ نه‌ونه‌ له‌ تیک هه‌له‌چوونی گوندی ته‌خت له‌ تیه‌له‌کۆی سه‌قه‌ له‌ لایه‌ن پێشه‌مه‌رگه‌کانی هه‌یزه‌کانی هه‌وشار و شه‌هیدانی دیوانده‌ره‌ و عه‌زیز یوسفی، زیاتر له‌ ۵۰۰ که‌سه‌ له‌ دوژمن کوژرا بوون و به‌رینه‌دار بوون.

رێژی‌ش به‌ توندی خه‌ریکی زۆرکردنی هه‌یز، به‌ تایبه‌تی جاش راگرتن له‌ کوردستان و به‌ره‌پێدانی شه‌ری کورد له‌گه‌ل کورد بوو.

به‌داخه‌وه‌ له‌ رێکه‌وتی ۱۰/۴/۱۳۶۴ سه‌رگورد که‌رمی عه‌لیار نه‌ندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی و جیژگری به‌رپرسی کۆمیسیۆنی ته‌شکیلات له‌ ناوچه‌ی بانه‌ له‌ شه‌رێکی قاره‌مانانه‌دا له‌گه‌ل سێ پێشه‌مه‌رگه‌ی هه‌یزی شه‌هید موعینی شه‌هید بوون.

له‌ مانگی پووشه‌به‌ری ۱۳۶۴دا ده‌عوته‌نامه‌ی حیزبی سوسیالیستی فه‌رانسه‌ بۆ به‌شداری له‌ کۆنگره‌دا ده‌عوته‌نامه‌ی حیزبی کۆمونیستی فه‌رانسه‌ بۆ به‌شداری له‌ جیژنی نومانیه‌ بۆ حیزب هاتبوو که‌ له‌ هه‌ردووکیان دا به‌شداری کردوه‌.

له‌ سه‌رده‌تای هاوینی ۱۳۶۴ بۆ به‌رپۆه‌بردنی به‌رنامه‌ی چله‌مین سالی دامه‌زرانی حیزب کۆمیته‌یه‌کی تایبه‌ت به‌ به‌رپرسییه‌تی جه‌لیل گادانی و هاوکاری کاک فه‌تاح کاویان، کاک به‌هروژ کورد نه‌حه‌دی و مامۆستا عاشق پێکهات.

نهم کۆمیته‌ له‌ ماوه‌ی مانگ و نیوێک دا به‌ هاوکاری کادر و پێشه‌مه‌رگه‌کانی حیزب له‌ هه‌موو بواره‌کاندا زه‌مینه‌ی بۆ به‌رپۆه‌بردنی رێ و رسمێکی به‌ شکۆ پێکهات.

لهم رێ و ره‌سه‌دا که‌ به‌ر له‌ ۲۵ی گه‌لاوێژ به‌رپۆه‌ چوو، مام جه‌لال، مامۆستا شیخ

عیزه‌دین و هیندیک که سایه‌تیی ناسراوی دیکه و نوینه‌ری زۆریه‌ی هیزه‌کانی نیرانی و کوردستانی به‌شدار بیان کرد.

بەم بۆنەوه به‌یاننامه‌یه‌کی شیایوی چل سال خەبات له لایمن کۆمیتە‌ی ناوەندی بلایو بوووه. هه‌روه‌ها کورته‌ میتۆویه‌کی حیزبیش به‌ ناوی چل سال خەبات لەسەر هەل و مەرجی پێکهاتنی حیزب و دەورە‌ی یە‌که‌می کۆماری کوردستان له لایمن دوکتۆر قاسملووه‌ نووسرا. هه‌روه‌ها چەند چۆر پۆسته‌ری پیشه‌وا و دروشمیکی زۆر ناماده‌ کرابوو که له‌ هه‌موو شار و گونده‌کان نووسران و بلایو بوونه‌وه.

به‌ بۆنه‌ی ئەم جێژنوه‌ ده‌یان په‌یامی پیرۆزیایی له‌ نیوخۆ و دهرده‌ را هاتبوون. له‌ هه‌موو یاندا هاو‌ده‌ردی له‌ گه‌ل گه‌لی کورد و پشتیوانی له‌ خه‌باته‌که‌ی کرابوو. رۆژنامه‌ی ژماره‌ ٧-١ «کوردستان» به‌ تابه‌تی و به‌م بۆنه‌یه‌وه‌ چاپ و بلایو کرایه‌وه. لەم ژماره‌دا که هه‌موو شته‌کانی له‌سەر حیزب و کاروتیکۆشانی حیزب بوو، به‌ بۆنه‌ی چل سال خەبات به‌ کورتی چل روودای گرینگ له‌ میتۆوی حیزب چاپ کرابوو.

له‌ سه‌رده‌تاکانی مانگی رە‌به‌ری ١٣٦٤ را بۆ ماوه‌ی چەند رۆژ پلینۆمی کۆمیتە‌ی ناوەندی حیزب به‌پێوه‌چووه، لەم پلینۆمدا دوو باسی گرینگ له‌ گۆڕی دابوو، یه‌کیان له‌سەر رێژیم که پلینۆم له‌سەر ئەو باوه‌ره‌ بوو که له‌ چوارچێوه‌ی کۆماری نی‌سلا‌میدا دروشمی حیزب که بریتی له‌ دیو‌کراسی بۆ نیران و خودم‌وختاری بۆ کوردستانه‌، جێ به‌جێ نایێ و له‌به‌ر ئەوه‌ حیزب له‌سەر دروشمی رووخانی کۆماری نی‌سلا‌می پێ داده‌گرێ.

دوو هه‌م سه‌بارته‌ به‌ شوورا و کۆمه‌له‌:

لەمە‌ر کۆمه‌له‌ واهاتوه‌: « ئە‌گەر رێبه‌رانی کۆمه‌له‌ نەم راستیه‌ حاشا هه‌له‌نه‌گره‌ که هه‌موو خه‌لکی کوردستان و هه‌موو رێکخراوه‌ پێشکەوتنخوازه‌کانی نیرانی و کوردستانی زۆر له‌مێژده‌ قبولیان کردووه‌، قبول بکه‌ن، که حیزبی دیو‌کرات حیزبێکی شۆرشگێژه‌» رێگا بۆ ناگره‌سه‌ و وتووێژ و ته‌نا‌هت بۆ هاو‌کاریش خو‌ش ده‌بن.

بۆیه‌ درێژده‌ان یا راگرتنی شە‌م هه‌ردوو له‌ ده‌ست رێبه‌رانی حیزبی کۆمونیستی کۆمه‌له‌ دایه‌!!»

پلینۆم هه‌روه‌ها به‌جیه‌یتشتی شوورای نی‌شتمانی به‌رگری له‌ لایه‌ن حیزبه‌وه‌ به‌ نیقدامێکی باش و م‌ناسب دانا و ته‌نیه‌ی کرد.!!^(*)

هه‌روه‌ها لەم پلینۆمدا کادر و پێشمه‌رگه‌کانی ناوەندی نا‌ژوان له‌ لایمن کۆمیتە‌ی

(*) وه‌رگه‌راوه‌ له‌ رۆژنامه‌ی «کوردستان» ژماره‌ ١٠٨

ناوهندیموه تمشویق کران که ددقی تمشویق نامه‌کش له لاپه‌ره ۱۳ ی روژنامه‌ی ژماره ۱۰۸ ی «کوردستان» دا چاپ کراوه.

له روژده‌کانی ۱۵ و ۱۶ ی مانگی ده‌زبه‌ردا زۆر به داخموه دوو هاوړتی تیکۆشمیری ریشه‌رایه‌تیی که‌ممال د‌بیاغی و تمها حق‌تال‌ب که به‌پرز له سالی ۶۱ و ۶۲ دا گیرابون، یه‌که‌میان نه‌ندامی کۆمیت‌ه‌ی ناو‌مندی و به‌ریرسی ناو‌مندی ناژوان و دوو‌هه‌میان موشاوری کۆمیت‌ه‌ی ناو‌مندی و به‌ریرسی ریک‌خراوی حیزب له تاران بوو، پاش ته‌حه‌مولی سق‌چوار سال‌تمشکه‌نجه له به‌ندیخانه‌کانی کرماشان و تاران و تموریز و ورمی، تمنانت به‌دوای نه‌وده‌دا به‌ندیشیان بۆ به‌ر‌ابو‌وده، به‌پیچه‌وانه‌ی هم‌موو یاسای جیهانی گولله‌باران کران.

له ریک‌ه‌وتی ۴ ی سمر‌ماو‌ه‌زی ۱۳۶۴ به‌بۆنه‌ی شهید بوونی نه‌م دوو هاوړتی قارده‌مان و تیکۆشه‌ره، له لایمن ده‌فته‌ری سیاسی حیزب ناگاداریه‌ک بلا‌وی‌بو‌وده، ده‌قه‌که‌ی له روژنامه‌ی ژماره ۱۰۹ ی «کوردستان» دا چاپ کراوه.

کۆنگره‌ی هه‌وته‌ه

به پتی پتیره‌ی نیتوختی حیزب که ده‌هه‌و هه‌ر دوو سال جارێک کۆنگره‌ به‌گیرێ، له‌ رۆژی ٢٦ی سه‌رماوه‌زی ١٣٦٤ له‌ به‌یره‌ه‌ری رۆژی پێشمه‌رگه‌دا له‌گوندی کانی مێوی کوردستانی که‌رمیان کۆنگره‌ی هه‌وته‌می حیزب ده‌ستی به‌ کار کرد که‌ سه‌رجه‌م چوار رۆژی خایاند. نه‌م کۆنگره‌ که‌ له‌ چه‌لمه‌ین سالی دامه‌زرانی حیزب به‌سترا، به‌ ناوی کۆنگره‌ی چل سال خه‌بات نیتودێر کرا.

به‌ شێوه‌ی ناسایی دوا‌ی خوتنده‌وه‌ی سه‌روودی نه‌ی ره‌قیب و راگرتنی ده‌قیقه‌یه‌ک به‌ ده‌نگی به‌ یادی شه‌هیدانی حیزب و گه‌ل سه‌کرتیری گشتی راپۆرتی کۆمیتیه‌ی ناوه‌ندی پێشکمه‌ش به‌ کۆنگره‌ کرد.

له‌م راپۆرته‌دا که‌ دواتر به‌ جیا چاپ و بلا‌وکرایه‌وه‌، باسی قه‌یرانی نابووری و تێکه‌چوونی سیستمی دراوی سه‌رمایه‌داری جیهانی ده‌کری، له‌سه‌ر سیستمی دیفاعی ریگان که‌مه‌ شه‌پی نه‌ستیره‌کان ناوبانگی ده‌کردبوو، هه‌روه‌ها له‌ سه‌رمه‌سه‌له‌ی ناشتی جیهانی وگره‌نگی چاوپێکه‌وتنی سه‌رۆکی دوو ده‌وله‌تی هه‌ره‌ گه‌وره‌و به‌هێزی جیهانی «ریگان وگورباچۆف» وایه‌خی نه‌م چاوپێکه‌وته‌ له‌ناشتی جیهانی دوا‌پۆژدا ده‌دوی.

له‌سه‌ر وه‌زعی نێران له‌م راپۆرته‌دا باسی قه‌یران له‌هه‌موو بو‌اره‌کانی سیاسی، نیه‌می کۆمه‌لایه‌تی وه‌ه‌ره‌ه‌نگی ده‌کری و ده‌گوتری که‌ رێژیم به‌رنامه‌یه‌کی بۆ چاره‌سه‌ری نه‌م وه‌زعه‌ نیه‌ و ناشتانی هه‌یه‌تی. بۆیه‌ پێی له‌سه‌ر وه‌زعی شه‌پزه‌ی نابووری دادگری. به‌ پتی نامار له‌م راپۆرته‌دا روون ده‌کریته‌وه‌ که‌ له‌ ماوه‌ی هه‌وت سال ده‌سه‌لاتی رێژیمی کۆماری نیه‌لامیدا نرخه‌کان چوار پێنج به‌رامبه‌ر زیاد بوون بۆ غه‌وونه‌ ده‌لی:

«له‌ سالی ١٣٥٨دا داها‌تی مانگانه‌ی نیتو‌نجی خه‌ترانیکی شاری ٤٢٩٠ ته‌من بو‌وه‌ که‌

له سالی ۱۳۶۲ دا بۆته ۵۷۸۰ تەن و له سالی ۱۳۶۴ دا دبیته ۶۴۳۰ واته بۆته یەك بهرامهر و نیوی سالی ۱۳۵۸. له كاتیكدا كه خهرجی نهم جورە خیزانه له سالی ۱۳۵۸ دا ۴۴۰۰ تەن بووه. سالی ۱۳۶۲ گهیهوته ۹۳۸۰ تەن و له سالی ۱۳۶۴ دا دهگاته ۱۳۴۴۰. واته له سێ بهرامهر زیاتر بووه».

راپۆرت له بارهی شهڕهوه دهلی:

«به پتی بهروردی پشپۆرهكانی نیزامی رۆژئاوا خهرجی شهڕ لهگهڵ عیراق و دژی خهلكی كوردستان له سالی ۱۹۸۴ ی زاینیدا سێزده میلیارد و ۳۰۰ ملیۆن دۆلاریوه، له سالی ۱۳۶۴ دا كه ۹ مانگی سالی ۱۹۸۵ یش دهگرتتهوه، بێ گومان نهم رەقمهه زیاتره. بهم پێیه نهگهر كاربه دهستانێ رێژی خومهینی ههموو داهااتی نوتیش بۆ شهڕ خهرج بكهن، دیسان لانی گهم سێ میلیارد و سهد ملیۆن دۆلار بێ جێن. تازه موسموی سهروك ووزر دهلی: «خهرجی شهڕ له سالی ۱۳۶۵ دا ۱۲/۵ له سهد دهچیته سهری، بهم حیسابه نهگهر خهرجی شهڕ لهو سالهشدا ههر بهقهد سالی ۱۹۸۴ ی خهرجیهكه بۆ شهڕ دهگاته پازده میلیارد دۆلار كه دابین كردنی به هیچ شتیهكه له توانای رێژیدا نییه».

له بابته هیزه ساسیهكانی ئۆپوزیسیونهوه دهلی:

«حیزی ئیمه نامادهیه لهگهڵ ههموو هیزهكان هاوكاری بكا، بهشهرتیک دژی رێژی خومهینی خهبات بكهن و بۆ گهڕانهودی رێژی پاشایهتی تێ نهكۆشن. لهم پێوهندییهدا پتۆسته بگوترێ كه ههرچهند حیزی ئیمه شوورای نیشتمانی بهرگری بهجێ هیشتوه! بهلام نیشتهاش نامادهیه لهگهڵ سازمانی موجاهیدین هاوكاری عهمهلی ههیه... ههروده ها نهو رێكخراوه ئێرانیانهش كه له كوردستان تێكۆشانیا نهیه، دهتوانن نهگهر بیانموی هاوكاری لهگهڵ حیزب بكهن».

حیزب بۆ پێكهێتانی بهرهش لهم راپۆرتهدا نامادهی خۆی دهرپروه و مهرجهكانی بهشدار بوون له بهردها بریتین له: بهرووخانی كۆماری نیسلامی و هینانه سهركاری رێژیمیکی دیوكراتی بۆ وهی هینانی نامانجهكانی سهربهخۆی ئێران و بهرپوهبردنی سیاسهتی خۆنه بهستهوه، دیوكراسی و نازادییه دیوكراتییهكان، دابین كردنی مافی نهته وایهتیی گهلانی زۆرلیكراوی ئێران به شتیهی خودموختاری یا فیدرالی و جێ بهجێ كردنی داخوازه نابووری و كۆمه لایهتییهكانی زهحمه تكیشان.

له كۆنگرهی ۷ دا نهم كه سانهی ژێروهوه وهك نه ندامی كۆمیستهی ناوهندی و جیگر

هه‌لېږدوران: دوکتور قاسملو، هاشم که‌رې، دوکتور شمره‌فکمندي، مسته‌فا هيچري، حسين معده‌ني، جهليل گاداني، فەتاح کاويان، سديق باباني، علي کاشف پور، حەسەن رەستگار، ماموستا عەبدوللا حەسەن زاده، محەمەد نەمەين مەجيديان، حەسەن شيوه سەلي، حەکيم رەزايي، نەبي قادري، حەسەن شەرەفي، عوسمان رەحيمي، عبدالله قادري، جەعفەر حاميدي، نەبويه‌کر راد، عبدالله عزيزت پور، سەلام عەزيزي، دوکتور حسين خەليقي، فەتاح عەبدولي، بابا علي ميته‌ره‌روه.

چيگره‌کان:

سەروان رەحيمي (چەکو)، سەعدون عەباسي، برايەم لاجاني، کەمال که‌رې، حەسەن نەبووب زاده، عيسەمت عەبدي، سەرەه‌نگ قادري، مەحمود دەشتي، شاپور فيروزي له دورەي دوو هەمدا، محەمەد نەزف قادري له دورەي سېتەممي هەل‌بژارندا.

بە داخەو له کۆنگره‌کاني حيزبي ديموکراتدا هيچ کات مەسەله‌ي مالي نەهاتۆته‌ گۆڤ و نەم کارە هەموو کات پۆته‌ هۆي نا‌ه‌زايەتي نەنداماني کۆنگره‌. له راستيدا نەگەر وەک له پتەرەدا دەلێن، کۆنگره‌ گرینگترين و بەرپرست‌رين نۆرگاني حيزبه‌ و هەموو مەسەله‌کان باس کردنيان له‌ وێدا دەلوئ، بە تايه‌تي مەسەله‌ي مالي کە وەک راستيه‌يه‌کي حاشا هەل‌نەگر هەميشه‌ گله‌ي و گازنده‌ ديتيته‌ گۆڤ.

لەم کۆنگره‌دا باسي يارمەتيي دەرەو کرا بە داخەو دوکتور قاسملو له‌ وڵامي پرسياي سەلامي عەزيزي نەندامي کۆميتەي ناوهندی هينديکيش خۆي توورە کرد و راستيه‌يه‌کي کە زۆر کميش ديانزاني و بەلگەي زيندوو هەبوو، نەگوت.

نەحمەد نەستاني يەکتيک له‌ فەرمانده‌ ناسراو‌ه‌کاني حيزبش پرسياي له‌ دوکتور قاسملو کرد و گوتي: «نەري کاک دوکتور وەختي نەو نەهاتووە لاتي کەم نەم کۆنگره‌ بزاني و زەعي ماليان چۆن، چۆن دژين و چمان هەيه‌؟»

دوکتور زۆر بێ پەرەيانە وڵامي داو: «هەتا نەم سکرەتيري حيزب بيم، جگه‌ له‌ خۆم، کەس نابێ بزاني چمان هەيه‌ و چمان نييه‌!»

له‌ رێکه‌وتي ۱۳۶۴/۹/۲۹ واتە له‌ رۆژي ناخري کۆنگره‌دا بېارنا مەيه‌ک له‌ دوازه‌ خالدا بە شيوه‌ي خواردوه‌ دەرچوو:

بەيرانامەى كۆنگرەى ھەتەمى ھىزبى ديموكراتى كوردستانى ئىتران:

كۆنگرەى ھەتەمى ھىزبى ديموكراتى كوردستانى ئىتران كە لە رۆژى ٢٦ى سەرماوەز، رۆژى پێشمەرگەى كوردستاندا كاروبارى خۆى دەست پێكرد، لە كۆبوونەوى پێش نێوەرۆى رۆژى ٢٩/٩/١٣٦٤ واتە لە دواى رۆژى كارى كۆنگرەدا، نەم بەيرانامەى خوارەوى بە تێكراى دەنگ پەسەند كرد:

١- كۆنگرەى ھەتەم راپۆرتى كۆمىتەى ناوەندى كە بۆ ماوەى ٢ رۆژ كەوتە بەر باس و لێكۆلینەوێدەى كۆل و رەخنە گرەنە و كارساز، پەسەند دەكا.

٢- لەبەر ئەوەى لە چوارچێوەى رێژى كۆمارى ئىسلامیدا ھېچ كام لە داخوازە بنەرەتییەكانى خەلكى كوردستان «دیموكراسى بۆ ئىتران و خودمۆختارى بۆ كوردستان» وەدى نایە، كۆنگرە دروشمى «برووختى كۆمارى ئىسلامى ئىتران» پەسەند دەكاتەو.

٣- كۆنگرە ھاتە دەرتى ھىزب لە شوورای نیشتمانى بەرگرى بە كاریكى دروست و بەجێ دەزانى و ھەلۆستى كۆمىتەى ناوەندى بەرامبەر بە «سازمان مەجەدین خلق ایران» پەسەند دەكا و لەسەر پاراستى سەرەخۆبى و سەرەخۆبى بەرپاردان لە ھەموو ھەل و مەرجێك و لە بەرامبەر ھەموو ھىزب و رێكخراویك بە توندى پێ دایە.

٤- كۆنگرە سیاسەتێ ناژاوەگیرانەى رێبەرانى سەر لێ شێواوى كۆمەلە، بە ھۆى سەرەكی شەرى نێوان كۆمەلە و ھىزب دەزانى و ھەلۆستەكانى رێبەرایەتى ھىزب بەرامبەر بە كۆمەلە بەتەواوى پەسەند دەكا و داواى لە رێبەرایەتى ھەلێترایى كۆنگرەى ھەتەمیش ئەوێدە لەسەر چەمپانەندى ئەو ئەسلانە كە بۆ پێكھاتنى ناشتیەكى بەردەوام لە نێو ھىزب و كۆمەلەدا دیارى كراون، پێ دایگرت تا قبوڵ كردنى واقعیەتى كوردستان لە لایەن كۆمەلەو، بەرامبەر بە ناژاوەگیرەكانى كۆمەلە بە توندى رابووستن.

٥- كۆنگرە ھەلۆستى مەسئولانەى كۆمىتەى ناوەندى بەرامبەر بە رێكخراوە سیاسییەكانى ئىتران بە تەواوى بە دروست دەزانى و ھەر لەو كاتەدا بە نەركى رێبەرایەتیی تازەى ھىزب دادەنێ كە بۆ پتەوكردنى دۆستایەتیی و ھاوكارى لەگەڵ ھێزە نیشتمانیەروەردەكان داریژە بە تێكۆشانى خۆى بەدا.

٦- كۆنگرەى ھەتەم پێكھێنانى بەردى دیموكراتى دژى ئیمپریالیستى لە نێو رێكخراوە پێشكەوتووەكانى ئىتراندا بە پێوستییەكى مێژوویی دەزانى و داوا لە رێبەرایەتیی

حیزب دهکا لهو ریځایه دا همول بدا ددست پیشخه ربی.

۷- به لمبر چاوگرتنی نو راستییه که ژنان نیودی کومه لن، کونگره داوا له رتبه رایه تی حیزب دهکا بهرنامه ی باش و گونجاو بو چالاکتر کردنی نه خشی ژنان له بزووته و دی حق خوازانای خه لکی کوردستاندا داینی.

۸- کونگره راکیشانی هرچی بهربلاوتری لاوان بو نیو ریزه کانی حیزب و هیتزی پیشمه رگه به نمرکی هممو کادر و نمدامانی حیزب دادندی و به رتبه رایه تی ددسپیری که ری و شوین و بهرنامه ی پیویست بو به جی گه یاندنی نم نمرکه دیاری بکا.

۹- کونگره به نمرکی سمرشانی رتبه رایه تی حیزب دادندی که بو پهره پیدانی کاری ته بلیغاتی زیاتر تی بکوشی و لهو ریځایه دا بو به هیتزتر کردنی رادیوی دهنگی کوردستانی نیران و بهربلاوتر کردنی چاپه مونی و دانانی شتوبه کی ریکویتکی بلاو کړنده و دی چاپه مونی همول بدا.

۱۰- کونگره داوا له رتبه رایه تی دهکا بو بهرگری له پیلانی کوچی زورملی و کاول کردنی گونده کانی کوردستان و له قاودانی نو جینایه تی ریژی خومه یی و بو راکیشانی پشتیوانی بیرورای گشتی جیهانی بهرو مه حکومت کردنی نو نه خشه دوی نیناسییه ههنگاو هه یتنه وه.

۱۱- کونگره سیاستی دهرودی رتبه رایه تی حیزب به تعاوی په سهند دهکا و له سه ره ولدان بو پته و کردنی پیودندی دۆستانه له گه ل حیزب و ریکخراوه پیشکه وتوده کانی جیهان و بزووته و دکانی رزگاربخوازی و به تایه تی له گه ل ولاتانی سوسیالستی پڼ دادگرئ.

۱۲- کونگره هه ولدان بو باشر ناساندنی ژیان و خه باتی خه لکی کوردستان به گه لانی دنیا به نمرکی گرینگی رتبه رایه تی دادندی و داوا دهکا ، که بهشی پیودندییه کانی دهرودی به هیتزتر بکړئ.

بیتگومان بریاره کانی کونگره شتی باشیان تیدابوو، به لام به کیک له خراپترین خاله کان تازه کړنده و دی بریاری شه له گه ل کومه له بوو، چونکه نو خاله ی لم پیودندییه دا په سهند کراوه، جگه له وه مه عنایه کی دیکه نادا.

هرچهند له ماودی نو پینج شمش سال خه باته دا زور هاوړتی تیکوشمر شهید

کراپون، به لام دیسان تمرکیبی نوټنه رانی کونگره نیشاندهری به رزمونی موسته‌موای زانست و زانیاری حیزه، که بریتی بوو له:

- ۱- دوکتور له سه‌دا ۱/۹۸،
- ۲- فوق لیسانس له سه‌دا ۱/۹۸
- ۳- لیسانس له سه‌دا ۱۰/۵۹
- ۴- دانشجو له سه‌دا ۵/۹۶
- ۵- فوق دیپلوم له سه‌دا ۹/۹۳
- ۶- دیپلوم له سه‌دا ۳۰/۴۶
- ۷- دیپلومی ناقص له سه‌دا ۵/۲۹
- ۸- چواری متوسط له سه‌دا ۱/۹۸
- ۹- سیټهمی نه‌زه‌ری له سه‌دا ۳/۹۷
- ۱۰- دووهمی نه‌زه‌ری له سه‌دا ۴/۶۳
- ۱۱- همودلی نه‌زه‌ری له سه‌دا ۱/۳۲
- ۱۲- سیکل له سه‌دا ۷/۹۴
- ۱۳- دووهمی راهنمایی له سه‌دا ۰/۶۶
- ۱۴- همودلی راهنمایی له سه‌دا ۰/۶۶
- ۱۵- شمشي سهردتایی له سه‌دا ۱/۶۲
- ۱۶- پیتنجی سهردتایی له سه‌دا ۱/۹۸
- ۱۷- چواری سهردتایی له سه‌دا ۰/۶۶
- ۱۸- دووهمی سهردتایی له سه‌دا ۰/۶۶
- ۱۹- خوټنده‌واری نایینی له سه‌دا ۱/۹۸
- ۱۰- نه‌خوټنده‌وار له سه‌دا ۰/۶۶ .

به به‌راوردیکی سادی رده‌می نه‌خوټنده‌وار که له کونگره‌کانی دیکه‌دا هیچ کات له ۴۰٪ که‌متر نه‌بوو، پیتشکه‌وتنی حیزب له‌م بابه‌تمشه‌وه ددرده‌که‌وئ.

به تهمه‌نترین که‌س ۵۵ سال و لاوترین که‌س له‌م کونگره‌دا ۱۸ سال بوو که تهمه‌نی نیونجی دبیته سی و یک سال و پیتنج مانگ.

به دواي کونگره‌دا له یه‌که‌م کۆبون‌ه‌ودی کورتی کۆمیت‌هی ناوه‌ندیدا دوکتور قاسملو

و هک سکریتیر هه لبرتیر دراوه، بهلام به پیچموانه‌ی رابردو به مه‌به‌ستی تایبه‌تی که سه‌ره‌تای فراکسیۆن بازی ناشرکا و ده‌سته‌به‌ندی بوو، زیاتر له ده‌ رۆژ گرتنی پلینۆمی ره‌سمییان وه‌دوا خست و به‌ پیچموانه‌ی ئیددیه‌ای ئینسجام که دوا‌ی کۆنگره‌ ددکرا، کرمی چهند به‌ره‌کی له‌ نێو رێبه‌رانی حیزیدا به‌م شێوه‌کاره‌ به‌روه‌رده‌ کرا که بۆ کۆنگره‌ی دواتر بوو به‌ خۆره‌یه‌کی گه‌وره‌ و له‌ چوارچێوه‌ی غورور و خۆ به‌زل زانیدا گه‌وره‌ترین زبانی له‌ حیزبی دیموکرات دا.

له‌م پلینۆمه‌دا که‌ لانی که‌م ۱۰ رۆژ دوا‌ی کۆنگره‌ گیرا، نه‌وانه‌ی سه‌زبان له‌ ده‌سته‌به‌ندی ده‌کرد، سه‌ره‌دای هه‌موو هه‌ولێکیان بۆ پێکهێتانی ده‌سته‌به‌ندی، نه‌یان‌توانی به‌ ته‌واوی سه‌رکه‌ون.

هه‌ر له‌م پلینۆمه‌دا دوکتۆر سادق، سه‌مه‌ن شه‌ره‌فی، هاشم که‌رمی و سه‌مه‌ن ره‌ستگار به‌ نه‌ندامه‌تی ده‌فته‌ری سیاس‌ی هه‌لبێژدرا‌ن و باقی هاو‌پێتانی‌ش له‌ کۆمیس‌یۆن و باقی ئۆرگانه‌کاندا کاریان پێ سپێردرا. هه‌روه‌ها نه‌و سا‌له‌ بناغه‌ی ناکوکی و ناتعه‌بابی له‌ نێو حیزب و به‌ تایبه‌ت له‌ ریزی رێبه‌رایه‌تیدا به‌ شێوه‌یه‌کی نادیار خۆی نو‌اند.

سالی نو‌تی زاینی واته‌ سالی ۱۹۸۶، به‌ تایبه‌تی دوا‌ی چاو‌پێکه‌وتنی «سه‌روک کۆماری نه‌مربکا و سو‌فیه‌ت» و باس له‌ سه‌ر ناشتی جیهانی و تیز و به‌رنامه‌ی گۆزیاچۆف بۆ که‌م کردنه‌وه‌ی که‌ره‌سته‌ی نه‌تۆمی و که‌م کردنه‌وه‌ی بوودجه‌ی نیزامی، له‌ لایه‌ن رێکه‌راوی نه‌تموه‌ یه‌که‌گرتوه‌که‌نه‌وه‌ به‌ سالی نێونه‌ته‌وه‌یی ناشتی دان‌درا.

له‌م به‌وا‌رده‌ حیزب و تارێکی له‌ رۆژنامه‌ی ژماره‌ ۱۱ ی «کو‌ردستان» دا له‌ ژێر سه‌ردێری «سالی ۱۹۸۶، سالی نێونه‌ته‌وه‌یی ناشتی» به‌لاو‌کردنه‌وه‌ که‌ سیاسه‌تی راسته‌قینه‌ی حیزب له‌م به‌وا‌رده‌ ده‌گه‌یه‌تی و ده‌نووسی:

«حیزبی دیموکراتی کو‌ردستانی ئێزان وه‌ک حیزبیکی شو‌پشگێتر، دیموکرات و ناشتیخواز له‌ راگه‌یاندنی نه‌م سا‌له‌ به‌ ناوی سالی جیهانی ناشتی پێشوازی ده‌کا و له‌ هه‌ول و ته‌قه‌للا و ده‌ست پێشخه‌ری و لاتانی سوسیالیستی و له‌ پێش هه‌مو‌یانه‌دا کو‌وششی یه‌که‌یه‌تی سو‌فیه‌تی بۆ جێگیربو‌نی ناشتییه‌کی به‌رده‌وام پشتیوانی ده‌ده‌پێ و هیواداره‌ که‌ هه‌ول و ته‌قه‌للا‌ی هه‌موو نێسانه‌ مهن‌سو‌وله‌کان له‌ سالی ۱۹۸۶ دا جارێک بۆ هه‌میشه‌ پێشپه‌رکه‌ی خۆ چه‌کدار کردن له‌ نێو ده‌وله‌تاندا له‌ نێو به‌ری و مرۆفایه‌تی له‌ مه‌ترسیی شه‌پێکی جیهانی رزگار یی.

حیزی ئیسه خەباتی چە کدارانی خۆی دژی رێژمی شەڕخواز و نازواوەگێڕی کۆماری ئیسلامیش بە هەنگاوێک لە پێناوی جێگیربوونی ناشتی و نازادی و دیموکراسی دەزانێ. چونکە گومان لەوودا نییه کە سیاسەتی قانون شکینانە کۆماری ئیسلامی، رێژمێک کە رێژ بۆ هیچ کام لە بێڕەکانی کۆمەلگای مەروفاوەتی دانانی، یەکتیک لە ھۆیکانی لە مەترسی کەوتنی ناشتی لە ناوچە و لە سەرتاسەری جیھان دایە. ھەر لە و کاتەش دا رووخانی رێژمی ئیستای ئێران کۆسپێکی گەورە لەسەر رێگای ناشتی و نازادی و عەدالەتی کۆمەلەتی لە ئێراندا وەلا دەبا و مەترسییەک لەسەر ناشتی جیھانی کەم دەکاتەو.

بەو ھیواوە کە ئەقلی سەلیم بە پشتیوانیی خەباتی گەلان لە رادە جیھاندا بە سەر ھەستی مەزنی خوازی و دەسەلات و یستیدا سەرکەوتی و بە رێککەوتنێکی نێونەتەوێی لەسەر لە نێوێرانی چەکە مەترسیدارەکان بۆ ھەمیشە مەروفاوەتی لە دڵە خورپەیی بەریابوونی شەڕێکی جیھانی رێگار بێ.

لە رۆژەکانی ١٦ و ١٧ی مانگی خاکەلیوودا دوو ھەمین پلینۆمی کۆمیتە ناوەندی ھەلبرێراوی کۆنگرە ٧ پێکھات. لەم پلینۆمەدا لە پێوەندی لەگەڵ وەزعی رێژمەدا، باسی شەڕزەیی بە ھۆی شەڕ لەگەڵ عێراق و شەڕ لە کوردستاندا کرا.

پاشان بەرنامەی کاری سالیانە لە باری تەشکیلاتی و نێزامیەو داڕێژرا. کۆمیتە ناوەندی لەم پلینۆمەدا بە ھۆی ئەوەی شەھیدەکان زۆر و ناو لەسەر دانانی ھێزەکان بە ناوی شەھیدان وەلامدەر نابێ، جگە لە ناوی ھیزی پێشمەوا کە وەک خۆی مایەو، ناوی ھێزەکانی دیکە حیزی بە شێوەی خوارووە گۆڕی:

ھیزی دالاف، ھیزی شاھۆی ھەورامان، ھیزی زاگروس بۆ مەلەبەندی ژمارە یەکی باشوور، ھیزی ٢ رێبەندان بۆ مەلەبەندی ژمارە دووی باشوور، ھیزی نارەبای بانە، ھیزی بەیان لە بۆکان، ھیزی زمزیران لە رەبەت، ھیزی قەندیل لە پیرانشەر، ھیزی دیمە لە نەغەدە، ھیزی کێلشین لە شۆ، ھیزی ناگری لە مەلەبەندی باکوور، ھیزی گیارمەنگ لە سەردەشت و ھیزی سامەردەن لە بێکەکانی دەرەری سیاسی.

ھەروەھا قەرار درا لک و پەلی ھەر ھێزێک بە ژمارە تاییەتی خۆیان بناسێتەو. نمونە چەند نمونە لە چالاکی بەرجاوی پێشمەرگە لە سالی ١٣٦٤دا:

۱۳۶۴/۳/۲۰ هیزدکانی دوزمن به مه به سستی دانانه و دی پایگا، خوځان دهگه یه ننه کونه پایگای تازه بان. به لام پیتشمه رگه کانی هیزدکانی و یردی و شاهو له گهل ژماره یهک پیتشمه رگه ی «راه کارگر» و «ارتش رهانیبخش». به رهنگاری هیزدکانی دوزمن بوون و له سنی لاوه په لاماریان دان. هرچمنده دوزمن له پایگا کانی دوزمور به را سه نگرمری پیتشمه رگه کانی توپ باران ده کرد، به لام سه رده نجام دوی ۳/۳۰ سه عات شهری قاره مانانه، پایگای تازه بان کموته بهر ده سستی هیزی پیتشمه رگه. لهو چالاکیه دا له سمر یهک زیاتر له ۱۳۰ کس له نه فرادی دوزمن کوژاو که لاکي ۸۱ کس له مهیدانی شهر به جی ماو ۱۲ که سیش به دیل گیران. همرودها نم که لویه له و چهک و چولانه به ده سته کوت گیران: کالیبر ۶۷ یهک قه بزه، خومپاره هاویژنی ۶۰ م ۲ قه بزه، تیوتا یهک ده زگا، ناربی جی ۹ قه بزه، تفهنگی ژ-۳، ۳۲ قه بزه، بی سیمی پی نارسی یهک ده زگا، دوزمینی چاو ۴ ده زگا.

سنة

۱۳۶۴/۴/۹ هیزدکانی دوزمن به رو به رزاییه کانی کوپه میانه، هه لکه وتوو له سمر جاده ی س- مه ریوان دهکونه ری، به لام پیتشر پیتشمه رگه کانی هیزدکانی بیستون- شریف زاده و زرتوار له پیلانه ی دوزمن ناگادار ده بن و لهو شوتانه که مین داده نین. بهم شتویه هیزی دوزمن دهکونه و تته نیتو بوسه ی روله کانی حیزب و گهل و دوی شهریکی سهختی ۱۵ سه عاته، لانی کم ۸۰ کس له هیزدکانی په لاماردهر ده کوژن و ژماره یه کیش بریندار دهکن، که لاکي ۵۰ کس له مهیدانی شهر دهکونه که ۲۵ که میان شناسایی دهکرتن، ۳ که سیش به دیل دهگیرتن. همرودها نهو چهک و چولانه ده دست پیتشمه رگه کان دهکمون: ناربی جی ۷ قه بزه، تیربار کلاشینکوف ۴ قه بزه، تیربار ژ-۳ یهک قه بزه، تیرباری دوور هاویژن یهک قه بزه، تفهنگی دوور هاویژن یهک قه بزه، کلاشینکوف ۱۵ قه بزه، ژ-۳ ۳۰ قه بزه و ژماره یهکی زور خمشاب و فیشهک.

ورمنی

۱۳۶۴/۷/۳۰ پیتشمه رگه کانی هیزی شهید نحو له سمر جاده ی ورمنی- شتو به دریژایی ۶ کیلومه تر له پردی محمده ناغا را تا به رزاییه کانی که ورمندهک به ناو

پارتیزه‌رانی جاده‌که‌یان دایه بهر په‌لاماری شیرانه‌ی خویان و ژماره‌یه‌کی زۆریان لی کوشتن، هاوکات له‌گه‌ل نه‌و چالاکییه ۳ ده‌سته پێشمه‌رگه‌ی دیکه مۆلگه‌کانی دووژمیان له گرده‌شین، سیلان و گه‌لی خان دایه بهر هێرش و زه‌هرتکی قورسیان لی دان. هه‌ر له‌و کاته‌دا هێزی فریاکه‌وتنی دووژمن که‌وته نێو که‌مینێ پێشمه‌رگه‌کان و نه‌ویش تاروما‌ر کرا. له‌ درێژێ نه‌و شه‌په‌دا پایگای گرده‌شین که‌وته ژێر ده‌ستی پێشمه‌رگه‌کان. له‌و شه‌په‌دا ۴ سمعاتییه‌دا جگه له‌ نه‌فرا‌ی کوژرا‌ی نێو دوو مۆلگه‌که‌ی دیکه، لانی که‌م ۴۰ که‌س له هێزه‌کانی دووژمن کوژران و ۹ که‌سیش به‌ دیل گیران. که‌لاکی ۳۲ که‌س له‌ مه‌یدانی شه‌په‌دا بووه که که‌لاکی ۲۳ که‌س شناسایی کراوه.

وه‌زعی رێژی کۆماری نیسه‌لامی له‌ سالی ۱۹۶۵ دا له‌ باری نابوو‌رییه‌وه زۆر شه‌تر بوو، ژماره‌ی کوژرا‌و و برینه‌اره‌کانی شه‌ری دوو لایه‌نه‌ی نێران و عێراقیش خه‌لکی زۆر نا‌پازی ک‌رد‌بوو، خه‌لک که‌مه‌تر به‌ ده‌نگیانه‌وه ده‌چوون، بۆ نه‌وه‌ی به‌ شێوه‌یه‌ک خویان راگیرن، خومه‌ینی و هه‌موو سه‌روکه‌کانی کۆمار و دک خامنه‌یی و ر‌ف‌سه‌نجانی و مو‌سه‌وی سه‌روک وه‌زیریش ته‌بلیغاتێکی به‌ هێزیان له‌ را‌دی‌و و ر‌وژ‌نامه‌کاندا وه‌پێ خسته‌بوو، به‌ هه‌ل‌گرتنی دروشمی «سالی دوا‌یی هاتنی شه‌پ» هات و هاوارتکی زۆریان وه‌پێ خست و به‌شێوه‌ی ساله‌کانی هه‌ولێی شه‌پ، خه‌لکیان خ‌ه‌ ده‌کرده‌وه و به‌ گوتنی قسه‌ کۆنه‌که‌ی «شه‌پ شه‌پ تا سه‌رکه‌وتن»، به‌ره‌و که‌ریه‌لا وه‌پێ که‌وتن، نه‌م جاره‌ش جمعا‌عه‌تێکی سا‌ویل‌که‌یان له مه‌یدانه‌کانی شه‌پ ک‌رد.

نه‌وه له‌ حالته‌که‌دا بوو که ته‌نیا له‌ ماوه‌ی دوو مانگدا به‌ وته‌ی به‌رپرسیانی رێژیم له‌به‌ر نه‌بوونی نه‌رز، سه‌دان کارخانه به‌سته‌را‌بوون، زیاتر له‌ نیو ملیۆن خه‌لکی دیکه یێ کار ب‌ی‌وون و را‌ده‌ی بێکاران خۆی له ۶ ملیۆن ده‌دا. قه‌ساده‌ زیاتر په‌ره‌ی ده‌ستانده‌، به‌ هۆی کاری ناله‌باری به‌رپرسیان به‌شێک له‌ دا‌رو‌ده‌سته‌ی خۆشیان لێیان بێزار ب‌ی‌وون. خه‌لک له زۆر شو‌تین به‌ ناشکرا گله‌یی و گازنده‌یان له‌ وه‌زع، ده‌کرد و بێزاریی خویان له‌ شه‌پ ده‌رده‌به‌ی، ناخه‌ر سامانی له‌م پێنا‌وه‌دا به‌ با دابوون و زۆر له‌ جگه‌رگۆشه‌کانیان له‌ ده‌ست دا‌بوو.

له‌ قه‌سه‌کانی مو‌ح‌سن ره‌زایی ده‌م راستی سو‌پای پاسدا‌ران ده‌رده‌که‌وت که رێژیم توانایی قه‌ره‌بو‌و‌کردنه‌وه‌ی چه‌ک و چۆلی فه‌وتا‌و و شکا‌و و له‌ نێوچو‌وی نییه‌. سه‌رده‌پای نه‌وه‌ش له‌ راگرتنی شه‌پ که‌ و‌یستی هه‌موو دنیا‌و خه‌لکی نێرانی‌ش بوو،

خۆيان دەپاراست و بە هيوای موعجيزه بوون. بە هات و هاواری تەبليغاتى سەرى خۆيان راگرتبوو.

لەگەڵ نەودەش پيشمەرگەکانى حيزب کە وەک سالاتى پيشوو لە زۆر شوتن شەرى قارەمانانەيان دەکرد، ريتيم لەسەر ئەمانى پيشمەرگە و حيزب تەبليغاتى خۆى هەر دەکرد و دەستی لە درۆ و دڵەسە نەدەکيشاوه. هەرچەندە زستانی سالى پيشتر گەلیک سارد و پەر بە فر بوو، ماوەیه کيش لە بەهار چووبوو، بە سەختى حەركەت دەکرا، بەلام کە پيشمەرگە دەستی بە عمەلیات کردەوه، زەبرى زۆر گورچووپەرى لە دوژمن وەشاند و لە باشوورەوه تا باکوور سەدان عمەلیاتیان بەرپەرد و زیاتر لە ۳۰ پایگای گەورەى دوژمیان گرت و بە سەدان بەکریگىراوى دوژمن کوژران و بریندار بوون یا بە ديل گیران. سەدان پارچە چەکی سووک و نیوه قورس دەست پيشمەرگە گەوت و دەیان ملیۆن دۆلار زیان بە بێکە و بىباتەکانى ريتيمى خومەينى گەوت.

بەداخموه کاک حەکیم رەزایى ئەندامى کۆمیتەى ناوەندى و بەرپرەى مەلەبەندى ۲ى باشوورى کوردستان لە رۆژى هەينى نۆى مانگى خەزەلەورى ۱۳۶۵ لە شەرتکى نابەرەبەر لەگەڵ هێزه بەکریگىراوەکانى کۆمارى نيسلامى لە ناوچەى سەرشووى سەقز لەگەڵ سەن هاوپەتتى پيشمەرگە شەهید بوون.

دوکتۆر قاسملوو کە بۆ ماوەى پێنج شەش مانگ سەفەرى دەرەوى کردبوو توانیبووى بۆ یەکەم جار وەک چاوەدێر لە کۆنگرەى ئەنترناسیۆنالى سۆسیالیست دا کە لە لیماى پايتەختى پېرۆ لە ئەمریکای باشوور گیرابوو، بەشداری بکا. ئەم مەسەلەش خۆى تەنسىرى زۆرى لەسەر بیروبۆچوونى فکرى سکرەتێرى حيزب و دواتریش لەسەر بۆچوونى حيزب بەرەو راست ناڕۆییه کى ناشکرا کرد.

لە بیستى مانگى سەرماوەزى ۱۳۶۵ سێهەمین پلینۆمى کۆمیتەى ناوەندى حيزب پێکھات. لەم پلینۆمەدا بە دواى یادى شەهیدان و دواين شەهیدى کۆمیتەى ناوەندى حيزب حەکیم رەزایى، لەسەر وەزعی ئێران، رووداوى ئێران گیت کە پێوەندى ئەمریکا و کۆمارى نيسلامى بە ناوى دێمى « نيمپریالیست » ى تیدا ناشکرا بوو؛ راپۆرتى سەفەرى دوکتۆر قاسملوو، کاروتیکۆشان و وەزعی مالىی مەلەبەندەکان باس کرا و سێ کەسێش بە هۆى کاراھەیی و زەحمەتیکى زۆر کە لە پیتاوى حیزدا کیشابوویان، بە ئەندامى موشارى کۆمیتەى ناوەندى هەڵبژێردران کە بریتى بوون لە:

غەفور ھەمزەبى، رەھىم مەھمەد زادە، عبدەللە شەرىفى.

لە رۆژەكانى ٦ تا ٩ى رۆيەندانى ١٣٦٥دا پىنچەمىن كۆنفرانسى ولاتانى ئىسلامى
لە كۆيت پىنكەت، كۆمارى ئىسلامى كە لە وەزەكە نىگەرەن بوو، زۆرى ھەلدا پىشى
گىرانى نەم كۆنفرانسە بگرى يا وەدرەنگى بىخا، بەلام بۆى نەچووە سەر.
كۆمىتەى ناوەندى حىزب پەيامىكى بۆ نەم كۆنفرانسە ناردووە كە چەند بەرگە يەكى لى
دەين:

«بەرێزان، سەرۆك و نەندامانى كۆنفرانسى بەرزى ئىسلامى!
كۆمىتەى ناوەندى حىزبى دىموكراتى كوردستانى ئێران سلاوىكى گەرمەتان پىشكەش
دەكاو سەرگەوتى نەم كۆنفرانسە مێژووبەتەن بە ناوات دەخوازى.
كۆنفرانسى نەم جارەى سەرۆكايەتتى ولاتانى ئىسلامى لە حالىكدا دەبەستى كە
جىهانى ئىسلام لەگەل زۆر گىروگرفتى سياسى و نابوورى و نىزامى بەرەوروو بوو. ئىتمە
ھىوادارىن كۆنفرانس تەواوى نەو گىروگرفتەنە بىس بكا و بۆ ھەر كامىيان چارەسەرىكى
لەبار بدۆزىتەووە.

بەرێزان! يەكىنك لەم مەسەلە گرىنگانە كە نەمرۆ جىهانى ئىسلامى و بە تايەتتى
ناوچەى خەلىج لەگەلىيان بەرەوروو، مەسەلەى شەرى حەوت سالى ئىوان دوو ولاتى
دراوسى و موسولمان، ئێران و عىراقە. نەم شەرى نەك ھەر نەمىيەتتى ناوچەى خەلىج و
يەكەيتى رىزەكانى ولاتانى موسولمانى خستۆتە مەترسىيەو، بەلكو ھەردەشە لە ناشى
جىھانىش دەكا.

كۆمىتەى ناوەندى حىزبى دىموكراتى كوردستانى ئێران ھىوادارە كۆنفرانسى ئىسلامى
مەسەلەى شەرى ئێران و عىراق لە دەستورى كارى خۆيدا دابىن و بپارىكى نەوتى
لەسەر بدا كە لە داھاتوبەكى نرىكدا كۆتايى ھاتنى نەو شەرى دەستەبەر بكا.
سەرۆكى بەرێز و نەندامانى كۆنفرانسى ئىسلامى!

نرىك بە ھەشت سالى رۆيى كۆمارى ئىسلامى!! لە ئىراندا شەرىكى ناردوا و دۆى
ئىسلامى بەسەر گەلى كورد لە كوردستانى ئىراندا سەپاندووە، كە بەداخووە لەبەر نەودى
حكومەت سياسەتتى پەردە پىدادانى رەچاو كەردووە، دىناى دەرەوش شىتىكى زۆر كەمى
لى دەزانى. لە ئىرانى فرە نەتەویدە زىاتر لە ھەشت ملیۆن كورد دەژىن كە لە ھەموو
مافىكى سياسى و نابوورى و كۆمەلایەتتى و فەرھەنگى بى بەش كراون. خەلكى

کوردستانی ئێران ددیان ساله بۆ ددهست هیتانی مافه نه ته وایه تییه کانی خوێان خهبات ددهکن و نمو خهباته به قیমে تی گیانی همزاران تیکۆشه ری کورد ته و او بووه.

خومه یی له مانگی گهلاوێژی ۱۳۵۸ ی هه تا ویدا فتوای جیهادی دژی میلله تی موسولمان و ناشتیخوازی کورد دهرکرد و لمو کاتموه ناگری شمێکی دژی نینسانی و دژی نیسلامی له سهرتاسه ری کوردستان به دژی گه لی موسولمانی کورد هه لگیرساندوه.

نموان به پێچه وانه ی شه ریعه تی نیسلام شیعه به سهر سوتنیدا ته رجیح دده دن و نمو مه سه لمش به دژایه تی له گه ل کورده کان که زۆریه یان سوتنن، له قانونی نه ساسایی کۆماری نیسلامیدا گونجاوه.

کۆمیته ی ناوه ندی حیزبی دیوکراتی کوردستانی ئێران هیواداره کۆنفرانسی سه رۆکانی ولاتانی نیسلامی سه رنچ بداته دژواری گه لی موسولمانی کورد له کوردستانی ئێران، شه ری زالمانه ی رێژی خومه یی به دژی خه لکی کوردستان مه حکوم بکا و نمو رێژه بۆ کۆتایی پێهیتانی شه ر دژی گه لی کورد و به رمسی ناسینی مافه ره واکانی بخته ژیر فشار».

کۆمیته ی ناوه ندی

حیزبی دیوکراتی کوردستانی ئێران

۳۰ به رانهاری ۱۳۶۵

له رێکه وتی ۷ و ۸ و ۹ مانگی رێبه ندانی ۱۳۶۵ کۆنفرانسیکی گرینگ به ناوی «یه کم کۆنفرانسی نیونه ته وه یی مافی مرۆڤ و نه خلاقی به شه ر دۆستانه» به به شداری ۴۰۰ کهس له پهبۆران و به شه ر دۆستانی ناوداری جیهان له پاریس پیکهات که به وتاریک له لایمن فرانسوا میتران سه ر کۆماری فره انس ه کرایمه.

حیزبی ئیتمه بۆ نمو کۆنفرانس ه ده وه ت کرابوو، به لام سه کرتیری گشتی به هۆی کار له کوردستان نه یترانی به جی. په یامیکی نارد که له م کۆنفرانس ه دا خوێندراوه تموه و زۆر له راستیه کانی بۆ به شداران روون کردۆته وه که پێشوازییه کی گه رمی لی کراوه.

سالی ۱۳۶۵ وه ک ساله کانی پێشوو پێوه ندیی ته وای به ژبان و خهباتی گه له که مانه وه هه بوو و سه ره دای نه وه هیتدیک رۆله ی نه مه گناس و تیکۆشه ری کورد له نه ندانی کۆمیته ی ناوه ندی را به گره، هه تا پێشه مرگه ی ساده له شه ر و به ره ره کانی

قارمانانەدا شەهید بوون، پێشمەرگەش زەبری زۆر توندی لە رژێم و شانەووە کە بە هێنایی ناوی چەند عەمەلیات و رادەی دسکەوتەکان لە ناوچە جۆراوجۆردەکان لە ژێردە قەناعەت ددەین:

پیرانشار

١٣٦٥/٣/٢٧ پێشمەرگەکانی هێزی شەهید ناواری بە پیتی بەرنامەیەکی رێکۆیتیک بەلامارتیکی شیرانەیان برده سەر دوو مۆلگەیی دوژمن لە چاکی لاسان و پستی بندری. لە ماوەیەکی زۆر کورتدا توانیان هەر دوو مۆلگە کە بگرن و تەواوی نەفەرانی نوو دوو مۆلگە بە یان کۆژان یا بەدیل گیران. لەو شەڕە قارمانانەیدا زیاتر لە ٨٠ کەس لە نەفەردی دوژمن کۆژان و ١٣ کەسیش بە دیل گیران. جگە لەوانەش ژمارەیەکی زۆر بریندار هەر لەو ئازاد کەران. هەروەها نەم دسکەوتانەش لەبەر نەبوونی ئیسکانی راگواستە ناگریان تە بەردا. یەک دەزگا جیبی هەلگری تەنگی ١٠٦ م. م. یەک دەزگا ماشینی نیفا، یەک دەزگا لەندروویتر، یەک دەزگا نیسان، دوو دەزگا کومپرسی، دوو تانکر بەنزین، دوو دەزگا جیبی فەرماندیی، یەک دەزگا ماتۆری کارەبا، دەیان سندووق فیشەک و گوللە خومپارە و کاتیۆشا.

نەم چەک و چۆلەش بە دسکەوت گیران: نارپی جی ٧-٨ قەبزە، تەنگی ٣ ٥٧ قەبزە کلانیشکۆف ٣ قەبزە، دمانچە یەک قەبزە، تیریاری ام ٣ یەک قەبزە و ژمارەیەکی زۆر فیشەک و کیسە خەو و مووشەکی نارپی جی.

شن

١٣٦٥/٤/٢٣ پێشمەرگەکانی هێزی کێلەشین لە بەرنامەیەکی رێکۆیتیک و لە پێشدا داڕێژرا و هاوناھەنگ لە سەعات ٥/١٠ دەقیقەیی بەیانی ٧ پایگای دوژمنیان لە بەرزاییەکانی گەردە سوور لە ناوچەی گەلی گادەران، دا بەر هێرش شیرانەیان و لە شەرتیکی حەماسی و کەم و یتەدا کە یەک سەعاتی خایاند، هەر حەوت پایگایان گرت و تەواوی نەفەرانی کە یان کۆژان یا بریندار بوون. هێزی کۆمەکیی دوژمن کە دەبەهەست بە فریای تیک شکاوەکانی دیکە بکەوێ، کەوتە کەمینی دەستە یەک لە پێشمەرگەکان کە بە مەبەستی بەرگری لە هێرش دوژمن لەو ناو دەکەمیندا بوون.

نەو ھېژەش دواى نمودى ماشىنىتىكى لى خراب كراو ژمارەيەكى لى كۆژا و، بە سەر شۆزى پاشەكشەى كرد. لەو شەپە ھەماسىيەدا زياتر لە ۶۰ كەس لە ھېژەكانى دوژمن كۆژان كە كەلاكى ۵۵ كەسيان لەبەر دەست پېشەمرگەكاندا بوو. ژمارەيەكى زۆرىش بىرىندار بوون. نەم چەك وچۆلانەش دەست پېشەمرگەكان كەوتن: تىربارى بى كەى سى يەك قەبزە، تىربارى ام ۳/۴ / ۴ قەبزە، خومبارەھاوئىزى ۶۰ م ۲ قەبزە، نارى جى ۷ سى قەبزە، كلاشىنكۆف ۲۹ قەبزە، بى سىمى پى نارى ۷۷-۲ دزگا و كەل و پەلىكى زۆرى دىكەى نىزامى. ھەروەھا ۱۰ دزگا بۆلدزىر و ماشىن لەگەل ژمارەيەكى زۆ چادر و بەتانى و فېشەك و مووشەكى نارى جى ناگريان تى بەردرا.

لەو بەرھەنگارىيەدا دوو رۆلەى تىكۆشمەرى حېزەكەمان شەھىد بوون.

سەردەشت

۱۳۶۵/۷/۴ پېشەمرگەكانى ھېزى گيارەنگ بە پى گەلالە و بەرنامەيەكى رىكۆپىك لەسەر جادەى پىرانشار- سەردەشت لە نىوان گوندەكانى گرزال و عەلى ناوادا بە درىزايى ۱۰ كىلۆمەتر لە دەورووبەرى جادەكە دامەزران و جگە لەوێش بە مەبەستى پىشەمرگانى كردن لەو كەمىنە لە ۹ بەرزايى نەو ناوچەيەدا ۹ تىم سەنگەريان گرت. ھەروەھا لە چەندىن جىگەش بۆ پىشتگىرى لە ھىرشى چاودەوان نەكراو، چەند دەستە پېشەمرگە سەنگەريان گرت.

سەعات ۱ نىوەرۆ بە دەستورى ھەرماندەى عەمەلىيات لە سى بەردا شەم دەستى پىكرد. لەگەل بەرزىوونەودى دەنگى تەقە، سەرانسەرى نەو ناوہ بۆ داگىرکەران بوو بە جەھەننەم و لە ھەموو لايەكەود ناگرياران کران، بە چەشتىك كە نەفەراتى بە ناو تەنمىنى رىگا، نەفەراتى نىو پاىگاكانى دەورووبەر، نەو سەتوونانەى كە لەو كاتەدا لە رىگەدا بوون، بەلايەكىيان بەسەر ھات كە با بە دەواى شەرى نەكردىن. ھەر ماشىن بوو دەسووتا و پاىگا بوو كە تىكۆپىك دەدرا و بەكرىگىراو بوو لاشەى ددەكوتە سەر زەوى.

لە درىزى نەم زنجىرە شەردا كە لە سەعات ۱ نىوەرۆ تا ۵ نىوارەى خاىاند، زياتر لە ۶۰ كەس لە نەفەراتى دوژمن كۆژا كە كەلاكى ۳۱ نەفەريان بۆ پېشەمرگەكان ناسرا. ۳ كەمىش بە دىل گىران. لەو شەردا چەك و چۆلىكى بەرچاو كەوتە دەست پېشەمرگەكان. ھەروەھا نەم كەل و پەلانەش ناگريان تى بەردرا: ماشىنى جۆزاجۆز لە

جیتی فرماندهیهیه وه تا تریلی ۱۸ چهرخ ۱۷ دزگا، خومپاره ی ۶۰ م م یهک قههزه، تیرباری ام ژ ۳ دوو قههزه.

نو ساله بۆ ریتی کۆماری نیسلاهی سالتیکی پر له شان و سه رشۆری و ناکامیی نابووری و نیزامی و سیاسی بوو. له باری نابوورییه وه به هۆی درێژدانی سیاسه تی شه پ خوازانه و له ناکامی بۆمبارانی په یتا په یتای چاله نه وتیه کان له لایمن فرۆکه کانی عیراقوه داهااتی نموت رۆژ به رۆژ ها ته خوار و گه ییه ۱/۴ ی نه وه ی له بوودجه به ندیی سالیانه دا خرابووه بهرچاو ههر نموه ریتی لمسه ره پیدا کردن و کرینی خواردمعنی و گهرهسته ی شه پ زۆر خسته ژیر زهخته وه.

له باری نیزامیشه وه، ریتی توانی له والفجری هشت دا به دانی ته له فاتیککی زۆر قورس، فاو بگری، به لام کاتیک ههر له م ساله دا پیتی لیگیراو و نه یتوانی پیشه وه یی زیاتر بکا، له باکوور واته له کوردستان و والفجری نو ی سازدا و توانی له ئوسسانی سلیمانی هیندیک له بهر زاییه کانیش بگری، به لام دژ کرده وه ی په لاماری عیراق هتیه کانی خومه بینیان و الیکرد که بهریرسان هه زیان نه ده کرد والفجری ۹ ههر ناوی بی.

له باری سیاسیشه وه به هۆی ناشکرا بوونی ئیران گیت و چهک کرینی ناخونده کان له نه مریکا نموش له ریکای نیسرائیله وه نابووی بۆ نه هیشتن و له حالیکدا ریتی به ناو نیددیه ی ده کرد شه پ له گه له عیراق بۆ نازادی قودسه و به رتی که ره لادا جی به جی ده بی، نیتر نمو ریتی به بۆ خه لک وک ریتی بکی بی پرئسیپ و ریاکار و دوو روو ناسرا.

بۆ حیزی ئیمه به پیچه وانه وه، نیعتیاریکی زیاتر له نیوخۆدا پتیکهات و به تایه تی بهر بلاوتر بوونی پتوده ییه کانی دهره وه ی حیزی ئیمه و ناسرانی خه با ته ره واکه ی له لایمن به شتیکی زۆر تر له حیزب و رتیکخواه دیوکرات و پیشکمو توو دکانی جیهانه وه و بانگه هیشتنی نوته رانی حیزب بۆ به مشدار بوون له زۆر کۆنگره و کۆنفرانسی نیتو نه توده ییدا به تایهت به شداری سکرتری حیزب له کۆنگره ی پینجهمی نه ترناسیۆنال سۆسیالیستدا که له لیما پایته ختی ولاتی پیرو هه لکمو توو و له نه مریکای لاتین گیرا، پتوده یی زیاتر له گه له چاپمه نی و نه حزاب و ناژانسه هه و ال دهریه کان و زۆر سه رکه وتنی دیکه نیعتیاری حیزی له باری نیتو نه توده ییه وه برده بووه سه رتر.

وه ی نیستاش بۆ نموه ده بی بۆی به داخ بین، بهرده وامیی شه ری کۆمه له و حیزبه که به پیچه وانه ی وستی زۆره ی خه لک و حیزبه کوردستانی و نیرانییه کان ههر درێژدی هه بوو.

هه‌لومه‌رجی خه‌بات به چه‌شنیک بوو که ده‌بوو هاو‌پیتیانی رتیه‌ری زۆرتی کاتیان له ناوچه‌کانی دور و قوولایی کوردستاندا بن. بۆه پتیبست بوو پلینه‌مه‌کان له کاتی مونسیدا بگیریین.

به پتی نهم بۆچوونه، پلینه‌می چواره‌می کۆمیتیه‌ی ناوه‌ندی هه‌لبێژوای کۆنگره‌ی هه‌وت له رۆژده‌کانی ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ی ده‌شمه‌دا پتیکهات و دوا‌ی باس و راویژ له‌سهر و‌ه‌زعه نهم به‌پاره‌ی ژێره‌وه‌ی دا:

۱- بۆ یارمه‌تیدان به زووتر رووخانی رێژی کۆماری نیسلا‌می و بۆ جێگیر کردنی رێژیکی دیوکراتی له نێراندا نه‌رکی نه‌ساسیی حیزبی دیوکراتی کوردستانی نێران له قوناغی تازه و به تایبه‌تی له سالی نوێ، سالی ۱۳۶۶دا بریتیه له:

الف- توندوتیژ کردنی خه‌باتی چه‌کدارانه دژی دام و ده‌زگاکانی رێژیم له کوردستاندا، هه‌ولدان بۆ هه‌رجی رێکوپێکتر کردنی رێکخراوه‌کانی حیزب و پتیکه‌یتانی پتیه‌ندییه‌کی به‌رێتر له‌گه‌ل چین و توێژه دیوکراتیه‌کانی خه‌لکی کوردستان به مه‌به‌ستی به‌شدار کردنی زیاتریان له شیوه جێ‌وا‌جۆره‌کانی خه‌بات دژی ده‌سه‌لاتی کۆماری نیسلا‌می.

ب- پتیکه‌یتانی پتیه‌ندییه‌کی نزیکتری هاوکاری له‌گه‌ل حیزب و رێکخراوه خه‌باتگیره‌کانی نێران بۆ خه‌باتی هاوبه‌ش له پیتاوی رووخاندنی رێژی خومه‌ینی و دامه‌زراندنی حکومه‌تیکی گه‌لی و دیوکراتدا که وه‌لامی موسبه‌ت به داخوازه ره‌واکانی گه‌لانی نێران به‌دا‌تموه. له‌و باره‌یه‌وه هه‌ولدان بۆ پتیکه‌یتانی به‌ره‌ی دیوکراتی- دژی نیسیریا‌لیستی ده‌بی جێگا‌یه‌کی تایبه‌تی له تیکۆشانی حیزبه‌که‌ماندا بۆ دا‌هێن.

ج- ته‌قه‌للایه‌کی نیتونه‌وه‌یی زیاتر بۆ ناساندنی نیتوهرۆکی رێژی کۆنه‌په‌رستی کۆماری نیسلا‌می و هه‌ر له‌و کاته‌دا ناساندنی خه‌باتی ره‌وا‌ی گه‌لی کورد و هه‌موو گه‌لانی نێران له پیتاوی وه‌ده‌ست هیتانی نازادی و دیوکراسیدا^(*).

له رۆژده‌کانی ۳ و ۴ و ۵ی ناو‌ریلی ۸۷دا هه‌ینه‌تی نوێنه‌رایه‌تی حیزمان به سه‌روکایه‌تی سه‌کرته‌ری گه‌شتی له شاری «لیل» به‌شداریی له کۆنگره‌ی حیزبی سوسیالیستی فه‌رانسه‌دا کرد. جگه له نه‌ندامانی کۆنگره، زیاتر له هه‌شتا ده‌ستی نوێنه‌رایه‌تی دهرده‌ش له لایه‌ن حیزبه سوسیالیست، کۆمونیست و دیوکراته‌که‌نه‌وه

(*) وه‌رگیراوه له راگه‌یه‌ندراوی ده‌فته‌ری سیاسی له رۆژنامه‌ی «کوردستان» ژماره ۱۲۵

به‌شدارییان کردبوو. نوټنه‌رانی حیزب له جمره‌یانی کۆنگرده‌دا چاویان به رتبه‌رانی حیزبی سۆسیالیستی فهرانسه و هه‌روه‌ها زۆر ده‌سته‌ی نوټنه‌رایه‌تیی بیانی (خارجی) که‌وت و تووټیزیان له‌گه‌ل کردن.

له‌ رۆژه‌کانی ۲ تا ۶ یانه‌مه‌رش هه‌یه‌تێکی حیزبی به‌ سه‌رۆکایه‌تیی کاک عبدالله قادری نه‌ندامی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له‌ کۆنگره‌ی حیزبی کۆمونیستی داخڵی یونان له‌ ناټینی پایته‌ختدا به‌شدارییان کرد، له‌م کۆنگره‌شدا که‌ جگه‌ له‌ نوټنه‌رانی حیزبه‌کان له‌ سه‌رتاسه‌ری یونان، هه‌یه‌ته‌ی نوټنه‌ری سێ لایه‌نی دیکه‌شی لێ بوو، هاوټییانی حیزب له‌گه‌ل زۆر له‌ لیژنه‌ نه‌ چاوپێکه‌وتن و تووټیزیان هه‌بوو، له‌سه‌ر وه‌زعی کوردستان قسه‌یان بۆ کردن.

هه‌ر له‌و ساله‌دا دوکتور قاسملوو بۆ یه‌که‌م جار سه‌فه‌ریکی سیاسیی ئیسپانیای کردبوو، سه‌ره‌پای دهربرینی ره‌زامه‌ندی خۆی له‌م سه‌فه‌ره‌، نه‌ویتی وەک دهره‌وازی نه‌مریکای باشووریش دانابوو که‌ ده‌بی که‌لکی لێ وه‌رگیرێ.

به‌شداریی هه‌یه‌ته‌ی نوټنه‌رایه‌تیی حیزب له‌ کۆنگره‌ی حیزبی کۆمونیستی فهرانسه له‌ پارێس که‌ کاک هاشم که‌ریی و چه‌ند هاوټینی دیکه‌ بوون، هه‌روه‌ها به‌شداری له‌ جێژنی «فولکس شتیسه» رۆژنامه‌ی «ده‌نگی گه‌ل» له‌ وییمن پایته‌ختی نوتریش له‌ مانگی خه‌رمانا‌ندا له‌ لایه‌ن کۆمیته‌ی حیزب له‌ نوتریش، یه‌کیک له‌ کاره‌ به‌رچاوه‌کانی دیپلوماسی و ته‌بلیغاتی بووه‌. چونکه‌ له‌ هه‌ر کام له‌م دوو رێ و ره‌سه‌دا بۆ هه‌زاران که‌س له‌سه‌ر کوردستان و خه‌باته‌ ره‌واکه‌ی قسه‌ کراوه‌.

رێژیمی ئێران که‌ وه‌زعی خۆی زۆر خه‌راپ بوو، بۆ شارده‌نوه‌ی نا‌ته‌واوی و گه‌یروگرفته‌کانی نێوخۆی له‌ رێکه‌موتی ۶ یانه‌مه‌ری ۱۳۶۶دا درۆیه‌کی گه‌وره‌ی له‌ رۆژنامه‌ی «کیهان» دا بلاو کردبوو و بۆ نه‌وه‌ی سه‌رنجی خه‌لکی زیاتر بۆ راکێشتی وشه‌ی «محرمانه» شی له‌سه‌ر دا‌بوو:

«به‌ پیتی راپۆرتی گه‌یشته‌وو، له‌ شوټنی جیتی مه‌تانه‌وه‌، قاسملوو به‌ نووسینی نامه‌یه‌ک بۆ جه‌لال تاله‌بانی، سه‌کالای له‌ تێکه‌ل و پێکه‌لی وه‌زعی نێوخۆ و لاوازی حیزبی هه‌ل‌مه‌شاده‌ی دعوکرات دهربرپوه‌ و داوای لێ کردبوو تا نێوټری بکا و بۆ قاسملوو و نه‌ندامانی حیزبه‌که‌ی له‌ کۆماری ئیسلامی داوای نه‌مان نامه‌ بکا. قاسملوو هه‌روه‌ها گوتویه‌تی: ئێمه‌ ناماده‌ین چه‌که‌ کاغان دا‌بنیتین و خۆ ته‌سلیم که‌ین».

حیزب له وهلامی نمو درۆیه له رۆژنامه‌ی ژماره ١٢٧ ی «کوردستان» دانم شته‌ی به
ته‌واوی و درۆ خستوه و هه‌موو هاوینیشتمانانی دنیا کرد که وهلامی نمو فروفیشال و
درۆ و ده‌سه‌انه له مه‌یدانی شه‌ری رزگاربخوازی نه‌ته‌وایه‌تیدا به‌کۆنه‌پرستان ده‌ده‌نوه.
هیندیک له‌ نه‌ندامانی رێبه‌ری هه‌ر له‌ هه‌مه‌له‌وه به‌ دوا‌ی شکست خواردنی و تووێژی
سالی ١٣٥٨ له‌گه‌ل رێژیم، ده‌کرێ ب‌لێن به‌ داخه‌وه له‌ جه‌نگه‌ی شه‌ری توندیشدا چاویان
هه‌ر له‌وه به‌و به‌ل‌کو رۆژیک مه‌لایه‌ک په‌یدا بێ و خه‌به‌ریکی خوش له‌سه‌ر و تووێژ و ناماده
بوونی دوژمن بۆ نمو‌ کاره‌ بێن.

نه‌وه‌ی راستی بێ، چه‌ند جارێکیش لهم‌ ماوه‌دا که‌سانێکیان نارده‌وه که‌ دل‌خۆشیه‌ک
بدن و خه‌به‌ریکیش وهرگرن، بۆ نمو‌ نه‌وه‌ی ناشکرا بێ، جارێک له‌سه‌ر پێشنیاری
ده‌فته‌ری سیاسی یا شه‌خسی دوکتۆر قاسملوو له‌ رێگای جه‌لیل گادانی له‌ چۆمه‌ل، یه‌ک
دوو جار له‌ رێگه‌ی کاک تاهیر عه‌لیار له‌ ناوچه‌ی بۆکان و مه‌ها‌باد، چه‌ند جارێک له
رێگه‌ی کاک حسێن مه‌ده‌نی له‌ ناوچه‌ی ژێر ده‌سه‌لاتی ناوهندی سه‌بی سه‌نگ و سالی
٦٣ راسته‌وخۆ له‌ رێگه‌ی مامۆستا عه‌بدوللا حه‌سه‌ن زاده و مامۆستا گۆزان له‌ ناوچه‌ی
نالانی سه‌رده‌شت چاوپێکه‌وتن له‌گه‌ل نێردراوانی رێژیم هه‌بووه. نمو بۆچونه به‌ کرده‌وه
سه‌لمێندراوه، له‌ هه‌موو نمو جارانه‌شدا دوکتۆر بۆ خۆی ناگادار بووه و موافقه‌تی کرده‌وه،
نه‌وه‌ش به‌ ته‌واوی ده‌رکه‌وتیوه که‌ عیشه‌که‌ یه‌ک لایه‌نه‌یه و نێردراوانی دوژمن مه‌به‌ستی
تایبه‌تیان هه‌یه و رێژیمیش زۆرجار به‌توندی و به‌ سه‌راحه‌ت وه‌لامی نمو چۆمه‌ل بۆ
چۆنه‌ی دا‌بووه و ده‌ری خستبوو که‌ سه‌ری سازانی له‌گه‌ل کورد نییه. هه‌ر نمو قسانه‌ی بن
لیو بوون که‌ هیندیک جار بۆ خۆزل کرده‌نوه د‌درکان و به‌ گوێی نمو هینز و نمو هینز
ده‌که‌شته‌وه و نه‌وعیک قه‌له‌سیان له‌ حیزب ده‌گه‌یتر و له‌ سه‌ریان ده‌نوسێ.

له‌ رۆژنامه‌ی ژماره ١٢٧ ی «کوردستان» وه‌لامیک له‌ ژێر سه‌رده‌په‌ی «سازشکاری»
له‌ جو‌زه‌ردانی ١٣٦٦ به‌م شێوه‌ درایه‌وه:

«مه‌سه‌له‌ی چاوپێکه‌وتنیک که‌ هاوینی سالی ١٣٦٣ له‌ نیوان نوێنه‌رانی حیزبی
دیوکرات و رێژیمی خومه‌نیدا روویدا و کاتی خۆی له‌ «کوردستان» ی ژماره ٩٩ دا‌بلاو
کرایه‌وه، تا ئێستاش ب‌نێشه‌خۆشه‌ی سه‌ر زمانی هیندی له‌و حیزب و سازمانانه‌یه که
خۆیان به‌ موخالیفی حکومه‌تی ناخۆندی ده‌زانن. له‌گه‌ل نه‌وه‌ی له‌و چاوپێکه‌وته‌ دا هیچ
و تووێژێکی سیاسی له‌ گۆزیدا نه‌بووه و حیزبی نێمه‌ چه‌ندین جاری راگه‌یانده‌ و تووێژ

له گەل رێژمیی خۆمهینی کاریکی بێ هوودیه، سەردرای نوووش هیندیک لعم ریکخواوانه
نیستاش دەست هەلناگرن و حیزب بە سازشکار لە قەلەم ددەن.

لێردەدا بۆ نوودی روون بێتەووە کە حیزبی نێمە لە خەبات دژی کۆماری نیسلامیدا
شیلگیرترە، نامارتیک لە ناکامی عەمەلیاتی پێشمەرگەکانی حیزب لە ناخەری هاوینی
١٣٦٣ هەتا هەموەلی زستانی ١٣٦٥ بڵاو دەکەینەووە:

زیانی دۆژمن لە ماودی نەم ٢٥ مانگەدا

١- کۆژراو ١٠٧٥٨ کەس

٢- بریندار ٨٩١٣ کەس

٣- دیل ١١٥٤ کەس

٤- ماشینی لە نێوچوو ١٤٢١ دەرگا

٥- چەکی قورسی لە نێوچوو ٨٧ قەبزە

٦- مۆلگە ی گیراو ٣٢ جار

٧- مۆلگە ی وێران کراو ٣ جار

دەسکەوتی پێشمەرگەکان لەم ماودیه دا

١- خۆمبارە ی جۆراوجۆر ١٩ قەبزە

٢- ناریی جی ٧ / ١٠٤ قەبزە

٣- تەفەنگی دوورھاوێژ ١٠ قەبزە

٤- تەفەنگی جۆراوجۆر ٢٧٣٨ قەبزە

٥- گوللە ی چەکی قورس ٣١٨ دانە

٦- مووشەکی ناریی جی ١٠٧ دانە

٧- «مەسلەل» ی قورس ١٩ قەبزە

٨- نارنجۆکی دەستی ١٦٩٠ دانە

٩- دووریینی چاو ٥٦ دەرگا

١٠- رەشاش ٩٦ قەبزە

١١- بێ سیم ١٦٦ دەرگا

١٢- فیشەک ٣٩٦٨٢١ دانە

١٣- نارنجۆک نەنداز ١٤ قەبزە

۱۴- خمشاب ۸۶۱۲ دانه

۱۵- ده مانچه ۴۶ قمبره

۱۶- ماشین ۵ دزگا

۱۷- تفنگی ۱۰۶ میلی یک قمبره

۱۸- مووشک نندازی سام ۳ / ۵ قمبره

پتویسته بگوتری که له ۱۱۸۳ عممه لیا تدا پتشمه رگه کان زبانی دوزمنیان بۆ مه علوم نه بووه و لیترده نه نووسراون.

ههروه ها جگه له وانه ی گوتران، ۶۴۰ که سیش له دوزمن خۆی به هه موو که ره سته وه ته حویلی حیزب داوه که لیترده نه ها توته حیساب.

له م ماوه یما بدهاخموه ۱۰۰۸ پتشمه رگه و ۵۵۵ کس له خه لکی بی دیفاع شهید بوون و ۱۰۴۴ که سیش بریندار بوون.

جیتی خۆیه تی بلتین بریا هه موو ریک خراوه کانی نۆوزیسیونی نیران ناوا سازشکار بن!!

نه نجوومه نی ناسایشی ریک خراوی نه تموه یه که گرتوه کان پاش چهند مانگ باس و وتوویژ و راوته گبیر رۆژی ۲۰ ی ژوونییه ی ۱۹۸۷ واته ۱۹ ی پووشپه ری ۱۳۶۶ به تیکرای دهنک بریارنامه یه کی له باره ی شه ری نیران و عیراقموه دهرکرد که له راستیدا به لگه ی مه حکوم کردنی کۆماری نیسلامی بوو.

خومه یینی له ریکه وتی شه شی که لاویژ واته حه وتوویه ک دوا ی په سه ند کردنی نه م بریارنامه له لایمن نه نجوومه نی ناسیشموه، له وتاریکیدا هه مر مرجه کانی پیشووی خۆی تیکرار کردوه و بریارنامه ی نه نجوومه نی پاسا و داوه. به پیچموانه ی عیراق که به تیکرا قبولی کرد.

له لایه ک له م بریارنامه دا خومه یینی وه ک درێژدده ری شه پ ناسراوه و مه حکوم کراوه و له لایه کی دیکموه مه حکوم کردنی بۆمبارانی شاره کان و دژتودانانی به کارهێتانی چه کی شیمیایی به یه کیک له باره موسبه ته کانی نه م بریارنامه یه دهرمیردا.

به لام مه سه له یه کی بنه رده تی له روانگه ی نیه ی کوردوه نه خرابووه به مرچاو، نه ویش کۆتایی پتی هیتانی شه پ له کوردستان و دابین کردنی مافه نه تموا یه تیه کانی که لی کورده که له م ماوه دا به تاییه تی کوردستان کرابووه مه یدانی نه سلیمی شه پ و بن گومان نه گه ر

ممسەلەى كورد ھەل نەكړئ، نمو مادده كه دابڼ كړنى هڅمنى و ناسايش له ناوچه كهدايه، هەرگيز نايه ته دى.

سەرەراى نمو هوش حيزيى نيمه پشتيوانىي خوى له نيودروكى نمو بپارناوه ددرده پړئ و ناواته خوازى نهوده كه به شىلگيري هه بۆ جى به جى كړدى همول بدن و ريگا نه ددن نمو بپارناوه يش و هك زور پمسند كراوى ديكهى نه نجو معنى ناسايش تمنيا له سەر كاغه ز بښته وه. (۱۵)

ريښى نيران زورچار همولى داوه به بۆمباران و تۆپ و كاتيشوشا باران، بنكه و پيښه كاني پيشمه رگه له ناوچه جوړاو جوړه كان بشيوتنى و زيانى گيانى و مالى بگه يه نتي. پيلانى سالى ۶۴ى به بۆمبارانى دهفتى سىاسى به چەند بريندار ته واو بوو، به لام بۆ ۲۵ى كه لاوتري سالى ۱۳۶۶ تداره كينكى زورى ديسو و دديان تۆپ و كاتيشوشاى له ناوچه كاني سنورى سردهشت و بانه كۆكردبووه تا زهرىك ليډا و ريته رايه تىي حيزب توشى زيانينكى قهرىبوو نه كراوه بكا.

له سعات يهكى به يانيى زورى ۲۵ى كه لاوتري، بارانى تۆپ و كاتيشوشا لىسر دهفتى سىاسى دهستى پيكرد و چەند سعاتى خاياند. له پيش نيودروى هەر نمو روزش جاريكى دى زور خه ستر له جارى پيشوو بارانى ناسن و ناورى نوئى كردهوه، به لام به خوښيه وه هيچ چمنه زيانينكى گيانى نه بوو. نمو هوش بۆ ريښى كه نيدديعاى ددكر ۷۵٪ تمنى ساتى حيزى له نيتو بردهوه، شكستينكى گموره بوو.

پاشان ددركهوت به شينكى زور لىمو كارانهى ريښى بۆ مه سرفى داخلى بووه و يستويه تى نمو كه لينه گه ورا نهى له بارى نابورى و نيزامى مو لىي پيدا بووه پريان كاته وه.

بۆ نمونه قسه كه رانى ريښى چەند جار رايانگه يانديبوو كه هيرشه هه واييه كاني عيراق كاربان نه كردهوته سەر را ددى نمو نموتى بۆ ددرده دچن، نموت هه روهك پيشوو نار دراوته ددرده. له حالت كدا سمرچاوه نابوريه كاني باوه پيكر او جيهانى رايانگه يانديبوو كه به رهه مى نموتى نيران كه له سالى ۱۳۶۲، ۲۰۰۹، ۲۰۰۹ بۆشكه له رۆژدا بووه، له سالى ۱۳۶۵ هاتوته سەر ۱۳۰۰۰۰ بۆشكه له رۆژدا. هه لدانى نابورى له خوا روهى سفره و هيچ ناسويه كى روونى نيه. له كاتين كدا له سالى ۱۳۶۱ دا

(*) وه دگيراده له رۆژنامى «كوردستان» ژماره ۱۲۹

«صادرات»ى ئىتران ھەوت مىليارد دۆلار لە «واردات» زىاتر بوو. لە سالى ۱۳۶۵دا دوو مىليارد دۆلار كەسرى ھىتاو. بە تاييەتى نەگەر نەو بەخەينە بەرچا و كە واردات لە سالى ۱۳۶۱دا ۱۵ مىليارد دۆلار بوو و لە سالى ۱۳۶۵ ھا تۆتە سەر دە مىليارد يانى پىنچ مىليارد كەم بۆتەو، دەر دەكەوئ چ قەيرانىك رىژىمى داگرتوو.

«صادرات»ى ولات كە يەك لەوان نەوتە، لە سالى ۱۳۶۱دا ۲۶ مىليارد دۆلار بوو، كەچى نەم رەقەمە لە ۱۳۶۵ گەيوەتە سەر ھەشت مىليارد دۆلار.

ھەر لەبەر نەم قەيرانە قوولە و ئال و گۆزى نەژمىرەكانە كە كەمىيى بوودجەى رىژىم لە سالى ۱۳۶۲ لە راددى ۴۸۵ مىليارد رىال دا بوو، لە سالى ۱۳۶۶ نەم كەسرىيە گەيوەتە ۱۳۴۴ مىليارد رىال.

بۆ ھىندىك تاجر و دەست و پىتەندى ناخوندەكان داھاتى ساليانە گەيىووە دە مليون تەن، لە حالىكدا ھەق دەستى بەشىكى زۆر لە زەحمەت كىشان بە بەراورد كردن لەگەل نرەكان لە سالى ۱۳۵۸ را تا سالى ۱۳۶۶ بۆتە نىو.

رىژىم لەو ھالەشدا دەستى لە شەم و نازارى خەلك و ويران كردنى كوردستان ھەل نەدەگرت و ھىچ كات وازى لە ھىرش بۆ سەر خەلكى بى دىفاع، بۆمباران و تۆپ بارانى شار و دىھاتى كوردستان و رووخاندنى خانو و بەسەر دانىشتوانياندا، بە كۆمەل كوشتنى ژن و مندال و پىسر و پەكەموتەى كورد و نەشكەنجە و نازار و نىعدامى رۆلەكانى شۆرەگىرى كورد نەدەھىنا.

سەيرتر لەودەش نەو بوو كە پايىزان كە سەرما دەستى پىتەدەكرد فشارى بۆ خەلكى ناوچەكان دىنا كە گوندەكانيان چۆل كەن. ھەر لە پايىزى ۱۳۶۶دا نەو داوا ناوایەيان لە ۲۴ گوندى ناوچەى سوتىسنايەتیی سەردەشت لە نزىك سنوورى عىراق كرد و ھوكميان كرد دىيەكان چۆل كەن و بۆ كۆئ دەچن با بچن. نەو دىيانە لەسەر يەك ۷۷۹ مالىيان لى بوو، بە چەشتىكى نىئوچى ژماردى دانىشتوانى ددگەيشتە ۳۸۹۵ كەس.

بە خۆشەيوە خەلكەكە بۆ پىشگىرى لە چۆل و ويران بوونى نەم شۆينە سەر سەوز و پىر ھىز و پىتەر راوستان و نەچوونە ژىر زەختى ناجوامىرانەى رىژىم.

بەلام ھەر لە ھاوینى نەو سالىدا بەكرىگىراوانى رىژىم دە گوندى ناوچەى وەك بەھەشتى نالانى سەردەشتيان ناو ر تىبەردا و خەلكەكەيان ناوارە كرد.

نەوئى زۆر جىگەى داخ و كەسەر بوو، سەردەراى ھەولى زۆرى ھىزب بۆ راجەلەكاندى

همستی ریکخواوه نینونه تمودهیی و به شمر دۆسته کان، دنیا به رامبه ر بعم کارساتانه بین دنگ بوون و گوئی خویان لئ ناخنی و چاویان له ناست نووقاند.

به لام هیچ کام لهم زهخت و زۆریانه نه تنیا وره ی کادر و پیتشمه رگه ی حیزیی نه هیتایه خوار، به لکو به دهیان عممه لیاتی زۆر گه وره و به رچاویان نه نجام داوه که نیمه لێرده تا تمیا به چند عممه لیات وهک نمونه له ناوچه جۆراوجۆره کان نیشاره دهکین:

هورامان

١٨/٣/٦٦ پیتشمه رگه کانی هیزی شاهزۆ نه نجام دانی چالاکی چوونه قوولایی ناوچه ی هورامان و سه عات ١/٣٠ دقیقه ی شهو له بهرزاییه کانی رووبه رووی پاوه، وهزه پوچ، مله ی شه رگه، مایه زهنی، کرینه، تله ی پیازه، بهرزایی که لله قه ند جیگیر بوون. هه ر نمو شه وه پیتشمه رگه کان په لاماری که مینی دوژمنیان له که لله قه ند داو ژمارده کیان لئ کوشتن. دوژمن که له بوونی هیزی پیتشمه رگه ناگادار بو، سه ر له به یانیی نمو رۆژه له ژیر ناگری تۆیخانه و ٤ فه روه ند هتلیکۆتیه ردا به رهو شوینی دامه زانی پیتشمه رگه کان وه پۆ کمو ت. بۆ له داوخستن و تارومار کردنی دوژمن، پیتشمه رگه کان له پینچ جبهه ده به رده نگاری هیزی زۆر و بۆری دوژمن بوون. لهم شه ره حماسیه ده که له سه ره ک ١٩ سه عاتی خایاند، لانی که م ٧٠ نه فه ر له هتیزدکانی دوژمن کوژران و ژمارده یه کی زۆریش بریندار بوون. که لاک ی زیاتر له ٥٠ که س له به ر دهستی پیتشمه رگه کان دا بوو. چهک و چۆل و کهل و په لیک ی زۆری نیزامیش به ددسکمو ت گیرا. هه روه ها ٨ ده زگا ماشین ناگریان تیه رده را و هتلیکۆتیه ریکیش پتیکرا. لهم شه رده دا ٢ پیتشمه رگه بریندار بوون.

یۆکان

٢٠/٤/٦٦ ژمارده یه که له پیتشمه رگه کانی هیزی به یان سه عات ١١/٥٠ دقیقه ی دوا ی نیوه رۆ له بهرزاییه کانی مهاله چوو که هه لکه وتوو له نیوان گونده کانی «سرداباد» و «خانقا» له که له هتیزیک ی دوژمن که له لایمن واحیدیک ی تۆیخانه جیگیر له بهرزایی «زنبوران» پشتیوانی لئ کرا، ددرگیر بوون. له شه ریک ی سه ختدا که چه ندین سه عاتی خایاند، لانی که م ٢٠ که سیان له نه فرادی دوژمن کوشتن. پیتشمه رگه کانی هیزی پیتشمه و ژمارده یه کی دیکه پیتشمه رگه ی هیزی به یان که هه والی ددرگیربوونی

پیشمرگه‌کانی هیزی به‌یانیان یت‌گه‌یشتبوو، گورج خو‌یان گه‌یاندە مه‌یدانی شه‌ر و له شه‌رێکی سه‌خت و سه‌نگه‌ر به‌سه‌نگه‌ردا لانی که‌م ۳۰ که‌س له نه‌فادی دو‌ژمن کو‌ژران و ده‌ست به‌سه‌ر تو‌بخانه‌که‌شدا گه‌یرا. له‌و شه‌ره‌دا چه‌ک و چو‌لێکی زو‌ر که‌وته ده‌ست پیشمرگه‌کان. هه‌روه‌ها تو‌بخانه‌که‌ش که‌ بریتی بوو له: تفه‌نگی ۱۰۶ م ۲ قه‌به‌زه، خو‌مپاره‌هاوێری ۱۲۰ م یه‌ک قه‌به‌زه، «مسلل»ی قورس ۲ قه‌به‌زه، ته‌یریار بی که‌می سی یه‌ک قه‌به‌زه، که‌ له‌بهر نه‌بوونی نیس‌کانی راگواستن، چه‌که‌ قورسه‌کان ناگه‌ریان ته‌یبه‌ردرا، هه‌روه‌ها ۸ ده‌زگا ماشینی جو‌زاو جو‌رش سوو ته‌یندران. له‌و شه‌ره‌دا پیشمرگه‌یه‌ک شه‌هید بوو.

مه‌له‌بن‌دی ۱ی یاشوور

۶۶/۴/۲۷ دوو ده‌سته له پیشمرگه‌کانی هیزی زاگرو‌س و هیزی شاه‌و سه‌عات ۸ یه‌نواره له چالاکیه‌کی هه‌ربه‌شدا مو‌ل‌گه‌ی دو‌ژمنیان له گوندی ده‌ژن دایه به‌ر په‌لاماری شه‌رانه‌یان. له‌و شه‌ره‌دا ژماره‌یه‌ک دژی گه‌لی کو‌ژران و تو‌بو‌تایه‌کی هه‌ل‌گری «مسلل» و یه‌ک ده‌زگا بۆل‌دزێر له به‌ریه‌ک هه‌له‌سه‌کان. دوا‌ی نه‌و شه‌ره پیشمرگه‌کان له نه‌یوان گونده‌کانی ده‌ژن و سه‌تویه له سه‌عات ۱/۳۰ ده‌قیقه‌ی شه‌و له‌گه‌ل هیزیکی دی‌که‌ی دو‌ژمن ده‌رگیر بوون و ۱۵ که‌سیان له کوشتن و هیندیک چه‌ک و چو‌لێش ده‌ست پیشمرگه‌کان که‌وت. له سه‌رده‌تای نه‌و شه‌ره‌دا جی‌گری فه‌رمانه‌دی هیزی زاگرو‌س سالار نیس‌راهیمی شه‌هید بوو. دوا‌ی شه‌هید بوونی نه‌م رو‌ژه ته‌یکۆشه‌ره، قوتا‌بییه‌کانی به‌ریاریان دا که‌ به‌ تو‌له‌ی فه‌رمانه‌ده‌که‌یان زه‌هرێکی باش له دو‌ژمن بدن. به‌م مه‌به‌سته سه‌عات ۴ی به‌یانی مو‌ل‌گه‌کانی دو‌ژمنیان له به‌رزاییه‌کانی کو‌چک چه‌رموو، پشت کاشتر، سه‌رکو، پشت سه‌تویه، مه‌ی‌رگه‌سار، دایه به‌ر په‌لاماری شه‌رانه‌یان و زه‌هرێکی قورسیان لێدان. هیزی کۆمه‌کیی دو‌ژمن که‌ ده‌یه‌میست به‌ فه‌ریای مو‌ل‌گه په‌لامار دراوه‌کان بکه‌وی، نه‌ویش تاروما‌ر کرا. له‌و شه‌ره‌دا که‌ ۷ سه‌عاتی خایاند، لاتی که‌م ۷۰ نه‌فه‌ر دژی گه‌لی کو‌ژران که‌ که‌لاکی ۳۰ نه‌فه‌ریان له مه‌یدانی شه‌ره‌دا بوو.

له‌م شه‌ره‌دا چه‌ک و چو‌ل و که‌ل و په‌لێکی زو‌ر که‌وته ده‌ست هیزی پیشمرگه. به‌داخه‌وه له‌و شه‌ره‌دا ۳ پیشمرگه‌ی هیزه‌کانی شاه‌و زاگرو‌س شه‌هید بوون.

٦٦/٥/٢١ پێشەمرگەکانی ھێزی گیارەنگ بە پیتی بەرنامەییەکی رێکوپێک جادەیی پیرانشار- سەردەشت لە تیوان گوندەکانی میراوێ و گرژالیان کۆنترۆڵ کرد و لە ٥ لاوە شەریان لە گەل ھێزەکانی دوژمن دەست پێکرد. لەو شەپە ھەماسییەدا کە لەسەر پەک زیاتر لە ١٠٠ کەس لە درێ گەلیییەکان کوژران و ١٠٠ کەمیش بریندار بوون. ھەروەھا ٢٩ دەزگا ماشینی جۆراوجۆر لە بەریەک ھەڵتە کێندران و ناگریان تێبەردرا. بە داخەو لەم پێناوەدا و ھەر لە پاییزی سالی ١٣٦٦دا بوو دوو رۆلە فیداکار و نەمەگناس و دوو کادری بەو ھەجی سیاسی و نیزامی حیزب گیانیان بەخت کرد. یەکیان خدر خدری ناسراو بە خدرە سوور، ئەندامی ھەیتەتی نیجرائی کۆمیتەیی شارستانی مەھاباد و فەرماندەیی لێوێشادەیی ھێزی پێشەوا لە رێکەوتی ھەوتی رەزبەر، دوو ھەمیان رەحیم مەحمودی کادری لێوێشادەیی حیزب و بەرپرسی کۆمیتەیی شارستانی پیرانشار لە رێکەوتی ٢٤ی رەزبەر. شەھید بوونی ئەم دوو رۆلە بەش خەسارێکی گەورە بوو کە لە کاتیکی ھەماسدا حیزب و تێ کەوت.

گومان لەو دا نییە کە ئەم دورە لە تێکۆشانی حیزب بە راستی جێگەیی شانازییە و بۆ ھەمیشە لە میژوودا دەمیتێتەو. سەردەری ئەو ھەولمان داو بە پیتی نییەکان بەشی ھەرە زۆر و بەرچاو لە رووداوەکان، بۆچوونەکان و ھەلۆتەکانی حیزبی لە کات و ساتی جیاواز دا بنیشت و لە دوا یی کتێبە کەشدا ھێندێک بەلگە و جەدوولی پێوست دەخەینە بەرچاوی خوێنەرمان، بەلام دیسانیش بە پێوست دەزانین لە چەند بەش و چەند خالدا خوێنەرمانی بەرێز بە کورتی لە کارە باش و سەرکەوتووەکان و رادەیی تێکۆشانی حیزب و ھەروەھا لە ھەلە بنەردتییەکان بە شێوێ فۆرمولە کراو ناگادار بکەین:

الف- لە بواری رێکخراوی و سیاسیدا:

- ١- رێکخستەنوو و تەرمیمی کۆمیتەکان لە ھەموو شار و ناوچە و گوندەکان.
- ٢- بە ھێز کردنەو دی یەکیەتی لاوان و کەلک وەرگرتی بەرچاو لەم ئۆرگانە لە شۆتین و بواردە جۆراوجۆرەکاندا.
- ٣- راگەشتی زیاتر بە وەزعی رێکخراوی ژنان بە تاییەتی لە بواری کاری نەتیدا.
- ٤- دانانی چەند دورەیی سیاسی- تەشکیلاتی لە ناوێندی حیزب و زۆربەیی شۆتەکانی دیکە بە مەبەستی نامادەکردنی کادری سیاسی لە پلە و پایەیی جیا جیادا.

۵- گرتنی کۆنفرانس و کۆنگره‌کان له کاتی خۆیدا سهره‌رای ههموو هه‌ره‌شه و پیلانی دوژمن.

۶- به‌شداری له هه‌له‌ژاردنی نوێنه‌رانی مه‌جلیسی شوورای میللی «شوورای نیسلامی دوابی» وه‌ک تاقیکارییه‌کی سهرکه‌وتووی مه‌یدانی.

۷- راکێشانی سهرنجی حیزبه‌ کوردستانییه‌کان و ئال و گۆڤی نه‌زموونه‌کان بۆ باشتەر درێژه‌پێدانی خه‌بات.

۸- په‌رده‌پێدانی کاروباری ته‌شکیلات له‌ دهرده‌وی ولات.

۹- دانانی ده‌فته‌ریکی تایبه‌تی تیکۆشان له‌ پاریس وه‌ک ناوه‌ندی پێوه‌ندی و تیکۆشانی حیزب له‌ ئورووپا.

۱۰- ناردنی نه‌ندامانی رێبه‌ری به‌ تایبه‌تی نه‌ندامانی ده‌فته‌ری سیاسی بۆ دهرده‌وی ولات وه‌ک به‌ررسی ده‌فته‌ری ئورووپا به‌ مه‌به‌ستی شاره‌زایی زیاتری سیاسی و به‌رپه‌ردنی نه‌رکه‌کانی حیزبی.

۱۱- ده‌عوه‌تی فه‌له‌ستینییه‌کان، به‌نی سه‌در و ره‌جه‌وی و هه‌روه‌ها رێکخه‌راوی موحاهیدین و تووده‌یه‌یه‌کان له‌ کاتی ئێ قه‌ومان و که‌وته‌ ژێر زه‌ختی دوژمنانیان، بۆ هاتن و مانه‌وه‌ له‌ کوردستان.

۱۲- چوونه‌ ناو شوورای نێشتمانی به‌رگریه‌وه‌.

۱۳- سه‌رمایه‌ گوزاری له‌ دهرده‌وی ولات له‌ باری ماددی و مه‌عنه‌وییه‌وه‌.

۱۴- هاوکاری پێوست له‌ دامه‌زراندنی نه‌ستیتوی کورد له‌ پاریس و زه‌مینه‌ خۆش کردنی پێشتر بۆ پێکهاتنی زۆر کۆمەڵ و کۆنفرانسی کوردی له‌ دهرده‌وی ولات.

۱۵- پێشپاری پێکهاتنی به‌ره‌ به‌ شتیه‌کی به‌رده‌وام

۱۶- گرتنی باشتترین هه‌لوێستی گونجاو له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ سازبوونی شه‌ری ئێران و عێراقدا.

۱۷- لێروانیی وه‌ک یه‌کی ههموو ناوچه‌کانی کوردستان که‌ به‌و به‌ هۆی نه‌وه‌ی له‌ نیلام و داله‌ه‌ز و کرماشانه‌وه‌ تا چۆمی ناراس و کیتی ناگری کوردایه‌تی به‌ هێز بێ و خه‌بات په‌رده‌بستنی.

۱۸- هاوکاری ههمه‌ چه‌شنه‌ و گونجاو له‌گه‌ڵ رێکخه‌راوه‌ پێشکه‌موته‌نخواز و خه‌باتگێه‌رکانی ئێرانی و کوردستانی و ته‌نانه‌ت هی پارچه‌کانی دیکه‌ی کوردستانیش و خۆپاراستن له‌ ده‌ست تێوه‌ردان له‌ کاروباری نێوخۆیی نه‌واندا.

ب۔ لہ ہواری کڑمہ لا پھتدا:

- ۱- گرتنه‌ودی هزاران ناواری شه‌ری داسه‌پاو به‌سەر کوردستاندا له لایمن کۆماری نیسلاامیه‌وه و ئیداره‌کردنیان له چه‌ند ئۆز دووگا و بنکه‌ی تایبته.
 - ۲- هه‌ولدان بۆ به‌ری‌مه‌رج دانه‌ودی گه‌مارۆی نابووری و فه‌ره‌هه‌نگی که رێژم به‌سەر کوردستاندا سه‌پاند بووی.
 - ۳- دانان و چاپ کردنی نزیک به ده جلد کتێب به زمانی کوردی بۆ پۆله‌کانی سه‌ره‌تابی
 - ۴- په‌روهرده کردنی سه‌دان مامۆستا و دانانی سه‌دان قوتابخانه له ناوچه رزگار کراوه‌کانی کوردستان و گوته‌وه‌ی وان‌کان به زمانی کوردی.
 - ۵- به‌ریه‌ره‌کانی له‌گه‌ڵ نه‌خۆتێندواری بۆ گه‌وره سالان، که نه‌و کاره به‌ندیخانه‌کانی حیزبیشی ده‌گرتوه.
 - ۶- هه‌للی موشکیله‌ی زه‌وی و زار له ناوچه نازاد کراوه‌کانی کوردستان به هۆی دانانی یاسایه‌کی جیتی په‌سه‌ندی هه‌موو چین و توێژدانی گوندنشین له‌سەر نه‌سası پتووستی به‌ری چون بۆ هاوولاتیانی خاوه‌ن زه‌وی، جووت به‌نده و ره‌شایی.
 - ۷- هه‌ل‌بژاردنی شوورا له شار و گونده‌کان به شیوه‌یه‌کی دیوکراتیک و به پتی چوارچێوه‌ی دیاری کراو.
 - ۸- خزمه‌ت کردن له بواری دره‌مانی و دامه‌زراندنی چه‌ندین دره‌مانگا و نه‌خۆشخانه به هاوکاری خه‌لک له ناوچه جۆراوجۆره‌کان و کردنه‌ودی رێگه‌ی یارمه‌تی و درگرتن له بنکه خێرخواز و پزشکیه‌کان.
 - ۹- دانانی یاسای سزای گشتی بۆ به‌ریه‌ره‌کانی له‌گه‌ڵ سونه‌ته کۆنه‌کانی کۆمه‌لی کورده‌واری و به‌ریه‌ره‌بێرانی نووسوولی عه‌داله‌تی نیسی.
 - ۱۰- کێشانی رێگاوبان له زۆر شوێن بۆ نزیک کردنه‌وه‌ی رێگه‌ی گوندنشینه‌کان.
- ج- له بواری تیزامیدا:
- ۱- ده‌ست به سه‌رداگرتنی بنکه و بنیاته‌کانی رێژیی شا و چه‌ک کردنی به کرێگیراوان.
 - ۲- رێکخه‌ستی کوپان و که‌چانی کورد له ریزی پێشه‌مه‌رگه‌دا به شیوه‌یه‌کی نوێ.
 - ۳- نامه‌دکه‌ردن و نامووزشی تازه‌ی پتووست به پتی نیمکان و که‌مه‌سته‌ی مه‌وجود و دانانی فێرگه و شوێنی تایبته بۆ نه‌م مه‌به‌سته.
 - ۴- چه‌که‌دارکردنی خه‌لک و پتکه‌پێنانی هێزی به‌رگری میللی به دیاری کردنی نه‌رکی

تایه تی خۆمهوه.

- ۵- خۆتندهوارکردنی پێشمه‌رگه و راهێنانیان بۆ خۆتندنه‌وه و نووسینی زمانی کوردی.
۶- خۆم‌اگری و دیفاع کردن له بهرامبهر هێرشێ دژی داکیره‌دا و، به‌ریوه‌بردنی سه‌دان شه‌ری قارمه‌نانانه‌ی سه‌خت و خۆتئاوی.

د- له‌ بوارێ ته‌بلیغاتی دا:

- ۱- بلاو کردنه‌وه‌ی چه‌ند روژنامه و گۆڤار به‌ زمانی کوردی وه‌ک کوردستان، تێکۆشه‌ر، ۲۶ی سه‌رمه‌وه‌ز، جنگ در کوردستان له‌ ناوه‌ندی حه‌یزب، پێشه‌وا، ده‌نگی ژنان، و ده‌نگی لاوان له‌ مه‌ه‌اباد، ده‌نگی کورد له‌ تاران، ناوهره‌ له‌ سه‌رده‌شت، نارارات له‌ باکوور، نه‌که‌روژ له‌ سه‌قز، ته‌ره‌غه‌ له‌ بۆکان، کێله‌شین له‌ شۆ، پلینگ له‌ پیرانشه‌ر، روانگه‌ی لاوان و شه‌هید له‌ بانه، کوردستان به‌ زمانی فه‌رانسه‌وی له‌ ده‌روه‌ی ولات که‌ نێستاش پاش شازده‌ سه‌ل هێندیکیان هه‌ر ده‌رده‌چن و به‌شیکیان به‌ ته‌فاوه‌تی ته‌مهن و هه‌ل و مه‌رج، زۆر و که‌م لێیان بلاو بووه‌وه‌.

- ۲- دامه‌زراندنی رادیۆی ده‌نگی کوردستانی ئێران وه‌ک په‌ر گوتی گه‌رتین و به‌رده‌وامه‌ترین رادیۆی کوردی.

- ۳- به‌ریوه‌بردنی سه‌دان مه‌یتینگ له‌ شار و گونده‌کان بۆ بلاو کردنه‌وه‌ی بیرو به‌رجوونی حه‌یزب و کوردایه‌تی، هه‌روه‌ها بۆ له‌ قاودانی جێنایه‌ته‌کانی رێژیم.

- ۴- چاپ و بلاو کردنه‌وه‌ی هێندیک به‌ره‌مه‌ی نوێی هاوڕێیانی حه‌یزب.

ر- له‌ بوارێ دیپلۆماسیدا:

- ۱- پته‌وکردنی پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ هێزه‌ سه‌رانه‌رییه‌کان و حه‌یزه‌ کوردستانیه‌کان.
۲- پێکهێنانی پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ هێندیک له‌ ده‌وله‌تان و حه‌یزه‌کانی پێشکه‌وتووی حاکم و غه‌یره‌ حاکی ولاتانی ئوروپایی.

- ۳- ناساندنی مه‌سه‌له‌ی کوردی ئێران به‌ گه‌لانی جیهان و، له‌ قاودانی نیوه‌رۆکی چه‌په‌لی رێژمێ ئێران.

- ۴- به‌شداری کردن له‌ ده‌یان کۆم و کۆمه‌لی نیونه‌مه‌وه‌یی و کۆنگره‌ و کۆنفرانسی حه‌یزه‌ خاره‌جیه‌کان.

- ۵- جێ کردنه‌وه‌ بۆ حه‌یزب وه‌ک چاوه‌دێر له‌ نه‌ترناسیۆنالی سۆسیالیستدا.

ژ- له بواړی نامورزشید:

۱- کړدنمودی ددیان پۆل بۆ پوره وده کړدنې لاوانی خه باتگتیر له شویته جوړاو جوړه کان به مه بمستی راهیتانیاں وهک کادری حیزی.

۲- ناردنې هیندیک له کادر و لاوانی سر به حیزب بۆ خویندن له ددره وې ولات.

۳- پوره وده کړدنې سمدان ساموستای قوتابخانه و هرودها راهیتانیاں زور وژلې به هه لسوور و به نیستیعداد له بواړی فەنیدا بۆ بمشه جوړاو جوړه کانې مهیدانی خه بات وهک رادیو، کارهبا، چاپمهنی، ددرمانی، قهزایی، هونهری و موسیقا، مودیرییهت و فەرماندهری نیزامی.

دیاره لم ماوهدا نمونده کاری باش و به سوود کراوه که سومعهی حیزب بهریته سرو خوښه ویستتر له جاران یی، به لام بیتگومان کړده وې هه له ش کراون که داپوشینیان تاوانه و ددی له ژیره وه قامکیان له سر دابنیت:

۱- درهنگ ناسینی خومهینی و ریښه که ی که بوو به هوی درهنگ جوولانعه و نوعییک غافلگیربوون، هرچه ند حیزی نیمه پیش هه سوو حیزب و ریکخواوه کانې دیکه ماهیه تی کوماری نیسلامی بۆ دهرکه وت.

۲- دریره دانی وتوویژی یی سمهر و زور له وه زیاتر که له کتوبونه وې دۆله توی قه رار درابوو.

۳- مموادان بۆ بوژانمودی هیزی دوژمن و خو ناماده کړدنې بۆ هیرشی تازه و بهربلاو بۆ سر کوردستان.

۴- چاوه روانی خوش باوهرانه به نال و گۆر و هیوا به ستنی خورایی به سازان له گهل ناخونده کان.

۵- گه وده کړدنمودی هیندیک که س که روانگه یان کورت و نیمانیاں لاواز بوو و تنانته روشتی شوی شگیتیرانه یان نه بوو. نه وانه هم زوو له خویایی بوون و هم به په له مهیدانیاں چۆل کرد و دژی کوردیش له ناو هاتنهدر.

۶- چوونی به په له و یی موافقه تی ددفتری سیاسی و کومیتهی ناوهدنی بۆ نیو شوواری نیشتامینی بهرگری، هرودها پیکهیتانیاں هوی و دلانانی حیزب له و شوواریه.

۷- دهرک نه کړدنې زیانی گه وړی شهرې نیوخوی، له خویایی بوون، په لاماردانی یهک دوو هیزی دی به شتووی نادیموکراسیانه، تا رادهی چهک کړدن و کوشتن و تالان

کردن.

- ۸- شهر له گمَل کۆمه له ،(هه رچمندا کۆمه له زه مینه سازی نهم شه ره بوو) و درێژدانی، که بوو به هۆی زیانیکی گه و ره بۆ جوولانه و دی گه لی کورد له کوردستانی نێراند.
- ۹- هینانی کورته باس له کۆنگره ی ۱۶- یی نه و دی پێرسه یی- زیانیکی گه و ره ی له حیزب و کورد و شۆشه که ی دا.
- ۱۰- په ره گرته دیکتاتورییه ت و تاک په و ی و چاوپۆشین له کاری خراب و ناحیزبیانه و زالی بوونی رابیه به سهر زابیه و نوسولدا، له هیندیک شۆین و نۆرگانی حیزبیدا.

نمو پەرتووک و گۆلارانه‌ی بۆ نووسینی نەم کوردە مێژووە کەلکیان لێ وەرگەراوە

بیرتێن لە:

- ۱- کۆماری مەهاباد- ئارچی روزوێلت
- ۲- کورد لە سەدە ۱۹- ۲۰دا - کریس کوچرا
- ۳- کۆماری مەهاباد- ویلیام نیگلتن
- ۴- کاروانتیک لە شەهیدانی کوردستان- کەریم حیسامی
- ۵- کوردستان و کورد- دوکتۆر عەبدولەحمان قاسملوو
- ۶- فەسلی سێهەمی چل سال خەبات- دوکتۆر عەبدولەحمان قاسملوو
- ۷- کۆماری میللی مەهاباد- مەحمودی مەلا عیزەت
- ۸- دۆڵەتی جەمهوری کوردستان، نامة و دوکیومینت- مەحمودی مەلا عیزەت
- ۹- حکوومەتی کوردستان- نەوشیروان مستەفا ئەمین
- ۱۰- لە بیرەودریه‌کانم- کەریم حیسامی
- ۱۱- تاریخ سیاسی بیست و پنج ساله ایران، جلد اول - سرهنگ غلام رضا نجاتی
- ۱۲- نیو سەدە خەبات و تێکۆشان- مامۆستا عبدالله حەسەن زاده
- ۱۳- رۆژنامە «کوردستان» و باقی پلاوکراره‌کانی حیزب.

نوسه‌ری نعم کتیه تا نیستا نم به‌ره‌مانه‌ی خوارودی ودرگیتراون که چاپ و بلاو
کراونه‌توده

۱- اسیر فرشته‌وش نویسنی کؤنتیس دوسیگیری فهرانسوی کراوه به

فارسی

۲- بی خانان هیکتور مالو له فهرانسوییه‌وه کراوه به فارسی

۳- پایان شب سیه کؤنتیس دوسیگیری فهرانسوی کراوه به فارسی

۴- خه‌رمانی خم و پزارده نویسنی نصرت الله نویدی «شانتو‌نامه» له

فارسییه‌وه کراوه به کوردی

۵- شۆرش مه‌شروته نویسنی باقر مومنی له فارسییه‌وه کراوه به فهرانسوی

۶- سئ شانو لغارسی و فهرانسوییه‌وه ودرگیتراوده‌توده سمر زمانی کوردی

۷- بانه‌بیته درۆی پاش مردوو / نویسن و ماده‌گردن.

۸- یه‌کیه‌تی قه‌ومی کوردو ماد / نویسنی هه‌بب الله تاهانی له فارسی را کراوته
کوردی.

سه‌ره‌رای نه‌مانه‌ش کۆمه‌لێک باب‌ه‌تی دیکه‌ی نه‌دبی و میژوویی و هونه‌ری نویسیوه یان
ودرگیتراوه که ناماده‌ی چاپن و بریتین له:

۱- چاره‌نوسی مروفتیک نویسنی شۆلۆخۆف له فارسییه‌وه کوردیه به کوردی

۲- کۆمه‌لێک به‌یت و باو و گۆزانی کۆگردنه‌وه‌ی نویسر

۳- قیام بابک خرم دین «شانتو‌نامه» له فارسییه‌وه کراوه به کوردی

۴- کورته میژووی نه‌دبی فارسی کۆگردنه‌وه‌ی نویسر

۵- انسان چگونه غول شد له فهرانسوییه‌وه ودرگیتراوده سمر

زمانی فارسی

۶- په‌نجای سال خه‌بات (هرگی دووه‌م) یه‌ره‌می نویسر / چاپکراوه

۷- ناماده‌کردنی (یادداشت‌های یک پیشمرگ قهرمان- شاپور فیروزی) ۲ جلد
چاپکراوه.

کتابخانه، مکتبهدینی، خطاطی، گنجینه‌های کهن‌پایان

ردیف	ویسیت	نظر و تاریخ ثبت	نوع کتب	مکان ثبت	توضیحات
۱	۵۵/۵/۶۱	وحدان لید	فقهی	کتابخانه	کتابخانه
۲	-	حاجی خدیجه تبریزی	-	-	کتابخانه
۳	-	سید الحسن لاری	-	-	کتابخانه
۴	-	محمد مرزوقی	-	-	کتابخانه
۵	-	مطهری تبریزی	-	-	کتابخانه
۶	-	علی خدیجه تبریزی	-	-	کتابخانه
۷	-	آدمه تبریزی	-	-	کتابخانه
۸	-	حاجی رحمان شریفی	-	-	کتابخانه
۹	-	حاجی سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۰	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۱	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۲	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۳	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۴	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۵	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۶	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۷	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۸	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۱۹	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۰	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۱	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۲	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۳	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۴	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۵	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۶	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۷	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۸	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۲۹	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۰	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۱	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۲	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۳	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۴	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۵	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۶	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه
۳۷	-	سیدعلی طاهری	-	-	کتابخانه

گويستري، ويگويستري، دلاڻي گويستري گويستري

ردیف	ویسیت	مدر و تالیفات	تاریخ گرده	مدر و تالیفات	تاریخ
۲۸	۰	رحمان و افسری	۰	۰	۰
۲۹	۰	رحیم خسروی	۰	۰	۰
۳۰	۰	عزاد خسروی	۰	۰	۰
۳۱	۰	رسول خسروی	۰	۰	۰
۳۲	۰	سید خسروی	۰	۰	۰
۳۳	۰	عبداللہ خسروی	۰	۰	۰
۳۴	۰	مظفر خسروی	۰	۰	۰
۳۵	۰	امیرکرم خسروی	۰	۰	۰
۳۶	۰	محمد شادمان	۰	۰	۰
۳۷	۰	علی دودمان	۰	۰	۰
۳۸	۰	فرید سورنگ	۰	۰	۰
۳۹	۰	اسد سامسر	۰	۰	۰
۴۰	۱۳۹۱/۱۳۹۲	عبداللہ جیگن	۱۳۹۱/۱۳۹۲	۰	۰
۴۱	۰	سید محمد	۰	۰	۰
۴۲	۰	امیرکرم	۰	۰	۰
۴۳	۰	مظفر	۰	۰	۰
۴۴	۰	علی محمد	۰	۰	۰
۴۵	۰	حسن کریم	۰	۰	۰
۴۶	۰	عبداللہ محمد	۰	۰	۰
۴۷	۰	علی محمد	۰	۰	۰
۴۸	۰	مظفر	۰	۰	۰
۴۹	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۰	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۱	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۲	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۳	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۴	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۵	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۶	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۷	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۸	۰	مظفر	۰	۰	۰
۵۹	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۰	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۱	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۲	۱۳۹۱/۱۳۹۲	مظفر	۱۳۹۱/۱۳۹۲	۰	۰
۶۳	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۴	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۵	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۶	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۷	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۸	۰	مظفر	۰	۰	۰
۶۹	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۰	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۱	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۲	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۳	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۴	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۵	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۶	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۷	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۸	۰	مظفر	۰	۰	۰
۷۹	۰	مظفر	۰	۰	۰
۸۰	۰	مظفر	۰	۰	۰

کوشش‌های جنگی و دفاعی ایران در جنگ

ردیف	رویداد	نام و نام خانوادگی	تاریخ	محل وقوع	شرح
۹۹	۱۳۸۹/۵/۱۲	کریم سید		شهر قزوین	
۱۰۰	"	مهدیان کریم سید	"	"	
۱۰۱	"	رسول سید	"	"	
۱۰۲	"	حسن خرم‌خانی	"	"	
۱۰۳	"	علی‌اکبر سید	"	"	
۱۰۴	"	طاهر حاجی‌پوری	"	"	
۱۰۵	"	طاهر حاجی‌پوری	"	"	
۱۰۶	"	میرزا	"	"	
۱۰۷	"	محمدعلی محمدی	"	"	
۱۰۸	"	میرزا محمد	"	"	
۱۰۹	"	علی احمدی	"	"	
۱۱۰	"	پاک‌پشت	"	"	
۱۱۱	"	حسن خرم	"	"	
۱۱۲	"	علی خرم	"	"	
۱۱۳	"	مهدیان کریم	"	"	
۱۱۴	"	احمد علی	"	"	
۱۱۵	"	محمدعلی پادشاهی	"	"	
۱۱۶	"	میرزا محمد	"	"	
۱۱۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۱۸	"	امیرکhan	"	"	
۱۱۹	"	محمد علی	"	"	
۱۲۰	"	محمدعلی پادشاهی	"	"	
۱۲۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۲۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۳۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۴۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۵۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۶۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۷۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۸۹	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۰	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۱	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۲	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۳	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۴	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۵	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۶	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۷	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۸	"	محمدعلی	"	"	
۱۹۹	"	محمدعلی	"	"	
۲۰۰	"	محمدعلی	"	"	

کوتلاری، بکوتلی، شکی، گونمگلی، کیریمستان

ردیف	ردیف کتبی	نام و نام خانوادگی	تاریخ تولد	سابقه خدمت	توضیحات
۱۵۱	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	اکبر یوسفی	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	مستاجر	هیوزمگلی، روزبه ده روزی ۱۱/۱۱/۱۳۶۱ به ۱۳۶۱/۱۱/۲۶
۱۵۲	"	پروین - دولت محمدی	"	"	گونمگلی، دیلان چهارم، محمدی، کچکان، کچک، سوری
۱۵۳	"	زینب خانم	"	"	شکاکان، یونسایان، بان خان، ۲۰ گنجان، له طغی
۱۵۴	"	حسنی الحسن، شکی	"	"	بی بی خانم، طبع گونمگلی، روز به ده طغی، شکی، کرد
۱۵۵	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	علی احمدی	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	له - احمد	که تاریخ ۲۶ گنجان، له ده لیس، محمد، طغی
۱۵۶	"	سید احمدی	"	"	
۱۵۷	"	محمد سلطانی	"	"	
۱۵۸	"	محمد اکبر، سوری	"	"	
۱۵۹	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۰	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۱	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۲	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۳	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۴	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۵	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۶	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۷	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۸	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۶۹	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۰	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۱	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۲	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۳	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۴	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۵	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۶	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۷	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۸	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۷۹	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۰	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	اکبر، سوری	۱۳۶۱/۱۱/۲۶	مستاجر	هیوزمگلی، روزبه ده روزی ۱۱/۱۱/۱۳۶۱ به ۱۳۶۱/۱۱/۲۶
۱۸۱	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۲	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۳	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۴	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۵	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۶	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۷	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۸	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۸۹	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۰	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۱	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۲	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۳	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۴	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۵	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۶	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۷	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۸	"	اکبر، سوری	"	"	
۱۹۹	"	اکبر، سوری	"	"	
۲۰۰	"	اکبر، سوری	"	"	

گولڈنارو، بکرمی، طوطی، گچھنگانی، کورستان

ردیف	تاریخ	نام و نام خانوادگی	نام و نام خانوادگی	توضیحات
۱۶۶	۱۳۶۰/۰۵/۲۲	نگین و مادرش	مادر و نام خانوادگی	۱۶۶
۱۶۷	"	چهار حاجی محمد	"	۱۶۷
۱۶۸	"	خانم سالم	"	۱۶۸
۱۶۹	"	محمد و امین	"	۱۶۹
۱۷۰	"	محمد و یونس	"	۱۷۰
۱۷۱	"	فرید	"	۱۷۱
۱۷۲	"	برخی و یونس	"	۱۷۲
۱۷۳	۱۳۶۰/۰۸/۱۵	فتح خان	مادر و نام خانوادگی	۱۷۳
۱۷۴	"	فرید	"	۱۷۴
۱۷۵	"	محمد و یونس	"	۱۷۵
۱۷۶	"	محمد و یونس	"	۱۷۶
۱۷۷	"	محمد و یونس	"	۱۷۷
۱۷۸	"	محمد و یونس	"	۱۷۸
۱۷۹	"	محمد و یونس	"	۱۷۹
۱۸۰	۱۳۶۰/۰۹/۲۲	محمد و یونس	مادر و نام خانوادگی	۱۸۰
۱۸۱	"	محمد و یونس	"	۱۸۱
۱۸۲	"	محمد و یونس	"	۱۸۲
۱۸۳	"	محمد و یونس	"	۱۸۳
۱۸۴	"	محمد و یونس	"	۱۸۴
۱۸۵	"	محمد و یونس	"	۱۸۵
۱۸۶	"	محمد و یونس	"	۱۸۶
۱۸۷	"	محمد و یونس	"	۱۸۷
۱۸۸	"	محمد و یونس	"	۱۸۸
۱۸۹	"	محمد و یونس	"	۱۸۹
۱۹۰	"	محمد و یونس	"	۱۹۰
۱۹۱	"	محمد و یونس	"	۱۹۱
۱۹۲	"	محمد و یونس	"	۱۹۲
۱۹۳	"	محمد و یونس	"	۱۹۳
۱۹۴	"	محمد و یونس	"	۱۹۴
۱۹۵	"	محمد و یونس	"	۱۹۵
۱۹۶	"	محمد و یونس	"	۱۹۶
۱۹۷	"	محمد و یونس	"	۱۹۷
۱۹۸	"	محمد و یونس	"	۱۹۸
۱۹۹	"	محمد و یونس	"	۱۹۹
۲۰۰	"	محمد و یونس	"	۲۰۰

گوشه‌ای به‌گوشه‌ای خطای گزینشگری

ردیف	تاریخ و نام نهاد	نام نهاد	نام نهاد	نام نهاد
۱۳۸	۱۳۹۲/۱/۱۳	موسسه گزینشگری	گزینشگری	گزینشگری
۱۳۹	"	گزینشگری	"	"
۱۴۰	"	گزینشگری	"	"
۱۴۱	"	گزینشگری	"	"
۱۴۲	"	گزینشگری	"	"
۱۴۳	"	گزینشگری	"	"
۱۴۴	"	گزینشگری	"	"
۱۴۵	"	گزینشگری	"	"
۱۴۶	"	گزینشگری	"	"
۱۴۷	"	گزینشگری	"	"
۱۴۸	"	گزینشگری	"	"
۱۴۹	"	گزینشگری	"	"
۱۵۰	"	گزینشگری	"	"
۱۵۱	"	گزینشگری	"	"
۱۵۲	"	گزینشگری	"	"
۱۵۳	"	گزینشگری	"	"
۱۵۴	"	گزینشگری	"	"
۱۵۵	"	گزینشگری	"	"
۱۵۶	"	گزینشگری	"	"
۱۵۷	"	گزینشگری	"	"
۱۵۸	"	گزینشگری	"	"
۱۵۹	"	گزینشگری	"	"
۱۶۰	"	گزینشگری	"	"
۱۶۱	"	گزینشگری	"	"
۱۶۲	"	گزینشگری	"	"
۱۶۳	"	گزینشگری	"	"
۱۶۴	"	گزینشگری	"	"
۱۶۵	"	گزینشگری	"	"
۱۶۶	"	گزینشگری	"	"
۱۶۷	"	گزینشگری	"	"
۱۶۸	"	گزینشگری	"	"
۱۶۹	"	گزینشگری	"	"
۱۷۰	"	گزینشگری	"	"
۱۷۱	"	گزینشگری	"	"
۱۷۲	"	گزینشگری	"	"
۱۷۳	"	گزینشگری	"	"
۱۷۴	"	گزینشگری	"	"
۱۷۵	"	گزینشگری	"	"
۱۷۶	"	گزینشگری	"	"
۱۷۷	"	گزینشگری	"	"
۱۷۸	"	گزینشگری	"	"
۱۷۹	"	گزینشگری	"	"
۱۸۰	"	گزینشگری	"	"
۱۸۱	"	گزینشگری	"	"
۱۸۲	"	گزینشگری	"	"
۱۸۳	"	گزینشگری	"	"
۱۸۴	"	گزینشگری	"	"
۱۸۵	"	گزینشگری	"	"
۱۸۶	"	گزینشگری	"	"
۱۸۷	"	گزینشگری	"	"
۱۸۸	"	گزینشگری	"	"
۱۸۹	"	گزینشگری	"	"
۱۹۰	"	گزینشگری	"	"
۱۹۱	"	گزینشگری	"	"
۱۹۲	"	گزینشگری	"	"
۱۹۳	"	گزینشگری	"	"
۱۹۴	"	گزینشگری	"	"
۱۹۵	"	گزینشگری	"	"
۱۹۶	"	گزینشگری	"	"
۱۹۷	"	گزینشگری	"	"
۱۹۸	"	گزینشگری	"	"
۱۹۹	"	گزینشگری	"	"
۲۰۰	"	گزینشگری	"	"

کونسلون پکوسملی خلنگی گوندی کورستان

ردیف	پکوسملی	ناو و ناویادنگ	ناوی گوند	شهر به پاکستانی	نیمه‌مجلسی
۱۲۷-	۱۳۵۱/۲/۱۲	امیر خیری مسموسه	۱-کوسند	مسموسه	
۱۲۸	"	مهری به گهی مسموسه	"	"	
۱۲۹	۱۳۵۱/۲/۱۳	سید امیر سعید سعیدی	۲-کوسند	کوسند	روای ۶۶/۵/۵۶۶ میرد وای کلسی خلنگی کوسندی
۱۳۰	"	اسد امیر سعیدی	"	"	شکلاسی و شفر اندی آبادی موهشت بندل سساری
۱۳۱	"	ساده پور گیلانی	"	"	کوسنگانی جمر خلنگی، کوسندینه و موزی کوسند
۱۳۲	"	سوی سید احمد	"	"	ما و کوسندی شمشیر کوسند
۱۳۳	"	سیدمان سید احمد	"	"	
۱۳۴	"	سزای سیدخله	"	"	
۱۳۵	۱۳۵۲/۱/۱۰	سلا خضر باغی بدی	مسموسه	مسموسه	دو و ۹۹/۱/۱۰ کوسند له خلنگی سیمیلانی
۱۳۶	"	گنجه پور جی کوسندی	"	"	کوسند مسموسه به مسموسه خیر مسموسه کوسند
۱۳۷	"	رحیم و سولک	"	"	شکلاسی شمشیر کوسند
۱۳۸	"	خله پهلانی	"	"	
۱۳۹	"	کوسندی ناهیدولا	"	"	
۱۴۰	"	ناهد	"	"	

اصطلاحی نام: سیدہ جیل و کاپل کراؤننگلی کرہستان

ردیف	نام و نام خانوادگی	شماره	ردیف	نام و نام خانوادگی	شماره	ردیف	نام و نام خانوادگی	شماره	ردیف	نام و نام خانوادگی	شماره
۱	مهرعلیخان	۶	۱۱	مهرعلیخان	۶۶	۲۱	مهرعلیخان	۶۶	۳۱	مهرعلیخان	۶۶
۲	بابا زکریا	۷	۱۲	مهرعلیخان	۶۷	۲۲	مهرعلیخان	۶۷	۳۲	مهرعلیخان	۶۷
۳	کاشانی	۸	۱۳	مهرعلیخان	۶۸	۲۳	مهرعلیخان	۶۸	۳۳	مهرعلیخان	۶۸
۴	کاشانی	۹	۱۴	مهرعلیخان	۶۹	۲۴	مهرعلیخان	۶۹	۳۴	مهرعلیخان	۶۹
۵	مهرعلیخان	۱۰	۱۵	مهرعلیخان	۷۰	۲۵	مهرعلیخان	۷۰	۳۵	مهرعلیخان	۷۰
۶	مهرعلیخان	۱۱	۱۶	مهرعلیخان	۷۱	۲۶	مهرعلیخان	۷۱	۳۶	مهرعلیخان	۷۱
۷	مهرعلیخان	۱۲	۱۷	مهرعلیخان	۷۲	۲۷	مهرعلیخان	۷۲	۳۷	مهرعلیخان	۷۲
۸	مهرعلیخان	۱۳	۱۸	مهرعلیخان	۷۳	۲۸	مهرعلیخان	۷۳	۳۸	مهرعلیخان	۷۳
۹	مهرعلیخان	۱۴	۱۹	مهرعلیخان	۷۴	۲۹	مهرعلیخان	۷۴	۳۹	مهرعلیخان	۷۴
۱۰	مهرعلیخان	۱۵	۲۰	مهرعلیخان	۷۵	۳۰	مهرعلیخان	۷۵	۴۰	مهرعلیخان	۷۵
۱۱	مهرعلیخان	۱۶	۲۱	مهرعلیخان	۷۶	۳۱	مهرعلیخان	۷۶	۴۱	مهرعلیخان	۷۶
۱۲	مهرعلیخان	۱۷	۲۲	مهرعلیخان	۷۷	۳۲	مهرعلیخان	۷۷	۴۲	مهرعلیخان	۷۷
۱۳	مهرعلیخان	۱۸	۲۳	مهرعلیخان	۷۸	۳۳	مهرعلیخان	۷۸	۴۳	مهرعلیخان	۷۸
۱۴	مهرعلیخان	۱۹	۲۴	مهرعلیخان	۷۹	۳۴	مهرعلیخان	۷۹	۴۴	مهرعلیخان	۷۹
۱۵	مهرعلیخان	۲۰	۲۵	مهرعلیخان	۸۰	۳۵	مهرعلیخان	۸۰	۴۵	مهرعلیخان	۸۰
۱۶	مهرعلیخان	۲۱	۲۶	مهرعلیخان	۸۱	۳۶	مهرعلیخان	۸۱	۴۶	مهرعلیخان	۸۱
۱۷	مهرعلیخان	۲۲	۲۷	مهرعلیخان	۸۲	۳۷	مهرعلیخان	۸۲	۴۷	مهرعلیخان	۸۲
۱۸	مهرعلیخان	۲۳	۲۸	مهرعلیخان	۸۳	۳۸	مهرعلیخان	۸۳	۴۸	مهرعلیخان	۸۳
۱۹	مهرعلیخان	۲۴	۲۹	مهرعلیخان	۸۴	۳۹	مهرعلیخان	۸۴	۴۹	مهرعلیخان	۸۴
۲۰	مهرعلیخان	۲۵	۳۰	مهرعلیخان	۸۵	۴۰	مهرعلیخان	۸۵	۵۰	مهرعلیخان	۸۵
۲۱	مهرعلیخان	۲۶	۳۱	مهرعلیخان	۸۶	۴۱	مهرعلیخان	۸۶	۵۱	مهرعلیخان	۸۶
۲۲	مهرعلیخان	۲۷	۳۲	مهرعلیخان	۸۷	۴۲	مهرعلیخان	۸۷	۵۲	مهرعلیخان	۸۷
۲۳	مهرعلیخان	۲۸	۳۳	مهرعلیخان	۸۸	۴۳	مهرعلیخان	۸۸	۵۳	مهرعلیخان	۸۸
۲۴	مهرعلیخان	۲۹	۳۴	مهرعلیخان	۸۹	۴۴	مهرعلیخان	۸۹	۵۴	مهرعلیخان	۸۹
۲۵	مهرعلیخان	۳۰	۳۵	مهرعلیخان	۹۰	۴۵	مهرعلیخان	۹۰	۵۵	مهرعلیخان	۹۰
۲۶	مهرعلیخان	۳۱	۳۶	مهرعلیخان	۹۱	۴۶	مهرعلیخان	۹۱	۵۶	مهرعلیخان	۹۱
۲۷	مهرعلیخان	۳۲	۳۷	مهرعلیخان	۹۲	۴۷	مهرعلیخان	۹۲	۵۷	مهرعلیخان	۹۲
۲۸	مهرعلیخان	۳۳	۳۸	مهرعلیخان	۹۳	۴۸	مهرعلیخان	۹۳	۵۸	مهرعلیخان	۹۳
۲۹	مهرعلیخان	۳۴	۳۹	مهرعلیخان	۹۴	۴۹	مهرعلیخان	۹۴	۵۹	مهرعلیخان	۹۴
۳۰	مهرعلیخان	۳۵	۴۰	مهرعلیخان	۹۵	۵۰	مهرعلیخان	۹۵	۶۰	مهرعلیخان	۹۵
۳۱	مهرعلیخان	۳۶	۴۱	مهرعلیخان	۹۶	۵۱	مهرعلیخان	۹۶	۶۱	مهرعلیخان	۹۶
۳۲	مهرعلیخان	۳۷	۴۲	مهرعلیخان	۹۷	۵۲	مهرعلیخان	۹۷	۶۲	مهرعلیخان	۹۷
۳۳	مهرعلیخان	۳۸	۴۳	مهرعلیخان	۹۸	۵۳	مهرعلیخان	۹۸	۶۳	مهرعلیخان	۹۸
۳۴	مهرعلیخان	۳۹	۴۴	مهرعلیخان	۹۹	۵۴	مهرعلیخان	۹۹	۶۴	مهرعلیخان	۹۹
۳۵	مهرعلیخان	۴۰	۴۵	مهرعلیخان	۱۰۰	۵۵	مهرعلیخان	۱۰۰	۶۵	مهرعلیخان	۱۰۰
۳۶	مهرعلیخان	۴۱	۴۶	مهرعلیخان	۱۰۱	۵۶	مهرعلیخان	۱۰۱	۶۶	مهرعلیخان	۱۰۱
۳۷	مهرعلیخان	۴۲	۴۷	مهرعلیخان	۱۰۲	۵۷	مهرعلیخان	۱۰۲	۶۷	مهرعلیخان	۱۰۲
۳۸	مهرعلیخان	۴۳	۴۸	مهرعلیخان	۱۰۳	۵۸	مهرعلیخان	۱۰۳	۶۸	مهرعلیخان	۱۰۳
۳۹	مهرعلیخان	۴۴	۴۹	مهرعلیخان	۱۰۴	۵۹	مهرعلیخان	۱۰۴	۶۹	مهرعلیخان	۱۰۴
۴۰	مهرعلیخان	۴۵	۵۰	مهرعلیخان	۱۰۵	۶۰	مهرعلیخان	۱۰۵	۷۰	مهرعلیخان	۱۰۵
۴۱	مهرعلیخان	۴۶	۵۱	مهرعلیخان	۱۰۶	۶۱	مهرعلیخان	۱۰۶	۷۱	مهرعلیخان	۱۰۶
۴۲	مهرعلیخان	۴۷	۵۲	مهرعلیخان	۱۰۷	۶۲	مهرعلیخان	۱۰۷	۷۲	مهرعلیخان	۱۰۷
۴۳	مهرعلیخان	۴۸	۵۳	مهرعلیخان	۱۰۸	۶۳	مهرعلیخان	۱۰۸	۷۳	مهرعلیخان	۱۰۸
۴۴	مهرعلیخان	۴۹	۵۴	مهرعلیخان	۱۰۹	۶۴	مهرعلیخان	۱۰۹	۷۴	مهرعلیخان	۱۰۹
۴۵	مهرعلیخان	۵۰	۵۵	مهرعلیخان	۱۱۰	۶۵	مهرعلیخان	۱۱۰	۷۵	مهرعلیخان	۱۱۰
۴۶	مهرعلیخان	۵۱	۵۶	مهرعلیخان	۱۱۱	۶۶	مهرعلیخان	۱۱۱	۷۶	مهرعلیخان	۱۱۱
۴۷	مهرعلیخان	۵۲	۵۷	مهرعلیخان	۱۱۲	۶۷	مهرعلیخان	۱۱۲	۷۷	مهرعلیخان	۱۱۲
۴۸	مهرعلیخان	۵۳	۵۸	مهرعلیخان	۱۱۳	۶۸	مهرعلیخان	۱۱۳	۷۸	مهرعلیخان	۱۱۳
۴۹	مهرعلیخان	۵۴	۵۹	مهرعلیخان	۱۱۴	۶۹	مهرعلیخان	۱۱۴	۷۹	مهرعلیخان	۱۱۴
۵۰	مهرعلیخان	۵۵	۶۰	مهرعلیخان	۱۱۵	۷۰	مهرعلیخان	۱۱۵	۸۰	مهرعلیخان	۱۱۵
۵۱	مهرعلیخان	۵۶	۶۱	مهرعلیخان	۱۱۶	۷۱	مهرعلیخان	۱۱۶	۸۱	مهرعلیخان	۱۱۶
۵۲	مهرعلیخان	۵۷	۶۲	مهرعلیخان	۱۱۷	۷۲	مهرعلیخان	۱۱۷	۸۲	مهرعلیخان	۱۱۷
۵۳	مهرعلیخان	۵۸	۶۳	مهرعلیخان	۱۱۸	۷۳	مهرعلیخان	۱۱۸	۸۳	مهرعلیخان	۱۱۸
۵۴	مهرعلیخان	۵۹	۶۴	مهرعلیخان	۱۱۹	۷۴	مهرعلیخان	۱۱۹	۸۴	مهرعلیخان	۱۱۹
۵۵	مهرعلیخان	۶۰	۶۵	مهرعلیخان	۱۲۰	۷۵	مهرعلیخان	۱۲۰	۸۵	مهرعلیخان	۱۲۰
۵۶	مهرعلیخان	۶۱	۶۶	مهرعلیخان	۱۲۱	۷۶	مهرعلیخان	۱۲۱	۸۶	مهرعلیخان	۱۲۱
۵۷	مهرعلیخان	۶۲	۶۷	مهرعلیخان	۱۲۲	۷۷	مهرعلیخان	۱۲۲	۸۷	مهرعلیخان	۱۲۲
۵۸	مهرعلیخان	۶۳	۶۸	مهرعلیخان	۱۲۳	۷۸	مهرعلیخان	۱۲۳	۸۸	مهرعلیخان	۱۲۳
۵۹	مهرعلیخان	۶۴	۶۹	مهرعلیخان	۱۲۴	۷۹	مهرعلیخان	۱۲۴	۸۹	مهرعلیخان	۱۲۴
۶۰	مهرعلیخان	۶۵	۷۰	مهرعلیخان	۱۲۵	۸۰	مهرعلیخان	۱۲۵	۹۰	مهرعلیخان	۱۲۵
۶۱	مهرعلیخان	۶۶	۷۱	مهرعلیخان	۱۲۶	۸۱	مهرعلیخان	۱۲۶	۹۱	مهرعلیخان	۱۲۶
۶۲	مهرعلیخان	۶۷	۷۲	مهرعلیخان	۱۲۷	۸۲	مهرعلیخان	۱۲۷	۹۲	مهرعلیخان	۱۲۷
۶۳	مهرعلیخان	۶۸	۷۳	مهرعلیخان	۱۲۸	۸۳	مهرعلیخان	۱۲۸	۹۳	مهرعلیخان	۱۲۸
۶۴	مهرعلیخان	۶۹	۷۴	مهرعلیخان	۱۲۹	۸۴	مهرعلیخان	۱۲۹	۹۴	مهرعلیخان	۱۲۹
۶۵	مهرعلیخان	۷۰	۷۵	مهرعلیخان	۱۳۰	۸۵	مهرعلیخان	۱۳۰	۹۵	مهرعلیخان	۱۳۰
۶۶	مهرعلیخان	۷۱	۷۶	مهرعلیخان	۱۳۱	۸۶	مهرعلیخان	۱۳۱	۹۶	مهرعلیخان	۱۳۱
۶۷	مهرعلیخان	۷۲	۷۷	مهرعلیخان	۱۳۲	۸۷	مهرعلیخان	۱۳۲	۹۷	مهرعلیخان	۱۳۲
۶۸	مهرعلیخان	۷۳	۷۸	مهرعلیخان	۱۳۳	۸۸	مهرعلیخان	۱۳۳	۹۸	مهرعلیخان	۱۳۳
۶۹	مهرعلیخان	۷۴	۷۹	مهرعلیخان	۱۳۴	۸۹	مهرعلیخان	۱۳۴	۹۹	مهرعلیخان	۱۳۴
۷۰	مهرعلیخان	۷۵	۸۰	مهرعلیخان	۱۳۵	۹۰	مهرعلیخان	۱۳۵	۱۰۰	مهرعلیخان	۱۳۵
۷۱	مهرعلیخان	۷۶	۸۱	مهرعلیخان	۱۳۶	۹۱	مهرعلیخان	۱۳۶	۱۰۱	مهرعلیخان	۱۳۶
۷۲	مهرعلیخان	۷۷	۸۲	مهرعلیخان	۱۳۷	۹۲	مهرعلیخان	۱۳۷	۱۰۲	مهرعلیخان	۱۳۷
۷۳	مهرعلیخان	۷۸	۸۳	مهرعلیخان	۱۳۸	۹۳	مهرعلیخان	۱۳۸	۱۰۳	مهرعلیخان	۱۳۸
۷۴	مهرعلیخان	۷۹	۸۴	مهرعلیخان	۱۳۹	۹۴	مهرعلیخان	۱۳۹	۱۰۴	مهرعلیخان	۱۳۹
۷۵	مهرعلیخان	۸۰	۸۵	مهرعلیخان	۱۴۰	۹۵	مهرعلیخان	۱۴۰	۱۰۵	مهرعلیخان	۱۴۰
۷۶	مهرعلیخان	۸۱	۸۶	مهرعلیخان	۱۴۱	۹۶	مهرعلیخان	۱۴۱	۱۰۶	مهرعلیخان	۱۴۱
۷۷	مهرعلیخان	۸۲	۸۷	مهرعلیخان	۱۴۲	۹۷	مهرعلیخان	۱۴۲	۱۰۷	مهرعلیخان	۱۴۲
۷۸	مهرعلیخان	۸۳	۸۸	مهرعلیخان	۱۴۳	۹۸	مهرعلیخان	۱۴۳	۱۰۸	مهرعلیخان	۱۴۳
۷۹	مهرعلیخان	۸۴	۸۹	مهرعلیخان	۱۴۴	۹۹	مهرعلیخان	۱۴۴	۱۰۹	مهرعلیخان	۱۴۴
۸۰	مهرعلیخان	۸۵	۹۰	مهرعلیخان	۱۴۵	۱۰۰	مهرعلیخان	۱۴۵	۱۱۰	مهرعلیخان	۱۴۵
۸۱	مهرعلیخان	۸۶	۹۱	مهرعلیخان	۱۴۶	۱۰۱	مهرعلیخان	۱۴۶	۱۱۱	مهرعلیخان	۱۴۶
۸۲	مهرعلیخان	۸۷	۹۲	مهرعلیخان	۱۴۷	۱۰۲	مهرعلیخان	۱۴۷	۱۱۲	مهرعلیخان	۱۴۷
۸۳	مهرعلیخان	۸۸	۹۳	مهرعلیخان	۱۴۸	۱۰۳	مهرعلیخان	۱۴۸	۱۱۳	مهرعلیخان	۱۴۸
۸۴	مهرعلیخان	۸۹	۹۴	مهرعلیخان	۱۴۹	۱۰۴	مهرعلیخان	۱۴۹	۱۱۴	مهرعلیخان	۱۴۹
۸۵	مهرعلیخان	۹۰	۹۵	مهرعلیخان	۱۵۰	۱۰۵	مهرعلیخان	۱۵۰	۱۱۵	مهرعلیخان	۱۵۰
۸۶	مهرعلیخان	۹۱	۹۶	مهرعلیخان	۱۵۱	۱۰۶	مهرعلیخان	۱۵۱	۱۱۶	مهرعلیخان	۱۵۱
۸۷	مهرعلیخان	۹۲	۹۷	مهرعلیخان	۱۵۲	۱۰۷	مهرعلیخان	۱۵۲	۱۱۷	مهرعلیخان	۱۵۲
۸۸	مهرعلیخان	۹۳	۹۸	مهرعلیخان	۱۵۳	۱۰۸	مهرعلیخان	۱۵۳	۱۱۸	مهرعلیخان	۱۵۳
۸۹	مهرعلیخان	۹۴	۹۹	مهرعلیخان	۱۵۴	۱۰۹	مهرعلیخان	۱۵۴	۱۱۹	مهرعلیخان	۱۵۴
۹۰	مهرعلیخان	۹۵	۱۰۰	مهرعلیخان	۱۵۵	۱۱۰	مهرعلیخان	۱۵۵	۱۲۰	مهرعلیخان	۱۵۵
۹۱	مهرعلیخان	۹۶	۱۰۱	مهرعلیخان	۱۵۶	۱۱۱	مهرعلیخان	۱۵۶	۱۲۱	مهرعلیخان	۱۵۶
۹۲	مهرعلیخان	۹۷	۱۰۲	مهرعلیخان	۱۵۷	۱۱۲	مهرعلیخان	۱۵۷	۱۲۲	مهرعلیخان	۱۵۷
۹۳	مهرعلیخان	۹۸	۱۰۳	مهرعلیخان	۱۵۸	۱۱۳	مهرعلیخان	۱۵۸	۱۲۳	مهرعلیخان	۱۵۸
۹۴	مهرعلیخان	۹۹	۱۰۴	مهرعلیخان	۱۵۹	۱۱۴	مهرعلیخان	۱۵۹	۱۲۴	مهرعلیخان	۱۵۹
۹۵	مهرعلیخان	۱۰۰	۱۰۵	مهرعلیخان	۱۶۰	۱۱۵	مهرعلیخان	۱۶۰	۱۲۵	مهرعلیخان	۱۶۰
۹۶	مهرعلیخان	۱۰۱	۱۰۶	مهرعلیخان	۱۶۱	۱۱۶	مهرعلیخان	۱۶۱	۱۲۶	مهرعلیخان	۱۶۱
۹۷	مهرعلیخان	۱۰۲	۱۰۷	مهرعلیخان	۱۶۲	۱۱۷	مهرعلیخان	۱۶۲	۱۲۷	مهرعلیخان	۱۶۲
۹۸	مهرعلیخان	۱۰۳	۱۰۸	مهرعلیخان	۱۶۳	۱۱۸	مهرعلیخان	۱۶۳	۱۲۸	مهرعلیخان	۱۶۳
۹۹	مهرعلیخان	۱۰۴	۱۰۹	مهرعلیخان	۱۶۴	۱۱۹	مهرعلیخان	۱۶۴	۱۲۹	مهرعلیخان	۱۶۴
۱۰۰	مهرعلیخان	۱۰۵	۱۱۰	مهرعلیخان	۱۶۵	۱۲۰	مهرعلیخان	۱۶۵	۱۳۰	مهرعلیخان	۱۶۵
۱۰۱	مهرعلیخان	۱۰۶	۱۱۱	مهرعلیخان	۱۶۶	۱۲۱	مهرعلیخان	۱۶۶	۱۳۱	مهرعلیخان	۱۶۶
۱۰۲	مهرعلیخان	۱۰۷									

استقری طوارقہ: جملہ و کامل کراویں گانی گورستان

[illegible]

د افغانستان د ملي ولسشورونو د وزيری مېټروکراتي گورنستانني شورا

[illegible]

سەرچمەری رۆژنامهی "کوردستان" لە چهند دەڕۆژەیی وایر بوونا

— چۆن وای ئێستا —

کوردستان

بەڵێ شەڕ دەکەوێت بۆ ئێمە، کوردستان

کوردستان

کوردستان

کوردستان

کوردستان

سربرگی چند نمونه له گوڤار مکتبی دمر چووی کومیت مکتبی حوزی

• وزارت ی کورد •

۱۳۲۱

مکتب مکتبی

۱۳۲۱

۱۳۲۱

Logo with 'J.K.' and a sun-like symbol.

پیمان

گروه پیمان برای کوردستان

پیمان برای کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

مکتب مکتبی ۱۳۲۱

پیمان برای کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

پیمان برای کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

دکراسی

سازماندهی و سازماندهی کوردان

پیش ۱۹

از کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

پیمان برای کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

پیمان برای کوردستان و کوردان، سازماندهی و سازماندهی کوردان

